

Izgradnja i socijalna topografija seksterija u Dubrovniku od sredine 14. do druge polovice 15. stoljeća

Marušić, Matko Matija

Doctoral thesis / Disertacija

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:979117>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-01**

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
University of Zagreb
Faculty of Humanities
and Social Sciences

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb
Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

Sveučilište u Zagrebu

Filozofski fakultet

Matko Matija Marušić

**IZGRADNJA I SOCIJALNA TOPOGRAFIJA
SEKSTERIJA U DUBROVNIKU OD
SREDINE 14. DO DRUGE POLOVICE 15.
STOLJEĆA**

DOKTORSKI RAD

Zagreb, 2019.

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet

Matko Matija Marušić

**IZGRADNJA I SOCIJALNA TOPOGRAFIJA
SEKSTERIJA U DUBROVNIKU OD
SREDINE 14. DO DRUGE POLOVICE 15.
STOLJEĆA**

DOKTORSKI RAD

Mentori:
Dr. sc. Danko Zelić
Prof. dr. sc. Neven Budak

Zagreb, 2019.

University of Zagreb

Faculty of Humanities and Social Sciences

Matko Matija Marušić

**URBAN DEVELOPMENT AND SOCIAL
TOPOGRAPHY OF DUBROVNIK
SEXTERIA, 1350s TO 1480s**

DOCTORAL THESIS

Supervisors:
Danko Zelić, PhD
Professor Neven Budak

Zagreb, 2019

Napomena:

Istraživanje za ovaj doktorski rad provedeno je u sklopu uspostavnog projekta Hrvatske zaklade za znanost, HRZZ-UIP-2013-11-9492, naslova „Dubrovnik: *Civitas et Acta Consiliorum*. Visualising Development of Late Medieval Urban Fabric“ (Dubrovnik: *Civitas et Acta Consiliorum*. Vizualizacija srednjovjekovnog urbanog tkiva). / This doctoral dissertation was fully supported by the project „Dubrovnik: *Civitas et Acta Consiliorum*. Visualising Development of Late Medieval Urban Fabric“, no. HRZZ-UIP-2013-11-9492, founded by the Croatian Science Foundation.

BIOGRAFIJE MENTORA

dr. sc. Danko Zelić, znanstveni savjetnik, Institut za povijest umjetnosti

Rođen 1963. u Zagrebu. Godine 1982. završio Klasičnu gimnaziju i upisao studij povijesti umjetnosti i arheologije na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Diplomirao 1988. godine. Na matičnom fakultetu magistrirao je 1992. godine („Prostorna organizacija otoka Krka u antici“, mentor: prof. dr. Igor Fisković) i doktorirao 1999. godine („Postanak i urbani razvoj Šibenika u srednjem vijeku“, mentor: prof. dr. Igor Fisković). U Institutu zaposlen od 1988. godine. Bavi se istraživanjima urbane i urbanističke povijesti hrvatskih srednjovjekovnih centara.

Izbor iz bibliografije u posljednjih pet godina:

Zelić, Danko. „Architecture of the Placa in Dubrovnik: A Sixteenth-Century Project“. *Dubrovnik Annals* 22 (2018.): 75–94.

Zelić, Danko; Plosnić Škarić, Ana. *Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum 1400–1450*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.

Zelić, Danko. „Prva crkva sv. Vlaha u Gradu“. U *Zborna crkva sv. Vlaha u Dubrovniku*, uredila Katarina Horvat-Levaj, 43–59. Dubrovnik i Zagreb: Dubrovačka biskupija, Zborna crkva sv. Vlaha, Institut za povijest umjetnosti, ArTresor naklada, 2017.

Zelić, Danko. „Medieval Urban Landscape of the Northern Part of the City of Dubrovnik“. U *Mapping urban changes / Mapiranje urbanih promjena*, uredila Ana Plosnić Škarić, 270–293. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.

Zelić, Danko. „Short-lived Opera bella e buona: the 1564 Chancel Screen of the Church of St Roch in Dubrovnik“, U *Scripta in honorem Igor Fisković: zbornik povodom sedamdesetog rođendana*, uredili Miljenko Jurković i Predrag Marković, 271–281. Zagreb i Motovun: Sveučilište u Zagrebu i Međunarodni istraživački centar za kasnu antiku i rani srednji vijek, 2016.

prof. dr. sc. Neven Budak, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Rođen 1957. u Zagrebu. Od 2002. redovni profesor hrvatske povijesti srednjeg vijeka na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Studirao je povijest u Zagrebu (doktorirao 1991.), a usavršavao se u Austriji i kao stipendist fondacija Alexander von Humboldt i Max Planck u Njemačkoj. Objavio je nekoliko knjiga i šezdesetak znanstvenih članaka. U svojim radovima obrađuje razne probleme hrvatske srednjovjekovne i ranonovovjekovne povijesti, a bavio se i problemima nastave povijesti, historijom historiografije i historiografskim mitovima.

Četiri godine obnašao je dužnost dekana Filozofskog fakulteta (2000. – 2004.) i predsjednika Upravnog vijeća Hrvatskog povijesnog muzeja (2003. – 2007.), a od 1999. do 2012. bio je predsjednik Hrvatskog nacionalnog odbora za povijesne znanosti. Od 2009. do 2013. bio je član Nacionalnog vijeća za visoko obrazovanje. Voditelj je doktorskog studija medievistike na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i predsjednik Odbora za doktorske studije Sveučilišta u Zagrebu. Član je povjerenstva za studente s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2012. imenovan je posebnim savjetnikom za znanost Predsjednika Vlade Republike Hrvatske. Pod njegovim je vodstvom 2012. – 2014. izrađena Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije. Dobitnik je Nagrade Grada Zagreba, Velikog počasnog križa zemlje Gradišće i medalje Filozofskog fakulteta.

Izbor iz bibliografije u posljednjih pet godina:

Budak, Neven. *Hrvatska povijest od 550. do 1100.* Zagreb: Leykam International, 2017.

Budak, Neven. „Slavery in Renaissance Croatia. Reality and Fiction“. U *Mediterranean Slavery Revisited (500 – 1800)*, uredili Stefan Hanss i Juliane Schniel, 75–96. Zürich: Chronos, 2014.

Budak, Neven. „On Syropoulo’s Dalmatian and Istrian Route“. U *Sylvester Syropoulos on Politics and Culture in the Fifteenth-Century Mediterranean*, uredili Fotini Kondyli, Vera Andriopolou, Eirini Panou i Mary B. Cunningham, 155–173. Farnham: Ashgate – University of Birmingham, 2014.

Budak, Neven. „Putovanje Ivana VIII. Paleologa i patrijarha Josipa II. duž istočne jadranske obale“. U *Spalatumque dedit ortum: Zbornik povodom desete godišnjice Odsjeka za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu*, uredili Ivan Basić i Marko Rimac, 273–281. Split: Filozofski fakultet u Splitu – Odsjek za povijest, 2014.

Budak, Neven. „Hrvatska i Bizant u 10. stoljeću“. *Tabula* 12 (2014.): 51–63.

SAŽETAK

U ovoj su disertaciji opisane i analizirane etape nastanka, razvoja i urbanih promjena seksterija u Dubrovniku na primjeru jednog specifičnog predjela grada, seksterija Sv. Nikole, u razdoblju od četrnaestog do druge polovice petnaestog stoljeća. Primarna arhivska građa na kojoj se disertacija temelji su neobjavljeni i do sada rijetko korišteni svesci javno oglašanih kupoprodaja, *Venditiones Cancellariae* (sv. 1. – 13.), u istraživanju analizirani usporedno s relevantnim objavljenim arhivskim izvorima, spoznajama o urbanom razvoju Dubrovnika u povijesnoj i povijesno-umjetničkoj historiografiji te sačuvanim urbanističko-arhitektonskim strukturama. Nakon uvodnog dijela u kojem je ocrtano planiranje ulične mreže seksterija, raspravlja se o njegovoj izgradnji i mijenama cjelovite „urbane slike“ i njezinih sastavnica – stambenih građevina, drvenih i zidanih, te niza javnih, gospodarskih, sakralnih i obrambenih zdanja. Posebna je pozornost pritom posvećena privatnim kućama koje su analizirane prema tipu nekretnina, cijenama postignutim u oglašenim kupoprodajama i plaćanju tereta (zemljarine) za zemljište na kojem su bile podignute.

Podaci iz dokumenata „smješteni“ su u fizički prostor ulica seksterija što je omogućilo analizu stambene arhitekture prema socijalnom, imovinskom i profesionalnom statusu njihovih vlasnika, poglavito s obzirom na promjene koje su se na tom planu odigravale u istraživanom vremenu u seksteriju Sv. Nikole u svjetlu analognih pokazatelja za ostale dijelove grada. Praćenjem stanja na tržištu nekretnina u gradu uočen je i interpretiran niz karakterističnih pojava, bilo da se radi o izgradnji kuća i pojavi reprezentativnih stambenih objekata, bilo o ulaganju u nekretnine i grupiranju nekretnina u vlasništvu imućnih pojedinaca ili rodova po kojima će pojedine ulice dobiti i ime. Na temelju obrađene arhivske građe analiziran je udio koji su u izgradnji kasnosrednjovjekovnoga grada imali na jednoj strani komuna, a na drugoj slojevi građanstva, urbanog plemstva i obrtnika te koje su konsekvencije njihove prisutnosti za specifične gradske predjele, u dubrovačkom slučaju seksterije. U prilogu disertacije doneseni su prijepisi relevantnih dokumenata i tablice sastavljene na temelju istraživanja kupoprodajne građe.

KLJUČNE RIJEČI

srednjovjekovni Dubrovnik, seksterij, socijalna topografija, urbana povijest, srednjovjekovna stambena arhitektura, urbani razvoj, promet nekretninama, kupoprodajni ugovori

SUMMARY

The present thesis sets out to explore the development of the urban fabric of late medieval Dubrovnik (Ragusa), by paying particular attention to Saint Nicholas' *sexterium*. The time span covered starts at the very end of the thirteenth century, but more nuanced analysis has been carried out for the period from the middle of the fourteenth to the second half of the fifteenth century. The research for this dissertation has been based on the yet unpublished and rarely consulted volumes of the proclamations of real estate sales, the *Venditiones Cancellariae* series (no. 1 – 13), kept in the State Archives in Dubrovnik. The data regarding the urban and social topography of St Nicholas, gleaned from this particular source, was integrated with other already published sources pertaining to the urban and social landscape of late medieval Dubrovnik.

The dissertation is arranged into six consecutive chapters: 1. introduction, 2. urban planning of the St Nicholas *sexterium*, 3. urban development of the *sexterium* through the fourteenth and fifteenth centuries, 4. chapter on the *Venditiones Cancellariae* series, the legal grounds of sales of immovable property, and the use of registers real estate sales in historical research, 5. social space of St Nicholas and 6. conclusions. At the end of the dissertation one can find a transcription of characteristic records of the real estate sales discussed in the main text, the *regesta* of sales, illustrations, as well as the extensive list of bibliography consulted.

The introductory chapter aims at outlining the main historiographical concerns of the present research, including the short overview of the recent trends in urban history studies of eastern Adriatic cities. Particular attention has been paid to the characterisation of the nature of archival sources utilised in the research. Principal motifs for the choice of the topic have been laid out, the most important being the unequal treatment of St Nicholas' *sexterium* in comparison to other Ragusan administrative districts. Furthermore, the availability of comprehensive sources on the houses and their owners in the streets of this particular part of the city (primarily from 1417 and 1481) were the key reasons that lay behind the choice of the topic, given that their analysis can offer new insight into the urban and social topography of this city area.

The second chapter is concerned with the urban development plan of St Nicholas' *sexterium* in the last decade of the thirteenth century (as codified in the city's statute of 1296), particularly regarding the hitherto suburbs of late medieval Dubrovnik, that were incorporated

within the city walls. Special attention has been paid to structures (mostly churches) that predate the time of the laying out the orthogonal grid, and that were integrated into this new urban fabric. At issue here is a fundamental project of medieval urbanism in Dubrovnik, which is furthermore compared to the “boom” of suchlike undertakings in the Mediterranean and beyond. The aim of the comparison was to underline the similarities and differences that define the Ragusan project with regard to other analogous projects. In line with proposals already advanced, it is argued that the late-thirteenth-century deliberations did not devise only a new *sexterium*, but have also given new look to the principal communication in the city, that of the Placa street (modern day Stradun), which, consequently, made St Nicholas a desirable place for living and real estate investment.

The chapter on the urban development is structured around different categories of buildings, namely public projects, church fabric and private dwellings. These building activities and campaigns (particularly the erection of the communal houses, large mendicant complexes, and buildings of public purpose) were roughly sketched on the basis of published scholarly literature. Considering the fact that the medieval residential architecture had suffered irreparable damages and loss in 1667 earthquake, the unpublished documents on the commissioning and furnishing of houses in the last decades of fourteenth century, from the *Diversa Cancellariae* series, have been consulted. As a result, a tentative reconstruction of a prominently placed house has been proposed, built under the project and supervision of Jean Antoine de Vienne, a prominent builder in the late *trecento* Dubrovnik. By pointing out to this particular example, common scholarly assumptions on the appearance of medieval houses in the St Nicholas’ *sexterium* (generally perceived as modest and unambitious) have been challenged.

Given the prominence of the real estate sales registry books (*Venditiones Cancellariae*) for the present research, a separate chapter is devoted to its structure and its relevance for the research on urban and social topography of medieval urban fabric. The earlier research on the sales records in the State Archives in Dubrovnik has been scrutinised by giving prominent place to the unpublished research on these records carried out by Branimir Truhelka who, in the early 1940s, carefully drew up a catalogue of sellers, buyers, their properties and locations of houses for the period 1454 – 1482. Furthermore, this chapter is based on the research of yet unpublished sale records: the quantitative analysis of the categories of immovable sold, the reflection on the terminology employed in the documents analysed (such as *casale*, *domus magna* etc.), and the

discussion on the prices of houses sold, and tax the owners of houses were obliged to pay annually to the owners of the terrains (*angaridium, terraticum*).

Moreover, the data obtained from these analysis was compared to the urban topography of the *sexterium* as it appeared at the time. The starting point was a database of all the properties sold in Dubrovnik (ca. 1352 – 1454, including the Truhelka's work that covered the period from 1454 to 1482), that altogether comprised more than 1500 registered sales of immovable property within the city walls. Furthermore, by combining different sources it was possible to locate a considerable number of privately- or church-owned terrains on which houses were build, as well as to identify the exact location of approximately one third of the owners mentioned in the sales. These results were encouraging to identify the most prominent sellers and buyers in the context of spatial organisation of their dwellings.

In that sense, the in-depth scrutiny of the *Venditiones Cancellarie* registers offered valuable insight into the population residing in the *sexterium*. Following the basic remarks on state of research concerning the societal groups in late medieval and early modern Dubrovnik, further analysis have been concentrated on individuals and families that owned multiple houses. For instance, members of the Turčinović family, Radoslav, and his sons Cvjetko and Matko (joined in *fraterna*), owned several houses in the Fourth (present day Dropčeva) street. Similar grouping of houses of the same owner in particular streets of the *sexterium*, or directly on its principal street (*Prijeki put*) can be established for Petar Primović (*Petrus Primi*) in the first half of the fifteenth century, as well as for Miho Zizer (after 1440s). Primović's case stands out for his debts constrained him to sell a number of houses he gradually accumulated, which testifies to the diverse social processes that have shaped the housing market and, concordantly, the ownership landscape.

As can be deduced from the coeval sources (both literary and documentary), the amassing of houses was multipurpose: it secured the prosperity of the family in case their business (primarily trade) devitalises, while the renting of properties could also insure additional income for the family members. Finally, we should not fail to acknowledge the representational potential these houses could have embodied, particularly when – as in cases described – their owners were not members of urban nobility, but of the burgeoning class of citizens. In order to trace these processes, several prominent cases have been analysed, all of which include members of the confraternity of St Anthony, that had gathered the wealthiest non-noble citizens of late medieval Dubrovnik, mostly traders and merchants (colloquially called the “Antunines”).

Analogous analysis has been conducted for other professional groups, in particular for the goldsmiths and stonecutters. Among these, several prominent individuals who possessed a number of houses were identified, such as goldsmith Radosav Utišenović and stonecutter Mihoč Radišić. Other artisan groups, on the contrary, were recorded far less as sellers or buyers of houses. Although the sources preserved enable locating of their houses as well, no patterns of their grouping in the streets of St Nicholas city district can so far be proposed. The sole exception, as tentatively advanced, could be that of the goldsmiths, residing in the south-west part of the *saxterium*. More generally speaking, it has been proposed that no far-reaching conclusions concerning the members of the professional groups can be drawn from the sales' registries since the individuals who owned multiple houses were an exception, and that the grouping of the members of the Antunine confraternity does not have equivalents in other parts of the city.

The sales of houses have been discussed in relation to their location and status of their owners, and, on the basis of a considerable number of documents, several cases can be made. First, regarding the social status of these owners, the most prominent locations were occupied by wealthy merchants, members of the Saint Antony confraternity. In that respect, the thesis has deepened the research on these distinguished Ragusan citizens. On a more general level, the view that is commonly accepted in the scholarly literature – that of St Nicholas *saxterium* as a “popular neighbourhood” – holds true only to a certain extent. In fact, this label can be attached to this peculiar district of medieval Dubrovnik in earlier phases of its development, while the analysis of its social structure in relation to transactions of real estate properties reveals a somewhat different picture.

The contrast of the censuses of 1417 and 1481, both of which are benchmarks for the scrutiny of urban and social transformations in St Nicholas through the period under consideration, revealed several key changes. As can be deduced from the comparison of northern part of the *saxterium*, a higher number of the houses owned by the members of urban nobility is recorded. Second, there was a greater number of property belonging to the church institutions in the 1480s. The gradual increase of prices of houses (although a more in-depth analysis of the market is still needed), as well as the increase of urban nobility in the district could point to social zoning during the fifteenth century. This research has, therefore, laid ground for the scrutiny of the social topography of Dubrovnik in the consecutive periods, and the analysis of the outcomes of the processes traced in this dissertation for the *saxterium* in the sixteenth century and beyond.

KEY WORDS

Medieval Dubrovnik (Ragusa), *sexterium*, social topography, urban history, medieval residential architectures, urban development, real estate property transactions

POPIS SLIKOVNOG MATERIJALA

Slika 1.1. Položaj seksterija Sv. Nikole u urbanoj jezgri Dubrovnika (izvor: Fototeka Instituta za povijest umjetnosti; autor fotografije: Krešimir Tadić)

Slika 1.2. Tlocrt prizemlja objekata u seksteriju, stanje iz 1972. godine (izvor: Planoteka Instituta za povijest umjetnosti)

Slika 1.3ab. Nepoznati majstor, *Srebrni reljef sv. Vlaha*, druga polovica petnaestog stoljeća (?), srebro, 67 x 22 cm, crkva sv. Vlaha (izvor: Lupis, „O srebrnoj pali i srebrnom reljefu sv. Vlaha“, 122; *Zlatno doba Dubrovnika*: katalog izložbe, 41; autor fotografije: Živko Bačić)

Slika 1.4. Nikola Božidarević, *Pala Bundić*, početak šesnaestog stoljeća, tempera i pozlata na platnu [preneseno s drva], 170 x 254 cm, zbirka samostana sv. Dominika [detalj prikaza grada u rukama sv. Vlaha] (izvor: *Zlatno doba Dubrovnika*: katalog izložbe, 42)

Slika 1.5ab. Nepoznati slikar, *Veduta Dubrovnika*, sedamnaesto stoljeće, tempera na platnu, 118 x 168 cm, Društvo prijatelja dubrovačke starine [total i detalj seksterija Sv. Nikole] (izvor: Društvo prijatelja dubrovačke starine; autor fotografije: Ljubo Gamulin)

Tabela 1.1. Sadržaj prvih dvanaest svezaka serije *Venditiones Cancellariae*: god. 1352. – 1386. (svezak 1. – 4.) i 1417. – 1454. (svezak 5. – 12.), (izvor: autor)

Tabela 1.2. Raspored zabilježenih kupoprodaja prema seksterijima, u usporedbi četrnaestog i petnaestog stoljeća (prema podacima iz *Vend. Canc.*, 1. – 12.; *Div. Canc.*, 28.), (izvor: autor)

Slika 2.1. Područje *burgusa* obuhvaćeno regulacijama 1272. (označeno ispredikanim crtama) i 1296. godine (označeno točkama) (izvor: Prelog, „Dubrovački statut i izgradnja grada“, 91, slika 4)

Slika 2.2. Sakralne građevine seksterija na veduti grada iz sedamnaestog stoljeća (izvor: autor; autor fotografije: Ljubo Gamulin)

Slika 2.3. Odstupanje od pravilne ulične mreže oko crkve Sigurate, prema tlocrtu prizemlja objekata u seksteriju iz 1972. godine (izvor: Planoteka Instituta za povijest umjetnosti)

Slika 2.4. Tlocrt Pietrasante, C. M. Mazzoni, osamnaesto stoljeće – Archivio Storico Comunale di Pietrasanta (izvor: <http://www.rossellipietrasanta.com/pietrasanta.php>, 15. listopada 2018.)

Slika 2.5. Ulična mreža Raba na katastarskoj mapi grada iz 1828. godine (izvor: Bijelić, „Formiranje i stambena izgradnja Donje ulice u Rabu“, 23)

Slika 2.6. Ulična mreža Korčule s ucrtanim povijesnim slojevima građevina (izvor: Zelić, ur., „*Ornamente od svijeta, famoza Korčulo*“. *Na putu sagledavanja urbanističke cjeline Korčule*, 27)

Slika 2.7. Trogirsko zapadno predgrađe Pasike na katastarskoj snimci grada iz 1831. godine (izvor: Babić, „Počeci trogirskog predgrađa u Pasikama“, 133)

Slika 2.8. Proširenje Masse Maritime u trinaestom stoljeću (izvor: <https://www.massadimaremma.it/mappa/>, 15. listopada 2018.)

Slika 2.9. Ulična mreža Pustijerne, tlocrt prizemlja objekata, stanje iz 1972. godine (izvor: Planoteka Instituta za povijest umjetnosti)

Slika 2.10. Ulična mreža seksterija Sv. Vlaha (izvor: Planoteka Instituta za povijest umjetnosti)

Slika 3.1. Fortifikacijski sustav oko seksterija Sv. Nikole (izvor: autor; autor fotografije: Ljubo Gamulin)

Slika 3.2. Kronologija gradnje općinskih kuća na Placi i u seksteriju Sv. Nikole (izvor: Benyovsky Latin i Zelić, *Knjige nekretnina dubrovačke općine (13. – 18. st.)*, knj. 1, 48)

Slika 3.3. Gospodarski prostori i objekti na veduti grada iz sedamnaestog stoljeća (izvor: autor; autor fotografije: Ljubo Gamulin)

Tabela 3.1. Raspored prodaja nekretnina u seksteriju Sv. Nikole tijekom druge polovice četrnaestog stoljeća, prema podacima iz *Venditiones Cancellariae* (1. – 4.) i *Diversa Cancellariae* 28. (izvor: autor)

Slika 3.4. Sigurata 18, pročelje (a), presjek (b) i tlocrt etaža (c), stanje iz 1971./72. (Planoteka IPU 92/241A 1, autor: Ivan Tenšek)

Slika 3.5. Petilovrijenici 25, pročelje, presjek i tlocrti etaža, stanje iz 1976. (Planoteka IPU 92/237A 1, autor: Ivan Tenšek)

Slika 3.6. Kovačka 13, pročelje, presjek i tlocrti etaža, stanje iz 1971./72. (Planoteka IPU 92/227A 1, autor: Ivan Tenšek)

Slika 3.7. Kuća Isusović-Braichi na Prijekom putu, sedamdesete godine petnaestog stoljeća (izvor: Grujić, *Kuća u Gradu*)

Slika 3.8. Nepoznati slikar, *Veduta Dubrovnika*, sedamnaesto stoljeće, tempera na platnu, 118 x 168 cm, Društvo prijatelja dubrovačke starine [detalj zapadnog poteza ulice Prijeki put; jedna od kuća na južnom potezu odgovara položaju kuće majstora Ivana iz Vienne] (izvor: Društvo prijatelja dubrovačke starine; autor fotografije: Ljubo Gamulin)

Slika 3.9ab. Idealna rekonstrukcija kuće Ivana iz Vienne prema pisanim izvorima (pročelna strana prema Prijekom putu i bočno pročelje prema sporednoj ulici), (izvor: Goran Vareško, autor)

Slika 3.10. Nikola Božidarević, *Pala Bundić*, početak šesnaestog stoljeća, tempera i pozlata na platnu (preneseno s drva), 170 x 254 cm, zbirka samostana sv. Dominika [detalj s kućama na

Prijekom puta, između gradskog tornja i zvonika dominikanske crkve] (izvor: *Zlatno doba Dubrovnika*, 42)

Slika 4.1ab. Kartiranje podataka iz kupoprodajnih zabilježbi u seksteriju Sv. Nikole (za godine 1470. – 1472.), iz ostavštine Branimira Truhelke, *Izvodi iz serije Venditiones Cancellariae*, 59, 63 (foto: autor)

Slika 4.2. Kupoprodajna zabilježba drvene kuće Dobre Kalića (13. ožujka 1370.), *Vend. Canc.*, 2, fol. 24v (foto: autor)

Tabela 4.1. Karakteristični dijelovi kupoprodajne zabilježbe serije *Venditiones Cancellariae* u četrnaestom stoljeću, *Vend. Canc.*, 2, fol. 24v. Podebljanim su slovima otisnuti podaci koji se obavezno javljaju, a kurzivom su istaknuti dodatni podaci.

Slika 4.3. Kupoprodajna zabilježba kamene kuće krznara Mirka Radetkovića (24. travnja 1444.), *Vend. Canc.*, 10, fols. 62v, 63rv (autorica fotografije: Ana Plosnić Škarić)

Slika 4.4. Tip nekretnina prema popisu nekretnina na općinskom zemljištu iz 1417. (izvor: Goran Vareško, autor)

Tabela 4.2. Karakteristični dijelovi kupoprodajne zabilježbe *Venditiones Cancellariae* u petnaestom stoljeću, *Vend. Canc.*, 10, fols. 62v, 63rv. Podebljanim su slovima otisnuti podaci koji se obavezno javljaju, a kurzivom su istaknuti dodatni podaci.

Tabela 4.3. Kategorije podataka iz kupoprodajnih ugovora relevantne za istraživanje, *Excell* tablica (izvor: autor)

Tabela 4.4. Usporedba statusa prodavatelja i kupaca prema tipu nekretnina u prodaji, podaci za prvu polovicu petnaestog stoljeća (*Raw graph*), (izvor: autor)

Tabela 4.5. Zastupljenost tipova nekretnina prema analiziranim kupoprodajama četrnaestog i petnaestog stoljeća (prema podacima iz *Vend. Canc.*, 1. – 12.; *Div. Canc.*, 28), (izvor: autor)

Tabela 4.6. Usporedba cjenovnih razreda (u perperima) drvenih kuća u drugoj polovici četrnaestog stoljeća (prema podacima iz: *Vend. Canc.*, 1. – 4.; *Div. Canc.*, 28), (izvor: autor)

Tabela 4.7. Usporedba cjenovnih razreda (u perperima) kamenih kuća u drugoj polovici četrnaestog stoljeća (prema podacima iz: *Vend. Canc.*, 1. – 4.; *Div. Canc.*, 28), (izvor: autor)

Tabela 4.8. Usporedba cjenovnih razreda (u perperima) kamenih nekretnina u seksteriju Sv. Nikole u prvoj polovici petnaestog stoljeća (prema podacima iz: *Vend. Canc.*, 5. – 12.), (izvor: autor)

Tabela 4.9. Usporedba cjenovnih razreda (u perperima) kamenih nekretnina u petnaestom stoljeću, zbirni rezultat za cijeli Dubrovnik (prema podacima iz: *Vend. Canc.*, 5. – 12.), (izvor: autor)

Tabela 4.10. Raspored plaćanja zemljarine (*angaridium, terraticum*) u prvoj polovici petnaestog stoljeća, usporedni pregled seksterija Sv. Nikole i zbirnih podataka za ostale seksterije (prema podacima iz *Vend. Canc.*, 5. – 12.), (izvor: autor)

Slika 4.5. Nekretnine u gornjem dijelu seksterija koje su spomenute u kupoprodajnim zabljezbama kao nekretnine u prodaji ili njima granične nekretnine, podaci za prvu polovicu petnaestog stoljeća (prema podacima iz: *Vend. Canc.*, 5–12 te Benyovsky Latin i Zelić, *Knjiga nekretnina dubrovačke općine*, knj. 1, 149–166), (izvor: autor i Goran Vareško)

Tabela 5.1ab. Sastav vlasnika prema popisu kuća na općinskom zemljišu 1417. (a) i 1481. (b) (prema podacima iz: Benyovsky Latin i Zelić, *Knjiga nekretnina dubrovačke općine*, knj. 1, 149–166; knj. 2, 9–34), (izvor: Zelić, „Medieval urban landscape“, 286 [a]; autor [b])

Tabela 5.2ab. Prikaz smještaja kuća vlasnika više nekretnina, prema popisu kuća na općinskom zemljišu 1417. (a) i 1481. (b) (prema podacima iz: Benyovsky Latin i Zelić, *Knjiga nekretnina dubrovačke općine*, knj. 1, 149–166; knj. 2, 9–34), (izvor: Zelić, „Medieval urban landscape“, 281 [a]; autor [b])

Tabela 5.3. Usporedba naziva ulica u seksteriju Sv. Nikole (izvor: autor)

Tabela 5.4. Prikaz razmještaja kuća identificiranih primjera građanskih rodova: Turčinovići, Primović (izvor: autor)

Tabela 5.5ab. Prikaz razmještaja nekretnina profesionalnih skupina, prema popisu kuća na općinskom zemljišu 1417. (a) i 1481. (b) (prema podacima iz: Benyovsky Latin i Zelić, *Knjiga nekretnina dubrovačke općine*, knj. 1, 149–166; knj. 2, 9–34), (izvor: Zelić, „Medieval urban landscape“, 281 [a]; autor [b])

POPIS KRATICA

Objavljeni izvori:

- Statut* Ante Šoljić, Zdravko Šundrica i Ivo Veselić, prir. *Statut grada Dubrovnika: sastavljen godine 1272.: na osnovi kritičkog izdanja latinskog teksta B. Baltazara Bogišića i K. Jirečeka* (Dubrovnik: Državni arhiv, 2002.)
- Libri domorum* Irena Benyovsky Latin i Danko Zelić, prir., *Knjige nekretnina dubrovačke općine (13. – 18. st.) = Libri domorum et terrenorum communis Ragusii deliberatis ad affictum (saec. XIII – XVIII), knjiga I i II* (Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti, 2007.)
- Liber affictum thesaurarie* Danko Zelić, prir., *Knjiga rizničarskih najmova = Liber affictuum thesaurarie: (1428 – 1547)* (Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti, 2011.)
- DUCAC 1400 – 1450* Danko Zelić i Ana Plosnić Škarić, prir., *Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum 1400 – 1450* (Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.)

Neobjavljeni izvori:

- Vend. Canc.* HR-DADU-16, *Prodaje dubrovačke kancelarije*
- Div. Canc.* HR-DADU-15, *Razni zapisi dubrovačke kancelarije*
- Truhelka* HR-DADU-286, *Ostavština Branimira Truhelke*

SADRŽAJ:

1. UVOD	
1.1. Seksterij Sv. Nikole u Dubrovniku – prostor, vrijeme, društvo	1
1.2. Ciljevi istraživanja i istraživačka pitanja	3
1.3. Historiografija	5
1.3.1. Povijest Dubrovnika	5
1.3.2. Istraživanja urbanističkog razvoja Dubrovnika	7
1.3.3. Radovi o javnoj i stambenoj arhitekturi te crkvenim građevinama	10
1.3.4. Istraživanje kupoprodajne građe iz Državnog arhiva u Dubrovniku	11
1.3.5. Radovi o urbanoj povijesti i socijalnoj topografiji	13
1.3.6. Arheološka istraživanja	15
1.4. Izvori	16
1.4.1. Objavljeni izvori	16
1.4.2. Neobjavljeni izvori	17
1.4.3. Neobjavljeni prijepisi arhivskih izvora	19
1.4.4. Dokumentacija Instituta za povijest umjetnosti	21
1.4.5. Slikovni prikazi	22
1.5. Metodologija istraživanja	23
1.6. Struktura disertacije	25
2. URBANISTIČKO PLANIRANJE PROSTORA SEKSTERIJA	28
2.1. Urbanistički razvoj grada do sredine trinaestog stoljeća	28
2.2. Komunalna regulacija s kraja trinaestog stoljeća: gradski statut i analisti	30
2.3. Ranije strukture i odnos prema njima	34
2.4. Urbanističke regulacije trinaestog i četrnaestog stoljeća	38
2.4.1. Podizanje novih gradova	40
2.4.2. Proširivanje postojećih gradova	42
2.4.3. Jadranski primjeri	43
3. IZGRADNJA SEKSTERIJA SV. NIKOLE U ČETRNAESTOM I PETNAESTOM STOLJEĆU	46
3.1. Fortifikacije	46
3.2. Javna arhitektura i javni prostori	48
3.2.1. Općinske kuće	48
3.2.2. Građevine gospodarskih i uslužnih djelatnosti	49

3.2.3. Popločavanje ulica	51
3.3. Sakralna arhitektura	52
3.3.1. Podizanje mendikantskih samostana	52
3.2.2. Ostale sakralne građevine: Sv. Vid i Sv. Petilovrijenci	54
3.4. Stambena arhitektura seksterija	55
3.4.1. Od drvenog do kamenog seksterija	56
3.4.2. Obilježja i svojstva stambene arhitekture	59
3.4.3. Sačuvane srednjovjekovne kuće	61
3.4.3.1 Tip „skromne gradske kuće“	61
3.4.3.2. Reprezentativne kuće	63
3.4.4. Stambena arhitektura seksterija prema pisanim izvorima	64
4. <i>VENDITONES CANCELLARIAE</i> : JAVNI REGISTAR OGLAŠENIH PRODAJA NEKRETNINA I PROSTOR SEKSTERIJA	72
4.1. Istraživanja kupoprodajnih zabilježbi	72
4.1.1. Pravna podloga i sadržaj kupoprodaja	72
4.1.2. Lociranje nekretnina u kupoprodajnim zabilježbama	78
4.1.3. Kreiranje baze podataka	80
4.2. Predmeti kupoprodajnih zabilježbi	81
4.2.1. Tipologija i terminologija nekretnina	81
4.2.2. Cijene nekretnina	85
4.2.3. Visina tereta (zemljarine)	89
4.3. Kupoprodaje i prostor seksterija	92
4.3.1. Identifikacija vlasnika teritorija i prijedlog ubikacije	92
4.3.1.1. Teritorij obitelji Sueri	93
4.3.1.2. Teritorij Junija Marinovog Sorkočevića	95
4.3.1.3. Teritorij crkve Sigurata	96
4.3.1.4. Teritorij <i>Slave de Vole</i>	97
4.3.2. Ubikacija prodavanih nekretnina	100
5. SOCIJALNI PROSTOR SEKSTERIJA SV. NIKOLE	104
5.1. Struktura stanovništva	104
5.2. Društvene promjene i prostor seksterija	107
5.2.1. Kupnja nekretnine u nizu	108
5.2.2. Kuće na „prestižnim“ lokacijama	109
5.2.3. Gomilanje nekretnina	110

5.2.4. Prostor seksterija i ulično nazivlje	111
5.3. Plemički rodovi u seksteriju	115
5.4. Građanski rodovi u seksteriju	117
5.4.1. Rod Turčinovića	117
5.4.2. Statusi i dugovi: nekretnine Pijerka Primovića	120
5.4.3. Rod Cicerovića	122
5.4.4. Rod Radina Ilića	123
5.4.5. Rod Martina Mišljena	124
5.5. Obrtnici u seksteriju: prostori rada i stanovanja	125
5.5.1. Zlatari	125
5.5.2. Klesari i graditelji	129
5.5.3. Ostale profesionalne skupine: drvodjelci, slikari i suknari	132
5.6. Ostale skupine	136
5.6.1. Žene vlasnice nekretnina	136
5.6.2. Crkvene osobe vlasnici nekretnina	136
5.6.3. Siromaštvo vlasnika nekretnina	138
5.7. Nekretnine u vlasništvu pravnih osoba	139
5.7.1. Nekretnine crkvenih institucija	139
5.7.2. Nekretnine korporativnih institucija	139
5.8. Kuće i društvo seksterija	142
5.8.1. Promjene u vlasničkoj strukturi	143
5.8.2. Prevlast antunina	147
6. ZAKLJUČAK	151
7. POPIS IZVORA I LITERATURE	155
7.1. Neobjavljeni izvori	155
7.2. Objavljeni izvori	157
7.3. Literatura	188
8. TEKSTUALNI PRILOZI	188
8.1. Izbor iz dokumenata	211
8.2. Prilozi	211
8.2.1. Popis teritorija i zemljišta u vlasništvu fizičkih i pravnih osoba	213
8.2.2. Tablice javno oglasenih kupoprodaja 1352. – 1395.	225
8.3.3. Tablice javno oglasenih kupoprodaja 1417. – 1454.	241
8.3.4. Usporedni popis vlasnika u gornjem dijelu Sv. Nikole 1417. i 1481.	250
9. SLIKOVNI MATERIJALI	242
10. BIOGRAFIJA KANDIDATA	276

1. UVOD

1.1. Seksterij Sv. Nikole u Dubrovniku – prostor, vrijeme i društvo

Tema ovog doktorskog rada su prostor i društvo sjevernog dijela dubrovačke povijesne jezgre koji je s juga omeđen Placom, glavnom gradskom komunikacijom, danas poznatijom pod imenom Stradun, a sa sjevera, prema padinama Srđa, potezom gradskih zidina koje brane grad s kopnene strane (**Slika 1.1.**). Taj se dio grada u vremenu kasnog srednjeg vijeka nazivao *sexterium Sancti Nicolai* (seksterij Svetog Nikole), prema istoimenoj crkvi na istočnome kraju glavne ulične komunikacije, ulice Prijeki put. Seksterij, riječima Lukše Beritića „šesti, posljednji i najveći“,¹ izdvaja se od ostalih ne samo površinom i vremenom nastanka već, kako će se to nastojati argumentirati u ovome radu, i nizom specifičnosti, odnosno međuovisnih etapa izgradnje prostora i društva tijekom kasnog srednjeg vijeka.

Vremenski raspon zbivanja obuhvaćenih istraživanjem započinje sredinom četrnaestog stoljeća, nakon razorne Crne smrti, kuge 1348. godine, i seže do druge polovice petnaestog stoljeća. Intenziviranje gospodarskih aktivnosti, ponajprije trgovine i obrta, te rast broja stanovnika, ogledat će se i u društvenoj transformaciji o kojoj svjedoči i pojava reprezentativne stambene arhitekture. Razdoblje uzleta nastavit će se tijekom petnaestog stoljeća, vremenu koje je u historiografiji nazvano „zlatnim dobom“ Dubrovnika.² Period u fokusu ovoga rada završava neposredno nakon 1480. godine kada je grad unutar zidina dosegao 6500 stanovnika,³ brojku koja je ujedno označavala maksimum što ga je taj prostor mogao primiti.⁴

Kasnosrednjovjekovni Dubrovnik bio je, kako to potvrđuju najstariji sačuvani zapisi iz početka četrnaestog stoljeća, podijeljen na šest cjelina – seksterija: Kaštel (Sv. Marija od

¹ Lukša Beritić, *Urbanistički razvoj Dubrovnika* (Zagreb: Izdanje Zavoda za arhitekturu i urbanizam Instituta za likovne umjetnosti JAZU, 1958.), 10.

² *Zlatno doba Dubrovnika XV. i XVI. stoljeće: urbanizam, arhitektura, skulptura, slikarstvo, iluminirani rukopisi, zlatarstvo* (katalog Izložbe Zlatno doba Dubrovnika, Muzejski prostor, Jezuitski trg 4, Zagreb, travanj, svibanj, lipanj 1987.) (Zagreb: MTM, 1987.).

³ Nenad Vekarić, „Broj stanovnika Dubrovačke Republike u 15., 16. i 17. stoljeću“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 29 (1991.): 7–22.

⁴ Stjepan Krivošić, *Stanovništvo Dubrovnika i demografske promjene u prošlosti* (Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU, 1990.), 6 (iz predgovora Vladimira Stipetića).

Kaštela), Sv. Petar, Pustijerna, Sv. Marija, Sv. Vlaho te Sv. Nikola.⁵ Izvori nažalost ne preciziraju njihov opseg niti granice budući da su one u vremenu kasnog srednjeg vijeka bile dobro poznate. O seksterijima svjedoči i niz kasnijih zapisa iz druge polovice četrnaestoga i petnaestog stoljeća, međutim, ovisno o tipu izvora, naziv *seksterij* u dokumentarnoj građi nije uvijek označavao administrativne cjeline.⁶ To je posebno primjetno u arhivskim izvorima o najstarijim dijelovima Grada, odnosno za Kaštio i Sv. Petar, te za prvotni, nizinski *burgus*, područje seksterija sv. Marije i sv. Vlaha. Ipak, granice seksterija Sv. Nikole nisu sporne: unutar tog dobro poznatog okvira (omeđenog samostanima franjevac i dominikanaca sa zapadne i istočne, te Placom s južne i gradskim zidinama sa sjeverne strane) nalazi se urbano tkivo sastavljeno od četrnaest paralelnih ulica, okomitih na Placu, s glavnom komunikacijom, ulicom Prijeki, koja je s njome usporedna.

Povijest seksterija Sv. Nikole započinje polovicom trinaestoga stoljeća kada se odlukom komune prostor na najnižim obroncima Srđa okružuje potezom fortifikacija i tako uklapa u obrambeni sustav grada. To je područje bilo tek djelomično izgrađeno,⁷ a veći je dio pretežno drvenih građevina koje su se ondje nalazile stradao u velikom požaru 1296. godine. Ubrzo je uslijedila odluka o parcelaciji razmjerno strmog zemljišta i trasiranju paralelnih ulica u smjeru sjever-jug što su omeđivale izdužene dvostruke nizove građevinskih čestica ujednačenih veličina. Tada zacrtana urbanistička struktura gotovo je u cijelosti sačuvana do danas budući da su kasnije građevine, podignute mahom nakon potresa 1667. godine, podređene starijoj srednjovjekovnoj uličnoj mreži.⁸

Promjene u urbanom krajobrazu i socijalnoj slici seksterija Sv. Nikole između same završnice trinaestoga i kraja petnaestoga stoljeća moguće je pratiti u prvom redu zahvaljujući arhivskim vrelima u Državnom arhivu u Dubrovniku. Prvoj skupini tih „urbanih promjena“ pripada postepeni proces zamjenjivanja drvenih kuća kamenima, evidentan i u ostalim dijelovima grada, ali posebno dobro dokumentiran upravo u Sv. Nikoli. Nadalje, specifičnost

⁵ Beritić, *Urbanistički razvoj Dubrovnika*, 19–22.

⁶ Ivana Lazarević, „Granice dubrovačkih seksterija“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 50 (2012.): 69.

⁷ Iako izvori o pitanju postojanja ranijih naselja na području seksterija gotovo ne postoje, u historiografiji je prevladalo mišljenje da su se ondje nalazile manje nakupine drvenih kuća oko ranijih sakralnih građevina (ranosrednjovjekovnih, s pojedinim nalazima koji upućuju na njihov još raniji postanak), vidi Željko Peković, *Dubrovnik: nastanak i razvoj srednjovjekovnoga grada = La fondation et le développement de la ville médiévale* (Split: Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, 1998.), 39.

⁸ O tome vidi: Vladmir Marković, „Kuća i prostor grada u Dubrovniku nakon potresa 1667. godine“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 14 (1990.): 137–149.

ovoga dijela grada jest interpoliranje dvaju prostranih samostanskih sklopova, franjevačkog i dominikanskog, početkom četrnaestog stoljeća, na zapadnom, odnosno istočnom uglu prostora s već formiranim urbanim tkivom.⁹ Izvorno zamišljena „idealna“ shema parcelacije bit će još tijekom kasnog srednjeg vijeka promijenjena jer će dijeljenje građevinskih čestica i kuća u većem dijelu izbrisati ujednačenu veličinu stambenih jedinica. Osim po arhitektonsko-urbanističkim osobitostima, kuće je nužno sagledavati u svjetlu društvenog statusa njihovih vlasnika; pozornost stoga treba posvetiti podrijetlu, zanimanjima i staleškoj pripadnosti kada je riječ o građanskom i pučkom staležu, glavnini tamošnjeg stanovništva.

Premda se u ovom istraživanju područje seksterija Sv. Nikole sagledava kao jedinstvena cjelina, nužno je naglasiti kako se taj gradski predio sastojao od dijelova koje ipak valja jasno razlikovati. Tako će se kroz disertaciju povlačiti usporedbe između donjeg dijela (između Place i ulice Prijeki put) i gornjeg dijela (između navedene ulice i sjevernog poteza gradskih zidina). Razlike između tih dvaju zona proizlaze iz drugačije vlasničke strukture, kao i činjenice da su građevine u gornjem dijelu bile isključivo stambene, a u donjem stambene i poslovne namjene. Donji je dio seksterija bio funkcionalno vezan uz Placu, glavnu gradsku komunikaciju prema kojoj su svojim južnim pročeljima bili okrenuti svi blokovi, pa su ondje podignute i najreprezentativnije građevine.

1.2. Ciljevi istraživanja i istraživačka pitanja

Cilj je disertacije doprinijeti poznavanju urbaniteta kasnosrednjovjekovnog Dubrovnika detaljnom analizom jednog njegovog seksterija. Radom se namjerava ispuniti praznina u dosadašnjim istraživanjima u kojima Sv. Nikola nije privlačio veću pozornost istraživača, niti je značajniji stručni interes bio usmjeren izučavanju urbane slike tijekom četrnaestog i petnaestog stoljeća, za taj dio grada nedvojbeno „formativnog“ razdoblja. Štoviše, nije pretjerano zaključiti da je Sv. Nikola ostao gotovo rubni fenomen u narativima o povijesti urbanističkog razvoja Dubrovnika utoliko što je interes istraživača u prvome redu bio usmjeren na starije seksterije o čijem postanku ne posjedujemo dokumentarna svjedočanstva. Kaštel, Sv. Petar i Pustijerna, ključni za spoznavanje najstarijih slojeva dubrovačkog urbaniteta, predstavljali su veći „izazov“ i stoga što je njihovo istraživanje impliciralo

⁹ Anđelko Badurina, „Uloga franjevačkih samostana u urbanizaciji jadranske obale“, *Peristil* 21 (1978.): 131–134; i Isti, *Uloga franjevačkih samostana u urbanizaciji dubrovačkog područja* (Zagreb: Institut za povijesne znanosti Sveučilišta, Odjel za povijest umjetnosti i Kršćanska sadašnjost, 1990.).

rasvjetljavanje samog postanka grada.¹⁰ U tim su seksterijima provođena i gotovo sva sustavnija konzervatorska i arheološka istraživanja pojedinih blokova i istaknutih mikrolokacija unutar grada,¹¹ a zanimanje za proučavanje stambene arhitekture ponajprije je bilo vezano za tamošnje kuće vlasteoskog sloja. U sagledavanju ukupne slike proučavanih zbiljanja u seksteriju Sv. Nikole cilj je najvažnije fenomene analizirati kroz niz „studija slučaja“ i usporediti ih sa spoznajama o ostalim dijelovima dubrovačke povijesne jezgre. Utoliko se ovim radom žele analizirati i procesi koji su često prolazili „ispod radara“, bilo da su u istraživanjima u fokusu bili stariji dijelovi Dubrovnika, ili se fenomenima kasnosrednjovjekovnog društva i prostora pristupalo na razini cijeloga grada.

Dakle, usporedno s rekonstrukcijom „slike“ seksterija u kasnom srednjem vijeku, cilj disertacije je analizirati profil stanovništva u tom dijelu grada. Ta dva polja istraživanja povezana su izučavanjem prežitaka najstarije stambene arhitekture te pozamašne količine neobjavljene arhivske građe, u prvom redu podacima bogatih, ali gotovo neistraženih registara kupoprodajnih zabilježbi (serija *Venditiones Cancellariae*). Detaljna analiza podataka u svescima te arhivske serije omogućit će nove hipoteze, ali i dodatno poduprijeti već iznesene zaključke temeljene na do sada istraženim izvorima. Povijest nastanka seksterija Sv. Nikole sagledana je i kao zaključna etapa urbanog razvoja Dubrovnika budući da se usporednom analizom sačuvanog urbanističko-arhitektonskog tkiva i arhivskih izvora, jasno mogu pratiti urbanističke, arhitektonske i društvene mijene. Ukratko, dakle, u istraživanju je naglasak stavljen na usporednu analizu prostora i društvene strukture, što će, u konačnici, rezultirati „biografijom“ tog gradskog predjela tijekom kasnog srednjeg vijeka.¹²

Osnovno istraživačko pitanje vezano je uz razlike između seksterija Sv. Nikole i ostalih dijelova Dubrovnika, a koje proizlaze iz činjenice da je on najkasnije uklopljen u grad te da je, barem u svojoj inicijalnoj fazi, bio predodređen za stanovanje sloja obrtnika i malih

¹⁰ Za recentna razmišljanja, s iscrpnim pozivanjem na mišljenja ranijih istraživača, vidi: Željko Rapanić, „O počecima i nastajanju Dubrovnika. Naknadna razmišljanja“, *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, 40 (2013.): 81–126.

¹¹ Vidi, primjerice, Katarina Horvat-Levaj, „Građevni razvoj srednjovjekovnog bloka u povijesnoj jezgri Dubrovnika“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 16 (1992.): 41–53; Željko Peković, „Povijest ulice ‚Sub varicos‘ u Dubrovniku“, *Peristil* 35–36 (1993.): 25–31.

¹² Starija je literatura terminu „biografija gradova“ pridavala negativni prizvuk, vidi, ukoliko, Mario Sanfilippo, „Periodizzazione e storiografia della città“, u *D'une ville à l'autre. Structures matérielles et organisation de l'espace dans les villes européennes (XIIIe – XVIe siècle). Actes du colloque organisé par l'École française de Rome avec le concours de l'Université de Rome (Rome 1 – 4 décembre 1986)*, ur. Maire Vigueur Jean-Claude (Rim: École française de Rome, 1989.), 366. Ipak, takav je pristup nezaobilazan u istraživanju urbanih cjenina. Vidi dalje.

trgovaca. Polazna je hipoteza da se upravo u izgradnji seksterija može pratiti međusobna uvjetovanost urbanističko-arhitektonskih i društvenih fenomena; ponajprije uspon dubrovačkog građanstva, imućnih trgovaca i obrtnika. Pri tome će se nastojati argumentirati teza da je njihovo prisustvo karakteristika najranije faze života seksterija, te da će se u narednim etapama razvoja i mijena urbane slike seksterija usporedno pratiti isticanje upravo tih dubrovačkih slojeva.

1.3. Historiografija

Postanak i razvoj grada Dubrovnika u kasnom srednjem i ranom novom vijeku bili su predmetom istraživanja mnogih domaćih i stranih povjesničara i povjesničara umjetnosti, a neumanjeni interes za te teme u znanstvenoj je javnosti prisutan i danas. Primarni razlog velike historiografske produkcije jamačno je bogatstvo izvorne arhivske građe koja je pohranjena u Državnom arhivu u Dubrovniku. Pregled literature na narednim stranicama ograničit će se na najvažnije radove o pitanjima kojima se disertacija bavi i čije će se teze razmatrati u poglavljima koja slijede.

1.3.1. Povijest Dubrovnika

Zaseban dio starije lokalne dubrovačke historiografije čini grupa spisa koje poznajemo pod nazivom „dubrovački anali i kronike“.¹³ Najvažnije spise priredio je Natko Nodilo krajem devetnaestog stoljeća.¹⁴ Riječ je o pisanjima lokalnih autora koji donose brojne vrijedne podatke o povijesti Grada. Međutim, te spise valja čitati u kontekstu vremena u kojem su

¹³ Koristim uobičajeni naziva za ovu vrstu izvora, premda, kako to recentno sažimlje Danko Zelić, „dubrovačke pisane povijesne predaje – tradicionalno zbirno nazivane *kronikama* i *analima*, premda su tako naslovljene i premda neprijeporno, dakako s jasnim razlozima, preuzimaju obličje tih historiografskih žanrova – zapravo nisu ni kronike ni anali. Posrijedi su historiografska djela čiji su sastavljači, tzv. kroničari ili analisti, kompilirali i interpretirali podatke iz dostupnih im istovrsnih tekstova, nadopunjujući ih vlastitim predodžbama o onome o čemu su pisali“, Danko Zelić, „O crtežu *Prospetto della Città di Ragusa nel Secolo XII* kao 'izvoru' za najstariju povijest Dubrovnika“, *Radovi Instituta za povijest umjetnost* 36 (2012.): 31.

¹⁴ Natko Nodilo, „Prvi ljetopisci i davna historiografija dubrovačka“, *Rad JAZU* 4 (1883.): 92–128; Speratus Nodilo, ur., *Annales ragusini anonymi item Nicolai de Ragnina*, sv. 14, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium (Zagreb: Ex officina societatis typographicae, 1883.); Speratus Nodilo, ur., *Chronica Ragusina Junii Restii (ab origine urbis usque ad annum 1451), item Joannis Gundulae (1451–1484)*, sv. 25, Monumenta spectantia historiam Slavorum Meridionalium (Zagreb: Societas typographica, 1893.).

nastali budući da oni ne izvještavaju o suvremenim događajima, već prenose tradicije o prošlim zbivanjima ne bilježeći pritom izvor svojim tvrdnjama.¹⁵

Što se znanstvenog izučavanja povijesti grada tiče, temeljan je najnoviji pregled „Povijest Dubrovnika do 1808.“ Vinka Foretića (1980.), u kojoj je prvi svezak posvećen vremenu „od osnutka“ grada do 1526. godine.¹⁶ Među djela koja se specifičnije bave društvenom povijesti grada ubrajaju se „Rod i grad“ (1994.) i „Okvir slobode“ (1998.) Zdenke Janeković Römer, a njihova posebna vrijednost za ovo istraživanje je sinteza znanja o povijesti dubrovačkog društva.¹⁷ Povijest stanovništva (kasnosrednjovjekovnog) Dubrovnika istraživao je Nenad Vekarić objavivši osam svezaka serije „Vlastela grada Dubrovnika“, s iscrpnim povijestima svih vlasteoskih rodova, životopisima njihovih istaknutih pripadnika i genealoškim tablicama.¹⁸ Brojni aspekti povijesti i društva srednjovjekovnog Dubrovnika obrađeni su u studijama Bariše Krekića, posebice o četrnaestom i petnaestom stoljeću.¹⁹ S obzirom na temu disertacije, važno je istaknuti i radove o stanovništvu grada doseljenom tijekom četrnaestog i petnaestog stoljeća, kako s

¹⁵ O povijesnoj vrijednosti „analista“ vidi: Filippo Naitana, „La Ragusa medievale tra annalistica e storiografia“, *Archivio Storico Italiano* 154, izd. 4 (1996.): 411–435; te Zelić, „O crtežu Prospetto della Città di Ragusa nel Secolo XII“, 31. Specifično o analistima kao izvoru za urbanističke promjene krajem trinaestog stoljeća vidi: Irena Benyovsky Latin, „Obrana dubrovačkog predgrađa“, 25; Ista, „Grad i zaleđe u narativnim vrelima: konstruiranje tradicije o ranosrednjovjekovnim doseljenjima u Dubrovnik iz slavenskog zaleđa“, *Acta Histriae* 25, izd. 3 (2017.): 487.

¹⁶ Vinko Foretić, *Povijest Dubrovnika do 1808.*, Knjiga I (Od osnutka do 1526.) (Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, 1980.), vidi i Vlaho Benković, ur., *Zbornik radova o Vinku Foretiću: zbornik radova posvećen devedesetogodišnjici rođenja Vinka Foretića* (Dubrovnik: Povijesni arhiv Dubrovnik, 1994.). Među sličnim sinteznim djelima ističu se knjige inozemnih istraživača, Francisa Cartera iz sedamdesetih godina prošlog stoljeća i, recentnije, Robina Harrisa, vidi: Francis W. Carter, *Dubrovnik (Ragusa): A Classic City-State* (London: Seminar Press, 1972.); Robin Harris, *Dubrovnik: A History* (London: Saqui, 2006.), i hrvatski prijevod *Povijest Dubrovnika* (Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga, 2006.).

¹⁷ Zdenka Janeković-Romer, *Rod i grad. Dubrovačka obitelj od XIII. do XV. stoljeća* (Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU, 1994.); Ista, *Okvir slobode: dubrovačka vlastela između srednjovjekovlja i humanizma* (Zagreb i Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 1999.).

¹⁸ Nenad Vekarić, „Broj stanovnika Dubrovačke Republike u 15., 16. i 17. stoljeću“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 29 (1991.): 7–22; Ista, *Vlastela grada Dubrovnika*, knjiga I (Korijeni, struktura i kretanje vlasteoskih rodova kroz stoljeća) (Zagreb i Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2011). Prije opsežnih Vekarićevih istraživanja, ključno djelo na ovom polju bilo je Irmgard Mahnken, *Dubrovački patricijat u XIV veku* (Beograd: SANU i Naučno delo, 1960.). Oblici vlasteoskih prezimena u ovoj su disertaciji doneseni prema Nenad Vekarić, „Prijedlog za normiranje dubrovačkih imena i prezimena iz povijesnih vrela“, *Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža* 6 (1997.): 17–26.

¹⁹ Bariša Krekić, *Dubrovnik in the 14th and 15th Centuries: A City between East and West* (Norman: University of Oklahoma Press, 1971.); Ista, *Dubrovnik, Italy, and the Balkans in the Late Middle Ages* (London: Variorum Reprints, 1980.); Ista, „Developed Autonomy: The Patricians in Dubrovnik and Dalmatian Cities“, u *Urban Society of Eastern Europe in Premodern Times*, ur. Bariša Krekić (Los Angeles: University of California Press, 1989.), 185–215.

prostora Komune/Republike,²⁰ tako i iz balkanskog zaleđa,²¹ ali je ukupno znanje o tim obiteljima i dalje necjelovito.²² Među novijim istraživanjima povijesti dubrovačkih staleža, posebice u svjetlu afirmacije građanskog sloja, treba istaknuti radove Zrinke Pešorde Vardić o građanima okupljenim u bratovštinu sv. Antuna, posebice knjigu „U predvorju vlasti“ (2012.).²³

1.3.2. Istraživanja urbanističkog razvoja Dubrovnika

Urbana povijest Dubrovnika u ovom se radu proučava od kraja trinaestoga stoljeća zbog čega je, kao temelj istraživanju, nužno bilo uključiti literaturu o urbanom širenju i razvoju Dubrovnika. Ta je tematika u historiografiji inaugurirana radovima proučavatelja „dubrovačkih starina“, ponajprije Giuseppea Gelcicha („Dello sviluppo civile di Ragusa“, 1884.)²⁴ i Milorada Medinija („Starine dubrovačke“, 1935.).²⁵ Znanstveno-kritički pristup urbanističko-arhitektonskom razvoju Dubrovnika u kasnosrednjovjekovnim stoljećima uspostavljen je sinteznim radovima Cvita Fiskovića „Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku“ (1947.) te „Prvi poznati dubrovački graditelji“ (1955.), zasnovanima

²⁰ Primjerice Marijan Sivrić, „Rod Mioša (Čepikuća-Milša) i njihov razvoj u Dubrovniku, prilog poznavanju starih rodova“, *Hercegovina* 23 (2009.): 35–60

²¹ Vidi: Ruža Ćuk, *Trgovci iz zetskih gradova u Dubrovniku i srpskim zemljama u srednjem veku* (Podgorica: Istarski institut Crne Gore, 1999.); Ista, „Dubrovačka porodica Mišljenović u srednjem veku“, *Zbornik za istoriju Bosne i Hercegovine* 3 (2001.): 63–73; Marijan Sivrić, „Rod Dobretinić – Latinica (Latinčić), trgovci i srebrenički knezovi, darovatelji franjevačkih samostana i crkava u Bosni“, *Bosna franciscana* 30 (2009.): 105–142; Ista, „Rod Tributinić – Evangelisti (Vangelisti) – starinom iz Jajca u središnjoj Bosni i njegov uspon u Dubrovniku od sredine 15. do početka 17. stoljeća“, u *Ascendere historiam: Zbornik u čast Milana Kruheka*, ur. Marija Karbić, Hrvoje Kekez, Ana Novak i Zorislav Horvat (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.), 315–326; Radmilo P. Pekić, „Dubrovačka antuninska porodica Gradojević – Bratutović, porijeklom iz Trebinja“, *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Prištini* 56, izd. 4 (2016.): 179–199. Temeljni rad na tom području, posebice zbog količine podataka o trgovcima koji su posjedovali kuće u seksteriju Sv. Nikole i dalje je: Desanka Kovačević, *Trgovina u srednjovjekovnoj Bosni* (Sarajevo: Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine, 1961.).

²² Primjer koji iskače jest rad o obitelji Hranka, kasnije prema njemu nazivanih Hrankovića, a o kojoj je pisao Đuro Tošić, posebnu pozornost posvetivši pitanju prostornog rasporeda njihovih kuća; Đuro Tošić, „Dubrovačka porodica Hranković“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti Istraživačkog centra JAZU u Dubrovniku* 26 (1988.): 87–102, posebno 90–91. Postoje, nadalje, i radovi-biografije pojedinih istaknutih pojedinaca, kao što je slučaj s trgovcem Džorom Bokšićem; Desanka Kovačević, „Žore Bokšić, dubrovački trgovac i protovestijar bosanskih kraljeva“, *Godišnjak Društva istoričara Bosne i Hercegovine* 13 (1962.): 289–310.

²³ Zrinka Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti. Dubrovački antunini u kasnom srednjem vijeku* (Zagreb i Dubrovnik: HAZU – Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku i Hrvatski institut za povijest, 2012.).

²⁴ Giuseppe Gelcich, *Dello sviluppo civile di Ragusa: considerato ne'suoi monumenti storici ed artistici memorie e studi* (Ragusa: Carlo Pretner Tip. Edit., 1884.).

²⁵ Milorad Medini, *Starine dubrovačke* (Dubrovnik: Štamparija Jadran, 1935.).

na sustavnom izučavanju arhivske građe te sačuvanih prostora i građevinskih struktura.²⁶ Godine 1957. Cvito Fisković je objavio i programatski tekst „Naše urbanističko nasljeđe na Jadranu“ u kojem urbani prostor interpretira kao rezultat zajedničkog pothvata individualnih graditelja i gradskih vlasti.²⁷

Prekretnicu u istraživanjima urbanističkog razvitka grada predstavlja knjiga Lukše Beritića „Urbanistički razvoj Dubrovnika“ (1958.).²⁸ Autor je sakupio relevantnu građu te ocrtao glavne etape njegova razvoja, a jednako je tako važna Beritićeva puno opsežnija knjiga o povijesti dubrovačkih utvrđenja i zidina, „Utvrđenja grada Dubrovnika“ (1955.).²⁹ Iz istih godina potječu i Beritićevi tekstovi o ubikaciji nestalih građevinskih spomenika, također zasnovani na sustavnom istraživanju neobjavljene arhivske građe.³⁰

Statutarnim odredbama koje su regulirale gradnju bavio se Milan Prelog u seminalnom članku „Dubrovački statut i izgradnja grada (1272. – 1972.)“ iz 1972. godine.³¹ Istraživači prostora srednjovjekovne Dubrovačke Komune/Republike, posebnu su pažnju posvetili uređenosti političkog i društvenog sustava u odnosu na načine usavršavanja prostora, što najbolje sažima Prelogova sintagma „urbana disciplina“.³² Štoviše, u tim je istraživanjima prostor postao subjekt, čim je postavljena svojevrsna *teorija prostora*, „specifičnost hrvatske ili barem zagrebačke povijesti umjetnosti“.³³ Na tim je temeljima

²⁶ Cvito Fisković, *Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku* (Zagreb: Matica hrvatska, 1947.); Isti, *Prvi poznati dubrovački graditelji* (Dubrovnik: JAZU, Historijski institut, 1955.).

²⁷ Cvito Fisković, „Naše urbanističko nasljeđe na Jadranu“, u *Zbornik Društva inženjera i tehničara u Splitu: 1958*, ur. Slavko J. Sirišević (Split: Društvo inženjera i tehničara, 1958.), 45–60.

²⁸ Beritić, *Urbanistički razvoj Dubrovnika*.

²⁹ Lukša Beritić, *Utvrđenja grada Dubrovnika* (Zagreb: JAZU, 1955.).

³⁰ Lukša Beritić, „Ubikacija nestalih građevinskih spomenika u Dubrovniku“ *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 10 (1956.): 15–83; Isti, „Ubikacija nestalih građevinskih spomenika II“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 12 (1960.): 61–84.

³¹ Prelog, „Dubrovački statut i izgradnja grada (1272. – 1972.)“, *Peristil* 14–15 (1971.): 81–94.

³² Vidi: Milan Prelog, „Cres, građevni razvoj jednog malog, starog grada“, *Radovi Odsjeka za povijest umjetnosti* 4 (1963.): 3–8; Isti, „Grad kao umjetničko djelo“, *Život umjetnosti* 22–23 (1975.): 5–21; te, vezano uz dubrovačka pitanja, Isti, „Dubrovnik“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 1–2 (1972.): 3–6, Isti, „Urbanistički razvoj Dubrovnika“, *Peristil* 21 (1978.): 127–130, i Isti, „Dubrovnik: prostor i vrijeme“, u *Zlatno doba Dubrovnika XV. i XVI. stoljeće*, 27–32. Najvažniji Prelogovi tekstovi sakupljeni su u: Milan Prelog, *Tekstovi o Dubrovniku* (Zagreb i Dubrovnik: Institut za povijest umjetnosti, Društvo prijatelja dubrovačke starine, 2003.). Vidi i Branislav Krstić, „Urbana prošlost Dubrovnika – podsticaj urbanoj sadašnjosti“, u *Statut grada Dubrovnika iz 1272. godine: Urbano zakonodavstvo* (Beograd: Informativni pregled Saveta za čovekovu sredinu i prostorno uređenje, 1978.), XXIX–XXXI, te Miljenko Jurković, „Tradicionalizam dubrovačke sredine – matrica discipline prostora“, *Dubrovnik* 2 (1993.): 229–234.

³³ Radovan Ivančević, „Marija Planić-Lončarić i istraživanje prostora. In memoriam“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 16 (1992.): 265. Za sažeti prikaz vidi: Nada Grujić, „Metode istraživanja starih urbanih aglomeracija: Dubrovnik“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 13, izd. 1–2 (1972.): 13–21.

postavljen niz istraživanja provođen na Institutu za povijest umjetnosti, pri čemu posebno valja istaknuti mjesto Marije Planić-Lončarić.³⁴ Ta je autorica objavila temeljnu knjigu o planiranoj izgradnji na području Dubrovačke Republike, pri čemu projekt izgradnje seksterija Sv. Nikole predstavlja najveći pothvat.³⁵

Pitanjima urbanizma petnaestog stoljeća bavio se Igor Fisković, istražujući odnos između „tradicije i inovacije“.³⁶ O pitanjima povezanosti povijesti razvoja luke i postanka grada pisao je Antun Ničetić.³⁷ Za razdoblje ranog srednjeg vijeka treba istaknuti knjigu Željka Pekovića „Dubrovnik: nastanak i razvoj srednjovjekovnoga grada“ (1998.) koja je popraćena brojnim nacrtima i idealnim rekonstrukcijama područja na kojem je nastajao Dubrovnik u ranom srednjem vijeku.³⁸ Osim prvote jezgre, pozornost istraživača privukla su srednjovjekovna proširenja grada, područje seksterija Sv. Vlaha, o kojem je u više navrata pisala Irena Benyovsky Latin.³⁹ Fenomenom srednjovjekovne parcelacije, s posebnim osvrtom na seksterij Sv. Nikole, bavila se Ivanka Jemo.⁴⁰ Ova je autorica, na temelju arhitektonskih i geodetskih snimki blokova, uz osnovnu analizu pisanih izvora, „tragala za

³⁴ Nada Grujić i Danko Zelić, „Povijest naselja i prostorna organizacija“, u *Baština u fokusu: 50 godina Instituta za povijest umjetnosti 1961. – 2011.*, ur. Milan Pelc (Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2011.), 25–51.

³⁵ Marija Planić-Lončarić, *Planirana izgradnja na području Dubrovačke Republike* (Zagreb: Centar za povijesne znanosti, Odjel za povijest umjetnosti, 1980.). Među ostalim radovima treba svakako izdvojiti: Ista, „Srednjovjekovni tipski stambeni objekti u naseljima na području Dubrovačke Republike“, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 2–3* (1976. – 1977.): 131–36; Ista, „Ston – primjer srednjovjekovnog prostornog planiranja“, u *Zbornik radova u čast 650. obljetnice planske izgradnje Stona i Malog Stona*, ur. Pavo Zvjerković (Ston: (s.n.), 1987.), 57–64; Ista, „Zajednički prostori stambenih zona srednjovjekovnog Dubrovnika“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti 12–13* (1988. – 1989.): 64–75; Ista, „Ceste, ulice i trgovi srednjovjekovnog Dubrovnika“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 29* (1990.): 157–168.

³⁶ Igor Fisković, „Tradicije i inovacije u urbanističkom liku starog Dubrovnika“, *Dubrovnik 5*, izd. 4 (1994.): 103–123; Ista, „Humanistička promišljanja i renesansna ostvarenja u urbanizmu Dubrovniku“, *Dubrovnik 4*, izd. 1 (1995.): 148–162.

³⁷ Antun Ničetić, *Povijest dubrovačke luke* (Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU i Pomorski fakultet, 1996.).

³⁸ Peković, *Dubrovnik*, 6–50. Ranije od Pekovića, aspekte gradnje trinaestoga stoljeća, s osvrtom na razloge širenja grada, analizirala je Marija D. Nakić, „Izgradnja Dubrovnika u drugoj polovici XIII veka“, *Istorijski glasnik 3* (1954.): 3–38.

³⁹ Irena Benyovsky Latin, „Obrana dubrovačkog predgrađa 13. stoljeća. Prilog istraživanju privatnih kula“, *Historijski zbornik 45*, izd. 1 (2012.): 17–39; Irena Benyovsky Latin i Ivana Haničar Buljan, „Digital Mapping of the Elites’ Estates in Dubrovnik’s Burgus in the 13th Century“, u *Mapping Urban Changes / Mapiranje Urbanih Promjena*, ur. Ana Plosnić Škarić (Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.), 222–261.

⁴⁰ Ivanka Jemo, *Urbana matrica grada Dubrovnika: utjecaj veličine i oblika parcele u njezinu oblikovanju* (Zagreb i Dubrovnik: ArTresor naklada i Ogranak Matice hrvatske u Dubrovniku, 2017.).

pračesticom“, osnovnom jedinicom strukture grada prema odredbama iz dubrovačkoga statuta s kraja trinaestog stoljeća.⁴¹

1.3.3. Radovi o stambenoj arhitekturi te crkvenim građevinama

Stambena arhitektura tvori glavninu gradskog tkiva, ali je dugo smatrana tek „pratećom arhitekturom“ spomenicima, ponajprije utverdama i crkvama.⁴² Najraniji znanstveni interes za kuće javlja se u kontekstu proučavanja životnih uvjeta u srednjovjekovnom Dubrovniku:⁴³ ta su istraživanja naglasak stavila na zastupljenost drvenih i kamenih kuća, ali i na njihove dijelove prema arhivskim izvorima.⁴⁴ Znanja na tom području produbile su već spomenute knjige Cvita Fiskovića.⁴⁵ Naglasak navedenih istraživanja bio je ustanoviti promjene u tipologiji stambene arhitekture te je, na temelju oblikovnih svojstava i dekoracije, uspostavljeno razlikovanje romaničkih, gotičkih i gotičko-renesansnih kuća.⁴⁶ Sačuvanu stambenu arhitekturu četrnaestog i petnaestog stoljeća cjelovito je izučavala Maja Nodari-Krstelj, donijevši u svome magisteriju (1977.) iscrpan katalog objekata s popratnim kataloškim jedinicama i posebno vrijednom fotodokumentacijom.⁴⁷

Na polju stambene arhitekture i kulture stanovanja nezaobilazni su radovi Nade Grujić.⁴⁸ Ta je autorica svojim dugogodišnjim terenskim i studijskim radom ponudila niz

⁴¹ Jemo, *Urbana matrica grada Dubrovnika*, 9 (citirana sintagma preuzeta je iz predgovora Katarine Horvat-Levaj, urednice knjige).

⁴² Nada Grujić, *Kuća u Gradu: studije o dubrovačkoj stambenoj arhitekturi 15. i 16. stoljeća* (Dubrovnik: Matica hrvatska – Ogranak Dubrovnik, 2013.), 14.

⁴³ Risto Jeremić i Jorjo Tadić, *Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika*, knjiga I (Beograd: Centralni higijenski zavod, 1938.), 4–26.

⁴⁴ Isto, 15–22.

⁴⁵ Fisković, *Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća*, 57–62, 63–69; Isto, *Prvi poznati dubrovački graditelji*, 71–84.

⁴⁶ Nada Grujić, „Reprezentativna stambena arhitektura“, u *Zlatno doba Dubrovnika XV. i XVI. stoljeće*, 65–67; Isto, „Klasični rječnik stambene arhitekture Dubrovnika“, *Peristil* 35–36 (1992. – 1993.): 121–142.

⁴⁷ Maja Nodari-Krstelj, *Dubrovačka stambena arhitektura XV/XVI stoljeća*, magistarski rad (Filozofski fakultet u Zagrebu, 1977.).

⁴⁸ Nada Grujić, „Dubrovnik – Pustijerna. Istraživanje jednog dijela povijesnog tkiva grada“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 10 (1986.): 7–39; Isto, „Kuća ‚savršenog trgovca‘ po Benediktu Kotruljeviću“, *Dubrovnik* 6, izd. 4 (1995.): 198–212; Isto, „Ranjina kuća u Dubrovniku od XV. do XX. stoljeća“, *Peristil* 39 (1996.): 69–83; Nada Grujić i Ivan Tenšek, „Domus illorum de Caboga“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 25 (2001.): 101–118; Nada Grujić, „Gotičko-renesansna arhitektura Dubrovnika u 15. i 16. stoljeću“, u *Sic ars deprenditur arte: zbornik u čast Vladimira Markovića*, ur. Sanja Cvetnić, Milan Pelc i Daniel Premerl (Zagreb: Institut za povijest umjetnosti i Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2009.), 235–254.

čitanja spomenika dubrovačke stambene arhitekture, a teme koje je pokrila svojim istraživanjima sežu od specifičnih elemenata stambenih prostora do uloge kuća u onodobnoj dubrovačkoj svakodnevnicu. Značajan dio istraživanja Nade Grujić, objavljen u domaćoj i stranoj periodici, recentno je sakupljen u knjizi „Kuća u Gradu“ (2013.).⁴⁹ Očekivano, izučavanje ove teme prvenstveno se odnosilo na dijelove grada s većom koncentracijom srednjovjekovne i ranonovovjekovne arhitekture, u čemu prednjače Pustijerna i seksterij Sv. Vlaha. Pozornost navedenim seksterijima usmjerio je i Duško Živanović objavivši i vrijedan katalog klesanih elemenata kuća.⁵⁰

Sakralne građevine predstavljaju nezaobilazni dio istraživanja ne samo kao istaknuti prostorni markeri seksterija, već i kao ključni elementi „slike“ ovoga dijela grada. Manji sakralni objekti, poput crkve sv. Nikole, Preobraženja Kristova (Sigurata) i sv. Luke, zauzele su mjesto unutar korpusa crkvenih gradnji ranoga srednjega vijeka, kao primjeri skupine spomenika u povijesnoumjetničkoj historiografiji nazvane crkvama „južnojadranskog jednobrodnog kupolnog tipa“.⁵¹ O crkvama prosjačkih redova također je pisano razmjerno puno te su, barem u osnovnim crtama, razjašnjene faze nastajanja najranije mendikantske arhitekture u Dubrovniku. Ta ocjena posebno vrijedi za samostan Male braće čija je povijest obrađena u iscrpnoj monografiji iz 1985. godine, popraćenoj transkripcijama relevantnih arhivskih izvora.⁵²

1.3.4. Istraživanje kupoprodajne građe iz Državnog arhiva u Dubrovniku

⁴⁹ Grujić, *Kuća u Gradu*. Većina autoričnih radova u ovoj će se disertaciji citirati prema izvornom mjestu objavljivanja.

⁵⁰ Duško Živanović, „Skup kuća u ulici od Kaštela“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti Istraživačkog centra JAZU u Dubrovniku* 19–20 (1982.): 79–90; Isti, „Prozori i polifore dubrovačkih kuća i palata“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 27 (1989.): 41–86; Isti, *Dubrovačke arhitektonske studije. Oblici i tipologija* (Beograd: SANU, 2005.).

⁵¹ Za recentnu raspravu o ovim crkvama, s iscrpnim pregledom starije literature i raspravom o primjerima u seksteriju Sv. Nikole, vidi: Ivana Tomas, *Srednjovjekovne jednobrodne crkve s kupolom južne Dalmacije i Boke kotorske*, doktorska disertacija (Sveučilište u Zagrebu, 2014.), 76–84; 61–75 i tabele XXXI–XXXIII.

⁵² Justin V. Velnić, ur., *Samostan Male braće u Dubrovniku* (Zagreb i Dubrovnik: Kršćanska sadašnjost i Samostan Male braće u Dubrovniku, 1985.). Za sklop dominikanskog samostana ne postoji publikacija odgovarajućeg opsega, ali je pregled osnovnih povijesnih podataka i umjetnina sakupljen u: Stjepan Krasić, *Samostan sv. Dominika u Dubrovniku: povijesno-umjetnički prikaz* (Dubrovnik: Samostan sv. Dominika, 2010.) i Igor Fisković, ur., *Dominikanci u Hrvatskoj [katalog izložbe, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 20. prosinca 2007. – 30. ožujka 2008.]* (Zagreb: Galerija Klovićevi dvori, 2011.), kat. jed. 6/14 Dubrovnik: samostan sv. Dominika [Predrag Marković], 288–295.

Serijski *Venditiones Cancellariae* nije privukla značajniju pažnju, premda su već stariji povjesničari prepoznali vrijednost arhivskih podataka o transakcijama nepokretne imovine za proučavanje pojedinih aspekata dubrovačke prošlosti. Pionir istraživanja kupoprodajne građe bio je Šime Ljubić koji je krajem devetnaestog stoljeća istraživao građu vezanu za cijelu dubrovačku općinu, no ne i prostor unutar zidina.⁵³ Početkom dvadesetog stoljeća, Lujo Vojnović je proučio regeste prodaja kuća u Dubrovniku između 1552. i 1667. godine, što ih je iz svezaka serije *Venditiones* sredinom osamnaestog stoljeća ekscerptirao Mato Marinov Buća.⁵⁴ Riječima samog Vojnovića, posrijedi je „suhoparni spisak“ kupaca, prodavatelja i nekretnina u prodaji.⁵⁵ Unatoč tome što ne obiluju narativnim podacima, navedeni ispisi pružaju niz novih historiografskih saznanja o topografiji grada, odnosno imenima dubrovačkih ulica i lokaliteta unutar zidina, što je, uostalom, bio Vojnovićev primarni interes. Recentno je, na temelju navedenih istraživanja i obrade izvorne građe iz četrnestog i petnaestog stoljeća, donesen pregled relevantne građe u Državnom arhivu u Dubrovniku.⁵⁶

Primarni razlog nesistematičnog korištenja starijih svezaka serije *Venditiones* u istraživanjima leži u činjenici da oni nisu bili relevantni za proučavanje političke, gospodarske i kulturne povijesti. Važno je, nadalje, istaknuti da se početkom dvadesetog stoljeća svesci *Venditiones* tek djelomično uvedeni u katalog dubrovačkoga arhiva, čiji je autor Josip Gelčić. Naime, Gelčić je tu građu razdijelio u dvije podserije: Kancelarijske prodaje (*Vendite Cancellariae*, pod rednim brojem XXXI. a) i Proklamacije kancelarijskih prodaja (*Proclamationes venditionum Cancellariae*, broj XXXI. b),⁵⁷ naznačivši samo još i vremenski raspon koji ti svesci pokrivaju. Iz tog proizlazi da između posljednje knjige prve podserije (1386. godina) i prve knjige druge podserije (1508. godina) postoji cezura od čak 122 godine. U Gelčićevom katalogu, dakle, nema spomena o većini svezaka koji su obrađeni u istraživanju za ovaj rad, preciznije, svim knjigama iz prve polovice petnaestoga stoljeća (sv. 5. – 13.).

⁵³ Šime Ljubić, „Popis prodaja dubrovačkih iz XVI. stoljeća“, *Starine* 11 (1879.): 1–18.

⁵⁴ Spis koji je bio u fokusu Vojnovićeve studije naslovljen je *Dal Indice di Matteo Marino de Buchia che principia dal 1522 fino al 1667. Vendite delle case in Ragusa*; Lujo Vojnović, „Dubrovačko-gruške prodaje kuća i ulice staroga Dubrovnika (XIV. – XVII. vijeka)“, *Rad JAZU* 82 (1913.): 102, 106, 117–122.

⁵⁵ Vojnović, „Dubrovačko-gruške prodaje kuća“, 102.

⁵⁶ Matko Matija Marušić, „Urbani krajolik i vlasnička topografija kasnosrednjovjekovnog Dubrovnika prema seriji *Venditiones Cancellariae*“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 41 (2017.): 97–100.

⁵⁷ Josip Gelčić, „Dubrovački arhiv“, *Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini* 22 (1910.): 582.

1.3.5. Radovi o urbanoj povijesti i socijalnoj topografiji

Tijekom posljednja dva desetljeća u hrvatskoj se historiografiji teme razvoja gradskih prostora u kasnom srednjem vijeku razmatraju s velikim interesom, što ponajprije treba zahvaliti stručnjacima srednje generacije koji su svoj profesionalni interes usmjerili proučavanju povijesti gradova.⁵⁸ Osnovno je polazište istraživanja urbanog razvoja komunalnih središta na obali Jadrana koncept društvene uvjetovanosti razvoja gradskog prostora. Na tom polju svakako treba istaknuti recentne doprinose Irene Benyovsky Latin⁵⁹ i Ane Plosnić Škarić⁶⁰ u istraživanju srednjovjekovnog Trogira, dok se Danko Zelić bavio sličnim pitanjima vezanima uz srednjovjekovni Šibenik.⁶¹ Na trogirskom su materijalu sustavno elaborirane i važne metodološke postavke istraživanja socijalne topografije u srednjem vijeku.⁶² Navedena su pitanja razmatrana i na dubrovačkim arhivskim izvorima, te se ovaj rad u najvećoj mjeri oslanja na ta istraživanja.⁶³

Pitanja prostora i prostornih politika kasnosrednjovjekovnog Dubrovnika recentno su bila u fokusu uspostavnog istraživačkog projekta Hrvatske zaklade za znanost, „Dubrovnik:

⁵⁸ Vidi svakako: Irena Benyovsky Latin, „Interdisciplinarnost u urbanoj povijesti: povijesti i perspektive“, u *Historiografija – povijest u suvremenom društvu. Zbornik radova s okruglog stola održanog 11. i 12. listopada 2011. u Zagrebu*, ur. Gordana Ravančić, Mislav Gregl, Ivana Horbec, Vlasta Švoger i Dinko Župan (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.), 23–34; Gordana Ravančić, „Urbana povijest u riječi i na djelu: usporedni intervju – dr. sc. Sarah Rees Jones i dr. sc. Katalin Szende“, *Povijesni prilozi* 39 (2010.): 249–255. Među istraživanjima iz devedesetih godina prošlog stoljeća svakako treba istaknuti Neven Budak, *Gradovi Varaždinske županije u srednjem vijeku (Urbanizacija Varaždinske županije do kraja 16. stoljeća)* (Zagreb i Koprivnica: Nakladna kuća Dr. Feletar, 1994.). Među ranijim radovima, temeljnim za polje, valja izdvojiti Tomislav Raukar, *Zadar u XV stoljeću: Ekonomski razvoj i društveni odnosi* (Zagreb: Sveučilište u Zagrebu i Institut za hrvatsku povijest, 1977.).

⁵⁹ Irena Benyovsky Latin, *Srednjovjekovni Trogir. Prostor i društvo* (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2009.).

⁶⁰ Ana Plosnić Škarić, „Real Property of Wealthy Commoners: The Formation and Rise of Commoner Lineages in Trogir after 1420“, u *Towns and Cities of the Croatian Middle Ages. Authority and Property*, ur. Irena Benyovsky Latin i Zrinka Pešorda Vardić (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.), 349–376.; Ista, „Decline of Medieval Urban Symbols of Power: Tower Houses in Trogir, Croatia“, *RIHA Journal* 0177 (10. kolovoz 2017.).

⁶¹ Danko Zelić, *Postanak i urbani razvoj Šibenika u srednjem vijeku*, doktorska disertacija (Sveučilište u Zagrebu, 1999.).

⁶² Irena Benyovsky, Mladen Andreis i Ana Plosnić, „Socijalna topografija Trogira u 13. stoljeću“, *Povijesni prilozi* 25 (2003.): 37–92; Mladen Andreis, Irena Benyovsky Latin i Ana Plosnić Škarić, „Socijalna topografija Trogira u 14. stoljeću“, *Povijesni prilozi* 33 (2007.): 103–192.

⁶³ Primjerice, Irena Benyovsky Latin i Stipe Ledić, „Posjed obitelji Volcassio u srednjovjekovnom Dubrovniku“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 51 (2013.): 17–60; Zehra Laznibat i Mladen Obad Ščitaroci, „Gradski predjel 'Na Andriji' u povijesnoj jezgri Dubrovnika: Prostorni razvoj i urbanistička obilježja“, *Prostor* 26, izd. 1 (2018.): 52–67. U završnoj fazi pisanja disertacije objavljen je i rad o seksteriju Sv. Nikole, također u svijetlu vlasničke i socijalne topografije: Irena Benyovsky Latin, Zrinka Pešorda Vardić, i Ivana Haničar Buljan, „Antunini na Placi: prostorni razmještaj članova Bratovštine sv. Antuna duž dubrovačke Place u 15. stoljeću“, *Povijesni prilozi* 55 (2018.): 57–138.

Civitas et Acta Consiliorum. Visualising Development of Medieval Urban Fabric“ (Dubrovnik: *Civitas et Acta Consiliorum*. Vizualizacija mijena kasnosrednjovjekovnog urbanog tkiva, akronim DUCAC), koji se od 2015. do 2017. godine provodio na Institutu za povijest umjetnosti u Zagrebu pod vodstvom Ane Plosnić Škarić. Taj je projekt, slijedeći tradiciju navedene ustanove, počivao na osnovnim metodološkim postavkama proučavanja urbanog prostora i njegova značenja, uključujući analitičku komparaciju povijesnih vrela i rezultata terenskih istraživanja, ali i mapiranje podataka.⁶⁴ U disertaciji su izravno primijenjeni rezultati projekta, temeljeni na obradi odluka triju gradskih vijeća između 1400. i 1450. koje su mapirane u javno dostupnoj bazi podataka.⁶⁵

Ciljevi još jednog recentnog znanstvenog projekta odgovaraju osnovnim postavkama ovoga istraživanja. Riječ je o projektu URBES (punoga naziva „Gradovi hrvatskog srednjovjekovlja: urbane elite i urbani prostor“) koji se trenutačno provodi na Hrvatskom institutu za povijest pod vodstvom Irene Benyovsky Latin.⁶⁶ Multidisciplinarni pristup istraživačkog tima usmjeren je na proučavanje dinamičnih odnosa između društva i gradskog prostora, kako na primjeru specifičnih urbanih cjelina, tako i u široj perspektivi kontinentalnih i primorskih gradova. Osim ovih metodoloških pitanja, važno je naglasiti da velik dio istraživačkog tima istražuje dubrovačku urbanu povijest te su ti radovi bili od velikog značaja u istraživanju za ovu disertaciju.⁶⁷

Premda izučavanje povijesnih gradova u Hrvatskoj ima razmjerno dugu i veliku tradiciju, mapiranje se koristi tek odnedavna, a ta ocjena vrijedi i za istraživanja dubrovačke povijesti. Kako navodi Ivana Lazarević, „povijesna znanost, pogotovo onaj njezin ogranak koji je istraživao dubrovačku vlastelu, pitanje njihova prostornog rasporeda tek je dotaknuo“,

⁶⁴ Osnovna metodološka polazišta projekta obrazložena su u sljedećim radovima: Ana Plosnić Škarić i Alessandra Ferrighi, „Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum 1400 – 1450. Mapping Methodology and Data Analysis“, u *Mapping Urban Changes / Mapiranje urbanih promjena*, ur. Ana Plosnić Škarić (Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.), 106–125; Ana Plosnić Škarić, „Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum. Vizualizacija mijena kasnosrednjovjekovnog urbanog tkiva / Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum, Visualizing Development of Late Medieval Urban Fabric – uspostavni istraživački projekt“, *Kvartal* 12, izd. 1–2 (2015.): 79–81.

⁶⁵ Vidi: <https://ducac.ipu.hr/project/mapping/> (11. kolovoza 2018.).

⁶⁶ Više o projektu i istraživanjima projektnog tima: <http://urbes.s2.novenaweb.info/hr/> (11. kolovoza 2018.).

⁶⁷ Irena Benyovsky Latin i Sandra Begonja, „Nekretnine u notarskim dokumentima 13. stoljeća: primjeri dalmatinskih gradova (Zadra, Šibenika, Trogira, Splita i Dubrovnika)“, *Povijesni prilozi* 51 (2016.): 7–38; Gordan Ravančić, „Crkvene institucije u dubrovačkim oporukama s kraja 13. i u prvoj polovici 14. stoljeća“, *Croatica Christiana periodica* 40, izd. 78 (2016.): 49–65.

što ne čudi utoliko što ne postoji cjeloviti izvor koji bi na ta pitanja mogao pružiti odgovor.⁶⁸ Ipak, recentna su istraživanja uvelike promijenila ovakvu sliku te se inzistiranje na prostornom kontekstu nameće kao važna istraživačka tema. Pri tome istraživači kreiraju baze podataka temeljene na dostupnim izvorima, prvenstveno odlukama gradskih vlasti, kupoprodajama i slično.⁶⁹ Rezultati dobiveni usporednim čitanjem izvora vrlo su zadovoljavajući te je u recentnoj hrvatskoj historiografiji više uspješnih primjera ovakvih istraživanja, ponajprije u slučaju razmatranja vlasničke topografije srednjovjekovnih urbanih cjelina.⁷⁰

1.3.6. Arheološka istraživanja

Na nepoznanice o izgledu prostora prije izgradnje seksterij Sv. Nikole odgovore prije svega mogu dati arheološka istraživanja. Međutim, tek ih je manji broj proveden na tom području, i većinom je bio usmjeren na sakralne objekte.⁷¹ Iznimku predstavljaju novija istraživanja ljevaonice željeza u sjeverozapadnom uglu seksterija, podno Minčete.⁷² Nove spoznaje o izgledu i prostornoj organizaciji dubrovačkih kuća pružila su i sporadična istraživanja koja,

⁶⁸ Ivana Lazarević, *Vlasteoske kuće u gradu Dubrovniku 1817. godine* (Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2014.), 13–14.

⁶⁹ Tome su, uostalom, težila i istraživanja u sklopu navedenih projekata, URBES i DUCAC. Vidi Benyovsky, Andreis, i Plosnić, „Socijalna topografija Trogira u 13. stoljeću“; Irena Benyovsky Latin, „Smještaj gradskog plemstva u dalmatinskim gradovima srednjeg vijeka“, *Acta Histriae* 16, izd. 1–2 (2008.): 37–58. Sažeti prikaz problematike izvora i mapiranja urbanih cjelina donesen je u: Keith D. Lilley i Gareth Dean, „A Silent Witness? Medieval Urban Landscapes and Unfolding Their Mapping Histories“, *Journal of Medieval History* 41, izd. 3 (2015.): 273–291.

⁷⁰ Benyovsky Latin, „Smještaj gradskog plemstva u dalmatinskim gradovima“, 53; Benyovsky Latin i Haničar Buljan, „Digital Mapping of the Elites’ Estates“, 243–247. Usporedi i primjer srednjovjekovnog Trogira koji je istraživala Plosnić Škarić, „Real Property of Wealthy Commoners“, 349–376; Irena Benyovsky Latin, „Prilog metodologiji istraživanja srednjovjekovnog urbanizma: Primjer trogirske baze podataka“, u *Zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa „Istarski povijesni biennale: Statuimus et ordinamus, quod... Sustavi moći i mali ljudi na jadranskom prostoru“*, ur. Robert Matijašić (Pazin, Poreč i Pula: Pučko otvoreno učilište Poreč, Zavičajni muzej Poreštine, Državni arhiv u Pazinu, Filozofski fakultet u Puli, 2005.), 241–253; Plosnić Škarić, „Gotička stambena arhitektura“, 36–38.

⁷¹ Prednjače istraživanja o Sigurati: Željko Peković i Ivica Žile, *Ranosrednjovjekovna crkva Sigurata na Prijekom u Dubrovniku* (Split: Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, 1999.). Recentno su vođena i istraživanja crkve Petilovrijenaca, ali rezultati još nisu objavljeni.

⁷² Željko Peković i Nikolina Topić, „A late-medieval and post-medieval foundry in the historic centre of Dubrovnik“, *Post-Medieval Archeology* 45, izd. 2 (2011.): 266–290.

iako se većinom također ne odnose na prostor nekadašnjeg seksterija Sv. Nikole, upotpunjuju znanje o izgledu grada, odnosno njegovih privatnih i javnih prostora.⁷³

1.4. Izvori

1.4.1. Objavljeni izvori

U pregledu dosadašnjih istraživanja istaknuto je nekoliko vrsta izvora, dio kojih je i objavljen. Osim gradskog statuta u čijoj je noveli iz 1296. godine detaljno opisan plan izgradnje seksterija Sv. Nikole, važnu skupinu dokumentarne građe čine zapisnici odluka dubrovačke vlasti.⁷⁴ Sve odluke gradskih vijeća iz prve polovice petnaestog stoljeća koje se odnose na prostor grada recentno su priredili Ana Plosnić Škarić i Danko Zelić.⁷⁵ Specifičniji izvori za istraživanje socijalne topografije i prostora srednjovjekovnog Dubrovnika su „Knjige nekretnina dubrovačke općine“ (*Libri domorum et terrenorum communis Ragusii deliberatis ad afflictum*), što su ih istraživali Irena Benyovsky Latin i Danko Zelić. Riječ je o pet arhivskih knjiga koje su objavljene u dva sveska 2007. godine i koje sadrže popise nekretnina podignutih na općinskom zemljištu, a za ovo su istraživanje najrelevantnije *Libro delli terreni et delli afficti delli terreni del comun de Ragusa, del borgo sovra la via de della Plaça* (1382. – 1417.) te *Tute le chase del comun de Ragusa e tereni e fiti che apartien al dito comun* (1417. – 1449.).⁷⁶ Podaci o kućama koje su zaviještane kao oporučni legati nalaze se u „Knjizi rizničarskih najmovâ“ (*Liber affictuum thesaurarie*) koju je 2013. godine objavio Danko Zelić.⁷⁷

Među povijesnim narativnim izvorima ističe se „Opisa slavnog grada Dubrovnika“ iz pera Filipa de Diversisa iz 1440. godine.⁷⁸ Taj najdetaljniji uvid jednog suvremenika u

⁷³ Usp. Romana Menalo, „Nalazi stambene arhitekture (13. – 17. st.) u Dubrovniku u svjetlu arheoloških istraživanja“, *Zbornik Dubrovačkih muzeja* 1 (2004.): 253–280; Ivica Žile, „Arheološki nalazi unutar perimetra povijesne jezgre grada Dubrovnika“, *Opuscyla Archaeologica* 23–24 (1999. – 2000.): 336–346.

⁷⁴ Nella Lonza, „Dubrovački statut, temeljna sastavnica pravnog poretka i biljeg političkog identiteta“, u *Statut*, 11–46, posebno 26.

⁷⁵ *DUCAC 1400 – 1450*. Knjiga je dostupna na stranicama DUCAC projekta, vidi: https://ducac.ipu.hr/project/wp-content/uploads/Dubrovnik_Civitas_et_Acta_Consiliorum.pdf (18. kolovoza 2018.).

⁷⁶ *Libri domorum* I i II.

⁷⁷ *Liber affictuum thesaurarie*.

⁷⁸ Filip de Diversis, *Opis slavnoga grada Dubrovnika: hrvatski – latinski*, prev. Zdenka Janeković-Römer (Zagreb: Dom i svijet, 2004.).

dubrovačko društvo ponajprije je značajan zbog preciznog opisa dubrovačkih staleža, ali i arhitekture grada u cjelini. Za povijest grada važan je i spis notara Ivana iz Ravene,⁷⁹ kao i bilješke najranijih putopisaca, u pravilu hodočasnika što su se na putu za Svetu zemlju zaustavili u Dubrovniku.⁸⁰

1.4.2. Neobjavljeni izvori

U sklopu istraživanja za izradu disertacije obrađeni su svi svesci iz prvih stotinu godina neobjavljene arhivske serije *Venditiones Cancellariae* („Prodaje dubrovačke kancelarije“), registra javno oglasenih kupoprodaja nekretnina između 1352. i 1454. godine.⁸¹ Građa vezana za kupoprodaje nekretnina i zemljišta prije 1352. godine u Dubrovniku bivala je registrirana u zapisnicima gradske kancelarije (*Diversa Cancellariae*, „Razni zapisi dubrovačke kancelarije“),⁸² dok se sredinom četrnaestoga stoljeća, u vremenu kneževanja Nikole Volpa, prodaje počinju evidentirati u zasebnim knjigama.⁸³ Serija *Venditiones* danas sadrži ukupno 161 svezak te, uz određene praznine, pokriva vrijeme do pada Dubrovačke Republike. Za potrebe disertacije analizirana je relevantna građa u prvih trinaest svezaka: sv. 1 (1352. – 1361.), 2 (1365. – 1379.), 3 (1371. – 1382.), 4 (1382. – 1386.), 5 (1419. – 1427.), 6 (1428. – 1433.), 7 (1433. – 1438.), 8 (1438. – 1441.), 9 (1441. – 1443.), 10 (1443. – 1446.), 11 (1446. – 1448.), 12 (1449. – 1451.) i 13 (1451. – 1454.).⁸⁴ Nažalost, knjige iz razdoblja između 1386. i 1417. godine nisu sačuvane.

⁷⁹ Relja Seferović, „Razočarani notar: iz kasnog dubrovačkog prijepisa djela *Historia Ragusii* Giovannija Conversinija“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 55, izd. 1 (2017.): 149–150.

⁸⁰ Većinu je sakupio i predstavio još Jorjo Tadić, *Promet putnika u starom Dubrovniku* (Dubrovnik: Turistički savez, 1939.); dok su recentnije objavljene i daljni izvori, primjerice Krešimir Kužić, *Hrvatska obala u putopisima njemačkih hodočasnika XIV. – XVII. st.: opora, vinorodna, kršćanska* (Split: Književni krug, 2013.). Ti spisi, nažalost, u pravilu ne opisuju stambenu arhitekturu grada.

⁸¹ *Vend. Canc.*

⁸² Gregor Čremošnik, prir. *Spisi dubrovačke kancelarije, knjiga I. (Zapisi notara Tomazina de Savere 1278 – 1282)* (Zagreb: JAZU, Historijski institut, 1951.); Josip Lučić, prir. *Spisi dubrovačke kancelarije: Zapisi notara Tomazina de Savere 1284 – 1286, Diversa cancellariae II (1284 – 1286, Zapisi notara Aca de Titullo 1295 – 1297, Diversa cancellariae III (1295 – 1297)* (Zagreb: JAZU, Zavod za hrvatsku povijest Filozofski fakultet Zagreb, 1988.); Isti, prir. *Spisi dubrovačke kancelarije. Zapisi notara Andrije Beneše 1295 – 1301, Praecepta rectoris II (1299 – 1301), Testamenta II (1295 – 1301)*. sv. 4. (Zagreb: HAZU, 1993.).

⁸³ Na samome početku prvoga sveska stoji sljedeća zabilježba: *Capitulum venditionum factarum tempori nobilis et potentis viri domini Nicolay Volpe honoris consulis Ragusii MCCCCLVII indictione quinta; Vend. Canc.*, 1, fol. 1r.

⁸⁴ Raspon koji pokriva određeni svezak serije naveden je prema datumu prve i posljednje prodaje, premda neke knjige ne prate kronološki slijed prodaja. Naime, naknadnim uvezivanjem on je često narušen te ga je na trenutačnom stanju istraživanja teško rekonstruirati.

Ovim knjigama treba pridodati i 28. knjigu *Diversa Cancellariae* budući da su ondje uvezane kupoprodajne zabilježbe koje se odnose na razdoblje između 1388. i 1395. godine, čime se smanjuje praznina koja je prisutna ukoliko se analiziraju samo svesci serije *Venditiones*.⁸⁵ Ipak, građa iz perioda koji nedostaje u seriji *Venditiones* djelomično je uvrštena u druge arhivske serije, što je svojedobno primijetio Branimir Truhelka, a poslije njega i Ignacij Voje.⁸⁶ Potonji autor tako navodi primjer šeste knjige serije *Debita notariae*, koja sadrži ukupno 65 listova kupoprodajnih zabilježbi za najranije razdoblje ove arhivske serije, između 1352. i 1365. godine.⁸⁷ Obje navedene knjige, danas u drugim serijama, po sadržaju pripadaju kancelarijskim prodajama, zbog čega je u istraživanjima kupoprodaja nekretnina nužno uključiti i te izvore.⁸⁸

U navedenim svescima *Venditiones Cancellariae*, uz zabilježbe kupoprodajnih transakcija nepokretne imovine (kuće i zemljišta), registrirane su i prodaje pokretne imovine, primjerice plovila (**Tabela 1** prikazuje detaljan prikaz predmeta prodaja u analiziranim svescima). Općenito gledajući, većina zabilježbi (37%) odnosi se na transakcije zemljišta (ponajprije terena i vinograda) na području dubrovačke Astoreje, otoka i Pelješca, a navedenim se nekretninama najviše trgovalo u prvoj polovici petnaestoga stoljeća (ukupno 60% tada ostvarenih prodaja). U drugoj polovici četrnaestog stoljeća, nadalje, udio zabilježbi prodaja brodovima, ali i robljem, dosegao je 35%.⁸⁹ Ovim su istraživanjem obuhvaćene,

⁸⁵ *Div. Canc.* O odnosu između sadašnjeg stanja sačuvanosti serije *Venditiones* i pretpostavljenog izvornog sadržaja, podrobnije vidi u poglavlju 4.

⁸⁶ Slučaj je to, primjerice, s dvadeset i osmom knjigom serije *Diversa Cancellariae* koja gotovo isključivo sadrži zabilježbe o kupoprodajama iz razdoblja između 1388. i 1395. godine. Na prvom, praznome foliju četvrtog sveska *Venditiones Cancellariae*, umetnuta je arhivska bilješka nepotpisanog autora, sastavljena narančastom olovkom na komadiću papira: *Vend. 4^b vidi D.c. 28.* Ova bilješka novijeg datuma je usmjerila pažnju na spomenutu knjigu *Diversae*, te su stoga i kupoprodajni podaci ondje zabilježeni uključeni u analizu prodaja nekretnina koju ovdje predstavljam. Moguće je pretpostaviti da je autor bilješke bio Branimir Truhelka koji je istraživao ovu arhivsku seriju, iako te podatke nije uključio u indeks ostvarenih kupoprodaja.

⁸⁷ Ignacij Voje, *Kreditna trgovina u srednjovjekovnom Dubrovniku* (Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 1976.), 25. Voje također navodi da se radilo isključivo o prodajama drvenih kuća. Ti se podaci djelomično preklapaju s onima zabilježenima u prva dva sveska serije *Venditiones* koje pokrivaju isti period.

⁸⁸ U ovo su istraživanje uključene prodaje u knjizi *Diversa Cancellariae* 28, dok su izostavljene prodaje u *Debita Notariae* 6. Usporedi **Tabelu 3.1.** koja prikazuje raspored predmeta prodaja tijekom četrnaestog stoljeća. U najranijoj je fazi zabilježen manji udio drvenih kuća, a taj bi rezultat bio preokrenut u njihovu korist kada bi mu se pridružili i podaci iz šeste knjige *Debita Notariae*.

⁸⁹ Te su aktivnosti značajno smanjene u narednom stoljeću, ponajviše zahvaljujući odluci dubrovačke vlade o zabrani trgovine robljem (ali isključivo kršćanima), iz 27. siječnja 1416. godine; Bernard Stulli, „Kronologija važnijih zbivanja u Dubrovačkoj republici 1358. – 1600.“, u *Likovna kultura Dubrovnika 15. i 16. stoljeća. Zbornik radova sa simpozija Likovna kultura Dubrovnika 15. i 16. stoljeća*, ur. Igor Fisković (Zagreb: Muzejsko-galerijski centar, 1991.), 283–299.

dakako, samo građevine unutar dubrovačkih zidina. Posrijedi je 1147 prodaja, od čega je u seksteriju Sv. Nikole ostvareno ukupno 479; za seksterij Sv. Vlaha zabilježene su 372 prodaje, Pustijernu 98, Sv. Mariju Veliku 86, te Kaštel (seksterije Sv. Marije od Kaštela i Sv. Petra) 212 (**Tabela 2**). Dio prodavanih kuća nalazio se u neposrednoj okolici grada, na Pilama, Pločama ili u Gružu, dok je drugi dio bio smješten u ostalim naseljima Republike, većim dijelom u Stonu (ukupno 2% prodaja).

Osim serije *Venditiones*, u izradi disertacije konzultirana je i arhivska građa u drugim serijama Državnog arhiva u Dubrovniku. Prije svega, radi se o ugovorima o podizanju i opremanju kuća iz dva sveska serije *Diversa Cancellariae* (br. 26, 27, 29 i 30),⁹⁰ odabranih kako bi se donekle ispunila opisana praznina u seriji kancelarijskih prodaja na samom kraju četrnaestog stoljeća. Naime, i nakon osnivanja posebne serije kupoprodaja 1352. godine, najmovi, darivanja, a ponekad i prave prodaje, bivale su registrirane i u drugim javnim upisnicima. Za ilustraciju mogu poslužiti navedene knjige serije *Diversa* koje sadrže više dokumenata o prodajama i iznajmljivanju (njima, međutim, nema spomena u svescima serije *Venditiones*).⁹¹ Ondje zabilježeni podaci poslužili su kao dopune i korektivi zaključcima stečenim kvantitativnom i kvalitativnom obradom serije *Venditiones*. Nadalje, navedeni svesci sadrže i ugovore o gradnji i opremanju kuća koji su dragocjeni stoga što se u kupoprodajnim ugovorima nekretnine u prodaji u načelu ne opisuju, već se definiraju isključivo prema materijalu i/ili lokaciji.⁹² Budući da se vrijedni podaci o nekretninama i njihovim vlasnicima pronalaze u oporukama, na odabranim je primjerima konzultirana i ta građa (*Testamenta Notariae*).⁹³

⁹⁰ *Div. Canc.* 26 (1385. – 1387.), 27 (1387. – 1389.); 29 (1389. – 1391.), 30 (1392. – 1394.).

⁹¹ Dokumenti vezani uz prostor seksterija, kronološkim redom: *Div. Canc.*, 26: javna dražba kuće (fol. 29v), založba kuće u seksteriju Sv. Nikole (fol. 39r), iznajmljivanje kamene kuće u Sv. Vlahu (fol. 40v), založba kuće od suhozida u Sv. Nikoli (fol. 67v), iznajmljivanje u Sv. Nikoli (fol. 85v), iznajmljivanje *unam domum de lignamine cum statione positam super platea ex latere montis* (fol. 127r), popis i procjena kuća i casala na Pustijerni (153r), iznajmljivanje pola kuće (fol. 159r), prodaja kuće na Pustijerni (fol. 226r), iznajmljivanje kuće u Sv. Nikoli *iuxta domum Dropç piscatoris et iuxta domum Maroe calefati* (fol. 233v); 27: založbe drvenih kuća u Sv. Nikoli (fols. 24r; 30r), založba kuće od suhozida *apud Sanctum Siguratum* (fols. 32r [*iuxta domum Gradoe famuli regiminis*], 35v, 77v), iznajmljivanje kuće na teritoriju Slave de Vole (fol. 95v), prodaja kuće od suhozida blizu Sigurate (fol. 96r), donacija kuće u seksteriju Sv. Nikole (fol. 106r), prodaja kuće od suhozida blizu Sigurate (fol. 119v), prodaja drvene kuće u seksteriju Sv. Nikole (fol. 162r), založba drvene kuće u Sv. Nikoli (fol. 193v).

⁹² Kako je navedeno, značajan dio ugovora za kuće objavljen je u pojedinačnim studijama o dubrovačkoj stambenoj arhitekturi i pojedinim majstorima koji su te kuće gradili, što posebno vrijedi za petnaesto stoljeće, dok je za starije razdoblje broj objavljenih dokumenata znatno manji. Na značajan dio dokumenata upozorio je Fisković, *Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća*.

⁹³ *Test. Not.*, 11 (1418. – 1430.) i 20 (1467. – 1471.).

1.4.3. Neobjavljeni prijepisi arhivskih izvora

Kako bi istraživanje obuhvatilo što veći vremenski raspon specifične kancelarijske serije kupoprodaja, uključeni su i regesti kupoprodajnih zabilježbi za razdoblje od oko 1450. do kraja 1480-ih godina što ih je početkom četrdesetih godina prošlog stoljeća sastavio Branimir Truhelka, upravitelj dubrovačkog arhiva od 1930. do 1943. godine.⁹⁴ Ti ispisi omogućili su lakše snalaženje i bržu obradu podataka iz tog dijela arhivske serije, a ujedno su bili i pionirski rad na proučavanju seksterija Sv. Nikole.⁹⁵ Truhelkine zapisi sadrže sustavno prikupljene i sređene podatke o kućama i njihovim vlasnicima, zbog čega je posrijedi prvorazredno pomagalo za razmatranje urbane i socijalne topografije te toponimije.

Truhelkine rukopisi proizašli iz proučavanja serije *Venditiones* podijeljeni su na nekoliko cjelina. U fasciklu „Topografija Dubrovnik“ (br. 31) nalaze se „Topografija Dubrovnika“ (istog naziva kao i cijeli fascikl), „Za topografiju Prijekog“ te „Ulice starog Dubrovnika“. Fascikl „Venditae“ (br. 33) sastoji se od dva dijela: „Topografija seksterija Sv. Nikole“ (uz naknadnu napomenu nepoznatog arhivista „ima podataka i o ostalim seksterijima“) te „Izvodi iz *Vend. Cancellariae* (1450. – 1481.)“. Ondje se, na stranicama 17 do 80, nalaze regesti kupoprodajnih zabilježbi od 13. do 30. sveska *Venditiones Cancellariae*.⁹⁶ Na stranicama koje sudeći po paginaciji nedostaju vjerojatno su bili regesti iz starijih svezaka.⁹⁷ Uz datume i signature, Truhelka je bilježio imena prodavatelja i kupaca, predmet prodaje, seksterij u kojem se nekretnina nalazila, imena međašnih vlasnika te cijenu. Završni dio drugog dijela fascikla broj 33 tvori kazalo vlastitih imena koja se pojavljuju u

⁹⁴ Zahvaljujem Ireni Benyovsky Latin što me je prilikom obrane teme disertacije ljubazno uputila na postojanje Truhelkine ostavštine u Državnom arhivu u Dubrovniku. Uključivanje tih podataka značajno je proširilo građu na kojoj temeljim zaključke ove disertacije. Vidi i Benyovsky Latin, Pešorda Vardić i Haničar Buljan, „Antunini na Placi“, 64–66.

⁹⁵ U Truhelkinoj ostavštini (HR-DADU-286, Branimir Truhelka) nalaze se regesti kupoprodaja iz sljedećih svezaka: *Vend. Canc.*, 13 (1451. – 1454.), 14 (1454. – 1455.), 15 (1455. – 1458.), 16 (1458. – 1459.), 17 (1459. – 1461.), 18 (1461. – 1462.), 19 (1462. – 1464.), 20 (1464. – 1466.), 21 (1466. – 1467.), 22 (1467. – 1468.), 23 (1468. – 1470.), 24 (1470. – 1472.), 25 (1472. – 1474.), 26 (1474. – 1475.), 27 (1475. – 1476.), 28 (1477. – 1479.) i 29 (1479. – 1481.). U ovom će se radu citirati stranica iz Truhelkine ostavštine (dalje: Truhelka, *Izvodi*) i signatura u svescima *Venditiones*. Sažeta Truhelkina biografija (i članova njegove obitelji) donesena je u: Mario Stipančević, *Osobni arhivski fond Ćiro Truhelka: 1826. – 1971. Analitički inventar* (Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2007.), IV, dostupno na: http://arhinet.arhiv.hr/_Pages/PdfFile.aspx?Id=1134 (11. lipnja 2018.) vidi i: Agata Truhelka, „Život i rad Branimira Truhelke“, *Almanah Bošković*, 1963., 219–228.

⁹⁶ Na naslovnoj je strani navedeno da fascikl pokriva razdoblje do 1481. godine, premda se radi o 1484. otkada datira posljednja ostvarena prodaja u tridesetom svesku serije *Venditiones Cancellariae*.

⁹⁷ To, uostalom, potvrđuje i stranica 18. u navedenom Truhelkinom fasciklu na kojoj se nalaze regesti kupoprodaja drugog dijela trinaeste knjige (1451. – 1454.).

kupoprodajnim zabilježbama od 5. do 29. knjige. Konačno, treći fascikl (broj 34. u ostavštini), naslovljen „Vendite tacitae (Dot.)“, sadrži regeste iz knjiga s ugovorima o mirazima (*Libri dotium*) što se odnose na nekretnine unutar grada.⁹⁸

Među listovima prvog fascikla ostavštine („Topografija Dubrovnik“) pronalaze se i shematski prikazi položaja kuća u ulicama seksterija, s uspisanim vlasnicima nekretnina. Truhelka je bilježio vlasnike nekretnina i njima susjednih kuća, uspoređujući pritom položaje ulica i ostale prostorne oznake u seksteriju, poput *super Prechi put* (dakle u sjevernom dijelu seksterija) ili *iuxta ecclesia Sancti Segurati*. Truhelka je svoju metodu iskušao za kupoprodaje u seksteriju Sv. Nikole zabilježene u vrlo kratkom razdoblju (1470. – 1471. te 1471. – 1472. godine). Međutim, njegovo je istraživanje očito imalo i ambiciozniji cilj jer je te podatke namjeravao usporediti s popisom vlasnika nekretnina na općinskom zemljištu iz 1417. godine, a kojeg je u cijelosti transkribirao na završnim stranicama materijala koji je pohranjen u fasciklu.⁹⁹ Premda nije sastavio preglednu kartu s vlasnicima kuća u cijelom seksteriju (ili nekom njegovom dijelu), nije pretjerano zaključiti da je Truhelkin pristup u mnogočemu anticipirao novija istraživanja (**Slika 4.1.**).¹⁰⁰

1.4.4. Dokumentacija Instituta za povijest umjetnosti

Planoteka i Fototeka Instituta za povijest umjetnosti čuvaju vrijednu studijsku građu (arhitektonske nacрте i fotodokumentaciju) prikupljenu i izrađenu tijekom rada te ustanove na istraživanjima dubrovačke spomeničke baštine od šezdesetih godina dvadesetog stoljeća naovamo.¹⁰¹ U Institutu je, primjerice načinjena prva arhitektonska snimka cjelokupnog prostora unutar zidina u velikom mjerilu (**Slika 1.2.**). Osim toga, dokumentacija Instituta i znatan broj fotografija stambene i sakralne arhitekture, izvještaje s terenskih istraživanja te

⁹⁸ HR-DADU-13-1, Knjige o ugovorima i mirazu (*Libri dotium Notariae*).

⁹⁹ Truhelka, *Izvodi*, 59, 62.

¹⁰⁰ Dodatna vrijednost Truhelkine ostavštine nalazi se i u ostalim fasciklima koji nisu izravno vezani za pitanja prostora. Primjerice, fascikl pod rednim brojem 30. sadrži indeks sastavljen prema knjigama oporuka za cijelo petnaesto stoljeće, gdje je Truhelka bilježio podatke od interesa za njegova istraživanja, uključujući kuće i ulično nazivlje.

¹⁰¹ Za opsege djelatnosti, s popisom istraživačkih kampanja prema godinama, vidi: Marija Planić-Lončarić i Milan Prelog, „Istraživanja Instituta za povijest umjetnosti u Dubrovniku“, u *Obnova Dubrovnika 1979 – 1989*, ur. Snješka Vučenović (Dubrovnik: Zavod za obnovu Dubrovnika, 1989.), 275–279; Nada Grujić, „Djelovanje Instituta za povijest umjetnosti iz Zagreba na dubrovačkom području od 1962. do 1988. godine“, u *Zbornik Znanstvenog skupa Prelogova baština danas u povodu devedesete obljetnice rođenja Milana Preloga*, (Dubrovnik, 28. – 29. studenoga 2009.), ur. Katarina Horvat-Levaj (Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2013.), 34–55.

konzervatorske elaborate obnove pojedinih stambenih blokova, ponajprije u seksterijima Pustijerna i Sv. Vlaha,¹⁰² dok se na prostor seksterija Sv. Nikole odnose isključivo snimci pojedinačnih građevina.¹⁰³

1.4.5. Slikovni izvori

Sačuvani prikazi kasnosrednjovjekovnog Dubrovnika iz likovne baštine petnaestog i početka šesnaestog stoljeća ponajprije su minijature vedute grada u ruci njegova zaštitnika, sv. Vlaha.¹⁰⁴ Posebno su važna djela koja prikazuju grad s južne strane budući da je u tom slučaju prikazan cijeli seksterij Sv. Nikole. Upravo je takav prikaz grada na srebrnom reljefu sv. Vlaha, danas na glavnom oltaru istoimene crkve, iz sredine petnaestog stoljeća (**Slika 1.3.**).¹⁰⁵ Drugi primjer, premda bez frontalnog pogleda na seksterij, nalazi se na pali obitelji Bundić Nikole Božidarevića (s početka šesnaestog stoljeća), danas u zbirci Dubrovačkog dominikanskog samostana (**Slika 1.4.**).¹⁰⁶ Bez sumnje, najdetaljniji prikaz pretpotresnog Dubrovnika nalazi se na nedavno restauriranoj veduti iz sedamnaestog stoljeća, u vlasništvu

¹⁰² Na primjer: AAVV, *Blok na Gundulićevoj poljani, palača u Zuzorićevoj 6, objekt u Pracatovoj ulici i zgrada općine – analiza razvoja i stanja* (Zagreb: Odjel za povijest umjetnosti Centra za povijesne znanosti, 1981.), ili AAVV, *Dubrovnik – nizovi u Ulici između Polača br. 2–8, 10–12, 14–16, 18–26. Analiza razvoja i stanje, prijedlog konzervatorskih smjernica* (Zagreb: Odjel za povijest umjetnosti Centra za povijesne znanosti, 1986.). Za cjeloviti popis vidi: Ivana Majer i Danko Zelić, „Konzervatorske studije i elaborati“, u *Baština u fokusu: 50 godina Instituta za povijest umjetnosti 1961. – 2011.*, 387–402.

¹⁰³ Riječ je o sljedećim stambenim objektima (navedenim abecednim redom i prema adresi koja je zabilježena u kataloškoj kartici nacrtu): Boškovićeve 12 – Prijeko 10, tlocrt i presjek pročelja (IPU 92/230A 1), Boškovićeve 19, tlocrti katova, presjeci, pročelje (IPU 92/233A 1), Dropčeva 12, glavno pročelje (IPU 92/234A 2), Ispod Minčete 4, tlocrti katova, presjeci, pročelje (IPU 92/246A A), Ispod Minčete 6, tlocrti katova, presjeci, pročelje (IPU 92/247A 1), Kovačka 14, Zlatarska 25, 27, tlocrti svih etaža, presjeci i pročelja (IPU 92/224A 1), Kovačka 10, tlocrti etaža, presjek, pročelje (IPU 92/223A 1), Kovačka 13, tlocrti svih etaža, presjek i pročelje (IPU 92/227A 1), Nalješkovićeve 10, tlocrti etaža, presjek i pročelje (IPU 92/238A 1), Nalješkovićeve 12, tlocrti etaža, presjek i pročelje (IPU 92/239A 1), Od Sigurate 14–18, tlocrti etaža, presjek i pročelje (IPU 92/241A 1), Petilovrijenci 25, tlocrti, presjek i pročelje (IPU 92/237A 1), Plovani Skalini 2, tlocrti etaža, presjek i pročelje (IPU 92/242A 1), Plovani Skalini 12, tlocrti, presjeci etaža i pročelje (IPU 92/243A 1), Prijeko 9, tlocrti svih etaža, presjeci i pročelja (IPU 92/229A 1), Prijeko 17, tlocrti svih etaža (IPU 92/236A 1) te presjek i pročelja (IPU 92/236A 2), Žudioska 22–26, tlocrti svih etaža, presjeci i pročelje (IPU 92/228A 1).

¹⁰⁴ Milan Rešetar, „Slike staroga Dubrovnika“, *Narodna starina* 8, izd. 2 (1924.): 176–189; Vedrana Gjukčić-Bender, „Prikazi Dubrovnika u slikarstvu“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 38 (1999.): 215–244; Ilario Principe, „Dubrovnik: la realtà nelle immagini storiche“, u Plosnić Škarić, *Mapping urbana changes / Mapiranje urbanih promjena*, 18–24.

¹⁰⁵ Daniel Premerl, „Pozlaćeni srebrni kip sv. Vlaha iz 15. stoljeća“, u *Zborna crkva sv. Vlaha u Dubrovniku*, ur. Katarina Horvat-Levaj (Dubrovnik i Zagreb: Dubrovačka biskupija, Zborna crkva sv. Vlaha, Dubrovnik, Institut za povijest umjetnosti, ArTresor naklada, 2017.), 178–183; za prijedlog datacije i autorstvo svečeva reljefa vidi Vinicije B. Lupis, „O srebrnoj pali i srebrnom reljefu sv. Vlaha“, *Peristil* 51 (2008.): 127–129.

¹⁰⁶ Joško Belamarić, „Nikola Božidarević“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 34 (1994.): 125.

Društva prijatelja dubrovačke starine, a ranije u posjedu obitelji Saraka (**Slika 1.5.**).¹⁰⁷ Navedena djela s velikom preciznošću bilježe urbanistički red u gradu, ali su zbog dimenzija građevine shematizirane, te prikazi rijetko pružaju dodatne podatke o stambenoj arhitekturi ili izgledu specifičnih kuća.

1.5. Metodologija istraživanja

Osnovno istraživačko polje disertacije je urbanistička povijest koja izučava aspekte prostora jedne gradske cjeline te namjerava usporediti dio s cjelinom, u ovom slučaju jedan seksterij s ostalima, ali i sa situacijama u drugim gradovima istočnog Jadrana. Unatoč tome što su istraživanja usmjerena ka stvaranju „urbanih biografija“ podvrgnuta kritikama u radovima koji se i danas smatraju temeljnima za urbanu povijest (primjerice u Harolda Jamesa Dyosa) već se od osamdesetih godina prošlog stoljeća počinje pridavati vrijednost monografskom pristupu, što je rezultiralo i novim promišljanjem zadaća i dometa discipline.¹⁰⁸

Naime, Dyos je zastupao tezu da partikularni pristup odlikuje lokalnog povjesničara; istraživanja „urbanog povjesničara“ po njemu bi trebala imati „šire interpretativne implikacije“.¹⁰⁹ Međutim, unatoč oštrom Dyosovim stavu prema istraživačima koji su se, prema njegovim riječima, fokusirali na „minuscule urban-centered happenings“ (i time zastala na mikro-posebnostima proučavanih studija slučaja) autor naglašava važnost izučavanja fenomena koji su karakteristični upravo za studije manjih prostora jer uviđa da se velike paradigme o kojima govori mogu bazirati jedino na pomnoj analizi konkretnih segmenata fenomena urbaniteta.¹¹⁰ Drugim riječima, premda Dyos upozorava na zamku da

¹⁰⁷ Danko Zelić, „Grad u slici“, u Ljubo Gamulin, Denis Vokić i Danko Zelić, *Dubrovnik prije trešnje: konzervatorsko-restauratorski radovi i interpretacija slike* (Dubrovnik: Društvo prijatelja dubrovačke starine, 2016.), 11–33; podrobnije o slici vidi u: Isti, „Nepoznati autor, Veduta Dubrovnika, 17. stoljeće“, u Radoslav Tomić, ur., *Sveto i profano: slikarstvo talijanskog baroka u Hrvatskoj: katalog izložbe* (Zagreb: Galerija Klovićevi dvori, 2015.), 236–238.

¹⁰⁸ Richard Rodger, „Theory, Practice and European Urban History“, u *European Urban History. Prospect and Retrospect*, ur. Richard Rodger (Leicester i London: Leicester University Press, 1993.), 1–18. Recentan primjer širokih raspona interesa urbane povijesti u proučavanju gradova kasnog srednjeg vijeka je svakako: David Nicholas, *The Later Medieval City: 1350 – 1500* (New York i London: Routledge, 2014.).

¹⁰⁹ Harold James Dyos, „The Task of the Urban Historian“, u *La storiografia urbanistica. Atti del primo convegno internazionale di studia urbanistica „Gli studi di storia urbanistica: Confronto di metodologie e risultati“*, Luca 24 – 28 Settembre 1975, ur. Roberta Martinelli i Lucia Nuti (Lucca: CISCU, 1976.), 11–44.

¹¹⁰ Dyos kao glavni problem tadašnje znanstvene produkcije vidi sljedeće: „The challenge that comes with the vast outpouring of writings which have some general semblance of urban history, mainly in the form of facile biographies of individual towns or cities, or countless, minuscule, urban-centred happenings, is simply a challenge to the digestion, not to the head“; Dyos, „The Task of Urban Historian“, 42.

se u specifičnim istraživanjima – slobodno govoreći – „od drva neće vidjeti šuma“, naglašava postulat koji je posebno važan i za ovaj rad, a to je proučavanje „odnosa između generacija građevina i generacija ljudi“. ¹¹¹

Dyosovi radovi, premda nesumnjivo utjecajni u anglosaksonskoj historiografiji, nisu imali velikog odjeka u kontinentalnoj urbanoj povijesti, što posebno vrijedi za tradiciju istraživanja u Italiji, ali i u Hrvatskoj. Doista, paralelno s navedenom kritikom dotadašnjih istraživanja, niz je istraživača zastupalo stav da urbana povijest – ukratko – problematizira „pitanja ekonomske i društvene povijesti koje se materijaliziraju u urbanom tkivu“ te da je ta istraživanja nužno provoditi za konkretne gradove. ¹¹² Ta, uvjetno govoreći, „talijanska tradicija“ proizlazi iz činjenice da su istraživači bili većinom orijentirani na specifične gradove i pokrajine, a takav je pristup bio donekle karakterističan i za istraživanja srednjovjekovnih gradova u Hrvatskoj, ponajprije onih koji su se provodili na Institutu za povijest umjetnosti. ¹¹³ U tom smislu, posebne zasluge valja pripisati Milanu Prelogu i njegovom uvjerenju da se materijalni ostaci i arhivski izvori u istraživanjima trebaju vrednovati ravnopravno, odnosno da je interpretacija povijesnih urbanih cjelina nužno podložna dvostrukom čitanju – *iz kamena i iz dokumenata*. ¹¹⁴

Na tragu te Prelogove maksime, metodologija ove disertacije počiva na povijesno umjetničkoj metodi obrade starih gradova, zasnovanoj na istodobnom proučavanju podataka u pisanim izvorima, ponajprije dokumentarnoj arhivskoj građi, terenskom istraživanju spomenika i analizi studijske (arhitektonske, fotografske i tekstualne) dokumentacije koja je pohranjena na Institutu za povijest umjetnosti. ¹¹⁵ Zbirnom analizom pisanih izvora prema kategorijama koje su relevantne za predloženu temu rasvijetljeni su procesi izgradnje prostora i društva seksterija, s ciljem predočavanja „urbane strukture kao rezultat razvoja u

¹¹¹ Dyos, „The Task of Urban Historian“, 41–42. Za recentni pristup vidi: Paul N. Banchin, *Urban Development in Renaissance Italy* (Chichester: John Wiley & Sons, 2008.).

¹¹² Gina Fasoli, „Storia urbanistica e discipline medievalistiche“, u Martinelli i Nuti, *La storiografia urbanistica*, 155–173.

¹¹³ Planić-Lončarić i Prelog, „Istraživanja Instituta za povijest umjetnosti“, 275–279; Grujić, „Djelovanje Instituta za povijest umjetnosti“, 34–55.

¹¹⁴ Katarina Horvat-Levaj, „Tragom Prelogova čitanja *iz dokumenata* i čitanja *iz kamena* – primjeri iz Dubrovnika. Freske u palači Luke Junija Sorkočevića i pročelje bratovštinske crkve Rozario“, u Horvat-Levaj, *Zbornik Znanstvenog skupa Prelogova baština danas*, 280–311.

¹¹⁵ Sažeti postulati proučavanja urbanih cjelina doneseni su u: Nada Grujić, „Metode istraživanja starih urbanih aglomeracija: Dubrovnik“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 13, izd. 1–2 (1972.): 13–21; te Ivo Maroević, „Povijesni grad kao dokument“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 12–13 (1988. – 1989.): 191–196.

vremenu“.¹¹⁶ Zaključno, urbani razvoj i arhitektura izučavani su i iz aspekta normativnih (zakonskih) izvora, dok se, ponajprije statističkom analizom serije *Venditiones Cancellariae* povezuje istraživanje prostora i socijalnih struktura, odnosno, rezultate – tradicionalno govoreći – povijesnoumjetničkog i povijesnog istraživanja. Dakle, metoda ovog istraživanja odnosi se na tri dijela – povijesnu, tipološku i morfološku analizu – koje pak čine neodvojive segmente „urbane analize“ određenog prostora.¹¹⁷

S ciljem predstavljanja rezultata, ali i korištenja metoda koje mogu generirati novo znanje, arhivski su podaci sagledani u njihovom prostornom kontekstu kartiranjem podataka, odnosno njihovim mapiranjem. Ta je metodologija razvijana od sedamdesetih godina prošlog stoljeća, pri čemu svakako treba istaknuti pionirsku ulogu Davida Herlihyja i njegov rad na firentinskim izvorima.¹¹⁸ Recentno se, pak, provodi cijeli niz istraživačkih i edukacijskih projekata koji koriste mogućnosti GIS-a (Geografski informacijski sustav) pri analizi i interpretaciji srednjovjekovnih urbanih cjelina.¹¹⁹ U ovome će se radu brojni novi podaci interpretirani pomoću tradicionalnih metoda (ponajprije kvantitativne analize), dok će se obrađeni izvori u budućim istraživanjima moći georeferencirati, time i preciznije povezati s povijesnim prostorom kasnosrednjovjekovnog Dubrovnika.

1.6. Struktura rada

Disertacija je podijeljena u pet osnovnih poglavlja kojima prethodi ovaj uvod. Drugo poglavlje odnosi se na „pretpovijest“ seksterija, odnosno, zbivanja u vremenu prije urbanističke regulacije i nastanka toga dijela Dubrovnika kakvim ga danas poznajemo.

¹¹⁶ Grujić, „Metode istraživanja“, 8. Autorica ta razmatranja u klasifikaciji koju predlaže svrstava u „teoretski model istraživanja“, Isto, 7–8.

¹¹⁷ Loris Macci i Valeria Ortega, *Contributi di metodo per una conoscenza della città* (Firenca: Libreria Editrice Fiorentina, 1976.), 33.

¹¹⁸ David Herlihy, „Mapping Households in Medieval Italy“, *Catholic Historical Review* 56 (1972.): 1–24; Keith D. Lilley, „Mapping the Medieval City: Plan Analysis and Urban History“, *Urban History* 27, izd. 1 (2000.): 5–28; Francesca Bartolacci, „Tra terziari, contrade e computer: riflessioni sulle modalità di ricostruzione del tessuto urbano di Cingoli nel XIV secolo“, *Annali della Facoltà di Lettere e Filosofia* 50–51 (2007. – 2008. (obj. 2011.)): 235–43; Francesco Bettarini, „Digitalizing Renaissance Florence“, u Plosnić Škarić, *Mapping Urban Changes / Mapiranje urbanih promjena*, 262–269.

¹¹⁹ Benjamin N. Vis, „Mapping Socio-Spatial Relations in the Urban Built Environment Through Time: Describing the Socio-Spatial Significance of Inhabiting Urban Form“, u *Mapping Spatial Relations, Their Perceptions and Dynamics: The City Today and in the Past*, ur. Susanne Rau i Ekkehard Schönherr (Heidelberg, New York i London: Springer International Publishing, 2014.), 45–96; Alessandra Ferrighi, „Cities over Space and Time: Historical GIS for Urban History“, u *Handbook of Research on Emerging Digital Tools for Architectural Surveying, Modeling, and Representation*, vol. 2, ur. Stefano Brusaporci (Hershey, PA: IGI Global, 2015.), 425–445.

Pažnja je pritom usmjerena na skromne ostatke ranijih slojeva arhitekture i pregled jednako škratih pisanih izvora koji omogućuju donošenje relativnih zaključaka o ovoj etapi života seksterija. Nadalje, u ovom se poglavlju razmatra uklapanje građevina iz ranijih slojeva u novoosmišljenu urbanističku strukturu koja je pomno regulirana zakonskim odlukama.¹²⁰

U trećem je poglavlju riječ o mijenama koje je prostor seksterija doživio u izučavanom razdoblju. Uz osnovni kronološki pregled povijesnih neprilika, u prvome redu požara i kuga, ali i građevinskih poduhvata i komunalnih odluka koje su potom uslijedile, raspravlja se o prijelazu s drvenog na kameni grad, gradnji i nadograđivanju sjevernog poteza zidina te o novom „religioznom krajoliku“ Sv. Nikole, ponajprije uklapanju velikih mendikantskih crkava i samostana. Nakon ova dva potpoglavlja koja objašnjavaju proces izgradnje prostora na temelju objavljene građe, disertacija se okreće pitanju stambene arhitekture. Arhivska i terenska istraživanja donose nove podatke o njezinoj specifičnosti u odnosu na ostale dubrovačke seksterije, a pružaju i oslonac za idealnu rekonstrukciju jedne od reprezentativnijih kuća kasnog četrnaestog stoljeća, projekt majstora Ivana iz Vienne.

Tipovi kuća o kojima je riječ analizirani su u naredna dva poglavlja, ali ponajprije u svjetlu vlasništva i kupoprodajnih transakcija. Četvrto je poglavlje stoga posvećeno analizi serije kupoprodajnih zabilježbi iz dubrovačke kancelarije, *Venditiones Cancellariae*, pri čemu je cilj obraditi podatke o transakcijama nekretnina tijekom druge polovice četrnaestog i većeg dijela petnaestog stoljeća. One su također prezentirane na shematskoj mapi seksterija, osnovi za raspravu o socijalnom prostoru seksterija u petom poglavlju, usmjerenom na imućne građane, plemiće i obrtnike. Nadalje, uspoređeni su popisi nekretnina na općinskome zemljištu s početka i kraja petnaestoga stoljeća kako bi se „zaokružili“ procesi koji su se pratili u radu. Ta usporedba ujedno odgovara na pitanja koliko se, u usporednoj perspektivi s izgradnjom prostora, mijenjalo (i promijenilo) društvo tog dijela Dubrovnika.

U šestom su poglavlju izneseni zaključci i daljnja pitanja na koja će moći odgovoriti buduća istraživanja. Na kraju rada doneseni su prijepisi izabranih, do sada neobjavljenih ugovora i kupoprodajnih zabilježbi iz *Venditiones Cancellariae*. Budući da je posrijedi

¹²⁰ U ovome ću radu usvojiti Prelogov prijedlog za terminološkim razlikovanjem pojmova „urbanizam“ i „gradogradnja“, pri čemu se prvi odnosi na moderan način planiranja i ne odgovara u potpunosti povijesnoj situaciji koja se u ovoj disertaciji proučava. Ukratko o tome vidi u: Milan Prelog, „Čovjek u gradu (pojave, tumačenja, otvorena pitanja)“, *Sociologija i prostor* 31–32 (1971.): 26, bilj. 3. Recentnije je nekoliko autora predložilo i usvajanje termina „urbanistika“, s ciljem naglašavanja povijesne dimenzije fenomena, vidi: Ratko Vučetić, „Urbanistika u opusu Anđele Horvat“, *Peristil* 54 (2011.): 47–52. Seksterij Sv. Nikole, budući da je nastao prema jedinstvenom planu, u punom se smislu može shvatiti kao urbanisitčki pothvat, o čemu će biti riječi u narednom poglavlju.

serijski izvor, te da transkripcija tolike količine dokumenata premašuje format doktorskog rada, priloženi su integralni prijepisi samo najvažnijih, karakterističnih kupoprodajnih zabilježbi i ugovora, dok su relevantni dijelovi iz zabilježbi (ponajprije podaci na temelju kojih je moguće locirati nekretnine) doneseni u bilješkama. Uz transkripcije izvornih dokumenata, sastavljene su iscrpne tablice kupoprodaja.

2. URBANISTIČKO PLANIRANJE PROSTORA SEKSTERIJA

Dubrovačka povijesna jezgra, u granicama u kojima je danas poznata, rezultat je višestoljetnog postepenog širenja i razvoja, privedenog kraju na izmaku trinaestog stoljeća. U tom vremenu spajanjem obzidane jezgre (koja je također postepeno rasla) s naseljima izvan zidina (površinom većima od „staroga“ dijela) dolazi do „konstituiranja istinskog grada“ (M. Prelog).¹²¹ Zidine koje su definirale novi opseg srednjovjekovnog Dubrovnika uglavnom su bile podignute do kraja trinaestog, a u narednom se stoljeću, nakon opsežnih radova na zidinama, zamjenjivanja drvenih kuća kamenima i popločavanja ulica, s punim pravom možemo govoriti o „monumentalnom kamenom gradu“.¹²²

2.1. Urbanistički razvoj Dubrovnika do trinaestog stoljeća

Najraniju epohu dubrovačke urbane povijesti još uvijek karakteriziraju mnoge nepoznanice.¹²³ Počeci grada vezani su uz najvišu točku prema moru, poluotok koji se u izvorima naziva Lave (kasnije seksterij Kaštel), a širenje grada veže se uz napuštanje antičkog Epidaura (Cavtat).¹²⁴ Poluotok na kojem je nastao grad bio je spojen s kopnom na zapadnoj strani, a sa sjeverne ga je strane od padina Srđa dijelio močvarni rukavac.¹²⁵ Brojne rasprave o razvoju grada započinju navodom iz Porfirogenetova „O upravljanju carstvom“, iz sredine desetog stoljeća.¹²⁶ Ondje se govori o prvotnoj jezgri koja je dva puta proširivana

¹²¹ Prelog, „Dubrovački statut i izgradnja grada“, 82.

¹²² Isto.

¹²³ Josip Lučić, *Povijest Dubrovnika od VII stoljeća do godine 1205.* (Zagreb: Izdavački zavod JAZU, 1973.), 35–44; Željko Rapanić, „Marginalia o ‚postanku‘ Dubrovnika“, u *Arheološka istraživanja u Dubrovniku i dubrovačkom području* [Izdanja HAD-a 12] (Zagreb: Hrvatsko arheološko društvo, 1988.), 39–50; Radoslav Katičić, „*Aedificaverunt Ragusium et habitaverunt in eo.* Tragom najstarijih dubrovačkih zapisa“, *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, 18 (1988.): 5–38; Petar Skok, „O podrijetlu Dubrovnika. Istraživanja iz historijske toponimije i historijske lingvistike“, *Dubrovnik* 22, izd. 4 (2011.): 81–123; Rapanić, „O počecima i nastajanju Dubrovnika“, 81–126. Ukratko o razvoju grada u kontekstu obalnih gradova vidi Nenad Fejić, „Le développement urbain de Dubrovnik depuis la fondation jusqu’au XVe siècle“, u *Città portuali del Mediterraneo: storia e archeologia. Atti del Convegno Internazionale di Genova 1985*, uredio Ennio Poleggi (Genova: Sagep Editrice, 1989.), 33–35.

¹²⁴ Prelog, „Urbanistički razvoj Dubrovnika“, 127–128; Ivica Žile, „Naselje prije grada“, *Dubrovnik* 8, izd. 4 (1997.): 97–119; Peković, *Dubrovnik*, 9–16; Isti, „Urbani razvoj Dubrovnika do 13. stoljeća“, *Dubrovnik* 8, izd. 4 (1997.): 166–211.

¹²⁵ Peković, „Dubrovnik“, 18–27; Planić-Lončarić, „Ceste, ulice i trgovi“, 165.

¹²⁶ Peković i Babić, „Predgrađe dubrovačke *civitas*“, 1–2.

kako se množilo stanovništvo.¹²⁷ Istraživači u navedenim riječima uobičajeno prepoznaju tri najstarija dubrovačka seksterija: spomenuti Kaštel, zatim prvo proširenje, seksterij Sv. Petra (nazvan prema važnoj ranosrednjovjekovnoj crkvi),¹²⁸ te Pustijernu – drugo proširenje o kojem izvještava Porfirogenet.¹²⁹ Sam naziv potonjeg seksterija potječe od izraza „post terra“, tj. prostora „iza grada“, što govori u prilog postupnom širenju prvotne jezgre.¹³⁰

Smatra se da su navedeni dijelovi površinom odgovarali kasnijim seksterijima istog naziva, dok se granica prvotne jezgre grada pretpostavlja u današnjoj Strossmayerovoj ulici.¹³¹ Sjeverno od tog poteza, dakle nizbrdo prema uskom močvarnom potezu koji je dijelio poluotok od nasuprotnog kopna, tijekom jedanaestog i dvanaestog stoljeća postepeno je nicalo naselje, te je formirano podgrađe, *burgus*.¹³² Na tom području notarski dokumenti trinaestog stoljeća bilježe niz građevina, ulica i posjeda (većinom crkvenih i privatnih).¹³³ Ključne promjene nastupaju u drugoj polovici stoljeća kada dolazi do reguliranja ulica u *burgusu* i zatrpavanja močvarnog rukavca,¹³⁴ te se u statutu iz 1272. godine navodi da je „Dubrovniku pripojen novi grad, koji se nazivao *burgus*“.¹³⁵ Sjeverni dio tog nizinskog podgrađa reguliran je krajem stoljeća, 1296. godine, nakon požara koji je uništio „sav *burgus*

¹²⁷ „Najpre sagrađiše mali grad, tamo gdje i danas stoji, a kasnije ga povećaše. Za kratko opet, kako se je po malom razmnožalo i proširilo stanovništvo, povećaše zidine grada donle, koliko ih ima“, Konstantin Porfirogenet, *O upravljanju carstvom*, prev. Nikola Tomašić (Zagreb: Dom i svijet, 2003.), 71.

¹²⁸ Željko Peković, *Crkva Sv. Petra Velikoga. Dubrovačka predromanička katedrala i njezina skulptura* (Dubrovnik i Split: Omega engineering d.o.o., Centar studia Mediterranea i Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, 2010.), 7–10.

¹²⁹ Peković i Babić, „Predgrađe dubrovačke *civitas*“, 1–4.

¹³⁰ Beritić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, 10–11.

¹³¹ Bertitić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, 10–11; Planić-Lonlarić, „Ceste, ulice i trgovi“, 158; Benyovsky Latin, „Obrana dubrovačkog predgrađa“, 18; Peković i Babić, „Predgrađe dubrovačke *civitas*“, 2–3, bilj. 3 (s pregledom ranije literature).

¹³² Irena Benyovsky Latin, „Dubrovnik’s Burgus of St Blasius on the 13th Century“, u *Towns and Cities of the Croatian Middle Ages: Authority and Property*, ur. Irena Benyovsky Latin i Zrinka Pešorda Vardić (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.), 295–326; Benyovsky Latin i Haničar Buljan, „Digital Mapping of the Elites’ Estates“, 222–261.

¹³³ Benyovsky Latin i Haničar Buljan, „Digital Mapping of the Elite’s Estates“, 222–261, i Peković i Babić, „Predgrađe dubrovačke *civitas*“, 19–61.

¹³⁴ Benyovsky Latin, „Obrana dubrovačkog predgrađa“, 22; Peković i Babić, „Predgrađe dubrovačke *civitas*“, 43.

¹³⁵ *urbi Ragusii alia nova civitas est adjuncta que burgus actenus vocabatur; Statut V*, 41; Prelog, „Dubrovački statut i izgradnja grada“, 83.

i veći dio *civitas*“, dakle istovremeno s opsežnim planom regulacije prostora seksterija Sv. Nikole (**Slika 2.1.**).¹³⁶

Naziv *burgus* mogao se primijeniti i na Sv. Nikolu tek kada je bio obzidan, premda je na tom području i prije postojalo naselje, o kojem, međutim, imamo puno manje podataka. Pretpostavlja se da su posrijedi bile skupine jednostavnih drvenih kuća podignute uz manje ranosrednjovjekovne crkve, formirajući tako manja „slavenska naselja“. ¹³⁷ Uzimajući u obzir da se podgrađa u pravilu formiraju oko prometnica koje vode prema gradu, moguće je također pretpostaviti da su kuće slijedile liniju prilaza gradu s istočne strane, buduću ulicu Prijeki put.¹³⁸ Iz tog razloga do razdoblja velike regulacije druge polovice trinaestog stoljeća možemo govoriti o dva *burgusa*: nizinskom koji odgovara kasnijem seksteriju Sv. Vlaha te *burgusu* na padinama Srđa, kasnijem seksteriju Sv. Nikole.

Prelogovim riječima, izgradnja Dubrovnika tijekom trinaestog i četrnaestog stoljeća predstavljala je postupno i dosljedno ostvarivanje „zamisli grada kao brižljivo organizirane cjeline“, što je ujedno bila posljedica „plodonosnog isprepletanja racionalnih odluka i smionih vizija“. ¹³⁹ Glavna odlika regulacije većeg dijela *burgusa* Sv. Vlaha (1272.) je ortogonalna mreža koja je počivala na širim uzdužnim komunikacijama (otprilike 3,5 m), u smjeru zapad-istok, te na njih okomitim poprečnim ulicama u smjeru sjever-jug (od 2,3 m). Isti je princip upotrijebljen u seksteriju Sv. Nikole (1296.), međutim, ta druga regulacija višestruko je nadmašivala dva desetljeća raniju, jer je zahvatila površinu koja je odgovarala cijelom dotadašnjem gradu.

2.2. Komunalna regulacija seksterija u gradskom statutu i ljetopisima

¹³⁶ Isto, 83–84.

¹³⁷ Isto, 83; tako su te pretpostavljene strukture nazvane i u Peković i Babić, „Predgrađe dubrovačke *civitas*“, 4–5, Slika 1. A–D. Autori navode da „vjerojatno možemo govoriti o dva naselja slavenskog stanovništva okupljenog oko Sigurate na zapadu i crkve sv. Nikole na istoku“, isto, 3, 6, bilj. 5. Vjerojatno stanje na terenu koji će se regulirati krajem trinaestog stoljeća najjasnije je opisao Josip Lučić: „Ako je, naime, prvi burgus, podgrađe između močvare i starih zidina bio prilično naseljen i relativno gust, ovaj drugi burgus, predgrađe Prijeko nije bio sav ispunjen kućama, stambenim i radnim prostorijama. Bilo je na njemu još slobodnog prostora“, Josip Lučić, *Obrti i usluge u Dubrovniku do početka XIV stoljeća* (Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Centar za povijesne znanosti, Odjel za hrvatsku povijest, 1979.), 24.

¹³⁸ Prelog, „Dubrovački statut i izgradnja grada“, 86; Planić Lončarić naglašava da je ulica imala ulogu tranzitnog pravca Župa – Gruž te da se nalazila nad samim močvarnim rukavcem, Planić Lončarić, „Ceste, ulice i trgovi“, 165.

¹³⁹ Prelog, „Dubrovački statut i izgradnja grada“, 87.

Već je prepoznato kako su požari i njihove katastrofične posljedice ujedno bili ključni poticaj za razvoj i širenje srednjovjekovnih gradova.¹⁴⁰ Naime, već su zakonskom odlukom iz 1272. godine zacrtane osnovne ideje pravilnog rasporeda ulica što će postati posebno važno nakon razornog požara što je buknuo 16. kolovoza 1296. godine. O okolnostima nove urbane regulacije kraja trinaestoga stoljeća rječiti su tzv. dubrovački analisti. U toj skupini tekstova naglašava se, s jedne strane, povezanost između priljeva novog stanovništva u grad i gradnje novog seksterija, a s druge strane ulogu koji je u tim zbivanjima imao požar. Osamnaestostoljetni povjesničar Junije Rastić navodi da je godine 1277. naglo porastao broj stanovnika zbog doseljavanja Bosanaca i Rašana te da se problemu nedostatka prostora doskočilo zabranom gradnje vrtova, odnosno iskorištavanjem svog slobodnog prostora za gradnju stambenih objekata.¹⁴¹ U nastavku se teksta navodi da je izbijanjem epidemije 1292. godine desetkovano stanovništvo, a nedugo zatim, 1296., grad je zahvatio već spomenuti požar, proširivši se s predjela Sv. Nikole (*la parte del monte, chiamata borgo S. Nicolò*).¹⁴² Isti se slijed događanja susreće u povijesti Dubrovnika Nikole Ranjine (iz 1553. godine), koji precizira i podrijetlo i gospodarski profil doseljenika – navodi kako se radilo o Bosancima koji su se „isticali u zlatarskom zanatu“.¹⁴³ Navedeni ljetopisi, iako u cijelosti ne sasvim pouzdani za preciznu analizu najranije faze seksterija, u retrospekciji povezuju šire društvene promjene i razvoj urbane strukture grada.

Gradnja koja je oblikovala Dubrovnik nakon požara propisana je 57. glavom osme knjige statuta („Kako su regulirane ulice i kuće u predgrađu kad je grad stradao od požara“), a težila je skrbi „za budnom revnošću za obnovu i stanje toga grada i posebno za uređenje kuća i ulica ili putova u tom gradu ili predgrađu“.¹⁴⁴ Regulacijom iz 1296. godine obuhvaćen

¹⁴⁰ Danko Zelić, „Dva požara, dvije obnove, dva stila: prilog poznavanju dubrovačke stambene arhitekture sredinom 16. stoljeća“, *Peristil* 56 [Mjera stanovanja – odah ladanja. Zbornik u čast Nadi Grujić] (2014.): 113.

¹⁴¹ *An. 1277. Cresceva intanto il popolo in Ragusa per il gran numero de' Bosinesi e Rassiani, che tuttavia con le famiglie e con le facultà si ritiravano in questa città. E vedendo la repubblica, che la città era poco capace a ricever tanta moltitudine, ordinò, che nessuna casa potesse aver giardini, ma tutto il vacuo dovesse esser fabricato*; Nodilo, *Chronica Ragusina Junii Restii*, 98–101.

¹⁴² *Anno 1292: Intanto a Ragusa si scopri un mal epidemico, che durò due anni ed estinse gran quantità di gente. Pure nel medesimo tempo regnava gran caresita delli vittuali. A questi due mali tra poso successe una calamità di danno e rovina inestimabile. Anno 1296: Perviocché un subito fuoco, nato da ignoto autore, alli 16 agosto, in breve spazio di tempo abbruciò tutta la parte del monte, chiamata borgo di s. Nicolò, e poi dilatatosi arrivò sin alla città vecchia, la cui maggior parte pose in cenere*; Isto.

¹⁴³ *L'anno di Cristo 1277 a Ragusa venne gran moltitudine di Bosnesi, con le famiglie et l'haver loro in lama d'oro et in argento*; Nodilo, *prir.*, *Annales ragusini anonymi item Nicolai de Ragnina*, 271–218.

¹⁴⁴ *... ad civitatis retifficacionem et statum vigili solitudine intendentes, et specialiter ad constitutionem domorum ac stratarum sive viarum ipsius civitatis et burgi; Statut VIII, 57 (Qualiter ordinate sunt vie et domus in burgo tempore civitatis combuste).*

je cijeli prostor seksterija Sv. Nikole, obod seksterija Sv. Marije Velike te cijeli sjeverozapadni dio seksterija Sv. Vlaha. Dio teksta koji se odnosi na seksterij Sv. Nikole glasi:

„ (...) Također, uz rub predgrađa,¹⁴⁵ počevši kod crkve sv. Nikole, mora preko općinskog zemljišta proći jedna ulica širine tri sežnja, protežući se prema zapadu do gradskog zida. Isto tako moraju se u spomenutom predgrađu sagraditi kuće uz općinsku ulicu, počinjući od istočne strane idući prema zapadnoj, i da svaka kuća bude široka tri sežnja i isto toliko duga, a između tih kuća da upadaju kanali za odvod na prostoru od tri pedlja. Između tih kuća neka se također ostave ulice širine deset pedlja svaka. A te ulice neka se istom širinom nastave i idu do gradskog zida sa strane brda. Takvim se načinom i redom moraju nastaviti kuće sa svojim kanalima za odvod i ulicama do gradskog zida i vrata od Pila, ali tako da se u prije spomenutim ulicama ni iznad ulica nitko ne može graditi bilo kakve sulare, stubišta ili ikakvu konstrukciju.“¹⁴⁶

Tim su propisom definirane sve glavne modularne jedinice seksterija, u prvom redu širina stambenih nizova i kanala za odvod. Predviđeno je da nizovi budu podijeljeni na građevinske čestice u obliku kvadrata, sa stranicama duljine tri sežnja (otprilike šest metara). Između građevinskih čestica nanizanih u dvostrukim nizovima nalazili su se kanali (*klončine*, u izvorima *gotales*, *gatti* ili *stricturae*), čija je propisana širina iznosila približno 75 centimetara. Tim je kanalima riješen odvod oborinskih voda, dok je svaka kuća imala vlastitu septičku jamu za nečist.¹⁴⁷ U dvostrukom se nizu prepoznaje nova ideja stanovanja, suprotna starijem tipu dubrovačkog bloka, tzv. vlasteoski blok, koji je uz stambene jedinice na obodu

¹⁴⁵ Izraz *in costeria burgi*, kojim se opisuje smještaj buduće ulice Prijeki put prevodi se ili kao „na rubu predgrađa“ (*Statut*, 461), ili „na hridnoj obali burga“ (Benyovsky Latin, „Obrana dubrovačkog predgrađa“, 35).

¹⁴⁶ ... *Item in costeria burgi, incipiendo circa ecclesiam S. Nicole, transire debeat via una latitudinis passorum trium per territorium Comunis, eundo per ponentem usque ad murum civitatis. Item in dicto burgo debeant hedificare domos super stratam Comunis, incipiendo a parte levantis eundo in parte ponentis, et quelibet domus sit latitudinis passorum trium, et totidem in longitudine, et cadant inter ipsas domos gotales in spacio palmorum trium de canna. Dimitatur eciam vie inter dictas domos latitudinis palmorum decem de canna pro qualibet via. Que quidem vie cum eadem latitudine continuentur et vadant usque ad murum civitatis ex parte montis. Et tali modo et ordine continuari debeant domos cum suis gotalibus et viis usque ad murum civitatis porte de Pilis, ita tamen quod aliqua persona nullum solarum, scalam nec aliquod laborerium in predictis nec supra predictis viis facere possit; Statut VIII, 57 (prijevod je donesen s manjim izmjenama u odnosu na Statut, 461, 463.)*

¹⁴⁷ Ivica Žile, „Srednjovjekovna kanalizacija grada Dubrovnika“, *Starohrvatska prosvjeta* ser. III, izd. 34 (2007.): 437–449.

sadržavao i otvoreni unutrašnji prostor, većinom gospodarske namjene.¹⁴⁸ U skladu s novom idejom grada i potrebom prihvata što većeg broja stanovnika, u dvostrukom je nizu taj unutrašnji prostor reduciran na usku klončinu. Na taj je način prostor maksimalno iskorišten za stanovanje, što je ujedno osnovni cilj regulacije seksterija Sv. Nikole: smjestiti što više stanovnika u novi dio grada. Sporedne su ulice očekivano bile uže, dok je Prijeki put bio širok šest metara, a veliki je slobodan prostor ostavljen na sjevernom obodu seksterija (na Pelinama) gdje su kuće trebale biti odmaknute od obrambenog zida grada.

Pretpostavlja se, nadalje, da je širina kuća bila uvjetovana duljinama drvenih greda na kojima su počivali katovi kuća.¹⁴⁹ Osim toga, dužina pročelja stambenih objekata nužno je bila ograničena strminom terena seksterija: primjerice, na potezu između crkve sv. Nikole i Pelina visina s 8,6 dolazi na 20,7 metara.¹⁵⁰ Ključni aspekt odredbi bio je utvrditi i ubuduće zaštititi širinu ulica (od 2,5 m), tj. zajednički, javni prostor.¹⁵¹ Propisi su, dakle, osiguravali zaštitu stanja propisanog statutom, te oni u potpunosti odgovaraju praksama komunalne regulacije prostora na Apeninskom poluotoku tijekom trinaestoga stoljeća.¹⁵² Nije točno poznato kada su odluke iz Statuta počele biti ostvarivane u prostoru, ali Ranjina navodi kako se to zbilo krajem prvog desetljeća četrnaestog stoljeća trasiranjem triju glavnih komunikacija regulacije nekadašnjih predgrađa: Prijeki put, Placa te ulica Od puča (u seksteriju sv. Vlaha).¹⁵³

¹⁴⁸ Planić Lončarić smatra da je planifikacija predstavlja snažni mehanizam obračunavanja s velikim vlasteoskim blokovima koji su postojali u onodobnom Dubrovniku, ponajprije na području nizinskih seksterija, sv. Vlaha i sv. Marije. Autorica navedene strukture opisuje kao „zatvorene vlasteoske stambeno-gospodarske jezgre, pravokutne i pravilne, različite od elipsoidnih ranosrednjovjekovnih, ali jednake u organizaciji unutrašnje površine“. Nove ulice su, prema takvoj interpretaciji, bile zacrtane na način da prolaze kroz te glomazne blokove time ih negirajući i rastvarajući te velike zatvorene cjeline. Jednako važnom se čini i konsekvencija hipoteze iste autorice, a ta je da se usporedno s navedenom promjenom uvode i novine u tipologiji stambenih prostora, pri čemu je slučaj seksterija sv. Nikole posebno važan, Planić Lončarić, „Zajednički prostori stambenih zona“, 69–70; Ista, „Ceste, ulice i trgovi“, 164.

¹⁴⁹ Grujić, *Kuća u Gradu*, 18.

¹⁵⁰ Peković, „Urbani razvoj Dubrovnika do 13. stoljeća“, 173.

¹⁵¹ Francesca Bocchi, „Regulation of the Urban Environment by the Italian Communes From the Twelfth to the Fourteenth Centuries“, *Bulletin of the John Rylands Library* 72, izd. 3 (1990.): 67, 71. O pojmu javnog i privatnog vidi: Danko Zelić, „Public and Private Space in a Medieval Dalmatian Town“, u *Mittelalterliche Häuser und Strassen in Mitteleuropa* [Varia Archeologica Hungarica IX], ur. Márta Font i Mária Sándor (Budapest: Archäologisches Institut der UAW, 2000.), 139–148.

¹⁵² Sažet pregled karakterističnih zakona u talijanskim gradovima donesen je u poglavlju „Italy: Sources from the Tenth to Fourteenth Centuries C.E. – Central and Northern Regions in the Twelfth to Fourteenth Centuries“, u Besim S. Hakim, *Mediterranean Urbanism: Historic Urban / Building Rules and Processes* (Dordrecht: Springer, 2014.), 33–38.

¹⁵³ Željko Peković, „Razvoj zapadnog ulaza u grad Dubrovnik od 13. do polovine 16. stoljeća“. *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, 44–45 (2017. – 2018.): 121. Irena Benyovsky Latin upozorava kao se iste godine po prvi puta

2.3. Ranije strukture i odnos prema njima

U regulaciji iz 1296. godine ne spominju se postojeće građevinske strukture na zemljištu obuhvaćenom planiranjem. Kako je navedeno, na tom je prostoru postojalo nekoliko sakralnih objekata (koje će potom biti inkorporirane u novu uličnu shemu).¹⁵⁴ Riječ je o crkvama Preobraženja Gospodinova (latinskog naziva *Transfiguratio Domini* od kuda potječe i njezin stari naziv Sigurata, pod kojim je i danas poznata),¹⁵⁵ te crkva sv. Nikole (*ecclesia Sancti Nicolai de Campo*).¹⁵⁶ Sigurata je smještena na zapadnom dijelu prostora budućega predgrađa, dok se Sv. Nikola nalazio na njegovom istočnom rubu. Treća crkva koja je starija od vremena pripajanja prostora budućeg seksterija gradu je sv. Jakov na Pelinama, na sjeveroistočnom dijelu oboda Sv. Nikole (**Slika 2.2.**).¹⁵⁷ Ta se crkva može datirati u drugu polovicu dvanaestoga ili početak trinaestog stoljeća prema sačuvanim arhitektonskim obilježjima, ponajprije načinu zidanja i nizu slijepih arkadica pod vijencem apside i južnoga zida.¹⁵⁸

Dakle, u pomanjkanju ikakvih drugih pokazatelja, jedino ove sakralne građevine mogu pružiti više podataka o „pretpovijesti“ krajolika na kojemu će nastati seksterij. Recentnija arheološka istraživanja potvrdila su starost tih građevina. Utvrđeno je kako su Sv. Nikola i Sigurata u svom izvornom obliku pripadale raširenoj skupini jednobrodnih trotravejnih crkava s kupolom nad središnjim dijelom. Izvorna crkva Sv. Nikole bila je duga

navode imena seksterija, što je argument da je do tada već počela izgradnja seksterija Sv. Nikole, ista, „Obrtnici i općinsko predgrađe Dubrovnika krajem 13. stoljeća“. U *Artisani et mercatores...: o obrtnicima i trgovcima na jadranskom prostoru (8. istarski povijesni biennale)*, ur. Marija Mogorović Crljenko i Elena Uljančić (Poreč: Zavičajni muzej Poreštine, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Državni arhiv u Pazinu, 2019.), 61.

¹⁵⁴ Igor Fisković, „Tradicije i inovacije u urbanističkome liku starog Dubrovnika“, *Dubrovnik* 5, izd. 4 (1994.): 15.

¹⁵⁵ Iznesena je i pretpostavka da naziv *Sigurata* dolazi od naziva za crkvu *S. Maria de Securitate*, zabilježen u petnaestome stoljeću. U tom bi slučaju naslovnik Sigurata bio vulgarizirani oblik latinske riječi *securitas*, vidi: Ilija Mitić, „Primjer pružanja crkvenog azila u dubrovačkom samostanu Male braće tijekom polovine XVII stoljeća“, u Justin V. Velnić, *Samostan Male braće u Dubrovniku*, 406. Ipak, taj naziv vrlo vjerojatno potječe iz kasnijih stoljeća, kada se u crkvi nalazila čudotvorna slika Gospe.

¹⁵⁶ O nazivima crkve, posebno nakon gradnje još jedne crkve Sv. Nikole (iz Tolentina), u neposrednoj blizini katedrale: Niko Gjivanović, „Tri veoma stare sačuvane crkvice dubrovačke: Sv. Nikola na Prijekom, Sv. Jakob na Pelinama i Sigurata“, u *Glasnik dubrovačkog učenog društva „Sveti Vlaho“ I*, ur. Antonije Vučetić (Dubrovnik: Društvo Sv. Vlaho, 1929.), 164–165.

¹⁵⁷ Crkva sv. Luke, također iz istog vremena kao i spomenute crkve, nalazi se istočno od dominikanskog samostana, dakle izvan područja koja je bio obuhvaćeno regulacijom. Građevni tip crkve, s kupolom nad središnjim travejem, istovjetan je najranijim sačuvanim gradnjama u seksteriju, Sigurati i sv. Nikoli.

¹⁵⁸ Gjivanović, „Tri veoma stare sačuvane crkvice dubrovačke“, 166.

7,2 metara i 4,6 metara široka.¹⁵⁹ Iste je dispozicije, i gotovo jednakih dimenzija (7,9 x 4,4 m), bila crkva Sigurata u čijoj su strukturi utvrđene čak četiri faze proširivanja, od ranog srednjeg vijeka do kraja trinaestoga stoljeća, s time da pojedini nalazi upućuju da je prva sakralna građevina na tom lokalitetu podignuta još u vremenu kasne antike.¹⁶⁰ Sve tri navedene crkve bile su pravilno orijentirane, sa svetištem okrenutim istoku.

Posebno se važnim čini razmotriti njihove funkcije u stoljećima prije izgradnje ulične mreže seksterija. Osim činjenice da su razmjerno često bile dograđivane, pozornost valja usmjeriti na njihove titulare, ali i položaje u prostoru. Što se ovog potonjeg tiče, u literaturi je zamijećeno kako se crkve nalaze na manjim zaravnima do kojih se uzdizala litica, čime su dominirale tada neizgrađenim pejzažem sjeverno od zidina tadašnjeg grada.¹⁶¹ Crkva sv. Nikole zauzela je položaj nad samom dubrovačkom lukom, dok se Sigurata nalazila na višoj nadmorskoj visini, na strmijem i manje pristupačnom dijelu padine. Takav ih je položaj činio jasno vidljivima s južne strane, iz najstarije jezgre, čime su obje crkve bile istaknute točke sakralnog pejzaža neposredne okolice grada prije njegova proširenja krajem trinaestog stoljeća.

O njihovim je titularima raspravljao Igor Fisković, zaključivši da se sv. Nikola, uobičajeno čašćen kao zaštitnik pomoraca, očekivano nametnuo kao naslovnik čitavog seksterija s obzirom na to da su njegovi stanovnici mahom bili vezani uz ta zanimanja.¹⁶² Isti je autor ponudio i interpretaciju titulara Preobraženja Kristova i smještaja same crkve: „na uzdignuću sred slobodnog krajolika, naime, lako je građanima koji je gledahu iz susjedstva promišljeno prizivala u svijest stvarno stanje brda Tabor (na kojem se Preobraženje i dogodilo, *op.a.*) čija je slika u svetim tekstovima poistovjećivala zemaljsku ljepotu s nebeskom“.¹⁶³ Time je u vezu doveden položaj Sigurate s mogućom ulogom vrlo starog obrednog mjesta, smještenog na uzvišenju u neposrednoj blizini obzidanog naselja, a koja je

¹⁵⁹ Željko Peković, „Crkva Sv. Nikole na Prijekom“, *Starohrvatska prosvjeta* ser. III, izd. 21 (1995.): 160.

¹⁶⁰ Igor Fisković, „Crkvica ‚Sigurate‘ u Dubrovniku – ratom oštećeni te obnovljeni višeznačni spomenik“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 20 (1996.): 62; Peković i Žile, *Ranosrednjovjekovna crkva Sigurata na Prijekom*, 9–15, 30, Tabla I.; Žile, „Arheološki nalazi unutar perimetra povijesne jezgre“, *Opvscvla archaeologica*, 342.

¹⁶¹ Željko Peković, „Crkva Sigurata na Prijekom“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 35 (1997.): 253–270.

¹⁶² Fisković, „Tradicije i inovacije“, 115.

¹⁶³ Fisković, „Crkvica ‚Sigurate‘ u Dubrovniku“, 62.

uz sebe mogla imati i stan pustinjaka.¹⁶⁴ Premda i sam autor navodi da je predloženo vezivanje smještaja i titulara u kontekstu sakralne topografije tek pretpostavka zasnovana na skromnim materijalnim i pisanim tragovima, valja istaknuti da je crkva doista imala specifičan status. Naime, godine 1281. uz Siguratu su zabilježene rekluze, žene koje su živjele u izolaciji (prakticirajući isposništvo i pokornništvo), u pravilu pored crkava,¹⁶⁵ dok su o crkvi brinuli gradski rizničari.¹⁶⁶

U oba slučaja, međutim, ne govorimo o pukom uklapanju starijih struktura u novoosmišljenu urbanu matricu, već i o prilagodbi ulične mreže ovim starim, svetim građevinama. Titular crkve Sv. Nikole postao je naslovnik cijelog seksterija vjerojatno ponajprije stoga što je prema položaju ove male građevine zacrtana njegova regulacija. Ulica Prijeki put, glavna komunikacija seksterija u smjeru zapada i novih zidina grada prema istoku, vodila je do manjeg trga crkve sv. Nikole. Taj trg danas ne postoji prije svega zbog kasnijih izgradnji koje su ga negirale: pročelje crkve je 1607. godine pomaknuto prema zapadu, a dodana su i proširenja s bočnih strana.¹⁶⁷ Nekada slobodnostojeća građevina, ova je crkva bila središnja sakralna građevina seksterija te se (doduše u kasnijim izvorima) ulica Prijeki put bilježi kao ulica Sv. Nikole.¹⁶⁸

Pravac ulice Prijeki put markira crtu nakon koje se teren počinje strmije uspinjati. Iz tog razloga crkva Sigurate, položena na strmijem terenu i na većoj nadmorskoj visini, nije mogla postati središnjom točkom novog seksterija. Unatoč tome, nužnost njenog očuvanja rezultirala je kompromisnim rješenjem u projektu regulacije. Veće odstupanje od strogog ortogonalnog rasporeda evidentno je, naime, jedino u njegovom sjeverozapadnom dijelu, upravo nad Siguratom. Ulica koja još i danas nosi naziv Od Sigurate uspinje se od Prijekog puta samo do apside crkve. Na tom je mjestu položena manja ulica u smjeru zapad-istok

¹⁶⁴ Isto, 60–61.

¹⁶⁵ Rekluze uz crkvu Sigurate pripadaju grupi najranije zabilježenih, zajedno sa zajednicama koje su se nalazile uz crkve sv. Martina, Svih Svetih, sv. Mihovila/Lucije, sv. Teodora te sv. Kuzme i Damjana, Nella Lonza, „The Houses of Recluse (Reclusoria) in the Urban Setting of Medieval Dubrovnik“, u *Scripta in honorem Igor Fisković. Zbornik povodom sedamdesetog rođendana*, ur. Miljenko Jurković i Predrag Marković (Zagreb i Motovun: Sveučilište u Zagrebu – Međunarodni istraživački centar za kasnu antiku i rani srednji vijek, 2015.), 303, 305. Uz ostale crkve rekluze su zabilježene kasnije: uz sv. Nikolu polovicom četrnaestog stoljeća, a uz sv. Jakova krajem stoljeća, Isto, 305.

¹⁶⁶ Gjivanović, „Tri dubrovačke crkvice“, 172.

¹⁶⁷ Peković, „Crkva Sv. Nikole“, 162.

¹⁶⁸ Isto, 159, 168, bilj. 5.

(današnja Mala), što spaja Palmotićevo i ulicu Plovani skalini koja je zapravo nastavak ulice Od Sigurate, ali je njezin pravac zbog položaja crkve izmaknut prema zapadu (**Slika 2.3.**).¹⁶⁹

Sigurata je također bila slobodnostojeća građevina. Unutrašnje dvorište u kojem se crkva danas nalazi (u literaturi se koriste latinski termin *curtis* i talijanski *cortile*) interpretiralo se kao ostatak starije strukture koja je potom u cijelosti uklopljena u novi ulični blok.¹⁷⁰ Međutim, postanak navedenog dvorišta novijeg je datuma; ono je zapravo ostatak trga oko same crkve iz vremena regulacije. Drugim riječima, današnji oblik unutrašnjeg, zatvorenog dvorišta mogao je nastati tek nakon što je jednobrodna crkva proširena bočnim brodovima, što se, međutim, nije dogodilo prije druge polovice sedamnaestog ili početkom osamnaestog stoljeća.¹⁷¹ Izvorno je apsida crkve bila okrenuta prema ulici, a pročelje je gledalo prema kućama koje su zatvarale trg sa zapadne strane. Prostorni kontekst obje ove crkve nakon uklapanja u uličnu mrežu usporediv je s položajem crkve sv. Mikule u splitskom Velom Varošu, na uzvišenju sjeverno od gradske jezgre. Ta je crkva također ranosrednjovjekvnog postanka te se pretpostavlja da su oko nje tijekom srednjeg vijeka bile smještene drvene kuće.¹⁷²

Osim samih građevina, podaci o nekadašnjim trasama puteva na tom terenu jednako su siromašni. Godine 1285. godine spominje se put koji se uspinjao od Sigurate: u sporu između komune i Rosina Bajsklave (*Rossinus de Baysclava*) oko terena izvan zidina grada (*de territorio posito extra murum civitatis*), svjedoci potvrđuju postojanje starog puta (doslovno *via*, ulica) što je od drva smokve, koje se nalazilo pokraj (*penes*) crkve Sigurate, vodio ka sjeverozapadnom uglu (u međuvremenu podignutog) gradskog bedema zidina, prema položaju dviju strijelnica (balisterija). Najinformativniju izjavu daje svjedok *Rossinus*

¹⁶⁹ Istovjetan slučaj ovome pronalazi se na Pustijerni. Ondje se, od inače dosljedno provedenog plana uličnih komunikacija, odstupilo u istočnome dijelu, na prostoru gdje se nalazio benediktinski samostan sv. Tome, čiji postanak prethodi regulaciji, Grujić, „Dubrovnik – Pustijerna“, 21.

¹⁷⁰ Takav zaključak donesen je u sljedećim radovima: Fisković, „Tradicije i inovacije“, 116; Fisković, „Crkvice ‚Sigurate‘ u Dubrovniku“, 60.

¹⁷¹ Fisković, „Crkvice ‚Sigurate‘ u Dubrovniku“, 59. Dojam zatvorenog dvorišta sigurno je pojačan današnjim stanjem, odnosno činjenicom da prostor pred crkvom pripada ženskoj redovničkoj zajednici.

¹⁷² Kasnija je izgradnja poštivala položaj crkve te je ona i danas slobodnostojeći objekt, vidi: Anita Ercegović, *Pučka arhitektura starih splitskih predgrađa* (Split: Književni krug, 2002.), 45. Da je prostorna situacija oko crkve Sigurate bila istovjetna, svjedoči i jedna od kupoprodajnih zabilježbi u kojoj se navodi da je prodavana kuća jednim svojim dijelom graničila s trgom crkve (*campus ecclesie Sancti Segurati*). Navedene su sljedeće granice: *Cui (domui) ab una parte domus ser Bernardi Radosalich, a monte Jacobi calefatus, a ponente domus Radosavi Thomachovich, ab haustrio domus Maruse de Costadini in parte et in parte, et in parte campus ecclesie Sancti Segurati; Vend. Canc., 7, fol. 192r.*

de Belleç,¹⁷³ a njegov opis pravca puta potvrđuje i većina ispitanih svjedoka. Navedeni je spor očito nastao nakon gradnje gradskog zida, što potvrđuje svjedok Ilija Vlahov Rastić,¹⁷⁴ a čime su poremećeni vlasnički odnosi koji su dotada vrijedili na tom terenu.

Kada je riječ o ranijim strukturama na području budućeg seksterija Sv. Nikole treba spomenuti i legendu o kuli koju je u ratu s Dubrovčanima podigao dukljanski kralj Bodin (vladao od 1082. do 1099.). Ukratko, predaja govori da je kralj, u nemogućnosti da osvoji Dubrovnik, podignuo kulu nad lukom i nasuprot gradu, upravo na mjestu na kojem se nalazi crkva sv. Nikole. Priča nastavlja da su Dubrovčani uspjeli zauzeti kulu u potajnom dogovoru s njezinim zapovjednikom, i tako se oslobodili opsade.¹⁷⁵ Oblik ove obrambene strukture nije poznat, a njezno samo postojanje (baš kao i vjerodostojnost izvora koji ju spominju) nije jednoglasno prihvaćena u literaturi.¹⁷⁶ Naime, dok neki autori preuzimaju vijest iz najranijih dubrovačkih kronika, i uključuju kulu u rekonstrukciju zemljišta prije urbanizacije, dio autora izražava nepovjerenje u izvore koji prenose tu vijest.¹⁷⁷ U svakom slučaju, izvori o kuli i zauzimanju 1011. godine izričito spominju i naselje na južnim padinama Srđa, odnosno naziv *Dubrava*, po kojem će cijeli grad dobiti svoje slavensko ime.¹⁷⁸

2.4. Urbanističke regulacije trinaestog i četrnaestog stoljeća

¹⁷³ *Ego scio quod multis vicibus ivi per dictam viam. Et ibat dicta via incipiendo apud ficum, que est penes ecclesiam sancte Transfigurationis Domini. Et ibat in sursum directe ad locum illum ubi sunt due ballasterie prope angulum muri civitatis, qui est ex parte occidentalis...*; Josip Lučić, ur., *Spisi dubrovačke kancelarije: Zapisi notara Tomazina de Savere 1284 – 1286, Diversa cancellariae II (1284 – 1286, Zapisi notara Aca de Titullo 1295 – 1297, Diversa cancellariae III (1295 – 1297)*, sv. 3 (Zagreb: JAZU, Zavod za hrvatsku povijest Filozofski fakultet Zagreb, 1988.), 77–78 (dok. 232).

¹⁷⁴ *Item Elias Blasii de Rasti juratus ut supra, qui ductus super loco questionis est interrogatus de dicta via dixit: Ego nescio qualiter iverit dicta via antequam murus esset factus...*; Lučić, *Spisi dubrovačke kancelarije* 3, 78.

¹⁷⁵ Naime, iz osamnaestog stoljeća datira podatak da je procesijom i misnim slavljem na Uskrs komemoriran dan zauzimanja kule, o čemu izvještavaju Junije Rastić i, kasnije, Toma Ivanović; Gjivanović, „Tri veoma stare sačuvane crkvice dubrovačke“, 165.

¹⁷⁶ Za koncizan pregled pisanja analista vidi: Medini, *Starine dubrovačke*, 259–262.

¹⁷⁷ Za recentan prikaz problema s iscrpnim pozivanjem na tekstualnu tradiciju i historiografske poglede vidi: Benyovsky Latin, „Grad i zaleđe u narativnim vrelima“, 488–489. Peković i Babić inzistiraju na postojanju kule u neposrednoj blizini crkve sv. Nikole, vidi „Predgrađe dubrovačke *civitas*“, 6, 9–10.

¹⁷⁸ Kako navodi Serafino Razzi u svojoj Povijesti Dubrovnika: „(...) ratna nevolja Dubrovčane je ohrabrila i osokolila, pa oni silom susjednom narodu uzeše naselje zvano Dubrava, pripojiše ga ravnici oko svojeg grada i opasaše zidinama“, Serafino Razzi, *Povijest Dubrovnika*, prev. Stjepan Krasić, Iva Grgić i Ana Marija Paljetak (Dubrovnik: Matica hrvatska, ogranak Dubrovnik, 2011.), 46–47.

Navedeni skromni ostaci struktura prije regulacije seksterija pružaju premalo podataka za raspravu o nastanku tog dijela grada, zbog čega pozornost valja usmjeriti na slične urbanističke zahvate tog doba. Kraj dvanaestog stoljeća prepoznat je kao razdoblje snažne demografske ekspanzije koja je uzrokovala rast gradova.¹⁷⁹ Porast broja stanovništva izazvao je val urbanizacije čiji se vrhunac prepoznaje krajem trinaestog stoljeća,¹⁸⁰ zbog čega je dubrovački slučaj posebno važan. Premda je u historiografiji dugo prevladavalo mišljenje da su širenja srednjovjekovnih urbanih cjelina bila neplanska, posljednjih je desetljeća prepoznat fenomen planiranih gradova.¹⁸¹ Ortogonalna shema ulične mreže bila je karakteristična za rimski urbanizam te je niz gradova nastavio živjeti unutar tog središnjeg antičkog okvira i tijekom ranog srednjeg vijeka, ali nova naselja ne koriste antičke urbanističke obrasce.¹⁸² Smatra se da se ovakav način organizacije prostora „vraća“ u dvanaestome stoljeću, što se često povezuje s tadašnjim uzletom graditeljstva i umjetnosti, nazvanim i „renesansom dvanaestoga stoljeća“.¹⁸³

Dva najvažnija koncepta u gradskim statutima bili su red i ljepota.¹⁸⁴ Krajem dvanaestog i početkom trinaestog stoljeća takav oblik organizacije ulične mreže očituje se dvojako: u novoutemeljenim naseljima, u pravilu manjih dimenzija, i u proširivanjima već

¹⁷⁹ Maria Ginatempo i Luca Sandri, *L'Italia delle città. Il popolamento urbano tra Medioevo e Rinascimento (secoli XIII – XVI)* (Firenca: Le Lettere, 1990.), 195 (i ondje citirana literatura).

¹⁸⁰ Boerefijn tako označava kraj trinaestoga stoljeća kao *peak period* fenomena, Wim Boerefijn, „Town Planning and Town Plans in the 12th to 14th Centuries“, u *Dispositio: Der Grundriss Als Medium in Der Architektur Des Mittelalters ; Beiträge Des Internationalen Paul-Frankl-Kolloquiums Aus Anlaß Des 100. Geburtstages Des Halleschen Instituts Für Kunstgeschichte Am 22. – 23. Oktober 2004*, ur. Leonhard Helten, Hallesche Beiträge Zur Kunstgeschichte 7 (Halle: Institut für Kunstgeschichte und Archäologien Europas, 2005.), 87.

¹⁸¹ Keith D. Lilley, „Taking Measures across the Medieval Landscape: Aspects of Urban Design before the Renaissance“, *Urban Morphology* 2, izd. 2 (1998.): 82–92.

¹⁸² Mate Suić, *Antički grad na istočnom Jadranu* (2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje) (Zagreb: Golden marketing, 2003.), 203–228.

¹⁸³ Spiro Kostof, *The City Shaped: Urban Patterns and Meanings Through History* (London: Thames and Hudson, 1991.), 108.

¹⁸⁴ Berthold Hub, „*Vedete come è bella la cittade quando è ordinata*: Politics and the Art of City Planning in Republican Siena“, u *Art and Politics in Medieval and Early Renaissance Siena*, ur. Judith Steinhof i Timothy Smith (Farnham: Ashgate, 2012.), 70. Općenitije o ideji „reda“ prema normativnim izvorima o gradogradnji vidi: Samuel Gruber, „Ordering the Urban Environment: City Statutes and City Planning in Medieval Todi, Italy“, ur. Warren Ginsberg [*Acta 15: Ideas of Order in the Middle Ages*] (1990.): 121–135. Osim pitanja vezanih za ljepotu i organiziranost gradova, istraživači su na primjeru gradova s istočnog Jadrana raspravljali i o problemu „idealnih“ ili „realnih gradova“, pri čemu, premda se to ne navodi eksplicitno, polazi sa stajališta da urbane realnosti tih gradova valja promatrati u oba ključa: Igor Fisković, „Grad Pag – primjer ‚realnog grada‘ iz 15. stoljeća“, *Prostor* 20, izd. 1 (2012.): 23–45. U samom sažetku rada autor navodi da „predlaže gledati Pag kao *realni grad* koji je proizišao iz ekonomske strategije i dometa kulture 15. stoljeća na istočnom Jadranu“, Fisković, „Grad Pag“, 23.

postojećih gradova pri čemu se jezgrama priključuju novi dijelovi s ortogonalnom strukturom.¹⁸⁵ Nadalje, upravo se takvom obliku ulične mreže u onodobnim izvorima o gradovima Apeninskog poluotoka pridijevaju epiteti poput „ispravnog“, kao i stajališta da su pravilne i kontinuirane ulice „donosile zadovoljstvo gotovo svakom građaninu“.¹⁸⁶ U tom smislu, ortogonalna je struktura u vremenu kasnog srednjeg vijeka bila mnogo više od logično organiziranog prostora u skućenoj realnosti gradova; ona je bila materijalno ostvarenje „kozmolozkog simbolizma“, odnosno zrcaljenja „božanskog reda“.¹⁸⁷

2.4.1. Podizanje novih gradova

U središnjoj je Italiji prepoznat niz novih gradova koje je podizala firentinska vlada na novoosvojenim područjima,¹⁸⁸ a isti se primjeri pronalaze i diljem Apeninskog poluotoka u drugim političkim okolnostima.¹⁸⁹ Analogni su primjeri novih gradova u Francuskoj (*bastides*), a s talijanskim ih ostvarenjima veže slična dispozicija blokova.¹⁹⁰ Urbane cjeline podignute na podlozi pravilne ulične mreže identificirane su i na području srednje Europe, zbog čega se u istraživanju navedenih primjera teži širim geografskim komparacijama.¹⁹¹

¹⁸⁵ Isto, 108–109.

¹⁸⁶ U statutu institucije *Viari di Siena*, osnovane 1290. godine, stoji da su ravne ulice doprinosile ljepoti grada i zadovoljstvu njegovih stanovnika (*Cum redundet ad pulchritudinem civitatis senensis nec non ad satisfactionem quasi omnium cives...*); David Friedman, „Streets and the Commune: Italy in the Late Middle Ages and the Renaissance“, u *Building Regulations and Urban Form, 1200–1900*, ur. Terry R. Slater i Sandra M. G. Pinto (London i New York: Routledge, 2018.), 88, 90, 107 (bilj. 11).

¹⁸⁷ Keith D. Lilley, *City and Cosmos. The Medieval World of Urban Form* (London: Reaktion Books, 2009.), 12; Wim Boerefijn, „Geometry and Medieval Town Planning: A Contribution to the Discussion“, *Urban Morphology* 4, izd. 1 (2000.): 25–28; Enrico Guidoni, „*Pulchritudo civitatis*: statuti e fonti non statuarie a confronto“, u *La bellezza della città. Stadtrecht und Stadtgestaltung im Italien des Mittelalters und der Renaissance*, ur. Michael Stolleis i Ruth Wolff (Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2004.), 71–82; i, recentnije, s opširnom primjenom navedene debate na primjeru jednog grada, engleskog Salisburyja, u: Christian Frost, *Time, Space and Order: The Making of Medieval Salisbury* (Oxford: Peter Lang AG, 2009.), 75–118 (poglavlje treće: *Medieval Representation and New Town Foundation*).

¹⁸⁸ David Friedman, *Florentine New Towns: Urban Design in the Late Middle Ages* (Cambridge, Mass.: MIT for the Architectural History Foundation, 1989.).

¹⁸⁹ Enrico Guidoni, *Arte e urbanistica in Toscana, 1000 – 1315* (Roma: Mario Bulzoni, 1970.); Enrico Guidoni, *Storia dell'urbanistica. Il Duecento* (Rim i Bari: Laterza, 1989.).

¹⁹⁰ Vidi: Adrian Randolph, „The Bastides of Southwest France“, *The Art Bulletin* 77, izd. 2 (1995.): 290–307; Catherine Jean Barrett, „Origins of French Bastides“, *Journal of Urban History* 44, izd. 3 (2018.): 421–56.

¹⁹¹ Katalin Szende, „Town Foundations in East Central Europe and the New World. The Use of the Grid Plan in a Comparative Perspective“, u *Medieval East Central Europe in a Comparative Perspective: From Frontier Zones to Lands in Focus*, ur. Gerhard Jaritz i Katalin Szende (London i New York: Routledge, 2016.), 157–184.

O kakvom je tipu grada riječ najbolje svjedoči primjer Pietrasante na sjeveru Toskane (**Slika 2.4.**). Osnovan oko godine 1225., grad je pravokutnog tlocrta dimenzija 147 x 558 m. U središtu se nalazi (također pravokutni) trg na koji sa svake strane vode tri ulice. Prosječna dubina velikih izduženih blokova je devetnaest metara.¹⁹² Vezivanje takvih gradova uz dostignuća antičkog urbanizma potaknuo je činjenicom da blokovi Pietrasante i Camaiora svojim proporcijama i dimenzijama odgovaraju rimskim blokovima Luce (gradu kojem su politički pripadali).¹⁹³ Prema nekim autorima posrijedi nije bila slučajnost, već svjesno posezanje za lokalnim uzorima radi maksimalnog iskorištavanja prostora unutar zidina.¹⁹⁴ Štoviše, Camaiore i Pietrasanta su ujedno i najraniji primjeri novih gradova na području Toskane.¹⁹⁵ Ostali su primjeri (premda im datacija nije potvrđena pouzdanim izvorima) podignuti sredinom ili u drugoj polovici trinaestoga stoljeća: Figline (1259.), Castelfranco di Sotto (oko 1284.), Castelfranco di Sopra (sam kraj stoljeća), San Giovanni Valdarno (oko 1300.), dok su tijekom četrnaestog stoljeća građeni Scarperia, Firenzuola i Terranova.¹⁹⁶ Za neke od spomenutih firentinskih gradova u dokumentima su zabilježena imena arhitekata kojima bi se moglo pripisati autorstvo njihovih planova.¹⁹⁷

Premda je točno da se u tlocrtima svih od navedenih gradova mogu prepoznati emulacije antičkog urbanizma, njihov raster ipak donosi nekoliko važnih novina. Ključna razlika leži u variranju dimenzija ulica. Naime, dok su u rimskim gradovima sve komunikacije jednake širine (te omeđuju *insule* istih površina), toskanske nove gradove karakteriziraju blokovi nejednakih površina.¹⁹⁸ Izmjenjivanje širih i užih blokova u literaturi je interpretirano kao odraz socijalne stratifikacije, pri čemu bi širi blokovi implicirali i kuće veće površine, a tome se uobičajeno pridodaju i argumenti da su potrebe različitih društvenih

¹⁹² Francesca Bocchi, Manuela Ghizzoni i Rosa Smurra, *Storia delle città italiane: dal Tardoantico al primo Rinascimento* (Torino: UTET libreria, 2002.), 170–171.

¹⁹³ Guidoni, *Il Duecento*, 95.

¹⁹⁴ Isto.

¹⁹⁵ Franco Buselli, *Pietrasanta e le sue rocche: urbanistica, storia e struttura di un centro medievale a pianta preordinata* (Firenca: Giunti-Barbera, 1970.), 11.

¹⁹⁶ Isto.

¹⁹⁷ Tako je primjerice Benvenuto da Cartaro autor plana grada (zapravo vojnog logora) Cittadelle u Venetu (osnovanog 1200. godine), također pravilne ortogonalne strukture, Buselli, *Pietrasanta e le sue rocche*, 37. Boerefijn navodi da, budući da se može pretpostaviti kako su autori tih projekta mogli biti i notari, redovnici, trgovci i slično, raspravom neizbježno dominira spekulativni ton, vidi: Boerefijn, „Town Planning and Town Plans“, 98–99.

¹⁹⁸ Isto, 20.

skupina u novim gradovima uvjetovale ovakva rješenja.¹⁹⁹ Važna je novina tog novog tipa gradova i središnji, kvadratični trg kojim dominira crkva, gdje su u pravilu smještene i administrativne zgrade.

Općenito gledajući, u istraživanjima je više pažnje posvećeno podizanju novih gradova jer je te primjere lakše okupiti u cjelinu i promatrati kao jedinstveni fenomen. Posebno su važna recentna istraživanja novih gradova kralja Edwarda I. u Engleskoj i Walesu.²⁰⁰ Glavno pitanje koje istraživači postavljaju jest može li se na temelju skromnih pisanih izvora rekonstruirati slijed nastanka tih novih gradova te ustanoviti kako su planirani i zašto je korištena pravilna mreža ulica.²⁰¹ Utoliko je predloženo razlikovanje faza nastanka gradova: (I) donošenje odluke o podizanju novog grada, (II) odabir lokacije, (III) projektiranje novoga grada, (IV) nadziranje tijeka radova, (V) odluka o naseljavanju i početak života u novonastalim gradovima (ili dodanim dijelovima).²⁰²

2.4.2. Proširivanje postojećih gradova

Drugi slučaj (kojima pripada i seksterij Sv. Nikole) su gradovi koji se proširuju u približno isto vrijeme, tijekom trinaestoga stoljeća. Među njima se ističe južnotoskanski grad Massa Marittima (**Slika 2.8.**). Proširenje o kojemu je riječ datira iz 1228. godine, kad je sagrađena kula (Torre del Candeliere) čiji natpis slavi taj poduhvat.²⁰³ O podizanju ili proširenju pojedinih gradova, poput Brescie,²⁰⁴ ili gradića Fontanetto Po,²⁰⁵ postoje zakonske odluke iz trinaestog stoljeća, vrlo slične dubrovačkima. Istovremeno s proširenjem Masse Marittime, slično se događa u Fanu i Gubbio.²⁰⁶ Osim po osnovnoj koncepciji racionalnog korištenja

¹⁹⁹ Isto.

²⁰⁰ Keith D. Lilley, „Royal Authority and Urban Formation: King Edward I and the Making of His ‘New Towns’“, u *Shapers of Urban Form: Explorations in Morphological Agency*, ur. Peter J. Larkham i Michael P. Conzen (New York: Routledge, 2014.), 27–45. Podaci o novim gradovima o kojima Lilley piše sakupljeni su u digitalnome atlasu dostupnome na: http://archaeologydataservice.ac.uk/archives/view/atlas_ahrb_2005/ (20. veljače 2018.).

²⁰¹ Lilley, „Royal Authority and Urban Formation“, 28.

²⁰² Isto, 31.

²⁰³ Kostof, *The City Shaped*, 108–109. Cjeloviti natpis kojeg donosi Kostof glasi: OCTO BIS DECEN CURREBANT MCC / QUANDO TEDICI MALABARBE MASSE IUBENTI / PLACUIT INITIUM AULE DONARE PRESENTI / PRINCIPIUM NOVE URBIS, DECUSQUE FERENTI.

²⁰⁴ Guidoni, *Il duecento*, 354–367.

²⁰⁵ Izvor je kasniji od dubrovačkog nekoliko desetljeća: Francesco Panero, „Un ‚piano preordinato‘ del 1323: l’atto di fondazione di Fontanetto Po“, *Bulletin du Centre d’Études Franco-Italien* 4 (1979.): 101–113.

²⁰⁶ Kostof, *The City Shaped*, 109.

prostora, navedene slučajeve s dubrovačkim seksterijem Sv. Nikole povezuje i druga bitna karakteristika koja nije primarno prostorna. Naime, novi je dio Masse Marittime bio naseljen pretežito obrtnicima (uključujući i strance) te se utoliko taj novopriopjeni gradski dio razlikovao i po društvenoj strukturi.²⁰⁷

2.4.3. Jadranski primjeri

Iz analize urbanističkih cjelina između trinaestog i petnaestog stoljeća proizlazi da je opravdano govoriti i o „jadranskom tipu planiranih srednjovjekovnih gradova“.²⁰⁸ Glavni razlog velike koncentracije primjera u toj regiji protumačen je u svjetlu prekomorskih trgovinskih komunikacija sa suprotnom obalom koje su dovele do širenja urbanističkih shema.²⁰⁹ U tom smislu, najlogičnijim se nametao zaključak da je prodor takvog način planiranja novih gradova došao iz Venecije, pogotovo uzmemo li u obzir najvažnije obalne primjere, Rab (**Slika 2.5.**) i Korčulu (**Slika 2.6.**).²¹⁰ Osnovna podjela unutar tog regionalnog tipa, karakteriziranog vrlo gustom izgrađenošću ortogonalne ulične mreže, pronalazi se u konfiguraciji stambenih prostora. Promotrimo li samo uličnu mrežu Dubrovnika, uočavamo da je pristup kućama bio riješen na dva načina: putem slijepih prilaza koji su dopirali do unutrašnjosti bloka (tip „blok“), dok se u drugom slučaju (tip „nizovi“) kuće nižu uz same ulice.²¹¹

Osim same prostorne komponente, nužno je promotriti i društvene dimenzije urbanističkog planiranja tog doba. Naime, najvažnija razlika između „tipa [vlasteoski] blok“ i „tipa niz“ leži u pretpostavci da je u prvom slučaju dolazilo do socijalne diferencijacije

²⁰⁷ Emma Mandelli, *Le mura di Massa Marittima, una doppia città fortificata* (Pisa: Pacini Editore, 2009.), 81. Iz dubrovačkih izvora proizlazi da je i ondje situacija bila usporediva, o čemu će riječi biti u narednim poglavljima.

²⁰⁸ Planić-Lončarić, *Planirana izgradnja*, 10. Premda na ovome mjestu neću ulaziti u detaljniju analizu tih primjera, radi se o sljedećim naseljima: Ston, Broce, Mali Ston, Ledinići, Boljenovići, Zaradeže, Županje selo, Potomje, Orebići, Kručica, Tumba, Cavtat, Molunat te dubrovačko predgrađe Pile. Detaljnije o navedenim primjerima vidi: Isto, 98–118. Za pregled gradova vidi: Mirela Slukan Altić, „The Medieval Planned Town in Croatia“, u *Lords and Towns in Medieval Europe. The European Historic Towns Atlas Project*, ur. Anngret Simms i Howard B. Clarke (Farnham: Ashgate, 2015.), 305–320.

²⁰⁹ Isto.

²¹⁰ Utjecaj Venecije na oblike gradova i gradskih prostora tijekom trinaestog stoljeća istražuje Irena Benyovsky Latin, a o temi je izlagala na znanstvenom skupu *Arhitekturna zgodovina: Mesto v srednjem in zgodnjem novem veku* (14. – 25. studeni 2017.), pod naslovom „Utjecaj mletačke vlasti na urbane promjene istočnojadranskih gradova u 13. stoljeću (izabrani primjeri)“.

²¹¹ Planić-Lončarić, *Planirana izgradnja*, 10–12. Za istraživanje seksterija Sv. Nikole posebno je važan drugi tip, odnosno „niz“, koji je prisutan u većini primjera koje je u svojim istraživanjima obradila Planić-Lončarić.

budući da su viši slojevi i imućniji građani posjedovali kuće okrenute prema glavnoj ulici, dok su siromašniji slojevi živjeli u manjim stambenim jedinicama u unutrašnjosti bloka. Sukladno tome, novost koju je donio „tip niza“ pronalazi se u jednakopravnom položaju svih građevina i njihovih vlasnika jer su sve stambene jedinice postale jednake.²¹²

Dva su značajna primjera gradnje novih gradova na ortogonalnom planu: Korčule sredinom trinaestog stoljeća,²¹³ i Stona u narednom stoljeću.²¹⁴ Češći su, međutim, slučajevi proširivanja jezgre. Najvažniji primjer unutar dubrovačke urbane cjeline je Pustijerna koja prethodi regulaciji iz 1272. godine.²¹⁵ Daljnji primjer (prepoznat kao idejno i kronološki blizak dubrovačkima) je već spomenuto proširenje Raba.²¹⁶ Geografski bliži primjer (premda nesigurne datacije) je ortogonalna ulična mreža sjevernog dijela grada Hvara.²¹⁷ Uz dubrovački seksterij Sv. Nikole, mjerilom se ističe trogirsko predgrađe Pasike (**Slika 2.7.**), čiji se počeci pronalaze u prvoj polovici trinaestog stoljeća. Tada se nasipavao teren na istočnoj strani prvotnog grada, što je predstavljalo značajno povećanje površine grada.²¹⁸ Budući da tamošnji potezi ulica odudaraju od onih unutar zidina, zaključuje se da je trogirski *burgus* nastao pomnim planiranjem.²¹⁹ Naglašava se, nadalje, uniformnost građevinskih čestica te zadržavanje parcelacije u kasnijim stoljećima,²²⁰ kao i uloga prosjačkih redova u urbanizaciji tog trogirskog predjela.²²¹

²¹² Planić-Lončarić u razmatranju socijalne komponente u gradskim blokovima doslovno govori o „vlasnicima nekretnina“ i „siromasima“ koji žive u unutrašnjosti blokova, Planić-Lončarić, *Planirana izgradnja*, 13.

²¹³ Joško Belamarić, *Osnutak grada Korčule* (Zagreb: Ex libris, 2005.); „Ornamente od svijeta, famoza Korčulo“. *Na putu sagledavanja urbanističke cjeline Korčule*, ur. Danko Zelić (Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 1999.), 7–17, 19–26 (tekstovi Ljube Karamana i Cvita Fiskovića).

²¹⁴ Za podizanje Stona vidi: Pavo Zvjerković, ur., *Zbornik radova u čast 650. obljetnice planske izgradnje Stona i Malog Stona* (Zagreb: Vjesnik, 1987.).

²¹⁵ Grujić, „Dubrovnik – Pustijerna“, 7–8.

²¹⁶ Neven Budak, „Urban Development of Rab – a Hypothesis“, *Hortus Artium Medievalium* 12 (2006.): 123–135, posebno 130. Za analizu prežitaka stambene arhitekture vidi: Marija Bijelić, „Formiranje i stambena izgradnja Donje ulice u Rabu u kasnom srednjem vijeku“, *Peristil* 60 (2017.): 21–34.

²¹⁷ Ambroz Tudor, „Ortogonalna ulična mreža sjevernog dijela Hvara“, *Peristil* 38 (1995.): 67–71.

²¹⁸ Ivo Babić, „Počeci trogirskog predgrađa u Pasikama“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 39 (2005.): 123–148.

²¹⁹ „Stari dio grada pokazuje da te crte okrugli, tipično sredovječni plan naselja, a *burgus* Pasike je pravilnije uređen, kao da je građen po planu, nalik četvorini“, Cvito Fisković, „Romaničke kuće u Splitu i Trogiru“, *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, 2 (1952.): 151.

²²⁰ Babić, „Počeci trogirskog predgrađa“, 132–134, 139 (autor donosi usporedni prikaz blokova u Pasikama i dubrovačkom seksteriju Sv. Nikole).

²²¹ Irena Benyovsky, „Trogirsko Prigrade na prijelazu 13. u 14. stoljeće – utjecaj dominikanaca i franjevaca na oblikovanje prostora“, *Croatica Christiana periodica* 52 (2003.), 50–55.

Navedeni slučajevi ortogonalnih mreža pripadaju urbanističkim procesima koji se istodobno odvijaju u brojnim europskim regijama. Iako je takva shema u Dubrovniku već otprije bila poznata i konkretno ostvarena u prostoru (Pustijerna [**Slika 2.9.**], te regulacija prostora južno od Place iz 1272. godine [**Slika 2.10.**]), Sv. Nikola iz više razloga predstavlja novo poglavlje dubrovačkog urbanizma. Prvo, opseg proširenja višestruko nadmašuje ranije pothvate, a teren koji je trebao biti savladan puno je nezahvalniji. Drugo, uz veliki prirodni pad terena, moralo se voditi računa i o postojećim elementima krajobraza na padinama Srđa. Seksterij Sv. Nikole se, međutim, može sagledavati ne samo kao proširenje, već i zasebno, kao jedan u nizu „novih gradova“, sa svojom glavnom ulicom i trgom. Njegova daljnja specifičnost leži u činjenici da se pripojenjem tog prostora rekreiralo samo središte grada, odnosno da je gradnjom novih uličnih blokova ujedno definiran i sjeverni obod Place, središnja komunikacije srednjovjekovnog Dubrovnika. Utoliko, dakle, gradnja novog ortogonalno planiranog dijela nije, kako u većini navedenih primjera, predstavljala perifernu dogradnju postojećem gradu, već je ujedno stvorila i njegovo reprezentativno središte.²²²

Ulična mreža seksterija Sv. Nikole može se promatrati u mnogo širim okvirima od do sada postavljenih u literaturi. Sam zapis u Statutu rijedak je primjer svjedočanstva o projektu koji je u cijelosti proveden. Baš kao i u većini drugih urbanističkih pothvata, nisu sačuvani podaci o autorima planiranih gradova, a nedostaju i pokazatelji o dinamici provedbe tog opsežnog graditeljskog pothvata. Uz gotovo nepromijenjenu uličnu mrežu, sačuvan je čitav niz izvora o mijenama koje su se odnosile na prostor i društvo tog dijela Dubrovnika. Iz toga razloga daljnja rasprava u ovome radu neće biti usmjerena na urbanistička pitanja, već na aspekte gradnje i života seksterija o kojima govori sačuvana dokumentarna građa.

²²² Danko Zelić, *Utilitas et lucrum – općinske kuće u srednjovjekovnom Dubrovniku*. U *Umjetnost i naručitelji. Zbornik Dana Cvita Fiskovića*, ur. Jasenka Gudelj (Zagreb: Institut za povijest umjetnosti u Zagrebu, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2010., 10. U tom smislu, dubrovački je pothvat u svojem rezultatu drugačiji od trogirskog pridgrađa koje predstavlja najbliži komparativni primjer na istočnoj obali Jadrana, ali je središte grada i dalje ostao zapadni dio grada.

3. IZGRADNJA SEKSTERIJA SV. NIKOLE U ČETRNAESTOM I PETNAESTOM STOLJEĆU

Premda o arhitekturi četrnaestog stoljeća u Sv. Nikoli ne znamo mnogo, posrijedi je nedvojbeno ključno razdoblje u izgradnji seksterija. Zbog oskudnih vijesti u sačuvanim izvorima i nepostojanja arheoloških podataka, o sačuvanim je građevinama moguće raspravljati tek od petnaestog stoljeća naovamo. U ovom će poglavlju biti donesen pregled spoznaja o obrambenoj, javnoj i sakralnoj arhitekturi seksterija, dok će dio o stambenoj arhitekturi pružiti nove podatke i o kućama na temelju neobjavljene arhivske građe.

3.1. Fortifikacije

Urbani razvoj svih dubrovačkih seksterija neodvojiv je od povijesti obrambenog sustava grada.²²³ Pitanje najranijih faza izgradnje zidina zamršenije je zbog nepostojanja izvora. Nepoznato je, stoga, kada je podignut prvi obrambeni zid uokolo seksterija Sv. Nikole, od čega je bio građen i kojim je pravcem vodio. Naime, tek rijetki pisani izvori spominju taj dio gradskih fortifikacija prije kraja trinaestog i početka četrnaestog stoljeća.²²⁴

U pomanjkanju čvršćih dokumentarnih pokazatelja, interpretacije nastanka zidina oko seksterija obično se zasnivaju na starijoj lokalnoj historiografiji.²²⁵ Tako Junije Rastić početak podizanja zidina koje su okružile gradsko predgrađe (*burgus*) Sv. Vlaha smješta u godinu 1100., dok Nikola Ranjina i tzv. Anonim isti događaj datiraju u 1017., a kao razlog navode spominjanu sedmogodišnju opsadu Dubrovnika kralja Bodina (iako je ovaj vladao tek krajem stoljeća).²²⁶ K tome, Ranjina i Anonim pišu kako su te prve zidine bile podignute od suhozida i drvenog gređa.²²⁷ Međutim, sačuvani arhivski izvori ne podupiru tako rano podizanje obrambenog zida. Iz njih, naime, proizlazi da je obrambeni zid *burgusa* Sv. Nikole

²²³ Beritić, *Utvrđenja grada Dubrovnika*. Za sažeti pregled razvoja dubrovačkih zidina vidi i: Patricija Veramenta-Paviša, „Povijesni razvoj dubrovačkih zidina“, u *Društvo prijatelja dubrovačke starine: Povijest i rad na spomenicima kulture 1952. – 2016.* (Dubrovnik: Društvo prijatelja dubrovačkih starina, 2016.), 73–105.

²²⁴ Benyovsky Latin, „Obrana dubrovačkog predgrađa“, 18, 21.

²²⁵ Beritić, *Utvrđenja grada Dubrovnika*, 17.

²²⁶ Isto.

²²⁷ Isto.

bio završen sredinom trinaestog stoljeća,²²⁸ odnosno najkasnije do osamdesetih godina, o čemu svjedoče već citirani sporovi oko zemlje i puteva pokraj crkve Sigurate (iz 1285. godine).²²⁹ Pravac tih zidina uglavnom odgovara današnjem; jedina je promjena, pomicanje zida k istoku, uslijedila poslije gradnje dominikanskog samostana 1340-ih godina.²³⁰

Potez bedema na zapadnoj strani – između vrata od Pila i Minčete – ojačan je kulom sv. Frana (nazvanoj prema susjednom samostanu) te kulom Gornji ugao. Na sjevernom se dijelu, od Minčete prema istoku (do tzv. kantonate Asimon²³¹), nižu kule sv. Barbare, sv. Lucije, sv. Katarine, Drezvenik te kula sv. Jakova (**Slika 3.1.**).²³² Beritićevim riječima, prvu polovicu četrnaestog stoljeća opravdano je nazvati „razdobljem gradnje gradskih kula“ budući da većina obrambenih struktura na kopnenom dijelu bedema datira upravo iz tog vremena.²³³ Štoviše, s izuzetkom dviju kula na najistaknutijim položajima, ostale će do danas zadržati oblik iz četrnaestog stoljeća. Riječ je o kulama pravokutnog tlocrta koje su u petnaestom stoljeću bivale nadsvođene, često povisivane te ispunjavane zemljom i materijalom kako bi bile otpornije na topovske napade.²³⁴

Najvažnija među kulama koje brane seksterij svakako je Minčeta, na sjeverozapadnom „uglu“, a ujedno i najvišoj točki grada. Ime je dobila prema obitelji Menčetić te se spominje kao *turris illorum de Menze*. Gradnja prve kule na tom mjestu koju bilježe izvori započela je 1319. godine prema projektu Nikifora Ranjine, a svojim je četverouglastim tlocrtom odgovarala ostalim kulama na sjevernom potezu zidina.²³⁵ Njezin izgled prije 1460-ih godina – kada je podignuta u današnjem obliku prema nacrtu Michelozza di Bartolomea, dok je gradnju svodova i kruništa krajem šezdesetih godina vodio Juraj

²²⁸ Isto, 19.

²²⁹ Irena Benyovsky Latin, „*Murus versus montem: Construction of the Dubrovnik Fortifications Around the Suburbs up to the Thirteenth Century*“, *Review of Croatian History* 8 (2013.): 31.

²³⁰ Benyovsky Latin, „Obrana dubrovačkog predgrađa“, 17–18.

²³¹ Beritić, *Utvrđenja grada Dubrovnika*, 237.

²³² Najpotpuniji popis kula iz šezdesetih godina četrnaestog stoljeća nalazi se u odluci Malog vijeća iz 31. listopada 1366. godine, vidi: Gelčić, *prir.*, *Libri reformationum*, sv. 4, 63–64; Veramenta-Paviša, „Povijesni razvoj dubrovačkih zidina“, 99–101.

²³³ Beritić, *Utvrđenja grada Dubrovnika*, 21.

²³⁴ Primjerice, u ožujku 1411. godine odlučuje se o gradnji svodova na dvjema kulama *que sunt a latere montis prope turim illorum de Menze* (dakle kule sv. Barbare i sv. Lucije), dok se u studenom 1415. dopušta nadstojnicima da zemljom koju iskopaju u gradskim ulicama mogu ispuniti unutrašnjost kula, Beritić, *Utvrđenja grada Dubrovnika*, 36, 38.

²³⁵ Fisković, *Prvi poznati dubrovački graditelji*, 69; Beritić, *Utvrđenja grada Dubrovnika*, 22.

Dalmatinac – otkrivaju arhivski izvori.²³⁶ Početkom petnaestog stoljeća (1409. godine) Minčeta dobiva svodove, ali zadržava ranije krunište, dok se istovremeno podižu i prsobrani debljine četiri palma.²³⁷

3.2. Javna arhitektura i javni prostori

Javna arhitektura vezana je ponajprije uz Placu, a potom i uz istočni obod seksterija. Činile su je općinske kuće, niz objekata gospodarske namjene te Sponza.

3.2.1. Općinske kuće

Najistaknutije postignuće komunalnog urbanizma u Dubrovniku svakako su tzv. općinske kuće, niz stambeno-poslovnih građevina u samom središtu grada koje su svakih pet godina bile iznajmljivane na dražbama ponuđaču najvećeg iznosa. Posrijedi su gradnje „između“ javne i privatne sfere budući da je njihova namjena bila javna (investitor i naručitelj je općina), a korisnici su bili privatne osobe.²³⁸ Kronologija gradnje (**Slika 3.2.**) pokazuje kako su prvo bile podignute kuće s dućanima na sjevernom rubu seksterija Sv. Vlaha (između 1327. i 1357. godine), nakon čega se prionulo gradnji na sjevernoj strani Place, počevši s njezine istočne strane. Gradnja blokova općinskih kuća u seksteriju Sv. Nikole trajala je nekoliko desetljeća. Do 1360. podignuta je općinska kuća na istočnoj strani prve ulice (Zlatarska),²³⁹ dok je do šezdesetih godina četrnaestog stoljeća podignuto ukupno šest blokova između Sponze i crkve Petilovrijenaca (koja se tada bila gradila).²⁴⁰ Radovi su, međutim, nastavljeni i u drugom desetljeću petnaestoga stoljeća kada su kuće u Kovačkoj navedene kao *novamente murate*.²⁴¹ Osim kuća na samoj Placi, općinske su se kuće nalazile

²³⁶ Ana Deanović i Ivo Tenšek, „Predziđe dubrovačke Minčete u zamisli Michelozza“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 21 (1980.): 302–312; Ana Deanović, „Juraj Matejev Dalmatinac graditelj utvrda“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 3–6 (1979. – 1982): 101–107.

²³⁷ Beritić, *Utvrđenja grada Dubrovnika*, 35.

²³⁸ Danko Zelić, „Utilitas et lucrum“, 9–24, posebice 13. Slijed gradnje u glavnim je crtama opisao Beritić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, 19–21. O zakupništvu tih prostora tijekom petnaestog stoljeća recentno je pisano u Benyovsky Latin, Pešorda Vardić i Haničar Buljan, „Antunini na Placi“, 70–73.

²³⁹ Zelić, „Utilitas et lucrum“, 11–12.

²⁴⁰ Isto, 12.

²⁴¹ Isto, 12.

i u nizovima ispod Prijekog puta: u cijelosti su zauzimale prva četiri bloka u istočnom dijelu seksterija, dok su se u ostalim nizovima izmjenjivale s privatnim kućama (**Slika 3.2.**).

Projekt gradnje općinskih kuća, dakle, odredio je funkcioniranje jugoistočnog dijela seksterija Sv. Nikole (time i najužeg središta grada), u kojem su prostori bivali iznajmljivani, a postignuta cijena kuće odražavala je njezin povoljan smještaj na Placi.²⁴² Sukladno zakonitostima onodobne urbane prakse, glavne (uzdužne) ulice su u pravilu bile namijenjene trgovcima, dok su poprečne (u ovom slučaju okomite na Placu), bile predodređene za obrtnike i njihovu djelatnost (Zlatarska, Kovačka, Lojarska ulica). Postojala je i razlika između načina iznajmljivanja ovih građevina: objekti podignuti u seksteriju Sv. Nikole iznajmljivani su jednom vlasniku, dok je na suprotnoj strani Place (u seksteriju Sv. Vlaha) vrijedilo drugo pravilo; ondje su se dućani u prizemlju mogli iznajmljivati odvojeno od prostora na katu.²⁴³

3.2.2. Građevine gospodarskih i uslužnih djelatnosti

Ukupno gledajući, gornji dio seksterija Sv. Nikola bio je isključivo stambeni, dok su namjene kuća u donjem dijelu, veliki dio kojih se nalazio na Placi, bile i stambene i poslovne. Građevine (i prostori) gospodarske namjene u seksteriju bile su, dakle, ograničene na njegove rubne dijelove, ponajprije na potez uz sjeverne zidine grada te na istočni rub. Ulica uz gornji potez zidina (od Minčete do crkve sv. Jakova) i danas se naziva Peline (**Slika 3.3.**). Taj naziv potječe od riječi *pellilla* (štavionica kože) jer se na tom širokom i dugom prostoru sušile i štavile životinjske kože.²⁴⁴ Riječ je o djelatnosti koja za sobom nosila neugodan miris i nije mogla biti obavljana u središtu grada, zbog čega je široka ulica uz sjeverni potez zidina bila očekivano rješenje.²⁴⁵

Na potezu između crkve sv. Nikole i sv. Jakova na Pelinama nalazila su se komunalna skladišta soli (*slanice*), u izvorima prvi puta spomenuta 1383. godine (**Slika 3.3.**).²⁴⁶ Te su se ostave soli prostirale uz istočni potez zidina i bile su označene slovima (ukupno sedam

²⁴² Isto, 17.

²⁴³ Isto, 16–17.

²⁴⁴ Ničetić, *Povijest dubrovačke luke*, 118.

²⁴⁵ Moguće je, također, da se radi o djelatnosti koja je ondje obavljana i prije urbanizacije.

²⁴⁶ Medini, *Starine dubrovačke*, 158; Beritić, „Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika“, 46. Početkom petnaestog je stoljeća osnovana i slanica kod Sv. Ivana, Isto, 47.

odvojenih skladišta), a popis općinskih nekretnina iz 1417. godine spominje ih na sljedeći način: *magaçini (...) li quali cominçano dal getto di çera e vano inverso monte infino al muro de la terra dove Santo Iachomo*.²⁴⁷ Njihova je gradnja suzila prostor između kuća i nekadašnjeg istočnog obrambenog zida koji je odlukom iz 1296. godine trebao iznositi preko deset metara.²⁴⁸ Nakon šezdesetih godina petnaestog stoljeća slanica se napuštaju te preuzimaju ulogu spremnika za vodu.²⁴⁹ Kako se navodi u citiranom popisu općinskih nekretnina između slanica i crkve sv. Nikole nalazila se „jedna kuća u kojoj se nalazila lijevaonica voska“,²⁵⁰ a tu je funkciju zadržala do sredine petnaestoga stoljeća kada se to postrojenje prebacuje izvan zidina grada, na Pile.²⁵¹ To, međutim, nije značilo da su se iz seksterija izmjestili gospodarski prostori jer je istovremeno dio dućana u Lojarskoj ulici prenamijenjen za skladištenje ulja i pakline.²⁵²

Južnije od crkve sv. Nikole, prema Placi, nalazila se skupina važnih javnih objekata. U četrnaestom je stoljeću to bio otvoreni prostor s bunarom (*spongia*), sagrađenim 1356. godine.²⁵³ Ranije se ondje spominje nekoliko građevina. Već krajem trinaestog stoljeća izvori bilježe i carinarnicu (*douana*).²⁵⁴ Godine 1347. donesena je odluka da se uz gradski zid kod crkve sv. Nikole (*a muro civitatis iuxta ecclesiam sancti Nicolai*) podigne općinska ubožnica.²⁵⁵ Godinu dana ranije, zaključeno je da se treba sagraditi hospicij za strance,

²⁴⁷ Odvojeni prostori slanica, *magaçini*, bili su označeni na sljedeći način: *uno signato G, secondo signato F, terzo signato E, quarto signato D, quinto signato C, sexto signato A i setimo signato B; Libri domorum*, I, 168.

²⁴⁸ *Statut*, V, 57. Kasnije odredbe o ulici, kako navodi Beritić, uključivale su njezino zatvaranje (prvo metalnim rešetkama 1461. godine, a onda i zidom visokim šest metara naredne godine), dok iz 1461. godine datira i odluka zabrani bacanja smeća, Isto.

²⁴⁹ Beritić, „Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika“, 46; Relja Seferović i Mara Stojan, „Čudo vode: prolegomena za renesansni vodovod u Dubrovniku“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 44 (2006.): 122–123. Za pohranu soli koriste se i prostori obrambenih kula, poput kule sv. Katarine do 1464. godine, Veramenta-Paviša, „Povijesni razvoj dubrovačkih zidina“, 100.

²⁵⁰ *Una caxa la qual si tien per lo getto di çera; Libri domorum*, I, 168.

²⁵¹ O proizvodnji „finog voska“, bez posebnog osvrta na prostorni smještaj proizvodnje, vidi: Desanka Kovačević Kojić, „Kuća voštana (geto) u Dubrovniku prema trgovačkim knjigama braće Kabužić (1426. – 1433.)“, *Istorijski časopis* 65 (2016.): 101–111; Roller, *Dubrovački zanati*, 132–133.

²⁵² *Libri domorum*, I, 319; II, 257, 260–261.

²⁵³ *Libri reformationum*, sv. 2 (Zagreb: In taberna Libraria L. Hartman [Kugli & Deutsch], 1882.), 163.

²⁵⁴ Prema spomenu građevine u *Statutu* (V, 57), zaključuje se da je ona tada već bila podignuta, te da se do prve polovice četrnaestog stoljeća ispred nje nalazio slobodan prostor, Beritić, „Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika I“, 38–39.

²⁵⁵ Medini, *Starine dubrovačke*, 297, bilj. 367. Općenito o ubožnicama u srednjovjekovnom Dubrovniku vidi Tatjana Buklijaš i Irena Benyovsky, „Domus Christi in Late-Medieval Dubrovnik: A Therapy for the Body and Soul“, *Dubrovnik Annals* 8 (2004.): 81–107.

mahom hodočasnike na proputovanju kroz grad.²⁵⁶ Međutim, 1356. potvrđeno je da se takvo svratište trebalo nalaziti *a muro sponzie versus sanctum Nicolam*.²⁵⁷

Popis općinskih nekretnina iz 1417. godine bilježi četiri građevine od Place ka sjeveru i njihove funkcije: carinarnicu (*la doana granda*), potom dvije kuće koje su služile kao oružarnice, tj. za spremanje općinskog oružja (*una casa che tien lo comun per armamento sopra la doana granda te un altra casa a lato ala deta per armamento*) te još jednu kuću koju su držali nadstojnici općinskih radova (*una casa a lato ala deta tien li officiali de lavorier*).²⁵⁸ Navedeni su objekti u prizemljima prema Zlatarskoj ulici imali dvije prodavaonice soli (*magaçeno per vender sale*), (Slika 3.3.).²⁵⁹

Godine 1435. kuća u kojoj se nalazila oružarnica (*domus armorum*) prenamijenjena je u komunalnu školu čije je unutrašnje uređenje i raspored prostora potanko opisao njezin voditelj Filip de Diversis.²⁶⁰ Kasnih dvadesetih godina šesnaestog stoljeća izgrađena je Sponza ili Divona, nazvana prema ranijim strukturama koje su se ondje nalazile (*spongia i douana*).²⁶¹ Nova je građevina iskoristila postojeće strukture te se u tlocrtu prizemlja njezinog zapadnog krila mogu razaznati dućani zlatara koji su se ondje nalazili do 1516. godine.²⁶²

3.2.3. Popločavanje ulica seksterija

Tijekom četrnaestog stoljeća započelo je popločavanje ulica seksterija, prvo Prijekog puta te potom i sporednih ulica. Iz sačuvanih dokumenata proizlazi da su se dubrovačke ulice popločavale već u četrnaestom stoljeću, a najveći od tih projekata je uključivao radove na

²⁵⁶ Vidi Tadić, *Promet putnika*, 22–28; Stjepan Krasić, „Opis hrvatske jadranske obale u putopisima švicarskog dominikanca Feliksa Fabrija (Schmida) iz 1480. i 1483./84. godine“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 39 (2001.): 144.

²⁵⁷ Isto, 165; Beritić, „Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika I“, 38–39.

²⁵⁸ *Libri domorum*, I, 168.

²⁵⁹ Isto.

²⁶⁰ Diversis, *Opis slavnog grada Dubrovnika*, 56–57, 151 (prijevod Zdenke Janeković-Römer). U popisu općinskih nekretnina iz 1449. godine uz zabilježbu oružarnice iz 1417. godine (*una casa che tien lo comun per armamento sopra la doana granda*), upisano je *presente la scola*; *Libri domorum*, I, 268.

²⁶¹ Za dokumente koji se odnose na taj prostor i na intervencije tijekom prve polovice petnaestog stoljeća vidi: <https://ducac.ipu.hr/project/mapping/c5-segment/c5-sponza/> (12. rujna 2018.).

²⁶² Premda se za današnju građevinu predmnijevao raniji datum gradnje, dokumenti koje je objavio Cvito Fisković ne ostavljaju mjesta sumnji da je ona, prema projektu Paskoja Miličevića, započeta 1516. godine, a završena vjerojatno nekoliko godina kasnije; Cvito Fisković, „Pri kraju razgovora o Dubrovačkoj Divoni“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 11 (1960.): 106–117.

Placi 1360. godine. Ipak, odluka o pokrivanju svih ulica donesena je tek 1407., kada je i sastavljen popis nepopločanih ulica.²⁶³ Uobičajeni materijal kojim su ulice pokrивane bio je opeka, s izuzetkom ulica prema sjeveru (uključujući najvjerojatnije samo donji dio seksterija Sv. Nikole) gdje se koristio kamen, osim ako se većina stanovnika ulice izjasnila za ciglu, budući da su oni snosili pola troška popločavanja.²⁶⁴

3.3. Sakralna arhitektura

3.3.1. Podizanje mendikantskih samostana

Gradnja dubrovačkih zidina, odnosno dijela koji je branio seksterij Sv. Nikole, usko je vezano uz prostorni razvoj franjevačkog i dominikanskog samostana. Njihov je smještaj, na suprotnim stranama Place, poštivao pravilo iz 1260-ih godina koje je nalagalo da samostani prosjačkih redova moraju biti osnovani na udaljenim (suprotnim) dijelovima grada kako ne bi dolazilo do preklapanja gradskih dijelova koji im gravitiraju (**Slika 2.2.**).²⁶⁵ Premda je navedena udaljenost trebala iznositi pet stotina metara, u dubrovačkom je slučaju bila podređena mjerilu grada te je odgovarala ukupnoj dužini Place, dakle nešto više od tri stotine metara. Položaj samostana sasvim je sigurno potaknuo gradsku vlast da pomogne njihovu izgradnju. To se može iščitati iz odredbi izglasanih 1301. godine, da se uz novčanu pomoć i dodjelu vapna, obvežu stanovnici seksterija da sudjeluju u gradnji samostana sv. Dominika.²⁶⁶ Znakovito, kao razlog potpomaganja gradnji navedene su formule *pro salvamento et custodia totius civitatis* te *pro securitate civitatis Ragusii*, što, kako je to istaknuo Cvito Fisković, dodatno podcrtava važnost osiguravanja položaja na kojima su mendikantski sklopovi bili podignuti za obranu grada.²⁶⁷

²⁶³ Beritić, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, 26; Jeremić i Tadić, *Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika*, knj. I, 51 (s iscrpnim popisom radova na popločenjima ulica).

²⁶⁴ Navedene su promjene bile usko povezane s nastojanjem gradskih vlasti za održavanjem čistoće u dubrovačkim ulicama. Zbog strmine terena i slijevanja vode, a time i nečisti, na glavnu komunikaciju u seksteriju, to je očito predstavljao važan problem za Sv. Nikolu. Iz tog je razloga u travnju 1434. godine izabrano povjerenstvo od trojice plemića koji su Malome vijeću trebali predložiti kako da se na dnu ulica gornjeg dijela seksterija postave spremnici (*capsae*), uključujući njihovu širinu, dubinu i ritam pražnjenja. U navedene je spremnike trebali biti bacano smeće koje bi se inače slijevalo na Prijeki put (*inmundicie deorsorum a dictis rugis descendentes*), Jeremić i Tadić, *Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika*, knj. I, 53.

²⁶⁵ Enrico Guidoni, „Città e ordini mendicanti. Il ruolo dei conventi nella crescita e nella progettazione urbana del XIII e XIV secolo“, *Quaderni medievali* 4 (1977.): 83–84.

²⁶⁶ Fisković, *Prvi poznati*, 34.

²⁶⁷ Isto, 34.

Prvi franjevački samostan u Dubrovniku, posvećen sv. Tomi, nalazio se na Pilama, na mjestu na kojem danas stoji hotel „Imperijal“.²⁶⁸ Posrijedi je uobičajena praksa gradnje franjevačkih samostana tijekom najranije povijesti Reda, kada njihovi kompleksi zauzimaju periferne pozicije u gradovima ili, što je češći slučaj, podižu se s vanjske strane zidina, uz ulaze u grad.²⁶⁹ S tog se mjesta franjevačka zajednica „preselila“ unutar zidina u drugom desetljeću četrnaestoga stoljeća.²⁷⁰ Tada, naime, započinje gradnja njihove monumentalne crkve na Placi. Iz istog vremena potječe nekoliko zapisa što pružaju podatke o zemljištu na kojem su samostan i crkva nastali. Početkom ožujka 1319. godine općina je iz vlastila prijašnje vlasnike zemljišta (*territoria hominibus de Ragusio*) radi gradnje sklopa.²⁷¹ U kolovozu iste godine franjevcima je dodijeljena ulica između zemljišta u njihovom vlasništvu i teritorija obitelji Surco.²⁷²

Budući da su se samostani nalazili uz same gradske zidine, iz praktičnih je razloga bilo potrebno osigurati obranu. Primjerice, početkom veljače 1359. godine Veliko vijeće naređuje franjevcima da drže slobodnom ulicu koja prolazi između njihovog samostana i gradskog zida, a radi veće sigurnosti grada.²⁷³ Nekoliko godina kasnije, u listopadu 1366.,

²⁶⁸ Cvito Fisković, „Gotičko-renesansni slog samostana Male braće“, u Velnić, *Samostan Male braće u Dubrovniku*, 443–445.

²⁶⁹ Za analizu fenomena u gradovima istočne obale Jadrana vidi: Badurina, *Uloga franjevačkih samostana*, 131–132; Igor Fisković, *Secundum morem patriae. Identitet crkava propovjedničkih redova u Jadranskoj Hrvatskoj* (Zagreb: Društvo povjesničara umjetnosti Hrvatske, 2016.), 30, te o ranim gradnjama u odnosu na regulacije reda, Isto, 27–40.

²⁷⁰ Početkom devedesetih godina prošlog stoljeća navedenu je tezu pokušao revidirati Željko Peković ponudivši drugačije čitanje dokumenta i građevinskih dijelova sklopa. Oslovlivši se na niz izvora, čija je interpretacija ipak daleko od jednostavne, Peković je iznio pretpostavku kako se prvi franjevački samostan nalazio na istome mjestu kao i današnji. Drugim riječima, „preseljenje“ unutar zidina grada nije se odnosilo na sam sklop, već na „pomicanje zidina“ koje u ranijoj fazi nisu uključivale i franjevački samostan. Nadalje, isti je autor u donjem sloju zvonika crkve sv. Frane, koji se gradio i tijekom petnaestoga stoljeća, prepoznao obrambenu kulu te ranije faze zidina koja je, nakon što je obrambeni perimetar pomaknut, prenamijenjena u zvonik crkve, elementom sklopa koji je ranijim franjevačkim regulacijama o gradnjama samostana bio zabranjen, Željko Peković, „Građevni razvoj zvonika franjevačke crkve u Dubrovniku“, *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske 17* (1991.): 95–107. Iako do sada nije objavljen rad koji opovrgava ovu tezu, valja naglasiti kako Pekovićeve pretpostavke ipak opovrgavaju sačuvani pisani izvori, dok bi njegovo čitanje faza arhitektonskih ostataka sklopa trebalo dodatno istražiti.

²⁷¹ *Captum fuit et deliberatum, quod cum tempore quod accepta fuerunt territoria hominibus de Ragusio, causa attribuenda ea Fratibus Minoribus pro reedificatione ecclesie beati Francischi, que fuerit destructa et totaliter discipata in servitum comunis, Libri reformationum*, sv. 5, 135–136.

²⁷² *In minori consilio sono campane more solito congregato, posite fuerunt una videlicet de dando, donando et concedendo fratribus minoribus totam viam comunis que est inter locum dictorum fratrum minorum et territorium illorum de Sorco, Libri reformationum*, sv. 5, 117. O prostiranju navedenog teritorija vidi poglavlje **4.3.1.**

²⁷³ *Captum fuit (...) quod fratres minores debeant disconpare viam, que vadit iuxta murum civitatis; et quod stent supra terminos suos secundum ordinem prius captum. Et hoc pro maiori securitate civitatis. Et quod faciant murum de longo, secundum quod teneatur; Libri reformationum*, sv. 2, 264; Beritić, *Utvrdjenja*, 26.

Malo vijeće ovlašćuje trojicu plemića za nadstojnike „izoliranja“ samostana.²⁷⁴ U drugom desetljeću petnaestog stoljeća, kada su samostani već bili uklopljeni u obzidani grad, isto je tijelo franjevcima i dominikancima naredilo da odmaknu samostansku zgradu od gradskih zidina.²⁷⁵

Dominikanska zajednica (za razliku od franjevačke) izvorno je bila povezana sa seksterijem Sv. Nikole. Naime, po njihovom dolasku u Dubrovnik 1225. godine, gradska im je vlast ustupila crkvu sv. Jakova na Pelinama, u sjeveroistočnom rubu seksterija.²⁷⁶ Nedugo zatim, prema pisanju dubrovačkih kroničara, dominikanci su dobili novo, veće zemljište (vrt s crkvom Uznesenja Marijina) od obitelji Palmotić, koje su koristili do samog početka četrnaestog stoljeća.²⁷⁷ Dakako, i dominikanski je sklop građen postepeno; glavina samostanskih građevina bila je podignuta do sredine petnaestoga stoljeća, a izvedbom se posebno ističe klaustar, započet sredinom istog stoljeća.²⁷⁸ Jednako kao i u slučaju franjevačkog samostana, vlast je sustavno vodila brigu o slobodnom prostoru uz zidine koji se, sudeći prema izvorima, često koristio za odlaganje ili čak za podizanje provizornih objekata. Primjerice, 1383. godine određeno je otvaranje dviju ulica na istočnom kraju seksterija (kod crkve sv. Nikole i sv. Jakova) kako bi se stvorio slobodan prostor oko samostana.²⁷⁹

3.3.2. Ostale crkve seksterija: Sv. Vid i Sv. Petilovrijenci

²⁷⁴ Beritić, *Utvrđenja*, 27.

²⁷⁵ Isto, 32.

²⁷⁶ Irena Benyovsky Latin, „Notes on Urban Elites, Churches and Immovables in Early Medieval Dubrovnik“, u *Religionsgeschichtliche Studien Zum Östlichen Europa Festschrift Für Ludwig Steindorff Zum 65. Geburtstag*, ur. Martina Thomsen (Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2017.), 33.

²⁷⁷ Isto. C. Fisković napominje da najranija oporučna davanja *pro laborerio ecclesiae* datiraju sa samoga kraja trinaestoga stoljeća (1296. i 1297. godine), čime istovremeno odbacuje raniju pretpostavku da su crkva i samostan već bili sagrađeni do početka četrnaestog stoljeća, Fisković, *Prvi poznati*, 34.

²⁷⁸ O kronologiji najznačajnijih etapa gradnje vidi Igor Fisković, „Dominikanski spomenici starijeg doba u jadranskoj Hrvatskoj“, u *Dominikanci u Hrvatskoj: [Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 20. prosinca 2007. – 30. ožujka 2008.]* (Zagreb: Galerija Klovićevi dvori, 2011.), 69 –72 te kat. jed. 6/14 Dubrovnik: samostan sv. Dominika [Predrag Marković], 288–295. Dijelovi samostanskog sklopa obrađeni su u: Verena Han, „O zvoniku dubrovačke crkve sv. Dominika“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* [Fiskovićev zbornik I] 21 (1980.): 313–320.

²⁷⁹ Međutim, uzimajući u obzir današnju situaciju, vjerojatno je da navedene dvije ulice nisu nikada bile otvorene kako je planirano; Beritić, *Utvrđenja grada Dubrovnika*, 33. I kasnije su donošane odluke o izoliranju samostana od zidina, isto, 39.

Za razliku od crkava koje su ranije od ulične mreže seksterija (Sigurata, Sv. Nikola i Sv. Jakov), dio njih je naknadno uklopljen (**Slika 2.2.**). Najmanje se zna o maloj crkvi sv. Vida pri vrhu Zamanjine ulice, a pretpostavlja se da potječe iz sredine četrnaestog stoljeća.²⁸⁰ Riječ je o objektu manjih dimenzija (5 x 3 m), s plitkom istaknutom pravokutnom apsidom.²⁸¹ Najmlađa crkva u seksteriju posvećena je kotorskim mučenicima Petru, Lovru i Andriji, zvanim Petilovrijenci. Veliko vijeće je u drugoj polovici 1363. godine raspravljalo o pogodnom mjestu za gradnju crkve, po sredini sjevernog poteza Place, u nizu između Sedme i Osme ulice seksterija, radi čega su otkupljene drvene kuće koje su se ondje nalazile.²⁸² Radovi na crkvi odvijali su se kroz narednih pedesetak godina, a o njezinom izgledu do potresa 1667. u kojem je uništena, govori nekoliko slikovnih prikaza, ali i niz tek objavljenih izvora.²⁸³ Ove su crkve važni dijelovi urbane topografije seksterija i prostorni markeri prema kojima se ubiciraju kuće o kojima će biti riječ u narednim poglavljima.

3.4. Stambena arhitektura seksterija Sv. Nikole

Izučavanje stambene arhitekture srednjeg vijeka nužno je započeti analizom postojećih ostataka kuća, dakle, „regresivnom metodom“ koja polazi od sadašnjeg stanja sačuvanosti spomeničkog fonda kako bi se rekonstruiralo nekadašnje stanje.²⁸⁴ Dobro je poznato kako je razorni potres koji je pogodio Dubrovnik 1667. godine izbrisao većinu starijih zdanja, zbog čega je istraživanje arhitekture na prostoru unutar zidina nužno ograničeno na mali broj građevina. Dakako, arhitektura u drvu iz četrnaestog stoljeća u većem će dijelu ostati nepoznanica,²⁸⁵ ali isto vrijedi i za najstariji sloj kamenih građevina (u sačuvanom fondu

²⁸⁰ U Dubrovniku je kroz srednji vijek izvorima osvjedočeno nekoliko crkava istog titulara, od kojih su sačuvane ova u seksteriju Sv. Nikole i crkva u Pracatovoj ulici, odnosno u nekadašnjem seksteriju Sv. Vlaha; Beritić, „Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika I“, 65. O nekadašnjoj crkvi sv. Vida na Pilama, o kojoj postoji najviše izvora, vidi: Beritić, „Ubikacija gradjevinskih spomenika II“, 82–83. O više crkava istog titulara (Sv. Vida) u Dubrovniku vidi: Benyovsky Latin, „Notes on Urban Elites“, 37, bilj. 116.

²⁸¹ Medini, *Starine dubrovačke*, 296; podatak o vremenu gradnje crkve spominje jedino Tereza Bučonić Gović, *Dubrovačke crkvice* (Dubrovnik: vlastita naklada, 2012.), 15 (no bez pozivanja na izvor).

²⁸² Beritić, „Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika I“, 58; Isti, *Urbanistički razvitak Dubrovnika*, 20.

²⁸³ O srednjovjekovnim građevnim fazama crkve Petilovrijenaca vidi: Ines Ivić, „Crkva i kult sv. Petilovrijenaca u srednjovjekovnom Dubrovniku“, *Peristil* 59 (2016.): 17–26.

²⁸⁴ Jacques Le Goff, „Costruzione e distruzione della città murata. Un programma di riflessione e ricerca“, u *La città e le mura*, ur. Jacques Le Goff i Cesare De Seta (Bari i Rim: Laterza, 1989.), 1.

²⁸⁵ Određena se saznanja mogu crpiti iz kasnijih crteža drvenih kuća, poput onoga s početka sedamnaestog stoljeća iz Šibenika (autor Paolo de Capi, Katastik hospitala sv. Marije i sv. Lazara u Šibeniku), o čemu vidi: Danko Zelić, „Gradski statut kao izvor za povijest urbanog razvoja Šibenika“, *Radovi Instituta za povijest*

nema objekta kojeg je moguće datirati u kraj četrnaestog stoljeća kada se takve kuće počinju graditi). Kako precizira Nada Grujić, premali broj cjelovito sačuvanih kuća onemogućava i pouzdanu kategorizaciju tipova stambenih objekata, a otegotna je okolnost i nedostatak suvremenih opisa vanjština kuća i njihove unutrašnje opreme.²⁸⁶ Unatoč tome, uz pomoć arhivskih podataka ipak je moguće steći djelomičan uvid u izgled i vanjsku dekoraciju dubrovačkih kuća te razmotriti promjene kroz vrijeme.²⁸⁷

3.4.1. Od drvenog do kamenog seksterija

Uobičajena slika istočnojadranskih gradova kao kamenih cjelina tek djelomično stoji za razdoblje o kojemu je ovdje riječ. Naime, urbanim pejzažem predgrađa i novijih dijelova obalnih gradova u trinaestom i dobrom dijelu četrnaestog stoljeća dominirala je drvena gradnja. Postojale su i kuće od slame, unutar gradskih zidina Dubrovnika zabranjene 1272. godine.²⁸⁸

Najstariji dijelovi grada (seksteriji Kaštel i Sv. Petar) bili su pretežno sazidani u kamenu.²⁸⁹ Iz tog se razloga u slučaju drvenih objekata prije svega radilo o dominantnom tipu kuća u suburbijima. Važno je uzeti u obzir da su drvene kuće imale status pokretne, a ne nepokretne imovine,²⁹⁰ kako i stoji u gradskom statutu.²⁹¹ Naime, isključivo su vlasnici zemljišta mogli graditi u kamenu, dok su se na iznajmljenom terenu mogle podizati jedino drvene kuće. U tom smislu, odabir materijala za gradnju kuća proizlazio je iz samog vlasništva nad zemljištem: gradnja kamenih kuća bila je moguća samo kada je investitor

umjetnosti 19 (1995.): 40. Sačuvano je niz ugovora za gradnju kuća u drvu, dio kojih je objavljen, ali su uglavnom šturi i ne preciziraju dijelove kuće, vidi: Lučić, *Obrti i usluge u Dubrovniku*, 240.

²⁸⁶ Grujić, *Kuća u Gradu*, 12–13, 15.

²⁸⁷ Srednjovjekovne faze kuća koje su pregrađivane tijekom devetnaestog i prve polovice dvadesetog stoljeća zabilježene su u tek malom broju slučajeva. Vidi, na primjer, nacrt kuće u vlasništvu Svećeničkog zbora iz 1837. godine, Vinicije B. Lupis, „Dubrovački period djelovanja arhitekta i inženjera Nikole Nisetea“, *Peristil* 46 (2003.): 104.

²⁸⁸ *Statut*, VI, 57, 360–361 (*De paleariis*).

²⁸⁹ Jeremić i Tadić, *Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika*, knj. I, 5; Jemo, *Urbana matrica grada Dubrovnika*, 46.

²⁹⁰ Danko Zelić, „Wooden Houses in the Statutes and Urban Landscapes of Medieval Dalmatian Communes“, u *Splitski Statut iz 1313. godine: Povijest i Pravo* (Split: Književni krug Split, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2015.), 495–496.

²⁹¹ *Antiqua consuetudo est quod nullum laborerium lignaminis habeat possessionem vel terminum stabilem*, *Statut*, V, 11 (*De laboreriis lignaminum*).

(općina, crkvene institucije ili pojedinci) bio vlasnik terena na kojem je kuća izgrađena.²⁹² Budući da je većina seksterija Sv. Nikole bilo općinsko (a ne privatno) zemljište (i da su se čestice za gradnju iznajmljivale), kamenih je kuća očekivano bilo malo.

Drvene su kuće, međutim, predstavljale nezanemariv sigurnosni rizik za grad zbog veće izloženosti izbijanju i širenju požara što, uostalom, najbolje pokazuje povijest dubrovačke gradogradnje.²⁹³ Iz tog je razloga komuna u drugoj polovici četrnaestog stoljeća nastojala suzbiti gradnju novih drvenih kuća i zamijeniti ih zidanima. Taj je proces u seksteriju Sv. Nikole bio postupan te se u pisanim izvorima može pratiti od 1367. godine, a posebice u odlukama koje su uslijedile nakon velikog požara 1370. godine. Glavni mehanizam poticanja isključivo kamene gradnje bila je novčana naknada vlasnicima već postojećih kuća kojima je, u slučaju da svoje objekte pristanu zamijeniti zidanima, obećana isplata iznosa u vrijednosti njihove stare, drvene kuće, a prema odluci procjenitelja imenovanih od komune.²⁹⁴ Posebna stavka odredbe iz 1367. godine odnosila se na gornji dio seksterija. Odlučeno je da se općinske čestice obećaju na neograničeno vrijeme (*affictum in perpetuum*) onima koji će na njima izgraditi zidane kuće.²⁹⁵

Odnos prema drvenoj gradnji stubokom će se promijeniti nakon 1370. godine kada se u potpunosti zabranjuje gradnja u drvu novih i popravljanje starih (drvenih) kuća.²⁹⁶ Desetljećima poslije, godine 1406., unutar zidina zabilježeno je oko stotinu i pedeset drvenih kuća,²⁹⁷ te je iste godine donesena odluka o zamjenjivanju preostalih: svake naredne godine po dvadeset i pet drvenih objekata trebalo se zamijeniti zidanima.²⁹⁸ Budući da je većina bila izgrađena kombinacijom kamena i drva, u ožujku 1407. godine odlučeno je o produljenju roka za zamjenu drvenih kuća do rujna iste godine za vlasnike sjeverno od ulice Prijeki put

²⁹² O postojanju privatnih zemljišta i teritorija u seksteriju vidi poglavlje 4.4 i Prilog 8.2.1.

²⁹³ Bariša Krekić, „Dubrovnik’s Struggle against Fires (13th to 15th Centuries)“, *Zbornik radova Vizantološkog instituta* 29–39 (1991.): 169–182.

²⁹⁴ Zelić, „Wooden Houses“, 498–499.

²⁹⁵ *In maiori consilio (...) captum fuit, quod terrena comunis, que sunt supra viam sancti Nicole usque ad fratres minores, dari debeant ad affictum in perpetuum pro edificacione domorum lapidis et calcis*; Josip Gelčić, prir., *Libri reformationum*, sv. 4, 112.

²⁹⁶ *In maiori consilio (...) captum fuit et firmatum per omnes quod a modo in antea intra muros Ragusii nullibi possit fieri nec debeat aliqua domus lignaminis, sic in loco combusto sicut non combusto, sic comunis sicut aliarum personarum et ecclesiarum*; *Libri reformationum*, sv. 5, 85–86.

²⁹⁷ Krekić, „Dubrovnik's Struggle against Fire“, 10–11.

²⁹⁸ Zelić, „Wooden Houses“, 502. Prijepisi odluka s popisom kuća i njihovih vlasnika dostupni su na: <https://ducac.ipu.hr/project/mapping/domus-destruendae/> (11. listopada 2018.).

(*ad rugam Sancti Nicolai sursum versus montem*).²⁹⁹ Na temelju ove odluke može se pretpostaviti da je značajan dio objekata imao drvene pregradne zidove (*paries de lignamine*) prema susjednim kućama, a koje su njihovi vlasnici bili dužni zamijeniti kamenima. O dosljednoj provedbi te odluke svjedoči činjenica da je 1413. godine popisano samo sedamnaest drvenih kuća unutar zidina.³⁰⁰

U odlukama iz 1370. godine posebna je pažnja izrijekom posvećena seksteriju Sv. Nikole, što se najbolje vidi u stimulacijama za novu (zidanu) gradnju. Naime, onima koji su se bili voljni obvezati da će na općinskom terenu u roku od dvije godine podignuti zidane kuće (*domorum lapidis et calcis*), obećan je desetogodišnji oprost od obaveze plaćanja najma za zemljište.³⁰¹ Analiza tih odluka pokazala je kako su za određene dijelove općinskog zemljišta bila propisana različita pravila, a to se najbolje vidi u odlukama za dijelove seksterija: gornji dio uživao je najveće olakšice, slijedio je donji dio Sv. Nikole, a najviše su plaćali vlasnici nekretnina na Placi. Razlog takve raspodjele pronalazi se u rentnom potencijalu položaja nekretnina koji je bio najviši za čestice na Placi, a najmanji za kuće pri vrhu seksterija.³⁰²

Ovim već dobro istraženim etapama prijelaza na kameni grad mogu se pridružiti i zbirni podaci iz serije *Venditiones Cancellariae*. Kako će u narednim poglavljima biti riječi, u petnaestom stoljeću gotovo da i nisu bile oglašene prodaje drvenih kuća, što ponovno svjedoči da su nastojanja vlasti za njihovim uklanjanjem bila uspješna. Usporedimo li podatke za četrnaesto stoljeće u seksteriju Sv. Nikole, zamjećujemo kako se frekvencija pojavljivanja drvenih nekretnina u kupoprodajnim zabilježbama smanjivala usporedno s navedenim odlukama gradskih vlasti: šezdesetih godina na tom se području prodaju isključivo drvene kuće, dok je već u narednom desetljeću (poslije razornog požara) njihov udio osjetno smanjen na korist zidanih te onih od suhozida (*domus de macerie*), tipa nekretnine koji se u određenom smislu može smatrati „prijelaznim“ između drvene i zidane gradnje (**Tabela 3.1.**). Sedamdesetih je godina, naime, 40% prodanih nekretnina bilo od

²⁹⁹ *Captum fuit di prolongando terminum per totum mensem septembris proximum qui habentes domos ad rugam Sancti Nicolai sursum versus montem cum pariete de lignamine debeant proicisse dictos parietis de lignamine aliter (?) per comune prohibiantur*, Reformationes 33, fol. 153; objavljeno na: <https://ducac.ipu.hr/project/mapping/c4-segment/c4-ruga-s-nicolai-ponent/> (25. kolovoza 2018.).

³⁰⁰ Zelić, „Wooden Houses“, 502.

³⁰¹ Benyovsky Latin i Zelić, „Dubrovački fond općinskih nekretnina, sustav najmova i knjige općinskih nekretnina kroz stoljeća“ u: *Libri domorum*, I, 1 (Uvodna studija), 43.

³⁰² Isto, 44.

suhozida, 28% od drva, a 20% zidanih. Objekti od suhozida su mogli biti isključivo prizemni, zbog čega se može pretpostaviti da nestaju usporedno s povećanjem gustoće izgrađenosti seksterija i potrebom da kuće rastu u visinu. Stoga su od osamdesetih i devedesetih godina kamene zidane kuće činile 90% objekata u Sv. Nikoli.

3.4.2. Obilježja i svojstva stambene arhitekture seksterija

Osnovna determinanta dubrovačke stambene arhitekture je potreba da se dimenzije i oblikovanje kuća podrede skućenom ambijentu grada, kao i rigoroznim urbanističkim regulacijama.³⁰³ Tu su karakteristiku primijetili i učeni stranci koji su boravili u gradu. Općinski notar u vremenu između 1384. i 1387. godine, Ivan iz Ravenne (*Giovanni Conversini*), u spisu *Historia Ragusii* ustvrdio je da „se takvoj [arhitekturi grada] među barbarima ne bi nadao“ iako kuće nisu bile odveć prostrane.³⁰⁴ Gotovo pola stoljeća kasnije, 1440. godine, svoj sud o stambenoj arhitekturi grada izrekao je i toskanski učitelj Filip de Diversis. Premda kuće nije potanko opisao, De Diversis bilježi kako u Dubrovniku „ima mnogo prelijepih palača i kuća“ te nastavlja, „reklo bi se da su sve zasnovane i izgrađene od iste građe, od istog graditelja i gotovo u isto vrijeme“.³⁰⁵ Iako nerječiti, ovi izvori potvrđuju navedeno, odnosno, da dubrovačku stambenu arhitekturu treba vrednovati u kontekstu prostornih i pravnoimovinskih datosti, a koje su u slučaju seksterija Sv. Nikole bile zacrtane na samome kraju trinaestoga stoljeća.

Preciznije, izgled kuća u seksteriju morao je biti uniforman zbog zadanosti uličnih pravaca, a dubina kuća položajima kanala (klončina) koji su vodili sredinom dvostrukih nizova. Drugim riječima, čak i kad dolazi do gradnje kuća na više susjednih parcela, razvoj kuća bio je moguć samo u širinu, a ne i dubinu.³⁰⁶ Jednako tako, urbanističkim planom iz 1296. godine izričito je zabranjena gradnja vanjskih stubišta uz pročelja, zbog čega su

³⁰³ Pregled osnovnih teza o dubrovačkim stambenim prostorima onoga vremena, s posebnim osvrtom na „društveno raslojavanje i stambeni tip“, donesen je u: Ana Čavar, „Tipološko i funkcionalno razdjeljivanje stambenog prostora u povijesnoj jezgri Dubrovnika“, *Prostor* 17, izd. 2 (2009.): 348–356.

³⁰⁴ *Urbis architectura egregia satis nec qualem in barbaris putes ac pulcherrima quidem, si penetralia cum frontis specie convenient: tametsi haud spaciosae domus*; Seferović, „Razočarani notar“, 149–150.

³⁰⁵ *Tantum dicere queo, in urbe et extra multa fore palatia et domus perpulchras, diceres eadem materia et eodem uno deformicatore et uno fere tempore omnia structa fuisse et aedificata*; de Diversis, *Opis slavnoga grada Dubrovnika*, 44, 143.

³⁰⁶ Jednako tako, kuće petnaestog stoljeća težile su širini, a ne visini, Grujić, „Reprezentativna stambena arhitektura“, u: *Zlatno doba Dubrovnika: XV. i XVI. stoljeće*, 67.

komunikacije između etaža morale biti riješene u unutrašnjosti objekata.³⁰⁷ Zaključno, zabrana premošćivanja ulica svodovima ili prigradnji na pročeljima također je uvjetovala jednostavnije oblike kuća u odnosu na starije dubrovačke seksterije.

Uniformnost čestica koja je bila propisana krajem trinaestoga stoljeća zadržana je i u kasnijim razdobljima, o čemu svjedoči i nevelik broj zabilježenih primjera sankcioniranja nedozvoljenih građevinskih zahvata.³⁰⁸ Jedan od tih datira iz 1438. godine kada je Malo vijeće odredilo kaznu za Nikšu Loninog³⁰⁹ ne ukloni li već sljedeći dan *solarium* (vjerojatno završni kat ili čak balkon) što ga je podigao „iznad crkve sv. Nikole“.³¹⁰ Građevinski radovi na kućama zahtijevali su i suglasnost susjeda, tj. međašnih vlasnika. Jedan od takvih primjera (iz svibnja 1387. godine) vezan je uz gradnju zida i vanjskog bočnog zida na dvjema susjednim kućama na teritoriju obitelji Sueri, uz dozvolu vlasnika susjedne kuće, koji će, jednom kada se radovi izvrše, na svojoj nekretnini moći učiniti isto.³¹¹

Odnos između oblikovanja stambenih prostora i gospodarskih djelatnosti posebno je važan uzmemo li u obzir činjenicu da su u gornjem dijelu seksterija u ranim fazama njegova postojanja razni trgovci (uz obrtnike) bili dominantna društvena skupina. Važnim se, stoga, čini sud Benedikta Kotrulja o dvije vrste trgovaca, iznesen u prvome poglavlju treće knjige traktata „Knjiga o umijeću trgovanja“ (*Libro del arte dela mercatura*). Kotrulj u dijelu o dobrobiti države razlikuje „slavnog trgovca“ te „obična i prosta trgovca“.³¹² Na temelju tog

³⁰⁷ Prelog, „Dubrovački statut i izgradnja grada“, 85; Planić Lončarić, „Zajednički prostori stambenih zona“, 67, 72.

³⁰⁸ Beritić, *Urbanistički razvoj Dubrovnika*, 21–23.

³⁰⁹ Nikša Lonin se spominje u više kupoprodajnih zabilježbi: *Vend. Canc.*, 5, fol. 239r (općinski sud prodaje kuću na njegovo traženje); 6, fols. 57v (kupuje kuću) i 142r (prodaje kuću).

³¹⁰ 1438-11-21 *Pena imposita Nixe de Lone: Captum fuit quod Nixa de Lone cras per totam diem debeat ammovisse et levasse solarium quod fecit supra ecclesiam Sancti Nicole sub pena ypp. decem et secundum eadem pena quod per totam diem XXVIII presentis mensis debeat asportari fecisse lapides existentes in via apud eius domum.* (*Cons. Min.*, 7, fol. 263r). Navedeni je dokument objavljen na: https://ducac.ipu.hr/project/mapping/c5-segment/c5_supra_sanctum_nicolam/ (24. listopada 2018.). Za primjere *solarija* u dubrovačkoj stambenoj arhitekturi vidi Grujić, *Kuća u Gradu*, 166–168. Valja napomenuti kao su prostorne odrednice poput „iznad crkve“ u obrađenoj građi dvoznačne te je moguće da se njome označava ulica koji se prostire sjeverno od crkve, dakle današnja Zlatarska.

³¹¹ *Bogaveç Dobretinich de Breno fecit manifestum quod ipse vult et est contentus quod Lucas Veselchovich qui habet unum casale suum positum in terreno illorum de Sueri tute et libere sine contradicione alicuius persone possit et valeat ellevere et laborare unum meçaninum dicti casali quod adheret domui dicti Bogavçe super terreno dicti Bogavçe. Hac condicione quod ipse Boganeç quando sibi placuit possit ellevere et laborare in dicto muro uno meçanino passus tres et non ultra, et nichil solvendo pro expensis factis in dicto muro sive meçanino dicto Luce; Div. Canc.*, 26, fol. 193r.

³¹² Citirani dio teksta, u prijevodu Zdenke Janeković Römer, glasi: „Korist, probitak i spas države u velikoj mjeri dolaze od trgovaca, pri čemu uvijek mislimo na slavnoga trgovca kojeg smo uzdigli i pohvalili u ovom našem dijelu, a ne na prosta i obična trgovca“; Zdenka Janeković Römer, *prir., Benedikt Kotrulj, Libro del arte*

navoda, naime, pretpostavljeno je kako se ova druga – za dobrobit države ne manje važna grupa trgovaca – može povezati upravo s gornjim dijelom seksterija Sv. Nikole.³¹³ „Trgovci na malo“ svoje prodajne prostore smještaju u prizemljima kuća u kojima stanuju, dok druga skupina trgovaca (tzv. trgovci na veliko) svoju robu ne prodaje izravno. Međutim, podjela trgovaca na jednu ili drugu skupinu je tek načelna, zbog čega je teško na temelju djelatnosti generalizirati o funkcionalnim rješenjima kuća u Sv. Nikoli.³¹⁴

3.4.3. Sačuvane srednjovjekovne kuće u seksteriju

Arhitektonski nacrti svih sačuvanih srednjovjekovnih kuća u seksteriju Sv. Nikole pohranjeni su u Planoteci Instituta za povijest umjetnosti. Riječ je o dvadeset današnjih građevina koje je na temelju oblikovnih obilježja, strukture ziđa ili arhitektonske dekoracije moguće datirati u razdoblje kasnog srednjeg vijeka.³¹⁵ Dakako, te je kuće, koje su kroz stoljeća često mijenjale izgled i vanjsku opremu, teško povezati sa sačuvanim arhivskim vrelima.³¹⁶

3.4.3.1. Tip „skromne gradske kuće“

Objekti u gornjem dijelu seksterija većinom pripadaju tipskoj kategoriji jednoćelijskih kuća, s po jednom prostorijom na svakoj etaži.³¹⁷ Općenito govoreći, posrijedi je tip objekta čiji su katovi bili namijenjeni stanovanju, dok je prizemlje u pravilu zauzimalo prostor za uslužnu djelatnost (poput briačnice, krčme ili trgovine).³¹⁸ U literaturi se tip stambenih objekata koji prevladava iznad Prijekog naziva i „tip skromne gradske kuće“, s jednostavnim dvostrešnim

delata mercatura = *Knjiga o vještini trgovanja* (Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku i Hrvatski računovođa, 2009.), 435.

³¹³ Nada Grujić, „*Studio* u dubrovačkim kućama“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 36 (2012.): 44. Navedena je autorica posvetila i zasebnu studiju ulozi stambenih prostora u Kotruljevim razmatranjima, vidi: Ista, „Kuća 'savršenog trgovca' po Benediktu Kotruljeviću“, *Dubrovnik* 6, izd. 4 (1995.): 198–212.

³¹⁴ Grujić, „*Studio* u dubrovačkim kućama“, 44.

³¹⁵ Vidi bilješku 102.

³¹⁶ To posebno vrijedi za stambenu arhitekturu čije su stilske osobine u pravilu ambivalentne, što otežava njihovu dataciju, time i širu kontekstualizaciju. O nemogućnosti povezivanja kuća iz pisanih izvora sa sadanjim stanjem sačuvanosti dubrovačke arhitekture vidi: Duško Živanović, „Skup kuća u ulici od Kaštela“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti Istraživačkog centra JAZU u Dubrovniku* 19–20 (1982.): 79–90.

³¹⁷ Za osnovnu tipologiju vidi, posebice na raščlambu jednoćelijskog dvokatnog tipa kuća (specifičnog za Sv. Nikolu) te tipa izduženog pravokutnika s više prostorija: Ivo Petricioli, „Ostaci stambene arhitekture romaničkog stila u Zadru“, *Radovi Instituta JAZU u Zadru* 3 (1963.): 120–121.

³¹⁸ Grujić, *Kuća u Gradu*, 149.

krovištem, jednom prostorijom po svakome katu te potkrovlju na kojemu se u pravilu nalazila kuhinja.³¹⁹ Zajedničko obilježje tih objekata su i pročelja jednostavne plastičke obrade. Na njima su se, uz jednostavne prozorske otvore, nalazili i auriculi, odnosno konzole s rupom za prekrivanje otvora platnima ili zavjesama.³²⁰

Za primjer može poslužiti dvokatnica u ulici Sigurate na broju 18 (**Slika 3.4.**). Glavnina arhitektonske plastike je reupotrijebljena, a zamjećuju se i različite faze zidanja. Kuća je dio niza, sa samo jednim slobodnim pročeljem: u prizemlju se nalaze dvojna vrata, jedna za pristup stubištu za gornje katove, dok su druga vodila u prizemlje. Taj je prostor osvjetljavao danas zazidani prozor između vratiju. Prvi je kat bio rastvoren s dva prozorska otvora, jednostavnim kvadratičnim prozorom i monoforom šiljastog luka, dok se na drugom katu nalazio samo jedan prozor. Sve do sredine dvadesetog stoljeća kuća je u uporabi imala jednostavan nužnik, postavljen uz istočnu stijenu prizemlja, dok su u potkrovlju ostali sačuvani elementi kuhinje.³²¹ Ako je suditi po nizu kuća u ulici Petilovrijenci (broj 25), (**Slika 3.5.**), kuće u višim dijelovima seksterija bile su niže, u pravilu tek jednokatne.³²²

S druge strane, pojedini primjeri, poput kuće u Kovačkoj 13 (**Slika 3.6.**), pokazuju kako su građevine s jednočelijskim principom organizacije unutarnjeg prostora mogle imati veću katnost i elaboriranije pročelje. I u ovome je slučaju prizemlje rastvoreno dvama vratima (na različitim visinama zbog kosine ulice), te kvadratičnim prozorom. Kuća ima pet etaža: prizemlje, mezanin (s dva manja, pravokutna prozora), te još tri kata s otvorima različitih vrsta: nad dvjema polukružnim monoforama nalaze se tipična gotička bifora s mrežistima i jedna monofora šiljastog luka, a završna etaža kuće rastvorena je dvama kvadratičnim

³¹⁹ Prema osnovnoj tipologiji gotičke profane arhitekture, ustanovljenoj istraživanjima Maje Nodari-Krstelj sedamdesetih godina prošlog stoljeća, riječ je o trećem tipu stambenih objekata, uz „patricijske palače“ i „stambena arhitektura prelaznog (gotičko-renesansnog) stila“; Nodari-Krstelj, „Dubrovačka stambena arhitektura XV/XVI stoljeća“, 21–32, posebice 30–32. Povlačeći paralele između statutarnih odredbi i novog tipa kuća, Prelog naglašava kako je posrijedi rezultat težnje podvrgavanja pojedinačnog zajedničkom i afirmiranja zajedničkih prostora ulica nizom odredbi o zabrani vanjskih stubišta; Prelog, „Dubrovački statut i izgradnja grada“, 85.

³²⁰ Joško Belamarić pretpostavlja da se „uši“ u stambenoj arhitekturi javljaju usporedno s razvojem suknarske proizvodnje u prvoj polovici petnaestog stoljeća, posebno u dijelovima grada koje je naseljavao „pučki radnički sloj“, ističući pritom slučaj dubrovačkog seksterija sv. Nikole, vidi Joško Belamarić, „Urbanistički aspekti prve dubrovačke industrije u 15. stoljeću“, u *Renescansa i Renescanse u umjetnosti Hrvatske. Zbornik radova sa znanstvenih skupova Dani Cvita Fiskovića održanih 2003. i 2004. godine*, ur. Predrag Marković i Jasenka Gudelj (Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008.), 360–361.

³²¹ Kuća je obrađena u kataloškoj jedinici u: Nodari-Krstelj, *Dubrovačka stambena arhitektura XV/XVI stoljeća*, bez paginacije.

³²² Živanović, *Dubrovačke kuće i polače*, list 8 (bez paginacije).

prozorima. Iako je nemoguće tvrditi da svi navedeni prozorski otvori potječu iz istoga vremena, vjerojatno je da slijede tipičan ritam otvora na pročeljima tijekom petnaestog stoljeća. Uz jednoćelijske kuće postojali su i elaboriraniji dvoćelijski objekti. I oni su međutim, trima stranicama ugrađeni u „niz“. U tom smislu, valja istaknuti i manji broj uglovnica (smještenih na Prijekom putu ili na najsjevernijem obodu seksterija) koju su imale dva pročelja, a time i veći dotok svjetla.

3.4.3.2. Reprezentativne kuće

Osim skromnih zdanja, stambena arhitektura četrnaestog i petnaestog stoljeća u Dubrovniku poznavala je i raskošnija rješenja kuća koje su ponajprije građene na većim površinama nastalim spajanjem susjednih građevinskih čestica. Istovremeno, dolazi do procvata kamenoklesarske proizvodnje u Dubrovniku, o čemu svjedoče brojni zapisi, ali i fragmenti koji se mogu vidjeti na današnjim kućama, bilo da su na izvornom mjestu ili su, što je češći slučaj, reupotrebljeni. Upravo je iz tog razloga analizu teško temeljiti na proučavanju (samo) tih materijalnih ostataka. Sa samoga kraja petnaestog stoljeća datira kuća Isusović-Braichi na Prijekom putu, na uglu današnje Antuninske (**Slika 3.7.**). Građevina je primjer prakse spajanja susjednih parcela s manjim kućama i podizanja većih i reprezentativnijih objekata: godine 1417. na čestici su se nalazile dvije kuće, a u 1481. obje su bile u vlasništvu Radonje Mirkovića zvanog Hladorub.³²³

Posrijedi je, kako unutrašnjošću tako i vanjštinom, reprezentativna građevina, u današnjem obliku, građena sedamdesetih godina petnaestog stoljeća (sudeći po oblikovanju i dekoraciji pročelja).³²⁴ Bogato pročelje prema Prijekom resila je bifora s triforom na drugom, te velika kvadrifora s balatorijem na trećem katu. Međutim, vertikalitet kuće Isusović-Braichi karakteristika je ranije stambene gradnje (četrnaesto stoljeće i ranije), zbog čega se ova kuća, ustvari, nastavlja na romanički tip „kuće-kule“.³²⁵ Takav oblik kuća, dakako, u seksteriju Sv. Nikole nije imao obrambenu ulogu kao iste strukture u seksteriju Sv. Vlaha tijekom trinaestog stoljeća,³²⁶ ali u osnovnim crtama ponavlja tu tipologiju. U tom

³²³ *Libri domorum*, I, 159; II, 23.

³²⁴ *Libri domorum*, I, 172, 174; Grujić, *Kuća u Gradu*, 168–169 (autorica uz izvedbu klesane opreme pročelja kuće Isusović-Braichi povezuje korčulanskog klesara Marka Andrijića).

³²⁵ Grujić, „Reprezentativna stambena arhitektura“ (katalog), 307.

³²⁶ Benyovsky Latin, „Obrana dubrovačkog predgrađa“.

smislu, primjer pokazuje kako je reprezentativnost kuća primarno bilo pitanje raskoši kamene plastike i dekoracije. Pročelje tako preuzima ulogu reprezentacije, odnosno, „fasada postaje svojevrsni ekran na kojem se projiciraju raznovrsne poruke stanovnika kuće“.³²⁷

3.4.4. Stambena arhitektura seksterija prema arhivskim izvorima

Stvaranju cjelovitije slike stambene arhitekture u naznačenom razdoblju pridonose podaci u ugovorima o gradnji i opremanju kuća iz knjiga dubrovačke kancelarije i tajništva. Ta se arhivska vrela odnose na narudžbu i isporuku klesanih plastičko-dekorativnih elemenata pročelja te govore o gradnji reprezentativnijih objekata.³²⁸ Sukladno tome, građa spomenutih arhivskih serija rječitija je o arhitekturi njegova donjega dijela, omeđenog Placom i Prijekim putem, dok je, idući od Prijekog puta prema sjeveru, broj arhivskih podataka sve manji.

Primjer prilično dobro dokumentiranog, bogato opremljenog stambenog zdanja iz osamdesetih godina četrnaestoga stoljeća je kuća u vlasništvu Ivana Antunova iz Vienne, graditelja i klesara zbilježenog u Korčuli i u Dubrovniku. Taj *petrarius* i *lapidida* pripadao je uskom krugu najuglednijih graditelja te je obnašao istaknutu dužnost protomajstora crkve sv. Vlaha, a radio je i za privatne naručitelje. Unatoč brojnim vijestima u izvorima, do danas mu, međutim, nije atribuirano niti jedno sačuvano djelo.³²⁹ Većina Ivanovih radova poznata je iz zapisa koji dokumentiraju tek jednu od nekoliko etapa podizanja stambenih zdanja ili njihova opremanja klesanom dekoracijom,³³⁰ a jedinstveni su primjeri u kojem je dokumentirano podizanje i opremanje kuće (kao i prodaja koja je ubrzo uslijedila).³³¹

³²⁷ Prelog, „Dubrovački statut i izgradnja grada“, 86.

³²⁸ Ta je zdanja, barem za sada, teško precizno locirati u ulice seksterija na temelju podataka zabilježenih u arhivskim vrelima.

³²⁹ O majstoru Ivanu iz Vienne vidi: Vinko Foretić, „Un maitre français du X^{IV}e siècle a Dubrovnik et a Korčula“, *Annales de L'Institut Français de Zagreb* 10–11, izd. 28–29 (1946. – 1947.): 83–96; Cvito Fisković, „Les artistes français en Dalmatie du X^{IV}e au X^{VII}e siècle“, *Annales de l'Institut français de Zagreb* 28–29 (1946. – 1947.): 7–10.

³³⁰ U literaturi je često naveden primjer ploča kakve su se nalazile na stubama u dvorištu kuće Vukasović (Volcassio) i konzola na prozorima kuće Lampre Crijevića, a koje se Ivan obavezao isporučiti naručiteljima 1390. godine, vidi: Foretić, „Un maitre français du X^{IV}e siècle“, 91.

³³¹ Doveda je objavljeno nekoliko detaljnih dokumenata, ali s nepoznatim okolnostima narudžbe, vidi: Josip Lučić, „Jedan klesar iz XIV stoljeća u Dubrovniku“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* [Fiskovićev zbornik I] 21 (1980.): 241–245. Za istovremene primjere u Veneciji (posrijedi su također šezdesete godine četrnaestog stoljeća), vidi: Jenna Phillips, „Priced to Sell?: The Medieval Housing Market in Venice and the Making of Bandino Garzoni“, *The Princeton University Library Chronicle* 72, izd. 2 (2011.): 486–512; a za ostale slične isporuke elemenata kuća vidi, primjerice: Emil Hilje, „Radmil Ratković i stambeno graditeljstvo

Krajem srpnja godine 1385. majstor Ivan je od predstojnika samostana sv. Dominika iznajmio neki teren za gradnju te se do sada pretpostavljalo kako je ondje namjeravao podići kamenoklesarsku radionicu.³³² Međutim, kuća koju će Ivan iz Vienne prodati samo godinu dana kasnije, zemljarinu u visini od pet perpera godišnje bila je dužna plaćati upravo dominikanskome samostanu,³³³ zbog čega je vjerojatnije kako je navedeno zemljište bilo namijenjeno podizanju kuće. Zemljište je bilo dugačko tri sežnja (otprilike šest metara), a majstor se obvezao podignuti temelje buduće građevine kroz naredna dva mjeseca.³³⁴ Tjedan dana potom, osmog kolovoza 1385., predstavnici Maloga vijeća obišli su buduće gradilište i na licu mjesta odredili granice, pazeći da ne dođe do smanjenja širine ulica oko kuće.³³⁵ Ovo je jedan od brojnih primjera koji pokazuju kako su vlasti imale instrument za kontrolu stanja u prostoru budući da je o predviđenom zahvatu trebalo prethodno obavijestiti Malo vijeće, koje je temeljem nalaza „građevinskih komisija“ *de facto* izdavallo dozvole za gradnju.³³⁶

Proces podizanja navedene nekretnine očito je bio neuobičajeno kratak budući da od ugovora o iznajmljivanju terena do prodaje kuće nisu prošle niti dvije godine. Naime, Ivan je, po svemu sudeći, odmah po dobivanju zemljišta od dominikanskog samostana prionuo gradnji jer se već krajem iste godine, početkom prosinca 1385., pronalazi ugovor s drvodjelmanom Sergolom (*Sergollus marangonus*) za „opremanje kuće majstora Ivana iz

u Šibeniku u drugoj polovini 15. stoljeća“, *Peristil* 56 [Mjera stanovanja – odah ladanja. Zbornik u čast Nadi Grujić] (2013.): 61–70.

³³² Foretić, „Un maitre français du XIVE siècle“, 91; Višnja Flego, „Ivan Antunov iz Vienne, graditelj i kipar (? – oko 1392)“, u *Hrvatski biografski leksikon*, sv. 6 (Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2005.), 75.

³³³ ... *cum angaridio cui subiectum est terrenum dicte domus, quod debetur conventui fratrum predicatorum singulis annis yperperorum quinque; Vend. Canc.*, 4, fol. 45r.

³³⁴ *Procuratoribus fratrum predicatorum in Minori Consilio captum fuit quod possint dare ad afflictum tres passus tereni dictorum fratrum pro ypp. quinque annuatim magistro Johanni de Vienna, condam prothomagistro S. Blasii, et quod teneatur fecisse fundamenta pro hedificio hinc ad duos menses proxime venturus*, Mihajlo J. Dinić, prir., *Odluke veća Dubrovačke Republike, knjiga II* (Beograd: Naučna knjiga, 1964.), 188.

³³⁵ *Dominus rector ser Nicola de Mençe cum Minori Consilio iverunt ad videndum terrenum datum ad afflictum a procuratoribus fratrum predicatorum magistro Johanni de Vienna quondam Prothomagistro S. Blasii illud accipienti pro hedificio construendo et determinaverunt quod vie que debet esse apud dictum terrenum a levante ad ponentem per longum et per latitudinem a monte ad pelagum debeat esse latitudinis duorum passum et alia via que est a monte ad pelagum per longum et a levante ad ponentem per latitudinem debeat esse latitudinis decem palmorum*; Dinić, *Odluke veća, knjiga II*, 193.

³³⁶ Statutom je bilo propisano da se svake godine imaju birati trojica „najboljih ljudi“ za nadziranje ulica i terena u gradu te da su oni bili dužni odobriti početak gradnje i paziti da veličina kuće bude u skladu s propisima, *Statut* (V, 44), Beritić, *Urbanistički razvoj Dubrovnika*, 15.

Vienne sve do drugoga kata³³⁷ Sergolov zadatak bio je opskrbiti kuću unutrašnjim elementima od drva, točnije drvenim međukatnim konstrukcijama (*travaturae*), stubama (*una scala cum retibus*) koje su s prvog vodile na drugi kat, zatim klupicama (*banchetas*) na istome katu, te vratima i prozorima.³³⁸

Započeta kao dvokatnica, kuća je u međuvremenu dobila i dodatni, treći kat, za kojeg se isti marangun u veljači 1386. godine obavezao izraditi sve dijelove drvene opreme, osim, kako je to bilo definirano ugovorom, *balatorija*.³³⁹ Posrijedi je termin koji se u dubrovačkim arhivskim izvorima javlja u dvadesetim godinama petnaestog stoljeća, a u pravilu označava unutrašnji balkon u dvoranama (*salama*) kuća imućnijih vlasnika, dakle dodatni povišeni prostor u najreprezentativnijoj prostoriji zdanja.³⁴⁰ Druga je mogućnost da se radilo o drvenoj konstrukciji nad krovnom terasom.³⁴¹ Balatorij je, dakle, mogao označavati novu fazu u gradnji kuće, planiranu usporedno s povisivanjem objekta za dodatni, treći kat. To je za sada najstarija dokumentarna potvrda o tome da je neka od kuća u Sv. Nikoli bila opremljena balatorijem.

Dok još kuća nije bila završena, javno je oglašena njezina prodaja te ju je 24. travnja 1386. godine kupio Stojko Stanislalić za cijenu od tisuću perpera (**Prilog XI**).³⁴² U zabilježbi kupoprodaje navode se precizne granice: radilo se o uglovnici čiji je perimetar na sjevernoj i

³³⁷ [pro] *laborare bene et fideliter domum dicti magistri Johannis de arte marangonie usque ad duo palmenta*; *Div. Canc.*, 26, fol. 7v. Premda o Sergolu ne znamo mnogo, može se pretpostaviti da je stanovao u seksteriju Sv. Nikole, budući da se njegovo ime pronalazi među stranama koje se javljaju na oglašenu prodaju kamene kuće drvodjelca Bogoja zvanog Gamba, vidi: *Vend. Canc.*, 4, fol. 47r. Jednako tako, ranije, u veljači 1368. godine, Sergol i njegov brat Tomko (sinovi Milosclava), prodaju njihovu drvenu kuću u seksteriju, *Vend. Canc.*, 2, fol. 15r. Krajem osamdesetih i početkom devedesetih godina njegovo ime pronalazimo u nekoliko neobjavljenih ugovora za opremanje kuća, vidi *Div. Canc.*, 30, fols. 59rv.

³³⁸ *una scala ad secundum palmentum cum retibus et banchetas ad dicta duo palmenta et portas et fenestras necessarias dicte domui et travaturam ubi expedit, et coperta*; *Div. Canc.*, 26, fol. 7v. Za terminologiju drvodjelskih radova (iz neznatno kasnijeg razdoblja) vidi: Verena Han, „Drveni gotičko-renesansni vijenac iz Tudizićeve palače u Dubrovniku“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 10 (1957.): 129–137.

³³⁹ *Sergolus promittit dicto Johanni laborare tertium palmentum dicte domus omnibus oportunitis excepto balator* (vidi **Prilog IX**).

³⁴⁰ Za informativni pregled navedene terminologije vidi: Nada Grujić, „Balatorij u dubrovačkoj stambenoj arhitekturi 15. stoljeća“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 37 (1998.), 138–139, 145–146. Za najraniji se balatorij u dubrovačkoj stambenoj arhitekturi smatra onaj na palači Sandalja Hranića iz dvadesetih godina, rad Bonina Jakovljeva iz Milana; Grujić i Zelić, „Palača vojvode Sandalja Hranića“, 66–69.

³⁴¹ Grujić, „Balatorij“, 145–146. Budući da se u dokumentu o podizanju kuće na trećem katu navode jedino prozori u obliku grbavice, vjerojatno je kako balatorij nije bio podignut kao vanjski balkon, o čemu vidi dalje.

³⁴² *Vend. Canc.*, 4, fol. 45r. Radi se o neuobičajeno visokom iznosu za kuću, o čemu vidi poglavlje 4.2.2. Jedina nekretnina koja je prodana za tu cijenu je peč sa slobodnim terenom u seksteriju Sv. Vlaha, pored kuće Martina Đurđevića (ujedno i kupca), *Vend. Canc.*, 4, fol. 41v.

zapadnoj strani bio omeđen ulicama, južno je graničio s *casalom* Martina Đurđevića,³⁴³ a istočno sa zemljištem u vlasništvu ženskog benediktinskog samostana sv. Marije od Kaštela.³⁴⁴ Dakle, nekretnina se nalazila na samom Prijekome putu (spomenuta javna ulica sa sjeverne strane nekretnine), pročeljem okrenuta prema glavnoj komunikaciji seksterija.³⁴⁵ Izvori bilježe i duljinu građevine (tri sežnja) što je bila propisana za čestice u seksteriju Sv. Nikole.

Daljnji podaci o smještaju građevine mogu se iščitati iz položaja Đurđevićeva *casala* s kojime je Ivanova kuća graničila, a kojeg ostali izvori smještaju u prostor seksterija:³⁴⁶ nalazila se u jugoistočnom dijelu glavne komunikacije seksterija, približno preko puta kuće Isusović-Braichi. Možemo, dakle, zaključiti kako visoka cijena u jednu ruku proizlazi iz arhitektonskih karakteristika i lokacije (radilo o novoizgrađenoj i novoopremljenoj kamenoj višekatnici na istaknutoj lokaciji), ali istovremeno u obzir treba uzeti i činjenicu da je navedeni iznos uključivao i opremu vanjštine kuće, odnosno izradu i postavljanje kamenih dijelova.

Dan ranije od zabilježbe prodaje, 23. veljače 1386. godine, Ivan je, naime, obećao kupcu Stojku Stanislaliću, „podignuti i opremiti prodanu kuću“ (*facere et complere domum venditam*), što se u nastavku dokumenta ugovara uz podrobno navođenje dekorativnih elemenata na vanjskom plaštu kuće, ali i većine funkcionalnih dijelova unutrašnjosti zdanja (vidi **Prilog X.**)³⁴⁷ U prizemlju je Ivan bio obavezan izraditi i postaviti dvojna vrata i isto toliko prozora s lokotima i rešetkama. Budući da se kuća nalazila na strmome terenu, otvori

³⁴³ O mogućim značenjima termina *casale* vidi poglavlje 5.2. Predmeti prodaja.

³⁴⁴ [domus] *que confinat a parte levantis cum terreno Sancte Marie de Castello, a parte ponentis cum via comunis, a parte montis et cum via comunis, a parte maris cum casali Martini de Georgio; Vend. Canc., 4, fol. 45r.*

³⁴⁵ To je razvidno i iz zaključka Malog vijeća iz 1385. godine, što se zaključuje iz širina ulica. Na tom se potezu ulice Prijeki put ne mogu prepoznati građevine iz razdoblja o kojem je riječ. Moguće je da se radilo o parceli na kojoj je u drugoj polovici sedamnaestog stoljeća nastala kuća Gozze (današnja Palmotićeva 4a), koja se ubraja među reprezentativnije kuće tog doba u Dubrovniku, Lazarević, *Vlasteoske kuće u gradu Dubrovniku*, 61.

³⁴⁶ *Casale* Marina Đurđevića može se približno locirati na temelju dvije zabilježene prodaje. Godine 1372. prodaje se nekretnina koja graniči s navedenim *casalom*, ali i teritorijem obitelji Sueri (*Vend. Canc.*, 3, fol. 12r). Budući da se taj teren, također na temelju desetak zabilježbi granica prodavanih nekretnina, može locirati uz samostan sv. Frane, u tom dijelu seksterija treba vidjeti i lokaciju Đurđićeva *casala*. Prodaja iz 1380. godine (*Vend. Canc.*, 3, fol. 144r), u kojoj u svojstvu prodavatelja nastupa Marin Đurđević (predmet prodaje je također *casale*, vjerojatno isti o kojem govore spomenuti dokumenti), svjedoči kako se njegova nekretnina nalazila na teritoriju obitelji Sueri, što dodatno potvrđuje vezivanje kuće Ivana iz Vienne na sami jugozapadni dio Prijekog puta. O načinu ubiciranja nekretnina iz izvora vidi naredno poglavlje.

³⁴⁷ *Div. Canc.*, 26, fol. 34v–35r.

prizemlja (*subterraneum*) gledali su prema ulici što se spuštala na Placu (vjerojatno današnjoj Palmotićevoj ili Antuninskoj). Posve odvojeno od stambenog dijela kuće, prizemlje je bilo prostor gospodarske namjene, vjerojatno iznajmljivano za gospodarsko-uslužne djelatnosti.³⁴⁸

Ivan se, nadalje, obvezao da će kuća imati sve potrebne drvene dijelove (*cum omnibus neccesariis, scilicet, tabullis, trabibus, feramentis*), što je vjerojatno opis posla kojeg je ranije naručio od drvodjelca Sergola. Nad prizemljem, koje je gledalo na bočnu ulicu, na drugoj su etaži kuće (ili prvoj ako se gleda pročelje prema Prijekome putu) bile smještene soba (*camera*) i kuhinja (*coquina*) te nužnik s dva drvena pregradna zida (*uno neccesario cum duobus meçaninis*).³⁴⁹ Na prvi kat kuće vodile su stube s izrezbarenim mrežištem koje je do tada vjerojatno već bio izradio Sergolo, kao i klupice i ormare na istoj etaži, uklopljene u zidove „kako je to uobičajeno u dubrovačkim kućama“ (*secundum consuetudinem comunem in domibus Ragusii*). Na tom se katu, dakle, najvjerojatnije nalazila dvorana („saloča“), središnja prostorija stambenih zdanja, opremljena drvenim inventarom (klupama i ormarima) koji je prekrivao stijenke zidova.

Na vanjskom se oplošju prve etaže prema Prijekome putu nalazio ulaz u stambeni dio građevine (*porta pro introitu domus*). Uz vrata, majstor Ivan se obavezao izraditi i dva prozora s rešetkama za zatvaranje ([*finestrae*] *cum collumnelis*), ali se njihov oblik ne spominje. Kako se radi o prizemnoj etaži, moguće je pretpostaviti kako su prozori bili jednostavnog kvadratičnog oblika. Nad njima se, u zoni drugoga kata građevine, nalazila „dobro i lijepo izrađena balkonata s dva stupa“ (*balconata cum duabus columpnis*). Posrijedi je bio raskošni prozor u formi trifore kakvog je majstor Ivan bio predao Stjepanu Lukareviću, pri čemu se radi o tipičnom pozivanju na arhitektonsku plastiku izrađenu za druge naručitelje.³⁵⁰

³⁴⁸ I današnje stanje prvih kuća na južnoj strani ulice Prijeki put odgovara opisanome jer se sve ulice prema Placi spuštaju strmim stepenicama prema kojima su okrenuta „prizemlja“ navedenih građevina.

³⁴⁹ O prostornoj podjeli unutrašnjosti ne postoje drugi podaci, ali je moguće pretpostaviti da se soba nalazila na zapadnoj strani kuće, okrenuta prema ulici, dok su kuhinja i nužnici bili smješteni bliže klončini, na istočnoj strani objekta. Nužnik je u pravilu bio smještan u prizemnoj etaži, kao što to potvrđuju i primjeri skromnijih kuća, poput Sigurate 18.

³⁵⁰ Ne treba, međutim, isključiti mogućnost da je Stjepan Lukarević bio poslovni suradnik Stojka Stanislalića, odnosno da ova „predaja“ trifore nije predstavljala uobičajeno pozivanje na ranije arhitektonske i oblikovne modele. Na taj bi zaključak mogla uputiti činjenica da su majstoru Ivanu dio svote za radove na kući u Stojkovo ime isplatili spomenuti Stjepan Lukarević i stanoviti krojač Ivan (*Die XIII junii. Dictus magister Johannes venditor fuit confessus habuisse et recepisse a ser Stephanus de Lucari et Ivanno sertore nomine dicti emptoris et de bonis ipsius emptoris yperperis centum, Vend. Canc., 4, fol. 45r, vidi Prilog XI.*)

Na istome je katu, na zapadnoj i sjevernoj strani, Ivan izradio po jedan „pravokutni prozor“ (*finestra quadra*; gotička monofora unutar pravokutnog obruba), svaki sedam palmi visok (1,75 metara), omeđen motivom štapa i zubaca ([*finestra*] *bastonata cum bastonis cum canaletis et graditis*). Reprezentativnost uglovnice naglašavao je i profilirani vijenac s motivom štapa (*una lista bastonata*) s nizom zubaca (između kojih se nalazio razmak u širini od 25 centimetara), što je tekao ispod trifore i dvaju prozora. Završni, treći kat (ili četvrti, ubrojimo li prizemlje), imao je dvije monofore s oblim lukom i upisanim trolistom (*due fenestre gherbaviçe*), jednu sa pročelne, sjeverne strane, a drugu okrenutu prema moru, odnosno jugu.³⁵¹

Precizan i informativan opis dekorativnih i funkcionalnih elemenata stambenih prostora četrnaestog stoljeća poput ovoga možemo zahvaliti činjenici da u trenutku ugovaranja prodaje kuća još nije bila završena.³⁵² Budući da su u citiranom dokumentu poimence spomenuti svi elementi kuće (uključujući vanjske i unutrašnje) i njihove mjere, moguće je rekonstruirati izgled građevine (**Slika 3.9.**). Vjerojatnu visinu kuće moguće je odrediti prema veličini prozorskih otvora za koje su navedene precizne mjere, kao i mjerama druge etaže koje su zabilježene u citiranom dokumentu.³⁵³ Posebno važni za rekonstrukciju su podaci o visinama drugog i trećeg kata: drugi kat kojim je dominirala trifora bio je visok petnaest palmi (što odgovara ukupno 3,84 metara), dok je skromniji završni kat s jednostavnijim prozorima mogao dosezati do dva i pol metra (uključujući i krovnu konstrukciju). Naime, ugovorom je određeno da se nad etažom s triforom i prozorima dozida još dva lakta (oko pola metra) i da se na tu visinu postave grede krovišta. Ta završna etaža u punom je smislu riječi bila tavanska, s prozorima tipa „grbavica“ na zabatno završenim zidovima ispod krovišta na dvije vode. Premda su danas pročelja tek manjeg broja kuća na Prijekom putu zaključena zabatom, radilo se o karakteristici koja je zabilježena na veduti Dubrovnika iz sredine sedamnaestog stoljeća, koja pokazuje kako je većina kuća bilo okrenuto ulici na taj način (**Slika 3.8.**).

³⁵¹ O prozorima tipa „grbavice“ unutar tipologije prozorskih otvora dubrovačke stambene arhitekture vidi: Jeremić i Tadić, *Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika*, knj. 1, 15; Živanović, „Prozori i polifore dubrovačkih kuća i palata“ 54–55.

³⁵² Sličan primjer izvorima dobro dokumentirane kuće recentno je obradila Renata Novak Klemenčić, „Locating and Analysing the Appearance of Private Houses in 15th Century Dubrovnik: The Case of Georgio de Gozze House“, u Plosnić Škarić, *Mapping Urban Changes / Mapiranje urbanih promjena*, 180–195; vidi svakako i Katarina Horvat-Levaj i Relja Seferović, „Palača Luccari na Pustijerni: obnova dubrovačke stambene arhitekture nakon potresa 1667. godine u svjetlu novih arhivskih istraživanja“, *Peristil* 56 (2013.): 127–142.

³⁵³ Vladimir Muljević, „Mjere i mjerenja u Dubrovačkoj Republici“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 29 (1991.): 243–252.

Vrijednost tih dokumentarnih pokazatelja je veća uzmemo li u obzir činjenicu da se radi o kući na samom Prijekom putu. Očekivano je da su na glavnoj komunikacija seksterija, ujedno i najširoj ulici, bile smještene reprezentativne kuće. Usto, dok kuće u nizovima zbog uskoće ulica nisu mogle imati dodatne elemente poput balkona, krovnih terasa i balatorija, to su na Prijekom putu bili uobičajeni elementi pročelja. Tome u prilog svjedoči prikaz grada u rukama sv. Vlaha na triptihu Nikole Božidarevića (s početka šesnaestog stoljeća) na kojem dio kuća na sjevernoj strani ulice Prijeki, u samom središtu seksterija Sv. Nikole, posjeduje takve strukture na završnim etažama (**Slika 3.10.**).

Unatoč tome što se radi samo o jednom primjeru, slučaj kuće Ivana iz Vienne svjedoči o razini reprezentativne stambene arhitekture u seksteriju tijekom osmog desetljeća četrnaestog stoljeća. Naime, ovaj primjer prethodi gotovo cijelo stoljeće najranijim (barem djelomično) sačuvanim reprezentativnim stambenim zdanjima u seksteriju, poput kuće Isusović-Braichi.³⁵⁴ Izraz *secundum consuetudinem in domibus Ragusii*, kojim se definira unutrašnjost kuće, govori kako je kuća imala opremu uobičajenu i za zdanja u ostalim predjelima grada. Kako to svjedoči ovaj primjer, već je krajem četrnaestog stoljeća donji dio seksterija mogao imati bogato opremljene kuće koje je, još važnije, posjedovao građanski sloj, jedan od čijih je pripadnika bio Stojko Stanislalić, premda o njegovom porijeklu i djelovanju za sada ne znamo mnogo.³⁵⁵

Zaključno, iako bi se na temelju zabilježbe prodaje moglo pretpostaviti da je Ivan iz Vienne stanovao u kući koju je 1386. godine prodao Stojku Stanislaliću, analizirani izvori koji bilježe najprije „koncesiju na zemljište“ od dominikanaca uz sam Prijeki put, potom iznimno brzu gradnju i opremanje kuće te, naposljetku, povisivanje izvorno planirane dvokatnice trećim katom, svjedoče kako se u konkretnom slučaju radilo o poslovno-investicijskom projektu istaknutog dubrovačkog graditelja kasnog trećenta, započetom u srpnju 1385. godini nabavljanjem zemljišta i uspješno privedenog kraju 1391. godine kada je isplaćen posljedni dio svote.³⁵⁶

³⁵⁴ Grujić, „Gotičko-renesansna arhitektura Dubrovnika u 15. i 16. stoljeću“, 239, 251 (bilj. 24).

³⁵⁵ U budućim bi istraživanjima trebalo odgovoriti na pitanje tko je bio Stojko Stanislalić. U objavljenim izvorima njegovo se ime spominje tek jednom, osmog studenoga godine 1380. kada mu je Vijeće umoljenih dopustilo odlazak u Apuliju (...*de faciendo gratiam Stoycho Stanislavich, quod possit ire in Apuleam et teneatur redire Ragusium per totum mensem presentem*), Mihajlo J. Dinić, prir., *Odluke veća dubrovačke Republike*, knj. I (Beograd: Naučna knjiga, 1951.), 84. O nizu posjedovatelja nekretnina iz građanskog sloja, međutim, posjedujemo brojne podatke, o čemu u petom poglavlju.

³⁵⁶ *Vend. Canc.*, 4, fol. 45r.

Analizirani primjer, stoga, otvara prostor novom sagledavanju arhitekture u seksteriju, ali i građanskog sloja za koji je bila građena. Premda se, kako je već navedeno, radi tek o jednom (igrom slučaja iznimno dobro dokumentiranom) slučaju, ilustrativan je utoliko što upućuje na postojanje reprezentativne stambene arhitekture usporedive s onom u ostalim dijelovima grada, ali i svjedoči o stasanju novog sloja koji je takve kuće mogao platiti i u njima stanovati. Kako bi se međutim, ovaj jedan slučaj stavio u širi kontekst trgovanja nekretnina i pitanja njihova vlasništva, transakcija i, općenitije, stanovanja, naredna će se poglavlja okrenuti analizi kuća u seksteriju Sv. Nikole iz prizme njihove vrijednosti te lokacija, ponajprije u kontekstu staleške pripadnosti njihovih naručitelja i posjedovatelja.

4. *VENDITIONES CANCELLARIAE* – JAVNI REGISTAR PRODAJA NEKRETNINA I PROSTOR SEKSTERIJA

Kupoprodajni dokumenti odavno su prepoznati kao ključna građa u istraživanjima prostornih realiteta gradova, odnosno njihovih urbanih i socijalnih topografija: te zabilježbe navode vrstu nekretnine, njezinu lokaciju, u pravilu međašne vlasnike, te vrijednosti koje su kuće postigle u prodaji.³⁵⁷ Rjeđe su zabilježeni i neki specifični podaci, poput tijeka prodaje ili daljnjih uvjeta koji su bili sastavni dio ostvarene transakcije. Svi navedeni podaci su vrijedni jer – kada se zbirno analiziraju – mogu pružiti novi pogled na srednjovjekovne urbane cjeline. Dubrovački je slučaj izniman i stoga što za druge gradove nisu sačuvani izvori analogni seriji *Venditiones Cancellariae*.

4.1. Istraživanje kupoprodajnih zabilježbi

4.1.1. Pravna podloga i sadržaj kupoprodaja

Kada govorimo o strukturi podataka koje možemo crpiti iz navedene arhivske serije, nužno je naglasiti razlike u vrstama kupoprodajnih zabilježbi koje su ondje sačuvane.³⁵⁸ Starije knjige – prva (1352. – 1361.), treća (1371. – 1382.) i četvrta (1382. – 1386.) – sadrže isključivo zapise proklamacija (javnog proglašavanja), u latinskom izvorniku nazivane *gridae* ili *cridae*.³⁵⁹ Javno ih je obznanjivao glasnik komune (*preco comunis*), a to se proglašavanje na frekventnim punktovima grada moralo potom upisati u službenu knjigu.³⁶⁰ Naime, općinski glasnici su na nekoliko ustaljenih lokacija, uključujući gradsku ložu (staru,

³⁵⁷ Fedor Breintefeld, „Pravni poslovi nekretninama u XII. i XIII. vijeku u Dalmaciji, Hrvatskoj i Slavoniji“, *Vjesnik hrvatskog arheološkog društva* 1 (1936.): 111–150.

³⁵⁸ Ukratko o pravnoj podlozi vidi: Breintefeld, „Pravni poslovi nekretninama u XII. i XIII. vijeku“, 111–120.

³⁵⁹ Uz dokumente na latinskome pronalaze se i dvije kupoprodajne zabilježbe koje su zapisane na ćirilici, vidi: *Vend. Canc.*, 7, fol. 177r; 8, fols. 114v–115r.

³⁶⁰ „Ako netko bude htio prodati neku nekretninu pa se s kupcem suglasi o cijeni, odrađujemo da se ta prodaja, prije nego se ona izvrši i isplati cijena, po nalogu gospodina kneza mora razglasiti po Gradu a to oglašivanje upisati u općinsku knjigu“, *Statut V*, 35 (*De preconizacione rei que vendi debet*). Općenito o proklamacijama u istočnojadranskim gradovima vidi: Danko Želić, „Proclamaciones šibenskog kneza Fantina de Cha de Pesaro (1441. – 1443.)“, *Povijesni prilozi* 35 (2008.): 149–191, posebno 161; Tomislav Popić, „Mechanisms of Immovable Property Transfer in a Medieval Town: The Case of Zadar“, u *Towns and Cities of the Croatian Middle Ages: Authority and Property*, ur. Irena Benyovsky Latin i Zrinka Pešorda Vardić (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.), 478, 484.

komunalnu i *lužu*) te pred crkvama (posebice gradskoga zaštitnika, Sv. Vlaha),³⁶¹ izvikivali imena prodavatelja i kupaca, predmet nekretnine u prodaji, vlasnike susjednih parcela (u najranijim knjigama češće jedino prvu susjednu kuću ili obližnju crkvu) te ugovorenu cijenu.³⁶²

Krajem četrnaestog stoljeća u gradski je statut dodana odluka „da se pred lužom postavi ploča na koju se moraju upisivati sve prodaje, i da stoje tri mjeseca“.³⁶³ Proklamacijom namjeravane prodaje započinjao je, dakle, tromjesečni rok u kojem su se trebali javiti mogući osporavatelji prodaje (**Prilog I**).³⁶⁴ Većina kupoprodaja obilježena je stoga formulom [venditio] *ad publicum incantum*. Drugi vid prodaje odnosio se na nekretnine prodavane sudskom odlukom na dražbi kako bi se namirili dugovi vjerovnicima. Primjerice, 12. studenog 1423. oglašena je prodaja kuće krznara Antonija (*magister Antonius pelliparius*) koja se nalazila na općinskome zemljištu, preko puta franjevačke crkve, za iznos koju su odredili „dobri ljudi“ (*boni homines*) komune,³⁶⁵ a kako je zabilježeno u odluci Maloga vijeća od 27. lipnja 1423. godine.³⁶⁶ Iz iste odluke saznajemo kako je posrijedi bila vrsta prinudne prodaje, a radi isplate odštete. Neovisno o samom kategorije transakcije,

³⁶¹ O dubrovačkim lokacijama koje se u svescima *Venditiones* generički bilježe *in locis solitis et consuetis*, javnim „vjerodostojnim mjestima“ na kojima su se izvikivale prodaje, vidi: Marušić, „Urbani krajolik i vlasnička topografija“, 99.

³⁶² Ta se javna funkcija često prevodi kao „općinski vikač“, a ukratko o njima vidi: Jurica Bačić, *Magistar medicine srednjovjekovnog Dubrovnika: 14. i 15. stoljeće* (Zagreb: Medicinska naklada, 1997.), 44–46.

³⁶³ *Statut V*, 35 (*De preconiçacione rei que vendi debet*). Općenitije govoreći, Nella Lonza ističe da „Statut relativno skromno ulazi u materiju 'čistog' obveznog prava, tako da se znatan broj klasičnih ugovora u njemu jedva i spominje (npr. zajam, posudba, kupoprodaja)“, Lonza, „Dubrovački statut“, 13.

³⁶⁴ „(...) nakon oglašjenja neka ugovoreni iznos bude tri mjeseca; ako u tom roku dođe netko pa dokaže da je prodana stvar bila opterećena dugom prema njemu, neka se namiri iz te cijene“, Isto. Godine 1320. određeno je da „kako građanin, tako stranac, bilo kojeg položaja, koji ne bi bili nazočni u Dubrovniku u vrijeme neke prodaje i u vrijeme kada netko ili neki moraju nekome dati (prodajni) oglas u svezi s nekom nekretninom, imaju rok od dvije sljedeće godine od dana objave prodanog posjeda, da podnesu prigovor“, *Statut VIII*, 72 (*De hiis qui habent ius in re stabili vendita et sunt absentes tempore preconiçationis*).

³⁶⁵ (...) *attenta forma statutorum Ragusii per quam disponitur quod quandocunque domus aliqua posita super terreno comunis venditur quod comune Ragusii possit illam accipere, extimando per bonos homines laborerium factum super ipsum terrenum, et solvendo illam extimationem que domus posita est super terreno comunis (...)*; *Vend. Canc.*, 5, fol. 161v.

³⁶⁶ *Pro domo Antonii pilizarii accipineda pro comuni: Captum fuit quia domus Antonii pilizarii pro debitis vendi debet quod quia posita est super tereno comunis et secundum ordines Ragusii si comune illam vult emere debet per extimatores ellectos ad hoc extimari et per comune Ragusii domus ipsa rivatur, secundum extimationem factam seu faciendam per extimatores ad hec ordinandis et elligendis secundum ordines predictos Ragusii. Ser Nicola Iohanis de Poza iuravit, ser Clemens de Bodaza iuravit, ser Martolus de Zamagno iuravit, officiales electi as extimandum domum Antonii piliparii que ut supra vendi debet (...). MCCCCXXIII die X novembris. Scripti tres officiales ellecti ut supra ad extimandum domum Antonii piliparii omnes in concordia retulerunt sese vidisse et diligenter examinasse domum predictam. Et in eorum conscientiam eam extimare et extimaverunt ypp. mille septingentis quinquaginta; Zelić i Plosnić Škarić, *Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum 1400–1450*, 187, dok. 41.*

sudeći po zapisima, gotovo sve zabilježene prodaje stupile su naposljetku na snagu budući da se tek u nekoliko slučajeva pronalaze bilješke o njihovom poništavanju (**Prilozii XVII. i XXI.**).³⁶⁷

Zasebna kategorija su tzv. „tihe prodaje“ (u zabilježbama označavane kao *vendita ad incantum tacitum* ili *venditio ad publicum incantum factum tacita voce*), (**Prilog XX.**)³⁶⁸ Ta je vrsta prodaja tek usputno spomenuta 1459. godine u dubrovačkom zakonskom zborniku *Liber viridis*,³⁶⁹ a jasniju sliku o takvim prodajama pruža 158. glava statuta Lastova (otoka koji je od 1252. godine bio pod dubrovačkom vlašću) iz 1310. godine. Ondje se kao kazneno djelo navodi „običaj da se zemljišta prodaju potajno ili da se, na štetu međašnika, prikrivaju darovanjima“, a istom se pravnom normom utvrđuju i četiri slučaja u kojima je bilo dozvoljeno provesti takvu vrstu prodaje. Riječ je o transakcijama nepokretnog vlasništva između oca i sina, braće, prvih rođaka te osoba za koje je „općepoznato da su darovateljevi dobročinitelji“.³⁷⁰ Drugim riječima, kontradiktorna sintagma „tiha prodaja“ označavala je razne vrste donacija nepokretne imovine, što je, kako to pokazuje citirana odluka, bilo dozvoljeno samo u točno određenim slučajevima.³⁷¹

Dio zabilježbi iz četrnaestog stoljeća (posebice u drugoj knjizi [1365. – 1379.]) ne započinje uobičajenom formulom proklamacije, već prodavatelj u prvome licu potvrđuje (formulom *confiteor*) obavljenju transakciju kuće ili posjeda.³⁷² Drugim riječima, izvorno su, barem sudeći prema sačuvanim svescima, postojale dvije vrste zapisa – o proklamaciji namjeravane prodaje i potvrda izvršene transakcije nekretnine – vođene zasebno te uvezivane u odvojene knjige. Na takav zaključak upućuje i činjenica da se razdoblja koja pokrivaju druga i treća knjiga djelomično preklapaju, što pak nije slučaj s ostalim analiziranim

³⁶⁷ Riječ je o sljedećim primjerima: *Vend. Canc.* 1, 54r (in margine: *denunciata fuit hec vendition confinatoribus*); 5, fol. 6r (*de mandato de consul ser Marini de Restis et iudicum (...) cassa fuit presens venditio cum mandato pro alibi in forma de qua partes cordis fuerint restabatur*); 9, fol. 137v; 10, 167r.

³⁶⁸ (...) *titulo et nomine vendicionis in perpetuum ad tacitum incantum factum iuxta solitum*; *Vend. Canc.*, 10, fol. 143v–144r; ili [venditio] *ad tacitum incantum factum in ecclesia S. Blasii pro dicale civitatis Ragusii more solito*; Truhelka, *Izvodi*, 26 (*Vend. Canc.*, 15, fol. 37r).

³⁶⁹ Nedeljković, prir., *Liber viridis*, 431 (*incantus taciti et venditionumque*).

³⁷⁰ *Lastovski statut*, prir. Antun Cvitanić (Split: Književni krug, 1994.), 287, 440.

³⁷¹ Anamari Petranović, „Ugovorne obveze u Lastovskom statutu“, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 39, izd. 2 (2018.): 759–760.

³⁷² Druga je knjiga slučaj za sebe utoliko što sadržava i zapise o nekretninama koje se primaju kao mirazi (obilježeno formulom [*domus*] *pro perchivio uxoris mee*), vidi **Prilog III.**, što je razlika u odnosu na ostale obrađene knjige; Marušić, „Urbani krajolik i vlasnička topografija“, 98.

svescima. Među tim „preklopnim godinama“ ne pronalaze se, međutim, zabilježbe o istim kupoprodajama, što bi moglo ukazivati na to da je ukupan broj prodaja bio veći.

Usprkos činjenici da zapisi bilježe različite faze procesa prodaja, zajednički su im upravo oni podaci koji su ključni za pitanja urbane i vlasničke topografije unutar grada. Kao tipična za četrnaesto stoljeće može se izdvojiti zabilježba iz 1370. godine o prodaji drvene kuće Dobre Kalića (koja je ranije bila u vlasništvu mesara Lovre), nasuprot (*ex opposito*) franjevačke crkve (vjerojatno u seksteriju Sv. Vlaha) (**Slika 4.2., Tabela 4.1.**):

Tabela 4.1. Karakteristični dijelovi kupoprodajne zabilježbe serije *Venditiones Cancellariae* u četrnaestom stoljeću, *Vend. Canc.*, 2, fol. 24v. Podebljanim su slovima istaknute vrste podataka koji su bilježeni uvijek, a kurzivom one koje se javljaju kada je to bilo potrebno.

Datum zabilježbe prodaje	<i>Die XIII mensis marcii 1370</i>
Prodavatelj	<i>Dobre de Calich</i>
Predmet prodaje	<i>una domus lignaminis</i>
<i>Podatak o bivšem vlasniku</i>	<i>que fuit Loure beccarii</i>
Lokacija nekretnine	<i>ex opposito ecclesie fratrum minorum</i>
<i>Podatak o vlasniku zemljišta</i>	<i>super terreno comunis</i>
Kupac nekretnine	<i>Marcus Milenovich faber</i>
Cijena nekretnine	<i>ypp. CXV</i>
<i>Podaci o plaćanju</i>	<i>quos [ypp. CXV] confiteor et conveneor habuisse et recepisse ab ipso pro integra et completa solutione a dominus (?) predicto promictis et cetera</i>
Svjedoci ³⁷³	<i>ser Andreas de Brussa iudex et Marinus de Slavçe iudex.</i>

Kako to pokazuje ovaj primjer, glavna karakteristika zapisa iz četrnaestoga stoljeća je sažetost kancelarijskog upisa kupoprodaje. Zabilježbe o prodajama petnaestoga stoljeća postaju složenijima što omogućuje precizniji uvid u tada ugovorene i/ili ostvarene transakcije nekretnina. To, također, upućuje na zaključak da je u starijim svescima zapis o proklamaciji bio ujedno i prva službena zabilježba prodaje, dok se u novijima najprije bilježe ključni podaci (kupci, prodavatelji, opis nekretnine i slično), a tek se potom javno oglašava prodaja. Uobičajen slijed elemenata u zapisima iz petnaestog stoljeća najbolje pokazuje zabilježba iz

³⁷³ Statutom je bio određeno da „prodavatelj neke nekretnine ne može o njoj biti svjedok za kupca kojem ju je prodao, niti protiv njega“, *Statut V*, 12.

1444. godine, o prodaji kamene kuće u vlasništvu krznara Mirka Radetkovića, također u neposrednoj blizini franjevačkog samostana (**Slika 4.3., Tabela 4.2.**).

Tabela 4.2. Karakteristični dijelovi kupoprodajne zabilježbe *Venditiones Cancellariae* u petnaestom stoljeću, *Vend. Canc.*, 10, fols. 62v, 63r. Podebljanim su slovima istaknute vrste podataka koji su bilježeni uvijek, a kurzivom one koje se javljaju kada je to bilo potrebno.

Datum zabilježbe prodaje	<i>Die XXV aprilis 1444</i>
Prodavatelj nekretnine	<i>Mirchus Radetchovich piliparius</i>
Kupac nekretnine	<i>Milas Pribilovich eius nepos</i>
Predmet prodaje	<i>una domus lapidea, que fuit olim Maruse filie olim Pribili fabri et Radoslave eius uxoris</i>
Lokacija nekretnine u prodaji	<i>in sexterio Sancti Nicolai, apud ecclesiam Sancti Francisci</i>
<i>Podatak o vlasniku zemljišta</i>	<i>super terreno ser Junii de Sorgo</i>
Granice nekretnine u prodaji	<i>confinat a parte levantis cum domo que fuit Pribii Crasanovich quam nunc tenet Catarina eius filia, a parte tramontane cum domo Vlacote Dmitrovich, a parte ponentis cum domo que fuit Raichi Milosalich que nunc est comunis, a parte austri cum via comunis</i>
Obaveza plaćanja tereta (zemljarine)	<i>cum angaridio ypp. trium solvendorum annuatim heredibus et successoribus ser Junii de Sorgo pro terreno, et unius galine</i>
<i>Uvjet uživanja nekretnine do prodavateljeve smrti</i>	<i>Quod dictus Mircus venditor, et eius uxor quousque vixerunt possint stare et habitare in ipsa domo absque aliquo affectus</i>
Cijena nekretnine	<i>ypp. mille</i>
Dogovaranje obročnog tijeka isplate	<i>ypp. trecentos statim et postea annuatim, ypp. quinquaginta quousque integraliter solvitur precium dicte vendicionis.</i>
Potvrda primitka prvog obroka	<i>Et ex nunc dictus Mircus venditor confessus fuit habuisse et recepisse a suprascripto Milas Pribilovich emptore, dante et solvente pro parte dicte vendicionis et pro prima paga secundum ipsam firmam, ypp. tricentos.</i>
Proklamacija prodaje	<i>[in margine: Proclamatio] Die II maii 1444. Mandato domini consulis causarum civilium comunis Ragusii, ser Damiani de Sorgo et suorum iudicum, ser Marini Ra. de Goze, ser Marini Mi. de Restis, ser</i>

	<i>Marini Mi. de Bona, ser Nicole Pau. de Gondola, Luxa Cranchovich retulit in locis solitis et consuetis proclamavit suprascriptam vendicionem de verbo ad verbum Johanne cancellario legente, et dicente, in fine dixit unde si quis et cetera in omnibus et per omnia secundum ordines.</i>
Upisivanje institucija	<i>Texaurarii Sancte Marie (die 4 marcii 1447 cassa de voluntate ser Martoli de Zamagno et ser Johannis An. Mart. de Volzo, texaurariorum Sancte Marie) Procuratores Sancte Marie (die XXVI januarii 1445 cassa de mandato ser Martoli de Zammagno et ser Thenio de Sargo, procuratores Sancte Marie) Procuratores Sancti Blasii (die V februarii 1445 cassa de voluntate ser Marini Mi. de Restis et ser Andree de Babalio, procuratorum Sancti Blasii) Camerarii comunis</i>
Javljanje zainteresiranih strana na javno oglašenu prodaju ³⁷⁴	<i>Dum Nicola de Zive se presentavit hunc vendicioni die 28 marcii 1446 (cassa de voluntate [dicti Nicole]) Catarina filia quondam Marci de Goze, uxor dicti Mirci venditoris die 15 junii 1444 se presentavit hunc vendicioni quam habet dicere super ea (die XVIII februaris 1445 cassa de voluntate suprascripte Catharine)</i>
Daljnji tijek ugovorene obročne isplate	<i>[in margine: Solutio]³⁷⁵ Die XX februarii 1445. Mirchus Radetchovich venditor confessus fuit habuisse et recepisse a contrascript Millas Pribilovich emptore pro parte solutionis secundum pactum contentum in contrascripta venditio ypp. sesaginta. (...)</i>
Završna isplata dogovorenog iznosa i zaključivanje kupoprodaje	<i>Die VIII julii 1454. Catharina relicta Mirci Radetchovich venditoris ius habens ex testamento dicti Mirchi plenariam</i>

³⁷⁴ Srodnici i susjedi prodavatelja su polagali pravo prvokupa, što je vrlo vjerojatno slučaj i u navedenom dokumentu. O tome općenito u: Lujo Margetić, *Srednjovjekovno hrvatsko pravo: stvarna prava* (Zagreb i Rijeka: Pravni fakultet, 1983.), 88, 100; za jednake primjere prema šibenskom statutu vidi: Zelić, „Gradski statut kao izvor za povijest urbanog razvoja Šibenika“, 42, 45.

³⁷⁵ Oznaka *solutio* u ovome se slučaju upisuje pri bilježenju isplaćivanja svakog od dogovorenih obroka, dok u većini ostalih kupoprodajnih dokumenata u pravilu označava sâm kraj procesa prodaje, odnosno uplatu završnog iznosa, što, uostalom, i odgovara uobičajenoj uporabi tog pravnog termina, vidi: Petranović, „Ugovorne obveze“, 764, bilj. 53.

	<i>libertatem de exigendo denariis suprascripte venditio confessa fuit habuisse et recepisse a suprascripto Milas Pribilovich emptore dante et solvente pro integra et completa solutione suprascripte venditionis ypp. septuaginta quatuor.</i>
--	--

Nekretnina je, dakle, za tisuću perpera prodana Radetkovićevom nećaku Milasu Pribiloviću, pri čemu je prodavatelj odlučio zadržati doživotno pravo uživanja nekretnine,³⁷⁶ a isplata kupovine je dogovorena u obrocima. Kako to dalje pokazuje ova zabilježba, tijekom prve polovice petnaestoga stoljeća pisar je ispod svake oglašene prodaje kao moguće pobijatelj tog pravnog posla bio dužan zapisivati sljedeće komunalne institucije: općinske blagajnike, rizničare, prokurateure katedrale sv. Marije Velike te prokurateure crkve sv. Vlaha.³⁷⁷ I u kasnijim odlukama vezanim uz prodaje nepokretne imovine navodi se kako se te institucije, zajedno s međašnim vascima, prvi upisuju nakon oglašene prodaje.³⁷⁸ Posrijedi je, dakle, mehanizam koji im je osiguravao da ospore prodaju u slučaju da su već ranije polagali pravo na nekretninu ili im je prodavatelj bio dužan. Po oglašenoj prodaji dužnosnici navedenih gradskih i crkvenih institucija bili su se dužni očitovati, odnosno izjaviti imaju li potraživanja prema prodavatelju ili polažu li pravo na nekretninu; drugim riječima, morali su biti suglasni sa svakom ostvarenom kupoprodajom.

4.1.2. Lociranje nekretnina u kupoprodajnim zabilježbama

Seksteriji, koji se u pravilu navode u zabilježbama prodaja, često su „nadopunjeni“ i užim prostornim oznakama, poput naziva ulica ili identifikacije prostora imenima istaknutih pojedinaca. Izvori poput ovoga od posebne su važnosti za istraživanje onodobnih

³⁷⁶ Pravo uživanja nekretnine do smrti prodavatelja ili članova njegove obitelji najčešći je uvijek u obrađenim kupoprodajama, vidi također **Prilog XIV**.

³⁷⁷ Godine 1411. predloženo je da se uz navedene dužnosnike bilježe i prokurateuri općinskog hospitala: *Captum fuit de eundo ad maius consilium quod ad quamlibet vendicionem factam per cridam cancelarii scribant procuratores hospitalis comunis prout scribunt tesararios, camerarios et procuratores Sancte Marie et Sancti Blasii*. DADU, *Reformationes*, 33, fol. 192r). Citirani je dokument objavljen na mrežnim stranicama projekta DUCAC; URL: <https://ducac.ipu.hr/project/mapping/diversa/> (12. veljače 2017.).

³⁷⁸ 13–3–1514 *Che da mo inanti li cancelleri nostri quando cridano alcuna venditione de proprietade stabile li ordeni, siano tenuti et debiano soto le presentazione le quale soleno fare statim sotto la crida deli thesorieri et procuratori de Sancta Maria et procuratori de Sancto Biaxio et camerlengi notare et scrivere similiter le presentazioni deli confinatori che serano nominati in la venditione* (Cap. 218 *Ordo pro presentandis confinatoribus rerum stabilium que venduntur et proclamantur*); *Liber croceus*, prir. Branislav M. Nedeljković (Beograd: SANU, 1997.), 235.

dubrovačkih mikrotoponima jer su ulice najčešće označivane prema crkvenim građevinama ili stanovnicima.³⁷⁹ Ti su podaci važni jer svjedoče o „misaonim pejzažima koje su stanovnici nosili u svojim iskustvima“.³⁸⁰

U zapisima o prodajama navedeni su tako i nazivi užih prostornih jedinica, najčešće „predjela“ ili „susjedstava“ (u izvorima se koriste termini *contrada*, *vicinium* ili *confinium*),³⁸¹ a katkad i ulica (*ruga*, *strata*, *via*, *calle*, *uliza*). Primjerice, naziv Garište (koji i danas nosi jedna od dubrovačkih ulica) označavao je opožareni teren i odnosio se na dio seksterija Sv. Vlaha zapadno od Široke ulice u vlasništvu dubrovačke nadbiskupije. Ondje smještene kuće u izvorima se ubiciraju terminom *in Gariste*, ili *in contrata appellata Brusa* (od glagola *bruciare*, „spaliti“).³⁸² Još je toponima koji su i danas u upotrebi, uključujući Široku ulicu u istome seksteriju (*strata larga*, *via larga* ili *ruga larga*),³⁸³ dok su za seksterij Sv. Nikole zabilježene ulica Prijeki (*Priechi put*,³⁸⁴ ponekad i *via lunga*)³⁸⁵ te Zlatarska i Kovačka ulica.³⁸⁶

Osim već navedene crkve Sigurata kao čestog orijentira za ubiciranje kuća, ostali se prostorni markeri navode razmjerno rijetko. Primjerice, crkva sv. Nikole, također na istaknutoj poziciji, ne navodi se niti jednom, a crkva sv. Vida pet puta.³⁸⁷ Prema kuli Minčeti locirane su četiri nekretnine.³⁸⁸ Općenitije govoreći, u kasnijim kupoprodajama, od polovice petnaestog stoljeća do kraja 1480-ih godina, češće se bilježe uže prostorne odrednice, što

³⁷⁹ Za slična toponomastička istraživanja, uz osvrt na metodologiju, vidi: Violeta Moretti, „Zemljopisna imena u Pulskom statutu iz 1500.“, *Folia onomastica Croatica* 20 (2011.): 151–172. Razlog nestabilnog nazivlja djelomično se može pronaći i u činjenici da ni antroponimi nisu bili usustavljeni u današnjem smislu riječi.

³⁸⁰ Derek Keene, „Communications in Medieval Towns – Introductory Remarks“, u *Towns and Communication. Volume 1. Communication in Towns*, ur. Neven Budak (Zagreb: Leykam international, 2009.), 20.

³⁸¹ Jednako tako, u nekim kupoprodajnim zabilježbama, navedeni se termini koriste kao zamjenjivi pojmovi, usp. prodaje iz veljače 1465., *in contrata seu sexterio sancte Marie de Castello*, ili sličan primjer iz svibnja iste godine, *in confinio seu sexterio sancti Nicolai*, Truhelka, *Izvodi*, 45 (*Vend. Canc.*, 20, fols. 83v, 121v).

³⁸² Brojni su primjeri za prvi slučaj (*in Gariste*), tek je za drugi primjer (*in contrata appellata Brusa*) zabilježen tek jedan: *Vend. Canc.*, 7, fol. 219r.

³⁸³ *Vend. Canc.*, 5, fol. 74v; 8, fol. 51v; 9, fol. 115r; 10, fol. 4r.

³⁸⁴ *Vend. Canc.*, 11, fols. 6r, 13r.

³⁸⁵ *Libri domorum*, I, 149.

³⁸⁶ Neki od primjera ukratko su navedeni u: Marušić, „Urbani krajolik i vlasnička topografija“, 102. Zabilježen je, nadalje, i niz drugih urbanih toponima, poput brojnih ulica koje su se nazivale prema pojedincima, o kojima će biti riječi u poglavlju o socijalnoj topografiji seksterija.

³⁸⁷ *Vend. Canc.*, 5, fol. 98r; 8, fols. 147v, 149v; 12, fol. 141v; 13, fol. 78r.

³⁸⁸ *Vend. Canc.*, 9, fol. 117v; 11, fol. 28r; Truhelka, *Izvodi*, 17 (*Vend. Canc.*, 17, fol. 7v), 56 (*Vend. Canc.*, 27, fol. 49r), 61 (*Vend. Canc.*, 29, fol. 97r; potonja se kuća nalazila izvan gradskih zidina, točnije iznad Minčete i pokraj mlinova, *supra turrim de Menze apud molendinos*).

omogućuje i precizniju ubikaciju tada prodavanih kuća. Slučaj je to s predjelom koji se i danas naziva Peline, na sjeveroistočnom obodu seksterija, a koji se pod tim nazivom navodi tek u kronološki kasnijim kupoprodajnim zabilježbama.³⁸⁹

4.1.3. Kreiranje baze podataka

Iz dokumenata su izlučene sljedeće cjeline: (1) datum prvog zapisa prodaje, (2) prodavatelj, (3) kupac, (4) predmet prodaje, (5) cijena prodavane nekretnine, (5) seksterij i/ili približna lokacija nekretnine, (6) nekretnine i ulice s kojima prodavana nekretnina graniči (prema stranama svijeta),³⁹⁰ (7) obaveza plaćanja tereta (*angaridium*), odnosno zemljarine na zemljište na kojem se nekretnina nalazi te (8) komentar (u pravilu uvjeti za sklapanje prodaje).³⁹¹ **Tabela 4.3.**, u kojoj su sadržani svi navedeni podaci, strukturom prati slijed u obrađenim kupoprodajnim zabilježbama. Dakle, u ovoj tablici kupoprodajnih dokumenata proširen je opseg podataka koje je svojim neobjavljenim istraživanjem pokrio Truhelka (**slika 4.1ab**). Po strani su ostavljene bilješke o javljanju zainteresiranih strana jer su siromašne podacima koji su relevantni za istraživanje. Taj, ujedno i najstroženi dio procesa kupoprodaje, može se pratiti u tjednima i mjesecima, a ponekad čak i godinama nakon prvog zapisa prodaje. Kao i kod ostalih serijskih izvora u kojima su podaci upisivani kroz dulji vremenski period (i nužno pisani različitim rukama), snalaženje je često otežano njihovim nesustavnim upisivanjem koji često prekrivaju i margine listova.³⁹²

Budući da su u istraživanju kompleksne teme vlasničke i socijalne topografije glavni oslonac kupoprodajne zabilježbe, bilo je potrebno dodatno analizirati te podatke s obzirom

³⁸⁹ Truhelka, *Izvodi*, 29 (*Vend. Canc.*, 16, 45r) (*in loco dicto Pellile*), 44 (*Vend. Canc.*, 20, 43r) (*in loco vocato Pellila*).

³⁹⁰ Premda je godine 1313. zakonski propisano da prodavatelji moraju obavijestiti vlasnike kuća s kojima prodavana nekretnina graniči te da se ta objava treba upisati u službenu knjigu: *Statut VIII*, 68, 478–479 (*De denunciatione fienda confinatoribus*), većina kupoprodajnih zabilježbi iz četrnaestog stoljeća ne sadržava te podatke.

³⁹¹ Prve, radne verzije transkripcija objavljene su na mrežnim stranicama projekta DUCAC u kronološkome redu, razvrstane prema seksteriju u kojem su se nalazile (Sv. Nikola, Sv. Vlaho i Sv. Marija Velike): https://ducac.ipu.hr/project/data/venditiones_cancellarie/ (26. ožujka 2018). Mnoge od tih transkripcija u ovom su radu revidirane i poboljšane.

³⁹² Ignacij Voje je, istražujući seriju *Debita Notariae* istaknuo da zapisi koji obiluju naknadnim zabilježbama i vrlo kompliciranim vraćanjem dugova signaliziraju „da s postopkom nekaj ni v redu in da obstajajo nepravilnosti, težavke ali zapreke“, Ignacij Voje, *Poslovna uspešnost trgovcev v srednjeveškem Dubrovniku* (Ljubljana: Znanstveni institut Filozofske fakultete, 2003.), 309–310. Moguće je kako se u sličnim primjerima prodaja kuća u seriji *Venditiones* radi o jednakim primjerima komplikacija pri izvršavanju prodaje, o čemu se sud svakako moći dati buduća istraživanja ove građe.

na status kupaca i prodavatelja; razlikovane su tako fizičke osobe (prema spolu), prodaje u kojima su kupci ili prodavatelji više osoba, te pravne osobe (crkvene i gradske institucije, bratovštine). Status kupaca i prodavatelja promatran je u relaciji s tipom prodavane nekretnine, a rezultati su prikazani na **Tabeli 4.4**.³⁹³ Prodavatelji su u 35% slučajeva bili fizičke osobe – muškarci (*individua*), slijedi građanski sud (*curia civilium*) s 23%, dok 12% otpada na izvršitelje oporuka, 10% na žene, 6% skrbnike te 3% braću udruženu u fraterne.³⁹⁴ Među kupcima također prednjače fizičke osobe, ali u puno većem postotku: 70% muškarci i 3,4% žene. Sud kupuje tek jednom (0,4%), fraterne su zastupljene s 14%, skrbnici s 1,7%, a 4,3% su kupnje nekretnina od različitih pravnih osoba i institucija, uključujući bratovštine i samostane. Ista tabela omogućuje usporedbu trendova u transakcijama. Društvene skupine u različitim omjerima sudjeluju u kupoprodajama nekretnina: braća zajednički češće kupuju nego prodaju, kao i muškarci, a obratno vrijedi za žene. Naposljetku, zamjećuje se povećanje broja nekretnina u rukama bratovština i ostalih institucija.³⁹⁵

4.2. Predmeti kupoprodajnih zabilježbi

4.2.1. Tipologija i terminologija nekretnina

Osnovni podatak iz ovih zapisa koji će biti korišten pri daljnjim analizama je onaj o predmetu prodaje. Prilikom sastavljanja kupoprodajnih zapisa kuće se, međutim, ne opisuju, već se bilježe samo relevantni podaci – lokacija (naziv seksterija i eventualno neka bliža prostorna odrednica), materijal od kojeg je kuća izgrađena te imena međašnih vlasnika. Podaci o površini nekretnine,³⁹⁶ katnosti i prostornom rješenju izostaju. Štoviše, u zapisima iz petnaestoga stoljeća kuće se najčešće nazivaju samo *domus*.

Dodatne karakteristike objekata navode se iznimno rijetko, tj. tek u slučaju kada se radilo o nestandardnim elementima koji su, očito, povećavali vrijednost nekretnine na tržištu. U te se elemente ubrajaju vanjska stubišta, trjemovi, peći i *gajfumi* (prizidni dimnjaci na

³⁹³ Izrađeno prema <https://rawgraphs.io/> (21. kolovoza 2018.), *Alluvial graph*.

³⁹⁴ O tom tipu udruženja vidi: Zrinka Pešorda Vardić „Youth and Age: Families of Wealthy Commoners in Late Medieval Dubrovnik“, u *Generations in Town: Succession and Success in Pre-Industrial Urban Societies*, ur. Finn Einar Eliassen i Katalin Szende (Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2009.), 31–32.

³⁹⁵ Ova će pitanja, uz konzultaciju daljnjih arhivskih vrela, biti razmatrana u poglavlju 5.

³⁹⁶ Površine čestica se bilježe jedino u slučaju prodavanja jednog dijela nekretnine, kako bi se točno definirao predmet prodaje. Za takve primjere u knjigama petnaestog stoljeća vidi, primjerice: *Vend. Canc.*, 7, fol. 233r; 9, fols. 113r; 129r; 12, fol. 139v; 13, fol. 188r.

višim etažama), koji se susreću u nizu prodaja, ali ponajprije u seksterijima Kaštela i Pustijerne. Nekoliko je takvih primjera: *domus cum una scala lapidea de foris* u seksteriju Sv. Petra,³⁹⁷ *domus de muro cum scala lapidea extra domum* na Pustijerni,³⁹⁸ te *domus cum scala et archivolto* koja se nalazila *apud ecclesiam Sancte Jellene*.³⁹⁹

Kako je navedeno, kuće u seksteriju Sv. Nikole bile su jednostavnije, zbog čega se kao dodatni elementi bilježe dijelovi njihove opreme, primjerice cisterna u kući Radina Ilića.⁴⁰⁰ Nažalost, vrlo se rijetko navodi broj katova prodavane nekretnine, a primjera je tek nekoliko; jedan od njih je *domus murada, copata et cum solariis duobus* (doslovno „zidana, kupama pokrivena kuća s dva kata“) koju je 1439. godine prodavala Paskuša, kći pokojnog Pavla Ilića.⁴⁰¹ Pojedine prodaje retrospektivno bilježe promjene na nekretninama, kako u vlasništvu tako i u materijalu od kojeg su bile izgrađene. Primjer je kuća zidana vapnom (*domus de muro cum creta*) Juroja Radulinovića koju je, kako je navedeno u kupoprodaji, dobio (*que fuit donata*) od svoje žene Radosave (koja ju je pak kupila od Stane, žene Ivana OGREJE) kao kuću od suhozida, a Juroje ju je potom sazidao u kamenu (**Prilog XV**).⁴⁰²

Daljnji zabilježeni primjeri pojašnjavaju korištenje naziva *domus magna* (**Prilozi VII. i XIII.**),⁴⁰³ jedinog specifičnog termina koji se kao oznaka za vrstu nekretnina pronalazi u obrađenim kupoprodajnim zabilježbama. Termin se prvenstveno veže uz reprezentativne vlasteoske kuće, no koristi se i općenitije za svaki oblik „glavne“ kuće imućnih pojedinaca u čijem je vlasništvu bilo više nekretnina. Znakovito je, nadalje, da se termin u pravilu javlja kada cijela ulica ili predjel dobivaju ime prema njihovim vlasnicima.⁴⁰⁴ Više je takvih primjera u ostalim dijelovima grada, dok se u Sv. Nikoli ističe onaj iz veljače 1465. kada se

³⁹⁷ *Vend. Canc.*, 5, fol. 196v.

³⁹⁸ *Vend. Canc.*, 11, fol. 74v.

³⁹⁹ *Vend. Canc.*, 13, fol. 8v.

⁴⁰⁰ *domus in qua est cisterna (...), cui domui sunt confines, a parte ponentis via comunis, a parte montis domus Radane et filiorum, a parte levantis domus magna ipsius venditoris, a parte pellagi domus Milač Zupinovich; Vend. Canc.*, 6, fol. 2v.

⁴⁰¹ [domus] *prope ecclesiam Sancti Segurati, confinat a monte cum Bogdano Conman, a pelago cum Fiorio Turcinovich, a ponentatum (!) cum ser Stefano de Zamagno, ab alia cum via comunis; Vend. Canc.*, 8, fol. 89v.

⁴⁰² *domus de muro cum creta, que domus fuit olim de macerie et fuit donata dicto Juroe per Radosavam uxorem suam et quam domum dicta olim Radosava emerit a Stana uxoris olim Ivani Ogeia et quam domum ipse Juroe postea muravit conecta prout eadem presens; Vend. Canc.*, 5, fol. 221v.

⁴⁰³ *domus magna lapidea in qua habitat [dona Legna uxor quondam ser Jacobi de Georgio] et unum casale positum prope dictum domum, podignuta na zemljištu crkve Domino (Vend. Canc.*, 3, fol. 175v) te *domus magna Vitka pok. Valka Rastića u seksteriju Sv. Marije (Div. Canc.*, 28, fol. 102v).

⁴⁰⁴ Benyovsky Latin, „Smještaj gradskog plemstva“; Plosnić Škarić, *Gotička stambena arhitektura*, 70, 140.

prodaje „druga kuća, nad velikom kućom (*domus magna*) pokojnog Vita Rastića, u kojoj je stanovao“.⁴⁰⁵ Nadalje, uz prodavanu su se kuću nalazile i ostale nekretnine koje je pokojnik oporučno ostavio velikom hospitalu.⁴⁰⁶ Osim „velikih kuća“ u tek dvije se kupoprodaje nekretnine opisuju kao „male“: *domuncula*⁴⁰⁷ ili doslovno „mala kuća“ (*domus pervula*).⁴⁰⁸

Prodavane nekretnine moguće je razvrstati po tipu i usporediti njihov udio kroz četrnaesto i petnaesto stoljeće (**Tabela 4.5.**): kuće od drva – *domus lignaminis* činile se 38% u četrnaestom, dok je u petnaestom stoljeću registrirana tek jedna zabilježba), kamene zidane kuće – *domus lapidea* ili *domus de muro* (26% u četrnaestom i 66% u idućem stoljeću), te kuće od suhozida, dakle građene bez vezivnog materijala – *domus macerie* (14% naprema 4%). Raspored ovih vrsta nekretnina u prostoru seksterija 1417. godine prikazan je na **sllici 4.4.** Većina navedenih kuća prodavana je u cijelosti, dok se u slučaju prodaje nekretnine u jednom njezinome dijelu ona, neovisno o materijalu, naziva „dio kuće“ (*pars domus*).⁴⁰⁹ **Tabela 4.5.** sadrži i daljnje tipove nekretnina, poput građevinskih čestica (*terrenum*). U kategoriju „ostalo“ ubrojene su sve kuće koje su bile izgrađene kombinacijom više materijala, najčešće drva i kamena ili drva i suhozida.⁴¹⁰

⁴⁰⁵ (vendidit) *domus secundam supra domus magnam condam ser vite de Restis in qua habitaba condam ser Vita de Restis*; Truhelka, *Izvodi*, 45 (*Vend. Canc.*, 20, fol. 91r)

⁴⁰⁶ Navodi se i da je kuća graničila s još nekretnina koje su bile u njegovom vlasništvu, a koje je ostavio hospitalu (*domus contigua domui quam olim s. Vita legavit hospitali magno*), Truhelka, *Izvodi*, 45 (*Vend. Canc.*, 20, fol. 91r). Drugi zabilježeni primjer iz istog seksterija je *domus magna illorum de Jurcho* (Truhelka, *Izvodi*, 65 [*Vend. Canc.*, 25, fol. 137v]). Drugi zabilježeni primjer iz istog seksterija je *domus magna illorum de Jurcho* (Truhelka, *Izvodi*, 65 [*Vend. Canc.*, 25, fol. 137v]) te kuća *iuxta domum magnam Petri Primi* (*Vend. Canc.*, 5, fol. 123v) i kuća koja sa zapadne strane graniči s *domus magna Maroe de Misglien* (*Vend. Canc.*, 6, fol. 2v).

⁴⁰⁷ *Vend. Canc.*, 6, fol. 110v (ugovor o prodaji triju „domuncula“ u nizu).

⁴⁰⁸ *Div. Canc.*, 28, fol. 32r (*domus lapidea pervula*). Istraživanja drugih istočnojadranskih gradova i, što je važnije, na drugim vrstama izvora pokazuju kako je sačuvana terminologija nekretnina mnogo složenija, te da su prema sačuvanoj arhivskoj građi moguća detaljnija razmatranja tipova svjetovne arhitekture i elemenata stambenih cjelina. Podaci o Zadru tijekom prve polovice četrnaestoga stoljeća doneseni su u recentnim istraživanjima Sandre Begonje, vidi: Sandra Begonja, *Uloga gradskog plemstva u urbanom razvoju Zadra u vrijeme Ludovika I. Anžuvina (1358. – 1382.)* (doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, 2017.), 264–291.

⁴⁰⁹ Kada je dolazilo do prodaje jednog specifičnog dijela kuće (a ne idealnog dijela), rijetko se navodi o kojem se točno prostori ili katu kuće radilo. Iznimka je prodaja kamene kuće u Stonu iz siječnja 1452. godine u kojoj je predmet transakcije jedan kat „domus magne“ Nikole Paskvalovog Rastića: *domus magna ipsius ser Nicole venditoris in Stagno apud domum ser Johannis de Todixio et apud unam aliam domum ipsius ser Nicole venditoris unius palmenti in qua ad presens habitat Petar Stervanovich*; *Vend. Canc.*, 13, fol. 27r. Općenito o podjelama kuća vidi: Sofija Sorić, „Prilog poznavanju kuće Nassis u Zadru: podjela kuće iz 1488. godine“, *Ars Adriatica* 7 (2017.): 145–156.

⁴¹⁰ Dobiveni rezultati predstavljaju apsolutne vrijednosti, odnosno, uvrštene su sve nekretnine u prodaji iako se ponekad iste kuće prodaju više puta. Jednako tako, u nekim se zabilježbama istovremeno trguje s više kuća (ponekad zajedno sa zemljištima izvan grada) što znači da je broj prodaja manji od broja prodavanih nekretnina, ali su one u analizi tretirane kao zasebne cjeline. Kategorija „ostalo“ brojnija je za starije dijelove

Ukupno gledajući, najbrojniji tip nekretnine u seksteriju Sv. Nikole prema svescima *Venditiones Cancellariae* (1352. – 1454.) i *Diversa Cancellariae* (1388. – 1395.) je jednostavna kamena kuća bez posebnih (dodatnih) elemenata. U četrnaestom stoljeću, međutim, veći je udio drvenih kuća (dostiže gotovo 40%), dok će u narednom stoljeću biti prodana jedino drvena kuća Lopuđanina Simka Petrovića 1420. godine.⁴¹¹ Broj prodanih slobodnih građevinskih čestica očekivano je veći u četrnaestome stoljeću kada prostor seksterija još nije u potpunosti bio izgrađen. Zaključno, zamjećuje se i postupni pad broja kuća od suhozida, iako one, za razliku od drvenih kuća, neće u potpunosti iščeznuti iz urbane slike Sv. Nikole u petnaestom stoljeću.

Dok navedene kategorije nekretnina ne predstavljaju nepoznanice, puno je složenije odrediti značenje termina *casale* (često u grafiji *caxale*). Navedeni se termin spominje u 35 zabilježbi prodaja (ukupno 6% prodaja u četrnaestom i 8,5% u petnaestom stoljeću).⁴¹² Do sada su već iznesena različita tumačenja toga termina, ovisno o ruralnom ili urbanom kontekstu u kojem se koristi, a naglašene su i promjene u značenju kroz stoljeća. Ukratko, u trinaestom stoljeću posrijedi mogu biti gotovo suprotni pojmovi – neizgrađena građevinska čestica i matična obiteljska kuća (odnosno *domus magna*).⁴¹³ U dokumentima narednoga stoljeća, pod tim se pojmom označavaju ruralni sklopovi i cjeline sastavljene od niza objekata, ali se susreću i zapisi u kojima je taj termin istovrijedan pojmu *domus*.⁴¹⁴ Mogući sininim terminu *casale* je i *chasamentum* koji se, međutim, prodaje tek jednom.⁴¹⁵

Pojedini *casali* se u dubrovačkim prodajama navode s „kamenjem, žbukom, pijeskom i zemljom koja se ondje nalazila“,⁴¹⁶ što upućuje na zaključak da se moglo raditi o kućama u

grada čiji je urbani krajolik bio raznolikiji te su se prodavale i peći, stambeni prostori u lukovima nad ulicama i slično.

⁴¹¹ *Infra hos confines de ponente est via comunis, de pellago est domus Radoslavi Nosotta mediante pariete comuni, de monte cum casali Pripchi Cracianovich, de levante est domus Bogdanaç Petrovich albanensis mediante cloacha comunali et alios suos confines; Vend. Canc., 5, fol. 62v.*

⁴¹² Uz navedene kupoprodaje *casala*, treba spomenuti i jedan primjer prodaja nekretnine *chasamentum*, koju 1373. godine Živko Sebičina kupuje za 155 perpera od Miloslava Dobromilića (*Vend. Canc., 3, fol. 17v*). I u ovom se slučaju radi o terminu koji, ovisno o kontekstu, može poprimiti različita značenja, vidi Andreis, Benyovsky Latin i Plosnić Škarić, „Socijalna topografija Trogira u 14. st.“, 115–117.

⁴¹³ O značenju termina u ranijim kupoprodajnim dokumentima, iz trinaestoga stoljeća, vidi: Benyovsky Latin i Begonja, „Nekretnine u notarskim dokumentima 13. stoljeća“, 7–38.

⁴¹⁴ Josip Lučić, „Prinosi građi srednjovjekovnog latiniteta (*capanna, casale, curia, homo, domus, rusticus, sella, villa, villanus*)“, *Arhivski vjesnik* 9, izd. 1 (1966.): 285–297.

⁴¹⁵ *Vend. Canc., 3, fol. 17r.*

⁴¹⁶ Na primjer *casale cum omnibus lapidibus, calce, savorna et terreno in ipso casali esistenti; Vend. Canc., 7, fol. 121v.*

gradnji, česticama namijenjenim podizanju kamenih kuća ili pak ruševinama, čemu u prilog ide i sintagma *casale sive terrenum*.⁴¹⁷ Nije isključeno da je *casale* mogao biti i tip bloka organiziranog oko unutrašnjeg dvorišta,⁴¹⁸ o čemu svjedoče zapisi o prodaji kuća koje su se nalazile *in casale*,⁴¹⁹ a još više sintagma *sex casalia in unum*, zabilježena u seksteriju Sv. Vlaha.⁴²⁰ Nadalje, u slučajevima kada se prodaje *domus cum casale*, najvjerojatnije se radi o nekretnini s nekom vrstom dvorišta⁴²¹ u kojem su se mogli nalaziti i bunari.⁴²² Zaključno, pojedini primjeri govore o *casalima* kao o površinom prostranim i tržišno vrijednim terenima. Tako je najskuplja prodavana nekretnina u seksteriju Sv. Nikole bio upravo *casale* u vlasništvu Mihoja Barabe, za koji je 1420. godine ugovorena cijena od čak pet tisuća perpera.⁴²³ Upravo navedeni odnos vrste nekretnine, njihove lokacije i opreme otvara put daljnjem razmatranju vrijednosti stambenih objekata u seksteriju.

4.2.2. Cijene nekretnina

Podaci iz kupoprodaja omogućuju, nadalje, raspravu o prosječnim vrijednostima drvenih i kamenih kuća. Potrebno je, međutim, voditi računa o tome da iznosi navedeni u prodajama ne odražavaju nužno realnu vrijednost nekretnine.⁴²⁴ Primjerice, na cijenu su mogli utjecati

⁴¹⁷ *Vend. Canc.*, 5, fols. 127v, 158v, 201v, 255v. Važno je istaknuti da *terrenum* može značiti svaki slobodan prostor, pa i onaj koji je nastao rušenjem ranije kuće. Statut je propisao da „ako neka kuća uz put ili ulicu bude imala tako star i ruševan zid da se ljudima čini da će lako pasti, neka gospodin knez sa svojim Sudom pođe na mjesto, pa ako on procjeni da jest ruševan, naredit će da taj zid ili svod vlasnici ojačaju ili obnove. Ako ga sami vlasnici ne budu htjeli ojačati ni obnoviti, gospodin knez dat će ga srušiti da nekom ne škodi“, *Statut V*, 17 (*De laboreriis veteribus et ruinosis*).

⁴¹⁸ Ukoliko je ova pretpostavka točna, radilo bi se o svojevrsnom „bloku“ građevina, koje je u urbanoj matrici Dubrovnika prepoznala Marija Planić-Lončarić, „Zajednički prostori stambenih zona“, 64–75.

⁴¹⁹ Primjerice, prodaja polovice kuće koja se nalazila u sklopu *casala*, *Vend. Canc.*, 9, fol. 82v.

⁴²⁰ *Vend. Canc.*, 5, fol. 167v.

⁴²¹ Primjerice, *domus de muro cum casale* kupljen 1423. godine, *Vend. Canc.*, 5, fol. 123v, ili pak raniji *casale cum passu uno cum dimidio domus coperte lapidee* iz 1388., *Div. Canc.*, 28, fol. 2r.

⁴²² Kako to svjedoči nekretnina prodana 1360. godine u seksteriju Sv. Petra: *domus lapidea cum duobus casalibus lapideis prope ipsam domum et cum una sponça prope eandem domum*; *Vend. Canc.*, 1, fol. 206v.

⁴²³ *Vend. Canc.*, 5, fol. 42v. Komparativan je primjer *casala* dimenzija pravokutnika (ukupno devetnaest puta sedam metara) koji je, za također iznimno visoku cijenu od 8000 perpera kupio imućni trgovac Antoje Butko 1425. godine u seksteriju Sv. Vlaha, *Vend. Canc.*, 5, fol. 201v.

⁴²⁴ Za analizu raznih tipova prodaja nekretnina vidi: Christian van Bochove, Heidi Deneweth i Jaco Zuijderduijn, „Real Estate and Mortgage Finance in England and the Low Countries, 1300–1800“, *Continuity and Change* 30, izd. 1 (2015.): 9–38. Zahvaljujem suautorici citiranog rada, Heidi Deneweth, na poticajnom razgovoru o ovoj temi. S ciljem dobivanja što vjernije slike nekretninskog tržišta treba, nadalje, voditi računa i o varijabilnosti odnosa perpera (obračunske valute) i grosa (efektivnog novca) kroz izučavano razdoblje. U prvoj polovici petnaestog stoljeća, između 1419. i 1453. godine, odnos je varirao između 1:10 (1419.) i 1:14

razni čimbenici, među kojima je najčešći bio poravnavanja dugovanja među sudionicima u prodaji ili pak prema trećim stranama.⁴²⁵ Primjerice, godine 1365. izvršitelji oporuke Radice Bogdanić prodali su drvenu kuću Milčinu Pribojeviću za 360 perpera, tj. za iznos koji osjetno nadilazi uobičajene cijene kuće od drva šezdesetih godina četrnaestoga stoljeća. „Nerealnu“ cijenu nekretnine potvrđuju i razlozi stavljanja kuće na prodaju: rješavanje dugova (*venditio pro solvendo debita*) i izvršavanje oporuke (*venditio pro complendo testamentum*).⁴²⁶ Cijena regulirana kupoprodajnom zabilježbom trebala je prodavatelju biti isplaćena u dogovorenom roku, a u protivnom je moglo doći do pritvaranja kupca i prodaje dijela njegove imovine.⁴²⁷

Nadalje, iz analize prodaja proizlazi da su iste nekretnine tijekom izučavanog razdoblja mogle bile prodavane više puta, te da je prilikom svakog ponovnog oglašavanja cijena u pravilu rasla. Ilustrativan je primjer trgovca Pribila Betinoge (*Bectinoga*) koji je početkom veljače 1374. godine namjeravao prodati kamenu kuću pokraj crkve sv. Petilovrijenaca Martinu Đurđeviću za 250 perpera.⁴²⁸ Prodaja očito nije stupila na snagu jer je samo deset dana kasnije ta ista kuća prodana Vlaha Sorkočeviću, ali ovaj put za iznos od tri stotine perpera.⁴²⁹ Jednako tako, u listopadu godine 1388. zlatar Pripčin Desojević⁴³⁰ kupio je kamenu kuću za 1100 perpera,⁴³¹ da bi istu nekretninu u lipnju 1390. prodao za 1500 perpera.⁴³²

(1442.), usp. Pavo Živković, „Pariteti dubrovačkog novca u srednjem vijeku“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti Istraživačkog centra JAZU* 22–23 (1985.): 31–39.

⁴²⁵ U tom je slučaju visina iznosa bila određena prema visini duga. Dugovanje prema trećim stranama (koje, dakle, nisu sudjelovale u prodaji), rijetko je bilježena. Iznimka je kuća *Give de Bastellio* koju 1355. godine prodaje *pro solvendo debitis Laurice de Volcassio*, *Vend. Canc.*, 1, fol. 116r.

⁴²⁶ Spomenuta drvena nekretnina nalazila se *iuxta domum quondam Milex Bogndanich*; *Vend. Canc.*, 2, fol. 1r.

⁴²⁷ „ako ubuduće koja osoba kupi koju nekretninu, a ne isplati cijenu u zakonskom roku ili u roku ugovorenom između prodavatelja i kupaca, može se prodati (nešto) od nekretnina i pokretnina kupca i od posjeda koji tada bude kupio (...)“, *Statut VIII*, 67 (*De emptore rei stabilis non solvente precium ad terminum*).

⁴²⁸ *Vend. Canc.*, 3, fol. 47v.

⁴²⁹ *Vend. Canc.*, 3, fol. 38v. Prodavana kamena kuća u obje je kupoprodajne zabilježbe locirana na sljedeći način: *super terreno comunis iuxta ecclesiam Sanctorum Petri, Laurentii et Andree, ex parte levantis et pelagi cum via comunis, ex parte ponentis cum domo Phylippi sertoris mediante muro comunali, et ex parte montis cum domo Deche fabri mediante muro comunali quantum est altra domus dicti Deche*.

⁴³⁰ Fisković, „Dubrovački zlatari“, 166.

⁴³¹ *Div. Canc.*, 28, fol. 7v.

⁴³² *Div. Canc.*, 28, fol. 37v. Nedvojbeno je da se radi o istoj nekretnini jer je kuća kupljena od Elije Predojevića, dok se u ponovnoj prodaji 1390. godine bilježi [domus] *dicti Pripchini (...) quam domum emit ab Helya Predoevich*. Valja otvorenom ostaviti mogućnost da je Pripčin kuću uredio ili podignuo te je zbog toga postigla višu cijenu (usp. slučaj kuće Ivana iz Vienne).

U tim je slučajevima moguće da su nekretnine u međuvremenu renovirane ili dograđene, kao u već spomenutom primjeru kuće koju Ivan iz Vienne prodaje Stanku Stanislaliću. Analogan primjer zabilježen je u travnju 1441. godine kada izvršitelji oporuke pokojnog Mihovila Andrijinog Menčetića prodaju njegovu kamenu kuću u seksteriju Sv. Marije od Kaštela kanonicima katedrale za 900 perpera, uz uvjet da se prodavatelji obvezuju dati 100 perpera (svota uključena u cijenu) za obnovu i popravak prodavane kuće (**Prilog XIX.**).⁴³³ Prodaja s najvećom ostvarenom cijenom iz četrnaestog stoljeća zabilježena je 1356. godine, a odnosila se na kamenu kuću „s praznim terenom“ (*domus cum terreno vacuo*) Petra pok. Nikole Buće, očito većih dimenzija jer su je kupci, Petar i Pavao Quirino, platili 5525 perpera.⁴³⁴ Kamena je kuća tada bila pravi raritet u seksteriju Sv. Nikole (barem na općinskom zemljištu), a ova se nekretnina vjerojatno nalazila na samoj Placi (s tri je strane bila omeđena javnim ulicama).⁴³⁵

S druge strane, kuće su bile prodavane i za cijenu od svega nekoliko perpera, pri čemu se u pravilu radilo o prenošenju vlasništva između članova iste obitelji, najčešće roditelja i djece ili među supružnicima (**Prilog II. i IV.**). Primjerice, 1373. godine zlatar Mihoje Korizma je svojoj ženi Jeluši prodao uglovnicu na općinskom terenu za samo deset perpera,⁴³⁶ a za istu je cijenu godine 1428. Desin Nikolić supruzi Prvuli prodao kamenu kuću „koju je sam podigao i sazidao“.⁴³⁷ Istovjetan je slučaj prijenosa vlasništva nepokretne imovine s Brajka Nenade na njegovu ženu Radu: za vinograd u Župi, zemljišta u Gružu i kamene kuće u seksteriju Sv. Nikole Rada je platila svega pet perpera.⁴³⁸ Godine 1380. Mara, žena pokojnog Paska Dvornića, prodala je kamenu kuću svojoj kćeri Nikoleti za svega deset perpera.⁴³⁹ Dvije godine ranije, u lipnju 1378., Mara je tu istu nekretninu kupila za čak 1000

⁴³³ *Cum hac tamen condicione quod ipsi epitropi teneatur et debeant dare et solvere ipsius emptoribus pro aptando et reparando dictam domum ypp. centum et sic promiserunt; Vend. Canc., 8, fol. 179r.*

⁴³⁴ *Vend. Canc., 1, fol. 149v.* O nekretninama te obitelji vidi: Bariša Krekić, „Venetians in Dubrovnik (Ragusa) and Ragusans in Venice as real estate owners in the 14th century,“ u: *Isti, Unequal rivals: essays on the relations between Dubrovnik and Venice in the thirteenth and fourteenth centuries* (Zagreb i Dubrovnik: HAZU, 2007.), 57–59.

⁴³⁵ *que domus cum terreno vacuo confinat ex parte levantis et ponentis cum viis comunis, ex parte montis cum via comunis, et ex parte pelagi cum terreno comunis; Vend. Canc., 1, fol. 149v.* Na temelju podatka da je kuća s tri strane graničila javnim cestama može se zaključiti da se nalazila na južnoj strani seksterija, odnosno da je zauzela cijelu širinu dvostrukog niza (dakle prostor koji je regulacijom iz 1296. bio namijenjen podizanju dviju kuća).

⁴³⁶ *Vend. Canc., 3, fol. 41r.*

⁴³⁷ *[domus] qua ipse laboravit et muravit; Vend. Canc., 6, fol. 13v.*

⁴³⁸ *Vend. Canc., 4, fol. 33v.*

⁴³⁹ *Vend. Canc., 3, fol. 141r.*

perpera od izvršitelja oporuke, svog zeta Bogdana Miloslavića, *pro solvendo dote Nicolette uxoris dicti Bogdani et satisfaciendi sui testamenti*.⁴⁴⁰

Ukratko, navedeni primjeri ukazuju da prilikom rasprave o cijenama nekretnina iskazanim u kupoprodajama valja voditi računa o specifičnostima transakcija.⁴⁴¹ Nužno je, dakle, uzeti u obzir činjenicu da nam pozadina prodaje i karakteristike predmeta prodaja nisu uvijek poznate. Unatoč tome, zbirna analiza podataka može rasvijetliti kretanja na dubrovačkom tržištu nekretnina.⁴⁴² Drvenu kuću tijekom druge polovice četrnaestoga stoljeća moglo se kupiti za nekoliko desetina perpera (44% takvih nekretnina prodano je za manje od 50 perpera), dok najskuplje kuće nisu prelazile svotu od 200 perpera (svega 3,5% drvenih nekretnina postiglo je cijenu između 150 i 200 perpera), vidi **Tabelu 4.6**. Sve kuće od suhozida koštale su manje od 50 perpera (većina, 61%, kupljena je za svega 20 perpera). Kada je pak riječ o kamenim kućama tijekom istog razdoblja, one su postizale značajno višu cijenu. Za prosječnu zidanu nekretninu trebalo je izdvojiti nekoliko stotina perpera: 28% kuća stajalo je ispod 100 perpera, 39% se prodalo za cijenu do 500 perpera, dok je do 1000 perpera prodano 23% zidanih kuća, vidi **Tabelu 4.7**.

Što se petnaestog stoljeća u seksteriju Sv. Nikole tiče, zadržana je prosječna cijena kamenih kuća od nekoliko stotina perpera (49% prodano za iznose do 500 perpera), no porastao je broj nekretnina s višim iznosima: 6% kuća postiglo je cijenu između 1500 i 2000 perpera, a 9% iznad tog iznosa, vidi **Tabelu 4.8**. Ti se rezultati mogu usporediti s pokazateljima za ostale dijelove grada (**Tabela 4.9**), a ta usporedba ne otkriva značajna odstupanja iz nekoliko razloga. Prvo, broj prodanih nekretnina u seksteriju Sv. Nikole prelazi polovicu svih prodanih nekretnina u Dubrovniku te podaci vezani za ostale

⁴⁴⁰ *Vend. Canc.*, 3, fol. 125v. Premda se u prijenosu vlasništva nekretnine s majke Mare na kći Nikoletu ne navode granice kuće, obje su nekretnine bile smještene na teritoriju obitelji Sueri, zbog čega možemo biti sigurni da se radi o istoj nekretnini koja je prodavana više puta.

⁴⁴¹ Cijene nekretnina registrirane su u perperima i grosima. Primjerice, cijena kamene kuće koju je bratovština sv. Nikole *de Campo* kupila od Jurja Zepolarija bilježi se na sljedeći način: [domus lapidea] *pro precio et nomine precii perperi quadringentorum grossis ragusii* (*Vend. Canc.*, 5, fol. 27v), pri čemu se podrazumijevalo da će svota biti isplaćena dubrovačkim novcem (prema tečaju važećem u vrijeme isplate), o čemu vidi Živković, „Pariteti dubrovačkog novca“, 36–39. U prodajama se, nadalje, bilježe i samo perperi, a prilikom nekim ponovljenih prodaja navode se identične vrijednosti nekretnina, u perperima ili u grosima. Na primjer, Budna, žena pokojnog fontekarija Pribislava Božitkovića, prodala je kuću *pro yperperorum quadraginta quinquaginta grossorum ragusii* (*Vend. Canc.*, 13, fol. 35v), da bi prodaja bila poništena i pod istim uvjetima ponovljena točno godinu dana kasnije (1453.), s cijenom koja je zapisana na sljedeći način: [pro] *yperperorum quadringentorum quinquaginta* (Isto, fol. 74r).

⁴⁴² Uvodna razmatranja cijena prodanih nekretnina iznesena su u: Matko Matija Marušić, „Mapping Housing Market in Late Medieval Dubrovnik: The Saint Nicholas *Sexterium*“, u Plosnić Škarić, *Mapping Urban Changes / Mapiranje urbanih promjena*, 294–311.

seksterije nisu mogli značajnije izmijeniti krajnji rezultat dobiven ovom analizom. Jednako tako, potrebno je imati na umu da se najveće i najvrjednije, vlasteoske kuće, u pravilu nisu prodavale, već su se nasljeđivale *de herede in herede*, s klauzulom da se ni pod koju cijenu ne smije oglasiti njihova prodaja (zbog čega možemo samo nagađati koju su vrijednost mogle postići na dubrovačkom tržištu nekretnina kasnog srednjeg vijeka).⁴⁴³

Dobiveni se pokazatelji mogu usporediti s istraživanjima u ostalim istočnojadranskim gradovima. Prilikom te usporedbe treba voditi računa o rasponima cijena i generalnim kretanjima na tržištima, a ne konkretnim iznosima za koje su kuće kupovane. Do sada su provedene analize vrijednosti nekretnina u Zadru tijekom istog razdoblja, također prema kupoprodajnim ugovorima. Kretanje cijena na nekretninskom tržištu interpretirano je u svjetlu političkih zbivanja, pri čemu je istaknuta podudarnost rasta cijena patricijskih kuća i razvitka ove istaknute jadranske komune.⁴⁴⁴ Raukar je zamijetio rast cijena nekretnina tijekom četrnaestoga stoljeća, s vrhuncem pri njegovome samome kraju, koji će pak naslijediti stagnacija cijena u petnaestome stoljeću.⁴⁴⁵ Nagli je cjenovni uzlet tijekom druge polovice četrnaestog stoljeća uočila i Irena Benyovsky Latin na primjeru Trogira, istaknuvši vezu cijena nekretnina i socijalne podjele unutar zidina grada.⁴⁴⁶ Istovremeni pokazatelji za Dubrovnik, s druge strane, pokazuju kako povećanje prosječne cijene nekretnina ne odgovara situaciji prepoznatoj na primjeru tržišta u Zadru, odnosno, ne samo da nije došlo do stagnacije cijena krajem četrnaestoga stoljeća već je naredno stoljeće obilježio rast cijena. To se, dakako, također mora tumačiti u svjetlu drugačije političke i gospodarske situacije u ovim gradovima, posebice u Dubrovniku, tada na početku svog „zlatnog doba“, odnosno, „poletnog petnaestog stoljeća“.⁴⁴⁷

⁴⁴³ Najjasniji primjer te prakse u konzultiranoj građi oporuka pronalazi se u testamentu Ivana Andrijina Martolova Vočića iz 1471. godine: (...) *et la cassa grande lasso alli ser Michael et ser Nicola cum condicione che essa casa may non se possa vender, donar o alienar per nessuno modo over ingegno, ma vada in perpetuum de herede in herede legitimo maschio. Et se lagun de essi moresse non lassando dredo de se herede legitimo maschio se intenda quel tal morir al altro che avesse herede legitimo maschio. Et cossi vada successione de maschio ad maschio. Et se ambidoi moressero senza herede legitimo maschio, over morendo algun de essi cum herede legitimo maschio sel dicto moresse avanti la eta de anni 20, allora voglio che la dicta casa sia delli fioli de ser Andrea de Volzo*, Test. Not., 20, fol. 108rv.

⁴⁴⁴ Raukar, *Zadar u XV stoljeću*, 50, 78–80.

⁴⁴⁵ Isto, 79.

⁴⁴⁶ Benyovsky Latin, *Srednjovjekovni Trogir*, 129.

⁴⁴⁷ Nella Lonza, „Dubrovački patriciji pred izazovima prava (druga polovica 14. i 15. stoljeće)“, *Acta Histriae* 16, izd. 1–2 (2008.): 118.

4.2.3. Visina tereta (zemljarine)

U kupoprodajama su u pravilu zabilježeni i iznosi godišnjih tereta koje su posjedovatelj kuća bili obvezni plaćati vlasnicima terena na kojima su njihove građevine bile podignute. Ta se obaveza u zapisima naziva „teret“ (*angaridium*) ili rjeđe *terraticum*,⁴⁴⁸ što se ovdje prevodi terminom „zemljarina“. Primjerice, godine 1422. braća Radan i Brajko Radosalić kupili su kuću od suhozida za koju su bili dužni plaćati zemljarinu dubrovačkoj komuni, „nad čijim je terenom kuća bila smještena i sagrađena“.⁴⁴⁹ Naime, posjedovanje nekretnine (u ovom slučaju baš kao i za većinu kuća u Sv. Nikoli) nije nužno značilo i vlasništvo nad zemljištem. Taj se pravni koncept nazivao *emfiteuza*, a potječe iz kasnog rimskog prava.⁴⁵⁰ U slučajevima kada se prodavalo pola kuće ili neki njezin manji dio, ta bi se obaveza proporcionalno dijelila.⁴⁵¹ Važno je istaknuti i da su se zemljišta mogla prodavati neovisno o kućama koje su se na njima nalazile. Premda u seksteriju Sv. Nikole nije registriran niti jedan takav primjer, nekoliko ih je zabilježeno za ostalim dijelovima grada. Primjerice, godine 1448. oporučitelji Borne, žene pokojnog krčmara Pripka, prodaju trećinu kuća gastaldima bratovštine svećenikâ, čiji su predstavnici bili dužni nastaviti plaćati trećinu tereta na cijelu kuću, dok su ostali dio tereta nastavili podmirivati stari uživatelji nekretnine (**Prilog I**).⁴⁵²

Obavezu plaćanja zemljarine ne treba miješati s korisnicima općinskih kuća koje su bile unajmljivane na javnim dražbama.⁴⁵³ Također, valja razlikovati zemljarinu od ostalih tereta što su ih vlasnici kuća bili dužni podmirivati, poput održavanja crkava⁴⁵⁴ ili nabavljanja

⁴⁴⁸ Termin *terraticum* nije izvorno bila vezana uz prava na uživanje nekretnina, već porijeklo vuče iz feudalnih odnosa, te se uobičajeno definira kao „podavanje od zemlje“; usp. Herkov, *Grada za financijsko-pravni rječnik*, sv. I, 59; sv. II, 504–505; Dragan Roller, *Agrarno-proizvodni odnosi na području Dubrovačke Republike: od XIII. do XV. stoljeća* (Zagreb: JAZU, 1956.), 75–76.

⁴⁴⁹ *super cuius territorio sita et fabricata est (dicta) domus*; *Vend. Canc.*, 5, fol. 82v.

⁴⁵⁰ Zelić, „Wooden Houses“, 487–489; Rossella Rinaldi, „Forme di gestione immobiliare a Bologna nei secoli centrali del medioevo tra normativa e prassi“, u *Le sol et l'immeuble. Les formes dissociées de propriété immobilière dans les villes de France et d'Italie (XIIe – XIXe siècle)*, ur. Olivier Faron i Étienne Hubert (Rim: École française de Rome, 1995.), 42–45.

⁴⁵¹ *Vend. Canc.*, 11, fol. 114v.

⁴⁵² Kao najilustrativniji primjer iz serije *Venditiones Cancellariae* ističe se zapis iz 1429. godine u kojemu Ivan Markov kupuje *territorium* u seksteriju Sv. Vlaha, na kojemu su već bile sagrađene kuće dvojice drvodjelaca, Gojaka i Ivana, koji se obvezuju plaćati zemljarinu novom vlasniku zemljišta na kojemu su se nalazile njihove nekretnine, *Vend. Canc.*, 6, fol. 41v.

⁴⁵³ *Libri domorum*, I, 37.

⁴⁵⁴ Primjerice, kuća u seksteriju Sv. Vlaha (*domus in qua presentaliter habitat ser Andreas Mar. de Volzo*), *quam dictus ser Marinus de Goze reliquit per officinando ecclesiam Sancte Marie de Vergato*; *Vend. Canc.*, 5, fol. 43v.

ulja za njihovo osvjetljivanje ili opremanje oltara (tzv. vječni legati), (vidi **Prilog VIII.**).⁴⁵⁵ Primjerice, godine 1451. brijač Nikola Guičević prodao je klesaru Ratku Guičeviću kuću koja je bila opterećena dvama teretima: obvezom zemljarine (deset perpera dubrovačkoj komuni na čijem se zemljištu nalazila), ali i jednog stara ulja (ukupno nešto više od devet litara) za potrebe osvjetljavanja crkve Male braće.⁴⁵⁶ Zemljarina se podmirivala novcem (iznos je iskazan u perperima i/ili grosima), dok je (u tek tri slučaja) bila utvrđena i u naravi (primjerice domaćim životinjama): vlasnici triju kuća na teritoriju Junija Sorkočevića, uz novčani iznos, godišnje su davali i po jednu ili dvije kokoši.⁴⁵⁷

Problem sustavne analize podmirivanja zemljarine pronalazi se u činjenici da se ona u kancelarijskim prodajama ne bilježi uvijek. Primjerice, u prva dva sveska *Venditiones* (1352. – 1374.) iznos zemljarine se u pravilu ne zapisuje. Komuna je, stoga, 1372. godine (u dodatku 34. glave pete knjige Statuta) propisala da u svakom kupoprodajnom dokumentu mora biti zapisano „na čijem se zemljištu nalazi dotična kuća i koliko se najma plaća“.⁴⁵⁸ Treba imati na umu i da su od 1382. godine za sve kuće na općinskom zemljištu u seksteriju Sv. Nikole godišnji iznosi zemljarine bili zabilježeni u općinskim knjigama nekretnina, zbog čega navođenje tog podatka u kupoprodajama nije bilo nužno.⁴⁵⁹

Na **Tabeli 4.10.** prikazano je plaćanje zemljarine u prvoj polovici petnaestog stoljeća za prodavane kuće u seksteriju Sv. Nikole. Ukupno gledajući, obaveza se u najvećem broju slučajeva (60%), očekivano, plaćala komuni, 23% prodaja ne bilježi ikakvu zemljarinu (ali se samo za 1,7% kuća izričito navodi da tog nameta nije bilo), a zabilježene su i zemljarine

⁴⁵⁵ Općenitije govoreći, poteškoća u analizi zemljarina koje su vlasnici kuća plaćali nastaje kada se ta obaveza podmiruje crkvi ili nekoj od gradskih institucija. U tim slučajevima, naime, nije poznato plaća li se *angaridij* crkvi zato što se nekretnina nalazi na terenu u njezinu vlasništvu ili je pak nekretnina bila opterećena vječnim legatom prema crkvi. Takav primjer u seksteriju sv. Nikole je plaćanje tereta rizničarima (koji su možda imali zemljište u seksteriju, ali je vjerojatnije da su kuće bile opterećene vječnim legatima). Zabilježene su dvije prodaje tridesetih godina petnaestog stoljeća: kuće braće Nikše i Stjepka Mazlovića *in via in qua est ecclesia Sancti Petri, Laurentii et Andree* (1436.; *Vend. Canc.*, 7, fol. 155r) te kuća pokojnog Novaka Lješevića *apud Sanctum Petri et Laurenti in Platea* koja je 1438. godine prodana po sudskoj odluci (*Vend. Canc.*, 8, fol. 29r).

⁴⁵⁶ *Vend. Canc.*, 12, fol. 189r.

⁴⁵⁷ *Div. Canc.*, 28, fols. 65r, 123r; *Vend. Canc.*, 10, fol. 62v. Takvi primjeri nisu ograničeni samo na kuće na teritorijem Junija Sorkočevića, već je zabilježen jedan identični slučaj iz 1449. godine u seksteriju Sv. Marije od Kaštela, na teritoriju Damjana Junijeva Đurđevića; *Vend. Canc.*, 12, fol. 71v. Može se pretpostaviti da je riječ o zemljištima koja su tako korištena još u razdoblju nerazvijene novčane privrede.

⁴⁵⁸ *Statut V*, 35 (*De preconizacióne rei que vendi debet*), 314–315. Unatoč toj odluci, u dijelu prodaja zemljarina nije iskazana već se samo navodi da je kuća prodavana „s uobičajenom zemljarinom“, *cum angaridio consueto*; *Vend. Canc.*, 5, fol. 133v; 6, fol. 169v; 7, fol. 114v; 12, fol. 12v.

⁴⁵⁹ *Libri domorum*, I i II. Za visinu tereta prema kućama u gornjem dijelu seksterija vidi Zelić, „Medieval Urban Landscape“, 285, slika 7.

podmirivane privatnim osobama (2,3%). Kako rječnik zabilježi koristi oznaku *angaridium* (ne razlikujući zemljarinu od vječnih legata), navedene su i obaveze prema rizničarima katedrale (6,8%), ali i crkvama (3,8%). Za svega četiri nekretnine navedena je formula [*domus*] *libera et franca ab omnio angaridio* ili *sine aliquo angaridio*, što se jamačno odnosi na slučajeve u kojima ta obveza nije postojala, tj. kuća se prodavala zajedno sa zemljištem.

Kada se, pak, ovi rezultati usporede s pokazateljima za sve prodavane kuće u Dubrovniku od 1419. do 1454., uočava se nekoliko bitnih razlika. Prvo, gotovo sve nekretnine koje su zemljarinu plaćale komuni nalazile su se u seksteriju Sv. Nikole (141 od 153 kuća). Jednako tako, od 69 kuća (13% ukupnog broja) koje su godišnju rentu plaćale nadbiskupiji, nijedna nije iz Sv. Nikole. Većina ih se, naime, nalazila u zapadnome dijelu seksterija Sv. Vlaha koji je bio u vlasništvu nadbiskupa. Najveća se razlika odnosi na kuće oslobođene od plaćanja zemljarine: dok ih je u Sv. Nikoli zabilježeno tek 1,7%, u gradu ih je bilo 12,7%. Drugim riječima, ovi podaci govore kako je neznatan dio vlasnika kuća u seksteriju bio ujedno i vlasnik pripadajućeg zemljišta – očekivani podatak u svjetlu planski izgrađene urbane cjelina na terenu u vlasništvu općine, ali i, kako slijedi u nastavku, istaknutih plemićkih obitelji i institucija.

4.3. Kupoprodaje i prostor seksterija

4.3.1. Identifikacija vlasnika teritorija i prijedlog ubikacije

Podaci iz kupoprodaja svjedoče da općina nije bila jedini vlasnik zemljišta u seksteriju. O tome govori i citirani podatak o (izvlaštenim) privatnim teritorijima na području na kojem je 1319. građen franjevački samostan, ali se ondje, nažalost, ne navode imena vlasnika. U regulaciji 1296. godine također se ne spominju dijelovi terena koji nisu bili općinski, iako su oni nesumnjivo postojali. Prodaje ostvarene između 1352. i 1454. godine u seksteriju Sv. Nikole bilježe, naime, niz teritorija koji su i nakon regulacije zadržani u privatnom vlasništvu: Junija Marinova Sorkočevića ili njegova sina Jakova Junijeva Sorkočevića (*t. Junii Marini de Sorgo*, odnosno *t. Jacobi Junii de Sorgo*),⁴⁶⁰ gospođe Slave, supruge Vole

⁴⁶⁰ *Vend. Canc.*, 2, fols. 19r, 22v, 25r; 3, fol. 9r; 4, fol. 19v; 5, fol. 118v; 7, fol. 63v; 9, fols. 31r, 129r; 10, fol. 62v; *Div. Canc.*, 28, fols. 5v, 65r, 69r, 123r.

Volčića (*t. done Slave de quondam Vole de Volče*),⁴⁶¹ teritorij Gučetića (*t. illorum de Goze*),⁴⁶² Suerija (*t. illorum de Sueri*),⁴⁶³ a niz zabilježbi spominje i teritorij crkve Sigurate.⁴⁶⁴

Za razliku od navedenih teritorija (površinom većih terena), seksterij je bio prošaran i manjim zemljištima (često doslovno česticama) u vlasništvu privatnih osoba ili crkava: Vlaha Radovanovog,⁴⁶⁵ Đive Sorenta,⁴⁶⁶ Sv. Marije od Kaštela,⁴⁶⁷ sv. Spasa,⁴⁶⁸ samostan sv. Marije na Lokrumu,⁴⁶⁹ a svoje su zemljište posjedovali i rizničari.⁴⁷⁰ Detaljan popis teritorija i zemljišta zabilježenih u izučavanim izvorima (na prostoru cijelog grada) donesen je u **Prilogu 8.2.1**. Nekoliko se navedenih primjera čine posebno važnima, ponajprije zbog većeg broja dokumenata o njima, ali i činjenice da se radi o različitim kategorijama vlasnika: teritoriji plemićkih obitelji (Suerijevih, Junija Sorkočevića i, nakon smrti, njegova sina Jakova, te *Slave de Vole*) i crkava (teritorij najstarije crkve u seksteriju, Sigurate).

4.3.1.1. Teritorij obitelji Sueri

Kuće i čestice za gradnju na teritoriju Suerijevih su predmeti trideset kupoprodajnih zabilježbi.⁴⁷¹ Teritorij je spomenut i u mnogo ranijim izvorima, uključujući nekoliko sažetih ugovora o prodajama i zakupima drvenih kuća sa samog kraja trinaestog i početka četrnaestog stoljeća.⁴⁷² U tim se zapisima navodi prema Ivanu Sueriju (*t. Johannis de Sueri*),

⁴⁶¹ *Vend. Canc.*, 2, fols. 11r, 18r, 30v, 102v; 3, 27v; 4, 7v; *Div. Canc.*, 28, fols. 37v, 84v, 86v.

⁴⁶² *Vend. Canc.*, 7, fol. 85r.

⁴⁶³ *Vend. Canc.*, 2, fols. 11r, 13r, 14r, 16r, 19v, 20v, 21r, 27r, 28v, 29r, 114v; 3, fols. 6r, 12r, 85r, 125v, 141r, 141v, 144r; 4, fols. 88v, 89v; 5, fols. 11r, 71v, 120v, 191v; 6, f. 110v; 7, fol. 33r; *Div. Canc.*, 28, fols. 32r, 64r, 94r, 93v.

⁴⁶⁴ *Vend. Canc.*, 2, fols. 26v, 41r, 42v, 43r, 46v, 82r; 3, fol. 9r; 5, f. 124v; 6, fol. 127v; 7, fol. 192r; 10, 151r; 11, fols. 19r, 21r; 12, f. 103v.

⁴⁶⁵ *Vend. Canc.*, 3, fol. 85r; 5, fol. 133v.

⁴⁶⁶ *Vend. Canc.*, 2, fol. 32v.

⁴⁶⁷ *Vend. Canc.*, 4, fol. 45r.

⁴⁶⁸ *Vend. Canc.*, 4, fol. 27r.

⁴⁶⁹ *Vend. Canc.*, 2, fol. 42r.

⁴⁷⁰ *Vend. Canc.*, 5, fol. 65v.

⁴⁷¹ Ime obitelji se navodi u različitim grafijama, uključujući *Sfieri*, *Suiri*, *Svieri*, *Zvieri*. U ovome sam radu usvojio naziv obitelji kojeg donosi Nenad Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika, sv. 8 genealogije (M – Z)* (Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2017.), 389; *Libri domorum*, I, 44 (bilj. 95).

⁴⁷² *Spisi dubrovačke kancelarije. Zapisi notara Andrije Beneše 1295 – 1301, Praecepta rectoris II (1299 – 1301), Testamenta II (1295 – 1301)*, sv. 4, Monumenta historica Ragusina (Zagreb: HAZU, 1993.), 30, 41, 45, 89.

posljednjem izdanku tog vlasteoskog roda,⁴⁷³ a tako će se nazivati i gotovo dvije stotine godina kasnije (s posljednjom prodajom registriranom 1463. godine).⁴⁷⁴ Nije poznato tko je bio stvarni vlasnik teritorija nakon izumiruća muške loze obitelji, odnosno tko je ubirao novac od zemljarine koju su vlasnici ondje podignutih kuća bili obavezni plaćati. U jednoj se prodaji, međutim, navodi da se ta obaveza plaćala prokuratorima dubrovačke katedrale,⁴⁷⁵ dok jedna druga prodaja, iz 1431., bilježi (vjerojatno zabunom pisara) da je novac od zemljarine ubirala obitelj.⁴⁷⁶

Poznato je kako je dio (tada još drvenih) kuća sagrađenih na ovome teritoriju stradao u razornom požaru 1370. godine; iste je godine Veliko vijeće odredilo da se vlasnicima uništenih nekretnina (njih ukupno dvadeset i osam) potvrdi pravo na građevinsku česticu u slučaju da se obvežu na gradnju zidane kuće, uz plaćanje iste naknade koju su dotad podmirivali.⁴⁷⁷ Dakle, za teritorij Suerijevih vrijedilo je isto što i za općinsko zemljište, ali su o njima donesene zasebne odluke – zakonom je bio dopušten otkup prava na gradnju kuća na česticama (*jus terreni*) na privatnim teritorijima dotadašnjim vlasnicima.⁴⁷⁸

Doista, u godinama iza požara i citirane odluke, zabilježen je niz prodaja prava na gradnju na teritoriju, odnosno na česticama na kojima su se bile nalazile drvene kuće izgorjele u požaru.⁴⁷⁹ Prva među njima ostvarena je već krajem lipnja 1370. godine, kada izvjesna

⁴⁷³ Vekarić ga navodi kao Junije Sueri; Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika*, sv. 8, 389. Krajem trinaestoga stoljeća izvori o prodajama vinograda bilježe izvjesnog Natala Sueri, vidi: Josip Lučić, prir., *Spisi dubrovačke kancelarije: Zapisi notara Tomazina de Savere 1284 – 1286, Diversa cancellariae II (1284 – 1286, Zapisi notara Aca de Titullo 1295 – 1297, Diversa cancellariae III (1295 – 1297)*, sv. 3 (Zagreb: JAZU, Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet, 1988.), 258.

⁴⁷⁴ [domus] *super terreno illorum de Suiera*; Truhelka, *Izvodi*, 42 (*Vend. Canc.*, 19, fol. 134r).

⁴⁷⁵ (...) *cum angaridio yperperorum duarum et grossorum quatuor annuatim solvendorum procuratoris Sancte Marie pro terreno*; *Vend. Canc.*, 5, fol. 191v.

⁴⁷⁶ *cum angaridio gross XXX qui solvuntur annuatim illis de Suiri*; *Vend. Canc.*, 6, fol. 110v.

⁴⁷⁷ *In dicto maiori consilio captum fuit et firmatum per consiliarios LVIII existentibus consiliaribus LX, quod illi qui habeant domos super teritorio illorum de Sueri, si voluerint facere domos de muro vel de macerie, debeat eis firmari dictum terrenum in perpetuum solvendo afflictum consuetum tam de vacuo quam de pleno*; Alexander Solovjev, prir., *Liber omnium reformationum civitatis Ragusii*, sv. 1, Istorijsko-pravni spomenici (Beograd: Srpska kraljevska akademija, 1936), Cap. 17 (*De domibus de Sueri*), 88; Jeremić i Tadić, *Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika*, knj. 1, 6.

⁴⁷⁸ *Liber omnium reformationum civitatis Ragusii*, sv. 1, Istorijsko-pravni spomenici (Beograd: Srpska kraljevska akademija, 1936), Cap. 17 (*De domibus de Sueri*), 88.

⁴⁷⁹ Vidi: *Vend. Canc.*, 2, fols. 27r (ukupno dvije prodaje, pod istim datumom [22. lipnja 1370.]: Bonuša, kći Kranoja i Rajko njezin suprug prodaju kamenaru Teodoru; Tihna, žena Ilije prodaje Margariti, ženi pokojnog Kranoja), 28v (22. lipnja 1371. *Milusinus* Bogdanović iz Župe prodaje Bogoju Dražoeviću iz Zatona), 29r (24. srpnja 1371. Martin Pečianović iz Gruža prodaje Dobroslavu Karatelu), 30r (26. lipnja 1372. Radomil Velojević i Radmil Pervolčih prodaju zlataru Ostoji), 34r (ukupno dvije prodaje, datirane 19. siječnja 1372.; pomorac

Bonuša i njezin muž Rajko prodaju kamenaru Teodoru česticu na kojoj se nalazila njihova kuća.⁴⁸⁰ U naredne četiri godine pronalazi se pet sličnih dokumenata (posljednji s početka 1374. godine),⁴⁸¹ kada pomorac Isar iz Drača zajedno sa suprugom Jakušom prodaje „svo pravo na zemljište veličine jednog i pol sežnja na teritoriju Suerija, na kojemu se nalazila izgorjela kuća“.⁴⁸²

Uspoređujući granice kuća koje su zabilježene na teritoriju nije moguće precizno odrediti njegovu veličinu, iako podatak o čak dvadeset i osam vlasnika sedamdesetih godina četrnaestog stoljeća ukazuje na razmjerno veliku površinu. Unatoč tome, nije prijeporno da se ovaj teritorij prostirao u donjem dijelu seksterija Sv. Nikole, preciznije u jugozapadnom dijelu, istočno od franjevačkog samostana. Naime, godine 1384. zabilježena je prodaja jedne kamene kuće na općinskome terenu, i to na samoj Placi (*ad faciem Platee*), koja je sa sjeverne strane graničila s teritorijem Suerijevih.⁴⁸³ Vjerojatno je, stoga, da se radi o dijelu teritorija koji se krajem trinaestog stoljeća navodi kao *t. illorum de Surco*, u neposrednoj blizini samostana.⁴⁸⁴

4.3.1.2. Teritorij Junija Marinovog Sorkočevića

Ovaj teritorij, u vlasništvu istaknutog poklisara i suca,⁴⁸⁵ na kojem je zabilježeno četrnaest prodaja,⁴⁸⁶ moguće je preciznije locirati. U kupoprodajnim je zabilježbama dviju ondje

Isar iz Drača i žena Jakuša prodaju Bogdanu Miloslaviću te Volna, supruga pokojnog Goncerija prodaje istom Bogdanu Miloslaviću).

⁴⁸⁰ *Vend. Canc.*, 2, fol. 27r.

⁴⁸¹ *Vend. Canc.*, 2, fols. 27r (pravo na gradnju na čestici na kojoj se nalazila izgorjela kuća prodaju Tihna, žena Ilije, te *Viella viditrix*), 28v (prodavatelj je Milusin Bogdanović iz Župe), 29r (prodaje Martin Pećanović iz Gruža), 30r (istu česticu zajednički prodaju Radomil Velojević i Radmil Pervolčić).

⁴⁸² *totam nostram rationem quam habemus in passu uno et dimidio terreni de Svieri, a quo habebamus domus lignaminus que fuit combusta; Vend. Canc.*, 2, fol. 34r. Navedena je čestica bila dugačka nešto više od tri metra (dakle, dimenzija propisanih regulacijom s kraja trinaestog stoljeća. Kupac je bio Bogdan Miloslavić.

⁴⁸³ Granice kuće Luke Bogdanića bile su sljedeće: [domus] *in terreno comunis ad faciem platee, confinat iuxta domum Georgii Stoyačich et Jacoleça filii Radoslavi Obrata et a tramontana cum terreno de illi Svieri; Vend. Canc.*, 4, fol. 10v.

⁴⁸⁴ *In minori consilio (captum) de donando fratribus minoribus totam viam comunis, que est inter locum dictorum fratrum minorum et territorium illorum de Surco, Libri reformationum*, sv. 5, 117.

⁴⁸⁵ Sorkočević je živio od oko 1345. do 1401 godine, Nenad Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika*, sv. 6. *Odabrane biografije (Pi – Z)* (Zagreb i Dubrovnik: HAZU – Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2015.), 165–166.

⁴⁸⁶ Kuće na ovom teritoriju bile su predmetom sljedećih prodaja: *Vend. Canc.*, 2, fols 8r, 19r, 22v, 25r; 4, fol. 19v; *Div. Canc.*, 28, fols. 65r, 69r, 123r; *Vend. Canc.*, 7, fol. 63r; 9, fol. 31r, 113r, 129r; 10, fol. 62v.

podignutih kuća navedeno kako se on nalazio kraj crkve i samostana Male braće: godine 1368. *iuxta ecclesiam fratrum minorum*,⁴⁸⁷ 1384. *prope conventus fratrum minorum*,⁴⁸⁸ te 1444. *apud ecclesiam Sancti Francisci*.⁴⁸⁹ Prostorne koordinate iskazane priloškim oznakama *iuxta*, *prope* i *apud* (crkve i samostana Male braće), dakle, svjedoče da je teritorij bio smješten u zapadnom dijelu seksterija, a iz prodaje zapisane 1372. saznajemo i da je graničio s teritorijem crkve Sigurata, dakle između Place i ulice Prijeki put.⁴⁹⁰ Junije je ovaj teritorij naslijedio od oca Marina, koji je posjedovao *territorium in Pilis* (dakle, na Pilama).⁴⁹¹

Postoji, međutim, važna razlika između ovog teritorija i teritorija Suerijevih. Dok se potonji nastavio nazivati prema obitelji i nakon što je ona izumrla (odnosno, nije nosio ime stvarnog vlasnika), naziv Sorkočevićeva teritorija mijenjao se kroz vrijeme, ovisno o vlasništvu koje se prenosilo unutar obitelji i čiji su članovi ubirali zemljarinu.⁴⁹² Tako se 1422. i 1434. godine navodi pod imenom „pokojnog Junija Sorkočevića“,⁴⁹³ 1441. i 1443. „Jakova Junijeva Sorkočevića“,⁴⁹⁴ jednog od njegovih osam sinova (živio je u razdoblju od oko 1390. do 1451. godine), da bi se u zadnjoj zabilježenoj prodaji, iz 1444. godine, teritorij ponovno navodio imenom Jakovljeva oca.⁴⁹⁵ Kako pokazuje već spomenuti zapis iz 1319. godine o dodjeljivanju terena franjevcima, zapadni dio seksterija Sv. Nikole nije bio u općinskom vlasništvu. Međutim, dok su vlasnici terena na području na kojem će nastati franjevački sklop izvlašteni početkom četrnaestog stoljeća, to nije bio slučaj s privatnim vlasnicima unutar ulične mreže seksterija.

⁴⁸⁷ *Vend. Canc.*, 2, fol. 22v.

⁴⁸⁸ *Vend. Canc.*, 4, fol. 19v.

⁴⁸⁹ *Vend. Canc.*, 10, fol. 62v.

⁴⁹⁰ Prodavana se kuća nalazila *super terreno Sancti Ssigurati (!), ex parte levantis cum territori Junii de Sorgo, ex parte ponentis cum via comunis, ex parte montis cum domo Milach tabernarii mediante muro comunali, et ex parte pelagi cum terreno domini Junii de Sorgo*; *Vend. Canc.*, 3, fol. 9r. O smještaju tog teritorija vidi dalje.

⁴⁹¹ Martin Sorkočević je teritorij založio 1283. godine; *Ego quidem Marinus de Sorgo, confiteor quod territorium meum positum in Pilis, quod confinat a parte orientis cum territorio Johannis de Sculcilica, et a parte occidentis cum territorio dompni Mathei de Allexio, dedi in pignore (...)*, Lučić, *Spisi dubrovačke kancelarije* 2, 81.

⁴⁹² Primjerice, kuća Vasilja Paulovića prodana je *cum angaridio ipp. Sex annuatim ser Jacobo de Sorgo et heredibus et successoribus suis* (*Vend. Canc.*, 9, fol. 31r), a kuća krznara Mirka Radetkovića *cum ang ipp. tres annuatim heredibus et succesoribus ser Iuni de Sorgopro terreno et unus galine* (*Vend. Canc.*, 10, fol. 62v).

⁴⁹³ *[domus] super terrenum quod fuit quondam ser Junii de Sorgo*; *Vend. Canc.*, 5, fol. 118v; 7, fol 63v.

⁴⁹⁴ *[domus] super terreno ser Jacobi Junii de Sorgo*; *Vend. Canc.*, 9, fols. 31r, 129r.

⁴⁹⁵ *Vend. Canc.*, 10, fol. 62v. O ovoj grani obitelji Junija Marinova Sorkočevića vidi: Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika*, sv. 8, 324.

4.3.1.3. Teritorij crkve Sigurata

Jedini teritorij za koji je moguće pouzdano utvrditi granice jest onaj u vlasništvu Sigurate. Točnu lokaciju odaju podaci iz knjige općinskih nekretnina, dok podaci iz kupoprodajnih zabilježbi sami za sebe nisu dovoljno precizni za utvrđivanje granica.⁴⁹⁶ U popisu kuća u seksteriju iz 1417. godine čestice zapadno i južno od crkve (sve do ulice Prijeki put) nisu obuhvaćene popisom, što znači da nisu bile u vlasništvu komune.⁴⁹⁷ Budući da se navedeni teritorij nalazio u neposrednoj blizini Sigurate, moguće je zaključiti da se radi o vlasništvu crkve.⁴⁹⁸ Nije, međutim, poznato je li se ovaj teritorij prostirao i južno od Prijekog puta.

Prodaje u seriji *Venditiones*, s druge strane, govore o prihodu crkve od naknada za korištenje građevinskih čestica. Osim dviju kuća za koje se izrijekom navodi da su se nalazile na crkvenom teritoriju, ukupno je petnaest nekretnina smješteno „negdje oko“ (*prope, circa, apud*) Sigurate, a sedam ih je crkvi plaćalo *angaridium*.⁴⁹⁹ U tim slučajevima, dakle, ne možemo znati je li se kuća nalazila nad teritorijem Sigurate ili je bila opterećena vječnim legatom godišnjeg davanja crkvi. Ukupan iznos koji je crkva godišnje ubirala od zemljišta kuća koje su registrirane u prodajama iznosio je 40 grosa i četiri perpera.⁵⁰⁰

4.3.1.4. Teritorij *Slave de Vole*

Teritorij plemkinje *Slave de Vole* nije jednostavno locirati iako je na njemu zabilježeno devet prodaja kuća u razmjerno kratkom razdoblju između 1367. i 1393. godine.⁵⁰¹ U jednoj od

⁴⁹⁶ Kako je crkva bila istaknuti prostorni marker u sjeverozapadnom dijelu seksterija, često se navodi prilikom ubiciranja nekretnina u kupoprodajnim zabilježbama, pri čemu se te nekretnine nisu nužno trebale nalaziti na teritoriju crkve. Jedan od primjera je kuća Vesele, žene pok. Malkina Bogdašića, koja se nalazila *ante ecclesiam Sancti Sigurati, prope domum Pauli ystrionus; Vend. Canc., 2, fol. 37r.*

⁴⁹⁷ Podatke iz 1417. godine recentno je kartirao Zelić, „Medieval Urban Landscape“.

⁴⁹⁸ Teren u vlasništvu crkve Sigurate se spominje i u ranijim dokumentima, također u kupoprodajnim ugovorima, ali ga prema sačuvanim podacima nije moguće locirati: *Spisi dubrovačke kancelarije. Zapisi notara Andrije Beneše 1295 – 1301, Praecepta rectoris II (1299 – 1301), Testamenta II (1295 – 1301)*, 93, 144.

⁴⁹⁹ Jedna je kuća, koju je općinski sud prodao 1423. godine, teret dijelila između komune i crkve Sigurate, *Vend. Canc., 5, fol. 124v.* Veliki broj kuća koje su se nalazile u blizini Sigurata ne znači nužno da su se nekretnine bile podignute na crkvi pripadajućem terenu, već se radilo o istaknutom prostornom markeru pomoću kojeg su se prodavane kuće locirale.

⁵⁰⁰ Radi se o zbroju naknada za ukupno šest kuća, jer u jednom slučaju iznos nije naveden.

⁵⁰¹ *Vend. Canc., 2, fols. 11r, 18r, 30v, 102v; 3, 27v; 4, 7v; Div. Canc., 28, fols. 37v, 84v, 86v.* Slava je bila druga žena Vuke Nikolinog Vučevića (*Volcio*) koji je umro u jeku kuge 1348. godine, čime je ona nadživjela svoga muža za gotovo četrdeset godina (preminula je u svibnju 1394.), Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika*, sv. 8, 408. Premda za sada nije poznato više podataka o njezinom životu, radilo se o istaknutoj i dobro umreženoj

njih, registriranoj 1377. godine, Slava je otkupila kamenu kuću podignutu na vlastitom teritoriju od Pribila Mučine za stotinu perpera; navedena je kuća bila uglovnica koja je s južne strane graničila sa Slavinim teritorijem.⁵⁰² Drugim riječima, taj podatak potvrđuje da je za ovaj teritorij vrijedilo isto pravilo kao i za ono Suerijevih: Pribil je navedenu kuću sagradio poslije 1370. godine, na mjestu na kojem je ranije vjerojatno posjedovao drvenu kuću, uništenu u požaru.

U „Knjizi rizničarskih najmova“ zabilježen je niz nekretnina (pokojne Slave ili na njezinom teritoriju) čiji su prihodi (od najma ili zemljarine) bivali distribuirani prema odredbama iz Slavine oporuke.⁵⁰³ Kad je pak riječ o nekretninama unutar zidinama, Slava je posjedovala jednu zidanu kuću na Pustijerni,⁵⁰⁴ kuću od suhozida u Sv. Vlahu,⁵⁰⁵ te čak osam kuća u seksteriju Sv. Nikole (*sovra el teren de dona Slave de Volle nel sistier de Sancto Nicola*); u registru rizničara zabilježena su imena njihovih vlasnika i međašnih vlasnika.⁵⁰⁶

Nekoliko je indicija na temelju kojih također možemo zaključiti da se nije radilo o teritoriju velike površine: spomenuta Pribilova nekretnina s istočne je strane graničila s kućom Ilije šubara koji je tu kuću kupio nekoliko godina ranije, 1373. (od izvršitelja oporuke kamenara Butka), kada je u svome vlasništvu već imao jednu kuću na teritoriju gospođe Slave

figuri života u Dubrovniku kasnog četrnaestog stoljeća, što se može naslutiti iz podataka donesenih u: Zrinka Nikolić Jakus, „Profesija – hraniteljica: doji se u dalmatinskim gradovima u srednjem vijeku“, u *Filii, filiae...: Položaj i uloga djece na jadranskom prostoru. Zbornik radova 4. istarskog povijesnog biennala*, ur. Marija Mogorović Crljenko (Poreč, Pula i Pazin: Zavičajni muzej Poreštine, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Državni arhiv u Pazinu, 2011.), 108; Lonza donosi podatak iz oporuke Maruše, kćeri Jakušine koja je Slavi oporučno ostavila petnaest perpera, Nella Lonza, „Ego fui per omnia loca sancta: Hodočašće Dubrovkinje Maruše u Svetu zemlju 1394.“, *Rad HAZU. Razred za društvene znanosti* 52, izd. 529 (2017.): 100.

⁵⁰² [domus] *super terreno dicte done Slave*, [confinat] *ex parte levantis cum domo Helie zupparii mediante muro comunali, ex parte ponentis et montis cum via comunis et ex parte pelagi cum terreno dicte done Slave*; *Vend. Canc.*, 3, fol. 102v. Budući da se kuća nalazila na Slavinom zemljištu ona je zapisana među stranama koje su imale pravo prvokupa, zajedno uz rizničare katedrale i općinske blagajnike (*dona Slave predicta se presentavit dicte vendicioni quia habet dicere supra ipsam*).

⁵⁰³ Nekretninama su upravljali rizničari, a među njima se navode i godišnji iznos od vinograda s kućom u Župi *per officiar ale reliquie de Santo Stephano*, vinograda u Šumetu za plaćanje svećenika koji će održavati mise na oltaru oporučiteljice u crkvi Petilovrijenaca, te posjed na Šipanu za opskrbu i odjeću dubrovačkih klarisa, *Liber afflictum thesaurarie*, 144–145 (CVIII, CX, CXI).

⁵⁰⁴ Isto, 151 (CXXIII).

⁵⁰⁵ Nekretnina je kupljena 1385. godine od Mirne, žene pokojnog Mile, *Vend. Canc.*, 4, fol. 21r.

⁵⁰⁶ *Liber afflictum thesaurarie*, 154–156 (CXXVIII [Martollo de Goçe ditto Fiffa], CXXX [Novach marangon ditto Morsaora], CXXXI [Thomcho de Labona], CXXXII [Vitcho oresse el Zotto], CXXXIII [Dimitar Lubissich], CXXXIII [Nixsa e Stipcho fratelli fiolli de Pribio Luchanovich deto Maçloie], CXXXV [Miotien Priboievich], CXXXVI [ser Zugno de Bona]).

(Prilog V.).⁵⁰⁷ Među osobama koje su se javile na oglašenu prodaju Pribilove kuće pronalazi se ime Ilije Predojevića, Pribilova susjeda. Predojević će, pak, 1388. godine jednu od svojih kuća prodati zlataru Pripčinu Desojeviću,⁵⁰⁸ a taj će istu kuću dvije godine poslije, 1390., prodati Nikoli Gunduliću.⁵⁰⁹ Građevina o kojoj je riječ sa zapadne je strane graničila s kućom Palka Mučinića, sina Pribila Mučine.⁵¹⁰ Dakle, premda se radi o ukupno devet kupoprodaja na ovome zemljištu, nekoliko je nekretnina prodavano više puta, a među zabilježenim graničnim kućama većinom susrećemo imena istih vlasnika.

Približan položaj Slavina teritorija moguće je odrediti prema mjestu *casala* Martina Đurđevića (*casale Martini de Georgio*).⁵¹¹ Naime, njegovo se ime spominje u nekoliko dokumenata od kojih se posebno značajnim čine dva: godine 1385. Đurđević kupuje *casale* koji je na istoku graničio s teritorijem *Slave de Vole*.⁵¹² Za pretpostaviti je da je to isti *casale* koji se spominje u prodaji kuće Ivana iz Vienne 1386. godine (s njezine južne strane), dok se iz zabilježbe iste prodaje saznaje da se s istočne strane nalazilo zemljište u vlasništvu crkve sv. Marije od Kaštela.⁵¹³ Kuća majstora Ivana nalazila se u zapadnom dijelu ulice Prijeki put, iz čega proizlazi da – ukoliko je ova rekonstrukcija točna – oko te lokacije možemo pretpostaviti smještaj nekoliko teritorija i zemljišta: plemkinje *Slave de Vole*, crkve sv. Spasa i samostana sv. Marije od Kaštela. Kako je već navedeno, u neposrednoj se blizini nalazio i teritorij Suerijevih, s kojim je pak, sudeći prema prodaji iz 1376. godine, graničilo zemljište Vlaha Radovanovog.⁵¹⁴ Tim je potvrđena pretpostavka da su se svi (privatni ili crkveni)

⁵⁰⁷ [domus] *super terreno Slave de Vole, ex parte levantis cum via comunis, ex parte ponentis cum terreno dicte Slave, ex parte montis cum domo dicti Helie, ex parte pelagi cum domo Obradi stacionarii; Vend. Canc., 3, fol. 30v.*

⁵⁰⁸ Za kuću je navedeno isključivo da se nalazila *super terreno Slave de Vole; Div. Canc., 28, fol. 4v.*

⁵⁰⁹ [domus] *super terreno Slave de Volle, confinatus ex parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Palchi Mučinich mediante cloacha comunali, a parte montis cum via comunis, a parte pelagi cum domo Pribilli Maçallo; Div. Canc., 28, fol. 37v.*

⁵¹⁰ *Div. Canc., 28, fol. 37v.*

⁵¹¹ Moguće je da se radi o objektu koji je zapaljen početkom kolovoza 1401. godine. Naime, tada je fra Karlo iz Drača, u namjeri da zapali franjevački samostan, zapalio obližnju kuću Junija *de Georgio*, Krekić, „Dubrovnik's Struggle Against Fire“, 11.

⁵¹² [casale que confinatus] *ex parte levantis cum terreno Slave de Vole mediante strictura, ex parte ponentis cum via comunis, ex parte montis cum casale fratrum predicatorum mediante muro comunali, ex parte pelagi cum terreno Sancti Salvatoris; Vend. Canc., 4, fol. 27r.* Skrbnici nasljednika Marina Đurđevića prodaju kamenu kuću na teritoriju obitelji Sueri 1424. godine, što može značiti da se ondje nalazilo više nekretnina obitelji, *Vend. Canc., 5, fol. 193v.*

⁵¹³ *Vend. Canc., 4, fol. 45r.* Đurđevićev *casale* se nalazio s južne strane (*a parte maris*) kuće majstora Ivana iz Vienne.

⁵¹⁴ [rationem, actionem et potestatem unius territorii illorum de Sveri ... que confinatus] *ex parte levantis cum domo quondam Bogdani Miloslavich et cum territorio Blasii de Radoano mediante cloaca comunali, ex parte ponentis*

teritoriji nalazili u zapadnom dijelu seksterija, izuzev teritorija Sigurate, u njegovom donjem dijelu.

4.3.2. Ubikacija prodanih kuća

Teritoriji u privatnom vlasništvu, kao i *casale* Martina Đurđevića, locirani su kombiniranjem nekoliko različitih izvora na temelju kojih se može ustanoviti precizna sociotopografska struktura seksterija. U stvaranju tog mozaika važne su nekretnine koje su u izučavanom razdoblju promijenile više vlasnika, poput kuće s pripadajućim *casalom* na Prijekom putu. Godine 1384. navedenu su nekretninu (*domus lapidea cum casale*) izvršitelji oporuke i skrbnici nasljednika Jakoba Dobričinića prodali Stjepku Ribici (*Stiephus de Ribiča*) za sedam stotina perpera.⁵¹⁵ Godinu dana kasnije, istu će nekretninu (*domus lapidea cum casale que fuit Jacobi Dobričinich*) Stjepko prodati đakonu Dominiku Ribici za svega deset perpera (s time da je navedena cijena uključivala i vinograd u Lozici).⁵¹⁶

Međutim, nekretnina, prodana nekom vrstom „tije prodaje“ između članova iste obitelji, neće dugo ostati u njihovome vlasništvu: u veljači 1392. općinski sud prodaje *domus lapidea cum uno casalli* Đinu Lješeviću, prodavanu na njegov zahtjev kako bi naplatio svoja potraživanja od Stjepka Ribice. Tip nekretnine, prijašnji vlasnik i navedene granične kuće i javne ulice, govore kako se nepobitno radilo o istoj nekretnini.⁵¹⁷ Kao Lješevićovo je vlasništvo ona zabilježena i u popisu iz 1417. godine,⁵¹⁸ no već će dvije godine kasnije, Nikša, Đinov sin, istu nekretninu (ovaj put navedenu kao *domus de lapidibus murata cum casale*)

confinat cum via comunis, ex parte pelligi confinat cum domo Bogavçe Dobertinich de Brenno, ex parte montis confinat cum domo Paluni Micoevich de Calamota, Vend. Canc., 3, fol. 85r.

⁵¹⁵ Navedene su sljedeće granice nekretnine: [*confinat*] *a parte montis cum via comunis, a parte pelligi cum via comunis sopra domum Deusse de Berco, a parte levantis cum domo Radiçe Poversimantia et cum domo Radice nutricis illorum de Goçe, que domus est super terrenum comunis; Vend. Canc., 4, fol. 2v.* Folijacija u četvrtoj knjizi serije *Venditiones* je nekonzistentna.

⁵¹⁶ Navedene su sljedeće granice nekretnine: [*confinat*] *a parte montis cum casali matris dicti Stepchi, ex parte ponentis cum via comunis, ex parte pelligi cum via comunis super domum Crisse de Berco, a parte levantis cum domo Radiçe Poversimantia, et cum domo Radice nutricis olim illorum de Goçe, super terreno comunis; Vend. Canc., 4, fol. 30r.*

⁵¹⁷ Navedene su sljedeće granice nekretnina: [*confinat*] *a parte montis cum domo Petre Sextanovich de Brenno, a parte ponentis cum via comunis, a parte pelligi cum via comunis, a parte levantis cum domo Radiçe Poversimantie, et cum domo Radiçe nutricis illorum de Goçe; Div. Canc., 28, fol. 61r.*

⁵¹⁸ *Libri domorum*, I, 154.

prodati Petru Primoviću za čak 1200 perpera.⁵¹⁹ Godine 1435. vlasnik kuće bio je Živko Radosalić, zvan Kastrat,⁵²⁰ a 1481. vlasnici nekretnine su njegovi sinovi, Ivan i Nikša.⁵²¹

Ti se podaci mogu usporediti s iscrpnim popisima nekretnina s kraja četrnaestog i početka petnaestoga stoljeća.⁵²² Upravo je usporedno čitanje tih izvora temelj za mapiranje vlasnika prodanih nekretnina seksterija Sv. Nikole. Sadržaj i osnovni cilj popisa precizno je definiran na samome početku izvora:

*Questo e lo libro delli terreni et delli afficti delli terreni del comun de Ragusa del borgo sovra la via (...) in lo qual se contiene chi tene quelli terreni et case et quanti passi sono et quanto pagano. (...) Et va per le rughe tute et comença da Sancto Nicola de Plaça et va per ordene per le rughe inverso Sancto Francesco secondo usança antiga.*⁵²³

Navedeni popisi, dakle, bilježe sve kuće koje su bile podignute na općinskome terenu u seksteriju Sv. Nikole (njihove vlasnike, duljinu pročelja i visinu godišnje zemljarine), a pažnja će na sljedećim stranicama biti usmjerena na kuće između ulice Prijeki put i sjevernog poteza gradskih zidina.⁵²⁴

U kupoprodajama se kuće navode prema međašnim vlasnicima (a nazivi ulica se ne upotrebljavaju) dok se u popisima kuće navode prema brojevima ulica seksterija Sv. Nikole okomitih na Prijeki put i Placu (ukupno njih petnaest, u smjeru istok-zapad: Prva, Druga

⁵¹⁹ Granice nekretnine navedene su posebno za kuću i za *casale*. Za kuću: *iuxta domum infrascripti Petri Primi emptoris dicti Clunovich a parte siroccali, a parte pelligi iuxta viam comunis et alios fines*, za *casale*: *iuxta domum dicti Petri Primi emptoris a parte (montis cancell.) pelligi, a parte ponentis iuxta viam comunis, a sirocco iuxta domum dicti Petri emptoris et alios confines*, *Vend. Canc.*, 5, fol. 1v.

⁵²⁰ [una cassa e uno casal] *Givicho Radosaglich detto Chastratto per deliberaçione del piciollo chonsiglio in 1435; Libri domorum*, I, 154, 254.

⁵²¹ U popisu 1484. godine navedeni su sljedeći vlasnici nekretnine: *Goan e Nixa de Nichola di Chastrato per una chasa et uno chasale che fo de Givcho Radosaglich Castrato; Libri domorum*, II, 16.

⁵²² *Libri domorum*, I i II. Podatke iz navedenih izvora recentno je obrađivala Jemo, *Urbana matrica grada Dubrovnika*, 103–134; ali bez analize socijalnog profila seksterija.

⁵²³ „Ovo je knjiga terena i najmovna terena dubrovačke komune (...) u kojoj su zabilježeni uživatelji tih terena i kuća, i koliko sežnjeva navedene nekretnine imaju i koliko plaćaju (...), i odnosi se na sve ulice, od crkve sv. Nikole redom svim ulicama do sv. Frane“; Zelić, „Medieval Urban Landscape“, 268.

⁵²⁴ „Nepokriveni“ dijelovi seksterija u ovom popisu odnose se na teritorij crkve Sigurate te područja uz rub sjevernog dijela seksterija. Na žalost, popis iz 1417. ne navodi ni broj kuća koji se ondje nalazio niti kome su točno ti tereni / teritoriji pripadali. Moguće je također pretpostaviti da dio navedenih zemljišta tada još nije bio izgrađen.

itd.).⁵²⁵ Tek za dvije kupoprodaje navodi se takav numerički sustav ulica, dok su se među prodavanih nekretnina inače označavale istim generičkim nazivom *via publica*.⁵²⁶

Budući da prva upisana zabilježba prodaje iz petnaestog stoljeća (*Vend. Canc.* 5) datira iz iste godine kao i popis nekretnina (1417.), početna točka mapiranja vlasnikâ prodavanih kuća bila je karta seksterija s ucrtanim nekretninama prema tom popisu.⁵²⁷ Tim kartiranim informacijama pridruženi su podaci iz kupoprodaja *Venditiones*; uspoređena su imena i profesije vlasnika kuća prema popisu nekretnina na općinskome zemljištu, kao i položaj same nekretnine prema karti sjevernog dijela seksterija. Priželjkivani cilj bio je ubicirati kuće u određene ulice, pri čemu su ključni podaci bili imena vlasnika susjednih kuća.⁵²⁸

Prilikom procesa kartiranja podataka u kojemu je ime vlasnika ključni indikator za ubikaciju, treba biti oprezan iz nekoliko razloga. Prvo, kuće se često u izvorima ne bilježe imenom aktualnog, nego davno preminulog vlasnika.⁵²⁹ Drugo, ubikaciju otežava i mali broj orijentira u prostoru. U pravilu se radi o crkvama ili utvrdama, a daljnja preciziranja nisu bila

⁵²⁵ Jednako tako, tek se u jednom slučaju uz naziv seksterija Sv. Nikole navodi nalazi li se nekretnina u gornjoj ili donjoj zoni, kao što je to slučaj s kupom pokraj crkve sv. Vida, *in sexterio Sancti Nicolay a latere montis*; *Vend. Canc.*, 5, fol. 98r.

⁵²⁶ Pronalazi se tek nekoliko iznimka, a radi se o sljedećim kućama: jedna *in secunda ruga Sancti Nicolay* (vjerojatno gornji dio današnje Zlatarske ulice), *Vend. Canc.*, 5, fol. 56v; kuća *in ruga nona* (današnja Kunićeva ulica), *Vend. Canc.*, 7, fol. 211v; kuća *in decima ruga* (današnja Nalješkovićeve ulica), Truhelka, *Izvodi*, 60; te prodavana nekretnina *in ruga undecima* (današnja Antuninska), Truhelka, *Izvodi*, 8. Uz ove je primjere, zabilježeno nekoliko slučajeva ulica nazvanih prema crkvama koje su se ondje nalazile. Tako su navedene *ruga sanctorum Petri, Laurenti et Andree*, *Vend. Canc.*, 5, fol. 133v, *ruga Sancti Segurati*, *Vend. Canc.*, 8, fols. 23r, 26r; 11, fol. 21r, te *ruga Sancti Francisci*, *Vend. Canc.*, 9, fol. 117r; 12, fol. 114v; te *ruga proxima conventui fratrum minorum*, Truhelka, *Izvodi*, 50. Budući da znamo gdje su prostorni markeri prema kojima su kuće bile nazvane smješteni, možemo pretpostaviti da se radi o petoj, devetoj i petnaestoj ulici seksterija. Kupoprodaje zabilježbi nekretnina u ostalim dubrovačkim seksterijima sadržavaju više naziva mikrolokacija grada, o čemu vidi Marušić, „Urbani krajolik i vlasnička topografija“, 103. U povezivanju kuća iz izvora s onima i danas sačuvanima, ne pomažu niti brojevi uklesani na dovratnicima deset kuća. Prema Vladimiru Bedenku posrijedi su oznake iz šezdesetih godina petnaestog stoljeća, uklesane na ulaze u kuće oko 1463./64. godine, kada je donesena odluka o sastavljanju popisa stanovnika i kuća (iz 16. listopada 1463.). Iz toga razloga za sada nije moguće potvrditi jesu li nastali u predloženom vremenu i mogu li pomoći u ubikaciji kuća, Vladimir Bedenko, „Dubrovačka numeracija iz druge polovine 15. stoljeća“, u *Zbornik znanstvenog skupa „Prelogova baština danas“: u povodu devedesete obljetnice rođenja Milana Preloga*, ur. Katarina Horvat-Levaj (Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2013.), 254–255.

⁵²⁷ Karta je izrađena na Institutu za povijest umjetnosti u sklopu projekta DUCAC, a objavljena je u: Zelić, „Medieval Urban Landscape“, 282, 285.

⁵²⁸ Primjerice, u popisu 1417. godine zabilježen je *Braian orexe*, a jedan od prodavatelja zvao se *Braian Nicolich* (*Secunda ruga, le porte guarda verso ponente: Braian orexe*, pass 4, pp. III), *Libri domorum*, I, 150; *Vend. Canc.*, 5, fol. 56v. Dodatna potvrda da je riječ o istom vlasniku je lokacija nekretnine: *super terreno comunis in secunda ruga Sancti Nicolay*.

⁵²⁹ Grujić, *Kuća u Gradu*, 70.

potrebna jer je svaka jedinica imala jednu ili dvije stranice prema ulici te jednog ili dva međašna vlasnika.⁵³⁰ Naposljetku, treba voditi računa o tome da je isti vlasnik mogao imati više nekretnina, kao što će za brojne primjere biti obrazloženo u idućem poglavlju.

Popis iz 1417. godine bilježi ukupno 329 nekretnina u gornjem dijelu seksterija od čega je manje od jedne trećine (ukupno 97 kuća) spomenuto u svescima serije *Venditiones* (od ukupno 236 prodaja). Njih više od pola (ukupno 53) bilo je predmetom kupoprodaje, te o njima posjedujemo i podrobnije podatke – površinu, tj. veličinu parcele zabilježenu u popisu iz 1417. godine. Nekretnine iz izvora koje je bilo moguće smjestiti u prostor seksterija (prema stanju iz 1417.), označene su crvenim točkama (**Slika 4.5.**).⁵³¹ Uočava se da su navedene nekretnine ravnomjerno raspoređene, pri čemu mapiranje ipak otkriva nizove u kojima je većina kuća promijenila vlasnike. Primjerice, u bloku između Prve i Druge ulice popis bilježi dvanaest kuća, od kojih su četiri prodavane, tri su navedene kao međašne nekretnine, a pet nije spomenuto u kupoprodajama.

Ostale nekretnine u seksteriju (daljnjih 139 prodavanih) nisu prepoznate iz nekoliko razloga. Prvo, u 80 prodaja nisu navedene granice (već je za kuću samo zabilježeno da se nalazi *intra suos confines*), a imena prodavatelja i kupaca ne nalazimo u popisu iz 1417. godine. Važno je napomenuti da se prodaje odnose na cijeli prostor seksterija, dakle i njegov južni dio koji nije obuhvaćen popisom i čija je vlasnička struktura složenija u odnosu na gornji dio. Ondje se, naime, mogu ubicirati neke kuće, poput one Ivana iz Vienne, ili nekretnine na teritorijima Suerijevih, Junija Sorkočevića i ostalih. Općenitije govoreći, ubiciranje kuća lakše je u prodajama s početka druge polovice petnaestog stoljeća stoga što te kupoprodajne zabilježbe prodavane nekretnine okvirno smještaju u jedan od dijelova seksterija: gornji (*super Priechi put*), donji (*sub Priechi put*) ili u samo središte, na Prijekom putu (*ad Priechi put*). Općenitije govoreći, u kasnijim kupoprodajama, od polovice petnaestog stoljeća do kraja 1480-ih godine, puno se češće navode navedene prostorne

⁵³⁰ Osim već navedene crkve Sigurate kao često bilježenog orijentira pri ubiciranju kuća, ostali se prostorni markeri navode razmjerno rijetko. Primjerice, crkva sv. Nikole, također na istaknutoj poziciji, ne navodi se niti jednom, a crkva sv. Vida samo nekoliko puta: *Vend. Canc.*, 5, fol. 98r; 8, fols. 147v, 149v; 12, fol. 141v; 13, fol. 78r. Jednako tako, kula Minčeta zabilježena je tek četiri puta: *Vend. Canc.*, 9, fol. 117v; 11, fol. 28r; Truhelka, *Izvodi*, 17 (*Vend. Canc.*, 17, fol. 7v), 56 (*Vend. Canc.*, 27, fol. 49r), 61 (*Vend. Canc.*, 29, fol. 97r) (potonja se kuća nalazila izvan gradskih zidina, točnije iznad Minčete i pokraj mlinova, *supra turrim de Menze apud molendinos*).

⁵³¹ Spomenimo opsežno istraživanje topografije Trogira koje je u sklopu svoje disertacije provela Ana Plosnić Škarić. Kako navodi autorica, na temelju trogirskih dokumenata bio je moguće prepoznati tek jednu petinu kuća, Plosnić Škarić, *Gotička stambena arhitektura grada Trogira*, 36. Autorica naglašava da će lociranje ostalih nekretnina biti olakšano izradom genealogija građanskih obitelji, što je ocjena koja se svakako može primijeniti i na sloj koji je većinom naseljavao seksterij Sv. Nikole, o čemu vidi u idućem poglavlju.

oznake koje omogućuju precizniju ubikaciju prodavanih nekretnina.⁵³² U svakom slučaju, ovo ubiciranje nekretnina kombinacijom izvora znatno nadilazi rezultate koje na temelju istih pokazatelja možemo dobiti za ostale dijelove Dubrovnika, zbog čega će se daljnja analiza usmjeriti na vlasnike nekretnina u Sv. Nikoli.

⁵³² Više se takvih primjera nalazi u Truhelkinim registima: Truhelka, *Izvodi*, 17 (*Vend. Canc.*, 17, fol. 52r), 33 (*Vend. Canc.*, 21, fol. 128v), 37 (*Vend. Canc.*, 23, fol. 26r), 42 (*Vend. Canc.*, 23, fol. 72r), 44 (*Vend. Canc.*, 24, fol. 96v), 45 (*Vend. Canc.*, 24, fol. 157r), 47 (*Vend. Canc.*, 25, fol. 8r), 48 (*Vend. Canc.*, 25, fol. 123r), 53 (*Vend. Canc.*, 27, fol. 31r), 54 (*Vend. Canc.*, fol. 27, 117r), 58 (*Vend. Canc.*, 27, fol. 125r), 59 (*Vend. Canc.*, 27, fol. 227r), 60 (*Vend. Canc.*, 29, fol. 1r), 61 (*Vend. Canc.*, 29, fol. 81r), 63 (*Vend. Canc.*, 29, fol. 58r), 64 (*Vend. Canc.*, 30, fol. 78r). Postoje, dakako, i primjeri detaljnijih opisivanja lokacija nekretnina, na primjer (*domus*) *apud viam de Priechi put versus conventum sancti Francisci*, Truhelka, *Izvodi*, 47 (*Vend. Canc.*, 25, fol. 18r).

5. SOCIJALNI PROSTOR SEKSTERIJA SV. NIKOLE

Ovo je poglavlje usredotočeno na društvene promjene i prostor seksterija, posebice na pitanja socijalne topografije. Pod tom se sintagmom podrazumijevaju istraživanja niza „društvenih okolnosti u kojima se stvara i transformira stambena arhitektura“,⁵³³ pri čemu je na djelu „složeni međuodnos socijalnog, stambenog i fizičkog prostora grada“.⁵³⁴ U tom je smislu neophodno ispitati smještaj određenih društvenih skupina u urbanom prostoru i načine na koji grade, kupuju i svoje nekretnine grupiraju vlastela, građani i pučani, te profesionalne skupine (obrtnici).⁵³⁵ Nekretnine ubicirane u prethodnom poglavlju, kao i poznavanje cjelokupne vlasničke strukture u Sv. Nikoli, omogućuju stvaranje precizne slike o promjenama u socijalnoj topografiji tog dijela grada.

5.1. Struktura stanovništva

U vremenu pokrivenom ovim istraživanjem dubrovačko se društvo dijelilo na tri sloja: plemstvo, građanstvo i puk (*nobiles, cives i popolo*).⁵³⁶ Plemstvo su činili rodovi definirani 1332. godine zatvaranjem dubrovačkog vijeća.⁵³⁷ Taj je najviši sloj od ostatka stanovništva ponajprije razlikovao pravni status, a potom i porijeklo, imovina, posjedovanje zemljišta i slično, dakle, njihov socijalni status.⁵³⁸ Građani, s druge strane, nisu mogli sudjelovati u vlasti, ali su se od „običnog“ puka izdvajali bogatstvom. Dok su se u četrnaestom stoljeću razlikovali samo pripadnici vlastele i pučana (svi ostali stanovnici grada), od kraja navedenog

⁵³³ Andreis, Benyovsky Latin i Škarić, „Socijalna topografija Trogira u 14. stoljeću“, 103. Vidi i Bärbel Brodt, Paul Elliott i Louise Miskell, „Review of Periodical Articles“, *Urban History* 33, izd. 1 (2006.): 131.

⁵³⁴ Ksenija Bašić, „Socijalna topografija Zagreba – dihotomija grada i suburbija“, *Sociologija i prostor* 123–124 (1994.): 28.

⁵³⁵ Na tragu rezultata recentnijih istraživačkog projekta *People in Place: families, households and housing in early modern London, 1550 – 1720*; <https://www.history.ac.uk/cmh/pip/pip.html> (30. kolovoza 2018.). Za osnovne pojmove vidi poglavlja „Residential patterns and property ownership“ i „Social relationship in the urban neighbourhood“, u: Jeremy Boulton, *Neighbourhood and Society: A London Suburb in the Seventeenth Century* (Cambridge: Cambridge University Press, 1987.), 166–205, 228–261.

⁵³⁶ Pešorda Vardić, „Pučka vlastela“, 216. Osim ovih „temeljnih klasa“ društva, treba spomenuti i „marginalne grupe“ koje se također spominju, o društvu općenitije vidi Tomislav Raukar, „Komunalna društva u Dalmaciji u XIV stoljeću“, *Historijski zbornik* 23–24 (1980. – 1981.): 185–186.

⁵³⁷ Nenad Vekarić, „Udio plemstva u stanovništvu Dubrovnika u trenutku zatvaranja vijeća 1332. godine“, *Rad HAZU. Razred za društvene znanosti* 48, izd. 510 (2011.): 31–46.

⁵³⁸ Zdenka Janeković-Römer, „Zatvaranje dubrovačkog plemstva i vijeća u političkom i društvenom kontekstu 13. i 14. stoljeća“, *Analiza Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 56, izd. 1 (2018.): 88.

stoljeća dolazi do podjela unutar sloja pučana na imućnije građane i „običan puk“.⁵³⁹ Građanski su sloj ponajprije činili bogati trgovci okupljeni u bratovštinu antunina (od početka petnaestog stoljeća) te lazarini (koji su se od antunina odvojili 1521. godine).⁵⁴⁰ Nadalje, zahvaljujući probitačnosti i stečenom bogatstvu, građani su se tijekom vremena uspjeli afirmirati u toj mjeri da im se često pripisuje svojevrsni „paralelni elitizam“ s vlastelom,⁵⁴¹ odnosno, definiraju se kao „sekundarna elita grada“.⁵⁴² Dakako, iz spomenutog je bila isključena vlast, ali se isti (vlasteoski) obrasci prepoznaju u prostoru grada: u smještaju, broju, veličini i izgledu kuća u vlasništvu građana.

Stanovnike je, nadalje, moguće analizirati i u ključu zanimanja. Najsažetiji prikaz dolazi iz pera Filipa de Diversisa, koji uz opširan dio o vlasteli (izvještava o 33 plemićka roda),⁵⁴³ ovako opisuje sve stanovnike i njihovu djelatnost:

„ (...) Unutar grada, pak, neki su klerici, neki trgovci, a neki obrtnici. (...) Obrtnici, pak, kao što su suknari, postolari, zidari, klesari, kovači, kožari i drugi koji rade rukama, trude se oko svojih obrta. Od trgovaca, neki se zovu pučanima, a drugi vlastelom. Među prvima najniži su zvani parlabući, koji kupuju i prodaju sitnice kao jaja, kokoši i tome slično. Srednji, koji se nazivaju mesarima, prodaju i kupuju sir, usoljeno i svježe meso i takve stvari. Najveći su oni koji posluju kupujući i prodajući zlato, srebro, olovo, vosak, žito, koralje, papar, tkanine, te vuneni, svileni zlatom protkani i pamučni grimiz, i sličnu robu velike vrijednosti“,⁵⁴⁴ te dodaje kako „sve to

⁵³⁹ Ta se podjela vidi i u imenima pojedinih stanovnika seksterja Sv. Nikole, poput Radonje Radovčića pučanina (*Radohna Radovčich pučanin*) koji je posjedovao prve dvije kuće na zapadnoj strani Četrnaeste ulice; Desanka Kovačević Kojić, „Poslovne knjige dubrovačkih trgovaca (XV vijek)“, u *Med Srednjo Evropo in Sredozemljem. Vojetov zbornik*, ur. Sašo Jerše (Ljubljana: Založba ZRC, 2006.), 454. Jedna od navedenih kuća nalazila se na teritoriju crkve Sigurata, a kupljena je 1468. godine od Čibrana Čibranovića iz Gruža i Nikole Živkovića iz Zatona, Truhelka, *Izvodi*, 50 (*Vend. Canc.*, 22, fol. 60r).

⁵⁴⁰ Pešorda Vardić, *Dubrovački antunini*, 8–11.

⁵⁴¹ Stjepan Ćosić, „Dubrovački plemići i građanski rodovi konavoskog podrijetla“, u *Konavle u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti*, sv. 1, ur. Vladimir Stipetić (Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Sveučilište u Zagrebu – MSMH Dubrovnik i Općina Konavle, 1998.), 63. O građanskim obiteljima vidi i: Pešorda Vardić, „Youth and Age“, 25–26.

⁵⁴² Zrinka Pešorda Vardić, „Bratimska elita: o počecima dubrovačke bratovštine sv. Antuna“, u *Med Sednjo Evropo in Sredozemljem: Vojetov zbornik*, ur. Sašo Jerše (Ljubljana: Založba ZRC, 2006.), 441.

⁵⁴³ Diversis, *Opis slavnog grada Dubrovnika*, 65.

⁵⁴⁴ Filip de Diversis, *Opis slavnoga grada Dubrovnika*, 63–64 (prijevod Zdenke Janeković Römer).

rade i vlastela koju nazivam najvećim trgovcima, iako neki žive samo od stalnih prihoda, no takvi su ipak rijetki⁵⁴⁵.

Ukratko, dakle, i vlastela i građani živjeli su od istih djelatnosti (prije svega trgovine), dok su običan puk uglavnom činili obrtnici.

Analiza profila stanovništva u seksteriju Sv. Nikole prema popisu nekretnina na općinskom zemljištu iz 1417. godine pokazuje da je udio pripadnika vlastele zanemariv u odnosu na cjelinu, te je činio svega 2% (**Tabela 5.1ab**).⁵⁴⁶ Apsolutnu većinu (94,5%) činili su pučani (građani i običan puk), o čijem socijalnom i profesionalnom položaju mogu govoriti jedino njihova imena zabilježena u izvorima.⁵⁴⁷ Upravo je nužnost oslanjanja na onomastiku prema sačuvanim izvorima glavna prepreka detaljnijoj analizi stanovništva Sv. Nikole; izvori, naime, bilježe tek potrebni „minimum“ informacija kako bi se razlikovali vlasnici nekretnina. U slučaju pučana, posrijedi je dvodjelna forma imena koje uz vlastito ime uključuje patronimik, odnosno tzv. „jednokratno prezime“,⁵⁴⁸ zanimanje, nadimak⁵⁴⁹ ili mjesto iz kojeg pojedinac potječe, ali rijetko više od jednog od navedenih podataka.⁵⁵⁰

Dubrovnik je, naime, predstavljao atraktivno mjesto za stjecanje imetka; od sredine četrnaestog stoljeća postao je privlačan za pojedince željne uspjeha i bogatstva.⁵⁵¹ Većina pojedinaca, uz koje je upisano ime naselja ili grada u kojem su rođeni, potječe iz naselja i s

⁵⁴⁵ Isto, 64.

⁵⁴⁶ Zelić, „Medieval Urban Landscape“, 285. Popisom su zabilježene i četiri nekretnine u vlasništvu nezakonitih sinova plemića (ukupno 1,3%). Osim toga, 1,7% nekretnina bilo je u vlasništvu institucija (crkava i bratovština), Isto. Istovremeno je udio plemićkih rodova iznosio oko 40% stanovništva, Vekarić, „Udio plemstva“, 37.

⁵⁴⁷ Isto, 285. Za analizu podrijetla obrtnika u Dubrovniku u ranijim razdobljima vidi: Lučić, *Obrti i usluge u Dubrovniku*, 172–177.

⁵⁴⁸ Usp. Esad Kurtović, „Radosalići – primjer ‘jednokratnih prezimena’ srednjega vijeka“ (Beograd: Istorijski institut, 2009.). Općenito o nazivlju u srednjem vijeku vidi: Stephen Wilson, *The Means of Naming: A Social and Cultural History of Personal Naming in Western Europe* (London: UCL Press Limited, 1998.), 114–150.

⁵⁴⁹ Nadimci su često živopisni poput *Smoqua* (*Vend. Canc.*, 9, fol. 92r), *Pčeliča*, *Boxiamilost*, vidi: Zelić, „Medieval Urban Landscape“, 292, bilj. 15; te su često bili obiteljski, vidi Slavica Stojan, „Ženski nadimci u starom Dubrovniku“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 41 (2003.): 243–258.

⁵⁵⁰ Zelić, „Medieval Urban Landscape“, 287. Jednako kao što popis nekretnina na općinskome zemljištu iz 1417. godine nije ujedno i popis stanovništva (što bi iziskivalo bilježenje više podataka o vlasnicima kuća), tako niti kupoprodajne zabilježbe ne donose više informacija.

⁵⁵¹ Marijan Premović, „Politički odnosi Đurađa II. Stacimirovića Balšića i Dubrovnika (1385. – 1403.)“, *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 60 (2018.): 85–117. Za ranija razmišljanja o situaciju u četrnaestom stoljeću vidi: Dušanka Dinić-Knežević, „Migracije stanovništva iz bližeg zaleđa u Dubrovnik u XIV veku“, *Jugoslavenski istorijski časopis* 1–2 (1974.): 19–40.

otoka dubrovačke Astoreje.⁵⁵² Među stanovnicima seksterija Sv. Nikole navode se i pojedinci iz susjednih istočnojadranskih gradova (ukupno, međutim, manje od 5% aktera prodaja) iz Drača i Kotora,⁵⁵³ te Albanije,⁵⁵⁴ kao i nekoliko kupaca koji nemaju tipično dubrovačka imena i prezimena.⁵⁵⁵ Stanovnici podrijetlom s Apeninskog poluotoka nisu zabilježeni u gornjem dijelu seksterija, dok ih je u južnom tek nekoliko.⁵⁵⁶ Među poznatije ličnosti – vlasnike nekretnina ubraja se Pietro Pantella iz Piacenze (od 1430. godine dubrovački građanin), kojem se pripisuju velike zasluge za nagli razvoj suknarske industrije u Dubrovniku tijekom prve polovice stoljeća.⁵⁵⁷

5.2. Društvene promjene i prostor seksterija

Niz kasnosrednjovjekovnih i ranonovovjekovnih izvora opisuje kako slojevi trebaju živjeti u određenim dijelovima grada i u kućama koje dolikuju njihovom statusu. Primjerice, u traktatu „O ekonomici“ Giacoma Lanterija stoji kako ne dolikuje (*non è convenevole*) da trgovac

⁵⁵² Brojem sudionika u prodajama prednjače strane iz Župe Dubrovačke (*Brenno*): *Vend. Canc.*, 2, fols. 10r, 21r, 27r, 28v, 37v, 41r, 42v; 3, fol. 36v; 5, fol. 98r; 6, fol. 148v; 7, fol. 114v; 8, fol. 89v; 11, fol. 100v. Među stranama u prodaji pronalaze se i pojedinci iz sljedećih naselja: Šumet (*Vend. Canc.*, 2, fols. 9r; 41v, 43r), Ombla (*Div. Canc.*, 28, fol. 112r, *Vend. Canc.*, 11, fol. 84r), Zaton (*Vend. Canc.*, 2, fol. 28v), Koločep (*Vend. Canc.*, 2, fol. 27v; 5, fol. 204v), Šipan (*Vend. Canc.*, 5, fol. 62v; 9, fol. 76r), Mljet (*Vend. Canc.*, 2, fol. 37r, *Div. Canc.*, 28, fol. 64r), Kupari (*Vend. Canc.*, 9, fol. 76r) i Ston (*Vend. Canc.*, 10, fol. 25v).

⁵⁵³ *Vend. Canc.*, 2, fols. 11r, 24r (pomorac Isar iz Drača i njegova žena Jakuša), 16v (*Nicola de Meula de Duracio*), 83r (Radoslav Radončić iz Kotora); 4, fol. 47v (*Thomas de Drasman de Catharo nunc habitator Ragusii*).

⁵⁵⁴ U sjeverozapadnom dijelu seksterija naveden je *Bogdanač Petrovich*, *Vend. Canc.*, 5, fol. 62v.

⁵⁵⁵ Nekoliko je takvih primjera u obrađenoj građi: 1435. kuću koju je prodavao sud kupuje *Galganus de Chataldis* (*Vend. Canc.*, 7, fol. 105r), te dva primjera iz 1442. godine kada nekretnine kupuju *Magdalena soror Marini de la Corte* (*Vend. Canc.*, 9, fol. 99r) te *Mateus Micaelis de Martinus* (*Vend. Canc.*, 9, fol. 117r).

⁵⁵⁶ Primjerice, zlatar Bindo iz Siene na teritoriju Junija Sorkočevića; *Div. Canc.*, 2, fol. 155r. U ostalim se dubrovačkim seksterijima susreće više stranaca, koje ne susrećemo među stranama u prodaji već među stranama koje se (većinom kao susjedi prodavane nekretnine) javljaju na javno oglašenu prodaju. Tako se na prodaju zabilježenu 1423. u seksteriju sv. Petra javlja *Bernardus quondam Silvestri de Bellstrattis de Florentia habitator Ragusii* (*Vend. Canc.*, 5, fol. 131v), a nekoliko pojedinaca iz Firence i Prata susrećemo u prodajama kuća u seksteriju Sv. Vlaha (*Vend. Canc.*, 5, fol. 138v). Općenito o strancima u gradu vidi: Zdenka Janeković Römer, „Stranac u srednjovjekovnom Dubrovniku: između prihvaćenosti i odbačenosti“, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 26 (1993.): 27–38.

⁵⁵⁷ O tome vidi: Paola Pinelli, „Pietro Pantella iz Piacenze i proizvodnja tkanine u Dubrovniku u prvoj polovici 15. stoljeća“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 51, izd. 1 (2013.): 61–74; te Francesco Bettarini, „I contratti di assunzione nella manifattura tessile ragusea“, *Dubrovnik Annals* 20 (2016.): 69–72. Pantella je u seksteriju Sv. Nikole 1439. kupio ovršenu kuću od suda (*contra bona Miladini Gherbich*), *Vend. Canc.*, 8, fol. 70v; a 1441. na isti način (ali *contra bona Nixam Comarich*) još jednu kamenu kuću; *Vend. Canc.*, 9, fol. 6v. Kasnija zabilježba, iz svibnja 1465., u kojoj je prodavateljica Francisca, udovica Petra Pantelle, spominje kuću založenu Pantelli 23. rujna 1454., Truhelka, *Izvodi*, 45 (*Vend. Canc.*, 20, fol. 121v). Budući da je bio stranac, Pantelli se u prodajama pridaje oznaka *ser* (iako, dakako, nije imao status plemića), vidi *Vend. Canc.*, 9, fol. 6v.

stanuje „u raskošnoj palači sjajno sagrađenoj“ (*un sontuoso palagio e con magnificenza fabricato*), a bogati feudalac (*feudatario ricco d'entrata*) u maloj.⁵⁵⁸ Nadalje, plemićke su obitelji trebale težiti udobnim i velikim kućama prema svojim mogućnostima,⁵⁵⁹ obrtnici i trgovci na mjestima pogodnima za obavljanje njihove djelatnosti i „zadovoljiti (se) prostorom koji odgovara veličini njihove radionice te graditi uvis na takvome terenu“.⁵⁶⁰ Dakako, posrijedi je opće mjesto u srednjovjekovnim gradovima, o čemu svjedoči i spis Dubrovčanina Benedikta Kotrulja.⁵⁶¹ Društvene promjene poput stasanja novog građanskog sloja u urbanom se prostoru mogu pratiti na nekoliko razina: kupnjama nekretnina u nizu ili na prestižnim lokacijama (primjerice središnjih komunikacija grada), gomilanjem nekretnina istog roda te nazivanju ulica prema vlasnicima tih kuća. Ukratko, najlakši način putem kojeg u istraživanju možemo pratiti društvene promjene u seksteriju je analiza ulaganja u nekretnine različitih slojeva.

5.2.1. Kupnja nekretnine u nizu

Kao primjer ove prakse moguće je izdvojiti prodaju iz svibnja 1433. godine. Njome je Mihoč Marinov Zizerović kupio kuću od Milana Bogojevića zvanog *Rupien*, a koja je sa sjeverne strane graničila s još jednom Zizerovićevom kućom, što će biti tek manji dio fonda kuća u njegovome vlasništvu (o čemu će kasnije biti više govora).⁵⁶² Jednako tako su sinovi kupovali nekretnine pored očevih: godine 1445. braća Jakša i Marko, kupuju kuću pored Brajka Tintine, svojega oca.⁵⁶³ Popisi nekretnina na općinskom zemljištu otkrivaju vlasnike koji su

⁵⁵⁸ Navedeno prema: Marco Folin, „Quartieri nobiliari in Italia fra tardo medioevo e prima età moderna“, in *Marquer la ville: signes, traces, empreintes du pouvoir, XIIIe – XVIe siècle. Actes de la conférence organisée à Rome en 2009 par le LAMOP en collaboration avec l'École Française de Rome*, ur. Patrick Boucheron i Genet Jean-Philippe (Pariz i Rim: Publications de la Sorbonne i École française de Rome, 2013.), 84–85.

⁵⁵⁹ *in luogo largo et comodo, a fin che l'habitatione abastanza grande riesca*; Folin, „Quartieri nobiliari in Italia“, 85–86.

⁵⁶⁰ *contenti di tanto spatio di terreno in larghezza quanto cape una bottega, fabrica[ssero] in alto con molte scale*; Isto, 86.

⁵⁶¹ Grujić, „Kuća „savršenog“ trgovca“, 198–212.

⁵⁶² Granice kuće bile su sljedeće: *a parte levantis, cum domo Vochaz Mura, a parte ponentis cum via comunis, a parte austri cum via comunis, a parte tramontane cum domo Michoz Zizerovich*; *Vend. Canc.*, 6, fol. 203v. Prema navedenom imenu vlasnika susjedne nekretnine (Vukac Mura), i na temelju ostalih kupoprodajnih ugovora u kojima se spominje njegova kuća, moguće je zaključiti da se nekretnina u pitanju nalazila u jugozapadnom uglu seksterija sv. Nikole. Za ostale dokumente, u kojima se prodavane nekretnine definiraju *prope domum Vochaz Mura*, vidi: *Vend. Canc.*, 6, fol. 107v; 9, fol. 117v. U potonjem se dokumentu nekretnina nalazila *in ruga Sancti Francisci*, što dodatno potvrđuje pretpostavljenu ubikaciju kuća o kojima je riječ.

⁵⁶³ *Vend. Canc.*, 10, fol. 127r. Tintina je prema *Libri domorum* I posjedovao dvije kuće u seksteriju: na zapadnom potezu Druge i istočnom Četvrte, te u navedene ulice treba ubicirati citiranu prodaju.

posjedovali susjedne kuće u istom nizu. Uglavnom je riječ o po dvije nekretnine (vlasnika Bogića Radienovića, Radina Medanića, Petroja Šestanovića iz Župe, Pijerka Klunovića, Obrada Sandalja s dva niza, Andrije Đinovića i Miloslave, žene Radoslava Marića), zatim Radina Ilića (1417.) i Vlatka Dobrašinovića (1481.) s po tri kuće, te Nikole Gološića (s četiri susjedne kuće) i Marina Cicerovića (pet stambenih jedinica), (**Tabela 5.2ab.**).

Čest je bio i slučaj kupnje više manjih susjednih objekata na čijim je parcelama nakon rušenja bivao izgrađen veći, reprezentativniji stambeni objekt. Naime, u petnaestom se stoljeću građevinske čestice u pravilu šire te objekti dobivaju više prozorskih osi (za razliku od ranije arhitekture s dominantnom vertikalom).⁵⁶⁴ Primjer ovakve prakse zabilježen je godine 1452. kada je Marko Staj kupio dvije stare kuće u istočnom dijelu seksterija, u blizini samostana sv. Dominika, koje je srušio kako bi sagradio veći objekt.⁵⁶⁵

5.2.2. Kuće na „prestiznim“ lokacijama

Neposredniji primjer je priskrblijvanje nekretnine na istaknutome mjestu u seksteriju, ponajprije duž glavnih komunikacija, ulice Prijeki put ili na samoj Placi.⁵⁶⁶ Ovi se procesi lakše mogu pratiti putem građe petnaestoga stoljeća, dok je za ranije razdoblje indikativno tek nekoliko primjera, poput onog trgovca uljem i solju Ivana OGREJE (*Ogreia* ili *Oggreia*).⁵⁶⁷ Ivan je šezdesetih i sedamdesetih godina četrnaestog stoljeća u dva navrata kupovao drvene kuće u Sv. Nikoli koje je potom prodavao,⁵⁶⁸ da bi 1376. godine za visokih 700 perpera kupio

⁵⁶⁴ Grujić, „Reprezentativna stambena arhitektura“, 67.

⁵⁶⁵ Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 173. Iste je godine Staj kupio i *casale* u Kaštelu, *Vend. Canc.*, 13, fol. 22v.

⁵⁶⁶ Nužno je napomenuti da izvori i Placu i Prijeki put ponekad nazivaju *platea*, zbog čega su se kuće *ad faciem platee* mogle nalaziti u obje navedene ulice. Ranije navedeni primjer iz bilješke 462 (*Vend. Canc.*, 4, fol. 10v) jedan je od rijetkih koje, zahvaljujući daljnjim navedenim prostornim oznakama, možemo smjestiti u jednu od tih ulica.

⁵⁶⁷ O OGREJINOJ biografiji i djelovanju još uvijek ne znamo mnogo, kao što je to slučaj s ostalim obiteljima i pojedincima o kojima će biti riječ u ovom poglavlju. Ipak, neki su podaci usputno spomenuti i svjedoče o njegovoj razgranatoj gospodarskoj djelatnosti, vidi na primjer: Dušanka Dinić-Knežević, „Trgovina uljem u Dubrovniku u XIV veku“, *Historijski zbornik* 23–24 (1970. – 1971.): 290.

⁵⁶⁸ U srpnju 1366. godine OGREJA prodaje drvenu kuću *super terreno comunis, prope domum Grupse mercatoris* Radonu Mariću (*Vend. Canc.*, 2, fol. 7r), u prosincu 1368. kupuje drvenu kuću od skrbnika nasljednika Radetka Perkovića *iuxta domum Michoe Pali de Saxi et domum Stane uxoris Laurenti de Catharo* (*Vend. Canc.*, 2, fol. 23r), u ožujku 1375. prodaje drvenu kuću mljetskom pomorcu Dobroslavu Bogoeviću koja se nalazila *iuxta domum Milteni sartoris* (*Vend. Canc.*, 2, fol. 37r), u ožujku 1377. kupuje također drvenu kuću *iuxta domum quondam Alegrini preconis* od Markoča, sina pokojnog mesara Stojka (*Vend. Canc.*, 2, fol. 43r). te će tu istu nekretninu prodati Radoju Prvoševiću u studenom 1379. godine (*Vend. Canc.*, 2, fol. 49v).

kamenu kuću (od Maroja Kamarića) koja je preko klončine graničila s još jednom njegovom kućom.⁵⁶⁹ Obje su nekretnine bile u Ivanovu vlasništvu 1382. godine (a zapadna je bila registrirana na njegovu ženu Stanu).⁵⁷⁰ Sve su se ove kuće, znakovito, nalazile na samom Prijekom putu, u Drugoj, odnosno Trećoj ulici seksterija.⁵⁷¹ U idućem stoljeću, niz je pojedinaca posjedovao kuće na istaknutim dijelovima seksterija (vidi **5.4.** Građanski rodovi u seksteriju).

5.2.3. Gomilanje nekretnina

Živko Miloslavov Sebečina (*Zvetcho de Sebechina*, *Çivcho de Sebichina*) primjer je pojedinca iz četrnaestog stoljeća koji je posjedovao više nekretnina u različitim dijelovima grada.⁵⁷² Što se pak tiče Sv. Nikole, Sebečina je ondje do 1372. imao kamenu kuću koju je prodao svojoj ženi Stani jednom od „tihih prodaja“ (**Prilog IV**).⁵⁷³ U rujnu iste godine Živko je od Miloslava Dobromirovića kupio zemljište za gradnju, super *via comunis* (vjerojatno iznad ulice Prijeki put, iako nije isključena mogućnost da se izraz *via communis* odnosi na Placu),⁵⁷⁴ a ista se nekretnina (kupljena od istog Miloslava, ali ovaj put navedena kao *chasamentum*) bilježi početkom 1373. godine.⁵⁷⁵ Moguće je da je na tome terenu sagrađena kuća za koju je u veljači 1382. godine naručen milijar kamenova što ih je Živku trebao isporučiti Kolenda Siraković.⁵⁷⁶ Nadalje, godine 1380. Živko je kupio kamenu kuću na

⁵⁶⁹ Kuća se nalazila *iuxta domum dicti Ivani mediante strictura comunali*; *Vend. Canc.*, 3, fol. 92v.

⁵⁷⁰ *Libri domorum*, I, 140.

⁵⁷¹ Nakon OGREJINE smrti kućama su upravljali rizničari; *die se dar a poveri*; *Liber afflictum thesaurarie*, 176–177 (CLXIII, CLXIII), 221 (CCXXXVIII).

⁵⁷² Živko Sebečina godine 1356. kupuje drvenu kuću *in terreno archiepiscopatus* (predio učestalo nazivan i „Garište“, u seksteriju Sv. Vlaha) od oporučitelja Maruše, kćeri pomorca Toloja (*Vend. Canc.*, 2, fol. 6r), a vjerojatno istu nekretninu prodaje Stojku Stanislaliću u srpnju 1368. (*Vend. Canc.*, 2, 18v). Kupoprodajni podaci svjedoče da je Živko posjedovao kuću i u seksteriju Kaštel jer se lokacije kuća koja se prodaje 1373. godine bilježi *ad incatum Çivcho de Sebechina* (*Vend. Canc.*, 3, fol. 25v).

⁵⁷³ Granice nekretnine su sljedeće: *ex parte levantis cum domo Radochne petrarii mediante strictura, ex parte pelligi cum via comunis, ex parte ponentis cum territorio comunis, ex parte montis cum territorio comunis*; *Vend. Canc.*, 3, fol. 10r.

⁵⁷⁴ *Vend. Canc.*, 2, fol. 30v.

⁵⁷⁵ *Vend. Canc.*, 2, fol. 17v.

⁵⁷⁶ *Cholenda Sirachovich de Jupana facit manifestum quod ipse se obligat et promittit Givcho de Sibichina ibidem presenti et acceptanti de dando et assignando eidem Givcho miliare unum lapidum capitaneorum spuntatarum inter quos esse debent lapides angulares quadraginta*; *Div. Canc.*, 26, fol. 59r.

teritoriju Suerijevih od pomorca Bratana *de Serigna* (koji mu je bio dužnik) za 320 perpera.⁵⁷⁷ Sačuvan je ugovor za opremanje navedene kuće iz ožujka 1386. godine, nedugo nakon Živkove smrti. Ugovorom između izvršitelja njegove oporuke te drvodjelaca Sergola i Pripka dogovoreno je opremanje trokatnice *que fuit Guichi de Sibechina super terreno illorum de Sueri* svim drvorezbarskim radovima.⁵⁷⁸

5.2.4. Prostor seksterija i ulično nazivlje

Imućniji pojedinci su često posjedovali više od jedne nekretnine koje su se u prostoru isticale svojom veličinom ili arhitektonskom opremom, zbog čega je cijela ulica mogla preuzeti naziv prema osobama koje su posjedovale te reprezentativne kuće.⁵⁷⁹ Najjasniji se primjer pronalazi u seksteriju Sv. Petra. Godine 1440. navodi se *ruga Dabisiv de Latiniz*, nazvana prema Dabiživu Latinici, bogatome trgovcu rudama između Bosne i Dubrovnika.⁵⁸⁰ Razlozi nazivanja ulice pronalaze se u kasnijim zabilježbama: početkom 1436. godine prokurator Martola i Vlahe, Dabiživovih sinova, posjedovali su tri kuće, *casale* i pripadajuće dvorište, smještene *ne lo sestiere de San Piero o di Sancta Maria*.⁵⁸¹ U kupoprodajnim zabilježbama pronalazi se niz analognih primjera i za ulice ostalih dijelova grada, primjerice u seksteriju

⁵⁷⁷ *Vend. Canc.*, 3, fol. 141v.

⁵⁷⁸ Radove su izvodili isti majstori koji su u istom dijelu grada opremili kuću majstora Ivana iz Vienne, odnosno kupca Stojka Stanislalića; *Sergolus et Pripcus marangoni (...) se obligavit laborare bene et fideliter de arte marangonie domum que fuit Guichi de Sebechina super terreno illorum de Sueri epitropis dicti Guichi, de palmentis trium, et omnia alia necessaria marangonie sicut dicent dicti epitropi*; *Div. Canc.*, 26, fol. 50r.

⁵⁷⁹ Nekoliko je primjera koji su do sada naznačeni u literaturi, poput dvaju ogranaka obitelji Gučetić koje se u izvorima razlikuju prema mjestu stanovanja, odnosno prema dijelu grada uz koji su bili vezani posjedovanjem nekretnina. Irmgard Mahnken tako navodi sljedeće slučajeve iz ostalih dubrovačkih seksterija: *Goçe de Pusterna* i *Goçe de Platea*, Mahnken, *Dubrovački patricijat u XIV veku*, 237.

⁵⁸⁰ [domus] *in ruga Dabisiv de Latiniz*; *Vend. Canc.*, 8, fol. 137v. Dabiživ Dobretinić Latinica bio je istaknuti antunin, a najvažniji dijelovi njegove biografije donesenu su u: Sivrić, „Rod Dobretinić – Latinica (Latinčić)“; Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 163.

⁵⁸¹ U ovoj je zabilježbi prodaje navedena izjava prodavatelja: *Io Gave de Pietcho do e vendo in raxon propria in perpetua a Martole et Biaxio fradelli et fioli de Dabixivio Latiniza le doe mie caxe et caxalle e cortivo le qual de li mei proprii denari forono comprade da quelli de Smolotiza (...) e la terza caxa che muro dom Ivan de Menze sul quel caxale con mei proprii denarii*; *Vend. Canc.*, 7, fol. 129v.

Sv. Vlaha: *vicinum* (ili *ruga*) *Corradini*,⁵⁸² *ruga Givchi dicti de Chaboga*,⁵⁸³ te *ruga quondam Junii de Georgio*,⁵⁸⁴ ili *ruga s. Hieronymi de Gradi et fratrum* u seksteriju Sv. Marije.⁵⁸⁵

U seksteriju Sv. Nikole nalazila se Duičina (današnja Palmotićeveva), odnosno njezin gornji, strmiji dio. Pod tim se nazivom ulica navodi u oporuci Milosave, žene Junija Duice, iz 1457. godine, koja je ondje posjedovala više kuća.⁵⁸⁶ Ovaj primjer, međutim, upućuje na oprez pri interpretiranju uobičajenog uličnog nazivlja u svjetlu imućnosti njihovih vlasnika. Naime, ulice su se mogle nazivati i prema stanovnicima koji su iz raznih razloga bili karakteristični (izgledom, porijeklom, ponašanjem i slično), ali većina zabilježenih primjera ipak govori u prilog nazivlja koje ima podlogu u vlasništvu kuća kroz više generacija.

Istovjetan primjer ulici Dabiživa Latinice u seksteriju Sv. Petra je *ruga Iohan de Nale* (*in sextier de Sancto Nicolo*), tako navedena u „Knjizi rizničarskih najmova“.⁵⁸⁷ Pretpostavljeno je da se radilo o Šestoj ulici jer su ondje zabilježene kuće tog roda.⁵⁸⁸ Još je analognih primjera u seksteriju, poput „kontrade“ nazvane prema Živku Kastratu (*[domus] in la contrata de Givcho dito Castrath*).⁵⁸⁹ Živko Radosalić, zvan Kastrat, bio je istaknuti član bratovštine trgovaca – antunina. U srpnju 1423. godine na javnoj dražbi kupio je kamenu kuću i *casale*, skupocjenu nekretninu koju je bio posjedovao njegov subrat Pijerko

⁵⁸² *Vend. Canc.*, 2, fols. 20v, 28r; 3, fol. 109v.

⁵⁸³ *Div. Canc.*, 28, fol. 6v.

⁵⁸⁴ *Vend. Canc.*, 2, fol. 26v.

⁵⁸⁵ Truhelka, *Izvodi*, 63 (*Vend. Canc.*, 25, fol. 12r).

⁵⁸⁶ Slavica Stojan, *Slast tartare: Marin Držić u svakodnevnici renesansnog Dubrovnika* (Zagreb i Dubrovnik: HAZU i Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2007.), 22–23, bilj. 24.

⁵⁸⁷ Radi se o upisu iz 1503. godine, ali je prodaja kuće koja se bilježi ostvarena 1499. godine (*Item due casete [...], et altra in sextier de Sancto Nicolo in la Ruga de Iohan de Nale vendute a ser Marino Orssat de Menze in 1499*), *Liber afflictum thesaurarie*, 159 (CXL).

⁵⁸⁸ Benyovsky Latin, Pešorda Vardić i Haničar Buljan, „Antunini na Placi“, 119–120. Iz daljnjih kupoprodajnih zabilježbi moguće je dodati da je Stjepan Nale 1423. godine kupio kuću od općinskog suda (*ad petitionem Marci er Maroe fratrum Naliescovich, contra bona epitropiam et tutelam Nalieschi Jursich*), ali u zabilježbi prodaje nisu navedene granice nekretnine (*Vend. Canc.*, 5, fol. 138v). Kuća u Stjepanovom vlasništvu posredno se spominje u još jednoj prodaji kao granična nekretnina (*Vend. Canc.*, 8, 113r), ali na temelju tih podataka nije moguće utvrditi u kojoj se ulici kuća nalazila.

⁵⁸⁹ *Liber afflictum thesaurarie*, 255 (CCCXXV). Kastrat je posjedovao i kuću u seksteriju Sv. Vlaha koja je spomenuta sa sjeverne strane kuće koju je 1426. godine kupio *ortarius* Đin Nikolić (*Vend. Canc.*, 5, fol. 252v). Važno je i napomenuti da će površinom velika nekretnina na Prijekom putu ostati u posjedu obitelji, odnosno, da će je naslijediti njegovi unuci, Ivan i Nikša, sinovi Nikole, Kastratova sina. U popisu 1418. godine navedeni su vlasnici *Goan e Nixa de Nichola di Chastrato per una chasa et uno chasale che fo de Givcho Radosaglich Castrato*; *Libri domorum*, II, 16. Jednako tako, iz istog popisa proizlazi da je još jedan sin Nikole Kastrata, Živko, samostalno posjedovao kuću na zapadnoj strani Desete ulice, isto, 22.

Primović.⁵⁹⁰ U kupoprodajnoj se zabilježbi navodi da se nekretnina nalazila pokraj Primovićeve *domus magna* te da ju je taj pak bio kupio od Nikše Đinovića.⁵⁹¹ Obje su navedene nekretnine bile uglovnice, dakle stajale su na početku ulica koje su s Prijekog puta vodile prema sjevernom potezu zidina.

Druge primjere nije moguće preciznije ubicirati: *ruga vohata Vomolobrattin* (1464.),⁵⁹² *loco vocato Miscelli (?) uliza* (1475.),⁵⁹³ *ruga de Turcinovich* (1476.),⁵⁹⁴ te *ruga Stiepani Nencovich* (1480.).⁵⁹⁵ Svi ovi nazivi (vjerojatno uz izuzetak prvoga) pripadaju pojedincima čija su zdanja postali prostorni markeri urbane topografije seksterija. Kako je pokazalo recentno istraživanje, dragocjen je izvor za imena ulica „Popis nekretnina dobročinstva svećenika“ iz 1542. godine.⁵⁹⁶ Navedeni popis spominje nazive trinaest ulica seksterija od kojih se neke – očekivano – nazivaju prema crkvama ili profesionalnim skupinama koje su ondje imale prodavaonice, dok neke nose imena obitelji ili pojedinaca: *Strada S. Nicolo*, *Dei fabri*, *Lojarscha*, *Strada Nicolich*, *Strada Provagliena*, *Strada di Giuro fornaro*, *Strada de Santo Piero e Laurentio*, *Strada Rudanova*, *Strada Bratutovich*,

⁵⁹⁰ *Vend. Canc.*, 5, fol. 123v.

⁵⁹¹ [domus de muro cum casale] ... *ipsam domum quod casale fundamenavit et muravit dictus Petrus et quam domum cum casalii predicto idem Petrus emit a Nixa Ghinovich*; *Vend. Canc.*, 5, fol. 123v. Navedeni Nikša Đinović podao je *domus cum casale* u seksteriju Sv. Nikole 1423. godine nakon čega njegovo ime ne susrećemo u izvorima vezanima uz taj seksterij, ali se sklop nekretnina u njegovome vlasništvu pronalazi u seksteriju Sv. Marije Velike. Naime, dvadesetak godina kasnije, 1442., Marin sin Vlahote Krankovića na javnoj dražbi kupuje Đinovićev *casale* i kuću sa cisternom (*Vend. Canc.*, 9, fols. 61v, 64v), što upućuje na zaključak da je Đinović nakon prodane nekretnine na Prijekome putu odselio u susjedstvo dubrovačke katedrale. Jednako tako, ovo je još jedan primjer kupovanja nekretnina između članova antuninske bratovštine, zabilježen i izvan granica seksterija Sv. Nikole.

⁵⁹² Truhelka, *Izvodi*, 44 (*Vend. Canc.*, 20, fol. 49v).

⁵⁹³ Truhelka, *Izvodi*, 68 (*Vend. Canc.*, 26, fol. 87v). U ovom slučaju nije jasno je li se radilo o nazivu obitelji ili nekom drugom toponimu. U raspravi o imenima ulica u seksteriju Sv. Nikole važno je napomenuti kako se za ulica Slavčića (*ruga di Slavçe*), a koje je prije pripadala Simunu *de Benessa*, pretpostavljalo da se nalazila u tom seksteriju i da je odgovarala današnjoj ulici Hanibala Lucića; *Libri domorum*, I, 69 (iz Uvodne studije). Međutim, navedena se ulica ipak nalazila u seksteriju Sv. Vlaha, kako je potvrđeno odlukom Malog vijeća iz svibnja 1427. godine, u kojoj se navode *terena ipsorum fratrum de Gradi que fuerunt illorum de Benessa posita in sexterio Sancti Blasii in ruga illorum de Slavze super quibus terenus hedificate sunt domus* (*Cons. Min.*, 4, fol. 241v), objavljeno na: <https://ducac.ipu.hr/project/mapping/b4-segment/b4-ruga-slavze/> (24. kolovoza 2018.). Dodatnu potvrdu za tu lokaciju ulice pronalazimo u kupoprodaji iz 1468. gdje se nekretnina u prodaji navodi „in Slavzich uliza in qua ruga est monasterium Sancte Marie de Angelis“, Truhelka, *Izvodi*, 51 (*Vend. Canc.*, 22, fol. 17r). Zaključno, kupoprodajna zabilježba iz 12. knjige *Venditiones Cancellariae* bilježi kuću *in ruga de Slavzichi*, u seksteriju Sv. Marije, *Vend. Canc.*, 12, fol. 135v. Za sada nije moguće ustanoviti radili se u potonja dva slučaj u istoj ulici ili je unutar zidina postojalo više ulica koje su nosile isto ime.

⁵⁹⁴ Truhelka, *Izvodi*, 71 (*Vend. Canc.*, 27, fol. 154r). Na temelju analize smještaja nekretnina ovoga roda može se pretpostaviti da se radi o Četvrtoj ulici (današnja Boškovićeve), vidi **5.4.1**.

⁵⁹⁵ Truhelka, *Izvodi*, 78 (*Vend. Canc.*, 29, fol. 154r).

⁵⁹⁶ Benyovsky Latin, Pešorda Vardić i Haničar Buljan, „Antunini na Placi“, 120–121.

*Jesusovich strada, Strada Duicina, Strada S. Sigurata te Strada de Fra Menori.*⁵⁹⁷ Usporedi li se ovaj popis s reambulacijom iz 1609. godine, zamjećuje se kako su nazivi većine ulica ostali nepromijenjeni (**Tabela 5.3.**). Jedan od primjera je Jedanaesta ulica, odnosno Bratutova, nazvana prema sukнару iz Trebinja, kasnije istaknutom trgovcu i članu antuninske bratovštine.⁵⁹⁸ godine 1481. pri dnu Desete (na Prijekom putu) uglovnicu je posjedovao *Bratut Gradoevich lanar*,⁵⁹⁹ zbog čega se u prodaji iz 1476. spominje *ruga ubi stat Bratut Gradoevich*,⁶⁰⁰ a njegovim se imenom ulica naziva 1542. i 1609. godine (vidi **5.3.**). Općenitije govoreći, može se zaključiti da su se imena ulica ustalila (tek) početkom šesnaestog stoljeća: isprva su (od 1296.) korišteni numerički nazivi, dok imena u današnjem smislu riječi počinju dobivati tijekom petnaestog stoljeća.⁶⁰¹

Tabela 5.3. Usporedba naziva ulica u seksteriju Sv. Nikole od početka petnaestog do početka sedamnaestog stoljeća

Popis nekretnina na općinskom zemljištu (1417.)	Popis nekretnina dobročinstva svećenika (1542.)	Reambulacija (1609.)	Današnji naziv
<i>Prima ruga</i>	<i>Strada S. Nicolo</i>	<i>Slatarska</i>	Zlatarska
<i>Secunda ruga</i>	<i>Dei fabri</i>	<i>Kovacka</i>	Kovačka
<i>Terça ruga</i>	<i>Lojarscha</i>	<i>Loiarska</i>	Žudioska
<i>Quarta ruga</i>	<i>Strada Nicolich</i>	<i>Nicolich</i>	Boškovićeve
<i>Quinta ruga</i>	<i>Strada Provagliena</i>	<i>Provagliena</i>	Dropčeva
<i>Sexta ruga</i>	<i>Strada di Giuro fornaro</i>	<i>Dragoevich</i>	Zamanjina
<i>Septima ruga</i>	<i>Strada de Santo Piero e Laurentio</i>	<i>Petilovrenzi parvi</i>	Vetraniceva

⁵⁹⁷ Nije jasno zašto se spominje samo trinaest ulica, popis je citiran prema: Isto, 121 (bilj. 384). Jedna od mogućnosti je ta da su se dvije ulice nazivale prema crkvi Petilovrijenaca, današnje Vetraniceva i Petilovrijenaca.

⁵⁹⁸ Radmilo B. Pekić, „Testament suknaara Bratuta Gradojevića iz Trebinja“, *Grada o prošlosti Bosne* 6 (2013.): 119–129; Isti, „Dubrovačka antuninska porodica Gradojević – Bratutović“, 180–199. Bratut je posjedovao nekretnine i u ostalim dijelovima grada; godine 1455. kupuje kuću u Kaštelu za 700 perpera, Truhelka, *Izvodi*, 25 (*Vend. Canc.*, 14, fol. 149r), dok 1462. prodaje dvije trećine kuće u seksteriju Sv. Petra sukнару Vukoti Radišiću, Truhelka, *Izvodi*, 40 (*Vend. Canc.*, 19, fol. 34v).

⁵⁹⁹ *Libri domorum*, II, 20. Nekretninu je kupio 1459. godine od Vasilja Petkovića za visokih 2231 perpera, Truhelka, *Izvodi*, 32 (*Vend. Canc.*, 16, fol. 159r).

⁶⁰⁰ Navedeno je da se ulica prostirala *supra Priechi put*; Truhelka, *Izvodi*, 71 (*Vend. Canc.*, 27, fol. 143r).

⁶⁰¹ Neke od navedenih ulica (poput *Provagliene*) zadržat će svoj naziv sve do devetnaestog stoljeća, Lazarević, *Vlasteoske kuće u gradu Dubrovniku*, 39–40.

<i>Octava ruga</i>	(izostavljena iz popisa) ⁶⁰²	<i>Petilovrenzi drughi</i>	Petilovrijenci
<i>Nona ruga</i>	<i>Strada Rudanova</i>	<i>Rudanova</i>	Kunićeva
<i>Decima ruga</i>	<i>Strada Bratutovich</i>	<i>Ivana Pechnika overo Bratutotva</i>	Nalješkovića
<i>Undecima ruga</i>	<i>Jesusovich strada</i>	<i>Jesusovich</i>	Antuninska
<i>Duodecima ruga</i>	<i>Strada Duicina</i>	<i>Duicina</i>	Palmotićeva
<i>Tredecima ruga / Quartadecima ruga</i>	<i>Strada S. Sigurata</i>	<i>Sigurat (sino la chiesa / sopra la chiesa)</i>	Od Sigurate / Mala
<i>Quintadecima ruga</i>	<i>Strada de Fra Menori</i>	<i>uliza od Male Bratie</i>	Medovićeva

5.3. Plemićki rodovi u seksteriju

Kako je navedeno, plemićke su obitelji posjedovale terene u zapadnom dijelu seksterija (Sueri, Sorkočević, Volčić), dok su u vlasništvu Gučetića i Beneša bili teritoriji u njegovom vrhu, između Sedme i Jedanaeste ulice.⁶⁰³ Šimunu Beneši je komuna 1420. godine oduzela teritorij zbog počinjenog prekršaja (*per bando di suo fallo*),⁶⁰⁴ dok je 1424. preuzela (uz isplatu protuvrijedosti) teritorij od Nikole i Marina Gučetića, na kojem se nalazilo nekoliko kuća različitih vlasnika.⁶⁰⁵

Broj prodaja u kojem sudjeluje vlasteoski sloj (ukupno 32 od 479 zabilježbe u prvoj polovici petnaestog stoljeća) nije usporediv s kupoprodajama u kojima sudjeluju građani i pučani, i kojime će stoga biti posvećena glavina poglavlja.⁶⁰⁶ Važno je primjetiti da su plemići većinu nekretnina stekli putem prodaja na sudu, odnosno kupovali su kuće radi reglacije dugovanja koje su dužnici imali prema njima. Pokazatelji za prvu polovicu

⁶⁰² Nije poznato zašto je došlo do izostavljanja ove ulice u popisu iz 1542., ali se vjerojatno radi o zabuni koja proizlazi iz činjenice da su dvije ulice nosile naziv prema istoj crkvi koju su omeđivale. Crkva je zauzimala cijelu širinu bloka i time bila dijelom dviju ulica seksterija. Za pretpostaviti je da je ulica prema kojoj se crkva otvarala pročeljem bila nazvana prema njoj.

⁶⁰³ Zelić, „Medieval Urban Landscape“, 279–280.

⁶⁰⁴ *Libri domorum*, I, 52, 216.

⁶⁰⁵ *Li tereni tolti per lo chomun da ser Nichola de ser Marino de Goçe in 1424, adi primo di glulo fo fermata la parte in piçolo consiglo, fo portata la stima adi 27 de agosto come apare nel libro de piçol consiglio soto'l detto di; Libri domorum*, I, 52, 217.

⁶⁰⁶ Radi se o sljedećim prodajama: *ser Clemens de Restis* kupuje kuću (*Vend. Canc.*, 5, fol. 40v) i prodaje istu nekretninu (*Vend. Canc.*, 5, fol. 85r); *Laurentius Martholi de Goçe* kupuje (*Vend. Canc.*, 5, fol. 117v) a zajedno s bratom Tomom kupuje kuću (*Vend. Canc.*, 5, fol. 202v), *ser Vite et ser Clemens de Gradis* kupuju kuću (*Vend. Canc.*, 5, fol. 158v), prokurator *ser Nicole et ser Johanniss Ellie de Saracha* kupuju nekretninu (*Vend. Canc.*, 5, fol. 163v), *ser Blasius Mathei de Georgio* kupuje nekretninu i prodaje Martolu Zamanji (*Vend. Canc.*, 5, fols. 211v, 225v), *ser Laurentius Blasii de Sorgo* kupuje (*Vend. Canc.*, 5, fol. 257v), *ser Nicola Petri de Poza* kupuje (*Vend. Canc.*, 6, fol. 6r), *ser Marinus Mi. de Restis* kupuje u dva navrata (*Vend. Canc.*, 6, fol. 31v; 9, fol. 34r), *ser Jacobus de Georgio* kupuje (*Vend. Canc.*, 6, fol. 106v), sinovi *ser Junii de Sorgo* kupuju (*Vend. Canc.*, 7, fol. 63v); skrbnici nasljednika Vlaha Bone prodaju (*Vend. Canc.*, 7, fol. 118v), *ser Valchus de Restis* prodaje (*Vend. Canc.*, 10, fol. 99r).

petnaestog stoljeća svjedoče kako su kupci u gotovo 43% sudskih prodaja bili plemići.⁶⁰⁷ U četrnaestom stoljeću više nekretnina kupuje Martin Đurđević (vlasnik *casala* o kojem je bilo riječ): drvenu kuću 1368.,⁶⁰⁸ dvije kamene kuće na teritoriju Suerijevih,⁶⁰⁹ kamenu kuću u blizini Petilovrijenaca,⁶¹⁰ dok 1370. prodaje drvenu kuću na teritoriju Sorkočevića.⁶¹¹ Martin Sorkočević (Junijev sin), vlasnik teritorija, također je kupio više nekretnina u Sv. Nikoli: 1368. drvenu kuću na općinskom zemljištu,⁶¹² 1371. dvije kamene kuće na teritoriju Suerijevih,⁶¹³ a na istom je teritoriju prodao drvenu kuću 1366. godine.⁶¹⁴ Iz narednog stoljeća važni su sljedeći primjeri: godine 1438. Stjepan Zamanja, zajedno s ostalim članovima obitelji koji su poimence navedeni, kupuje *casale* na općinskom zemljištu,⁶¹⁵ a isti je slučaj s prodajom iz 1453. u kojoj braća Župan, Marin, Ivan, Matej, Pavao, Bernard i Sarakin, sinovi Tome Bunića, kupuju polovicu kuće.⁶¹⁶ U potonjem su slučaju Bunići kupili nekretninu koja je prodavana na dražbi u njihovu korist, a radi podmirenja dugova Radivoja Pomenovića prema njihovom pokojnom bratu Tomi.

Među kupnjama nekretnina vlasteoskog sloja važan je primjer braće Junija i Marina, sinova pok. Luke Bunića, koji su (1423. godine) zajednički kupili kuću *ultra plateam, in ruga Sanctorum Petrii, Laurentii et Andree*,⁶¹⁷ a samostalno su sudjelovali u više kupoprodaja: Junije tri puta kao kupac te jednom kao prodavatelj,⁶¹⁸ dok je Marin jednom bio kupac (1445.), a dvaput prodavatelj (1429., 1444.).⁶¹⁹ Nadalje, braća Matej i Marin Gradić kupuju i

⁶⁰⁷ Ukupno je riječ o dvadeset i tri prodaje: *Vend. Canc.*, 5, fols. 40v, 120v, 133v, 144v, 146v, 202v, 264v; 6, fols. 6r, 13r, 31v, 59r, 184r; 7, fols. 211v, 222r; 8, fols. 34r, 76v; 10, fols. 103r, 132v, 160r; 12, fol. 114v; 13, fols. 12v, 26r, 42r, 181v, 188r.

⁶⁰⁸ (*super terreno communis*), *Vend. Canc.*, 2, fol. 19v.

⁶⁰⁹ *Vend. Canc.*, 2, fol. 28v; 3, fol. 6r. Martin Sorkočević je 1373. kupio i kamenu kuću i *casale* u Kaštelu i Sv. Mariji, *Vend. Canc.*, 3, fol. 22r.

⁶¹⁰ *Vend. Canc.*, 3, fol. 47v.

⁶¹¹ *Vend. Canc.*, 2, fol. 25r.

⁶¹² *Vend. Canc.*, 2, fol. 19v.

⁶¹³ *Vend. Canc.*, 2, fol. 28v; 3, fol. 6r.

⁶¹⁴ *Vend. Canc.*, 2, fol. 7r.

⁶¹⁵ Kao kupci *casala* su navedeni *ser Steffanus de Zamagna, ser Michael, ser Blaxius, ser Steffani et ser Orsati fratres, filii ser Martoli de Zamagno*; *Vend. Canc.*, 7, fol. 222r.

⁶¹⁶ Kupci su *ser Zupanus de Bona et ser Marinus, ser Johannes, ser Matheus, ser Paulus, ser Bernardus et ser Sarachinus, fratres et filii quondam ser Thome de Bona*; *Vend. Canc.*, 13, fol. 181v.

⁶¹⁷ *Vend. Canc.*, 5, fol. 133v.

⁶¹⁸ *Vend. Canc.*, 5, fols. 133v, 144v, 146v (kupnje), 10, fol. 126v (prodaja).

⁶¹⁹ *Vend. Canc.*, 6, 70r; 10, fol. 76r (prodaje), 10, fol. 160r (kupnja).

prodaju po jednu nekretninu,⁶²⁰ dok Matej samostalno kupuje još dvije kuće (1438. i 1439. godine).⁶²¹ Istovjetan je primjer Tome i Župana Bunića koji krajem tridesetih godina zajednički kupuju isti broj nekretnina (lokacije tim prodajama za sada nisu poznate).⁶²² Navedeni primjer pokazuju kako su i pripadnici najvišeg gradskog sloja, premda u malom broju, sudjelovali u tržištu nekretnina u Sv. Nikoli, ali je na temelju tih podataka nemoguće dokučiti zašto se radi baš o tim plemićkim rodovima.

5.4. Građanski rodovi u seksteriju

Pravi primjeri društvenih promjena vidljivih u vlasničkoj strukturi seksterija, međutim, odnose se na građanske rodove, među kojima je moguće izdvojiti sljedeće: Turčinoviće, Pijerka Primovića, Marina Zizera, Radina Ilića i Maroja Mišljena.⁶²³

5.4.1. Rod Turčinovića

Turčinovići su bili imućan rod potekao od Cvijeta (Cvjetka) iz Brgata, zvanog Turčina, koji se u Dubrovnik doselio oko 1360. godine.⁶²⁴ Šezdesetak godina poslije, Cvijetov sin, Radoslav Turčinović je – izuzmemo li vlastelu – „uvjerljivo najjači i najveći dubrovački trgovac srebrom“.⁶²⁵ U dva navrata obnašao je dužnost galdala bratovštine trgovaca (antunina), a iz njegove oporuke sastavljene 1435. godine saznajemo da je, uz pozamašnu svotu novca, nasljednicima ostavio brojne kuće i zemljišta u Dubrovniku, Šumetu, Rijeci, Stonu, Primorju i Konavlima.⁶²⁶

Njegov je otac, Cvijeto Turčin (*Zvetcho Turcin*), 1382. godine posjedovao dvije kuće na zapadnoj strani Četvrte ulice (duljine od po tri sežnja), a prije 1417. postao je vlasnikom

⁶²⁰ *Vend. Canc.*, 5, fol. 120v; 6, fol. 59r.

⁶²¹ *Vend. Canc.*, 8, fols. 10r, 76v.

⁶²² *Vend. Canc.*, 6, fol. 184r; 7, fol. 211v.

⁶²³ U literaturi se susreće termin „meštri od nekretnina“. Tako je opisano nekretninsko djelovanje Marka Stajja; Pešorda Vardić, *Dubrovački antunini*, 244.

⁶²⁴ Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 47.

⁶²⁵ Benyovsky Latin, Pešorda Vardić i Haničar Buljan, 89–99 (i ranija literatura u bilj. 245).

⁶²⁶ Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 147.

i dviju manjih kuća na istočnoj strani iste ulice.⁶²⁷ Osim navedenih kuća koje je naslijedio, njegov će sin Radoslav 1417. godine biti registriran kao vlasnik još triju nekretnina – u Sedmoj, Devetoj i Dvanaestoj ulici.⁶²⁸ Niti jedna od tih građevina veličinom nije znatnije odstupala od mjerila objekata u gornjem dijelu seksterija, s izuzetkom kuće na zapadnoj strani Četvrte ulice, čija je duljina pročelja iznosila neuobičajenih šest sežanja. Riječ je, dakle, o objektu nastalom spajanjem dviju kuća karakterističnih dimenzija (3 x 3 sežnja), a koje je u drugoj polovici četrnaestog stoljeća posjedovao Radoslavov otac.⁶²⁹

U prvoj polovici tridesetih godina petnaestog stoljeća taj zbir nekretnina uvećan je za još dvije kuće u drugim dijelovima grada.⁶³⁰ Radoslav u kolovozu 1431. godine kupuje kuću u seksteriju Sv. Petra (zajedno sa zemljištima u Župi Dubrovačkoj) za ukupno sedam stotina perpera,⁶³¹ a u lipnju 1434. kamenu uglovnicu u Garištu, od Mihne, udovice izvjesnog Radića i kćeri također pokojnog Bogoja Vragičkovića, za (također) iznadprosječnu cijenu od 730 perpera.⁶³² Radoslav je iduće godine preminuo, a njegovi su sinovi, Cvijeto (nazvan prema djedu) i Matko, nastavili s daljnjim ulaganjem u nekretnine. U nizu kupoprodajnih ugovora nastupali su zajednički, udruženi u fraternu.⁶³³ 1437. kupuju kuću u Četvrtoj ulici, „između dviju kuća sinova Radoslava Turčinovića“, iz ostavštine pokojne Maruše, žene Mihoja Pignate.⁶³⁴ Tom su prodajom braća stvorila niz od tri kuće na istočnoj strani Četvrte ulice,

⁶²⁷ *Libri domorum*, I, 143 (potonje su dvije kuće, na istočnoj strani četvrte ulice, ranije bile u vlasništvu mesara Bruse i nosača Bogdana, prva je bila dužine dva sežnja i četiri palma, a druga jedan sežanj i dva palma, Isto).

⁶²⁸ Isto, 40. Ne treba isključiti mogućnost da je neke od navedenih nekretnina kupio još Cvjetko, ali o tome nema podataka u kupoprodajama.

⁶²⁹ Spajanje dvije kuće u jednu nekretninu potvrđuje i ista visina angaridija: 1382. godine Cvjetko Turčin je plaćao jedan perper i šest grosa za prvu kuću te jedan perper i osam grosa za drugu, što odgovara iznosu od tri perpera i dva grosa koji je njegov sin bio obvezan podmirivati 1417. godine, Isto, 143, 152.

⁶³⁰ Primjer nekretnina obitelji Turčinović ukratko je predstavljen u: Marušić „Mapping Housing Market“, 304–306.

⁶³¹ Kuća je prije prodaje bila podijeljena nekoliko dijelova: (...) *unam parte ad instantiam dicte Radule et duas reliquas partes as instantiam dictorum tutorum et Marini*, *Vend. Canc.*, 6, fol. 125r.

⁶³² [domus] *super terreno archiepiscopatus Ragusii. Cui domui hii sunt confines videlicet a parte levantis cum domo Milluth Duimovich mediante muro communi, a parte ponentis cum via communis, a parte tramontane cum via communis appellata via calegariorum, a parte haustri cum domo qual tenet Zivchus Marchovich quod fuit /prazno/; Vend. Canc.*, 7, fol. 58v. Ista se posredno spominje u još jednoj kupoprodajnoj zabilježbi, iz 1453. godine, u kojoj se navodi da prodavana kuća s istočne strane graniči *cum domo olim Radosavi Turcinovich mediante muro comunali; Vend. Canc.*, 12, fol. 72v.

⁶³³ Zrinka Pešorda Vardić, „Dubrovački antunini u kasnom srednjem vijeku“, doktorska disertacija (Sveučilište u Zagrebu, 2006.), 155; Ista, „Youth and Age“, 31–32.

⁶³⁴ *domus qua est in medio duarum domorum filiorum Radosavi Turcinovich*. Kao prodavatelji nekretnine djelovali su *epitropi quondam Marusse uxoris ser Micheo: Zivchus Zeliubinovich et Zivchus Rugich et Nicolaus de Lone; Vend. Canc.*, 7, fol. 202r.

smješten nasuprot najvećoj nekretnini Turčinovićevih (tada već desetljećima u vlasništvu roda). Godinu kasnije, braća su kupila kuću od Vitka, Nikole i Dominčeta Vlatkovića u ulici Sigurate;⁶³⁵ u istoj se ulici nalazila i kuća koju su kupili od Radoja Radovičića,⁶³⁶ dok su 1440. kupili kamenu kuću u blizini crkve sv. Vida (u vrhu današnje Zamanjine), od skrbnika Ursule pok. Đurasa Radosalića.⁶³⁷ Navedene su nekretnine, kupljene unutar svega tri godine, platili 1050 perpera i 100 dukata.⁶³⁸

Braća Turčinović kuće su kupovali i samostalno: 1433. godine (dakle, prije najranijeg navoda o fraternali), Cvijeto Radoslavov je od skrbnika Milke pok. Radosava Stankovića i njezine kćeri Radule kupio jednu od njihovih kuća pokraj Sigurate.⁶³⁹ Brojnost nekretnina Turčinovićevih otvara pitanje korištenja tih objekata jer je posrijedi mogao biti važan faktor ekonomske stabilnosti roda. Doista, Benedikt Kotrulj je u često citiranom spisu „Knjiga o umijeću trgovanja“ naglasio kako treba težiti stjecanju većeg broja nekretnina s obzirom na to da „[trgovac] ne zna kakvi ga udarci sudbine mogu zadesiti“, zbog čega je nužno da dio akumulirane zarade uloži u kupnju novih nekretnina,⁶⁴⁰ te upravo na tome tragu treba promatrati ovaj primjer „gomilanja“ kuća (prikazanih na **Tabeli 5.4.**).⁶⁴¹ Glavnina je bila smještena u Četvrtoj ulici seksterija Sv. Nikole te ja ta činjenica bila dovoljna da se ulica nazove njihovim imenom, što je zabilježeno u lipnju 1476. godine, kada se jedna prodavana nekretnina bilježi *in ruga de Turcinovich*.⁶⁴²

⁶³⁵ Navedene su sljedeće granice nekretnine: [domus] *confinantem a parte garebini cum domo ser Johannis de Zrieva, a parte levantis cum via comunis, et a parte montis cum domo Paschusse filie quondam Paluschi; Vend. Canc.*, 8, fol. 23r.

⁶³⁶ Navedene su sljedeće granice nekretnine: [domus] *confinantem a parte montis cum domo Vochaz Mure, a parte pellagi cum domo Stoyche, a parte levantis cum via comunis, et a parte ponentis cum /ostavljeno prazno/; Vend. Canc.*, 8, fol. 26r.

⁶³⁷ Ursulini tutori bili su *ser Michael de Zamagno, ser Blasius Laurentii de Sorgo, ser Franciscus de Benessa; Vend. Canc.*, 8, fol. 147v, a ista je prodaja ponovljena u istome svesku na fol. 149v. Potrebno je navesti kako je ista kuća desetljeće kasnije, godine 1450., bila ponovno prodana putem javne dražbe na kojoj je najviši iznos ponudio *cimator* (podstrigač) Benko Ratković, *Vend. Canc.*, 12, fol. 141v.

⁶³⁸ U dukatima je plaćen iznos za prvu prodaju (kuća u Četvrtoj ulici), *Vend. Canc.*, 7, fol. 202r.

⁶³⁹ *que domus contigua est altri domui minori dictarum matris et filie; Vend. Canc.*, 6, fol. 196r. Vjerojatno se radilo o jednoj od tri kuće koje je Cvijeto ostavio supruzi; Pešorda Vardić, „Dubrovački antunini“, 190.

⁶⁴⁰ Beno Kotruljević, *Libro del arte dela mercatura*, 468.

⁶⁴¹ Rebecca Jean Emigh, „Theorizing Strategies: Households and Markets in 15th-Century Tuscany“, *History of the Family* 6 (2001.): 498, 513.

⁶⁴² Truhelka, *Izvodi*, 71 (*Vend. Canc.*, 27, fol. 154r). Istoga su datuma (6. lipnja 1476.) zabilježene dvije prodaje u ulici Turčinovićevih: u jednoj je prodavana polovica, a u drugoj trećina kuće. Jednako tako, spomen „ulice Turčinovićevih“ pronalazi se i u jednoj od oporuka koje je indeksirao Truhelka u svojoj ostavštini (već

Ovi nas podaci približavaju vremenu sastavljanja popisa nekretnina iz 1481. godine koji omogućuje zaključivanje „bilance“ trgovanja nekretninama kroz veći dio petnaestog stoljeća. Prema tom popisu proizlazi ne samo da su Turčinovići zadržali većinu kuća o kojima je do sada bilo riječi, već su potomci Radoslavovih sinova, Cvijeta i Matka, povećali broj nekretnina u seksteriju. Naime, svi osim jednog objekta (uz koji je u popisu 1417. godine zapisano ime Radoslava Turčinovića), 1481. godine u vlasništvu su njegovih izravnih nasljednika.⁶⁴³ Površinom najveća kuća na zapadnoj strani Četvrte ulice tada je bila podijeljena između Cvijetovih sinova, Ivana i Marina.⁶⁴⁴ Četiri nove nekretnine u međuvremenu nabavljene bile su u vlasništvu Marina Matkovog, a jednu su zajednički posjedovali Ivan i Marin.⁶⁴⁵ Dakle, izvori kroz cijelo petnaesto stoljeće potvrđuju gotovo jednak broj nekretnina u vlasništvu Turčinovića (**Tabela 5.4.**).

5.4.2. Status i dugovi: nekretnine Pijerka Primovića

Slučaj Pijerka Primovića nudi nove pokazatelje na koji su način imućni građani „osvajali“ prostor Sv. Nikole. Najraniji dokument o njegovim nekretninama u seksteriju potječe s početka svibnja 1412. godine kada mu Malo vijeće dopušta gradnju zida kuće *ad rugam Sancti Nichole*.⁶⁴⁶ Prema popisu nekretnina iz 1417. godine, Pijerko je posjedovao prve dvije kuće na jugozapadnoj strani Šeste ulice, pri čemu se prva, dakle, nalazila na Prijekom putu.⁶⁴⁷ Početkom travnja 1419. godine, Pijerko je od Nikše, sina trgovca Đina Lješevića, kupio njoj

spomenuti fascikl broj 30). Signatura oporuke u kojoj je spomenuta kuća *in roga de Turcinovich* je: HR-DADU-12-1, Oporuke i legati Notarijata, 13, fol. 31v.

⁶⁴³ Posrijedi su sljedeće kuće, s navedenim novim vlasnicima prema popisu iz 1481. godine: dvije kuće na istočnoj strani Četvrte ulice, kuća na istočnoj strani Sedme (*Marin di Mathio Turcinovich / Marin di Matcho Turčinovich*) te kuća na zapadnoj strani Devete (*Goan di Fiorio Turcinovich*). Tek jedna kuća u Radovanovom vlasništvu početkom osamdesetih godina (zapadna strana Dvanaeste) nije bila u vlasništvu njegovih potomaka, već je pripadala bratovštini Domino; *Libri domorum*, II, 12, 16, 20, 28.

⁶⁴⁴ *Givan di Fiorio per mita e Marin suo fradelo per altra mita de chase che fo de Radosav Turcinovich*, Isto, 12.

⁶⁴⁵ Isto, 12, 13, 18, 30, 31. Među vlasnicima kuća na istočnoj strani dvanaeste ulice, na samoj ulici Prijeki put, zabilježen je *Givan de Fiorio*, odnosno Ivan Cvjetkov, što, iako nije navedeno obiteljsko ime, vrlo vjerojatno može biti ista osoba, Isto, 26.

⁶⁴⁶ [Pro Pircho Clunovich] *Captum fuit per dominum rectorem ser Michaelem de Resti et minus consilium existentem ad rugam Sancti Nichole ad videndum terminos laborerii domus quam Pircho de Clun fieri facit, que tugna ponatur a latere levantis ad angulum domus Giurchi Masinich et vadat recta linea ad angulum domus Radin Iliich versus ponentem. Et sic possit edificari facere murum dicte sue domus prope viam a latere gerbini sicut posita est tugna; DUCAC 1400 – 1450, 77.*

⁶⁴⁷ Isto, 154.

susjednu nekretninu, *domus cum casale*,⁶⁴⁸ čime je došao u posjed čak dviju kuća na Prijekom putu. Godine 1429. došlo je do zamjene nekretnina između Pijerka i Pribislava Radulinova: sredinom veljače Pijerko je Pribislavu za čak 5500 perpera prodao jednu od kuća u Šestoj ulici,⁶⁴⁹ a isti je dan zabilježena prodaja kojom je Pribislav Pijerku za 2500 perpera prodao „jednu od svoje dvije kuće“ (**Tabela 5.4.**).⁶⁵⁰

Osim u seksteriju Sv. Nikole, Primović je posjedovao kuće i u drugim dijelovima grada. Krajem 1419. godine kupio je polovicu kuće i *casala* u seksteriju Kaštel, od Jakova pok. Dragoja de Benvenute,⁶⁵¹ ali istu će nekretninu prodati već nekoliko godina kasnije, u svibnju 1423., Luki Cechovom iz toskanskog Prata.⁶⁵² O tome da je Primović posjedovao još nekoliko kuća u seksteriju Sv. Petra, doznajemo iz zapisa o javnoj dražbi iz 1448. godine, kojom su se namirili dugovi (u visini od 680 dukata) tada već pokojnog Pijerka.⁶⁵³

U historiografiji je prepoznato da je Primović zapao u nemale dugove, a izvori ga pamte i po nasilnom i drskom ponašanju prema poslovnim suradnicima.⁶⁵⁴ Godine 1419. iz Dubrovnika se povukao u Bosnu odakle se nije vraćao unatoč opetovanim traženjima, uglavnom stranih trgovaca u Dubrovniku, koji su zahtijevali naplatu dugova.⁶⁵⁵ Vratimo li se na ritam Pijerkova kupovanja i prodavanja nekretnina i to, kako smo vidjeli, na najistaknutijim lokacijama seksterija, zamjećuje se kako je on do trenutka zapadanja u dugove (oko godine 1420.) već posjedovao značajni broj nekretnina, a nedugo prije tog datuma kupio je i daljnje kuće. S druge strane, nakon 1420. godine njegovo se ime susreće

⁶⁴⁸ *domus de lapidibus murata cum casale; Vend. Canc., 5, fol. 1v.*

⁶⁴⁹ [domus] *prope domum Givchi Castrat; Vend. Canc., 6, fol. 42v.*

⁶⁵⁰ [vendidit] *unam ex duabus suis domibus; Vend. Canc., 6, fol. 44v.*

⁶⁵¹ *Vend. Canc., 5, fol. 36v.* Kuća čiju je polovicu kupio Primović nalazila se nad lukom općinske ulice (... *que domus habet sub tum se archivoltum comune pro via publica*).

⁶⁵² *Vend. Canc., 5, fol. 139v.*

⁶⁵³ ... *deliberaverunt et vendiderunt domum magnam cum caxali apud ipsam dicti quondam Petri de Primo positam in sexerio Sancti Petri apud hospitale illorum de Bodaza (...) Item vendiderunt et deliberaverunt domum dicti quondam Petri de Primo positam retro dictum casali (...) Item vendiderunt et deliberaverunt domum qui est ex opposito dicti caxalis quod est apud suprascriptam domum magnam; Vend. Canc., 11, fol. 143r.*

⁶⁵⁴ Osnovni podaci o njegovom životu i poslovnom djelovanju doneseni su u: Đuro Tošić, „Petar Primović – dubrovački trgovac i zakupac carina u Bosni“, *Godišnjak Društva istoričara Bosne i Hercegovine* 37 (1986.): 75–89. Istaknuto je također da ga se navodi kao značajnog trgovca (*fu mercante grande in Schiavonia*), Benyovsky Latin, Pešorda Vardić i Haničar Buljan, „Antunini na Placi“, 85.

⁶⁵⁵ Recentno je Francesco Bettarini u svojem istraživanju djelovanja toskanskih suknara sakupio iscrpnu građu o Primovićevom izbivanju iz Dubrovnika i krizi u koje je upalo njegovo poslovanje zbog nagomilanih dugova, Francesco Bettarini, *La comunità pratese di Ragusa (1414 – 1434): Crisi economica e migrazioni collettive nel tardo medioevo* (Firenca: Leo S. Olschki, 2012.), 59–63.

isključivo među prodavateljima (ili u kontekstu zamjena kuća), što može ukazivati na to da je dio dugova namirivao tim putem. Naime, među kupcima njegovih nekretnina bio je Luka iz Prata, pripadnik u Dubrovnik doseljene skupine prateških suknara, godine 1421. godine izabran za zastupnika Primovićevih vjeronika koji su protiv njega zajednički podigli čak šest tužbi.⁶⁵⁶

5.4.3. Rod Cicerovića

Navedeni primjeri Turčinovića i Primovića uglavnom datiraju iz prve polovice petnaestog stoljeća, a njihov pandan u drugoj polovici stoljeća su kuće Cicerovića (u zapisima najčešće *Zizer* ili *Cicer*). Marin Cicerović, rodonačelnik dubrovačkog ogranka obitelji, doselio se oko 1340. godine iz Kotora, te se u narednim desetljećima istaknuo trgovinskom djelatnošću.⁶⁵⁷ Međutim, glavne zasluge za društveni i ekonomski uzlet roda pripadaju njegovom sinu Mihoču koji je u svom dugom djelovanju od dvadesetih do osamdesetih godina stekao značajan imetak trgujući srebrom, voskom, tkaninom i drugom robom između Venecije, Dubrovnika i zaleđa.⁶⁵⁸ I Mihočev sin Marin također je nastavio obiteljsku tradiciju, udružujući se u brojna trgovačka društva.⁶⁵⁹

Već je naveden podatak iz 1433. godine o Mihočevoj kupnji njemu susjedne kuće.⁶⁶⁰ Kasnije zabilježbe registriraju kupnju kuće (na nepoznatoj lokaciji) od Marina Gabrijelova iz Prata 1477. godine,⁶⁶¹ te kupnju dvije trećine kuće *juxta plateam* sljedeće godine.⁶⁶² U popisu nekretnina iz 1481. godine njegovo je ime (*Miçhil de Cicero*) zapisano uz čak pet stambenih jedinica (četiri cijele kuće i jedna polovica), što ga po brojnosti nekretnina u gornjem dijelu Sv. Nikole približava jedino rodu Turčinovića. Štoviše, grupiranje više kuća istoga vlasnika u ovom je primjeru još evidentnije: Mihočeve su kuće bile okupljene u

⁶⁵⁶ Bettarini, *La comunità pratese di Ragusa (1414 – 1434)*, 60–61.

⁶⁵⁷ Pešorda Vardić, *Dubrovački antunini*, 49, 71.

⁶⁵⁸ Nekoliko podataka o Marinovom trgovinskom djelovanju u Bosni doneseni su u: Pavo Živković i Ivana Jakić, „Gospodarske i kulturne veze Olova i Dubrovnika u srednjem vijeku“, *Povijesni zbornik* 1, izd. 1–2 (2006. – 2007.): 34.

⁶⁵⁹ Ruža Ćuk, „Dubrovačka porodica Cicerović u srednjem veku“, *Istorijski časopis* 55 (2007.): 65–70.

⁶⁶⁰ *Vend. Canc.*, 6, fol. 203v.

⁶⁶¹ Kuća je kupljena za 180 perpera; Truhelka, *Izvodi*, 73 (*Vend. Canc.*, 27, fol. 82r).

⁶⁶² Trećinu kuće istom je prilikom kupio Benedikt de Crivaldis, ukupna cijena je iznosila 1050 perpera; Truhelka, *Izvodi*, 75 (*Vend. Canc.*, 27, fol. 209r).

donjem dijelu dvostrukog niza omeđenog Sedmom i Osmom ulicom, što znači da je posjedovao čak dvije kuće na Prijekome putu, ali i kuće s njihove gornje, sjeverne strane (**Tabela 5.1b**).⁶⁶³ Reprerentativnost kuća nije se ogleđala samo u položaju nego i na njihovom pročelju s prozorima od raznobojnog stakla, naručenima 1439. godine.⁶⁶⁴

5.4.4. Rod Radina Ilića

Uzmimo, nadalje, slučaj obitelji Ilić. Istaknuti trgovac olovom iz Bosne,⁶⁶⁵ Radin Ilić, prema popisu 1417. godine posjedovao je tri kuće pri dnu (na zapadnoj strani) Sedme ulice (**Tabela 5.2a**).⁶⁶⁶ Prvu od njih, uglovnicu na Prijekom putu, kupio je u kolovozu 1392. godine od Pribeća Šestanovića za 730 perpera.⁶⁶⁷ Iz rujna iduće godine datira ugovor s drvodjelicima Sergolom i Pripkom Parčanom (*Parčan*) za opremanje Radinove kuće drvenim dijelovima, za koju se navodi da se nalazila *in sexterio Sancti Nicolai in campo in Ruga*.⁶⁶⁸ Krajem ožujka 1428. godine Radin je prodao jednu od svoje tri kuće s cisternom (*domus de muro in qua est cisterna*) braći Mišljen, Martolu i Martinu, a prodana je kuća graničila s prodavateljevom *domus magna* te još jednom kućom u vlasništvu Ilića i sinova, Nikole i Ilije.⁶⁶⁹

Braća Mišljen nastavila su kupovati nekretnine nasljednika Radina Ilića. Jednu od Radinovih kuća, skrbnici Nikole i Ilije, Antoje Butkov i Živko Matić, podijelili su između

⁶⁶³ *Michil di Çicero (per mita) et Chataruça de Chivaoda per (altra) mita de chase III forno de Radin Iliich; Libri domorum, II, 16.*

⁶⁶⁴ Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 173.

⁶⁶⁵ Desanka Kovačević, *Trgovina u srednjovjekovnoj Bosni* (Sarajevo: Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine, 1961.), 61, 63.

⁶⁶⁶ *Libri domorum, I, 154.*

⁶⁶⁷ Da se radilo o uglovnici potvrđuju u kupoprodajnoj zabilježbi navedene granice: [domus que confinat] *a parte levantis et pelligi cum via comunis, a parte ponentis cum domo Bogoe Bratesich mediante muro communalis, a parte montis cum domo Goichus Radoslavi male aurificis; Div. Canc., 28, fol. 74r.* Budući da prodaje do kraja četrnaestoga stoljeća do 1417. godine nisu sačuvane, nije poznato kada je (i od koga) Radin kupio ostale dvije kuće.

⁶⁶⁸ *Sergolus marangonus et Pripcus Parčan faciunt manifestum quod ipsi se obligant et promictunt Radino Hilych (...) laborare bene et fideliter, diligenter et complere de sua arte et masterio suae artis marangonie omnia et singula laboreria de lignamine que facere voluerit dictus Radinu sin quadam domum; Div. Canc., 30, fol. 59r.*

⁶⁶⁹ [cui domui sunt confines] *a parte ponentis via comunis, a parte montis domus Radana et filiorum, a parte levantis domus magna ipsius venditoris, a parte pelligi domus Milač Zupinovich; Vend. Canc., 6, fol. 2v, 3r.* Nužno je napomenuti kako navedene strane svijeta ne odgovaraju stvarnom stanju. Primjerice, *domus magna* obitelji trebala bi se nalaziti s južne ili sjeverne strane, a ne s istočne kako je u zabilježbi navedeno. Ipak, čini se teško vjerojatnim da je ista obitelj na još jednoj lokaciji u seksteriju Sv. Nikole posjedovala čak tri kuće.

svojih štíćenika,⁶⁷⁰ te potom Nikolin dio prodali Marinu i Martolu u siječnju 1430. godine.⁶⁷¹ Nedugo zatim, Ilijin su dio prodali slikaru i štitaru Paskoju Radičeviću za sedamdeset perpera.⁶⁷² Daljnje zabilježbe pokazuju da su Ilići imali još nekoliko nekretnina u seksteriju Sv. Nikole, poput polovice *casala* koju tutori nasljednika Nikole Radinova (Ivan Vukasović, Martol Mišljen i Nikša Đinović) 1432. prodaju istom Paskoju Radičeviću, ali je navedenu nekretninu za sada nemoguće ubicirati.⁶⁷³

5.4.5. Rod Martola Mišljena

Podaci o prodajama nekretnina koje su nekoć bile u vlasništvu Radina Ilića istodobno govore i o postupnoj akumulaciji kuća Martola Mišljena, zbog čega ovaj primjer zorno svjedoči da su slučajevi trgovanja među imućnijim građanima seksterija Sv. Nikole mahom povezani.⁶⁷⁴ Godine 1417. Martol je posjedovao uglovnicu s pročeljem koje je bilo okrenuto Prijekome putu,⁶⁷⁵ a potkraj je desetljeća kupio (sam ili udružen s braćom) kuće na samome dnu gornjeg dijela Sv. Nikole od Radina Ilića (zabilježbe prodaje datiraju iz 1428. i 1430. godine).

K tome, još ranije, godine 1423., braća Marin i Martol kupuju kamenu kuću u seksteriju Sv. Vlaha,⁶⁷⁶ te se čini kako je i u tom dijelu grada obitelj posjedovala više nekretnina na okupu. Iz obrađenih izvora nije moguće sa sigurnošću zaključiti gdje su se kuće nalazile i koliko ih je, uostalom, bilo, no, posredno imamo podatke o kupnji triju kuća koje su s jedne strane graničile s Lovrom Martolovim, dok je s druge strane bila kuća Martola i Marina.⁶⁷⁷ Međutim, valja napomenuti da u popisu vlasnika nekretnina iz 1481. godine toj

⁶⁷⁰ Podjela je registrirana u knjizi *Diversa Cancellariae* 9. ožujka 1429. godine, što je zabilježeno u samoj kupoprodaji, *Vend. Canc.*, 6, fol. 74v.

⁶⁷¹ *Vend. Canc.*, 6, fol. 74v. U zabilježbi se ne navode granice nekretnine zbog čega je nemoguće pretpostaviti o kojoj je kući u vlasništvu obitelji moglo biti riječ.

⁶⁷² *Vend. Canc.*, 6, fol. 126v.

⁶⁷³ *Vend. Canc.*, 6, fol. 176v.

⁶⁷⁴ Marijan Sivrić, „O hercegovačkom rodu Mišljen(ović) i njegovu razvoju u Dubrovniku“, *Hercegovina* 20 (2006.): 107–127.

⁶⁷⁵ Bočno pročelje kuće prema Petnaestoj ulici bilo je duljine dva sežnja i sedam palma, *Libri domorum*, I, 165.

⁶⁷⁶ *Vend. Canc.*, 5, fol. 150v.

⁶⁷⁷ [domus] *que confinat ab una parte cum Laurentio Martoli, et ab alia cum Martolo et Marino fratribus de Mislien*; *Vend. Canc.*, 9, fol. 22v. Godine 1481. zabilježena je kuća Martola Mišljena u ulici Slavčić (*nela ruga di Slavče*), Benyovsky Latin i Zelić, *Knjige nekretnina dubrovačke općine (13. – 18. stoljeće)*, knj. 2, 31. Moguće je kako je upravo za tu kuću 1439. godine naručen bogati repertoar kamene plastike, uključujući šest bifora, žljebove i friz, od majstora klesara Radonje Grubačevića. Signature i osnovni sadržaj dokumenta navodi:

obitelji nije pripadala niti jedna nekretnina u seksteriju Sv. Nikole, zbog čega njihov primjer nije bio „uspješan“ poput, recimo, Turčinovićeva.

5.5. Obrtnici u seksteriju: prostori rada i stanovanja

U do sada obrađenim primjerima isključivo je bilo riječi o imućnijim trgovcima koji su stjecali nekretnine u seksteriju. Ondje su, međutim, brojni bili i obrtnici: na popisu vlasnika iz 1417. uz gotovo jednu petinu imena zapisan je i obrt u kojem su bili specijalizirani. Istraživanje akvizicija nekretnina tog sloja omogućuje identificiranje imućnijih obrtnika i zanimanja koja su bila unosnija. Nužno je, pritom, istaknuti da (za razliku od plemićkog i građanskog sloja) ne postoji niti jedan obrtnik toga doba čija nam je biografija barem dijelom poznata. Za dio doseljenih obrtnika znamo godinu dolaska u grad, ali pojedinačne oporuke, u kojima su u pravilu navedene kuće što ih je pokojnik stekao za života, većinom nisu objavljene. S druge je strane njihova djelatnost i uloga u gospodarskom životu Dubrovnika dobro istražena.⁶⁷⁸ Obrtnike prepoznavamo prema zanimanju koje je pribilježeno uz njihovo ime (ako je to slučaj). Treba voditi računa i o tome da su pojedinci svoju poslovnu karijeru mogli započeti kao obrtnici, a kasnije su, na krilima uspjeha, mogli prerasti u trgovce ili veletrgovce. Kako se u tom slučaju radilo o uspješnim i poznatim stanovnicima grada (poput navedenog primjera Bratuta Gradojevića, prvo sukvara, a kasnije trgovca, i „njegove“ ulice), izvori u pravilu bilježe samo njihovo ime, bez zvanja ili zanimanja. Premda će još brojna arhivska istraživanja biti potrebno poduzeti kako bi se uspješno analizirale te društvene skupine, dio odgovora neosporno mogu pružiti i podaci o njihovim nekretninama.

5.5.1. Zlatari

Ova ocjena prvenstveno vrijedi za zlatare, posebno razgranat zanat u Dubrovniku čija je bratovština osnovana već 1306. godine,⁶⁷⁹ u vremenu kada su bili najimućniji obrtnički sloj u gradu.⁶⁸⁰ Kao što je to bio slučaj i drugdje, zlatari su odlukom gradskih vlasti svoju

Renata Novak Klemenčić, „Kamnoseška podjetja v Dubrovniku v prvi polovici 15. stoletja“, in *Med Srednjo Evropo in Sredozemljem. Vojetov zbornik*, ur. Sašo Jerše (Ljubljana: Založba ZRC, 2006.), 467, bilj. 21.

⁶⁷⁸ Dragan Roller, *Dubrovački zanati u XV i XVI stoljeću* (Zagreb: JAZU, 1951.). Raniju situaciju obrtnih zanimanja obradio je Lučić, *Obrti i usluge u Dubrovniku do početka XIV stoljeća*.

⁶⁷⁹ Roller, *Dubrovački zanati*, 113.

⁶⁸⁰ Benyovsky Latin, „Obrtnici i općinsko predgrađe Dubrovnika“, 65–66.

djelatnost (proizvodnju i prodaju) smjeli obavljati samo u za to predviđenim ulicama. U listopadu 1386. godine odlučeno je o podizanju zlatarskih radionica čime se zlatarska djelatnost ograničila *in ruga aurificum*, prvu ulicu seksterija Sv. Nikole koja i danas nosi isti naziv (Zlatarska).⁶⁸¹ Ulica namijenjena zlatarskim radovima nalazila se uz kovnicu novca, smještena u Sponzi, što je opravdano činjenicom da su obje djelatnosti, zbog upotrebe vatre, bile rizične.⁶⁸² Zlatari su, u međuvremenu, svoj zanat počeli obavljati i izvan propisane ulice. Kako bi se ponovno okupili, odluka iz 1459. godine uvjetovala je grupiranje obrtnika u Zlatarskoj ulici zabranom vršenja te djelatnosti u drugim ulicama grada.⁶⁸³

Međutim, zlatari su posjedovali kuće u svim dijelovima grada budući da prostori življenja i rada u njihovom slučaju nisu bili isti.⁶⁸⁴ Nadalje, neki od njih ulažu stečeni novac u nekretnine čime se približavaju primjerima Turčinovića i Cicerovića, na temelju čega je već istaknuto da su „mnogi zlatari u prvoj polovici petnaestog stoljeća bili bogati i mogli su da zidaju lijepe kamene kuće kojima arhitektonski ukras i kameni namještaj bijahu relativno skupi“.⁶⁸⁵

Taj je sud posebno primjenjiv na Radoslava Utišenovića koji u svojoj oporuci navodi da je sagradio jednu, a kupio još dvije kuće.⁶⁸⁶ U kupoprodajnim se zabilježbama pronalaze i podaci o tome da je Utišenović posjedovao više nekretnina u seksteriju: godine 1433. kupio je veći dio kuće Bogolina *Mrchaglievicha* (sa sjeverne je strane graničila s kućom također u

⁶⁸¹ Cvito Fisković, „Dubrovački zlatari od XIII do XVII stoljeća“, *Starohrvatska prosvjeta*, III ser., 1 (1949.): 156.

⁶⁸² Isto, 157.

⁶⁸³ (...) *quod aliquis de cetero non possit nec audeat exercere in Ragusio artem aurificum in aliqua domo tam communis quam specialium personarum preterquam in ruga aurificum*; Nedeljković, *prir., Liber viridis*, 433 (Cap. Quod aurifices laborant in eorum ruga).

⁶⁸⁴ Ovdje u kronološkom redu navodim primjere kupnje kuća i u ostalim dubrovačkim seksterijima, među kojima su najbrojnije nekretnine u seksteriju Sv. Vlaha: zlatar Tomko kupuje kamenu kuću u seksteriju Sv. Vlaha 1356. (*Vend. Canc.*, 1, fol. 149r); Nikola sin Bardonje iz Kotora kamenu kuću *in Chastello* 1361. (*Vend. Canc.*, 1, fol. 224v), Ivan Radišić 1366. godine kupuje drvenu kuću u Sv. Vlahu (*Vend. Canc.*, 2, fol. 4v), kao i Ostoja Kranković 1368. (*Vend. Canc.*, 2, fol. 23r), Mille Pecardić „novu drvenu kuću“ 1373. godine uz koju nije naveden seksterij (*Vend. Canc.*, 2, fol. 33r), Aleksije Jurgević 1378. drvenu kuću u Sv. Vlahu (*Vend. Canc.*, 2, fol. 47r), Pripko Desojević kuću u Sv. Vlahu 1389. (*Div. Canc.*, 28, fol. 24v), kao i Dobre Pribisalić 1438. (*Vend. Canc.*, 7, fol. 234v).

⁶⁸⁵ Fisković, „Dubrovački zlatari“, 177. Dio kuća u vlasništvu zlatara o kojima će ovdje biti riječ nije moguće preciznije locirati, poput dviju drvenih kuća zlatara Nikše Stanoevića (*Vend. Canc.*, 2, fols. 2r, 3v), ili kamene kuće zlatara Radića Radinovića koju su njegovi oporučitelji prodali 1395. godine (*Vend. Canc.*, 4, fol. 144v).

⁶⁸⁶ Fisković, „Dubrovački zlatari“, 157.

njegovom vlasništvu),⁶⁸⁷ zatim dvije godine kasnije polovicu kuće (također pored jedne njegove nekretnine),⁶⁸⁸ te 1438. još četvrtinu jedne kuće.⁶⁸⁹ Četvrta se zabilježba, iz 1446. godine, odnosi na kuću u samom vrhu sjeverozapadne strane seksterija, ispod Minčete.⁶⁹⁰ Nažalost, navedene Utišenovićeve nekretnine za sada nije moguće ubicirati, a u popisu vlasnika u gornjem dijelu seksterija iz 1481. godine njegovo ime nije navedeno.

Vjerojatno je, stoga, da su se te kuće nalazile u donjem dijelu seksterija, pogotovo stoga što kupoprodajne zabilježbe ondje potvrđuju niz zlatara. Naime, među kupcima i prodavateljima, ali i međašnim vlasnicima prodavanih nekretnina na teritoriju obitelji Sueri, često se javljaju zlatara.⁶⁹¹ Primjerice, Juroje (*Gergius aurifex*) kupio je ondje dvije nekretnine (jednu cijelu drvenu kuću te još jednu četvrtinu), 1367. i 1368. godine.⁶⁹² Na istom je teritoriju kuću posjedovao i Vitko Kranislavić, kupivši je 1388. godine posredstvom dvojice zlatara, Mile i Aleksija, imenovanih od Velikog vijeća.⁶⁹³ Prema Fiskovićevom popisu zlatara proizlazi da su navedena dvojica bili Mile Pečordić i Aleksije Kalojourđević,⁶⁹⁴ koji su i sami posjedovali kuće na istom teritoriju. Pečordić je nedugo prije kupio kamenu kuću,⁶⁹⁵ dok je Aleksij godine 1387. dubrovačkim vlastima predstavio građevinske radove na čestici s kojom je graničio, također na teritoriju Suerijevih.⁶⁹⁶

⁶⁸⁷ [domus que confinat] *a parte levantis confinat cum via comunis, a parte montis cum Radossavo Utisenovich, a parte ponentis cum domo Michoz Stoychovich et Stipchi Nalischovich, et a parte pelagi cum domo Anisse uxoris Sotchi; Vend. Canc., 6, fol. 210v.*

⁶⁸⁸ [domus] *apud domum Radossavi Utissenovich; Vend. Canc., 7, fol. 106r.*

⁶⁸⁹ [pars domus] *confinat a parte greghi cum domo suprascripti Radossavi a parte gerbini cum dona Pribna relicta Michi pellicarii et a parte scirochi cum via comunis Radossavo Utisenovich; Vend. Canc., 7, fol. 233r.*

⁶⁹⁰ *Vend. Canc., 11, fol. 28r.*

⁶⁹¹ To potvrđuju i odluke o dodjeljivanju čestica za gradnju na općinskom zemljištu iz istog razdoblja, od kojih se tek jedna odnosi na zlatara: *1381, XXII mensis iunii. Bogheç aurifici, in Minori consilio concessum fuit unum territorium comunis positum in sesterio S. Nicolai, iuxta terrenum Zivchi de Sebichina ex parte montis et iuxta domum Vitchi Rugich et iuxta viam comunis, cum omnibus suis iuribus et pertinentiis; ita quod ipse Bogheç possit facere domum si voluerit (dopisano: si terrenum ipsum non fuit, nec est aliis concessum); Dinić, Odluke veća, I, 146.*

⁶⁹² *Vend. Canc., 2, fols. 13r, 20v (kuća se nalazila super terreno illorum de Svieri, iuxta domum Gregoe aurificis).*

⁶⁹³ *Mille aurifex et Alexius aurifex deputati in minori consilio ad vendendum domum infrascriptam quondam Bratislavi Lanec; Vend. Canc., 4, fol. 88v.*

⁶⁹⁴ Fisković, „Dubrovački zlatari“, 241, 244.

⁶⁹⁵ *Vend. Canc., 4, fol. 82v.*

⁶⁹⁶ *Alessius Colourgliovich aurifex in presentia domini rectoris ser Jacobi de Mençe presentavit se laborerio lapidum et calcis quod facit Sriedan Perlapat seu uxor sua Boicha apud quadam domum terreno de Suera quam edificat dictus Alexius, quod dictum laborerium per transcursum temporis non debeat nocere neque preiudicare in aliquo iuribus dicti Alexii; Div. Canc., 26, fol. 110r.*

Nadalje, Ostoja Kranković (*Ostoia Crancovich aurifex*)⁶⁹⁷ je kupio drvenu kuću (1367.)⁶⁹⁸ i česticu za podizanje kuće, *jus terreni in terreno illorum de Sferi* (1372.),⁶⁹⁹ a obje su se nekretnine nalazile pokraj kuće pokojnog Ivana, također zlatara.⁷⁰⁰ Godine 1419. svoj je *casale* na istome teritoriju prodao zlatar Dabiživ (*Dabisiv*) Stanišić.⁷⁰¹ Ovim podacima valja pridodati i prodaju iz godine 1392. kojom zlatar Kranislav Živojević prodaje kamenu kuću na teritoriju Sorkočevića koje je, kako smo vidjeli u prethodnom poglavlju, bilo smješteno u istom dijelu seksterija.⁷⁰² Ondje je 1387. godine kuću unajmio *magister Bindo Syrani de Senis aurifex* od Martina Đurđevića koji je uz teritorije Sorkočevića i Suerijevih posjedovao *casale* i kuće.⁷⁰³ Naposljetku, u kući u neposrednoj blizini teritorija *Slave de Vole*, početkom petnaestog je stoljeća živio *Vitcho oresse el Zotto*.⁷⁰⁴ Što se pak gornjeg dijela seksterija tiče, popisi ondje među vlasnicima kuća bilježe manji broj zlatara, pet 1417. te četiri 1481. godine (**Tabela 5.5ab**).

O izgledu navedenih nekretnina više podataka mogu ponuditi ugovori s majstorima, poput onoga između naručitelja Ostoje Krankovića i grupe majstora: Radonje Ljubojevića i Radoslava Miloševića te kamenara Pribila Tvrđovića i Bogoja Miloševića. Prva dvojica su u ožujku 1382. godine obećala isporučiti troja vrata, tri trifore te „potrebne, dobro obrađene klesance“.⁷⁰⁵ Druga dvojica su u svibnju 1386. godine isklesala dijelove terase (*teracia*),

⁶⁹⁷ Kranković je podjednako bio i zlatar i trgovac. U svim citiranim kupoprodajnim zabilježbama uz njegovo je ime zabilježeno i *aurifex* (to potvrđuju i ostali dokumenti temeljem kojih je Kranković svoje mjesto našao na listi dubrovačkih zlatara, Fisković, „Dubrovački zlatari“, 255). Međutim, recentnije je istaknuta njegova trgovačka djelatnost, posebice podatak da se 1380. s Tadijom Jakovljevim iz Firence i Vlahom Radovanovim udružio radi trgovanja žitom, Pešorda Vardić, *Dubrovački antunini*, 55.

⁶⁹⁸ Nekretnina se nalazila *prope domum quondam Ivani aurifici ex parte superioro*; *Vend. Canc.*, 2, fol. 11v.

⁶⁹⁹ *Vend. Canc.*, 4, fol. 30r.

⁷⁰⁰ U kupoprodajnim se zabilježbama navodi samo ime zlatara (*prope domum quondam Ivani aurifici ex parte superioro*), a prema Fiskovićevom popisu može se pretpostaviti da se radilo o Ivanu Radiševiću, zabilježenom 1370. godine, Fisković, „Dubrovački zlatari“, 243.

⁷⁰¹ Granice nekretnine su: (...) *cuius casalis hii sunt confines de levante confinat cum domo filiorum quondam Blasii Çettimanča, de ponente cum via comunis, de monte cum domo Pascoy Vesselchovich, de pello con domo Radossavi Nosotte*; *Vend. Canc.*, 5, fol. 11r.

⁷⁰² *Div. Canc.*, 28, fol. 65r.

⁷⁰³ *Div. Canc.*, 2, fol. 155r.

⁷⁰⁴ *Liber afflictum thesaurarie*, 155 (CXXXII). Ukoliko je točna pretpostavka okvirne lokacije Slavina teritorija, kuća u koju je Vitko iznajmio od rizničara nalazila se na Prijekom putu jer se njoj sa sjeverne strane nalazila javna ulica: *confina de pello con la cassa de Tomcho del Labona, da ponente e de monte con le vie comune*.

⁷⁰⁵ *Radochna Juboevich et Radoslavus Milosevich (...) se obligant et promictunt Ostoye Crancovich dare et assignare laboratas tres portas fulcitas et tres fenestras seu balchonatas, omnibus necesariis de bonis lapidibus illius magnitudinis et latitudinis quam dicet Ostoya predictus cui debeat credi pro laborerio dicti Ostoye quod feci in possessionem sua quam habet in Zoncheto*; *Div. Canc.*, 26, fol. 80v.

odnosno vijenca (*lista*), šest stupova i četiri pilastra.⁷⁰⁶ Moguće je pretpostaviti kako se oba ugovora odnose na kuću podignutu na zemljištu koje je zlatar Kranković kupio 1372. godine u Sv. Nikoli. Jednak broj katova (što također saznajemo iz ugovora s drvodjelicima Tomkom i Sergolom) imala je i spomenuta kuća Aleksija Kalojourđevića.⁷⁰⁷ O ostalim građevinskim zahvatima na kućama zlatara imamo još podataka, poput radova u kući Kranislava Živojevića koje je 1386. izvršio kamenar Stjepan Nikolin.⁷⁰⁸

I podaci iz sredine i druge polovice petnaestog stoljeća govore u prilog imućnosti zlatara. Naime, između 1450. i 1481. godine oni nadmašuju ostale profesionalne skupine u kupnji nekretnina u Sv. Nikoli. Čak deset transakcija nekretnina bilježi kupnju kuća,⁷⁰⁹ uključujući i primjere trgovanja među samim zlatarima; primjerice, godine 1473. Pjerko Cvjetković prodaje kuću na nepoznatoj lokaciji Antunu Brankoviću za sedam stotina perpera.⁷¹⁰ U pravilu se radilo o kućama koje su postizale više cijene (između tri i pet stotina perpera),⁷¹¹ dok je Marin Živković unajmio prvu kuću na istočnoj strani Dvanaeste ulice, na samom Prijekom putu.⁷¹²

5.5.2. Klesari i graditelji

⁷⁰⁶ *Pribillus Tverdoevich et Bogoe Millosevich, ambo petrarii (...) se obligavit et prometunt Ostoye Cranchovich ibidem presenti et acceptanti laborari et operari et dare et assignare eidem Ostoye (...) primo passus septem de lista pro teracia facienda, columnas sex cum bassis et capitellis, pillastros quatuor omnia predicta bene et diligenter completa, de dictis lapidibus et pulchre et laudabili opere; Div. Canc., 27, fol. 77r.*

⁷⁰⁷ *Tomchus marangon et Sergolus marangon fecit manifestum quod ipse promittit et se obligat laborare et construere de arte marangonie Alexio aurifici tria palmenta pro una domo, tres scalas, copertam portas, omnes necessarias dicte domui, furnitas et balconatas, pro quo laborerio dictus Alexius promittit dare solvere dicto Sergolo yppos XXX; Div. Canc., 27, fol. 112r.*

⁷⁰⁸ *Cranislav Zivoevich aurifex fecit manifestum (...) et se obligat dare et solvere yppos XVI (...) Stefano Nicole petrarii et hoc pro quodam laborerio miri que fecit fieri dictus Stefanus in sua domo super terreno ser Junii de Sargo pro dictus Stefanus faciet laborerii in dicta domo de dicto muro...; Div. Canc., 27, fol. 100v.*

⁷⁰⁹ Kupci su bili sljedeći zlatari: Radon Radonić (Truhelka, *Izvodi*, 25), Nikola Pribisalić (31), Vukašin Vlahušić (31), Dabiživ Bogranović (40, 71), Novak *aurifaber* (43), Mihoč Radosalić (52), i Antun Brajković (65, 68).

⁷¹⁰ Truhelka, *Izvodi*, 65 (*Vend. Canc.*, 25, fol. 158r).

⁷¹¹ Truhelka, *Izvodi*, 31 (*Vend. Canc.*, 16, fol. 65r), (kupac Nikola Pribisalić za 510 perpera, 1458.), 31 i 34 (kupac Vukašin Vlahušić *aurifaber*, kuća i *casale* za 300 perpera po nekretnini, 1459.), 35 (Maroje Živković, kuća za 400 perpera, 1460.), 43 (kupac Novak *aurifaber*, kuća za 600 dukata 1464.), 52 (Mihoč Radosalić *aurifaber*, kuća za 670 perpera, 1468.) i 71 (zlatar Dabiživ Bogdanović, kuća za 700 perpera, 1476.).

⁷¹² Isto, 79 (godišnji najam kuće iznosio je trideset perpera). Kuća se može locirati prema nekretnini u vlasništvu Radonje Radovića pučanina, čije su se nekretnine nalazile na zapadnoj strani dvanaeste ulice, na Prijekom putu, *Libri domorum*, II, 28.

Istraživanjem dubrovačkog arhiva poznata su brojna imena dubrovačkih kamenara, graditelja i klesara (u izvorima *petrarius* ili *murator* u slučaju da se radilo o graditeljima, ili *lapicida* za kamenoklesare).⁷¹³ Njihova djelatnost, kako je to pokazao primjer kuće majstora Ivana iz Vienne, u mnogočemu će se još moći nadopuniti, a posebno se važnim čini istražiti i „nekretninski“ aspekt njihova djelovanja, pogotovo stoga što je riječ o najbrojnijoj profesionalnoj skupini u gornjem dijelu seksterija, zastupljenoj sa sedam kuća 1417. te čak jedanaest 1481. godine (**Tabela 5.5ab**).

U kupoprodajnim zabilježbama sačuvano je sedam slučajeva u kojima kamenari i klesari sudjeluju kao kupci nekretnine u Sv. Nikoli.⁷¹⁴ U nekim je od tih primjera moguće spekulirati o reprezentativnim nekretninama. Godine 1373. nakon smrti kamenara Butka, protomajstora crkve sv. Vlaha koja se tada bila podizala na Placi,⁷¹⁵ za 520 perpera prodana je njegova kamena kuća *super terreno Slave de Vole* (**Prilog V**).⁷¹⁶ Iako su zbog svog zanata zasigurno mogli pridonijeti boljem izgledu vlastitih kuća, bilo bi pogrešno, međutim, pretpostaviti da su graditelji i klesari stanovali u reprezentativnijim objektima. Vjerojatnije je da je u dijelu kupoprodaja u kojima graditelji sudjeluju kao prodavatelji posrijedi mogao biti poduzetnički pothvat usporediv s onim Ivana iz Vienne. Prije traženja daljnjih arhivskih potvrda, potrebno je stoga ukazati na nekretnine koje su postigle visoku cijenu. Ističe se tako kuća na sjevernoj strani Place kamenara Mihoja Modranovića u travnju 1376. godine prodana za devet stotina perpera (cijenu koju su sedamdesetih godina postizale tek rijetke nekretnine) Bogavču Tolojevom.⁷¹⁷

⁷¹³ Kratki pregled situacije u Dubrovniku vidi u: Roller, *Dubrovački zanati*, 121–130; Fisković, *Naši graditelji i kipari*, 20–22.

⁷¹⁴ Zabilježene su sljedeće kupnje kuća: Theodor *petrarius* kupio je *jus terreni* 1370. godine na teritoriju Suerijevih (*Vend. Canc.*, 2, fol. 27r), Stjepko Nikolin četvrtinu čestice na teritoriju Junija Sorga (*Vend. Canc.*, 4, fol. 5v), Deran (?) Radosaljić kamenu kuću (*Vend. Canc.*, 5, fol. 64v), Mirosav Mučković zvan *Mirchus* 1427. godine *casale sive terrenum* (*Vend. Canc.*, 5, fol. 256v), Ratko Guičević kamenu kuću 1451. (*Vend. Canc.*, 9, fol. 189r) i Radosav Radomanović *domus de muro et tabulis* iste godine (*Vend. Canc.*, 13, fol. 13v) i 1460. godine Radivoj Bogosalić kuću na općinskom terenu (Truhelka, *Izvodi*, 35 [*Vend. Canc.*, 17, fol. 139v]).

⁷¹⁵ Butko je bio zadužen za klesanje *donec complebitur dictam ecclesiam de opere lapicidi et fabricandi* u čemu ga je očito omela smrt; Fisković, *Prvi poznati*, 32; Marinković, „Crkva sv. Vlaha“, 67.

⁷¹⁶ Navedene su sljedeće granice nekretnine: *confinat ex parte levantis cum via comunis, ex parte ponentis cum terreno dicte Slave, ex parte montis cum domo dicti Helie, ex parte pelagi cum domo Obradi stacionarii*; *Vend. Canc.*, 3, fol. 30v. Butko je, barem oko sredine šezdesetih godina četrnaestog stoljeća, posjedovao nekretninu u seksteriju Sv. Vlaha jer se u prodaji nekretnine podignute na zemljištu nadbiskupije navodi da se nalazila *prope domum Butchi petrarii*; *Vend. Canc.*, 2, fol. 8r.

⁷¹⁷ Kuća se nalazila *super terreno comunis, ex parte levantis, ponentis et pelagi cum terreno comunis, et ex parte montis cum domo Milchi tabernarii*; *Vend. Canc.*, 3, fol. 78r. Mihoje Modranović se ne spominje u do sada objavljenoj literaturi te nisu identificirani njegovi radovi. U seriji *Venditiones* zabilježen je još jedan

Među osobama čije je djelovanje dobro poznato u povijesnoumjetničkoj literaturi o Dubrovniku ističe se ono Mihoča Radišića, klesara aktivnog na nizu gradilišta tijekom petnaestoga stoljeća, uključujući, među ostalima, franjevačku crkvu iznad Orebića na Pelješcu, crkvu sv. Marije na Dančama te crkvu sv. Sebastijana, smještenu uz dubrovačku dominikansku crkvu, podno koje se nalazilo nekoliko klesarskih radionica.⁷¹⁸ Jednako kao u ranijem slučaju Ivana iz Vienne, moguće je pretpostaviti da je Mihoč također ulagao u nekretnine, odnosno da se bavio njihovim iznajmljivanjem. Na takav bi zaključak mogla uputiti činjenica da je prema popisu 1481. godine, dakle kada je Mihoč bio pri kraju svojeg djelovanja i time očito na vrhuncu ekonomske snage, u seksteriju Sv. Nikole posjedovao čak pet stambenih jedinica: dvije cjelovite nekretnine (jedna skromnijih dimenzija, a druga standardne dužine pročelja u seksteriju, od gotovo šest metara), dvije polovice kuća te još trećinu jedne kuće. Samo dio tih nekretnina zabilježen je u kupoprodajama: godine 1473. Mihoč kupuje *casale* od Maroja Stojakovića i Cvjetka Lučića za pedeset perpera,⁷¹⁹ a tri godine kasnije prodaje svojoj ženi Mariji kuću podno Minčete za isti iznos. Potonju je nekretninu godinu dana ranije nabavio od Pavla Nikšića.⁷²⁰

Sve su se navedene kuće nalazile visoko u zapadnijim ulicama seksterija, između Desete i Četrnaeste, a usto ih veličinom ne možemo svrstati u red raskošnijih objekata, pogotovo stoga što se većinom radilo o dijelovima kuća, a ne cijelim objektima.⁷²¹ Iz tog je razloga moguće pretpostaviti kako su Mihočeve nekretnine služile za dugoročna iznajmljivanja, što je, kako smo ranije vidjeli, bio izvor prihoda brojnim Dubrovčanima, neovisno o njihovom statusu ili primarnom zanimanju. Specifično govoreći o primjeru

kupoprodajni ugovor, iz 1375. godine, u kojem se graditelj navodi kao prodavatelj kuće od suhomedine, Radi ženi mesara Bojka, služavki kćeri Petra Sarake (*Vend. Canc.*, 2, fol. 38v).

⁷¹⁸ Ukratko o tim najvažnijim etapama Mihočeva klesarskog djelovanja vidi u: Fisković, *Naši graditelji i kipari*, 93–95; Igor Fisković, „Arhitektura i skulptura crkve Gospe od Milosti na Dančama“, u *Crkva i samostan svete Marije na Dančama*, ur. Luko Paljetak i Ivana Burđelez (Dubrovnik: Samostan sestara milosrdnica Gospa od Danača, 2010.), 86., Isti, *Secundum morem patriae*, 206.

⁷¹⁹ *Casale* je na istoku graničio s javnom ulicom, na zapadu (preko kloake) s kućama Radosava Slavkovića i Marina Radetića, na jugu se nalazila kuća pokojnog Luke Brandovića iz Kotora, a sa sjevera kuća Ivana, kapelana klarisa; Truhelka, *Izvodi*, 65 (*Vend. Canc.*, 25, fol. 170r).

⁷²⁰ Granice nekretnine nisu navedene; Truhelka, *Izvodi*, 72 (*Vend. Canc.*, 27, fol. 43v). „Dobivanje“ nekretnine od Pavla Nikšića navedeno je uz prodaju kuće ženi Mariji, ali regist te kupoprodaje nije sačuvan u Truhelkinoj ostavštini.

⁷²¹ *Libri domorum*, II, 22, 24, 29, 32.

klesara i graditelja, prepoznato je kako se oni nisu isključivo bavili svojim zanatom, već su stanovitu zaradu akumulirali i nekretninama koje su iznajmljivali.⁷²²

Recentno su slična pitanja obrtnika i nekretnina istraživana na splitskoj arhivskoj građi petnaestog stoljeća.⁷²³ Analizirano je trgovanje nekretninama u kojima su kao kupci ili prodavatelji nastupali obrtnici (u oba se slučaja većinom radilo o krznarima), a pažnja je posvećana tipovima nekretnina u prodajama, njihovim lokacijama, načinu plaćanja i slično. Iz obrađene građe proizlazi da je kupovna moć bila prije svega vezana uz određene imućnije pojedince, a ne toliko uz specifična obrtnička zanimanja.⁷²⁴ Građa vezana uz seksterij Sv. Nikole, koja pokriva šire razdoblje, daje iste rezultate, što pokazuju kako primjeri zlatara tako i kamenara.

5.5.3. Ostale profesionalne skupine: drvodjelci, slikari i suknari

Pripadnici ostalih zanimanja rijetko su kupovali nekretnine. Primjerice, krznari, prepoznati kao važni trgovci nekretninama u istočnojadranskim gradovima,⁷²⁵ u Dubrovniku se rijetko trgovali nepokretnom imovinom: u cijelom analiziranom razdoblju spominju se tek dva puta, i to kao prodavatelji.⁷²⁶ Niti usporedba vlasnika nekretnina tijekom petnaestog stoljeća ne ide njima u prilog jer su 1417. zabilježene četiri kuće u vlasništvu krznara, a početkom osamdesetih godina niti jedna (**Tabela 5.5ab**).

⁷²² Vidi, primjerice, slučaj trogirskog klesara Jakova Florijeve, čije se ime pronalazi u nizu izvora, ponajprije o kupnji ili iznajmljivanju nekretnina; Danko Zelić, „Jakov Florijev, trogirski klesar 15. stoljeća“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 32 (2008.): 20, 22 (za kuću koja je bila u Jakovljevom vlasništvu).

⁷²³ Tonija Andrić, „Commoners’ Ownership in Medieval Cities: Real-Estate Trading of Split’s Craftsmen in the Mid-Fifteenth Century“, u *Towns and Cities of the Croatian Middle Ages: Authority and Property*, 381–402.

⁷²⁴ Isto, 398–399, 402.

⁷²⁵ Isto.

⁷²⁶ Riječ je o sljedećim prodajama: *pellilač* Živko Radinonić prodaje *domus de petra* Stanuši, ženi Ratka Pribilovića (*Vend. Canc.*, 5, fol. 73v) i *piliparius* Mirko Radetković prodaje svojem unuku Milanu Pribiloviću kuću na teritoriju Junija Sorkočevića (*Vend. Canc.*, 10, fol. 62v). Podaci iz drugih dijelova grada bilježe i primjere kupnje kuće, poput kamene kuće *cum duabus palmentis* koju krznar Antun kupuje 1380. godine (*Vend. Canc.*, 3, fol. 147r).

Isto vrijedi za profesije čiji se pripadnici spominju tek nekoliko puta tijekom gotovo stotinu godina: kovača,⁷²⁷ mesara,⁷²⁸ prodavača,⁷²⁹ podstrigača sukna,⁷³⁰ krojača,⁷³¹ obučara/postolara,⁷³² ribara,⁷³³ fontekarija,⁷³⁴ šubara,⁷³⁵ vrtlara,⁷³⁶ te ostalih zanimanja.⁷³⁷ Brojem se donekle ističu pripadnici zanimanja vezanih uz moreplovstvo (*marinarij*)⁷³⁸ i

⁷²⁷ *Vend. Canc.*, 2, fols. 11r (kupac Stjepan Đinović *faber*), 22r (prodavatelj *Pripcus filius Miloe Metiglavich faber*), 48r (kupac isti *Pripcus faber filius quondam Miloe Metiglavich*); 5, fol. 20v (kupac *Millatchus faber*); 6, fol. 107v (kupac *Rudissavus Bogdanovich fabrus*).

⁷²⁸ *Vend. Canc.*, 2, fols. 17v (prodavatelj *Stoycus becharius*), 21r (prodavatelj *Stoycus becarius*), 43r (prodavatelj *Marcocius filius quondam Stoyci beccarii*); 4, fol. 31r (kupac *Bogdan Draysinich becarius*); 5, fol. 130r (kupac *Radienichus Milosevich becharius*).

⁷²⁹ *Vend. Canc.*, 2, fols. 8v (prodavatelj *Radoslavus Vidoslavich stacionarius*), 48v (kupac *Radoslav Vidoslavich stacionarius*); 3, fols. 47v, 48v, 126v (prodavatelj *Pribil Bectinoga stacionarius*).

⁷³⁰ *Vend. Canc.*, 12, fols. 130r, 141r (kupac *Benchus filius Ratchi cimatoris*).

⁷³¹ *Vend. Canc.*, 2, fol. 83v (*Phylippus filius quondam Milatch sartor*); 4, fol. 44r (kupac *Milan sertor*); 6, fol. 67r (kupac *Georgius Progonovich sartor*); 9, fol. 26r (kupac *Radiencus Pribilovich sartor*); 10, fol. 64r (kupac *Stanisava uxor Bosigchi Radoicovich sartoris, cum consensu dicti Bosigchi eius mariti*), Truhelka, *Izvodi*, 44 (*Vend. Canc.*, 19, fol. 51v), (prodavatelj krojač Ivan Sinković) i 68 (*Vend. Canc.*, 26, fol. 87v), (prodavatelj Luka Rusković *sartor*).

⁷³² *Vend. Canc.*, 2, fols. 30r (kupac *Çivcha filia Dragoe calegarii*), 82r (*Jance Petrevich de Antibaro calegarius*); Truhelka, *Izvodi*, 22 (*Vend. Canc.*, 13, fol. 185r), prodavatelj Milorad Melohnić calegar.

⁷³³ *Vend. Canc.*, 2, fol. 30r (prodavateljica *Pervussa uxor quondam Gruboe piscatoris*), 34r (prodavateljica *Michoe piscatoris de Curzula et Milcha eius uxor*); 4, fol. 31r (prodavatelj *Dmitrus piscator*).

⁷³⁴ *Vend. Canc.*, 6, fol. 210r (kupac *Rayanus Miloevich fontecarius*); 12, fol. 139v (prodavatelj *Raianus Miloevich fontecharius*); 13, fols. 35v, 74r i 86r (prodavateljica *Budna relicta Pribissavi Bositchovich fontecharis*, kao i 1453. godine kada je navedena kao prodavateljica *in carceribus* zbog dugova, Truhelka, *Izvodi*, 21 [*Vend. Canc.*, 13, fol. 86r]).

⁷³⁵ *Vend. Canc.*, 2, fol. 29r (prodavatelj *Juroe Dobrisinich cuparius*); 3, fol. 30v (kupac *Helias cupparus*); 4, fol. 12v (prodavatelj *epitropi Petri zuparii filii quondam Johannis de Sebenicho*).

⁷³⁶ *Div. Canc.*, 28, fol. 69v (kupac *Vitesin ortarius*); *Vend. Canc.*, 11, fol. 23r (kupac *Radullus filius Branchi ortarius*).

⁷³⁷ Riječ je o sljedećim zanimanjima: klobučari (*Vend. Canc.*, 2, fol. 11r), uljari (*Vend. Canc.*, 13, fol. 38r; Truhelka, *Izvodi*, 56 [*Vend. Canc.*, 24, fol. 5r]), tkalci (*Vend. Canc.*, 13, fol. 124r; Truhelka, *Izvodi*, 46 [*Vend. Canc.*, 20, fol. 149r], 53 [*Vend. Canc.*, 23, fol. 26r], 60 [*Vend. Canc.*, 24, fol. 96v], 71 [*Vend. Canc.*, 27, fol. 154r]), brijači (*Vend. Canc.*, 11, fol. 84r), izrađivači lukova (*Div. Canc.*, 28, fol. 69v), upravitelji imanja (*Vend. Canc.*, 5, fol. 257v), mlinari (*Vend. Canc.*, 5, fol. 221v), ulični prodavači (Truhelka, *Izvodi*, 66 [*Vend. Canc.*, 26, fol. 16r]).

⁷³⁸ *Vend. Canc.*, 2, fols. 6r (prodavatelj *Coradus marinarius*), 8r (kupac *Marinus Obradovich marinarius*), 11r (kupac *Isar marinarius de Durachio*), 22r (kupac *Radoslav Bosinovich marinarius*), 37r (kupac *Dobroslavus Bogoevich de Melita marinarius*), 40v (prodavatelj *Domagna Liubenovich marinarius*), 44r (kupac *Radoslav Bosonovich marinarius*), 85r (*Strantus marinarius*), 108r (*Vaschus Milatovich marinarius*), 113v (*Brayain Glegevich marinarius*); 5, fol. 221v, *Div. Canc.*, 28, fol. 17v (prodavateljica skrbnici nasljednika *Prothchi marinaris*). I među njima se pronalaze pojedinci koji su posjedovali više nekretnina, poput spomenutog Dobroslava Bogojevića s Mljeta koji je, kako saznajemo iz knjige rizničarskih najмова a putem njegove oporuke iz ožujka 1398. godine, posjedovao dvije kuće u Sv. Nikoli: jednu na teritoriju Suerijevih, a drugu na zapadnoj strani prve ulice seksterija, *sopra la Via deli oresi; Liber afflictum thesaurarie*, 219–220 (CCXXXVII, CCXXXVIII).

brodograditelji, tj. kalafati.⁷³⁹ Najveća promjena u zastupljenosti određenih zanimanja u petnaestom stoljeću odnosi se na brijače, krčmare i nosače. Broj se brijača, primjerice, od niti jednog pripadnika 1417. u gornjem dijelu seksterija do osamdesetih godina popeo na čak sedam (**Tabela 5.5ab**). Suprotni primjeri – potpunog nestanka iz ulica Sv. Nikole kroz prvu polovicu petnaestog stoljeća – uključuju krčmare⁷⁴⁰ i nosače.⁷⁴¹ Taj „nestanak“ podjednako se odnosi na trgovanje nekretninama kao i na njihovo posjedovanje.

Primjeri u kojima pripadnici navedenih profesija posjeduju više nekretnina ponajprije su bili vezani uz pojedince nego uz određeno zanimanje. Da je to zaista bio slučaj svjedoče daljnji podaci o dubrovačkim obrtnicima, ponajprije onim brojnijima među kojima, međutim, nije moguće identificirati pojedince koji su značajnije ulagali u nekretnine. Primjerice, kupoprodaje bilježe veći broj maranguna, što je zajednički naziv za drvodjelce raznih specijalnosti.⁷⁴² Međutim, svaki od pojedinaca uz čije je ime navedena ta profesija navodi se tek jednom kao kupac nekretnine.⁷⁴³ Usporedimo li to s podacima za ostale dijelove grada iz prve polovice petnaestoga stoljeća, dolazimo do istoga zaključka jer većina drvodjelaca kupuje kuću tek jednom.⁷⁴⁴ Jedini primjeri koji se izdvajaju, Branka Božilkovića koji na Pustijerni kupuje *casale* i kuću u razmaku od samo nekoliko mjeseci,⁷⁴⁵ ili Petra Grubačevića

⁷³⁹ *Vend. Canc.*, 2, fol. 48v (kupac *Pasqua Stieповich calefatus*); 3, fol. 145r (skrbnici naseljedinika *quondam Ivanni calafati*); *Div. Canc.*, 28, fol. 48v (prodavatelj *Pasqua Stieповich calofatus*).

⁷⁴⁰ Zabilježene su kupoprodaje sljedećih tabernarija: (*Vend. Canc.*, 2, fol. 45v; 4, fol. [neup. 22. ožujka 1387.]); 5, fols. 130r, 178r). Do sada je istaknuto kako je prema podacima iz oporuka niz krčmara posjedovao više od jedne nekretnine, vidi: Gordan Ravančić, *Život u krčmama srednjovjekovnog Dubrovnika* (Zagreb: Hrvatski institut za povijest i Dom i svijet, 2001.), 56, bilj. 199.

⁷⁴¹ Registrirane su sljedeće kupopodaje: *Vend. Canc.*, 2, fols. 32r, 36r, 46r, 96r; 4, fol. 73v; 5, fol. 211v; 12, fol. 72v.

⁷⁴² O podjelama maranguna prema specijalizaciji ukratko vidi: Grujić, „*Studio* u dubrovačkim kućama“, 45, te Ivana Prijatelj Pavičić, „Prilog poznavanju minijatura iz matrikule dubrovačke bratovštine drvodjelaca,“ *Croatia Christiana periodica* 37, izd. 71 (2013.): 4; i sažeti pregled situacije u Dubrovniku: Roller, *Dubrovački zanati*, 115–119.

⁷⁴³ Registrirane su sljedeće kupnje: Pripko Brajanović kupuje kamenu kuću 1390. godine od Miočina Načića (?), *Div. Canc.*, 28, fol. 43v; marangun Milče kupuje također kamenu kuću od zlatara Kranislava Živojevića *super terreno ser Junii de Sorgo*, *Div. Canc.*, 28, fol. 65r; *carpentarius* (krovopokrivač) Novak Pripković kamenu kuću od prokuratora Magdalene, kćeri Mihaela Bone, *Vend. Canc.*, 5, fol. 59v; Ratko Ratčić zvani Bataluga kupuje kuću od petrarija Kraniše, oporučitelja pokojnog Vitka Martinovića, na terenu Vlaha *de Radoano*, *Vend. Canc.*, 5, fol. 135v; Stjepan Grubačević kupuje pola kuće *que est versus plateam* od Maruše, kćeri pokojnog Živoja, *Vend. Canc.*, 6, fol. 84r; Milić Radašinović kupuje *casale* 1438. godine koji je bio razdijeljen između nasljednika Gonka Nikolića i Vukote Lukšića, također maranguna, *Vend. Canc.*, 8, fols. 39v, 40v; Nikola Bogojević kupuje pola kuće Maruše pok. Pribislava zvanog *Çuarac*, *Vend. Canc.*, 11, fol. 21r.

⁷⁴⁴ To su Pribisav Bogdanović i Grubač Dubravčić u seksteriju Sv. Vlaha, *Vend. Canc.*, 5, fols. 60v, 143v; te Božitko Radmilović u seksteriju Sv. Marije od Kaštela, *Vend. Canc.*, 10, fol. 27r.

⁷⁴⁵ *Vend. Canc.*, 6, fols. 190v, 197v.

koji se javlja kao kupac u dvije prodaje u seksteriju Sv. Vlaha (jedna cijela kuća i jedna polovica),⁷⁴⁶ nisu usporedivi s navedenim primjerima zlatara, graditelja ili imućnih trgovaca jer se ti objekti nisu isticali veličinom, a vjerojatno niti vanjskom opremom.

S druge strane, među obrtnicima koji nisu bili toliko brojni (ili nisu trgovali nekretninama) također ima pojedinaca koji se kao protagonisti spominju u više prodaja, poput dubrovačkog štitara i slikara Paskoja Radičevića o čijem djelovanju postoji nekoliko dokumenata, ponajprije ugovora za oslikavanje štitova i kućnih škrinja imućnijih Dubrovčana.⁷⁴⁷ Paskoje, sin drvorezbara Radića Ivanovića, spominje se kao kupac u čak četiri kupoprodaje između 1426. i 1432. godine: najprije je kupio kuću Bogoja Ratkovića,⁷⁴⁸ zatim dio kuće od suhozida od skrbnika Ilije Radina Ilića,⁷⁴⁹ potom kuću Bartola Marinova koja je prodana sudskom odlukom,⁷⁵⁰ te polovicu *casala* Nikole Radinova Ilića, prodanu također sudskom odlukom.⁷⁵¹ Međutim, godine 1438. sud je prodao dvije Paskojeve kuće zbog duga kojeg je imao prema Nikoli Kabužiću.⁷⁵²

Međutim, treba uzeti u obzir da koliko god obrađeni podaci kupoprodajnih zabilježbi otkrivaju mijene u vlasničkoj strukturi određenog gradskog predjela, istodobno „skrivaju“ one dijelove u kojima mobilnost nije bila velika. Primjerice, suknari su u prodajama u seksteriju Sv. Nikole rijetko zabilježeni, ali ostali izvori potvrđuju da se u njihovom slučaju može prepoznati određeni obrazac grupiranja oko crkve svetih Petilovrijevnaca, u kojoj je od

⁷⁴⁶ *Vend. Canc.*, 10, fols. 113r, 143v (prodaja iste kuće je registrirana dvaput, s time da u prvoj zabilježbi nije naveden seksterij niti granice nekretnine); *Vend. Canc.*, 11, fol. 193r.

⁷⁴⁷ Ističe se narudžba za oslikavanje četrdeset i pet štitova na kojima su se trebali nalaziti grbovi kneza od Taranta, vidi: Vojislav J. Đurić, *Dubrovačka slikarska škola* (Beograd: Naučno delo, 1963.), 22, 88; navedeni je ugovor djelomično objavljen u: Jorjo Tadić, *Grada o slikarskoj školi u Dubrovniku XIII – XVI vek, sv. I* (Beograd: Srpska akademija nauka, 1952.), 179, dok. 378.

⁷⁴⁸ Zabilježene su sljedeće granice: (domus) *que confinat a parte levantis cum strictura comunali, a parte montis cum domo Radini Iliich, a parte ponentis cum via comunis, a parte pelagi cum domo Radaç Hostoich dicti Subaç*; *Vend. Canc.*, 5, fol. 239r.

⁷⁴⁹ Prodavani dio kuće graničio je s ostalim dijelovima iste nekretnine: (...) *ab austro, ad tramontanam, et a ponente ad levantem cum resto suo, videlicet in latitudine*; *Vend. Canc.*, 6, fol. 126v.

⁷⁵⁰ U kupoprodajnoj zabilježbi nisu navedene granice kuće koju je na prodaju stavio sud, *Vend. Canc.*, 6, fol. 135v.

⁷⁵¹ Zabilježene su sljedeće granice: *a pellago infrascripti Pascoe Radosevich emptor, a ponente via comunis, a montis domus Nicole Cessala bastasius, a levante domus ser Petri de Menze mediante cloacha, a casale se nalazio prope Sanctam Seguratam*, *Vend. Canc.*, 6, fol. 176r.

⁷⁵² (...) *ad instantiam ser Nichole Johannis de Chaboga pro solutione et pagamento unius potestatis eidem ser Nichole date per consilium maius Ragusii de ippos octingentis grossorum ragusii supra Pascoe Radichevich et eius bona*; navedeno je da su se kuće (*duas domus contiguas*) nalazile *inter domum Milovan cursoris et domum Radan Xubaç*; *Vend. Canc.*, 8, fol. 34r.

1425. godine imala sjedište njihova bratovština.⁷⁵³ Međutim, stambene prostore suknara nije lako locirati što pokazuje i prikaz razmještaja obrtničkih kuća u gornjem dijelu seksterija (**Tabela 5.5ab**), u kojem je zabilježeno tek nekoliko nekretnina: pet 1417. te četiri 1481. godine.

5.6. Ostale skupine

5.6.1. Žene vlasnice nekretnina

Kako je pokazao prikaz prodavatelja i kupaca u prethodnom poglavlju (**Tabela 4.4.**), žene su također sudjelovale u transakcijama nekretnina.⁷⁵⁴ Štoviše, kako je to zaključeno na temelju gotovo istovremenog zadarskog arhivskog materijala, ženama su „bile dane prilike aktivnijeg sudjelovanja u kupoprodajama nekretnina“,⁷⁵⁵ odnosno da su sudjelovale u svim „ulogama“: prodavateljice, kupci, prokurator koji nastupaju u ime prodavatelja/kupca i slično.⁷⁵⁶ Takvi su primjeri zabilježeni i u oporukama, pri čemu se za „mirazne kuće“ određuje da se moraju prodati na javnoj dražbi kako bi postigle što veću cijenu.⁷⁵⁷

Intrigantno je, međutim, da je broj vlasnica u seksteriju Sv. Nikole osjetno opao tijekom petnaestog stoljeća: šezdeset i tri stambene jedinice 1417. naprema tek deset 1481. godine, čemu svakako treba posvetiti pozornost u budućim istraživanjima. Moguće je, za sada, pretpostaviti da su nasljednici nekretnina češće bili sinovi, odnosno da se kuća (premda je u popisima nekretnina navedena pod majčinim imenom) nije tretirala kao njezina imovina. U tom bi slučaju nakon vlasnične smrti ona pripala muškim potomcima. Vratimo li se na **Tabelu 4.4.**, zamjećujemo da 23 puta žene nastupaju kao prodavateljice, a osam puta kao kupci. Nadalje, u prvoj polovici petnaestog stoljeća nije zabilježen nijedan prijenos vlasništva sa žene na ženu, što znači da se u tim slučajevima „ženska linija“ vlasništva nije nastavljala.

⁷⁵³ Benyovsky Latin, Pešorda Vardić i Haničar Buljan, „Antunini na Placi“, 100.

⁷⁵⁴ Podrobnije o ženskom raspolaganu neketninama u Dubrovniku vidi: Dinić-Knežević, *Položaj žena u Dubrovniku u XIV i XV veku* (Beograd: SANU, 1974.), 28–32, 35–40.

⁷⁵⁵ Florence Sabine Fabijanec, „Žensko upravljanje nekretninama u drugoj polovici 14. stoljeća u Zadru“, *Historijski zbornik* 59 (2006.): 37, te za ranije razdoblje, Zrinka Nikolić Jakus, *Rođaci i bližnji: dalmatinsko gradsko plemstvo u ranom srednjem vijeku* (Zagreb: Matica hrvatska, 2003.), 60–73.

⁷⁵⁶ Fabijanec, „Žensko upravljanje nekretninama“, 45–46.

⁷⁵⁷ Jedan od takvih primjera je *domus dotale* Mihne, kćeri Nikše *Doscio* i žene Pribisava, za koju u svojoj oporuci određuje sljedeće: *Item agio una mia casa dotal in la qual habito al presente, voglio che se vende a publico incanto, per lo piu che se possa e di quelli denari se satisfazo lo mio testamento; Test. Not.*, 11, fol. 133v.

5.6.2. Crkvene osobe vlasnici nekretnina

Kao vlasnici dijela nekretnina bile su, iznimno, upisane i crkvene osobe,⁷⁵⁸ poput fra Pavla reda propovjednika (*fra Polo de san Domenego*), zabilježenog na popisu iz 1417. godine.⁷⁵⁹ Među kupcima i prodavateljima nekretnina u seksteriju Sv. Nikole susrećemo i nekoliko istaknutih crkvenih osoba, poput đakona Domanje (Dominka) Ribice (*de Ribiça*), kanonika i teologa.⁷⁶⁰ Krajem srpnja 1372. godine dubrovački mu je kaptol darovao zemljište *ultra plateam civitatis Ragusii*,⁷⁶¹ po svoj prilici dio terena kaptola sv. Marije Velike koji se spominje i u ostalim obrađenim izvorima.⁷⁶² Za sada, nažalost, nije poznato kako je Ribica koristio ustupljeno mu zemljište, odnosno je li na njemu podigao nekretnine. S druge strane, kupoprodajne zabilježbe potvrđuju da je Ribica jedno vrijeme bio u posjedu i reprezentativne *domus cum casale* na samom Prijekom putu, a koju mu je 1385. godine za svega deset perpera ustupio Stjepko Ribica.⁷⁶³ Sličan je primjer dominikanca Ivana Gazulića, doktora teologije te astronoma i diplomata.⁷⁶⁴ Škrtnim podacima o Gazuliću krajem drugog i početkom trećeg desetljeća petnaestoga stoljeća treba dodati da je 1431. godine prodao kamenu kuću na teritoriju Sigurate prokuratorima Brajka Ljubojevića. Kako stoji u kupoprodajnoj zabilježbi, kuću je naslijedio od ujaka, svećenika Mateja Gazulića Pizola.⁷⁶⁵ Za razliku od redovnika,

⁷⁵⁸ Riječ je o tek nekoliko slučajeva: *Vend. Canc.*, 2, fols. 72, 14v, 22v, 28v, 30r; 6, fol. 30r.

⁷⁵⁹ *Libri domorum*, I, 152. Riječ je o fra Pavlu Cvjetkovom kojem je kuću oporučno ostavila *Iacussa de Priboe Maçarach*, koje je ondje stanovala od 1382. do 1409. godine. Prema Jakušinoj oporuci, kuća je nakon smrti fra Pavla trebala pripasti dominikanskom samostanu, Lonza, „Ego fui per omnia loca sancta“, 98.

⁷⁶⁰ Za osnovne biografske podatke vidi: Nenad Vekarić, *Vlastela grada Dubrovnika, svezak 4: Odabrane biografije (A – D)* (Zagreb i Dubrovnik: HAZU – Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2013.), 48.

⁷⁶¹ *Nos (...) omnes et singuli canonici cathedralis ecclesie Ragusine, confiteor rationem, actionem et potestatem, quam habemus in territorio capituli ultra plateam civitatis Ragusii, dedimus, concessimus et donavimus simpliciter et irrevocabiliter titulo donacionis inter vivos, que revocari non possint aliqua ingratitude vel offensa dyacono Domagne de Ribiça, ut ipse dyaconus Domagna percipiat sibi omnem fructum et utilitatem et faciat omne velle suum tamquam de re propria; Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, 14. (1367. – 1372.), prir. Marko Kostrenčić (Zagreb: JAZU, 1916.), 424, dok. 315.

⁷⁶² Vidi prilog 8.2.

⁷⁶³ Kuća je graničila *a parte montis cum casali matris dicti Stepchi, ex parte ponentis cum via comunis, ex parte pellagi cum via comunis super domum Crisse de Berco, a parte levantis cum domo Radiçe Poversimentia, et cum domo Radice nutricis olim illorum de Goçe, super terreno comunis; Vend. Canc.*, 4, fol. 30r.

⁷⁶⁴ Najpotpuniji pregled biografije donesen je u: Šime Jurić, „Prilozi biografiji Ivana Gazulića“, *Analni Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku* 8–9 (1962.): 447–479.

⁷⁶⁵ (...) *quam domum sibi reliquit per testamentum dictus presbiteri Matheus eius barbaranus; Vend. Canc.*, 6, fol. 127v. Ujak Ivana Gazulića imao je još jednu kuću u seksteriju Sv. Nikole, koju je kupio u kolovozu 1423.

redovnice nisu mogle posjedovati nekretninu. Jedini zabilježeni primjeri odnose se na rekluze: važna je prodaja kuće u Sv. Nikoli u kojoj je kao prodavateljica nastupila Lonuša, rekluza crkve sv. Vlaha na Gorici (*reclusa Sancti Blasii de foris*).⁷⁶⁶

5.6.3. Siromaštvo vlasnika nekretnina

Osim kupnje kuća zbog društvenog isticanja i/ili postizanja ekonomske sigurnosti, važno je istaknuti slučajeve prodaja zbog neimaštine. Pripadnici ove skupine mogli su potjecati iz svih društvenih slojeva (poput imućnog trgovca Petra Primovića koji je zapao u dugove), ali se primjeri u seksteriju Sv. Nikole (ujedno i jedini zabilježeni u dubrovačkim kupoprodajama) odnose na sitne pučane.⁷⁶⁷ Krajem kolovoza 1436. godine Dobrica, žena krojača Radina prodaje kuću na općinskome zemljištu Nikši Miloševiću zbog „poodmakle dobi i velikog siromaštva u kojemu živi“, a radi „vlastitog uzdržavanja“. ⁷⁶⁸ Svota od pet stotina perpera podmirena je na sljedeći način: prva isplata je iznosila tri stotine perpera, dok se Nikša obvezao svake naredne godine prodavateljici isplaćivati po deset perpera, a ukoliko ova premine, iznos je trebao ići suprugu Radinu.⁷⁶⁹ Razlog prodaje kuće supružnika Bogosava i Stanisave Boglojević, zapisan početkom svibnja 1442. godine, još je teži. Naime, navedeni je par kuću prodao Milosavu Miladinoviću za tri stotine perpera zbog „siromaštva, starosti i nemogućnosti proširivanja obitelji“. ⁷⁷⁰ U svjetlu siromaštva treba promatrati i dogovoreni uvjet među stranama, a prema kojem su prodavatelji mogli nastaviti stanovati u prizemlju

od općinskog suda (*Vend. Canc.*, 5, fol. 147v), a istu je nekretninu naredne godine prodao Bartolu Martinovom, *Vend. Canc.*, 5, fol. 195v.

⁷⁶⁶ *Vend. Canc.*, 4, fol. 89v. Zabilježena su i dvije kupoprodaje iz 1393. godine u kojima izvršitelji oporuke prodaju njezine nekretnine, *Div. Canc.*, 28, fols. 93v, 94r.

⁷⁶⁷ Recentno o istraživanju siromaštva vidi svakako: Suzana Miljan i Bruno Škreblin, „The Poor of Medieval Zagreb between Solidarity, Marginalisation and Integration“, u *Cities and Solidarities: Urban Communities in Pre-Modern Europe*, ur. Justin Colson i Arie van Steensel (London i New York: Routledge, 2017.), 98–113.

⁷⁶⁸ [domus] *sua propria in qua habitat et existens in senili etate et extrema pauperitate, pro sustentatione et mantenimento eius vite*; *Vend. Canc.*, 7, fol. 159v.

⁷⁶⁹ (...) *quod si moreretur ipsa Dobriza ante complementum solutionis quod quicquid de ea vendita restaretur non solum dicto Radino viro dicte Dobrize dictus emptor dare, solve et exbursare de anno in anno ad rationem ypp decem in anno*; *Vend. Canc.*, 7, fol. 159v.

⁷⁷⁰ (...) *ambo jugales predicti asserentes se videre in pauperitate et in etate decrepita constitutos et sine spe heredes procreandi et absentes se non habere unde eorum senetuti de pauperitate subvenire possit*; *Vend. Canc.*, 9, fol. 78r.

prodane kuće (*in stragno inferiori dicte domus*), bez obaveze plaćanja naknade za stanovanje.⁷⁷¹

5.7. Nekretnine u vlasništvu pravnih osoba

5.7.1. Nekretnine crkvenih institucija

Posebne kategorije nekretnina čine one u vlasništvu crkvenih institucija i bratovština. Crkve i samostani su, posredstvom svojih prokuratora i uz privolu nadležnih crkvenih i svjetovnih vlasti (**Prilog XII.**), ili kupovali kuće kako bi ih iznajmljivali ili su ih oporučno dobivali. Najranija zabilježena kupnja u seksteriju Sv. Nikole datira iz listopada 1368. godine kada je *domina Mara abbatissa Sancti Symeonis* kupila drvenu kuću za četrdeset perpera (prodavatelj je bio izvjesni *Gonterius Fratiçelis*).⁷⁷² Krajem 1373., Bonuša, *abatissa Sancti Bartholi*, kupuje kuću od suhozida od Mihoja, ribara iz Korčule i njegove žene Milke.⁷⁷³ Od muških je samostana među vlasnicima kuće zabilježen benediktinski samostan sv. Jakova na Višnjici (opat Marin kupio je 1435. godine kuću koja je pripadala Radovcu Pripkoviću za pet stotina perpera),⁷⁷⁴ te samostan sv. Dominika u čije ime prior i prokuratori kupuju kuću Petka Sankovića za 750 perpera,⁷⁷⁵ te još dvije spojene kuće u blizini Sigurate za 1400 perpera.⁷⁷⁶

Zabilježeni su i slučajevi prodaje samostanskih nekretnina: krajem srpnja 1377. godine *soror Paula abbatissa monasteri Sancte Clare in Ragusio, cum consensu*

⁷⁷¹ (...) *et quilibet eorum toto tempore vite eorum et cuiuslibet eorum libere stare et habitare possint et valenat in stragno inferiori suprascripte domus, et ipsam stragnum tenere possint et valeant pro habitacione eorum et cuiuslibet eorum sine ulla condicione ipsius Miloslave et sine ulla solutione affictus dando et solvendo ipsi Miloslavo nec successoribus suis; Vend. Canc., 7, fol. 78v.* Nije poznata preciznija lokacija ovih dviju kuća.

⁷⁷² Kuća se nalazila *super terreno comunis, iuxta domum Radeni Sielessa; Vend. Canc., 2, fol. 19v.*

⁷⁷³ Kuća se nalazila u blizini Sigurate, *Vend. Canc., 2, fol. 34r.*

⁷⁷⁴ Nisu zabilježene granice nekretnine u prodaji, *Vend. Canc., 7, fol. 103v.*

⁷⁷⁵ Prilikom prodaje je dogovoreno da može do smrti stanovati u prizemlju kuće bez naknade samostanu (*hoc expresso et declarato quod dictus Petchus venditor et eius fili (?) quousque vixerint possint habitare in stragno dicte domus vendite sive solutione alicuius affictus et pensonis presentibus suprascriptum emptoribus*). Lokacija kuće je bila sljedeća: *Cui (domus) hii sunt confines videlicet, a parte levantis cum domo Sancti Nicole mediante cloacha comunalii, a parte ponentis cum via comunis, a parte garbini cum domo Pribii Voxich mediante muro comunali, a parte montis cum domo Goichi Obradovich mediante muro comunali; Vend. Canc., 12, fol. 72v.*

⁷⁷⁶ Angaridij se plaćao crkvi Sigurate (šest perpera) i općini (osam perpera), prema čemu se može pretpostaviti da se kuća nalazila u blizini spomenute crkve, u prilog čemu govore i imena vlasnika graničnih kuća (Vukac Mura i Cvjetko Turčinović), a koje u tom dijelu seksterija bilježe i drugi izvori; Truhelka, *Izvodi*, 24 (*Vend. Canc., 14, fol. 54r*).

procuratorum dicte ecclesiae prodaje kuću od suhozida u vlasništvu samostana.⁷⁷⁷ Navedeni primjeri pokazuju kako samostanske zajednice kupuju nekretnine i na taj način ulažu „višak novaca“, a prodaju kako bi namaknuli iznose za radove na svojim sklopovima ili za slične potrebe. Premda to nije slučaj za prodaje u seksteriju Sv. Nikole, ponekad se navodi za što je novac od prodaje bio namijenjen, što može pružiti podatke o nepoznatim graditeljskim fazama danas tek arheološki osvjedočenih sklopova. Primjerice, 1376. godine prokurator samostana sv. Marije od Kaštela prodaju kuću na Pustijerni *pro aptando cisternam dicti monasteri*.⁷⁷⁸

5.7.2. Nekretnine korporativnih institucija

U ovoj se grupi vlasnika nekretnina ističe bratovština trgovaca, odnosno sv. Antuna. Njihova matrikula sadrži podatke o kupnji bratovštinskih nekretnina,⁷⁷⁹ dok se u sljedećim retcima donose podaci prema seriji *Venditiones Cancellariae. Fraternitas mercatorum*, koja će se početi nazivati antuninska (naime, članovi bratovštine bili su najznačajniji dubrovački trgovci zbog čega se ova bratovština u izvorima naziva i prema glavnoj djelatnosti i prema svecu zaštitniku), kupila je kamenu kuću u seksteriju Sv. Petra 1423. godine,⁷⁸⁰ dok će 1431. u istom dijelu grada pribaviti još tri kuće (po svemu sudeći u nizu) putem sudske prodaje.⁷⁸¹ Navedene kuće, kupljene za ukupnu svotu od 900 perpera, pripadale su Rajnaldu Stambertiju (preminuo 1383. godine), uspješnome trgovcu, i jednom od prvih članova bratovštine antunina.⁷⁸²

Antuninsko bratstvo svoje početke ima u 1348. godini kada se u jeku kuge osniva bratovština sv. Duha i sv. Spasa. Ta se bratovština 1432. ujedinila s još jednim udruženjem

⁷⁷⁷ Kupac je bio Miho, *filius quondam Radine Siclaso*. Kuća se nalazila *super terreno comunis, iuxta domum Andree petrarii et domum Osroe sertoris*; *Vend. Canc.*, 2, fol. 44r.

⁷⁷⁸ *Vend. Canc.*, 3, fol. 80v.

⁷⁷⁹ Vidi: Zrinka Pešorda Vardić, „Property and Ownership in Dubrovnik’s Confraternity of St Anthony in the Late Medieval and Early Modern Ages“, u *Towns and Cities of the Croatian Middle Ages: Authority and Property*, ur. Irena Benyovsky Latin i Zrinka Pešorda Vardić (Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.), 327–347.

⁷⁸⁰ Kuća je kupljena od Petroslava, barskog nadbiskupa, *Vend. Canc.*, 5, fol. 131v.

⁷⁸¹ *Vend. Canc.*, 6, fol. 118r.

⁷⁸² Zrinka Pešorda Vardić, „Pučka vlastela?: Društvena struktura dubrovačke bratovštine Sv. Antuna u kasnom srednjem vijeku“, *Povijesni prilozi* 33 (2007.): 228, bilj. 67. Kuće je na javnu dražbu oglasio općinski sud, *ad instantiam donec Anne uxoris condam ser Luce de Bona, ser Junii et ser Marini filiorum condam olim heredum dicti ser Luce*; *Vend. Canc.*, 6, fol. 118r.

dvojnog titulara, bratovštinom sv. Antuna i Petra.⁷⁸³ U godini ujedinjenja bratovština i nastanka antuninske bratovštine, gastaldi za šest stotina perpera kupuju kuću u seksteriju Sv. Nikole od Nikše Loninog (**Prilog XVI.**),⁷⁸⁴ dok su 1436. godine kupili kuću u Garištu (Sv. Vlaho).⁷⁸⁵ Najskuplja nekretnina kupljena je početkom travnja 1440. godine. Gastaldi bratovštine, Nikola Tvrtkov Glavić, Mihael Marinov Zizer, Vlatko Bogdanović (te odsutni Nikola Kotrulj) za 1176 dukata kupuju kuću u Sv. Nikoli od Stana Ilića.⁷⁸⁶ Prema opširnom dogovoru među stranama u prodaji, Stano je sa ženom i potomcima nastavio živjeti u navedenoj kući, ali se pritom obvezao da neće mijenjati kako vanjski tako niti unutrašnji izgled kuće, te da nekretninu neće koristiti u gospodarske svrhe, doslovno, kako je navedeno, za suknarsku djelatnost (*nec fieri facere seu permittere fieri arte lanae*), (**Prilog XVIII.**)⁷⁸⁷ Nekoliko desetljeća kasnije, u lipnju 1474. godine, predstavnici bratovštine kupuju kuću u seksteriju Sv. Marije od Kaštela, na njihovom zemljištu (*super terreno fraternitatis mercatorum sancti Antonii*).⁷⁸⁸

U seksteriju Sv. Nikole dvije je kuće posjedovala i bratovština sv. Nikole *de Campo* (sa sjedištem u istoimenoj crkvi); godine 1389. gastald i suci bratovštine, *nomine dicte fraternitatis*, kupuju kuću od mornara Pripka za 185 perpera,⁷⁸⁹ dok 1419. kupuju kamenu kuću za 400 perpera od Jurja Zepolarija, pokraj kuće koja je već bila u njihovom vlasništvu

⁷⁸³ Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 20–31. Godine 1432., ali prije no što su se bratovštine ujedinile, bratstvo sv. Antuna i Petra kupuje kuću u blizini Sigurate od braće Marina i Matije Milčevića, Pešorda Vardić, „Property and Ownership“, 335.

⁷⁸⁴ *Vend. Canc.*, 6, fol. 142r. U kupoprodajnoj zabilježbi nisu navedene granice nekretnine zbog čega ju je nemoguće ubicirati.

⁷⁸⁵ *Vend. Canc.*, 7, fol. 148v.

⁷⁸⁶ Budući da je kuća s južne strane graničila s javnom ulicom, nalazila se na Prijekome putu ili Placi. Zabilježene granice su sljedeće: (*domus infra suos confines videlicet, a parte levantis cum domibus quondam Dexini Nicolich et Marusse, a parte ponentis cum via comunis, a parte pelagi cum via comunis, et a parte montis cum domo Stefani de Nale mediante muro comunalii*; *Vend. Canc.*, 8, fols. 113r–115r. Općenitije govoreći, budući da u popisu iz 1481. godine koji pokriva gornji dio seksterija postoji tek jedna kuća u vlasništvu antuninske bratovštine, moguće je zaključiti da je većina kuća bila smještena u donjem dijelu seksterija.

⁷⁸⁷ *Vend. Canc.*, 8, fol. 114v.

⁷⁸⁸ Kuća je kupljena od tkalca (*textoris pannorum*) Tomka Vukca Radosalića koji se u trenutku javnog oglašavnja kupoprodaje nalazio u Urbino, Truhelka, *Izvodi*, 66 (*Vend. Canc.*, 26, fol. 42r). Prodaja je, prema podacima iz matrikule antuninske bratovštine, spomenuta u Pešorda Vardić, „Property and Ownership“, 335.

⁷⁸⁹ Za kuću je u kupoprodajnoj zabilježbi navedeno samo da se nalazila na općinskom zemljištu, *Div. Canc.*, 28, fol. 17v; moguće je da se radi o kući čiji je vlasnik u popisu 1386. bio *Protcho marinaro*, *Libri domorum*, I, 142.

(vjerojatno upravo spomenuta).⁷⁹⁰ Bratovština svećenika kupila je sredinom petnaestog stoljeća jednu kamenu kuću *prope circa ecclesiam Sancti Segurati*,⁷⁹¹ te potom još trećinu druge kuće negdje u gornjem dijelu seksterija.⁷⁹² Godine 1462. gastaldi bratovštine sv. Tome, krojača i podstrigača sukna (*sutorum et cimatorum*) kupuju kuću na općinskom zemljištu.⁷⁹³ Zbirni udio kuća u vlasništvu crkava, samostana i bratovština prema popisima nekretnina prikazan je na **Tabeli 5.1ab**.

5.8. Kuće i društvo seksterija

5.8.1. Promjene u vlasničkoj strukturi

Istraživanje prostora i društva Dubrovnika tijekom četrnaestog te sve do druge polovice narednog stoljeća, koje je uključivalo detaljno analiziranje obitelji i njihovih nekretnina, implicira postojanje točke na kojoj je moguće povući crtu s koje se, preneseno govoreći, pogled može okrenuti unatrag i panoramski sagledati procese koji su se odvijali u dijelovima grada. U tome smo, dakako, ponovno ograničeni dostupnim izvorima te je iznova nužno naglasiti prednosti seksterija Sv. Nikole za ovaj tip istraživanja. Popisi nekretnina iz 1417. i 1481. (**prilog 8.3.4.**) godine, sačuvani za veći dio površine seksterija, omogućuju donošenje zaključaka na temelju usporedbe vlasnika nekretnina, posebice kada se tim podacima priključi bogata i raznovrsna građa kupoprodaja.

Kasniji popis, iz 1481. godine, donosi imena vlasnika kuća po istoj shemi, bilježeći stanje u ulicama, redom od crkve sv. Nikole do franjevačkog samostana. U popisu iz 1481. kuće se identificiraju i imenima vlasnika iz 1417., premda su pojedine nekretnine u tih gotovo šezdeset godina čak nekoliko puta promijenile vlasnike. Sastavljači popisa iz 1481. referirali su se na ranije evidencije (popis iz 1449. koji je identičan onome iz 1417.), na način da su uz ime aktualnog posjedovatelja nekretnine upisali vlasnika iz 1417. godine (*casa fo de...*).⁷⁹⁴

⁷⁹⁰ Kuća je imala sljedeće granice: *a parte levantis via comunis, a parte montis est domus infrascripte fraternitatis Sancti Nicolai, a parte pellagi est domus Zivichi pelliparii, a parte ponentis est domus Bogich coniugis Marusse matris Palchi mediante muro comuni; Vend. Canc., 5, fol. 27v.*

⁷⁹¹ *Vend. Canc., 6, fol. 167v.*

⁷⁹² Kuća je graničila *ex parte levantis cum domo Jaxe et Marci de Braicho Tintina mediante muro comunali, ex parte pellagi cum domo de Ratcho Iusicich mediante muro comunali, ex parte ponentis cum via comunis, et ex parte montis cum domo Stanule relicte Stanchi mediante muro comunali; Vend. Canc., 11, fol. 141v.*

⁷⁹³ Truhelka, *Izvodi*, 40 (*Vend. Canc.*, 19, fol. 51v).

⁷⁹⁴ Pomnijim uspoređivanjem obaju popisa zamjećuje se nekoliko iznimki od ovog pravila: za šestu kuću na zapadnom dijelu prve ulice, 1481. godine u vlasništvu ser Nikole Bundića, navedeno je da je pripadala ser

Usporedba navedenih popisa otkriva rezultate procesa koje smo pojedinačno pratili putem kupoprodajnih zabilježbi (**Tabela 5.1ab**). Unatoč tome što su u međuvremenu nekretnine često mijenjale vlasnike, rijetko je dolazilo do njihova spajanja. Iako bismo očekivali da će se izdvajanjem sloja imućnih pučana i akumulacijom nekretnina u njihovom vlasništvu dio tih promjena moći vidjeti u samom tkivu seksterija, to očito nije bio slučaj. Dapače, ne samo da kuće nisu bile spajane, već je dolazilo do daljnjeg dijeljenja: pet kuća koje su 1417. bile cjelovite, do početka osamdesetih godina podijeljene su među dvama vlasnicima.⁷⁹⁵ Nadalje, zamjećuje se porast broja nekretnina u vlasništvu vlastele. Dok je 1417. godine zabilježeno tek pet stambenih cjelina u vlasništvu tih rodova,⁷⁹⁶ početkom osamdesetih je godina taj broj narastao na trideset cijelih kuća i šest polovica. Drugim riječima, u gornjem dijelu seksterija može se pratiti snažan proces „nobiletacije“ u vlasničkoj strukturi. Nije, međutim, poznato jesu li pripadnici vlastele ondje stanovali ili su (što je vjerojatnije) akumulirali višak vrijednosti nabavljanjem nekretnina. Usporedan proces sve veće prisutnosti vlasnika plemića bio je na djelu i u donjem dijelu Sv. Nikole. Naime, krajem petnaestog stoljeća prestižni poslovni prostori na Placi sve rjeđe bivaju u rukama bogatih trgovaca, već raste udio vlastele.⁷⁹⁷

Najveće promjene u usporedbi popisa vlasnika čitaju se u broju kuća crkvenih i korporativnih institucija, te, kako je već navedeno, nekretnina u vlasništvu žena. Naime, dok ih je 1417. godine svega šest (pet cijelih kuća i jedna polovica) bilo u vlasništvu crkava, samostana i bratovština, taj se broj nakon više od pedeset godina popeo osam puta, na trideset cijelih kuća i još dvanaest polovica. Ovaj je podatak sukladan s rezultatima analize statusa prodavatelja i kupaca (poglavlje 4, **Tabela 4.4**), prema kojima se među kupcima zamjećuje sve veći udio institucija, dok izostaju među prodavateljima, a u prilog tome idu i brojne spomenute podaje u kojima sudjeluje bratovština trgovaca, odnosno antunina.

5.8.2. Prevlast antunina

Marinu Bundiću, dok je 1417. upisano ime Pribislava Radinovića, te je istovjetno nepodudaranje ranijih vlasnika zabilježeno i za četvrtu kuću na zapadnoj strani druge ulice. Ovi su primjeri, međutim, iznimka a ne pravilo.

⁷⁹⁵ Riječ je o sljedećim objektima: peta i šesta kuća na istočnoj strani Sedme ulice te četvrta na njezinoj zapadnoj strani, polovica osme kuće na zapadnoj strani Četrnaeste ulice te sedma kuća na istočnoj strani Petnaeste.

⁷⁹⁶ Četiri cijele kuće i jedna polovica.

⁷⁹⁷ Primjeri u specifičnim blokovima na Placi recentno su doneseni u: Benyovsky Latin, Pešorda Vardić, Haničar Buljan, „Antunini na Placi“, 113–114.

Kako su to pokazali obrađeni primjeri, u ovoj raspravi izdvojeno mjesto pripada trgovcima okupljenima u moćnu bratovštinu koja je nosila ime sv. Antuna, a za koje se ustalio gotovo kolokvijalan izraz „antunini“. Osnova za izučavanje ovog sloja dubrovačkog građanstva je tzv. „Vlajkijeva genealogija antunina“.⁷⁹⁸ U tom je izvoru navedeno 116 antuninskih obitelji, među kojima je velika većina – gotovo tri četvrtine – doselilo u Dubrovnik između 1350. i 1450. godine.⁷⁹⁹

Govoreći o izdvojenom položaju pripadnika bratovštine, možemo ponoviti zaključak Pešorde Vardić: „Bratimi bratovštine sv. Antuna doista su bili sekundarna elita renesansnog Dubrovnika – imućni, ugledni, obrazovani i staleški izdvojeni. Od najviših slojeva društva dijelila ih je tek jedna činjenica – bili su elita, ali elita bez vlasti“.⁸⁰⁰ Na tom je tragu i naslov knjige iste autorice, „U predvorju vlasti“, čime se dodatno pojašnjava položaj antunina, a nekoliko je kategorija na temelju kojih se može govoriti o njihovom izdvajanju, ali i potvrdi financijske moći. Riječ je o bavljenju kreditnom trgovinom, obavljanju trgovinske djelatnosti dugim plovidbama,⁸⁰¹ udruživanju u trgovačka društva i, općenitije, bogaćenju na trgovinskoj djelatnosti, sudjelovanju u diplomatskim misijama te afirmaciji u dubrovačkoj kancelariji, pri čemu su potonje dvije kategorije najtješnje povezivale antunine uz dubrovačku vlast.⁸⁰²

Bogatstvo te društvene skupine ogleda se i udjelom njezinih članova u vlasničkoj strukturi seksterija. Već je iznesena pretpostavka da su građanski slojevi svojim nekretninama pridavali i veći značaj od vlasteoskih jer ovi nisu morali iznova potvrđivati svoj status.⁸⁰³ Ipak, u poglavlju o stambenoj arhitekturi istaknuto je kako su i plemići i građani posjedovali kuće jednakih veličina. Kako su to pokazali daljnji podaci, upravo je brojnost nekretnina bila specifikum najimućnijih obitelji, neovisno o staležu. Iz navedenog su razloga obrađeni primjeri okrupnjavanja vlasništva na istaknutim pozicijama od strane imućnih

⁷⁹⁸ HR-DADU, *Vlajkijeva genealogija Antunina*, sig. RO 161 (Ostavština Čingrija).

⁷⁹⁹ Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 34. Druga važna bratovština koja je okupljala pripadnike sličnog sloja bila je posvećena sv. Lazaru, no oni su osnovani tek 1531. godine. O lazarinima, s iscrpnim popisom članova, vidi: Štefica Curić Lenert i Nella Lonza, „Bratovština sv. Lazara u Dubrovniku (1531–1808): osnutak, ustroj, članstvo“, *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 54, izd. 1 (2016.): 39–113.

⁸⁰⁰ Zrinka Pešorda Vardić, „Bratimska elita: o počecima dubrovačke bratovštine sv. Antuna“, u *Med Sednjo Evropo in Sredozemljem: Vojetov zbornik*, ur. Sašo Jerše (Ljubljana: Založba ZRC, 2006.), 441.

⁸⁰¹ Zrinka Pešorda Vardić, „Od barkuzija do galijuna: Nekoliko crtica o ulozi pomorstva u usponu dubrovačkoga građanstva u kasnome srednjem i ranome novom vijeku“, *Povijesni prilozi* 47 (2014.): 153–156.

⁸⁰² Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 160–173. Općenitije o društvenim dinamikama vidi John F. Padgett, „Open Elite? Social Mobility, Marriage, and Family in Florence, 1282–1494“, *Renaissance Quarterly* 63, izd. 2 (2010.): 357–411.

⁸⁰³ Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti*, 172.

građana u seksteriju posebno važni. Jednako tako, podaci o kupovini i prodajama nekretnina ove zajednice najčešće su povezani u prilog čemu govori niz primjera u kojima su nekretninama trgovali međusobno ili su u prodajama nastupali kao oporučitelji ili skrbnici maloljetne djece svojih subratima.

Dakako, promet nekretnina pripadnika ove bratovštine nije bio ograničen isključivo na seksterij Sv. Nikole, već su zabilježene i brojne prodaje u ostalim dijelovima Dubrovnika. Premda prostorni raspored antunina u cijelome Dubrovniku iskače iz okvira ovoga rada, o njihovom socijalnom položaju svjedoče i sljedeći podaci. Istaknuti trgovac žito Antoje Butkov u seksteriju Sv. Vlaha kupuje najskuplju nekretninu prodanu u izučavanom razdoblju. Radilo se o *casalu* vlasnika Mihovila pok. Šimuna Rastića: u veljači 1423. godine bila je dogovorena cijena od tri tisuće perpera,⁸⁰⁴ da bi ista nekretnina (što zaključujemo po odgovarajućim granicama), u siječnju 1425. trebala biti prodana za šest tisuća perpera, a da bi završni iznos dostigao čak osam tisuća perper.⁸⁰⁵ Nadalje, Ivan Markov, utemeljitelj roda Markovića, kupio je dvije nekretnine u seksteriju Sv. Nikole – jednu na nepoznatoj lokaciji,⁸⁰⁶ a drugu od Budne, udovice Pribislava Božtkovića koja je bila u zatvoru zbog dugova.⁸⁰⁷ Ipak, većina prodaja u kojima sudjeluje vezana je uz seksterij Sv. Vlaha: ondje je godine 1429. kupio zemljište (*territorium*) u Koradinovoj ulici, *in Coradigna ulica*,⁸⁰⁸ te se u istome seksteriju njegova kuća spominje više puta.⁸⁰⁹

Unatoč tome, kako to pokazuju studiji slučajeva obrađeni u ovom poglavlju, neosporna je u velika učestalost nekretnina u seksteriju Sv. Nikole u vlasništvu antunina. To je već zamjećeno u literaturi zbog čega je ovom gradskom predjelu – premda tek usputno – dodijeljen naziv „antuninski kvart“.⁸¹⁰ Kako se pretpostavlja, udio antunina u ukupnoj populaciji grada nije prelazio 15%,⁸¹¹ dok nešto više od 30% prodaja u seksteriju Sv. Nikole

⁸⁰⁴ *Vend. Canc.*, 5, fol. 127v

⁸⁰⁵ *Vend. Canc.*, 5, fol. 201v

⁸⁰⁶ *Vend. Canc.*, 13, fol. 35v, a prodaja iste nekretnine ponovljena je narednom zabilježbom u *Vend. Canc.*, 13, fol. 74r.

⁸⁰⁷ Truhelka, *Izvodi*, 21 [*Vend. Canc.*, 13, fol. 74r].

⁸⁰⁸ *Vend. Canc.*, 6, fol. 41v.

⁸⁰⁹ *Vend. Canc.*, 6, fol. 198v; 7, fol. 234v; 9, fol. 94r. Neke od navedenih prodaja zabilježene su u: Marušić, „Urbani krajolik i vlasnička topografija“, 102.

⁸¹⁰ Pešorda Vardić, „Dubrovački Antunini“, 285. Ta je ocjena prihvaćena u stručnoj literaturi, vidi: Zdenka Janeković-Römer, *Maruša ili suđenje ljubavi. Bračno-ljubavna priča iz srednjovjekovnog Dubrovnika* (Zagreb: Algoritam, 2008.), 48.

⁸¹¹ Pešorda Vardić, „Pučka vlastela“, 217.

sudjeluju (kao kupci, prodavatelji ili zastupnici neke od strana u prodaji) pripadnici tog sloja *pučke vlastele*. Doneseni podaci o vlasnicima više nekretnina, poput generacija građanskih rodova i članova te bratovštine, Turčinovića, Primovića, Cicerovića, Mišljena i ostalih, potvrđuju navedenu pretpostavku. Svi ti primjeri pokazuju kako su ulice seksterija – a na poseban način Prijeki put – tijekom prve polovice petnaestog stoljeća bile prostori iskazivanja statusa rastućeg građanskog sloja, u ovom specifičnom slučaju imućnih dubrovačkih trgovaca čije su kuće položajima, brojem i veličinom dominirale urbanom slikom Sv. Nikole. Posrijedi je predio grada na kojem su bogati pučani započeli svoju karijeru, te uz koji su ostali vezani i tijekom poslovnog rasta i osnutka bratovštine trgovaca, vremenu u kojem, kako je to već pokazalo istraživanje cijele površine unutar zidina, „stanovanje u određenim dijelovima grada dobiva statusno značenje“.⁸¹²

⁸¹² Grujić, „Kuća 'savršenog trgovca'“, 202.

6. ZAKLJUČAK

Kroz poglavlja disertacije analizirani su procesi urbanističkog razvoja i socijalnih promjena u Dubrovniku kroz razmjeno dugo razdoblje četrnaestog i petnaestog stoljeća. Takav je pristup podrazumijevao obradu značajne količine arhivske građe, prvenstveno specifične serije kupoprodajnih zabilježbi. Budući da je pažnja bila usmjerena na jedan segment grada, seksterij Sv. Nikole, moguće je podvući više zaključaka o njegovoj urbanoj i socijalnoj topografiji od osnutka do 1480-ih godina. Budući da velik dio seksterija (točnije njegov južni dio) jednako pripada Placi, istraživanje je bilo nužno usmjeriti na njegov gornji dio koji je, uostalom, bio prekriven isključivo privatnim kućama – osnovnoj jedinici grada u kojoj su sadržane sve silnice ove disertacije: njihova lokacija, vrijednost i vlasništvo. S druge strane, nije sporno da precizna analiza istaknutih pojedinaca, u slučaju Sv. Nikole mahom imućnih građana i dobrostojećih obrtnika, nužno mora uključiti cijeli grad čija je skućena realnost onemogućavala kreiranje odvojenih „identiteta“ njegovih dijelova. Taj „identitet“, međutim, kako su to pokazala istraživanja Pustijerne i materijal analiziran u ovom radu, može se promatrati na razini sastava stanovništva.

Nastanak seksterija Sv. Nikole završna je etapa urbanističkog razvoja Dubrovnika. Taj je ambiciozni pothvat u historiografiji razmatran isključivo u okvirima grada i, donekle, istočnog Jadrana, dok su u drugom poglavlju disertacije predstavljene i paralele s ostalim regijama. Taj širi pogled bio je neophodan da se taj gradograditeljski pothvat smjesti u okvire koje mu pripadaju te da se podcrtaju glavne razlike između istovremenih projekata koji koriste ortogonalnu strukturu. S tim je ciljem razrađena već iznesena pretpostavka da dubrovački primjer iskače jer posrijedi nije bila samo adicija perifernog dijela već postojećoj (i definiranoj) urbanoj jezgri, već rekonfiguracija samog središta grada. Nesumnjivo, to je bila Placa prema kojoj su bile okrenute općinske kuće i dio reprezentativnih (privatnih) građevina. Dakle, osnovna ideja podizanja seksterija – kreiranje prostora unutar zidina koji može prihvatiti velik broj novih stanovnika (posebice obrtnika) – definirala je konačan izgled Dubrovnika.

O stvarnom slijedu gradnje kuća u pravilnim nizovima seksterija tijekom četrnaestoga stoljeća, arhitektonskim osobitostima navedenih objekata, kao i materijalima od kojih su bile podignute, postoji najmanje podataka. Iz tog je razloga, prema podacima iz serije *Venditiones Cancellarie*, pažnja usmjerena i na ta pitanja. Zbirna analiza tipa nekretnina prema podacima

za drugu polovicu stoljeća pokazala je odnose zastupljenosti kamenih i drvenih kuća, kao i objekata od suhozida. Na temelju tih podataka proizlazi da je do šezdesetih godina četrnaestog stoljeća gotovo cijeli seksterij bio drveni, dok pedesetak godina kasnije prodaje bilježe tek jednu drvenu kuću. Time su nadopunjena dosadašnja znanja o zamjeni drvenih kuća zidanima. Jednako tako, ukazano je na zasebnu kategoriju kuća od suhozida koje su, uzevši u obzir njihovu zastupljenost u istraživanom razdoblju (dominantan broj nekretnina tijekom sedamdesetih godina četrnaestog stoljeća, s udjelom od više od 10% u narednom stoljeću), interpretirane kao „prijelazni“ tip objekata. Ta nagla promjena u urbanom krajoliku seksterija zasigurno je plod odluka gradskih vlasti koje su, potaknute razornim požarom 1370. godine, postepeno uklanjale drvenu gradnju. Međutim, s porastom broja stanovnika tijekom završnih desetljeća četrnaestog stoljeća bio je neophodan rast kuća u vis, te su kuće od suhozida (nužno samo prizemnice) ustupile mjesto zidanoj gradnji, budući da je drvena tada već bila strogo zabranjena.

Nadalje, usporednim čitanjem kupoprodajnih zabilježbi i kancelarijskih spisa identificiran je višestruko važan primjer stambene arhitekture četrnaestog stoljeća, kuća majstora Ivana Antunova iz Vienne. Podaci koji rasvjetljuju faze podizanja objekta, od iznajmljivanja zemljišta za gradnju do prodaje u potpunosti opremljene kuće, omogućili su idealnu rekonstrukciju njezinog izvornog izgleda. Unatoč tome što se radi tek o jednom primjeru, njegova obrada svjedoči da je ulica Prijeki put već osamdesetih godina četrnaestog stoljeća bila omeđena reprezentativnim građevinama, koje su – što je posebno važno – bile u vlasništvu građanskog sloja (navedenu je trokatnu uglovnicu kupio Stojko Stanislalić).

Rezultati ovoga istraživanja ponajprije počivaju na obradi serije *Venditiones Cancellarie* zbog čega je posebno poglavlje posvećeno strukturi zabilježbi koje su ondje sačuvane. Osim izvornih arhivskih dokumenata za razdoblje od 1352. do 1454., bila je konzultirana i ostavština Branimira Truhelke, istraživača koji je četrdesetih godina prošlog stoljeća sastavio regeste za dio kupoprodaja druge polovice petnaestog stoljeća. Istaknuto je, nadalje, kako zasluga koja pripada Truhelki ne počiva samo na obradi izvorne građe, već i razmatranju „kartiranja“ podataka koje je sakupio i čime je anticipirao brojne novije pristupe koji teže povezivanju podataka iz arhivskih vrela s fizičkim prostorima povijesnih gradova.

Truhelkin je rad, nažalost, ostao neobjavljen, a interes koji je u stručnoj literaturi pokazan za seriju *Venditiones* ne odgovara njezinoj relevantnosti za izučavanje urbane i socijalne topografije grada. Kako je argumentirano, razlog tomu leži u činjenici da svesci kupoprodajnih zabilježbi za petnaesto stoljeće nisu uključeni u Gelčićev katalog Državnog

arhiva u Dubrovniku. Iz tog je razloga detaljnije predstavljena struktura izvora, sadržaj sačuvanih svezaka prema godinama, te je istaknuto nepostojanje zapisa za razdoblje između 1395. i 1417. godine. Jednako tako, na primjerima karakterističnih zabilježbi prodaja razmotrene su razlike u strukturi pojedinačnih zabilježbi u četrnaestom i petnaestom stoljeću. U osnovnim je crtama predstavljena pravna podloga kupoprodaja, pri čemu je naglašeno pravo prvokupa od strane srodnika i međašnih vlasnika, ključno za praćenje kupovina više nekretnina u nizu, posebice u ulici Prijeki put.

Nadalje, na temelju navedene građe – riječ je o 476 kupoprodaja u seksteriju i ukupno 1147 unutar zidina (*Vend. Canc.* 1–12 te *Div. Canc.* 28) – izrađen je niz grafova prema kategorijama koje su nužne za razumijevanje promjena u vlasništvu nekretnina. Osnova za analizu bila je baza podataka koja je svojom strukturom pratila same kupoprodajne zabilježbe (donesena u prilogima **8.2.2.** i **8.2.3.**). Uspoređeni su tipovi nekretnina u prodaji, cijene koje su kuće u seksteriju postizale te statusi prodavatelja i kupaca u odnosu na tip nekretnine u prodaji. Posebna je pozornost posvećena cijenama nekretnina. Premda se ti podaci isprva mogu činiti kao objektivni (te da je na temelju njihove zbirne analize moguće ustanoviti prosječnu vrijednost nekretnina) istaknuto je kako to uvijek nije bio slučaj. Na specifičnim primjerima iz kupoprodaja, koji uključuju „fiktivne prodaje“ između supružnika, prodaje kojima su regulirana dugovanja među stranama (ili je u cijenu nekretnine bila uključena i dogradnju objekta i njezino opremanje) razloženo je kako su transakcije nekretnina mogle biti „paravan“ za različite dogovore među stranama. Iz navedenih razloga sama cijena ne otkriva nužno realnu vrijednost nekretnine; drugim riječima, iza veće cijene nije se nužno nalazila veća ili raskošnija nekretnina. Unatoč tome, analizirani podaci omogućuju praćenje rasta vrijednosti kuća tijekom petnaestog stoljeća kada se prosječna kuća mogla kupiti za nekoliko stotina perpera (za razliku od ranijeg stoljeća kada su, većinom drvene, kuće stajale do stotinu perpera). Prepoznat porast cijena nije specifikumu Sv. Nikole budući da se može pratiti u pokazateljima za ostale seksterije, zbog čega ga valja razumijeti u svjetlu gospodarskog zamaha grada tijekom petnaestog stoljeća.

Razumijevanje „urbane slike“ seksterija nemoguće je bez poznavanja terminologije koju koriste kupoprodajne zabilježbe. Budući da se prodavane nekretnine ondje definiraju generičkim pojmom *domus* (ili prema materijalu *domus lapidea / lignamimis / macerie*) istaknuto je kako ovaj tip izvora ne može pružiti odgovore na pitanja o oblikovnim aspektima dubrovačke stambene arhitekture. Međutim, iznesena je pretpostavka da je, kada se navode specifični elementi nekretnine (poput više katova), posrijedi bila reprezentativnija nekretnina

čiji su „dodatni“ elementi opravdavali veću cijenu. Problem terminologije posebno je važan za tip nekretnine koji se u izvorima bilježi kao *casale*. Analizirajući kupoprodaje na cijelom području unutar zidina, te različite kontekste u kojima se termin koristio, argumentirano je kako se moglo raditi o različitim vrstama gradnji u seksteriju. Općenito govoreći, *casali* su sadržavali jedan ili više objekata te slobodan prostor u vidu dvorišta zbog čega su postizali različite cijene, od nekoliko desetina do nekoliko tisuća perpera.

Sljedeći korak zbirne analize podataka iz kupoprodajnih zabilježbi odnosio se na „kartiranje“ podataka, odnosno na njihovu ubikaciju u prostor seksterija kombinacijom podataka iz više dokumentarnih izvora. Tom su metodom ubicirane privatne kuće, ali i teritoriji i zemljišta u zapadnom dijelu Sv. Nikole. Riječ je o teritorijima obitelji Sueri i Junija Sorkočevića (za koje izvori potvrđuju da su bili veće površine) te je utvrđen njihov položaj u jugozapadnom dijelu seksterija, ispod ulice Prijeki put. Za teritorij crkve Sigurate potvrđena je pretpostavka da se nalazio s južne strane crkve, na zapadnoj i istočnoj strani Trinaeste ulice, jer to područje nije bilo pokriveno popisom nekretnina na općinskom zemljištu iz 1417. godine. Na temelju analiziranih izvora nije bilo moguće precizno locirati teritorij u vlasništvu plemkinje *Slave de Volle*. Obradeni dokumenti za kuće podignute na tom zemljištu u daljnjim će se istraživanjima moći usporediti s drugim izvorima, što će omogućiti preciznu ubikaciju i ostalih zemljišta čiji je popis sastavljen i donesen kao jedan od priloga disertacije (8.2.1.), kako za seksterij Sv. Nikole, tako i za ostale dijelove grada.

Analogna je metoda kombiniranja podataka iz više kupoprodaja (prvenstveno pomoću imena međašnih vlasnika) primijenjena pri utvrđivanju položaja kuća u seksteriju tijekom prve polovice petnaestog stoljeća. Na tragu Truhelkinih ciljeva, imena vlasnika svih spomenutih nekretnina uspoređena su s popisom vlasnika kuća iz 1417. godine. Uspoređivanjem imena, patronimika i/ili zanimanja, dio kuća u seksteriju neprijeporno je identificiran budući da u navedenom razdoblju nisu promijenile vlasnike. Ostale su kuće prepoznate prema vlasnicima susjednih nekretnina i položaju u odnosu prema ulici ili smjeru pružanja klončine. Na taj je način prepoznata trećina vlasnika koji se spominju u kupoprodajnim zabilježbama između 1419. i 1454. godine. Navedeni je rezultat kartiranja podataka bio podloga za niz novih uvida predstavljenih u završnom dijelu rada, u fokusu kojeg je bila socijalna topografija seksterija. U raspravi o „socijalnoj slici“ Sv. Nikole naglašeno je kako je posrijedi noviji dio grada u kojem je isprva obitavao veći broj doseljenika (za koje je, uostalom, seksterij bio i podignut) te je istaknuta osnovna značajka

vlasništva nad nekretninama u ovom dijelu grada: mali udio nekretnina vlastele te prevlast sloja građana i pučana.

Daljnja pozornost usmjerena je na utvrđivanja načina isticanja vlasnika nekretnina u prostoru seksterija: okrupnjivanje posjeda kupnjom susjednih kuća (što je stimulirao citirani zakon o pravu prvokupa), nabavljanje nekretnina na Prijekom putu i kupnja više nekretnina u ulicama seksterija. Analiza kupoprodaja prema navedenim kriterijima skrenula je pažnju na imućne građane, kao i na pripadnike različitih profesionalnih skupina. U raspravi je istaknuto više desetaka primjera koji su karakteristični za prostor seksterija u kasnom srednjem vijeku, dok su na odabranim „studijama slučaja“ ocrtane dinamike koje su uvjetovale akumulaciju nekretnina.

Posebno mjesto u ovoj raspravi pripada obitelji Turčinović. Doseljenik iz Brgata Cvjetko Turčin je između šezdesetih i osamdesetih godina četrnaestog stoljeća akumulirao čak četiri nekretnine u gornjem dijelu seksterija. Njegov sin, Radoslav Turčinović, trgovac srebrom, do 1417. godine postao je vlasnikom još dviju kuća, a zabilježene su i njegove nekretnine u ostalim dijelovima grada. Osim samog broja, analiza smještaja kuća (koje će potom naslijediti Radoslavovi sinovi udruženi u fraternalnu) otkriva njihovo grupiranje u sredini Četvrte ulice, gdje se nalazio i površinom najveći objekt u vlasništvu ove obitelji (s pročeljem u duljini od čak trinaest metara). Štoviše, daljnji izvori potvrđuju kako je navedena ulica nosila naziv obitelji Turčinović (po svemu sudeći riječ je o današnjoj Dropčevoj) što je jedan od nekoliko primjera nazivanja ulica po građanskim rodovima u seksteriju Sv. Nikole.

Upravo se nazivlje ulica nametnulo ključnim za pitanje isticanja imućnih pojedinaca u gradskom prostoru. Kako pokazuju podaci iz kupoprodaja, slučajevi nazivanja dijelova gradskog prostora prema pojedincima češći su u drugim seksterijima. Moguće objašnjenje leži u činjenici da su standardiziranost kuća i pravilna konfiguracija ulica onemogućile uspostavljanje uličnog nazivlja prema pojedincima. S druge strane, numerički sustav, od Prve do Petnaeste ulice od crkve sv. Nikole do franjevačkog samostana, gotovo da se i ne navodi u kupoprodajama. Istovremeno se, nadalje, javljaju primjeri nazivlja niza mikrolokacija u seksteriju, poput „kontrade“ Živka Kastrata (blok između Sedme i Osme ulice) ili Duičinih skalina (Dvanaesta ulica) u drugoj polovici stoljeća.

Primjere isticanja pojedinaca u prostoru akumulacijom nekretnina oblikovale su različite socijalne dinamike koje se u pravilu ne mogu detaljno pratiti pomoću kupoprodaja. Kako bi se istaknuli primjeri suprotni od sve većeg gomilanja nekretnina, obrađen je primjer

trgovca rudama Pijerka Klunovića (Primovića). Usporedno sa zamahom Primovićeve poslovanja, rastao je broj kuća u njegovom vlasništvu, dok se nakon 1420. godine, kada ga brojni poslovni suradnici počinju teretiti za dugovanja, pronalazi više slučajeva prodaja nekretnina. Taj primjer potvrđuje zaključak donesen na temelju izučavanja cijena kuća: u istraživanju kupoprodaja (a time i mijena u prostoru), nužno je ustanoviti pozadinu stavljanja nekretnine u prodaju. Općenito govoreći, ovi primjeri pokazuju kako je kolokvijalni naziv „meštri od nekretnina“ (u dosadašnjoj historiografiji pridavan ovakvim slučajevima) opravdan jedino ako se akumulacija kuće promatra kao strategija navedenih obitelji da ulože već stečeni novac. Seksterij sv. Nikole tomu je najbolji primjer jer pokazuje kako je većina građanskih obitelji prilikom doseljenja u Dubrovnik kupila (prvu) nekretninu u tom dijelu grada, a postupnim bogaćenjem je gomilala njihov broj (u pravilu) u istom seksteriju.

Obrtnici u seksteriju su, ukupno gledajući, posjedovali brojne kuće, ali je nezahvalno donositi dalekosežnije zaključke o grupiranju određenih profesionalnih skupina. Naime, rijetki su bili obrtnici koji su posjedovali više nekretnina, zbog čega je teško i govoriti o grupiranju njihovih stambenih prostora (za razliku od prostora poslovalja koji su bili locirani u ulicama koje i danas nose nazive Zlatarska, Kovačka i slično). Jedini primjer koji odskaka je onaj zajednice zlatara. Na temelju izvora zamijećena je veća koncentracija kuća u njihovom vlasništvu u donjem dijelu seksterija, posebice na teritoriju obitelji Sueri. Općenitije govoreći, i među pripadnicima dubrovačkih profesionalnih skupina moguće je pronaći „meštre od nekretnina“ (primjerice klesara Mihoča Radišića koji je posjedovao pet nekretnina) te je broj nekretnina zrcalio „poslovnu spretnost“ njihovih vlasnika.

Izlučivanjem pojedinaca koji su se istaknuli trgovanjem nekretnina ustanovljeno je kako su oni gotovo isključivo pripadali sloju imućnih trgovaca, okupljenih u bratovštinu sv. Antuna. Recentna istraživanja o ovom građanskom sloju pokazala su njihove specifičnosti i modalitete emuliranja obrazaca vlastele. Doista, više je primjera zadržavanja istih nekretnina kroz nekoliko generacija antuninskih obitelji (kako zorno svjedoče primjeri obitelji Radina Ilića i Maroja Mišljena), a brojne su kupoprodaje ostvarene između pripadnika navedene bratovštine. Do sada je u historiografiji iznesena pretpostavka, premda tek usputno, da je Sv. Nikola bio „antuninski kvart“. Izvorna građa koja je sakupljena i analizirana u ovoj disertaciji potvrđuje tu pretpostavku jer se antunini nisu istaknuli samo brojem ostvarenih kupnji, već i smještajem i veličinom kuća koje su posjedovali. Ipak, potrebno je naglasiti kako navedena ocjena prvenstveno vrijedi za kraj četrnaestog i prvu polovicu petnaestog stoljeća, vrijeme

do kojeg će većina imućnijih trgovaca zauzeti veće i reprezentativnije nekretnine u seksteriju, posebice na Prijekom putu.

Međutim, usporedno s porastom broja nekretnina trgovaca okupljenih u bratovštinu sv. Antuna, na djelu je bilo postupno povećanje kuća u vlasništvu vlastele. Štoviše, niz usporedbi popisa nekretnina na općinskom zemljištu, kao i kupoprodaje, otkrivaju nekoliko važnih kretanja u vlasništvu nad dubrovačkim kućama tijekom većeg dijela petnaestog stoljeća. Prvo, zamjetan je drastičan pad nekretnina koje su u općinske popise zavedene u vlasništvu žena, trend kojeg objašnjava činjenica da u kancelarijskim prodajama žene rijetko sudjeluju kao kupci nekretnina. Drugo, najveća promjena u vlasničkoj strukturi gornjeg dijela seksterija odnosila se na kuće u vlasništvu crkvenih institucija i bratovština, a čiji je udio višestruko porastao između 1417. i 1481. godine. Većina kupnji nekretnina od strane gastalda bratovština registrirana je u zabilježbama *Venditiones Cancellariae*, a poseban je slučaj više nekretnina bratovštine sv. Antuna, iz čega također proizlazi važnost te korporativne organizacije za ovaj dubrovački seksterij.

Rasprava o urbanim i socijalnim mijenama na temelju kronoloških međaša – detaljnih popisa vlasnika nekretnina iz 1417. i 1481. – te gotovo pet stotina kupoprodajnih ugovora, rasvijetlila je dominantne procese u po mnogočemu specifičnom dijelu grada. Šire razdoblje razmatranja omogućilo je sagledavanje etapa izgradnje seksterija, uključujući i podizanje fortifikacijskog sklopa i gradnju franjevačkog i dominikanskog samostana. Za to najranije razdoblje nisu sačuvani detaljni izvori, ali daljnje analize pokazuju kako početna etapa seksterija kao racionalno iskorištenog prostora za prihvat što većeg broja „radne snage“ manje od stoljeće kasnije postaje mjesto isticanja sloja koji je, riječima Pešorde Vardić, bio „sekundarna elita“ grada. Nakon manje od stoljeća, nadalje, prisutnost vlastele pokazuje u kojoj je mjeri osnovna ideja iza nastanka seksterija izmijenjena tijekom „zlatnog doba“ Dubrovnika.

U tom smislu, okrupnjavanje posjeda od strane imućnih građana samo je jedna „strana medalje“ urbanog i socijalnog krajolika seksterija Sv. Nikole. Naime, analizom dokumentarnih izvora utvrđeno je kako je veličina kuća početkom 1480-ih godina, ukupno gledajući, bila manja od one propisane 1296. godine. Činjenica da su krajem trinaestog stoljeća planirane veće kuće može ukazivati na to da se očekivalo da seksterij napuče obitelji koje su bile brojnije (time i stalnije), odnosno da će te obitelji doseljenika za koje je seksterij uostalom građen, biti sličnije plemićkim rodovima. Međutim, sama je narav obitelji koje su činile glavninu stanovništva (i koje su imale manje djece), dovela do smanjenja stambenih

prostora, a što je u konačnici rezultiralo i čestim prodajama koje govore o tim promjenama. Dakle, na pitanje u kojoj je mjeri regulacija iz 1296. godine provedena u djelo može se zaključiti sljedeće: dok je u svojem „vanjskom“ dijelu (dakle potezima) ulica, regulacija s kraja trinaestog stoljeća i danas sačuvana, veličina kuća unutar dvostrukih nizova bila je tek u manjoj mjeri provedena u djelo.⁸¹³

Modifikacije plana s kraja trinaestog stoljeća, nadalje, omogućile su i spajanje više parcela na kojima su nastali reprezentativniji objekti, ponajprije oni imućnih trgovaca, jedini koje su se u slici seksterija isticali veličinom, položajem i brojem. Dakle, unatoč tome što se vlasnička struktura postupno mijenjala u korist vlastele, vjerojatno je kako plemići (za razliku od građana) nisu ondje stanovali. To, dakako, ne narušava ideju „građanskog / antuninskog kvarta“, ali otvara vrata razmatranju promjena u seksteriju nakon 1480-ih godina, posebice tijekom prve polovice šesnaestog stoljeća kada na scenu, osim antunina, stupa i bratovština lazarina.

Arhivska građa koja je donesena u tablicama i prijepisima skriva još mnogo slučajeva iz dubrovačke prošlosti četrnaestog i petnaestog stoljeća koji će se zasigurno moći dalje istraživati, kako kvantifikacijskim metodama, tako i pojedinačnim studijama slučajeva. Serija kancelarijskih prodaja, koja je u ovom istraživanju bila nosioc iznesenih zaključaka, potvrdila je kako ondje zabilježeni podaci omogućuju donošenje niza novih historiografskih uvida u prostor i društvo Dubrovnika, dio kojih su potvrdili već iznesene pretpostavke, dok neki bacaju novo svjetlo na određene etape njegova prostornog i društvenog razvoja.

⁸¹³ Moguće je, međutim, da je propisana veličina kuća vrijedila za drvenu gradnju prve polovice četrnaestog stoljeća, o kojoj je sačuvano premalo podataka za donošenje čvršćih zaključaka.

7. POPIS IZVORA I LITERATURE

7.1. Neobjavljeni izvori

Državni arhiv u Dubrovniku – HR-DADU-16, *Prodaje dubrovačke kancelarije*, sv. 1 (1352. – 1361.), 2 (1365. – 1379.), 3 (1371. – 1382.), 4 (1382. – 1386.), 5 (1419. – 1427.), 6 (1428. – 1433.), 7 (1433. – 1438.), 8 (1438. – 1441.), 9 (1441. – 1443.), 10 (1443. – 1446.), 11 (1446. – 1448.), 12 (1449. – 1451.) i 13 (1451. – 1454.)

Državnih arhiv u Dubrovniku – HR-DADU-12, *Oporuke i legati Notarijata*, sv. 11 (1418. – 1430.) i 20 (1467. – 1471.).

Državni arhiv u Dubrovniku – HR-DADU-15, *Razni zapisi Dubrovačke kancelarije*, sv. 26 (1385. – 1387.), 27 (1387. – 1389.), 28 (1388. – 1395., 1436.), sv. 29 (1389. – 1391.), sv. 30 (1392. – 1394.)

Državni arhiv u Dubrovniku – HR-DADU-286, *Ostavština Branimira Truhelke*, fascikl 31 („Topografija Dubrovnik“) i 33 („Venditae“)

7.2. Objavljeni izvori

a) statuti

Šoljić, Ante, Zdravko Šundrica, i Ivo Veselić, ur. *Statut grada Dubrovnika: sastavljen godine 1272.: na osnovi kritičkog izdanja latinskog teksta B. Baltazara Bogišića i K. Jirečeka*. Dubrovnik: Državni arhiv, 2002.

Cvitanović, Antun, ur. *Lastovski statut*. Split: Književni krug, 1994.

b) odluke dubrovačkih vijeća

Libri reformationum, sv. 2 (Zagreb: In taberna Libraria L. Hartman (Kugli & Deutsch), 1882.)

Solovjev, Alexander, ur. *Liber omnium reformationum civitatis Ragusii*. sv. 1. Istorijsko-pravni spomenici. Beograd: Srpska kraljevska akademija, 1936.

Dinić, Mihajlo J., ur. *Odluke veća dubrovačke Republike, knjiga I*. Beograd: Naučna knjiga, 1951.

———, ur. *Odluke veća Dubrovačke Republike, knjiga II*. Beograd: Naučna knjiga, 1964.

Nedeljković, Branislav M., ur. *Liber croceus*. Beograd: SANU, 1997.

Lonza, Nella, i Zdravko Šundrica, ur. *Odluke dubrovačkih vijeća, 1390 – 1392 = Reformationes consiliorum civitatis Ragusii, 1390 – 1392*. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2005.

Lonza, Nella, ur. *Odluke dubrovačkih vijeća, 1395 – 1397 = Reformationes consiliorum civitatis Ragusii, 1395 – 1397*. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2011.

c) spisi dubrovačke kancelarije

Čremošnik, Gregor, ur. *Spisi dubrovačke kancelarije, knjiga I. (Zapisi notara Tomazina de Savere 1278 – 1282)*. Zagreb: JAZU, Historijski institut, 1951.

Lučić, Josip, ur. *Spisi dubrovačke kancelarije: Zapisi notara Tomazina de Savere 1284 – 1286, Diversa cancellariae II (1284 – 1286, Zapisi notara Aca de Titullo 1295 – 1297, Diversa cancellariae III (1295 – 1297)*. Sv. 3. Monumenta historica Ragusina. Zagreb: JAZU, Zavod za hrvatsku povijest Filozofski fakultet Zagreb, 1988.

———, ur. *Spisi dubrovačke kancelarije. Zapisi notara Andrije Beneše 1295 – 1301, Praecepta rectoris II (1299 – 1301), Testamenta II (1295 – 1301)*. sv. 4. Zagreb: HAZU, 1993.

d) najraniji dubrovačka historiografija

Nodilo, Speratus, ur. *Annales Ragusini anonymi item Nicolai de Ragnina*. sv. 14. Zagrabiae: Ex officina societatis typographicae, 1883.

———, ur. *Chronica Ragusina Junii Restii (ab origine urbis usque ad annum 1451), item Joannis Gundulae (1451 – 1484)*. sv. 25. Zagrabiae: Societas typographica, 1893.

e) izvori o urbanoj povijesti

Benyovsky Latin, Irena, i Danko Zelić, ur. *Knjige nekretnina dubrovačke općine (13. – 18. st.) = Libri domorum et terrenorum communis Ragusii deliberatis ad afflictum (saec. XIII – XVIII)*, knjiga 1 i 2. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2007.

Zelić, Danko, ur. *Knjiga rizničarskih najmova = Liber afflictuum thesaurarie: (1428 – 1547)*. Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti, 2011.

Zelić, Danko, i Ana Plosnić Škarić, ur. *Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum 1400 – 1450*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.

f) ostalo

Diversis, Filip de. *Opis slavnoga grada Dubrovnika: hrvatski – latinski*. Uredila Zdenka Janeković-Römer. Biblioteka Suvremenost baštine. Zagreb: Dom i svijet, 2004.

Kostrenčić, Marko, ur. *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*. 14. (1367. – 1372.). Zagreb: JAZU, 1916.

7.3. Literatura

Ackerman, James S., i Myra Nan Rosenfeld. „Social Stratification in Renaissance Urban Planning“. U *Urban Life in the Renaissance*, uredili Susan Zimmerman i Ronald F. E. Weissman, 21–49. Delaware: University of Delaware Press, 1989.

Anamari, Petranović. „Ugovorne obveze u Lastovskom statutu“. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* 39, izd. 2 (2018.): 753–768.

Andreis, Mladen, Irena Benyovsky Latin, i Ana Plosnić Škarić. „Socijalna topografija Trogira u 14. stoljeću“. *Povijesni prilozi* 33 (2007.): 103–192.

Andrić, Tonija. „Commoners’ Ownership in Medieval Cities: Real-Estate Trading of Split’s Craftsmen in the Mid-Fifteenth Century“. U *Towns and Cities of the Croatian Middle Ages: Authority and Property*, uredile Irena Benyovsky Latin i Zrinka Pešorda Vardić, 381–402. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.

———. „Prilog metodologiji istraživanja obrtničke svakodnevnice: primjer Splita u kasnom srednjem vijeku“. U *Zbornik radova s prve medievističke znanstvene radionice u Rijeci*, uredile Kosana Jovanović i Suzana Miljan, 31–54. Rijeka: Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2014.

Babić, Ivo. „Počeci trogirskog predgrađa u Pasikama“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 39 (2005.): 123–148.

Bačić, Jurica. *Magistar medicine srednjovjekovnog Dubrovnika: 14. i 15. stoljeće*. Zagreb: Medicinska naklada, 1997.

Badurina, Anđelko. *Uloga franjevačkih samostana u urbanizaciji dubrovačkog područja*. Zagreb: Institut za povijesne znanosti Sveučilišta, Odjel za povijest umjetnosti i Kršćanska sadašnjost, 1990.

Banchin, Paul N. *Urban Development in Renaissance Italy*. Chichester: John Wiley & Sons, 2008.

Barrett, Catherine Jean. „Origins of French Bastides“. *Journal of Urban History* 44, izd. 3 (2018.): 421–456.

Bartolacci, Francesca. „Paesaggio urbano‘ e tecnologie informatiche. Per una nuova lettura del Catasto di Ascoli del 1381“. *Picenum Seraphicum* 29 (2014.): 45–59.

———. „Tra terzieri, contrade e computer: riflessioni sulle modalità di ricostruzione del tessuto urbano di Cingoli nel XIV secolo“. *Annali della Facoltà di Lettere e Filosofia* 50–51 (2007. – 2008., obj. 2011.): 235–243.

Bašić, Ksenija. „Socijalna topografija Zagreba – dihotomija grada i suburbija“. *Sociologija i prostor* 123–124 (1994.): 27–42.

Bedenko, Vladimir. „Dubrovačka numeracija iz druge polovine 15. stoljeća“. U *Zbornik znanstvenog skupa „Prelgova baština danas“: u povodu devedesete obljetnice rođenja Milana Preloga*, uredila Katarina Horvat-Levaj, 250–79. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2013.

Begonja, Sandra. „Uloga gradskog plemstva u urbanom razvoju Zadra u vrijeme Ludovika I. Anžuvinca (1358. – 1382.)“. Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, 2017.

Belamarić, Joško. „Kuća u splitskom statutu – građenje, održavanje, rušenje“. *Ars Adriatica* 5 (2015.): 67–80.

———. „Nikola Božidarević“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 34 (1994.): 121–140.

———. *Osnutak grada Korčule*. Zagreb: Ex libris, 2005.

———. „Urbanistički aspekti prve dubrovačke industrije u 15. stoljeću“. U *Renesansa i renesanse u umjetnosti Hrvatske. Zbornik radova sa znanstvenih skupova „Dani Cvita Fiskovića“ održanih 2003. i 2004. godine*, uredili Predrag Marković i Jasenka Gudelj, 341–372. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

Benković, Vlaho, ur. *Zbornik radova o Vinku Foretiću: zbornik radova posvećen devedesetogodišnjici rođenja Vinka Foretića*. Dubrovnik: Povijesni arhiv Dubrovnik, 1994.

Benyovsky, Irena. „Društvena uvjetovanost razvoja gradskog prostora: Trogir 1250. – 1450.“ Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, 2002.

———. „Komunalno reguliranje gradskog prostora u srednjovjekovnom Trogiru“. *Zbornik Odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesnih i društvenih znanosti HAZU* 21 (2003.): 29–43.

———. „Trogirsko Prigrade na prijelazu 13. u 14. stoljeće – utjecaj dominikanaca i franjevaca na oblikovanje prostora“. *Croatica Christiana periodica* 52 (2003.): 47–56.

Benyovsky, Irena, Mladen Andreis i Ana Plosnić. „Socijalna topografija Trogira u 13. stoljeću“. *Povijesni prilozi* 25 (2003.): 37–92.

Benyovsky Latin, Irena. „Dubrovnik’s Burgus of St Blasius in the 13th Century“. U *Towns and Cities of the Croatian Middle Ages: Authority and Property*, uredile Irena Benyovsky Latin i Zrinka Pešorda Vardić, 295–326. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.

———. „Grad i zaleđe u narativnim vrelima: konstruiranje tradicije o ranosrednjovjekovnim doseljnjima u Dubrovnik iz slavenskog zaleđa“. *Acta Histriae* 25, izd. 3 (2017.): 473–510.

———. „Interdisciplinarnost u urbanoj povijesti: povijesti i perspektive“. U *Historiografija – povijest u suvremenom društvu*, uredili Gordan Ravančić, Mislav Gregl, Ivana Horbec, Vlasta Švoger i Dinko Župan, 23–34. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.

———. „Mendicants and Dalmatian Towns in the Middle Ages“. *Povijesni prilozi* 15 (1996.): 241–60.

———. „*Murus versus Montem*: Costruction of the Dubrovnik Fortifications Around the Suburbs up to the Thirteenth Century“. *Review of Croatian History* 8, izd. 1 (2013.): 7–36.

———. „Notes on Urban Elites, Churches and Immovables in Early Medieval Dubrovnik“. U *Religionsgeschichtliche Studien Zum Östlichen Europa Festschrift Für Ludwig Steindorff Zum 65. Geburtstag*, uredila Martina Thomsen, 23–43. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2017.

———. „Obrana dubrovačkog predgrađa 13. stoljeća. Prilog istraživanju privatnih kula“. *Historijski zbornik* 45, izd. 1 (2012.): 17–39.

———. „Prilog metodologiji istraživanja srednjovjekovnog urbanizma: Primjer trogirске baze podataka“. U *Zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa „Istarski povijesni biennale: Statuimus et ordinamus, quod... – Sustavi moći i mali ljudi na jadranskom prostoru”*, uredio Robert Matijašić, 241–253. Pazin, Poreč i Pula: Pučko otvoreno učilište Poreč, Zavičajni muzej Poreštine, Državni arhiv u Pazinu i Filozofski fakultet u Puli, 2005.

———. „Smještaj gradskog plemstva u dalmatinskim gradovima srednjeg vijeka“. *Acta Histriae* 16, izd. 1–2 (2008.): 37–58.

———. *Srednjovjekovni Trogir. Prostor i društvo*. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2009.

———. „Obrtnici i općinsko predgrađe Dubrovnika krajem 13. stoljeća“. U *Artisani et mercatores...: o obrtnicima i trgovcima na jadranskom prostoru (8. istarski povijesni biennale)*, uredile Marija Mogorović Crljenko i Elena Uljančić, 52–80. Poreč: Zavičajni muzej Poreštine, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Državni arhiv u Pazinu, 2019.

Benyovsky Latin, Irena, i Sandra Begonja. „Nekretnine u notarskim dokumentima 13. stoljeća: primjeri dalmatinskih gradova (Zadra, Šibenika, Trogira, Splita i Dubrovnika)“. *Povijesni prilozi* 51 (2016.): 7–38.

Benyovsky Latin, Irena, Sandra Begonja i Zrinka Nikolić Jakus. „Immovable Property in Legal Actions as Documented in the Notarial Records: The Case of 13th-Century Dalmatian Cities“. *Mesto a Dejiny* 7, izd. 2 (2018.): 6–54.

Benyovsky Latin, Irena i Ivana Haničar Buljan. „Digital Mapping of the Elites' Estates in Dubrovnik's Burgus in the 13th Century“. U *Mapping Urban Cahanges / Mapiranje Urbanih Promjena*, uredila Ana Plosnić Škarić, 222–261. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.

Benyovsky Latin, Irena, i Stipe Ledić. „Posjed obitelji Volcassio u srednjovjekovnom Dubrovniku“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 51 (2013.): 17–60.

Benyovsky Latin, Irena, Zrinka Pešorda Vardić i Ivana Haničar Buljan. „Antunini na Placi: prostorni razmještaj članova Bratovštine sv. Antuna duž dubrovačke Place u 15. stoljeću“. *Povijesni prilozi* 55 (2018.): 57–138.

Beritić, Lukša. „Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika u Dubrovniku“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 10 (1956.): 15–83.

———. *Urbanistički razvoj Dubrovnika*. Zagreb: Izdanje Zavoda za arhitekturu i urbanizam Instituta za likovne umjetnosti JAZU, 1958.

———. *Utvrđenja grada Dubrovnika*. Zagreb: JAZU, 1955.

———. „Ubikacija nestalih gradjevinskih spomenika II“, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 12 (1960.): 61–84.

Bettarini, Francesco. „Digitalizing Renaissance Florence“. U *Mapping Urban Changes / Mapiranje Urbanih Promjena*, uredila Ana Plosnić Škarić, 262–269. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.

———. „I contratti di assunzione nella manifattura tessile ragusea“, *Dubrovnik Annals* 20 (2016.): 53–91.

———. *La comunità pratese di Ragusa (1414 – 1434): Crisi economica e migrazioni collettive nel tardo medioevo*. Firenze: Leo S. Olschki, 2012.

Bezić Božanić, Nevenka. „Prilog poznavanju dubrovačke kuće u 15. i 16. stoljeću“. *Dubrovački horizonti* 22 (1991.): 23–30.

Bijelić, Marija. „Formiranje i stambena izgradnja Donje ulice u Rabu u kasnom srednjem vijeku“. *Peristil* 60 (2017.): 21–34.

Bocchi, Francesca. „Normativa urbanistica, spazi pubblici, disposizioni antiquamento nella legislazione comunale emiliana“. U *Attraverso le città italiane nel Medioevo*, uredila Francesca Bocchi, 107–124. Casalecchio di Reno: Grafis Edizioni, 1987.

———. „Regulation of the Urban Environment by the Italian Communes From the Twelfth to the Fourteenth Centuries“. *Bulletin of the John Rylands Library* 72, izd. 3 (1990.): 63–78.

Bocchi, Francesca, Manuela Ghizzoni i Rosa Smurra. *Storia delle città italiane: dal Tardoantico al primo Rinascimento*. Torino: UTET libreria, 2002.

Bochove, Christian van, Heidi Deneweth i Jaco Zuijderduijn. „Real Estate and Mortgage Finance in England and the Low Countries, 1300–1800“. *Continuity and Change* 30, izd. 1 (2015.): 9–38.

Boerefijn, Wim. „About the Ideal Layout of the City Street in the Twelfth to Sixteenth Centuries: The Myth of the Renaissance in Town Building“. *Journal of Urban History* 42, izd. 5 (2016.): 938–952.

———. „Geometry and Medieval Town Planning: A Contribution to the Discussion“. *Urban Morphology* 4, izd. 1 (2000.): 25–28.

———. „House Lots and Houses in Newly Created Towns in Europe, c.1150-1350“. U *West- Und Mitteleuropäischer Hausbau Im Wandel 1150-1350: Bericht Über Die Tagung Des Arbeitskreises Für Hausforschung e.V. in Cluny in Burgund (Frankreich) Vom 3. – 8. Oktober 2005 in Zusammenarbeit Mit Dem Centre d'Études Clunisiennes*, uredio Michael Goer, 305–328. Marburg: Jonas Verlag, 2016.

———. *The Foundation, Planning and Building of New Towns in the 13th and 14th Centuries in Europe: An Architectural-Historical Research into Urban Form and its Creation*, Doktorska disertacija. Sveučilište u Amsterdamu, 2010.

———. „Town Planning and Town Plans in the 12th to 14th Centuries“. U *Dispositio: Der Grundriss Als Medium in Der Architektur Des Mittelalters; Beiträge Des Internationalen Paul-Frankl-Kolloquiums Aus Anlaß Des 100. Geburtstages Des Halleschen Instituts Für Kunstgeschichte Am 22. – 23. Oktober 2004*], uredio Leonhard Helten, 87–102. [Hallesche Beiträge Zur Kunstgeschichte 7]. Halle: Institut für Kunstgeschichte und Archäologien Europas, 2005.

Boulton, Jeremy. *Neighbourhood and Society: A London Suburb in the Seventeenth Century*. Cambridge: Cambridge University Press, 1987.

Breintefeld, Fedor. „Pravni poslovi nekretninama u XII. i XIII. vijeku u Dalmaciji, Hrvatskoj i Slavoniji“. *Vjesnik hrvatskog arheološkog društva* 1 (1936.): 111–150.

Brodt, Bärbel, Paul Elliott i Louise Miskell. „Review of Periodical Articles“. *Urban History* 33, izd. 1 (2006.): 126–49.

Buonić Gović, Tereza. *Dubrovačke crkvice*. Dubrovnik: vlastita naklada, 2012.

Budak, Neven. *Gradovi Varaždinske županije u srednjem vijeku (Urbanizacija Varaždinske županije do kraja 16. stoljeća)*. Zagreb i Koprivnica: Nakladna kuća Dr. Feletar, 1994.

———. „Urban Development of Rab – a Hypothesis“. *Hortus Artium Medievalium* 12 (2006.): 123–35.

———. „Urban Elites in Dalmatia in the Fourteenth and Fifteenth Century“. U *Città e sistema adriatico alla fine del medioevo. Bilancio degli studi e prospettive di ricerca*, uredio Michele Piero Ghezzi, 161–80. Venecija: Società dalmata di storia patria, 1997.

Bure, Gerald. *Towns in the Making*. London: Gerald Burke, 1971.

Burroughs, Charles. „Spaces of Arbitration and the Organization of Space in Late Medieval Italian Cities“. U *Medieval Practices of Space*, uredili Barbara A. Hanawalt i Michal Kobiálka, 64–100. Minneapolis: University of Minnesota Press, 2000.

Buselli, Franco. *Pietrasanta e le sue rocche: urbanistica, storia e struttura di un centro medievale a pianta preordinata*. Firenze: Giunti-Barbera, 1970.

Calabi, Donatella. „La ‚plathea magna‘: il disegno, il commitente, l’architetto“. U *Fabbriche, Piazze, Mercati. La città italiana nel Rinascimento*, uredila Donatella Calabi. Rim: Officina edizioni, 1997.

Canepari, Eleonora. „Legami verticali e spazio urbano: potere politico e influenza sociale nella Roma moderna (XVI – XVII secolo)“. *Annali della Fondazione Luigi Einaudi* 42 (2008.): 235–58.

Carter, Francis W. *Dubrovnik (Ragusa): A Classic City-State*. London: Seminar Press, 1972.

Coris, Domenico, ur. *Statuti urbanistici medievali di Lucca*. Venecija: Neri Pozza Editore, 1960.

Curić Lenert, Štefica, i Nella Lonza. „Bratovština sv. Lazara u Dubrovniku (1531. – 1808.): osnutak, ustroj, članstvo“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 54, izd. 1 (2016.): 39–113.

Ćavar, Ana. „Tipološko i funkcionalno razdjeljivanje stambenog prostora u povijesnoj jezgri Dubrovnika“. *Prostor* 17, izd. 2 (2009.): 348–356.

Ćosić, Stjepan. „Dubrovački plemići i građanski rodovi konavoskog podrijetla“. U *Konavle u prošlosti, sadašnjosti i budućnosti*, uredio Vladimir Stipetić, 47–75. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, Sveučilište u Zagrebu, MSMH Dubrovnik i Općina Konavle, 1998.

Ćuk, Ruža. „Dubrovačka porodica Cicerović u srednjem veku“. *Istorijski časopis* 55 (2007.): 63–71.

———. „Dubrovačka porodica Mišljenović u srednjem veku“. *Zbornik za istoriju Bosne i Hercegovine* 3 (2001.): 63–73.

———. *Trgovci iz zetskih gradova u Dubrovniku i srpskim zemljama u srednjem veku*. Podgorica: Istorijski institut Crne Gore, 1999.

Deanović, Ana. „Juraj Matejev Dalmatinac graditelj utvrda“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 3–6 (1979. – 1982.): 101–107.

Deanović, Ana, i Ivo Tenšek. „Predziđe dubrovačke Minčete u zamisli Michelozza“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 21 (1980.): 302–312.

Denecke, Dietrich. „Comparative Approaches in the Historico-Topographical Analysis of Towns and Cities“. U *Lords and Towns in Medieval Europe. The European Historic Towns Atlas Project*, uredili Anngret Simms i Howard B. Clarke, 32–61. Farnham: Ashgate, 2015.

Dinić-Knežević, Dušanka. „Migracije stanovništva iz bližeg zaleđa u Dubrovnik u XIV veku“. *Jugoslavenski istorijski časopis* 1–2 (1974.): 19–40.

———. *Položaj žena u Dubrovniku u XIV i XV veku*. Beograd: SANU, 1974.

———. „Trgovina uljem u Dubrovniku u XIV veku“. *Historijski zbornik* 23–24 (1970. – 1971.): 289–301.

———. „Trgovina vinom u Dubrovniku u XIV veku“. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novom Sadu* 9 (1966.): 39–86.

Dumbović Bilušić, Biserka. „Prepoznavanje i razvrstavanje krajolika kao kulturnog naslijeđa“. *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske* 36 (2014.): 47–66.

Dyos, Harold James. „The Task of the Urban Historian“. U *La Storiografia Urbanistica. Atti del Primo convegno internazionale di studia urbanistica „Gli studi di storia urbanistica: Confronto di metodologie e risultati“*, Luca 24 – 28 Settembre 1975, uredili Roberta Martinelli i Lucia Nuti, 11–44. Lucca: CISCU, 1976.

Emigh, Rebecca Jean. „Theorizing strategies: Households and markets in 15th-century Tuscany“. *History of the Family* 6 (2001.): 495–517.

Ercegović, Anita. *Pučka arhitektura starih splitskih predgrađa*. Split: Književni krug, 2002.

Fabijanec, Florence Sabine. „Žensko upravljanje nekretninama u drugoj polovici 14. stoljeća u Zadru“. *Historijski zbornik* 59 (2006.): 33–52.

Fasoli, Gina. „Storia urbanistica e discipline medievalistiche“. U *La storiografia urbanistica. Atti del Primo Convegno Internazionale di studia urbanistica „Gli studi di Storia urbanistica: Confronto di metodologie e risultati“*, Lucca 24 – 28 settembre 1975, uredili Roberta Martinelli i Lucia Nuti, 155–173. Lucca: CISCU, 1976.

Fejić, Nenad. „Le développement urbain de Dubrovnik depuis la fondation jusqu’au XVe siècle“. U *Città portuali del Mediterraneo: storia e archeologia. Atti del Convegno Internazionale di Genova 1985*, uredio Ennio Poleggi, 33–37. Genova: Sagep Editrice, 1989.

Ferrighi, Alessandra. „Cities over Space and Time: Historical GIS for Urban History“. U *Handbook of Research on Emerging Digital Tools for Architectural Surveying, Modeling, and Representation*, Vol. 2, uredio Stefano Brusaporci, 425–45. Hershey, PA: IGI Global, 2015.

Finotto, Francesco. *La città chiusa. Storia delle teorie urbanistiche dal Medioevo al Settecento*. Venecija: Marsilio, 1992.

Fisković, Cvito. „Dubrovački zlatari od XIII do XVII stoljeća“. *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III., 1949., 143–249.

———. „Gotičko-renesansni slog samostana Male braće“. U *Samostan Male braće u Dubrovniku*, uredio Justin V. Velnić, 439–464. Kršćanska sadašnjost i Samostan male braće u Dubrovniku, 1985.

———. „Les artistes français en Dalmatie du XIVe au XVIIe siècle“. *Annales de l'Institut français de Zagreb* 28–29 (1946. – 1947.): 7–10.

———. „Naše urbanističko nasljeđe na Jadranu“. U *Zbornik Društva inženjera i tehničara u Splitu: 1958*, uredio Slavko J. Sirišćević, 45–60. Split: Društvo inženjera i tehničara, 1958.

———. *Naši graditelji i kipari XV. i XVI. stoljeća u Dubrovniku*. Zagreb: Matica hrvatska, 1947.

———. „Pri kraju razgovora o Dubrovačkoj Divonij“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 11 (1960.): 106–17.

———. *Prvi poznati dubrovački graditelji*. Dubrovnik: JAZU i Historijski institut, 1955.

———. „Romaničke kuće u Splitu i Trogiru“. *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, 2 (1952.): 129–78.

Fisković, Igor. „Arhitektura i skulptura crkve Gospe od Milosti na Dančama“. U *Crkva i samostan svete Marije na Dančama*, uredili Luko Paljetak i Ivana Burđelez, 62–91. Dubrovnik: Samostan sestara milosrdnica Gospa od Danača, 2010.

———. „Crkvice ‚Sigurate‘ u Dubrovniku – ratom oštećeni te obnovljeni višeznačni spomenik“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 20 (1996.): 59–81.

———. „Dominikanski spomenici starijeg doba u jadranskoj Hrvatskoj“. U *Dominikanci u Hrvatskoj: [Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 20. prosinca 2007. – 30. ožujka 2008.]*, 54–117. Zagreb: Galerija Klovićevi dvori, 2011.

———. „Dubrovačko slikarstvo i društveni okviri njegova razvoja u 14. stoljeću“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 23 (1983.): 75–144.

———. „Grad Pag – primjer ‚realnog grada‘ iz 15. stoljeća“. *Prostor* 20, izd. 1 (2012.): 23–45.

———. „Humanistička promišljanja i renesansna ostvarenja u urbanizmu Dubrovnika“. *Dubrovnik* 4, izd. 1 (1995.): 148–162.

———. „Tradicije i inovacije u urbanističkome liku starog Dubrovnika“. *Dubrovnik* 5, izd. 4 (1994.): 103–123.

Flego, Višnja. „Ivan Antunov iz Vienne, graditelj i kipar (? – oko 1392)“. U *Hrvatski biografski leksikon*, Sv. 6. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2005.

Folin, Marco. „Quartieri nobiliari in Italia fra tardo medioevo e prima età moderna“. U *Marquer la ville: signes, traces, empreintes du pouvoir, XIIIe – XVIe siècle. Actes de la*

conférence organisée à Rome en 2009 par le LAMOP en collaboration avec l'École Française de Rome, uredili Patrick Boucheron i Genet Jean-Philippe, 83–108. Pariz i Rim: Publications de la Sorbonne i École française de Rome, 2013.

Foretić, Vinko. „Dubrovački arhiv u srednjem vijeku“. *Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku* 6–7 (1959.): 315–36.

———. *Povijest Dubrovnika do 1808*. Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske, 1980.

———. „Un maître français du XIVe siècle a Dubrovnik et a Korčula“. *Annales de L'Institut Français de Zagreb* 10–11, izd. 28–29 (1946. – 1947.): 83–96.

Friedman, David. *Florentine New Towns: Urban Design in the Late Middle Ages*. Cambridge, Mass.: MIT for the Architectural History Foundation, 1989.

———. „Streets and the Commune: Italy in the Late Middle Ages and the Renaissance“. U *Building Regulations and Urban Form, 1200 – 1900*, uredili Terry R. Slater i Sandra M. G. Pinto, 87–114. London i New York: Routledge, 2018.

Frost, Christian. *Time, Space and Order: The Making of Medieval Salisbury*. Bern: Peter Lang AG, 2009.

Galloway, Tim. „Religion, Power and Wealth: Reappraisal of the Medieval Town“. *Journal of Urban History* 28 (2002.): 793–801.

Gelcich, Giuseppe. *Dello sviluppo civile di Ragusa: considerato ne'suoi monumenti storici ed artistici memorie e studi*. Dubrovnik: Carlo Pretner Tip. Edit., 1884.

Gelčić, Josip. „Dubrovački arhiv“. *Glasnik Zemaljskog muzeja u Bosni i Hercegovini* 22 (1910.): 537–588.

Ginatempo, Maria, i Luca Sandri. *L'Italia delle città. Il popolamento urbano tra Medioevo e Rinascimento (secoli XIII – XVI)*. Firenca: Le Lettere, 1990.

Gjivanović, Niko. „Tri veoma stare sačuvane crkvice dubrovačke: Sv. Nikola na Prijekom, Sv. Jakob na Pelinama i Sigurata“. U *Glasnik dubrovačkog učenog društva „Sveti Vlaho“*, 1, uredio Antonije Vučetić, 163–173. Dubrovnik: Društvo Sv. Vlaho, 1929.

Gjukić-Bender, Vedrana. „Prikazi Dubrovnika u slikarstvu“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 38 (1999.): 215–244.

Gruber, Samuel. „Ordering the Urban Environment: City Statutes and City Planning in Medieval Todi, Italy“. *Acta* 15 (1990.) [*Ideas of Order in the Middle Ages*, uredio Warren Ginsberg]: 121–135.

Grujić, Nada. „Balatorij u dubrovačkoj stambenoj arhitekturi 15. stoljeća“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 37 (1998.).

———. „Djelovanje Instituta za povijest umjetnosti iz Zagreba na dubrovačkom području od 1962. do 1988. godine“. U *Zbornik Znanstvenog skupa Prelogova baština danas u povodu devedesete obljetnice rođenja Milana Preloga*, uredila Katarina Horvat-Levaj, 34–55. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2013.

———. „Dubrovnik – Pustijerna. Istraživanje jednog dijela povijesnog tkiva grada“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 10 (1986.): 7–39.

———. „Gotičko-renesansna arhitektura Dubrovnika u 15. i 16. stoljeću“. U *Sic ars deprenditur arte: zbornik u čast Vladimira Markovića*, uredili Sanja Cvetnić, Milan Pelc i Daniel Premerl, 235–254. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti i Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2009.

———. „Kuća ‚savršenog trgovca‘ po Benediktu Kotruljeviću“. *Dubrovnik* 6, izd. 4 (1995.): 198–212.

———. *Kuća u Gradu: studije o dubrovačkoj stambenoj arhitekturi 15. i 16. stoljeća*. Dubrovnik: Matica hrvatska – Ogranak Dubrovnik, 2013.

———. „Metode istraživanja starih urbanih aglomeracija: Dubrovnik“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 13, izd. 1–2 (1972.): 13–21.

———. „Ranjina kuća u Dubrovniku od XV. do XX. stoljeća“. *Peristil* 39 (1996.): 69–83.

———. „Studio u dubrovačkim kućama prve polovice 15. stoljeća“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 36 (2012.): 43–52.

Grujić, Nada, i Ivan Tenšek. „Domus illorum de Caboga“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 25 (2001.): 101–118.

Grujić, Nada, i Danko Zelić. „Palača vojvode Sandalja Hranića u Dubrovniku“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 48 (2010.): 47–132.

———. „Povijest naselja i prostorna organizacija“. U *Baština u fokusu: 50 godina Instituta za povijest umjetnosti 1961. – 2011.*, uredio Milan Pelc, 25–51. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2011.

Guidoni, Enrico. *Arte e urbanistica in Toscana, 1000 – 1315*. Rim: Mario Bulzoni, 1970.

———. „Città e ordini mendicanti. Il ruolo dei conventi nella crescita e nella progettazione urbana del XIII e XIV secolo“. *Quaderni medievali* 4 (1977.): 69–106.

———. „*Pulchritudo civitatis: statuti e fonti non statuarie a confronto*“. U *La bellezza della città. Stadtrecht und Stadtgestaltung im Italien des Mittelalters und der Renaissance*, uredili Michael Stolleis i Ruth Wolff, 71–82. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 2004.

———. *Storia dell'urbanistica. Il Duecento*. Rim i Bari: Laterza, 1989.

Hakim, Besim S. *Mediterranean Urbanism: Historic Urban / Building Rules and Processes*. Dordrecht: Springer, 2014.

Han, Verena. „Drveni gotičko-renesansni vijenac iz Tudizićeve palače u Dubrovniku“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 10 (1957.): 129–137.

———. „O zvoniku dubrovačke crkve sv. Dominika“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* [Fiskovićev zbornik I] 21 (1980.): 313–320.

Harris, Robin. *Dubrovnik: A History*. London: Saqui, 2006.

Herkov, Zlatko. *Građa za financijsko-pravni rječnik feudalne epohe Hrvatske*. Zagreb: JAZU, 1956.

Herlihy, David. „Mapping Household in Medieval Italy“. *Catholic Historical Review* 56 (1972.): 1–24.

Hilje, Emil. „Radmil Ratković i stambeno graditeljstvo u Šibeniku u drugoj polovini 15. stoljeća“. *Peristil* 56 [Mjera stanovanja – odah ladanja. Zbornik u čast Nadi Grujić] (2013.): 61–70.

Hohenberg, Paul M., i Lynn Hollen Lees. *The Making of Urban Europe 1000 – 1950*. Cambridge i London: Harvard University Press, 1985.

Horvat-Levaj, Katarina. „Građevni razvoj srednjovjekovnog bloka u povijesnoj jezgri Dubrovnika“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 16 (1992.): 41–53.

———. „Tragom Prelogova čitanja iz dokumenata i čitanja iz kamena – primjeri iz Dubrovnika. Freske u palači Luke Junija Sorkočevića i pročelje bratovštinske crkve Rozario“. U *Zbornik Znanstvenog skupa „Prelogova baština danas“ u povodu devedesete obljetnice rođenja Milana Preloga*, uredila Katarina Horvat-Levaj, 280–311. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2013.

Horvat-Levaj, Katarina, i Relja Seferović. „Palača Luccari na Pustijerni: obnova dubrovačke stambene arhitekture nakon potresa 1667. godine u svjetlu novih arhivskih istraživanja“. *Peristil* 56 [Mjera stanovanja – odah ladanja. Zbornik u čast Nadi Grujić] (2013.): 127–142.

Hub, Berthold. „*Vedete come è bella la cittade quando è ordinata: Politics and the Art of City Planning in Republican Siena*“. U *Art and Politics in Medieval and Early Renaissance Siena*, uredili Judith Steinhof i Timothy Smith, 61–82. Farnham: Ashgate, 2012.

Ivančević, Radovan. „Marija Planić-Lončarić i istraživanje prostora. In memoriam“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 16 (1992.): 265–67.

Ivić, Ines. „Crkva i kult sv. Petilovrijenaca u srednjovjekovnom Dubrovniku“. *Peristil* 59 (2016.): 17–26.

Janeković-Römer, „Zatvaranje dubrovačkog plemstva i vijeća u političkom i društvenom kontekstu 13. i 14. stoljeća“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 56, izd. 1 (2018.): 87–116.

———. „Stranac u srednjovjekovnom Dubrovniku: između prihvaćenosti i odbačenosti“. *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu* 26 (1993.): 27–38.

Janeković-Römer, Zdenka, ur. *Benedikt Kotrulj, Libro del arte dela mercatura = Knjiga o vještini trgovanja*. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku i Hrvatski računovođa, 2009.

Janeković-Römer, Zdenka. „Gradation of Difference: Ethnic and Religious Minorities in Medieval Dubrovnik“. U *Segregation – Integration – Assimilation: Religious and Ethnic Groups in the Medieval Towns of Central and Eastern Europe*, uredili Derek Keene, Balázs Nagy i Katalin Szende, 115–134. Surrey: Ashgate, 2009.

———. *Maruša ili suđenje ljubavi. Bračno-ljubavna priča iz srednjovjekovnog Dubrovnika*. Zagreb: Algoritam, 2008.

———. *Okvir slobode: dubrovačka vlastela između srednjovjekovlja i humanizma*. Zagreb i Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 1999.

———. *Rod i grad. Dubrovačka obitelj od XIII do XV stoljeća*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 1994.

Jemo, Ivanka. *Urbana matrica grada Dubrovnika: Utjecaj veličine i oblika parcele u njezinu oblikovanju*. Zagreb i Dubrovnik: ArTresor naklada i Ogranak Matice hrvatske u Dubrovniku, 2017.

Jeremić, Risto, i Jorjo Tadić. *Prilozi za istoriju zdravstvene kulture starog Dubrovnika*, knjiga I. Beograd: Centralni higijenski zavod, 1938.

Jović Gazić, Vedrana. „Razvoj grada od kasne antike prema srednjem vijeku: Dubrovnik, Split, Trogir, Zadar – stanje istraživanja“. *Archaeologia Adriatica* 5 (2011.): 151–196.

Jurić, Šime. „Prilozi biografiji Ivana Gazulića“. *Anali Historijskog instituta JAZU u Dubrovniku* 8–9 (1962.): 447–479.

Jurković, Miljenko. „Tradicionalizam dubrovačke sredine – matrica discipline prostora“. *Dubrovnik* 2 (1993.): 229–234.

Katičić, Radoslav. „*Aedificaverunt Ragusium et habitaverunt in eo*. Tragom najstarijih dubrovačkih zapisa“. *Starohrvatska prosvjeta*, ser III., 18 (1988.): 5–38.

Keene, Derek. „Communications in Medieval Towns – Introductory Remarks“. U *Towns and Communication. Volume 1: Communication in Towns*, uredio Neven Budak, 9–20. Zagreb: Leykam International, 2009.

———. „Segregation, Zoning and Assimilation in Medieval Towns“. U *Segregation – Integration – Assimilation: Religious and Ethnic Groups in the Medieval Towns of Central and Eastern Europe*, uredili Derek Keene, Balázs Nagy i Katalin Szende, 1–14. Surrey: Ashgate, 2009.

Keith D., Lilley. „Taking Measures across the Medieval Landscape: Aspects of Urban Design before the Renaissance“. *Urban Morphology* 2, izd. 2 (1998.): 82–92.

Kent, F.W. „Palaces, Politics and Society in Fifteenth-Century Florence“. *I Tatti Studies in the Italian Renaissance* 2 (1987.): 41–70.

Klein, Francesca. „Ceti dirigenti e controllo dello spazio urbano a Firenze: i legami di vicinato“. U *I ceti dirigenti nella Toscana tardo comunale: atti del III convegno: Firenze, 5 – 7 dicembre 1980*, uredila Donatella Rugiadini, 209–220. Pisa: Papafava, 1983.

Kostof, Spiro. *The City Shaped: Urban Patterns and Meanings Through History*. London: Thames and Hudson, 1991.

Kovačević, Desanka. *Trgovina u srednjovjekovnoj Bosni*. Sarajevo: Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine, 1961.

———. „Žore Bokšić, dubrovački trgovac i protovestijar bosanskih kraljeva“. *Godišnjak Društva istoričara Bosne i Hercegovine* 13 (1962.): 289–310.

Kovačević Kojić, Desanka. „Kuća voštana (geto) u Dubrovniku prema trgovačkim knjigama braće Kabužić (1426 – 1433)“. *Istorijski časopis* 65 (2016.): 101–111.

———. „Poslovne knjige dubrovačkih trgovaca (XV vek)“. U *Med Srednjo Evropo in Sredozemljem. Vojetov zbornik*, uredio Sašo Jerše, 451–461. Ljubljana: Založba ZRC, 2006.

Krasić, Stjepan. „Opis hrvatske jadranske obale u putopisima švicarskog dominikanca Feliksa Fabrija (Schmida) iz 1480. i 1483./84. godine“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 39 (2001.): 133–216.

———. *Samostan sv. Dominika u Dubrovniku: povijesno-umjetnički prikaz*. Dubrovnik: Samostan sv. Dominika, 2010.

Krekić, Bariša. „Developed Autonomy: The Patricians in Dubrovnik and Dalmatian Cities“. U *Urban Society of Eastern Europe in Premodern Times*, uredio Bariša Krekić, 185–215. Los Angeles: University of California Press, 1989.

———. *Dubrovnik in the 14th and 15th Centuries: A City between East and West*. Norman: University of Oklahoma Press, 1971.

———. *Dubrovnik, Italy, and the Balkans in the Late Middle Ages*. London: Variorum Reprints, 1980.

———. „Dubrovnik’s Struggle against Fires (13th to 15th Centuries)“. *Zbornik radova Vizantološkog instituta* 29–30 (1991.): 169–182.

———. „On the Latino-Slavic Cultural Symbiosis in Late Medieval and Renaissance Dalmatia and Dubrovnik“. *Viator* 26 (1995.): 321–332.

———. „Venetians in Dubrovnik (Ragusa) and Ragusans in Venice as real estate owners in the 14th century“. U Bariša Krekić, *Unequal rivals: essays on the relations between Dubrovnik and Venice in the thirteenth and fourteenth centuries*, 47–99. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, 2007.

Krivošić, Stjepan. *Stanovništvo Dubrovnika i demografske promjene u prošlosti*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 1990.

Krstić, Branislav. „Urbana prošlost Dubrovnika – podsticaj urbanoj sadašnjosti“. U *Statut grada Dubrovnika iz 1272. godine: Urbano zakonodavstvo*. Beograd: Informativni pregled 4/78, Saveta za čovekovu sredinu i prostorno uređenje, 1978.

Kurtović, Esad. „Radosalići – primjer ‚jednokratnih prezimena‘ srednjega vijeka“. Beograd: Istorijski institut, 2009.

Lazarević, Ivana. „Granice dubrovačkih seksterija“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 50 (2012.): 63–74.

———. „Nekretnine dubrovačke vlastele u oporukama od 1750. do 1815. godine u Dubrovniku“. *Povijesni prilozi* 51 (2016.): 197–222.

———. *Vlasteoske kuće u gradu Dubrovniku 1817. godine*. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2014.

Laznibat, Zehra, i Mladen Obad Ščitaroci. „Gradski predjel „Na Andriji” u povijesnoj jezgri Dubrovnika: Prostorni razvoj i urbanistička obilježja“. *Prostor* 26, izd. 1 (2018.): 52–67.

Le Goff, Jacques. „Costruzione e distruzione della città murata. Un programma di riflessione e ricerca“. U *La città e le mura*, uredili Jacques Le Goff i Cesare De Seta, 1–10. Bari i Rim: Laterza, 1989.

Lilley, Keith D. „Cities of God? Medieval Urban Forms and Their Christian Symbolism“. *Transactions* 29, izd. 3 (2004.): 296–313.

———. *City and Cosmos. The Medieval World of Urban Form*. London: Reaktion Books, 2009.

———. „Mapping the Medieval City: Plan Analysis and Urban History“. *Urban History* 27, izd. 1 (2000.): 5–28.

———. „Royal Authority and Urban Formation: King Edward I and the Making of His ‘New Towns’“. U *Shapers of Urban Form: Explorations in Morphological Agency*, uredili Peter J. Larkham i Michael P. Conzen, 27–45. New York: Routledge, 2014.

Lilley, Keith D., i Gareth Dean. „A Silent Witness? Medieval Urban Landscapes and Unfolding Their Mapping Histories“. *Journal of Medieval History* 41, izd. 3 (2015.): 273–291.

Lonza, Nella. *Pod plaštem pravde. Kaznenopravni sustav Dubrovačke Republike u XVIII. stoljeću*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 1997.

———. „Dubrovački statut, temeljna sastavnica pravnog poretka i biljeg političkog identiteta“. U *Statut grada Dubrovnika sastavljen 1272. na osnovi kritičkog izdanja latinskog teksta B. Bogišića i K. Jirečeka*, 11–46. Dubrovnik: Državni arhiv u Dubrovniku, 2002.

———. „Srednjovjekovni zapisnici dubrovačkog kaznenog suda: izvorne cjeline i arhivsko stanje“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 41 (2003.): 45–74.

———. „Dubrovački patriciji pred izazovima prava (druga polovica 14. i 15. stoljeće)“, *Acta Histriae* 16, izd. 1–2 (2008.): 117–136.

———. „Za spas duša, na dobrobit države‘: Dubrovački rizničari i vremenita dobra za vječnu nabožnu svrhu (13. – 15. stoljeće)“. U *Knjiga rizničarskih najmova = Liber affictum thesaurarie (1428 – 1547)*, uredio Danko Zelić, 9–24. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2012.

———. „The Houses of Recluse (recluseria) in the Urban Setting of Medieval Dubrovnik“. U *Scripta in honorem Igor Fisković. Zbornik povodom sedamdesetog rođendana*, uredili Miljenko Jurković i Predrag Marković, 301–307. Zagreb i Motovun: Sveučilište u Zagrebu, Međunarodni istraživački centar za kasnu antiku i rani srednji vijek, 2015.

———. „*Ego fui per omnia loca sancta*: Hodočašće Dubrovkinje Maruše u Svetu zemlju 1394.“ *Rad HAZU. Razred za društvene znanosti* 52, izd. 529 (2016.): 95–122.

Lučić, Josip. „Jedan klesar iz XIV stoljeća u Dubrovniku“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* [Fiskovićev zbornik I] 21 (1980.): 241–245.

———. „O dubrovačkom patricijatu u XIV stoljeću“. *Historijski zbornik* 17 (1964.): 393–411.

———. *Obrti i usluge u Dubrovniku do početka XIV stoljeća*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Centar za povijesne znanosti i Odjel za hrvatsku povijest, 1979.

———. „Političke i kulturne prilike u Dubrovniku na prijelazu XII u XIII stoljeće“. U *Samostan Male braće u Dubrovniku*, uredio Justin V. Velnić, 7–28. Zagreb i Dubrovnik: Kršćanska sadašnjost i Samostan male braće u Dubrovniku, 1985.

———. *Povijest Dubrovnika od VII. stoljeća do godine 1205*. Zagreb: Izdavački zavod JAZU, 1973.

———. „Prinosi građi srednjovjekovnog latiniteta (capanna, casale, curia, homo, domus, rusticus, sella, villa, villanus)“. *Arhivski vjesnik* 9, izd. 1 (1966.): 285–297.

Lupis, Vinicije B. „Dubrovački period djelovanja arhitekta i inženjera Nikole Nisetea“. *Peristil* 46 (2003.): 95–104.

———. „O srebrnoj pali i srebrnom reljefu sv. Vlaha“. *Peristil* 51 (2008.): 119–130.

Ljubić, Šime. „Popis prodaja dubrovačkih iz XVI. stoljeća“. *Starine* 11 (1879.): 1–18.

Macci, Loris, i Valeria Ortega. *Contributi di metodo per una conoscenza della città*. Firenca: Libreria Editrice Fiorentina, 1976.

Manačikova, Nelli P. „Rana manufaktura i socijalni aspekti povijesti zanatskog stanovništva u Dubrovniku u XV. i na početku XVI. stoljeća“. *Radovi. Sveučilište u Zagrebu, Institut za hrvatsku povijest* 10 (1977.): 341–356.

Mandelli, Emma. *Le mura di Massa Marittima, una doppia città fortificata*. Piza: Pacini Editore, 2009.

Mahnken, Irmgard. *Dubrovački patricijat u XIV veku*. Beograd: SANU i Naučno delo, 1960.

Marasović, Tomislav. „Regionalni južnodalmatinski kupolni tip u arhitekturi ranog srednjeg vijeka“, u *Beritićev zbornik*, ur. Vjekoslav Cvitanović (Dubrovnik: DPDS, 1960.), 33–47.

———. „Srednjovjekovni urbanizam hrvatskih gradova na Jadranu“. U *Hrvatska i Europa: kultura, znanost i umjetnosti*, uredio Eduard Hercigonja, Sv. 2: Srednji vijek i renesansa (XIII. – XVI. stoljeće), 527–551. Zagreb: HAZU i Školska knjiga, 2000.

Margetić, Luj. *Srednjovjekovno hrvatsko pravo: stvarna prava*. Zagreb i Rijeka: Pravni fakultet, 1983.

Marinković, Ana. „Kasnosrednjovjekovna crkva sv. Vlaha“. U *Zborna crkva sv. Vlaha u Dubrovniku*, uredila Katarina Horvat-Levaj, 69–96. Zagreb: Dubrovačka biskupija, Zborna crkva sv. Vlaha, Institut za povijest umjetnosti i ArTresor naklada, 2017.

Marinović, Ante. „O etničkom sastavu starog dubrovačkog društva (Proces slavizacije Dubrovnika)“. *Dubrovnik* 1–2 (1962.): 82–90.

Marković, Savo. „Baranke u Dubrovniku: Matična komuna u izjavama njihove posljednje volje (XIV. – XV. stoljeće)“. *Povijesni prilozi* 46 (2014.): 7–46.

Marković, Vladimir. „Kuća i prostor grada u Dubrovniku nakon potresa 1667. godine“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 14 (1990.): 137–149.

Maroević, Ivo. „Povijesni grad kao dokument“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 12–13 (1988. – 1989.): 191–196.

Marušić, Matko Matija. „Mapping Housing Market in Late Medieval Dubrovnik: The Saint Nicholas *Sexterium*“. U *Mapping Urban Changes / Mapiranje Urbanih Promjena*, uredila Ana Plosnić Škarić, 294–311. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.

———. „Urbani krajolik i vlasnička topografija kasnosrednjovjekovnog Dubrovnika prema seriji *Venditiones Cancellariae*“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 41 (2017.): 97–108.

McKee, Sally. „Households in Fourteenth-Century Venetian Crete“. *Speculum* 70, izd. 1 (1995.): 27–67.

Medini, Milorad. *Starine dubrovačke*. Dubrovnik: Štamparija Jadran, 1935.

Menalo, Romana. „Nalazi stambene arhitekture (13. – 17.st.) u Dubrovniku u svjetlu arheoloških istraživanja“. *Zbornik Dubrovačkih muzeja* 1 (2004.): 253–280.

Mitić, Ilija. „Primjer pružanja crkvenog azila u dubrovačkom samostanu Male braće tijekom polovine XVII stoljeća“. U *Samostan Male braće u Dubrovniku*, uredio Justin V. Velnić, 405–411. Zagreb i Dubrovnik: Kršćanska sadašnjost i Samostan Male braće u Dubrovniku, 1985.

Moretti, Violeta. „Zemljopisna imena u Pulskom statutu iz 1500.“ *Folia onomastica Croatica* 20 (2011.): 151–172.

Muljević, Vladimir. „Mjere i mjerenja u Dubrovačkoj Republici“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 29 (1991.): 243–252.

Mumford, Lewis. *The City in History: Its Origins, Its Transformations, and Its Prospects*. Harcourt: Brace & World, 1961.

Mummey, Kevin, i Kathryn Reyerson. „Whose City Is This? Hucksters, Domestic Servants, Wet-Nurses, Prostitutes, and Slaves in Late Medieval Western Mediterranean Urban Society“. *History Compass* 9, izd. 12 (2011.): 887–970.

Naitana, Filippo. „La Ragusa medievale tra annalistica e storiografia“. *Archivio Storico Italiano* 154, izd. 4 (1996.): 411–435.

Najemy, John M. „Florentine Politics and Urban Spaces“. U *Renaissance Florence: A Social History*, uredili Roger J. Crum i John T. Paoletti, 19–54. Cambridge i New York: Cambridge University Press, 2008.

Nakić, Marija D. „Izgradnja Dubrovnika u drugoj polovici XIII veka“. *Istorijski glasnik* 3 (1954.): 3–38.

Nevola, Fabrizio. „Home Shopping. Urbanism, Commerce, and Palace Design in Renaissance Italy“. *Journal of the Society of Architectural Historians* 70, izd. 2 (2011.): 153–174.

———. „Introduction: Locating Communities in the Early Modern Italian City“. *Urban History* 37, izd. 3 (2010.): 349–359.

———. „Palaces, Shops and Clientage Clustering in Early Modern Siena“. *Città e Storia* 2, izd. 2 (2007.): 365–379.

———. „*Più Honorati et Suntuosi Ala Republica: Botteghe and Luxury Retail along Siena's Strada Romana*“. U *Buyers and Sellers: Retail Circuits and Practices in Medieval and Early Modern Europe*, uredili Bruno Blondé, Peter Stabel, Jon Stobart i Ilja van Damme, 65–78. Turnhout: Brepols, 2006.

Nicholas, David. *The Later Medieval City: 1350 – 1500*. New York i London: Routledge, 2014.

Ničetić, Antun. *Povijest dubrovačke luke*. Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU i Pomorski fakultet, 1996.

Nikolić Jakus, Zrinka. „Profesija – hraniteljica: dojiļje u dalmatinskim gradovima u srednjem vijeku“. U *Filii, filiae...: Položaj i uloga djece na jadranskom prostoru. Zbornik radova 4. istarskog povijesnog biennala*, uredila Marija Mogorović Crljenko, 97–113. Poreč, Pula i Pazin: Zavičajni muzej Poreštine, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli i Državni arhiv u Pazinu, 2011.

———. *Rodaci i bližnji: Dalmatinsko gradsko plemstvo u ranom srednjem vijeku*. Zagreb: Matica hrvatska, 2003.

Nodari-Krstelj, Maja. „Dubrovačka stambena arhitektura XV i XVI stoljeća“. *Dubrovnik 4* (1979.): 33–62.

———. „Dubrovačka stambena arhitektura XV/XVI stoljeća“. Magistarski rad, Filozofski fakultet u Zagrebu, 1977.

Nodilo, Natko. „Prvi ljetopisci i davna historiografija dubrovačka“. *Rad JAZU 4* (1883.): 92–128.

Novak Klemenčić, Renata. „Kamnoseška podjetja v Dubrovniku v prvi polovici 15. stoletja“. U *Med Srednjo Evropo in Sredozemljem. Vojetov zbornik*, uredio Sašo Jerše, 463–472. Ljubljana: Založba ZRC, 2006.

———. „Locating and Analysing the Appearance of Private Houses in 15th Century Dubrovnik: The Case of Georgio de Gozze House“. U *Mapping Urban Changes / Mapiranje Urbanih Promjena*, uredila Ana Plosnić Škarić. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.

———. „Nekoliko zapažanja o drvenoj opremi dubrovačkih kuća u 15. stoljeću“. *Zbornik Dubrovačkih muzeja 3* (2015.): 85–98.

Padgett, John F. „Open Elite? Social Mobility, Marriage, and Family in Florence, 1282 – 1494“. *Renaissance Quarterly 63*, izd. 2 (2010.): 357–411.

Panero, Francesco. „Un ‚piano preordinato‘ del 1323: l’atto di fondazione di Fontanetto Po“. *Bulletin du Centre d’Études Franco-Italien 4* (1979.): 101–113.

Paolini, Priscilla, i Emanuela Chiavoni, ur. *Metodi e tecniche integrate di rilevamento per la realizzazione di modelli virtuali dell'architettura della città. Ricerca Cofin 2004*. Rim: Gangemi Editore, 2005.

Pekić, Radmilo P. „Dubrovačka antuninska porodica Gradojević-Bratutović, porijeklom iz Trebinja“. *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Prištini* 56, izd. 4 (2016.): 179–199.

———. „Testament sukna Bratuta Gradojevića iz Trebinja“. *Građa o prošlosti Bosne* 6 (2013.): 119–129.

Peković, Željko. „Crkva Sigurata na Prijekom“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 35 (1997.): 253–270.

———. „Crkva Sv. Nikole na Prijekom“. *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, 21 (1995.): 159–170.

———. *Crkva Sv. Petra Velikoga. Dubrovačka predromanička katedrala i njezina skulptura*. Dubrovnik i Split: Omega engineering d.o.o., Centar studia Mediterranea i Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, 2010.

———. *Dubrovnik: nastanak i razvoj srednjovjekovnoga grada = La fondation et le développement de la ville médiévale*. Split: Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, 1998.

———. „Građevni razvoj zvonika franjevačke crkve u Dubrovniku“. *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske* 17 (1991.): 91–128.

———. „Povijest ulice ‚Sub varicos‘ u Dubrovniku“. *Peristil* 35–36 (1993.): 25–31.

———. „Urbani razvoj Dubrovnika do 13. stoljeća“. *Dubrovnik* 8, izd. 4 (1997.): 166–211.

Peković, Željko, i Kristina Babić. „Predgrađe dubrovačke civitas“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 55, izd. 1 (2017.): 1–63.

———. „Razvoj zapadnog ulaza u grad Dubrovnik od 13. do polovine 16. stoljeća“. *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, 44–45 (2017. – 2018.): 207–236.

———. „Vlasnički odnosi u Dubrovniku u stambenom bloku zapadno od Ulice Miha Pracata u drugoj polovini 13. stoljeća“. *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, 43 (2016.): 264–295.

Peković, Željko, i Nikolina Topić. „A late-medieval and post-medieval foundry in the historic centre of Dubrovnik“. *Post-Medieval Archeology* 45, izd. 2 (2011.): 266–290.

Peković, Željko, i Ivica Žile. *Ranosrednjovjekovna crkva Sigurata na Prijekom u Dubrovniku*. Split: Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, 1999.

Pešorda Vardić, Zrinka. „Bratimska elita: o počecima dubrovačke bratovštine sv. Antuna“. U *Med Sednjo Evropo in Sredozemljem: Vojetov zbornik*, uredio Sašo Jerše, 427–442. Ljubljana: Založba ZRC, 2006.

———. „Dubrovački Antunini u kasnom srednjem vijeku“. Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, 2006.

———. „Youth and Age: Families of Wealthy Commoners in Late Medieval Dubrovnik“. U *Generations in Town: Succession and Success in Pre-Industrial Urban Societies*, uredili Finn Einar Eliassen i Katalin Szende, 24–43. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2009.

———. „Gospođe i čuvarice: O ženama iz dubrovačke bratovštine Svetog Antuna u kasnom srednjem vijeku“. *Acta Histriae* 20, izd. 1–2 (2012.): 25–48.

———. „Od barkuzija do galijuna: Nekoliko crtica o ulozi pomorstva u usponu dubrovačkoga građanstva u kasnome srednjem i ranome novom vijeku“. *Povijesni prilozi* 47 (2014.): 143–183.

———. „Property and Ownership in Dubrovnik’s Confraternity of St Anthony in the Late Medieval and Early Modern Ages“. U *Towns and Cities of the Croatian Middle Ages: Authority and Property*, uredile Irena Benyovsky Latin i Zrinka Pešorda Vardić, 327–347. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.

———. „„Pučka vlastela“: Društvena struktura dubrovačke bratovštine Sv. Antuna u kasnom srednjem vijeku“. *Povijesni prilozi* 33 (2007.): 215–237.

———. *U predvorju vlasti. Dubrovački antunini u kasnom srednjem vijeku*. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku i Hrvatski institut za povijest, 2012.

Petricioli, Ivo. „O položaju kuće kralja Ludovika Anžuvina i crkve sv. Silvestra u Zadru“. *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, 15 (1986.): 119–132.

———. „Ostaci stambene arhitekture romaničkog stila u Zadru“. *Radovi Instituta JAZU u Zadru* 3 (1963.): 117–162.

Phillips, Jenna. „Priced to Sell?: The Medieval Housing Market in Venice and the Making of Bandino Garzoni“. *The Princeton University Library Chronicle* 72, izd. 2 (2011.): 486–512.

Pinelli, Paola. „Pietro Pantella iz Piacenze i proizvodnja tkanine u Dubrovniku u prvoj polovici 15. stoljeća“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 51, izd. 1 (2013.): 61–74.

Planić-Lončarić, Marija. „Ceste, ulice i trgovi srednjovjekovnog Dubrovnika“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* 29 (1990.): 157–168.

———. *Planirana izgradnja na području Dubrovačke Republike*. Zagreb: Centar za povijesne znanosti i Odjel za povijest umjetnosti, 1980.

———. „Srednjovjekovni tipski stambeni objekti u naseljima na području Dubrovačke Republike“. *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske* 2–3 (1976. – 1977.): 131–136.

———. „Ston – primjer srednjovjekovnog prostornog planiranja“. U *Zbornik radova u čast 650. obljetnice planske izgradnje Stona i Malog Stona*, uredio Pavo Zvjerković, 57–64. Ston: Mjesna zajednica Ston, 1987.

———. „Zajednički prostori stambenih zona srednjovjekovnog Dubrovnika“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 12–13 (1988. – 1989. [obj. 1991.]): 64–75.

Planić-Lončarić, Marija, i Milan Prelog. „Istraživanja Instituta za povijest umjetnosti u Dubrovniku“. U *Obnova Dubrovnika 1979 – 1989*, uredila Snješka Vučenović, 275–279. Dubrovnik: Zavod za obnovu Dubrovnika, 1989.

Plosnić Škarić, Ana. „Decline of Medieval Urban Symbols of Power: Tower Houses in Trogir, Croatia“. *RIHA Journal* 0177 (10. kolovoz 2017.).

———. „Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum. Vizualizacija mijena kasnosrednjovjekovnog urbanog tkiva / Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum, Visualizing Development of Late Medieval Urban Fabric – uspostavni istraživački projekt“. *Kvartal* 12, izd. 1–2 (2015.): 79–81.

———. „Gotička stambena arhitektura grada Trogira“. Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, 2010.

———. „Real Property of Wealthy Commoners: The Formation and Rise of Commoner Lineages in Trogir after 1420“. U *Towns and Cities of the Croatian Middle Ages. Authority and Property*, uredile Irena Benyovsky Latin i Zrinka Pešorda Vardić, 349–376. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.

———. „Sklop kuća Stipošević u Trogiru“. *Peristil* 56 (2013.): 37–48.

Plosnić Škarić, Ana, i Alessandra Ferrighi. „Dubrovnik: Civitas et Acta Consiliorum 1400 – 1450. Mapping Methodology and Data Analysis“. U *Mapping Urban Changes / Mapiranje Urbanih Promjena*, uredila Ana Plosnić Škarić, 106–25. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.

Popić, Tomislav. „Mechanisms of Immovable Property Transfer in a Medieval Town: The Case of Zadar“. U *Towns and Cities of the Croatian Middle Ages: Authority and Property*, uredile Irena Benyovsky Latin i Zrinka Pešorda Vardić, 469–86. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.

Prelog, Milan. „Cres, građevni razvoj jednog malog, starog grada“. *Radovi Odsjeka za povijest umjetnosti* 4 (1963.): 3–8.

———. „Čovjek u gradu (pojave, tumačenja, otvorena pitanja)“. *Sociologija i prostor* 31–32 (1971.): 25–32.

———. „Dubrovački statut i izgradnja grada (1272 – 1972)“. *Peristil* 14–15 (1972.): 81–94.

———. „Dubrovnik“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 1–2 (1972.): 3–6.

———. „Dubrovnik: prostor i vrijeme“. U *Zlatno doba Dubrovnika XV. i XVI. stoljeće: urbanizam, arhitektura, skulptura, slikarstvo, iluminirani rukopisi, zlatarstvo [katalog Izložbe Zlatno doba Dubrovnika]*, 27–32. Zagreb: Muzejski prostor, 1987.

———. „Grad kao umjetničko djelo“. *Život umjetnosti* 22–23 (1975.): 5–21.

———. *Tekstovi o Dubrovniku*. Zagreb i Dubrovnik: Institut za povijest umjetnosti i Društvo prijatelja dubrovačke starine, 2003.

———. „Urbanistički razvoj Dubrovnika“. *Peristil* 21 (1978.): 127–130.

Premerl, Daniel. „Pozlaćeni srebrni kip sv. Vlaha iz 15. stoljeća“. U *Zborna crkva sv. Vlaha u Dubrovniku*, uredila Katarina Horvat-Levaj, 178–183. Dubrovnik i Zagreb: Dubrovačka biskupija, Zborna crkva sv. Vlaha, Institut za povijest umjetnosti i ArTresor naklada, 2017.

Premović, Marijan. „Politički odnosi Đurađa II. Stacimirovića Balšića i Dubrovnika (1385. – 1403.)“. *Radovi Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru* 60 (2018.): 85–117.

Prijatelj Pavičić, Ivana. „Prilog poznavanju minijatura iz matrikule dubrovačke bratovštine drvodjelaca“. *Croatica Christiana periodica* 37, izd. 71 (2013.): 1–22.

Principe, Ilario, „Dubrovnik: la realtà nelle immagini storiche,“ u Plosnić Škarić, *Mapping urbana changes / Mapiranje urbanih promjena*, 16–49.

Randolph, Adrian. „The Bastides of Southwest France“. *The Art Bulletin* 77, izd. 2 (1995.): 290–307.

Rapanić, Željko. „Marginalia o ‚postanku‘ Dubrovnika“. U *Arheološka istraživanja u Dubrovniku i dubrovačkom području [Izdanja HAD-a 12]*, 39–50. Zagreb: Hrvatsko arheološko društvo, 1988.

———. „O počecima i nastajanju Dubrovnika. Naknadna razmišljanja“. *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, 40 (2013.): 81–126.

Raukar, Tomislav. *Zadar u XV stoljeću: Ekonomski razvoj i društveni odnosi*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu i Institut za hrvatsku povijest, 1977.

———. „Komunalna društva u Dalmaciji u XIV stoljeću“, *Historijski zbornik* 23–24, izd. 1 (1980. – 1981.): 139–209.

Ravančić, Goran, „Crkvene institucije u dubrovačkim oporukama s kraja 13. i u prvoj polovici 14. stoljeća“. *Croatica Christiana periodica* 40, izd. 78 (2016.): 49–65.

———. *Vrijeme umiranja: crna smrt u Dubrovniku, 1348. – 1349*. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2011.

———. „Javni prostor i dokolica u kasnosrednjovjekovnom i renesansnom Dubrovniku“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 38 (2000.): 53–64.

———. „Kvantifikacija svakodnevnice – primjer dubrovačkih krčmi“. *Povijesni prilozi* 39, izd. 1 (2010.): 11–21.

———. „Urbana povijest u riječi i na djelu: usporedni intervju – dr. sc. Sarah Rees Jones i dr. sc. Katalin Szende“. *Povijesni prilozi* 39 (2010.): 249–255.

———. *Život u krčmama srednjovjekovnog Dubrovnika*. Zagreb: Hrvatski institut za povijest i Dom i svijet, 2001.

Razzi, Serafino. *La storia di Ragusa: scritta nuovamente in tre libri*. Dubrovnik: A. Pasarić, 1903.

———. *Povijest Dubrovnika*. Dubrovnik: Matica hrvatska, Ogranak, 2010.

Rees Jones, Sara. „Women’s Influence on the Design of Urban Homes“. U *Gendering the Master Narrative: Women and Power in the Middle Ages*, uredile Mary Carpenter Erler i Maryanne Kowaleski, 190–211. Ithaca and London: Cornell University Press, 2003.

Rešetar, Milan. „Slike staroga Dubrovnika“. *Narodna starina* 8, izd. 2 (1924.): 176–189.

Rossella Rinaldi, „Forme di gestione immobiliare a Bologna nei secoli centrali del medioevo tra normativa e prassi“. U *Le sol et l'immeuble. Les formes dissociées de propriété immobilière dans les villes de France et d'Italie (XIIe – XIXe siècle)*, uredili Olivier Faron i Étienne Hubert, 41–69. Rim: École française de Rome, 1995.

Rodger, Richard. „Theory, Practice and European Urban History“. U *European Urban History. Prospect and Retrospect*, uredio Richard Rodger, 1–18. Leicester i London: Leicester University Press, 1993.

Roller, Dragan. *Agrarno-proizvodni odnosi na području Dubrovačke Republike: od XIII. do XV. stoljeća*. Zagreb: JAZU, 1956.

———. *Dubrovački zanati u XV i XVI stoljeću*. Zagreb: JAZU, 1951.

Sanfilippo, Mario. „Periodizzazione e storiografia della città“. U *D'une ville à l'autre. Structures matérielles et organisation de l'espace dans les villes européennes (XIIIe – XVIe siècle)*. Actes du colloque organisé par l'École française de Rome avec le concours de l'Université de Rome (Rome 1er – 4 décembre 1986), uredio Jean-Claude Maire Vigueur, 365–380. Rim: École française de Rome, 1989.

Schulz, Jurgen. „Urbanism in Medieval Venice“. U *City States in Classical Antiquity and Medieval Italy: Athens and Rome, Florence and Venice*, uredili Anthony Molho, Kurt Raaflaub i Julia Emlen, 419–445. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 1991.

Seferović, Relja. „Razočarani notar: iz kasnog dubrovačkog prijepisa djela Historia Ragusii Giovannija Conversinija“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 55, izd. 1 (2017.): 131–170.

Seferović, Relja, i Mara Stojan. „Čudo vode: prolegomena za renesansni vodovod u Dubrovniku“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 44 (2006.): 95–137.

Sivrić, Marijan. „Franjevci u oporukama dubrovačkog notarijata“. U *Sv. Franjo Asiški u Hrvatskoj 1212. godine. Radovi međunarodnog znanstvenog skupa u prigodi osam stoljeća od dolaska sv. Franje u Hrvatsku i o počecima franjevačkog reda među Hrvatima, održanog u Splitu i Zadru, 1. i 2. listopada 2012*. [Kačić 46–47] (2014. – 2015.): 221–258.

———. „Rod Tributinić – Evangelisti (*Vangelisti*) – starinom iz Jajca u središnjoj Bosni i njegov uspon u Dubrovniku od sredine 15. do početka 17. stoljeća“. U *Ascendere historiam: Zbornik u čast Milana Kruheka*, ur. Marija Karbić, Hrvoje Kekez, Ana Novak i Zorislav Horvat, 315–326. Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2014.

———. „Rod Dobretinić-Latinica (Latinčić), trgovci i srebrenički knezovi, darovatelji franjevačkih samostana i crkava u Bosni“. *Bosna franciscana* 30 (2009.): 105–142.

———. „Rod Mioša (Čepikuća-Milša) i njihov razvoj u Dubrovniku, prilog poznavanju starih rodova“. *Hercegovina* 23 (2009.): 35–60.

———. „O hercegovačkom rodu Mišljen(ović) i njegovu razvoju u Dubrovniku“. *Hercegovina* 20 (2006.): 107–127.

Skok, Petar. „O podrijetlu Dubrovnik. Istraživanja iz historijske toponimije i historijske lingvistike“. *Dubrovnik* 22, izd. 4 (2011.): 81–123.

Slukan Altić, Mirela. „The Medieval Planned Town in Croatia“. U *Lords and Towns in Medieval Europe. The European Historic Towns Atlas Project*, uredili Anngret Simms i Howard B. Clarke, 305–320. Farnham: Ashgate, 2015.

Sorić, Sofija. „Prilog poznavanju kuće Nassis u Zadru: podjela kuće iz 1488. godine“. *Ars Adriatica* 7 (2017.): 145–156.

Stercken, Martina. „Town Planning in the Twelfth and Thirteenth Centuries: Symbolic Meaning and Pragmatic Process“. U *Lords and Towns in Medieval Europe. The European Historic Towns Atlas Project*, uredili Anngret Simms i Howard B. Clarke, 189–211. Farnham: Ashgate, 2015.

Stojan, Slavica. *Slast tartare: Marin Držić u svakodnevnicima renesansnog Dubrovnika*. Zagreb i Dubrovnik: Zavod za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku, 2007.

———. „Ženski nadimci u starom Dubrovniku“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 41 (2003.): 243–258.

Stulli, Bernard. „Kronologija važnijih zbivanja u Dubrovačkoj republici 1358. – 1600.“ U *Likovna kultura Dubrovnika 15. i 16. stoljeća. Zbornik radova sa Simpozija Likovna kultura Dubrovnika 15. i 16. stoljeća*, uredio Igor Fisković, 283–299. Zagreb: Muzejsko-galerijski centar, 1991.

Suić, Mate. *Antički grad na istočnom Jadranu (2. izmijenjeno i dopunjeno izdanje)*. Zagreb: Golden marketing, 2003.

Szende, Katalin. „Neighbourhoods, Suburbs and Ethnic Quarters in the Hungarian Towns, Thirteenth to Fifteenth Centuries“. U *Cities – Coins – Commerce. Essays Presented to Ian Blanchard on the Occasion of His 70th Birthday*, uredio Philipp Robinson Rössner, 43–64. Stuttgart: Franz Steiner Verlag, 2012.

———. „Town Foundations in East Central Europe and the New World. The Use of the Grid Plan in a Comparative Perspective“. U *Medieval East Central Europe in a Comparative Perspective: From Frontier Zones to Lands in Focus*, uredili Gerhard Jaritz i Katalin Szende, 157–184. London i New York: Routledge, 2016.

Šoljić, Ante. „Za vječno pamćenje (Zaštita službenih spisa u Dubrovačkoj republici prema izvornim svjedočanstvima)“. *Arhivski vjesnik* 43 (2000.): 219–234.

Tadić, Jorjo. *Građa o slikarskoj školi u Dubrovniku XIII – XVI vek*. Beograd: SANU, 1952.

———. *Promet putnika u starom Dubrovniku*. Dubrovnik: Turistički savez, 1939.

Tomas, Ivana. „Srednjovjekovne jednobrodne crkve s kupolom južne Dalmacije i Boke kotorske“. Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, 2014.

Tošić, Đuro. „Dubrovačka porodica Hranković“. *Anali zavoda za povijesne znanosti Istraživačkog centra JAZU* 26 (1988.): 87–102.

———. „Petar Primović – dubrovački trgovac i zakupac carina u Bosni“. *Godišnjak Društva istoričara Bosne i Hercegovine* 37 (1986.): 75–89.

Trachtenberg, Marvin. *Dominion of the Eye: Urbanism, Art, and Power in Early Modern Florence*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997.

Truhelka, Agata. „Život i rad Branimira Truhelke“. *Almanah Bošković*, 1963., 219–228.

Tudor, Ambroz. „Ortogonalna ulična mreža sjevernog dijela Hvara“. *Peristil* 38 (1995.): 67–71.

Vekarić, Nenad. „Broj stanovnika Dubrovačke Republike u 15., 16. i 17. stoljeću“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 29 (1991.): 7–22.

———. „Prijedlog za normiranje dubrovačkih imena i prezimena iz povijesnih vrela“. *Radovi Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža* 6 (1997.): 17–26.

———. *Vlastela grada Dubrovnika, sv. 6. Odabrane biografije (Pi – Z)*. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2015.

———. *Vlastela grada Dubrovnika, sv. 8 genealogije (M – Z)*. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2017.

———. *Vlastela grada Dubrovnika, svezak 1: Korijeni, struktura i razvoj dubrovačkog plemstva*. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2011.

———. „Udio plemstva u stanovništvu Dubrovnika u trenutku zatvaranja vijeća 1332. godine“, *Rad HAZU. Razred za društvene znanosti* 48, izd. 510 (2011.): 31–46.

———. *Vlastela grada Dubrovnika, svezak 4: Odabrane biografije (A – D)*. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2013.

Velnić, Justin V., ur. *Samostan Male braće u Dubrovniku*. Zagreb i Dubrovnik: Kršćanska sadašnjost i Samostan Male braće, 1985.

Veramenta-Paviša, Patricija. „Povijesni razvoj dubrovačkih zidina“. U *Društvo prijatelja dubrovačke starine: Povijest i rad na spomenicima kulture 1952. – 2016.*, 73–105. Dubrovnik: Društvo prijatelja dubrovačke starine, 2016.

Vis, Benjamin N. „Mapping Socio-Spatial Relations in the Urban Built Environment Through Time: Describing the Socio-Spatial Significance of Inhabiting Urban Form“. U *Mapping Spatial Relations, Their Perceptions and Dynamics: The City Today and in the Past*, uredili Susanne Rau i Ekkehard Schönherr, 45–96. Heidelberg, New York i London: Springer International Publishing, 2014.

Voje, Ignacij. *Kreditna trgovina u srednjovjekovnom Dubrovniku*. Sarajevo: Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, 1976.

———. *Poslovna uspešnost trgovcev v srednjeveškem Dubrovniku*. Ljubljana: Znanstveni institut Filozofske fakultete, 2003.

Vojnović, Lujko. „Dubrovačko-gruške prodaje kuća i ulice staroga Dubrovnika (XIV. – XVII. vijeka)“. *Rad JAZU* 82 (1913.): 101–123.

Vučetić, Ratko. „Urbanistika u opusu Anđele Horvat“. *Peristil* 54 (2011.): 47–52.

Welch, Evelyn S. *Shopping in the Renaissance: Consumer Cultures in Italy 1400 – 1600*. New Haven i London: Yale University Press, 2005.

Whitehand, Jeremy W. R., i Peter J. Larkham, ur. *Urban Landscapes: International Perspectives*. London: Routledge, 1992.

Wilson, Stephen. *The Means of Naming: A Social and Cultural History of Personal Naming in Western Europe*. London: UCL Press Limited, 1998.

Zelić, Danko. „Grad u slici“. U Ljubo Gamulin, Denis Vokić i Danko Zelić, *Dubrovnik prije trešnje: konzervatorsko-restauratorski radovi i interpretacija slike*, 11–33. Dubrovnik: Društvo prijatelja dubrovačke starine, 2016.

———. „Gradski statut kao izvor za povijest urbanog razvoja Šibenika“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 19 (1995.): 37–51.

———. „Jakov Florijev, trogirski klesar 15. stoljeća“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 32 (2008.): 17–38.

———. „Liber afflictuum thesaurarie / Knjiga vječnih najmova oporučnim legatima namijenjenih nabožnim dijelima“. U *Knjiga rizničarskih najmova = Liber afflictuum thesaurarie: (1428 – 1547)*, prir. Danko Zelić, 43–68. Zagreb i Dubrovnik: HAZU, Zavod za povijesne znanosti u Dubrovniku, 2012.

———. „Medieval Urban Landscape of the Northern Part of the City of Dubrovnik (1372–1450)“. U *Mapping Urban Changes / Mapiranje urbanih promjena*, uredila Ana Plosnić Škarić, 270–293. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 2017.

———. „O crtežu *Prospetto della Città di Ragusa nel Secolo XII*. kao ‚izvoru‘ za najstariju povijest Dubrovnika“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 36 (2012.): 27–34.

———, ur. „*Ornamente od svijeta, famoza Korčulo*“. *Na putu sagledavanja urbanističke cjeline Korčule*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti, 1999.

———. „Postanak i urbani razvoj Šibenika u srednjem vijeku“. Doktorska disertacija, Sveučilište u Zagrebu, 1999.

———. „Proclamationes šibenskog kneza Fantina de Cha de Pesaro (1441–1443)“. *Povijesni prilozi* 35 (2008.): 149–191.

———. „Public and Private Space in a Medieval Dalmatian Town“. U *Mittelalterliche Häuser Und Strassen in Mitteleuropa* [Varia Archeologica Hungarica IX], uredile Márta Font i Mária Sándor, 139–148. Budapest: Archäologisches Institut der UAW, 2000.

———. „*Utilitas et lucrum* – općinske kuće u srednjovjekovnom Dubrovniku“. U *Umjetnost i naručitelji. Zbornik Dana Cvita Fiskovića*, uredila Jasenka Gudelj, 9–24. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti u Zagrebu, Odsjek za povijest umjetnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2010.

———. „Wooden Houses in the Statutes and Urban Landscapes of Medieval Dalmatian Communes“. U *Splitski Statut Iz 1313. Godine: Povijest i Pravo*, 489–507. Split: Književni krug Split, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Splitu i Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, 2015.

Zlatno doba Dubrovnika XV. i XVI. stoljeće: urbanizam, arhitektura, skulptura, slikarstvo, iluminirani rukopisi, zlatarstvo [katalog Izložbe Zlatno doba Dubrovnika, Muzejski prostor, Jeuitski trg 4, Zagreb, travanj, svibanj, lipanj 1987.]. Zagreb: MTM, 1987.

Zvjerković, Pavo, ur. *Zbornik radova u čast 650. obljetnice planske izgradnje Stona i Malog Stona*. Zagreb: Vjesnik, 1987.

Žile, Ivica. „Arheološki nalazi unutar perimetra povjesne jezgre grada Dubrovnika“. *Opvscvla archaeologica* 23–24 (1999. – 2000.): 337–346.

———. „Naselje prije grada“. *Dubrovnik* 4 (1997.): 97–119.

———. „Srednjovjekovna kanalizacija grada Dubrovnika“. *Starohrvatska prosvjeta*, ser. III, 34 (2007.): 437–449.

Živanović, Duško. *Dubrovačke arhitektonske studije. Oblici i tipologija*. Beograd: SANU, 2005.

———. „Prozori i polifore dubrovačkih kuća i palata“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku* 27 (1989.): 41–86.

———. „Skup kuća u ulici od Kaštela“. *Anali Zavoda za povijesne znanosti Istraživačkog centra JAZU u Dubrovniku* 19–20 (1982.): 79–90.

Živković, Pavo. „Pariteti dubrovačkog novca u srednjem vijeku“. *Anali zavoda za povijesne znanosti Istraživačkog centra JAZU u Dubrovniku* 22–23 (1985.): 31–39.

Živković, Pavo, i Ivana Jakić. „Gospodarske i kulturne veze Olova i Dubrovnika u srednjem vijeku“. *Povijesni zbornik* 1, izd. 1–2 (2006. – 2007.): 29–40.

Internetski izvori:

Stipančević, Mario. *Osobni arhivski fond Ćiro Truhelka: 1826. – 1971. Analitički inventar*. Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2007. http://arhinet.arhiv.hr/_Pages/PdfFile.aspx?Id=1134. (20. listopada 2018.)

Projekt DUCAC: <https://ducac.ipu.hr/project/> (20. listopada 2018.)

Projekt URBES: <http://urbes.s2.novenaweb.info/hr/> (20. listopada 2018.)

Projekt *People in Place: families, households and housing in early modern London, 1550 – 1720*; <https://www.history.ac.uk/cmh/pip/pip.html> (30. kolovoza 2018.)

8. TEKSTUALNI PRILOZI

8.1. Izbor iz dokumenata

Ovdje su transkribirani karakteristični primjeri prodaja nekretnina tijekom četrnaestog (I. – VIII., XI. – XIII.) i petnaestog stoljeća (XIV. – XXI.). Tim zabilježbama prodaja predstavljene su vrste prodaja (tihe prodaje, prodaje između supružnika, mirazi itd.) i situacije do kojih je prilikom njih moglo doći (sporovi, nagodbe, rješavanje dugovanja, i slično). U nekim od transkribiranih dokumenata izostavljen je dugi dio javljanja zainteresiranih strana na oglasenu kupoprodaju, ali je u prijepisu naznačeno gdje se u izvornom zapisu nalazio. Dokumenti pod rednim brojem IX. do XI. odnose se na gradnju i prodaju kuće Ivana Antunova iz Vienne (koji su detaljno analizirani u poglavlju 3.4.4.; a za prijedlog idealne rekonstrukcije vidjeti sliku 3.9.)

I.

8. prosinca 1353. Izvršitelji oporuke Anđela Ljutice prodaju neko zemljište (*territorium*) u gradu Marinu Barabi. Nakon javnog oglašavanja prodaje nastao je spor oko međa između prodavatelja i predstavnika samostana sv. Marije na Lokrumu koji je posjedovao teren sa zapadne strane prodavane nekretnine. Nakon obilaska terena i saslušavanja sukobljenih strana, dubrovački je knez sa sucima donio odluku o spornim granicama.

MCCCLIII indictionis VI die VIII mensis decembris. Preco comunis de mandato domini comitis et de voluntate partium gridavit in locis sollitis quod dominus Laure Bratosclavi, Çive de Tudisio et Angelus de Maxi pitropi et commissari Angelini de Lutiça virtute dicte pitropie pro satisfaciendo testamentum ipsius Angelini vendiderunt Marino de Baraba unum territorium quod fuit dicti Angelini cum muris (in margine: Quod territorium repertum fuit est passum CVIII minus palmu uno) et cum omnibus suis iuribus et pertinentiis ad rationem ypp. XXXVII passu. Quod territorium cum muris confinat ex parte levantis cum territorio Marini de Luchari de Bona mediante uno gotali comunali amplo palmis duobus et dimidii, et cum territorio monasterii Crome et cum territorio Michi de Bona, ex parte ponentis cum domo Mathey Marini de Mençe et cum domo filiorum Bene de Gondola mediante uno gotali comunali, ex parte pelligi cum orto Michi de Bona (et cum domo Petri de Crancha cancell.)

qui est fundamentatus, et cum domo Petri de Crancha, et ex parte montis cum via comunis. Unde si quis et cetera.

Die predicta. Abbas monasterii de la Croma se presentavit dicte venditioni quam habet dicere supra ipsam. (Cassum quam data fuit sententia)

Die X decembris. Michael de Bona se presentavit dicte venditioni quam habet dicere supra ipsa. (Cassum de Marini Nissici (?) sui procuratoris)

Die predicta. Mate Marini de Mençe se presentavit dicte venditioni quam habet dicere supra ipsa.

(Cassum de ipsius voluntate)

Die XVIII decembris. Marinus Luchari de Bona se presentavit dicte venditioni quam habet dicere supra ipsam. (Casum de voluntate ipsius)

Anno domni MCCCCLV indictionis VIII die primo mensis augusti. Cum vertetur coram nobilli ac potenti viro domino Nicolao Barbadico honorabilis comitis Ragusii et suis iuratis iudicibus Petro de Ragnina, Michaeli de Binçola, Marino de Bona et Çive Pauli de Gondola inter domini Laure de Bratosclavo, Cive de Tudisio et Angello de Maxi pitropos et commissariis Angelini de Liutiça ex una parte patentes et Marinum de Slavçe advocatum fratris Nicolay abbatis monasterii Crome ex alia parte se deffendentis, dicebant namquam dicti pitropi eidem abbati cur presentatis nos territorio quod vendidimus Marino de Baraba, si habetis aliquid dicere dicatis per dictum autem Marinum de Slavçe advocatum dicti abbatis dicebatur, dominus abbas se presentavit dicte venditioni quia male positi sunt confines quia confino cum dicto teritorrio ex parte pelligi et nos possuistis in venditione quod confinat cum territorio monasterii Crome ex parte levantis, et per dictos pitropos replicabatur et dicebatur murus casamenti quod vendidimus ire debet recta linea usque quod veniret ad feriendum ex traverso in angulum orti fundamentati Michi de Bona. Et per dictum Marinum de Slavçe nomine dicti abbatis replicabatur vos non debetis nec potestis transire ultra illud quod possedit et possidet dictum monasterium. Unde dominus comes cum dictis suis iudicibus nemine discrepante auditis allegatis et replicationibus (utriusque partis cancell.) ac inter utriusque partis datis eis pluribus terminis ad producendo omnia ipsorum iura, et non volentibus plura iura producere, visso loco pluribus et pluribus vicibus habitaque deliberavit sollempni dixit et per sententiam iudicavit, quod murus dicti casamenti qui est ex parte levantis venditi per ipsos pitropos Marino de Baraba, ire debeat recta linea usque ad parietem domus lignaminis que est super territorio monasterii Crome et postea voluere se

ultra versus ponentis, et postea se voluere recta linea versus pelagum in angullum orti Micha de Bona fundamentati, dimittendo tantum terreni quanta est lata via que venit ad dictos domos lignaminis monasterii.

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 1, fol. 67r)

II.

26. travnja 1360. Bosa, žena pok. Pavla Rastića, prodaje njihovoj kćeri Maruši za dvadeset perpera nepokretnu imovinu rečenog Pavla: kamenu kuću s dva *casala* i cisternom u seksteriju Sv. Petra, vinograde na Lopudu, zemljišta i vinograde u Umbli, zemljište i vinograde s kulom (*cum castello*) u Šumetu te vinograde i zemljišta u Gružu, u Gospinom polju (*in Salvaçano*).

Anno domini MIIICLX die XXVI aprilis. Preco comunis de mandato domini rectoris ser Johannes de Çereva et de voluntate partium gridavit in locis solitis quod Bosa uxor quondam Pauli de Resti vendidit Marusse filie sue et dicti Pauli domum unam lapideam, cum duobus casalibus lapideos prope ipsam domum et cum una sponça prope eandem domum, positus in sexterio Sancti Petri maioris, cum omnibus iuribus et pertinenciis suis que omnia fuerunt dicti condam Pauli. Item vineas omnes que sunt in insula de medio cum omnibus iuribus et pertinenciis suis que fuerunt dicti condam Pauli. Item vineas et terras que sunt in Ombla cum suis iuribus et pertinenciis que fuerunt dicti quondam Pauli. Item vineas et terras cum castello que sunt in Çoncheto cum omnibus iuribus et pertinenciis suis que fuerunt dicti condam Pauli. Item vineas et terras que sunt in Gravossio in Salvaçano cum omnibus iuribus et pertinenciis suis que fuerunt dicti condam Pauli pro pp. viginti. Unde si quis et cetera. Cum hoc pacto et condicione quod prope vendicionem huiusmodi predictorum bonorum aliquod non generetur iurabus dotis ipsius Bose neque possedi bonorum dicti Pauli sui mariti.

[slijedi javljanje zainteresiranih strana na oglašenu kupoprodaju]

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 1, fol. 206r)

III.

22. srpnja 1361. Paskoje Kalašić izjavljuje da je kao miraz od svoje žene Cvete (?), kćeri pokojnog Godislava Brančevića, primio dva dijela drvene kuće koja se nalazila „ispred crkve sv. Nikole *de Campo*“.

MCCCLXVIII die XXIII julii. Ego quidem Pascha Calascich confiteor quod super me et super omnia bona mea pro dote seu perchivio Çvete filie quondam Godislavi Bratchevich uxoris mee habui et recepi ab ipsa Sfieta (!) uxor mea duas partes unius domus lignaminis posite ante ecclesiam Sancti Nicole de Campo cum omnibus iuribus et pertinentiis suis. Que due partes domus fuerunt empte cum denariis quibus fuit vendita possessione di Malfo dicte Çvete uxoris mee ex licentia et auctoritate magni consilii prout clariter patet in libro cancellariae de procurationibus in anno domini MCCCLXV indictione III die XXVIII mensis decembris ab infrascripto notario visa, lecta et intelecta, ser Jurchus de Menze iudex et ser Johannes de Gondola testis.

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 2, fol. 79v)

IV.

Godina 1372. Živko Sebečina prodaje supruzi Stani kamenu kuću u seksteriju Sv. Nikole na općinskom zemljištu za cijenu od deset perpera.

Anno domini MIIICLXXII indictione X die (...). Preco comunis de mandato domini rectoris ser Johannis de Gondola (?) et de voluntate partium gridavit in locis solitis quod Çvecus de Sebechina vendidit Stane eius uxori unam eius domum lapideam positam in sexterio Sancti Nicole cum omnibus suis iuribus et pertinentiis et cum illo affictu qui solvit comuni pro territorio pro yppis X. Que domus confinatur ex parte levantis cum domo Radochne petrarii mediante strictura, ex parte pelligi cum via comunis, ex parte ponentis cum territorio comunis, et ex parte montis cum territorio comunis. Unde si quis et cetera.

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 3, fol. 10r)

V.

10. listopada 1373. Izvršitelji oporuke kamenara Butka, zlatar Radoje, kamenar Mihojlo i Ilija kupar, prodaju kamenu kuću u seksteriju Sv. Nikole, podignutu na zemljištu *Slave de*

Volle. Kupac je bio jedan od izvršitelja oporuke, Ilija kupar, koji je tu nekretninu kupio za 520 perpera.

MIII^CLXXIII indictione undecima die X mensis octubris. Preco comunis de mandato domini rectoris ser Marini de Mence et de voluntate partium cridavit in locis solitis quod Radoe aurifex, Michoilus petrarius, Bogoe faber et Helias cupparus, epitropi Butchi petrarii et tutores suorum heredum pro solvendo debita et conplendo testamentum dicti Butchi vendiderunt dicto Helie tamquam plus danti unam domum lapideam dicti Butchi positam super terreno Slave de Vole pluribus diebus incantatum per civitate cum angaridio quod solvitur pro ipsa, cum omnibus suis iuribus et pertinentiis pro ypp. VCXX. Que domus confinat ex parte levantis cum via comunis, ex parte ponentis cum terreno dicte Slave, ex parte montis cum domo dicti Helie (terreno dicte Slave cancell.), et ex parte pelagi cum domo Obradi stacionarii. Unde si quis et cetera.

[slijedi javljanje zainteresiranih strana na oglašenu kupoprodaju]

Die XV marcii XIIIe indictione

Radoe aurifex, Michoylus petrarius et Helias cupparius, epitropi dicti Butchi fuerunt confessi habuisse a dicto Gelia emptore integram solutionem domus predictae.

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 3, fol. 30v)

VI.

4. siječnja 1381. Lovruško, sin Domanje *de Cichivo*, kupuje *casale* u seksteriju Sv. Nikole, dijelom sagrađen, od Paskoje Rastića, za tri zlatna dukata, uz uvjet da kupljena nekretnina mora ostati u vlasništvu Lovruška i njegovih nasljednika. U slučaju da Lovruško umre bez potomaka, nekretnina se treba vratiti prodavatelju.

MCCCLXXXI indictione quarta, die quarto mensis Januarii. Preco comunis de mandato domini rectoris ser Blasii de Sorgo et de voluntate partium cridavit in locis solitis consietis quod ser Pasqua de Resti vendidit Lauruscho filio Domagne de Cichivo unum suum casale aliquantulum muratum, situm in civitate Ragusii in sexterio Sancti Nicole super terreno comunis iuxta domum Caratelli cum omnibus suis iuribus et pertinentis pro precio ducatorum trium auri. Unde si quis et cetera.

Cum hac condicione quod dictum casale debet devenire ad heredes dicti Lauruschi et ire de herede in heredem et si dictus Lauruscus non haberet heredem quod dictum casale debet reverti ad dictum ser Pasquali de Resti venditorem.

Dictus ser Pasqua fecit manifestum quod ipse confitetur se habuisse et recepisse a dicto Laurusco emptore ducatos tres auri pro integra et completa solutione dicte venditionis.

[slijedi javljanje zainteresiranih strana na oglašenu kupoprodaju]

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 3, fol. 154r)

VII.

28. prosinca 1381. Izvršitelji oporuke pokojnog Jakova Đurđevića, njegova žena Legna i đakon Dominik Ribica, prodaju pokojnikovu nepokretnu imovinu za 2500 perpera Legnuši, kćeri pokojnog Andrije Jakovljeva Đurđića i ženi Volče Bobaljevića: kuću u Stonu, zemljišta i vinograde na Koločepu te *domus magna* i *casale* u Dubrovniku, podignutu na zemljištu crkve Domino.

Anno domini MIIIICLXXXI indictione quarta, die XVIII decembris. Preco comunis de mandato domini rectoris ser Nicolai condam Marini de Mençe et de voluntate partium cridavit in locis solitis et consuetis quod donna Legna uxor condam ser Jacobi de Georgio et dyaconus Dominicus de Ribiča tamquam epitropi et fidecomessarii testamenti dicti condam Jacobi prout patet in suo testamento scripto in presentam formam redacto manu condam ser Theodori Scolmafogia de Brindusio tunc notarii et cancellarii comunis Ragusii in anno domini millesimo trecentesimo septuagesimo septimo indictione quintadecima die decimo septimo mensis iulii Ragusii, et dicta donna Legna ex arbitrio et auctoritate sibi concessis et attributis solempnius a dicto ser Jacobo viro suo in dicto suo testamento per illam clausulam de verbo ad verbum. Item ista domus in qua sto et pars Stagni et Puncte et domus Stagni et omnes pertinencie Stagni et Punte que sint in arbitrio Legne uxoris mee quod ipsa possit facere de alto et de basso quicquid sibi placet et quantum illa vult. Ab isto notario visis, lectis et plenarie intellectis pro satisfaciendo et complendo testamentum dicti ser Jacobi de Georgio et pro solvendis debitis ipsius condam Jacobi de Georgio, vendiderunt Legnusse filie condam Andree Jacobi de Georgio et nunc uxori ser Volçe de Babalio unam domum magnam lapideam ipsius condam Jacobi de Georgio in qua ipse habitabat et unum casale positum prope dictum domum super terrenum ecclesiae Sancti Domini cum angaridio

quod solvitur predicto casali dicte ecclesie, unam possessionem vinearum et terrarum ipsius condam Jacobi de Georgio positam in Calamota, et omnes parte Stagni et Punte, et domum Stagni ipsius condam Jacobi cum omnibus suis iuribus et pertinenciis pro yppis duobus milibus quingentes. Unde si quis et cetera.

Que quidem Legna uxor quondam Jacobi de Georgio supradictum cum voluntate et expresso consensu diaconi Dominici de Ribiça sui coepitropi supradicti fuit confessa et contenta se habuisse et integraliter recepisse yppos duo milia quingentes supradictos a dicta Legnussa emptrice pro integra et completa solutione dicte venditionis.

[slijedi javljanje zainteresiranih strana na oglašenu kupoprodaju]

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 3, fol. 175v)

VIII.

21. ožujka 1383. Prokurator sv. Marije Velike, izvršitelji oporuke Moreta Lukarevića, prodaju polovicu kamene kuće u Veneciji, u kontradi sv. Mafeja na Rialtu, te dva dućana u Dubrovniku, u fontiku Vukasovića, za 1300 perpera Ani, ženi Luke Bunića. Upisi kasniji od zabilježbe prodaje donose popis novčanih izdavanja u nabožne svrhe.

MIII^cLXXXIII die XXI marcii. Preco comunis de mandato domini rectoris ser Stefani de Sorgo et de voluntate partium cridavit in locis consuetis quod ser Johannes de Grede epitropus Moreti de Lucaro, ser Johannes de Volço, ser Petrus de Saracha, procurtores Sancte Marie etiam epitropi dicti Moreti pro satisfaciendo et complendo eius testamentum, vendiderunt Anne uxori Luce de Bona ementi de voluntate dicti Luce sui viri (unam domum cancell.) medietatem unius domus lapidee indivise cum Nicolao de Lucharo patri dicte Anne et fratre dicti Moreti positam in civitate Venetiis in contrata Sancti Maphey de Rivealtis cum omnibus suis iuribus et pertinentiis. Item medietatem duarum stacionum positam in Ragusio in fondicis que fuerunt illorum de Vulcasso, iuxta plateam, indivisarum cum predicto Nicolo, cum omnibus suis iuribus et pertinentis pro ypp. mille trecentis.

Cum hac condicione expresse apposita predictis stacionibus quod pro dicta parte Moreti venditae primo debeant extrahi annuatim et exigi in manus thesauriarorum Sancte Marie de afflictu dictarum stacionum yppi duodecem cum dimidio debeant distribui hec modo videlicet, ppi duo cum dimidio fratribus predicatoribus pro prandio, item pp duo cum dimidio fratribus minoribus de Ragusio pro prandio, item monasterio Sancte Clare de Ragusio ppi duo cum

dimidio pro prandio, item monasterio lacromonensis ypp uno cum dimidio, item quinque monasteris monacarum gross sex pro quolibet, item capelle Sancte Marie illorum de Volcassio pro olem ypp. unum. Et hoc quia quod Damianus de Volcasso vel eius filius Maroe quorum fuerunt predictae staciones ordinaverunt sic esse dispendendo quarum testamentum amissa sicut si non dicta testamenta aliquo tempore reperirentur predicti ypp. XII cum dimidio pro parte dicti Moreti debeant distribui prout in dictis testamentis sicut ordinatum. Unde si quis et cetera.

Thesaurarii Sancte Marie se presentaverunt dicte vendicioni quia habent dicere supra ipsam. (1415 die III augusti cassum de voluntate ser Johannis Volzo et ser Marci de Gradi, thesaurariorum)

Camerarii comunis se presentaverunt dicte vendicioni quia habent dicere supra ipsam.

Die XXI mensis marcii, ser Junius de Grede, ser Johannes de Volço, ser Petrus de Saracha predicti confessi sunt habuisse et recepisse a ser Luca de Bona solvente pro Anna sua uxor pro integra et finale solutione dictarum domus et stacionum, ypp. mille trecentos.

in margine: MCCCCXIII die XVII julii cassum fuit presentis particula huius venditionis de voluntate ser Johannis de Volzo et ser Jacobi de Gondola thesaurariorum, tanquam ad hoc libertatem eo quod dicti ypp. duodecim cum dimidio debent venire in manibus thesaurariorum. Et hoc quia testamenta que debeant fare amissa sicut reperta prout apparet in libro dictorum thesaurariorum. Et dicti ppi duodecim cum dimidio debent distribui iuxta tenore dictorum testamentarum prout infra apparet in segentu facie ut est tale signum.

Die (nečitko). ser Marinus de Bona tanquam procurator Philippe uxor sue presentavit se dicte venditioni quod habet dicere super ipsam.

Suprascripti pp. duodecim cum dimidio contenti in venditione suprascripta debeant distribui iuxta tenore testamentorum que dicebantur in dicta venditione fore amissa cum reperta sunt prout apparet in libro thesaurariorum et primo:

<i>Pauperibus pro vestimentis</i>	<i>pp VII gros VI</i>
<i>Item fratribus predicatoribus pro prandio</i>	<i>pp II cum dimidio</i>
<i>Item Lacrome cum pauperibus ibi habitantibus pp. duos</i>	<i>pp II (pro uno prandio)</i>
<i>Item monasterio poncellarum Sancte Clare pro uno prandio</i>	<i>pp I gros VI</i>

in margine: *1416 die XIII mensis mai cassum de mandato ser Johannis de Volzo et ser Mathei de Gradi thesaurariorum ser Luca de Bona thesaurariorum non valente sedere quod partes et reaptatum prout infra apparet et etiam prout apparet in libro thesaurariorum ad dicto ser Luce.*

Suprascripti duodecim yppi cum dimidio contenti in venditione ultrascripta debent distribui iuxta tenore testamentarum que dicebantur fore amissa cum reperta sicut prout apparet in libro thesaurariorum et primo:

<i>Pauperibus pro vestimentis</i>	<i>pp II gross VIII</i>
<i>Item pro oleo capelle Damiani de Volcassio</i>	<i>pp I gross I</i>
<i>Item predicatoribus pro uno prandio</i>	<i>pp I gross III</i>
<i>Item Lacrome cum pauperibus ibi habitantibus</i>	<i>pp 0 gross VIII</i>
<i>Item poncellis Sancte Clare</i>	<i>pp 0 gross VIII</i>
<i>Item fratribus (predicatoribus cancell.) minoribus pro officinando capellam Damiani de Volcasso suprascriptam</i>	<i>pp VI gross 0</i>

Die XIII mensis mai 1415. ser Johannes de Volzo et ser Johannes de Gradi, thesaurari Sancte Marie, confessi fuerunt habuisse et recepisse a suprascripto ser Luca Michael de Bona dictus affcitus suprascriptus de tempore lapro usque ad menses martii elapsum presenti millesimi MCCCCXVI et distribuisse eos quibus contigunt prout apparet in libris dictorum thesaurariorum.

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 4, fols. 3v–4r)

IX.

6. prosinca 1385. Drvodjelac Sergol obavezuje se majstoru Ivanu iz Vienne opremiti dva kata kuće drvenim dijelovima koji se specificiraju ugovorom (stube s mrežištima, klupe i drveninu na pregradnim zidovima i krovijem). Pola godine kasnije, 10. travnja 1386., isti se majstor obvezuje opremiti i treći kat navedene kuće.

Sergollus marangonus facit manifestum quod ipse promittit et se obligat magistro Johani petrario de Viena laborare bene et fideliter domum dicti magistri Johannis de arte marangonie usque ad duo palmenta completa lignaminis secundum quod expedit, in domo de una scala ad secundum palmentum cum retibus et banchetas ad dicta duo palmenta et portas et fenestras necessarias dicte domui et travaturam ubi expedit, et coperta. Et hec ideo

quia magister Johannis promittit et se obligat dare et solvere dicto Sergolo pro suo labore yppos XXV dictus Sergollus confitetur recepisse pro parte solutionis dicti laborerii yppos XVIII. Renuncians.

Et quociens dictus Johannes dixerit et ordinavit dicto Sergolo quod laboret in dicta domo quod ipse teneatur dimittere omnia alia laboreria et nullum laborerium aliud possit prendere donec completerit laborerium dicte domus. Renuncians.

Dictus Sergolus die XXIII februarii confitetur recepisse pro integra solutione suprascripti laborerii yppos sex. Item confitetur recepisse dictus Sergolus de pluri yppis duos a dicto Johane quod totum (?) laborare et si non laboratur quod eos restituat. Renunciando.

Magister Johannes de Viena facit manifestum quod ipse promittit et se obligat dare et solvere (nečitko) centenarium calcine Tvrdislavo Budecich de prima calcenaria quam habebit. Et ipse Tvrdislavus facta racione cum dicto magistro Johane restat dare et solvere dicto magistro Johani ypp. III. Renuncians.

in margine: *1386 die X aprilis dictus Sergolus promittit dicto Johanni laborare tertium palmentum dicte domus omnibus oportunis excepto balator pro quo laborerio debet habere ypp. XVIII tres ad mense (nečitko) proxime laboravisse dictum palmentorum habendo legname et alia oportuna dicto palmento qui Sergollus confiteor recepisse pro parte solutionis dicti laborerii ypp. XIII.*

Item die XVI iunii 1386 dictus Sergolus confiteor habuisse a dicto magistro Joahnni pro suo laborerio hec suprascripto ypp. duos.

(HR-DADU, Div. Canc., 26, fol. 7v)

X.

23. veljače 1386. Majstor Ivan iz Vienne obvezuje se dovršiti i opremiti kuću Stojku Stanislaliću, pri čemu se detaljno ugovaraju svi funkcionalni i dekorativni elementi građevine (raspored prostorija po katovima te otvora na središnjem i bočnom pročelju kuće, kao i njihovi oblici i mjere).

Die XXIII februarii 1386. Magister Johannes de Vienna lapicida seu petrarius condam prothomagister Sancti Blasii (?) fecit manifestum quod ipse se obligat Stoycho Stanislalich ibidem presenti et accipienti facere et complere domum venditam dicto Stoycho ut patet in

libro vendicionum modo et ordine infrascriptis. Primo in subterraneo dicte domus promixit dictus magistro Johanne facere fieri et compleri omnibus suis expensis duo ostia de lignaminibus, feramentis, vectibus et clavibus et duas fenestras similiter cum feramentis completas ita quod possit apriri et claudi more debito. Item promixit facere et complere in dicta domo omnibus suis sumptibus laboribus et expensis tria palmenta perfecta omnibus neccessariis scilicet tabullis, trabibus, feramentis et magisterio in domo predicta. Et in primo palmento dictus magister Johannes promixit et se obligavit facere fieri et compleri unam cameram et unam coquinam cum uno neccessario cum duobus meçaninis opportunis cum hostiis completis et cum armaturis camere circha muros neccessariis. Et a primo palmento ad secundum promixit facere fieri et compleri unam scalam cum retibus usque ad secundum palmentum bonam et sufficientem proporcionabilem dicto operi. Et in dicto secundo palmento perfecto promixit facere fieri bancheas circum sicut oportet et armaturas in parietibus seu muris secundum consuetudinem comunem in domibus Ragusii. Item in dicto primo palmento promixit facere fieri unum hostium pro porta pro introitu domus, et duas fenestras seratas cum columpnelis munitis cancellis sive hostiis pro claudendo completis ut decet ut decet (!) tam ipsam portam quam fenestras. In secundo vero palmento seu in vacuo eiusdem usque ad tertium superius promixit facere fieri et compleri unam balconatam cum duabus columpnis bene et pulcre laboratam secundum illam formam et modum quem ipse magister Johannes dixit se mostrasse ser Stephano de Lucari ibidem presenti et affirmanti. Item in dicto pariete seu muro balchonate predictæ promixit dictus magister facere et complere unam fenestram quadram altam palmis VII, bastonatam cum bastonis cum canaletis et gradetis apertis ad respiciendum versus partem ponentis. Item in eodem spacio muri seu parietis promixit facere unam aliam fenestram respicientem versus montem in omnibus similem nec (?) dicte fenestre quadre. Item promixit dictus magister Johannes facere fieri et compleri a parte ponentis et a parte montis per totum unam listam bastonatam sub dicta balchionata et fenestris quadris cum dentibus lapideis sub ipsa lista positis cum intervallo unius palmi inter unum dentem et alium. Item promixit dictus magister Johannes fieri facere et compleri a secundo palmento ad tertium unam scalam cum retibus pulcris laboratis et completis ut decet a quo secundo palmento ad tertium debet esse intervallum seu spatium palmorum XV. Et supra tertium palmentum debet esse muratum per spatium duorum brachiarum includendo in dicto spacio planam de ligno roboris ibi ponendam secundum promissit dicti magister Johannis. Item in dicto tercio palmento ad tectum debent esse due fenestre gherbaviçe, una a parte montis, alia a parte pelagi cum clausuris opportunis.

Item promixit dictus magister Johannes fieri facere et conplere totam coperturam de lignaminibus cupis in calcinatis et omnibus neccesariis bonis et suficientibus porporcionalibus toto operi. Que omnia promixit dictus magister Johannes se obligando dicto Stoycho dare et assignare predicta et conpleta quod cum ad totum dictum opus per totum mensis iulii proxime venturis. Et in dicto termino non esset conplectum dictum laborerium, dictus magister Johannes ex nunc datis et concedit dicto Stoycho quod ipse possit facere compleri dictum opus ut dictum est, et tunc quantum expendiderit ipse Stoychus de trahere debeat de precio dicte domus pro solvendo dicto migistro Johanni et ipso Stoycho credaturt expendisse (?) suo simplici verbo. Renuncinado.

(HR-DADU, Div. Canc., 26, fol. 34v–35r)

XI.

24. veljače 1386. Majstor Ivan iz Vienne prodaje kamenu kuću, uglovnicu u seksteriju Sv. Nikole, kupcu Stojku Stanislaliću za cijenu od tisuću perpera uz uvjet da kuća mora biti dovršena do narednog svibnja.

MCCCLXXXVI die XXIII februarii, indictione XV. Obrad preco comunis de mandato domini rectoris ser Mathei de Georgio et de voluntate partium, cridavit in locis consuetis quod magister Johannes de Viena lapicida vendidit Stoycho Stanislalich unam suam domum lapideam positam Ragusii in sexterio Sancti Nicole, que confinat a parte levantis cum terreno Sancte Marie de Castello, a parte ponentis cum via comunis, a parte montis et cum via comunis, a parte maris cum casali Martini de Georgio cum omnibus iuribus et pertinentiis, et cum angaridio cui subiectum est terrenum dicte domus, quod debetur conventui fratrum predicatorum singulis annis yperperorum quinque, pro yperperis mille. Unde si quis et cetera.

Cum hiis pactis et conventionibus scilicet quod dictus Stoychus emptor teneatur dare nunc pro parte solutionis dicte emptionis dicto magistro Johani venditori yperperos quadrigentos et per totum mensis madii proxime venturi yperperos centum, et totum residuum per totum mensis julii. Si domus fuerit perfecta ut promixit dictus venditor (et presentati fuerint depenati. Renunciando). Et si aliquo (!) causa domus predicta (ante finitum tempus in bandictionis cancell.) ab aliquo esset subtracta, tunc ipse magister Johannes per apthay se obligando renuncians promissit reddere et restituere sine termino totum illud quod ipse habuisset dicta de causa.

Dictus magister Johannes de Viena venditor fuit confessus habuisse a dicto Stoycho emptore pro parte dicte venditionis yperperos quadringentos.

Thesaurarii Sancte Marie presentaverunt se dicte venditioni quia habent dicere supra ipsam. (Cassum de mandato ser Blasii et Stefani thesaurariorum)

Camerarii comunis presentaverunt se dicte venditioni quia habent dicere supra ipsam. Procuratores Sancte Marie presentaverunt se dicte venditioni quia habent dicere supra ipsam. (Cassum de mandato dictorum procuratorum ser Jo. de Volço, ser Luce de Bona)

Die XXVI februari. Martinus de Georgio presentavit se dicte vendicioni quia habet dicere supra ipsam prope confirma (Cassum de voluntate Martoli de Goçe et Nalischi sertoris epitroporum dicti Martini)

Die ultimo februari. Angellus Calçich se presentavit dicte vendicioni quia habet dicere super ipsam (Cassum de voluntate dicti Angeli, VIII aprilis 1391)

Die XIII junii. Dictus magister Johannes venditor fuit confessus habuisse et recepisse a ser Stephani de Lucari et Ivanno sertore nomine dicti emptoris et de bonis ipsius emptoris yperperis centum.

Die XIII julii. Dictus magister Johannes venditor fuit confessus habuisse a dicto emptore pro parte dicte vendicionis yperperos sexaginta.

Die ultimo novembris 1386. Dictus magister Johannes venditor fuit confessus habuisse a dicto emptore pro parte dicte vendicionis yperperos quadraginta id est pp. XL.

MIII CLXXXVII die XXII februarii dictus magister Johannes confessit recepisse pro parte solutionis dicte vendicionis a dicto emptore pp C.

Die XX aprilis 1387. Dictus magister Johannes confessit recepisse pro parte solutionis dicte vendicionis a dicto emptore yppos CXXV.

Die XVII junii 1387. Dictus magister Johannes confessit habuisse pro parte solutionis dicte vendicionis a dicto emptore pp LXXV.

Die sexto aprilis MCCCLXXXX primo. Suprascriptus magister Johannes fuit confessus recepisse a suprascripto Sthoyco (...)

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 4, fol. 45r, Marušić, „Urbani krajolik i vlasnička topografija“, 103–104, prilog I)

XII.

30. lipnja 1394. Prokurator samostana Male braće, Nikola Menčetić i Andrija Vukasović, uz suglasnost kustosa dalmatinske provincije i gvardijana samostana, rizničarima prodaju kamenu kuću u seksteriju Sv. Marije za pet stotina perpera.

Die ultimo junii MCCCLXXXIII indictione secunda. (Maro Millacovich) Preco comunis de mandato domini locuntenentis rectoris in hac parte ser Stephani de Lucharis et de partium voluntate cridavit in locis sollitis, quod ser Nicolaus de Mençe et ser Andreas de Volczo procuratores ecclesiae et conventus fratrum minorum de Ragusio, cum voluntate et consensu fratris Lodovici ordinis Sancti Francisci fratrum minorum, custodis provincie Dalmacie, et fratris Sergii dicti ordinis vardiani dicti conventus fratrum minorum de Ragusio ex licencia et auctoritate data dicto conventui vendendi et distrahendi de bonis conventus eiusdem pro necessitatibus suis per sancte memorie papam Martinum prout apparet per eius literas et bullas papales, scriptas et datis in Urbe Veteri XV (?) septembri eius anno secundo ac ex arbitrio et auctore ad infrascripta a maiori et consilio civitatis Ragusii prout de dicto arbitrio plene patet in libro reformationum maioris consilii in MCCCLXXXVIII indictione VIII die XVI octubris (?) me notario et cancellario visis et lectis et plenaria intelectis pro certis neccesitatibus et utilitate loci dicti conventus fratrum inorum de Ragusio, dicto procuratorio nomine vendiderunt ser Marino de Bodaça, ser Andree de Sorgo et ser Jacobo de Gondulla, thesaurariis Sancte Marie presentibus et ementibus nomine dicte thesaurarie, pro epitropia et testamento condam Slave Palme de Gambe, unam domum lapideam dicti conventus que fuit illorum de Gherdus, positam in sexterio Sancte Marie de Ragusio que confinat (a) parte ponentis cum domo condam Pauli de Georgio, a parte pelligi cum domo Martini de Georgio mediante via comunali, a parte montis cum domo olim Vite de Sorgo mediante strictura, a parte levantis cum via comunis, cum angaridio yppor quatuor quos dicti fratres et conventus tenebatur solvere pro dicta domo dicte thesaurarie quolibet anno et cum omnibus suis iuribus et pertinenciis pro yppis quingentis. Unde si quis et cetera.

[slijedi javljanje zainteresiranih strana na oglašenu kupoprodaju]

Die V iulii MCCCLXXXIII. Ser Nicolaus de Mençe et ser Andreas de Volczo, procuratores predicti conventus fratrum minorum de Ragusio, venditores ut supra, dicto procuratorio nomine fuerunt confessi recepisse a suprascriptis thesaurariis emptoribus predictis pro integra et completa solutione precii dicte domus vendite – ypp. quingentos.

(HR-DADU, Div. Canc., 28, fol. 118v)

XIII.

26. lipnja 1395. Vitko pok. Valka Restija prodaje bratu Klimoju svoje polovice zemljišta i vinograda u okolini Dubrovnika, uključujući i nekoliko nekretnina unutar zidina grada: kamenu kuću te polovicu dviju kuća i *casale* u seksteriju Sv. Marije, dvije polovice kuće na Pustijerni te polovicu *casala* u seksteriju Sv. Nikole, za ukupnu cijenu od deset perpera.

Die XXVI iunii MCCCLXXXV indictione IIII. (Radam) Preco comunis cridavit de mandato domini rectoris ser Marini de Bona et de parciun voluntate, quod ser Vitcho condam Valchi de Resti vendit (sic) ser Climoe fratri ipsius Vitchi presenti et ementi infrascriptas possessiones et bona ipsius Vitchi videlicet, primo medietatem ipsius Vitchi unius possessionis terrarum e vinearum positas in Iuppana apud unam possessionem olim donne Phyllippe de Mençe, item medietatem ipsius Vitchi unius possessionis terrarum et vinearum positaras in insula Challafodi, item medietatem ipsius Vitchi unius possessionis posite in Gravossio apud vineam olim Benesse de Benessa, item medietatem ipsius Vitchi terarum positaras in Gravossio apud vineam condam Blaxii de Grede, item medietatem suam unus possessionis vinearum et terrarum positas in Gravossio apud possessionem ser Give Blaxii de Mençe, item medietatem suam unius possessionis terrarum positam in Gravossio pense possessionem Pripçe Utołçich, item medietatem suam unius vinee positam ante Ragusium penes possessionem Matchi de Risa mediante patago comunali, item medietatem suam unius possessionis vinearum et terrarum positas in Brenno apud ecclesiam Sancte Marie Magdalene, item medietatem suam unius alterius possessionis vinearum et terrarum positas in Brenno apud vineam ser Michaelis et Marini fratrum de Resti, item medietatem suam unius domus de lapidibus positam in sexterio Sancte Marie penes domum ser Blaxii de Mençe in qua habitant ipse Vitchus et fratres, et fuit empta a condam Nicola de Petragna, item medietatem suam duarum domorum et unus casallis (?) positam in sexterio Sancte Marie penes suprascriptam eorum domum magnam in qua habitant ipsi fratres, et fuerunt empte a condam Paule de Sorgo, item medietatem suam unius domus de lapidibus positam in sexterio Pusterle penes domum magistri Christofori physici, item medietatem suam unius domus lapidea positam in sexterio Pusterne penes suprascriptam maiorem domum ipsorum fratrum, item medietatem suam unius casallis in sexterio Sancti Nicolai penes domum ser Junii Trippe de Georgio, que suprascripte possessiones (tre et domus et casalia) fuerunt dicti condam Valchi patris dictorum Vitchi et Climoe, et cum omnibus iuribus et pertinenciis predicte medietatis dictarum possessionum terrarum, domorum et casalium eisdem quoque modo spectantibus et

pertinentibus, hoc tamen pacto appposito et expreso inter dictam emptorem et venditorem quod suprascripta presens vendicio et bandicio bonorum predictorum in aliquo non preiudicet iuribus donne Nicolete matris dictorum Vitichi emptoris et Climoe emptoris, que habet et ad ipsam spectant et pertinent in possessio sive usufrucits quod habet vel habere posset vel spectaret sue spectare posset quoquo modo et ex quicumque eorum vel circa ipsi donne Nicolete eorum matri in ipsos possessionibus domibus et bonis venditis et banditis, pro ypp. decem. Unde si quis et cetera.

[slijedi javljanje zainteresiranih strana na oglašenu kupoprodaju]

(HR-DADU, *Div. Canc.*, 28, fol. 102v)

XIV.

28. travnja 1423. Zidar Kraniša, posljednji živući izvršitelj oporuke Vitka Martinovića, prodaje njegovu kamenu kuću u blizini crkve Sigurate drvodjelcu Ratku Ratčiću za pedeset perpera, uz klauzulu da Kranišina žena Vohna ne napušta kuću sve dok je živa.

MCCCCXXIII indictione prima die XXVIII aprilis. Cranissav petrarius tamquam solus epitropus per mortem aliorum epitroporum quondam Vitichi Martinovich ut patet de dicta epitropia in testamento eiusdem quondam Vitichi scripto et publicato in MCCCLXXXVII indictione quinta die primo mensis octubris manu condam ser Alberti Bono olim et tunc iuratis notarii Ragusis, vigore dicte epitropie ac etiam pro satisfaciendo et ad implento (!) voluntatem dicti testatoris, quo sic jubet in suo testamento videlicet, „io agio casa (una cancell.) de pierre una sul terren de Biasio de Radovano apresso de Sancto Segurato, la ditta casa lasso a Vochna mia uxor in la vita sua che la dicta Vochna non la possa ne vender ne donar ne lassar ne mercadarse che essa salvo che la posseda in vita sua, da poi la morte sua voio che li mey pitropi la vende la dicta casa e che se dia per lanima mia e per lanima de mia uxor Vochna“, ut in dicto testamento sic puntaliter continet, vigore dicte epitropie ut supra, dedit, vendidit et tradidit jure proprio et in perpetuum domum predictam cum omnibus suis iuribus et pertinentiis Ratcho Ratçich dicto Bataluga marangono ibidem presenti, scripti et ementi pro se heredibus et successoribus propriis pro ypp. quinquaginta grossorum de Ragusio.

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 5, fol. 135v)

XV.

28. srpnja 1425. Juroje Radulinović prodaje kamenu kuću na općinskom zemljištu u seksteriju Sv. Nikole Ostoji Radiloviću za 170 perpera, pri čemu se navodi kako je kuću stekao i od kojih je materijala bila sagrađena.

Die XXVIII julii 1425 indictionis III. Juroe Radulinović marinarius per se et suos heredes et succesores jure proprio in perpetuum dedit, vendidit et tradidit unam suam domum de muro cum creta positam in sexterio Sancti Nicole super terreno comunis prope domum Radossavi Zivtchovich, que confinatur a parte ponentis cum via comunis, a parte montis et pelagi et levantis cum suis confinibus et cum omnibus juribus et pertinentiis suis et cum angaridio grossorum novem annuatim solvendo comuni pro terreno. Que domus fuit olim de macerie et fuit donata dicto Juroe per Radossavam uxorem suam ut patet publico instrumento scripto manu ser Alberti Bono olim notarii Ragusii in millesimo quadringense sexto (?) indictione VIII die XXIII octobris et quam domum dicta olim Radosava emerat a Stana uxor olim Ivani Ogrea in MCCCLXXXIII indictione VII die XV mai, et quam domum ipse Juroe postea muravit cum creta prout eadem presens; Ostoie Radillovich molinario presenti et ementi pro ypp. centum et septuaginta cum pacto expresso quod ipse Ostoia emptor predictus non possit expellere dictum Juroe venditore de dicta domo usque quo vixerit tempore Juroe, et nichilominus angaridium predictum dictorum grossorum novem comuni solvere teneatur idem Ostoia, que sic inter dictas partes actum extitit et consuetum. Renunciando.

(HR-DADU, Vend. Canc., 5, fol. 221v)

XVI.

7. veljače 1432. Nikša Lonin prodaje kamenu kuću u seksteriju Sv. Nikole, koju je do 1429. godine bila u vlasništvu Matka Mihaelova, gastaldima bratovštine sv. Spasitelja, Petra i Antuna (bratovština antunina), Vlatku Bogdanoviću, Nikoli Nale i Marinu Mišljenu, za 600 perpera.

Die VII februarii 1432. Nixa de Lone per se et suos heredes et successores titulo et nomine vendicionis iure proprio in perpetuum dedit, vendidit et tradidit Vlatcho Bogdanovich, Nicole de Nale et Marino de Misiglien, gastaldionibus fraternitatis Sancti Salvatoris et Sancti Petri et Sancti Antonii presentibus et ementibus nomine et vice dicte fraternitatis, domum unam lapideam que fuit olim Matchi (Mathei cancell.) Michaelis, empta postea acerta per dictum

Nixam de Lone in 1429 die XV junii ut patet in libro presenti, positam in Ragusio in sexterio Sancti Nicolai, cum omnibus suis iuribus et pertinentiis et cum angaridio ipporum unius quod solvitur comuni annuatim, pro ipp. sexcentis.

Die XII aprilis 1432. Simon preco comunis retulit se die ista de mandato domini consulis causarum civilium Ragusi ser Natale de Proculo et suorum iudicum ser Martini Si. de Restis, ser Zore de Palmota et ser Marini de Gondola ac ser Stephani de Zammagno ac de voluntate partium predictarum in locis publicis consuetis cridasse de verbo ad verbum suprascriptam vendicionem ut supra jacet et scripta est. Unde si quis et cetera.

[slijedi javljanje zainteresiranih strana na oglašenu kupoprodaju]

Quarto junii 1432. Nixa de Lone venditor ultrascriptus confessus fuit habuisse et recepisse a Vlatcho Bogdanovich, Nicola de Nale et Marino de Mislien, gastaldonibus fraternitatis sanctorum Salvatoris, Petri et Antonii pro solutione integra huius vendiciois depositatos in camera ad instantiam dicti Nixe, prout ipse Nixa de Lone contenti fuit vigore unius sententie per curiam civilium latet sub XX maii 1432 ypp. sexcentos. Renunciando.

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 6, fols. 142rv)

XVII.

15. listopada 1437. Vlahota i Lukša Marojević prodaju *casale* Serđu Radosaliću na trgu kod crkve Sigurate s uvjetom da, ukoliko novi vlasnik želi ondje graditi kuću, da se u tom slučaju može osloniti na zid koji je u zajedničkom vlasništvu braće Marojević i Radoslava Tomkovića, vlasnika susjedne nekretnine. Tri godine kasnije prodaja je dogovorom stranaka proglašena ništavnom.

1437 die 15 octobris. Vlacota et Luxa Maroevich de Gravossa fratres dicti Chernarevich per se et heredibus et successoribus suis jure proprio in perpetuum titulo et nomine venditionis dederunt, tradiderunt et vendiderunt unum casale juris ipsorum fratrum, positum in Ragusio prope ecclesiam Sancti Segurati. Cui coherit aliquanto ab una parte domus de Ghiuras de Radosalich, a monte Jacobi calefatus, a ponente domus Radosavi Thomachovich, ab haustrio domus Maruse de Costadini in parte et in parte campus ecclesiae Sancti Segurati, cum omnibus suis iuribus et pertinentiis, et cum onere et angaridio grossorum sex, qui solvitur annuatim pro affictu dicti casalis, ecclesiae Sancti Segurati, Sergio Radosalich et suis heredibus et successoribus precio ypp. octuaginta pro parte quorum denariorum sive precii

predicti, dicti venditores confessi fuerunt habuisse et recepisse ypp. quindecim grossorum Ragusii, et residuum debent recipere cum facte fuerunt secundum ordines Ragusii.

Item cum hoc pacto quod dictus Sergius si voluerit edificare possit s apprehendere in muro et super murum que est inter dictum casale et domum Radosavi Thomchovich, quem murum dicti fratres dixerunt esse comunem ipsarum et dicti Radosavi, et pro comuni promiserunt ipsam defendere ut mantenere dicto Sergio.

Die X junii 1440. Suprascriptus Sergius fecit de suprascripto casali suprascriptis Vlacotte et Luxe eis modo et forma qualibus ei danti et venditis fuit (et cancell.) ut dicta venditio sit perinde ac si facta non fuisset, et ipsi Sergio nichil attineat de dicto casali et remittens dictos fratres et pro statum volentes dicte partes suprascriptam venditionem debere cassi.

(HR-DADU, Vend. Canc., 7, fol. 192r)

XVIII.

4. veljače 1440. Stano Ilić prodaje kuću u seksteriju Sv. Nikole gastaldima bratovštine sv. Antuna pri čemu se obvezuje slijediti detaljne odredbe za korištenje nekretnine, da ne smije mijenjati njezin izgled, stambenu funkciju niti ju koristiti za suknarsku proizvodnju.

MCCCCXL die 4 mensis february. Stanus Illych per se et suos heredes et successores titulo et nomine venditionis iure proprii in perpetuum dedit, tradidit et vendidit unam ipsius Stani domum de muro positam Ragusii in sexterium Sancti Nicolai de platea infra suos confines, videlicet a parte levantis cum domibus quondam Dexini Nicolich et Marusse, a parte ponentis cum via comunis, a parte pellagi cum via comunis et a parte montis cum domo Stefani de Nale mediante muro comunali, cum omnibus suis iuribus et pertinentiis et cum angaridio de ypp. (sex cancell.) quinque gross sex annuatim dando capitulo canonicorum Ragusii, Nicole de Tvertcho Glavich et Michaeli Marini Zizerovich, tamquam epitropis testamenti de Miloan Radosalich, et nunc gastaldonibus fraternitatis mercatorum in Ragusio, Nicola de Cotrulgio tercio eorum socio gastaldione non valente (sedere cancell.) pretere assensum suum ob parentelam quam habet cum dicto Stano venditore, ac Vlatcho Bogdanovich presentibus et dictam domum epitropario nomine predicto ementibus per se et successoribus suos in dicta epitropis per tertia fratrus, et hoc vigore legati testamenti dicti Miloan super inde facti, et pro satisfaciendo et ad implendo ultimam voluntatem et dispositionem, sive redimtionem ipsius Miloan, (?) eius salutem, as ipsam domum habendam, tenendam, possedendam,

gaudendam, affictandum, locandam et dislocandam, fructus et redditus principiendum et de ipsa domo eam voluntatem ipsius Miloan faciendam, quam per dictum suum testamentum ordinavit, et hoc pro precio ducatis mille centum septuaginta sex fross decem pizolum XV auri. His tamen sub pactis solempni stipulantis inde partes fremates videlicet, quod dictus Stanus venditore una cum caris uxorie, et dicta eius uxor (nečitko) cum dicto Stano donec ambo jugales vixerint, seu moriente sicto Stano, ipsa eius uxor vineus vidualem vitam dixerit, et non altra nec alio modo possint et valenat stare, habitare et morari in dicta domo super vendita et similiter filii eorum masculi et deferentibus omnibus filiis ipsius Stani masculis, similiter filie legitime eiusdem Stani in (?) et cuiuslibet earum vita tantum possunt in ipsa domo stare et habitare pro earum libera voluntate et sine contraditore alcuius persone, solventibus tamen ipsius Stano vel uxore aut filiis seu filiabus feminis (?) qui vel que pro tempore in ipsa domo habitabunt pro aictu et pensione ipsius domus quolibet et singulo anno dicte epitropie ippos sexaginta quinque gross sex et non possint aliquo modo forma vel ingenio eandem domum aliam persone reaffictare, nec in ea dare ad habitandum perter eus Stanum uxorem, filios et filias eius in casibus predictis. Et si in aliquo dictorum casuum contrafecerunt predicti aut aliquis eorum, videlicet tam in non solvendo annuatim dictos affictus pro in omnibus aliis conductis super et infra expressis, tunc dicta epitropia possit libere expelleri omnes super nominatis et quelibet eorum de dicta domo super vendita omni exceptione et eam domum (?) aliis et affictare pro libito voluntatis (?) tamen ipse Stanus uxore et filii masculi et filie femine ut super in casibus predictis possint pro eorum commoditate dextro et oportunitate in ipsa domo pro tempore quo in ea steterint et habitarunt iuxta formam presentis cendicione facere et fieri facere laboreria necessaria et opportuna eorum tamen habitando propriis sumptibus et expensis et non ipsius domus nec dicte epitropie ullo modo declarando quod portas, scalas, fenestras, vel divisiones seu meزالinos de novo fieri facere aliquado non possint nec aliquando ex fabrica ipsius domus que est ad presens permutare in aliam formam. Quam iuro stare debeat in eis forma statu et esse quibus ad presens fabricata est, nec in ea facere nec fieri facere seu permittere fieri artem lane, hoc etaim audito et expresso pro si quo tempore dicta domus ab igne combureretur quod deus avertat. Et per alios quod per super nominatis Stanum, eius uxorem, filios et filias, et quemlibet eorum et earum resireretur in totum vel in partem intelligendo et conpregendo (?) casus super expressos tunc ius habitandi in dicta domo, eis nec alicui eorum reservatum sit, iuro sine eorum et cuiuslibet ipsorum et ipsarum Stani uxoris, filiorum et filiarum ipsa domus aliis personis dari et locari debeat que videbuntur dicte epitropie, et cum pacto etiam quod

ipsa empto res et dicta epitropis non possint aliquam contra eorum et ipsius voluntate cogi nec artarii ad solvendum, exbursandum seu deposi tandum pro (?) vel partem precii presentis venditionis, rursi presens ipsi vendicio sunt et totaliter erit libera francha et expedita ab omnibus presentatoris, sive qui se ad eam presentabunt in ordinid statutorum et ordinum superinde loquuntur. Quem quidem vendicio presens sit et esse intelligatur iure partes predictas, videlicet emptores et venditores nomibus quibus super facta renunciando.

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 8, fol. 113r)

XIX.

10. travnja 1441. Izvršitelji oporuke pokojnog Mihovila Andrijinog Menčetića prodaju njegovu kamenu kuću u Kaštelu kanonicima katedrale za 900 perpera, uz uvjet da se prodavatelji obvezuju dati stotinu perpera za obnovu i popravak prodavane nekretnine.

MCCCXLI die X aprilis. Epitropi testamenti condam ser Michaelis Andree de Menze videlicet, ser Marinus Si. de Goze, ser Nicolla An. de Menze et ser Pasqialis de Sorgo, absentibus aliis omnibus epitropis a civitate Ragusii vigore et virtute testamenti dicti condam ser Michaelis de quo patet in chatasticho notarie comunis Ragusii sub die XXVIII novembris 1436 pro satisfaciendo testamento predicto titulo et nomine venditoris ad proprium et iure proprii imperpetuum nomine dicte epitropie, dederunt, tradiderunt et vendiderunt unam domum de muro ipsius condam ser Michael de Menze positam in sexterio Sancte Marie de Castello, confinat a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis tramontane cum caxalidum Matchi Ivanovih cum omnibus suis iuribus et pertinentiis, domino Matheo de Georgio, domino Matheo de Ragnina, domino Andree de Sorgo, domino Dominenico de Babalio et domino Geronimo de Buchia, canonicis sancte Marie de Ragusio ibi presentibus et pro se et aliis canonicis pro quibus promisserunt de rato nomine capituli Sancte Marie ementibus pro ypp. nongentis grossorum de Ragusio.

Cum hac tamen condicione quod ipsi epitropi teneatur et debeant dare et solvere ipsius emptoribus pro aptando et reparando dictam domum ypp centum et sic promiserunt. Renunciantes.

Die XXII aprilis 1441. Mandato domini consulis ser Johannis de Gondola et suorum iudicum ser Andree de Volcio, ser Junii Luce de Bona, ser Marini Mi. de Restis, ser Thome de Ser.

Sorgo et ser Georgii de Goze, Johannes Urtichievich riverius comunis Ragusii proclamavit suprascripte venditionem in omnibus secundum formam comunis Ragusii.

[slijedi javljanje zainteresiranih strana na oglašenu kupoprodaju]

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 8, fol. 179r)

XX.

8. studenog 1445. Tihom prodajom (*ad tacitum incantum*) bilježi se prodaja kuće dum Ivana Gojakovića na nadbiskupijskom terenu (zvanom Garište) u seksteriju Sv. Vlaha drvodjelcu Petru Grubačeviću za šest stotina perpera. Prodaja se oglašava na uobičajen način te se zaključuje dogovorom oko isplate posljednjeg dijela ugovorene svote.

Die VIII novembris 1445. Dum Johannes Goiachovich sponte et libere per se et suos successores titulo et nomine vendicionis in perpetuum ad tacitum incantum factum iuxta solitum per Paulum Mesetam dedit et vendidit Petar Grubacevich marangono ibi presenti et pro se suisque heredibus et succesoribus ementi domum dicti Dum Johannis positam in sexterio Sancti Blaxii super terreno archiepiscopatus in Gariste, confinat a tribus partibus videlicet, a parte levantis, a parte austri, et a parte ponentis cum via comunis et a parte montis cum domo Ivani et fratris fabrorum de Breno, que fuit Bogete piscatoris ad eam habendum, tenendum, posidendum, usufructandum, vendendum, donandum, alienandum et quidquid sibi et suis heredibus videbitur propetuo faciendum tamquam de re propria, cum omnibus suis iuribus et pertinenciis et cum angaridio ypporum quinque solvendorum annuatim archiepiscopatu pro terreno, precio et foro ypp. sexcentorum.

Die XV novembris 1445. Dum Johannes suprascriptus eonfessus fuit habuisse et recepisse a suprascripto Petar Grubacevich emptore dante et solvente pro parte supra suprascripte vendicionis ypp quadringentos.

Die VIII marcii 1445. Mandato domini consulis causarum civilium comunis Ragusii ser Georgii de Goze et suorum iudicorum ser Nicole Jo. de Poza, ser Johannis Me. de Menze, ser Zupani de Bona, ser Blaxii de Ragnina, ser Nicolini de Baxilio, Maroe riverius comunis in locis solitis et consuetis proclamavit suprascriptam vendicionem cancelario legente et dictante, et in primo dixit videlicet, si quis et per omnia secundum ordines Ragusii.

[slijedi javljanje zainteresiranih strana na oglašenu kupoprodaju]

in margine: *solutio. Die XI maii 1446. Dum Johannes Goiachovich venditor suprascriptus confessus fuit quod habuit et recepit a suprascripto Petar Grubacevich emptore dante et solvente pro parte dicte vendicionis ypp. sexaginta. Renunciando.*

in margine: *solutio. Die XIII iulii 1446. Dum Johannes Goiachovich venditor suprascriptus confessus fuit quod habuit et recepit a suprascripto Petar Grubacevich emptore dante et solvente pro parte dicte vendicionis ypp. triginta. Renunciando.*

in margine: *solutio. Die XXII decembris 1446. Dum Johannes suprascriptus venditor dedit potestatem plenariam ser Michaeli de Lucaris ibi presenti et recipienti de ypp. triginta, vendicionis ante suprascripte, ita quod vigore dicte vendicionis possit exigere recipere et recuperare dictos ypp. triginta, et facere in predictis omnia que dum Johannes facere possit, si presens addesit et prout facere potuisset ante presentem potestatem datam. Renunciando.*

in margine: *solutio. Die XV marcii 1447. Ser Michael de Lucaris qui habet potestatem suprascriptam confessus fuit quod habuit et recepit a suprascripto Petar emptore dante et solvente pro parte dicte vendicionis, ypp. triginta. Renunciando.*

Die XV marcii 1447. Dum Johannes Goiachovich venditor spente et libere fecit ipsi Petar emptori ad solvendo residuum dicte vendicionis, quod est de ypp. octuaginta, hinc ad duos annos videlicet, quod debeat solvere medietatem usque anum (nečitko) et aliam medietatem usque unum aliam annum presente, ipso Petar et se obligant ad predicta. Renunciando.

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 10, fol. 143v–144r)

XXI.

30. prosinca 1446. Ugovara se prodaja kuće braće Palmotić u „seksteriju Sv. Marije, u kontradi Pustijerne“ za 350 perpera, a kako bi se regulirali dugovi (190 zlatnih dukata) prema Radosavu Pribisaliću. Prodaja je bila poništena nakon javnog oglašavanja.

Die XXX decembris 1446. Ser Marinus Johannis Lampre de Crieva vigore certe podestatis quam die 9 octobris proxime preteriti habuit a Radosavo Pribisalich creditore ser Johannis et ser Nicole de Palmota fratrum de ducatis CLXXXX auri prout apparet per quandam obligacionem sibi factam de predictis per ipsos fratres de Palmota sub die VIII aprilis 1445 habens ipse ser Marinus ex dicta potestate sibi data per dictum Radosavum creditorem ad hec plenum et speciale mandatum ac plenariam libertatem ut patet in scripto publico scripto et publicato ex catastico notarie comunis Ragusii manu ser Egidii iurati notarii

comunis Ragusii in dictis MCCCCXLV die VIII aprilis a cancellario viso et lecto, titulo et nomine vendicionis pro parte solucionis dicti debiti ex libertate quam habet ex dicto instrumento vendidit ser Francho Johannis Lampre de Crieva eius fratris ibi presenti et ementi domum ipsorum fratrum de Palmota positam in sexterio Sancte Marie de Castello in contrata Pusterne (!) apud domum Nicole de Anosa, confinat a parte levantis cum domo ser Danielis Prodanello de Caboga et cum caxale ipsorum fratrum de Palmota, et a parte pelagi cum dicto caxale de Palmota, et a parte montis cum domo dicti Nixe Miosich, cum omnibus suis iuribus et pertinenciis, precio et foro ypp. trecentorum quinquaginta. Cassum de voluntate partium.

(HR-DADU, *Vend. Canc.*, 10, fol. 167r)

8.2. Prilozi

8.2.1. Popis teritorija i zemljišta u vlasništvu fizičkih i pravnih osoba u dubrovačkim seksterijima – usporedba između seksterija Sv. Nikole i ostalih dijelova grada, oko 1350. – 1450., prema *Venditiones Cancellariae* 1. – 13. i *Diversa Cancellariae* 28.

Tereni su navedeni u obliku/oblicima koji se pronalaze u izvoru. U slučajevima da je uz naziv teritorija i zemljišta bila zapisana i prostorna odrednica, što je u raspravi omogućilo njihovo preciznije ubiciranje, tako je zabilježeno u popisu koji slijedi:

Seksterij Sv. Nikole: terrenum/territorium Biasii de Radovan, Çive de Sorento, illorum de Goze, illorum de Suieri (Svieri, Sferi), Junii Marini de Sargo (*iuxta ecclesiam fratrum minorum, prope conventus fratrum minorum*), done Slave de Vole (Slave quondam Vole de Volçe), ecclesiae Sancti Sigurati (Transfigurationis), ecclesiae Sancte Marie de Castello, ecclesiae Sancti Salvatoris, monasterii Crome, capituli Sancte Marie, thesaurariorum (*prope ecclesiam Sanctorum Petri Laurentii et Andree*).

Seksterij Sv. Vlah: terrenum/territorium Andree quondam Dobre de Bincola, Nicole Georgii de Caboga (Zivchi filii quondam Nichi de Chaboga), illorum de Crieva, Martolice de Cereva, Lucas de Gamba, illorum de Gondula (*iuxta ecclesiam illorum de Volchasio, iuxta domum Marini de Slavçe*), Dee de Gondola, Jache de Gondola, Johannis Pauli de Gondola (*in vicinio Corradini*), Laure (?) de Gondola, (heredum) Niffici de Gondola (*in Ruga Milgosti stačionarii*), Petri de Gondula (*in ruga Corradini*), Valis de Gondola, done Phylippe

Martinussii de Mençe (*prope monasterium puellarum*), Mathei de Luca, Petri de Poca, Vite de Vitagna (*iuxta ecclesiae Sancti Viti*), ecclesiae de Meleda (*prope puteum de Cereva*), ecclesiae Omnium Sanctorum (ecclesiae Sancti Domini) (*prope puteum illorum de Crieva*), ecclesiae Sancti Stephani, monasterii Sancti Bartholomei, monasterii Sancte Clare (puncellarum), conventus Sancti Dominici (fratrum praedicatorum), monasterii Lacromensis, monasterii Sancti Symeonis (*in ruga Givchi Nichi de Chaboga*), capituli Sancte Mariae, (dominorum) thesaurariorum (*iuxta ecclesiam Sancti Viti*), archiepiscopatus Ragusii.

Seksterij Sv. Marije: terrenum/territorium capituli Sancte Mariae, archiepiscopatus Ragusii.

Seksterij Sv. Petra: terrenum/territorium Junii de Zrieva (*iuxta ecclesiam Sanctam Margaritam*), [que fuit] ecclesiae Sancte Barbare, capituli ragusii videlicet Sancte Marie.

Seksterij Sv. Marije od Kaštela: terrenum/territorium ser Junius de Crieva, ser Elie quondam Martini de Georgio, capituli Sancte Mariae, monasterii Sancti Andree.

Seksterij Pustijerne: terrenum hospitalis comunis.

Nenavedeni seksterij uz teren: terrenum/territorium monasterii Sancti Marci, ecclesiae Sancti Andree, Mihovil de Bona (?), heredum quondam Johannis de Crieva, Petri de Cereva, don Dobre de Mençe, Mare uxoris quondam Vite de Bagante, Sauchi de Poča.

8.2.2. Tablice javno oglašanih kupoprodaja 1352. – 1395. (prema *Vend. Canc.* 1. – 4. i *Div. Canc.* 28.)

Signatura	Datum prvog zapisa prodaje	Prodavatelj	Kupac	Predmet prodaje	Cijena	Približna lokacija nekretnine	Lokacija prema stranama svijeta	Zemljarina
Vend. Canc., 1, fol. 149v	18-08-1356	Curia	Petrus quondam Nicole de Buchia	domus lapidea cum terreno vacuo	pp. 5525	in sesterio Sancti Nicole	ex parte levantis et ponentis cum viis comunis, ex parte montis cum via comunis, et ex parte pelagi cum terreno comunis	
Vend. Canc., 2, fol. 1r	23-03-1365	Epitropi Radiche Bogdanich: Milçe Vendrame et Polnošsius Salegovich	Milten Priboevich	domus lignaminis	pp. 360	in sesterio Sancti Nicole, iuxta domum quondam Milex Bogdanich		
Vend. Canc., 2, fol. 1r	16-04-1365	Damianus Marini de Radeno	Radich Radetchovich	domus lignaminis	50 duc	in sesterio Sancti Nicolai, super terreno comunis iuxta domum Dobroslavi marinarii		
Vend. Canc., 2, fol. 1v	27-07-1365	Bogoslavus Miladinovich	Chrana uxor Bracoe caligarii	casale de maceria	pp. 12	super terreno comunis iuxta ecclesiam Sancti Ssigurati (!)		
Vend. Canc., 2, fol. 2r	14-09-1365	Nixa Stanoevich aurifex	Drasiča soror Drasi Qualislavich	domus lignaminis	pp. 100	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta Palmam dranerii		
Vend. Canc., 2, fol. 2v	29-10-1365	Ivanus Brachoevich confitor	Radicho Mergoevich	domus lignaminis	pp. 100	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis		
Vend. Canc., 2, fol. 3v	16-12-1365	Nixa Stanoevich	Radinçe Liupslavich	domus lignaminis (que fuit Radinçe Liupslavich)	600 duc aur	in sesterio Sancti Nicolai, super terreno comunis		
Vend. Canc., 2, fol. 5v	28-02-1365	Dobra de Turcho	Blasius Stephani de Sargo	domus lignaminis	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de ySuieri	ex parte montis cum Gontorio Fraticelo, ex parte pelagi cum domo Pasche de Vornich	
Vend. Canc., 2, fol. 6r	04-03-1365	Coradus marinaris	Stana uxor Rade Padalçe	domus lignaminis	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, super terreno don Dobre de Mençe	ex parte montis cum domo Corado venditore, et ex parte pellago cum Radica assinario	
Vend. Canc., 2, fol. 7r	5-07-1366	presbiter Nicolaus Cepichucia et Pasche Ivani de Gravossio epitropi Nixe Stanoevich	Dragossio Radosich	domus lignaminis	26 duc aur	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis		
Vend. Canc., 2, fol. 7r	21-07-1366	Ivanus Ogreia	Radonus Marich	domus lignaminis	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, prope domum Grupse mercatoris		
Vend. Canc., 2, fol. 7v	23-08-1366	Perusna uxor Miloe Bratoslavich	Bogoe Miloevich meo primogenio	domus lignaminis	pp. 15	in sesterio Sancti Nicole, prope domum Marini de Sargo		
Vend. Canc., 2, fol. 8v	24-11-1366	Radoslavus Vidoslavich stacionarius	Miloe Cranislavich	domus lignaminis	pp. 68	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Matie de Ribiča		
Vend. Canc., 2, fol. 9r	01-12-1366	Guicha filia Milochne Megledallo	Bratossavus Dobrogostich	domus lignaminis	pp. 30	in sesterio Sancti Nicole, prope domum Luce perilaç		
Vend. Canc., 2, fol. 9r	22-02-1366	Bollya filia quondam Dobroslavich Ballyessich et ego Bogoslava soror dicte Bollye	Paulo Radoevich de Concheto	domus lignaminis (que fuit Stane sororis nostre)	pp. 43	in sesterio Sancti Nicolai, prope domum Corradi		
Vend. Canc., 2, fol. 9v	07-01-1367	Miley Chranislavich	Andrea de Georgio	domus lignaminis	pp. 68	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Marchie de Ribiča		
Vend. Canc., 2, fol. 9v	08-01-1367	Ratchus Drasotinich	Brayan Borislavich	domus lignaminis	pp. 44	in sesterio Sancti Nicole, prope domum Radoani calafati		
Vend. Canc., 2, fol. 9v	08-01-1367	Presbiter Nicolaus Cepicuchia et Helias Çupperius epitropi Milusse neptis Tole de Sicerii (?)	Brayco Radoslavich de Vitaligna marito dicte quondam Milusse	domus lignaminis	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, prope domum Radogne marinarii		
Vend. Canc., 2, fol. 10r	28-02-1367	Milosclavus Parchia de Breno	Mirco Sarcovich	1/2 domus lignaminis	pp. 15	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta ecclesiae Sancti Segurati		
Vend. Canc., 2, fol. 10v	05-03-1367	Visna uxor Bratanii	Bogussa bailla Nicole de Çamagno	1/2 domus lignaminis (a latere montis)	pp. 15	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis		gross 22,5
Vend. Canc., 2, fol. 11r	03-04-1367	Pribislavus Gracianich et Pribislavus fondegarius pitropi Helie capellarii	Stiepano Ginovich faber	domus lignaminis (dicti Helie)	pp. 90	in sesterio Sancti Nicole, super territorio comunis, in Platea		

Vend. Canc., 2, fol. 11r	25-04-1367	Blasius Stephani de Sargo	Isar marinarius de Durachio	domus lignaminis	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, super terreno ilorum de Sferi	ex parte levantis cum via comunis, ex parte pellagi cum domo Pasche de Vuornich, et ex parte montis cum domo Gontrerii fratuçeli
Vend. Canc., 2, fol. 11r	09-05-1367	Millessa Godenovich et Radosclava eius uxor	Stephanus faber Ginovich	domus lignaminis	pp. 24	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Slave quondam Vole de Volçe, iuxta domum Petri de Lesna	
Vend. Canc., 2, fol. 11v	20-05-1367	Dobriça Panecteria	Ostoya Chrancovich aurifex	domus lignaminis	pp. 35	in sesterio Sancti Nicolai, prope domum quondam Ivani aurifici ex parte superiori	
Vend. Canc., 2, fol. 11v	16-06-1367	Stana uxor quondam Pale de Petragna	Bolcha filia Budislavi	domus lignaminis	pp. 30	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Stoychi botarii	
Vend. Canc., 2, fol. 12r	01-08-1367	Domince Radetcovich	Marco Milenovich faber	domus lignaminis	pp. 14	in sesterio Sancti Nicolai, super terreno comunis prope domum Gradoe famuli domini rectoris	
Vend. Canc., 2, fol. 12v	07-10-1367	Ostoja Crancovich aurifex	Civetcho Boganovich	domus lignaminis	20 duc aur	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	
Vend. Canc., 2, fol. 13r	22-11-1367	Theodorus petrarius, Michoe petrarius, Gergus aurifex et Radoslava uxor Milossii petrarii epitropi dicti Milossii	Gergio aurifex	domus lignaminis	pp. 80	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Suieri, prope domum Brayani mercatoris et domum Pribri Pauli que fuit dicti Milossii	
Vend. Canc., 2, fol. 13r	22-11-1367	Bogoe Duppallo	ser Doboe de Talich	domus lignaminis	pp. 31	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	ex parte levantis cum domo Mile Chiblave, ex parte ponentis cum domo Petrusse, ex parte montis cum domo Radoslavi malle aurificis, ex parte pelagi cum via comunis
Vend. Canc., 2, fol. 14r	07-01-1368	Darna uxor quondam Radosclavi Bosenovich	Margarita uxor quondam Cimoe	domus lignaminis	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Sferi, prope domum Luce Boganich	
Vend. Canc., 2, fol. 15r	20-02-1368	Jacobus de Sargo procurator Franusse uxoris mee et Diy (?) Dragosti uxor quondam Drusini bastasii	Miloslava soror Radani Radoyla	domus lignaminis	pp. 30	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Russe baiule Martini de Georgio	
Vend. Canc., 2, fol. 15r	23-02-1368	Sergolus marangonus et Tomcus, fratres et filii Milosclavi	Ivance uxor Craņe Milatovich	domus lignaminis	pp. 30	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Lone de Nale	
Vend. Canc., 2, fol. 16r	03-03-1368	Dobriça uxor Bogoe marangonii	Radeneç Liupslavich	domus lignaminis (domus dotale)	pp. 50	in sesterio Sancti Nicole, in platea, super terreno comunis que est ad latus clalle (!) sartoris	
Vend. Canc., 2, fol. 16r	06-03-1368	Pribeo Tuerdoevich	Stiepcho Boginovich	domus lignaminis	pp. 60	in sesterio Sancti Nicolai, super terreno illorum de Svieri	
Vend. Canc., 2, fol. 16v	14-04-1368	Nicola de Meaula de Duracio	Radoanus Marich	domus lignaminis	pp. 30	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, in medio domorum Jacobi Matey de Ombla et Sergolo de Gotaldo	
Vend. Canc., 2, fol. 17r	25-04-1368	Orsus de Camagno	Radoslavus Dobretich	domus lignaminis	pp. 100	in sesterio Sancti Nicole, super platea comunis, que confinat ex parte ponentis cum domo Martini de Georgio	
Vend. Canc., 2, fol. 17v	17-05-1368	Stoycus becharius	ser Marinus de Goçe (pro tertia parte et Stephano de Lucharo pro una parte)	domus lignaminis	pp. 100	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	ex parte pellagi cum domo Allegrini et ex parte montis cum una alia domo dicti Stiepchi
Vend. Canc., 2, fol. 18r	15-06-1368	Blasius filius Charcerii	Ticuçio filio Radosclavi Siallo	illorum domum que fuit data in dotem Ticuçio filio Radosclavi Siallo...)	pp. 150	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Slave Vole de Volce	
Vend. Canc., 2, fol. 18v	28-07-1368	Radosclavus Milosevich et Michna filia Cranoe rogousa pitropi Cranoe	Petroe filio Bratosclavo Setanovich	domus lignaminis	pp. 37, gross 8	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta portas Sancti Vidi	
Vend. Canc., 2, fol. 19r	30-09-1368	presbiter Johannes quondam Pauli de Antibarò, Palma Dohanerius (?) et Marussa filia Cranoe epitropi Radoslave uxoris quondam Persci salinarii	Vissina et Stepcho Bratoevich suo filio	domus lignaminis	pp. 90	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Junii de Sargo	
Vend. Canc., 2, fol. 19r	05-10-1368	Vissina et Sfierchus Braconich eius filius	Dragossio Radosich et Radosta sua mater	domus lignaminis	pp. 50	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta ecclesiam Sancti Transfigurationie	
Vend. Canc., 2, fol. 19r	16-10-1368	Sfietchus Boganovich	Ostoya Priomenich	domus lignaminis	pp. 50	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, prope domum quondam Marini de Vicigna	

Vend. Canc., 2, fol. 19v	17-10-1368	Gonterius fratiçelis	dona Mara abbatissa Sancti Symeonis	domus lignaminis	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta domum Radeni Sielessa	
Vend. Canc., 2, fol. 19v	23-10-1368	presbiter Nicolaus Breimoy de Demasto et Palma Miltinich epitropi Radne sororis Helie de Dalafodie	Martinus de Sorgo	domus lignaminis	pp. 35	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	
Vend. Canc., 2, fol. 19v	28-10-1368	Agesa uxor quondam Beree petrarii et Radoslava uxor quondam Stagni (?) petrarii epitrope Bude uxor quondam Radomiri ortarii	Tichna uxor quondam Helie tabernarii	domus lignaminis	pp. 28	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Svieri	
Vend. Canc., 2, fol. 19v	06-11-1368	Radoslavus Dobrenovich	Bogdan Tverdoevich	domus lignaminis	pp. 50	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta domum Jure de Agnellus	
Vend. Canc., 2, fol. 20r	18-11-1368	Marinus filius quondam Lampre de Mençe	Radoslava mercatrice filia quondam Radette	domus lignaminis	pp. 50	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Miluni de Zoncheto	
Vend. Canc., 2, fol. 20r	14-12-1368	Stana uxor quondam Pale de Petragna	Stanimir filius Bochdasse	domus lignaminis	pp. 100	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	
Vend. Canc., 2, fol. 20r	24-01-1369	Radoslava de Mergnich	Mille Cablar (?) vir dice quondam Tichne	domus lignaminis (que fuit Tichne sororis mee)	pp. 4	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis prope ecclesiam Sancti Viti	
Vend. Canc., 2, fol. 20v	07-03-1368	Radpsava filia Bratoni Mergnich	Georgiu aurifex	1/4 domus lignaminis	pp. 54	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Svieri, iuxta domum Gregoe aurificis	
Vend. Canc., 2, fol. 20v	06-04-1368	Bechonus Vollenovich	Crayslavus Milcevich	domus lignaminis	pp. 18	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta domum Dragosti	
Vend. Canc., 2, fol. 21r	05-05-1368	Dragosti baila Grube de Mençe	Stancha uxor quondam Mylli fondegarii	1/4 domus lignaminis	pp. 20	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta domum Bay Crechalo	
Vend. Canc., 2, fol. 21r	09-05-1368	Stoycus becarius	Marussa filia quondam Junii de Calich	domus (uzimajući u obzir cijenu, vjerojatno lignamine)	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, super terrenum illorum de Svieri, iuxta domum Johannis de Bononia	
Vend. Canc., 2, fol. 21r	01-07-1368	Milce Metiglavich	Radoslav Dobrenovich de Breno	domus lignaminis	pp. 70	in sesterio Sancti Nicole, super terrenum comunis, ex parte tramontane cum alia domo mea mediante paritete comunali	
Vend. Canc., 2, fol. 22r	03-08-1368	Stana uxor quondam Bogoe Rayevich epitropa dicti matri (!)	Pripcus faber filus quondam Miloe Metiglavich	domus lignaminis	pp. 120	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	iuxta domum ecclesiae Sancti Marci ex parte levantis, et ex parte montis confinat cum domo dicte Stane
Vend. Canc., 2, fol. 22r	09-09-1368	Give filius quondam Radoslavi longi	Marin de Bratcho	domus lignaminis	pp. 500	in sesterio Sancti Nicole, in platea, iuxta domum Françe Sechini cancelarii, super terreno comunis	
Vend. Canc., 2, fol. 22r	23-09-1368	Pripcus filius Milce Metiglavich faber	Negoe Priboevich	domus lignaminis	pp. 60	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Radoslavi Padalo	
Vend. Canc., 2, fol. 22r	02-10-1368	Çiucha filia Marini Çançarella	Radetcho Milatovich /blijedo/	domus lignaminis	pp. 105	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum quondam Braychi Opacina	
Vend. Canc., 2, fol. 22v	06-11-1368	Presbiter Michael Priboevich	Radoslav Bosinovich marinarius	domus lignaminis	pp. 60	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Junii quondam Marini de Sorgo, iuxta ecclesiam fratrum minorum	
Vend. Canc., 2, fol. 23r	31-11-1368	Radosta uxor quondam Miloslavi Tule	Lone filius Mito Tali	domus lignaminis		in sesterio Sancti Nicole, iuxta domum Crance marenarii	
Vend. Canc., 2, fol. 23r	07-12-1368	Pascha Ivanni de Gravossio et Pripc Sextanovich tutores heredes Radetchi Percovich	Ivan Ogrea	domus lig (que fuit dicti Radetchi)	pp. 114	in sesterio Sancti Nicole, iuxta domum Michoe Pali de Saxi et domum Stane uxoris Laurenti de Catharo	
Vend. Canc., 2, fol. 25r	09-01-1370	Martinus Matey de Georgio	dom Petrus de Soacio	domus lignaminis	pp. 54	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Marini de Sorgo, iuxta domum Dobretini bearii	
Vend. Canc., 2, fol. 25v	14-03-1370	Dobre de Calich	Marco Milenovich faber	dom lig (que fuit Laure bearii)	pp. 115	in sesterio Sancti Nicole, ex opposito ecclesiae fratrum minorum super terreno comunis	
Vend. Canc., 2, fol. 26r	22-04-1370	Medoe Prodanich et Bositcus Vratcovich et Draga uxor Dragulini Radomilich	Dobra filia Stepchi	dom lig (dicti Dragulini)	pp. 20	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Maciç filii Radenii Sielesso	

Vend. Canc, 2, fol. 26v	02-05-1370	Marussa mater quondam Pervoe petrarri et Michoe Chorisma tutores heredis domini Pervoe	Radic uxor quondam Pervoe	dom lig	pp. 80	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Sancti Sigurati, iuxta domum Miloni becarii		
Vend. Canc, 2, fol. 27r	22-06-1370	Bonusa filia Cranoe et Raycus eius maritus	Theodor petrarius	totum jus quod habendum	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, in territorio illorum de Sferi ubi habebamus domum nostram		
Vend. Canc, 2, fol. 27r	22-06-1370	Tichna uxor quondam Helie radunarii	Margarita uxor quondam Cranoe	totum jus quod habendum	pp. 11	in sesterio Sancti Nicole, in territorio illorum de Sferi ubi erat domus mea		
Vend. Canc, 2, fol. 27r	22-06-1370	Radosclavus Dobretich	Petrus de Çereva	domus lignaminis	pp. 150	in sesterio Sancti Nicole, in platea, prope domum in qua habitat Nicola pelliparius		
Vend. Canc, 2, fol. 27v	28-09-1370	Sfitchus Boginovich	Penize Marchovich de Calamota	domus lignaminis	150 duc aur	in sesterio Sancti Nicole, iuxta domum Luxe Scribe et domum Stano de Zamono		
Vend. Canc, 2, fol. 27r	06-12-1370	Radosclavus Vesella	Radosclavus Dobrinovich de Breno	1/2 domus de maceria	pp. 13,5	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, ex parte montis confinatus ex parte ponentis cum domo Negoe		
Vend. Canc, 2, fol. 27r	09-12-1370	Juroe Dobrisicha cupis	Bogoe Bratoslavich	domus de maceria	pp. 22	in sesterio Sancti Nicole, iuxta domum Socoleç, super terreno comunis		
Vend. Canc, 2, fol. 27r	21-12-1370	Vella viditrix	Pribill Radoslavich	jus meum terreni illorum de Sferi super quo habeam domum que fuit combusta	pp. 7	in sesterio Sancti Nicole, terrenum de Svieri		
Vend. Canc, 2, fol. 27v	25-02-1371	Radosclavus Vesella	Maroe Chamarich	domus de maceria et de lignamine	pp. 45	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta Radosclavum Padalo		
Vend. Canc, 2, fol. 28v	21-06-1371	Radosclava uxor quondam Radochae sartoris	Martinus de Sargo	domus lapidea	pp. 170	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Sferi	ex parte pelligi cum Miloslavo fabro et ex parte montis cum Bratosclavo lancee, ex parte levantis cum via comunis et ex parte ponentis cum strictura	"cum illo angaridio"
Vend. Canc, 2, fol. 28v	22-06-1371	Milusinus Bochanovich de Breno	Bogoe Draxoevich de Malfo	jus meum territorii illorum de Sferi super quo habui domum lignaminis que fuit congesta	pp. 23	in sesterio Sancti Nicole		
Vend. Canc, 2, fol. 29r	24-07-1371	Martinus Pechianovich de Gravosio	Dobroslavus Charatello	totum jus quod habeo in territorio illorum de Sferi super quo habet domum de lignamine que fuit confusta	pp. 15	in sesterio Sancti Nicole		
Vend. Canc, 2, fol. 29r	21-09-1371	Juroe Dobrisinich cuparius	Dragocioyo Dragovanich	domus de maseria	pp. 24,5	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Bochdani marinarii et Ratchi grenius Crechali		
Vend. Canc, 2, fol. 29r	21-09-1371	Boya uxor quondam Pervassii a cera	Maroe Macosoevich	domus lignaminis	pp. 60	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta domum Cranislavi Gracianovich		
Vend. Canc, 2, fol. 29v	17-12-1371	Juroe Stanoevich petrarius	Matchus Vite de Georgio	domus (vjerojatno lignamine kad je cijena mala)	pp. 15	in sesterio Sancti Nicole, super terreno ecclesiae Sancti Transfigurati, iuxta domum Gogislavi tabernarii		
Vend. Canc, 2, fol. 29v	18-02-1372	Don Jancus olim sacrista et Bogoe faber epitropi Ivani fabri	Marinus de Crossio	domus lignaminis (que fuit dicti Ivani)	pp. 65 et gross 9	super terreno comuni	ex parte levantis cum via comunis, ex parte ponentis cum gotali, ex parte montis cum domo Miche que fuit famulus Marini de Bona, et ex parte pelligi cum via comunis	
Vend. Canc, 2, fol. 30r	28-05-1371	Pervussa uxor quondam Gruboe piscatoris	presbiter Dimitrius Grmzaro de Drinasto	dom lignamine	pp. 37 et gross 6	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Petchi mercatoris		
Vend. Canc, 2, fol. 30r	10-06-1371	Micoe aurifex dictus Quarisma et Jacob Dobricinich epitropi Celvich	Çivcha filia Dragoe calegarii	domus de masseria dicti Çelvichi	pp. 24	in sesterio Sancti Nicole, iuxta domum Jacob ex parte pelligi et iuxta Petroe Sestanovich ex parte tramonatne		
Vend. Canc, 2, fol. 30r	26-06-1372	Radomil Veloevich et Radmillus Pervolçich	Ostoya aurifex	jus quod habuimus in terreno illorum de Sferi (Svieri) quod trium passuum a monte ad pelligum	pp. 25	in sesterio Sancti Nicole	confinatus ex parte levantis et montis cum via comunis, ex parte ponentis cum domo Ivani aurificis mediante strictura et ex parte pelligi cum domo Bogavce...	
Vend. Canc, 2, fol. 30v	03-08-1372	Micoe petrarius filius Veloe	Stancha filia Cranoe	domus de masseria	pp. 38	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta aliam domum dicti Michoe et domum Stano tute		

Vend. Canc, 2, fol. 30v	12-09-1372	Milosclavus Dobromirovich	Çivcho de Sebechina	jus meum territorii comunis Ragusis mei datum pro officiales comunis cum muro et lapidibus et calce in dicto territorio positus et edificatis	pp. 120	in sesterio Sancti Nicole, super via comunis	
Vend. Canc, 2, fol. 31r	26-09-1372	Çactous Tomich, Bratonus bastasius et Storca Dobrileviça	Bochda uxor Copilli	domus de maseria que fuit Miche Bosinovich	pp. 10	in sesterio Sancti Nicole, iuxta domum suprascripte Soricee	
Vend. Canc, 2, fol. 32r	21-02-1373	Pripna uxor quondam Miloni Radochnich	Unuçe de Matessa	dom lignamine	pp. 85	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	ex parte pellagi cum domo Radoslave uxoris Jurgi la Scasii et ex parte montis cum ali domo mea
Vend. Canc, 2, fol. 32r	24-02-1373	Stoyna uxor quondam Bogoe Bratoslavich	Bratosclavus bastasius	domus de masseria (dicti Çivchi pupilli mei filii)	pp. 18	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta Sancti Viti	
Vend. Canc, 2, fol. 32r	23-03-1373	Petrus Bositchovich	Milgnus Sgrcovich bastasius	dom lignamine	pp. 70	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Milete Grubesich	
Vend. Canc, 2, fol. 32v	11-04-1373	Presbiter Dominçe Çival et Radosclavus Malle pitropi Radoslave uxor Radeni Dupalo	Criex de Bango (?)	dom lignamine (dicte Radoslave)	pp. 46	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Çive de Sorento, per medium domus dicti Criex	
Vend. Canc, 2, fol. 32v	22-05-1373	Bocharius Milanovich	Vida mater Pribilli mercay	domus de masseria	pp. 19	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Costreç Radosclavi de Breno et iuxta Lucha pelileç	
Vend. Canc, 2, fol. 32v	31-03-1373	Maroe quondam Nissichi de Gondola	Mirna filia Liuboni Milçevcih	duas domos de masseria	pp. 29	in sesterio Sancti Nicole, super terreno capituli Sancte Marie, ambe domos confinat ex montis et pelago cum alia terreno dicti capituli	
Vend. Canc, 2, fol. 33v	21-10-1373	Bogoslavus Miladinovich	Volna uxor quondam Bogoe mercatoris	1/2 domus de macerie		in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis prope ecclesiam Sancti Sigurati	
Vend. Canc, 2, fol. 34r	04-12-1373	Michoe piscatoris de Curzula et Milcha eius uxor	Bonussa abbatissa Sancti Bartholi	domus de maceria	pp. 41	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta ecclesiam Sancti Sigurati	
Vend. Canc, 2, fol. 34r	11-12-1373	Miloslavus Purchia	Aniza filia Dobroquali	domus de maceria	pp. 10	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta eccleisam Sancti Sigurati	
Vend. Canc, 2, fol. 34r	19-01-1374	Volna uxor quondam Golcerii fraticelli	Bogdan Miloslavich	ius quod habeo in passu uno cum dimidio terreni illorum de Svieri	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Svieri, iuxta domum Luce Bogdanich	
Vend. Canc, 2, fol. 34r	19-01-1374	Isarus marinarius de Durachio habitator Ragusii et Jachussa eius uxor	Bogdan Miloslavich	tota nostra rationem quam habemus in passu uno et dimidio terreni de Svieri, a quo habebamus domus lignaminis que fuit conbusta	pp. 41	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Svieri, iuxta domum Luce Bogdanich	
Vend. Canc, 2, fol. 34v	04-04-1374	Radoslavus Zuronich	Bogoe Radmovich	1/2 domus de maceria	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	
Vend. Canc, 2, fol. 36r	16-07-1374	Braian Chranoevich	Radich Goyslavich bastasius	domus de maceria	pp. 20	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta ecclesiam Sancti Sigurati et domum Priboe Milotich de Zoncheto	
Vend. Canc, 2, fol. 36r	01-10-1374	Radan Gergos	Miluno Bogdanich et Radoslavus suo fratre	domus de maceria	pp. 35	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	
Vend. Canc, 2, fol. 36v	25-11-1374	Lucas Millyarich et Nicolaus Milenovich epitropi Stane uxor Vidoe Milossavich de Gravossio	Vidoe Milossavich de Gravossio	domus lignea (dicte Stane)	pp. 40	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	
Vend. Canc, 2, fol. 37r	04-02-1375	Vessella uxor quondam Malchini Bogdassich de Zupanna	Radoslavus Veloevich	domus de maceria	pp. 16	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis ante ecclesiam Sancti Sigurati, prope domum Pauli ystrionus	
Vend. Canc, 2, fol. 37r	05-03-1375	Ivan Ogrea	Dobroslavus Bogoevich de Melita marinarius	domus lignaminis	pp. 114	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta domum Milteni sartoris	
Vend. Canc, 2, fol. 37v	01-04-1375	Bolleslavus Duscovich de Brenno	Radin Radoslavich et Radoslavus Maroevich de Brenno	domus de maceria	pp. 24	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Gradoe famuli domini Rectoris et iuxta domum Georgii Marcossevich	

Vend. Canc, 2, fol. 37v	02-06-1375	Prodassa Maroevich	Volcoslavus Radmio famulus domini rectoris	domus de maceria	pp. 15	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta ecclesiam Sancti Sigurati		
Vend. Canc, 2, fol. 38v	08-09-1375	Michoe Modrancich petriarius	Rade uxor Bosichi beccarii bayla filie ser Petri de Saracha	domus de macerie	pp. 10	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, prope domum Milse de Brenno		
Vend. Canc, 2, fol. 39r	28-11-1375	Milos Bratomiach	Miloslava soror Merdollye	domus de maceria	pp. 16	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta murum orti fratrum minorum in Ragusio		
Vend. Canc, 2, fol. 39v	18-11-1375	Radoslava uxor Miloslavi Buncich	Medoe Prodanovich	1/2 domus de maceria	pp. 15	in sesterio Sancti Nicole, iuxta ecclesiam Sancti Sigurati, super terreno comunis	ex parte ponentis iuxta domum Gradoe famuli regnamis ragusii	"cum suo angaridio"
Vend. Canc, 2, fol. 40v	30-01-1376	Domagna Liubenovich marinarius	ser Nicolaus Marini de Mence	domus lignaminis	pp. 30	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis prope domum Radne fabri		
Vend. Canc, 2, fol. 41r	28-04-1376	Priboe Putoevich de Brenno	Rusa uxor quondam Francischini cancelarii comunis Ragusii	domus de macerie	pp. 10	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Sancti Sigurati, iuxta domum Radoslavi preconis		"cum angaridio"
Vend. Canc, 2, fol. 41v	25-05-1376	Radich Dobromislich de Zoncheto	Utesseus Veloevich	domus de macerie	pp. 15	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Radoslavi zappatoris		
Vend. Canc, 2, fol. 42r	18-07-1376	Bogussa uxor quondam Givchi de Dobretano	Radica uxor Craicy aurificis	domus lignaminis	pp. 80	in sesterio Sancti Nicole, super terreno monasterii Crome		
Vend. Canc, 2, fol. 42r	25-07-1376	Borate uxor quondam Milse Valcich	Goyna filia Pereradi	domus de macerie	pp. 28	in sesterio Sancti Nicole, ex parte montis quam habeo prope aquam fratrum minorum, super terreno comunis		
Vend. Canc, 2, fol. 42v	05-10-1376	Goyna uxor quondam Radoslavi Malliuppa de Brenno	Gerliza uxor Milovani Gorenovich	domus macerie	pp. 11	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Sancti Sigurati, iuxta domum Cracy beccarii		
Vend. Canc, 2, fol. 43r	04-01-1377	Radeneo Miladinovich de Zoncheto	Pribil Osroevich	domus de maceria	pp. 10	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Sancti Sigurati, iuxta domum Velne uxoris Cracy bastasii		
Vend. Canc, 2, fol. 43r	12-03-1377	Marcocius filius quondam Stoyci beccarii	Ivan Ogrea	domus lignaminis	pp. 100	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta domum quondam Alegrini preconis		
Vend. Canc, 2, fol. 43v	14-03-1377	Petrus de Saracha	Bogoslav Mildrasich	domus de macerie	pp. 14	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta domum Bogavac de Breno		
Vend. Canc, 2, fol. 44r	23-06-1377	Milce Vendriano et Zivetari pascator epitropi e fidei comisari Bogdani Ivanovich	Decho uxor dicti quondam Risse	domus lignaminis	pp. 35	in sesterio Sancti Nicole, ante domum quondam Risse de Bercho		
Vend. Canc, 2, fol. 44r	28-07-1377	soror Paula abbatissa monasterii Sancte Clare in Ragusio (cum consensu procuratorr dicte ecclesiae)	Micho filius quondam Radine Siclaso	domus maceriarum dicti monasterii	pp. 12	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Andree petrarii et domum Osroe sertoris		
Vend. Canc, 2, fol. 44r	20-08-1377	Radoslava uxor quondam Tichoe de Agnellus	Radoslav Bosonovich marinarius	domus de maceria	pp. 30	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Palme Miltenich		
Vend. Canc, 2, fol. 45r	28-01-1378	Volchoslavus Radoslavich	Ratcha filia quondam Maroe Stanoevich	domus de maceria	pp. 13	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis iuxta ecclesiam Sancti Sigurati		
Vend. Canc, 2, fol. 45v	16-05-1378	Milan Dobroqualich et Pripchus Mazalo epitropi Stanulle tabernarie	Radoslava uxor quondam Sriedani Mildrusich	domus de maceria	pp. 43	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta ecclesiam Sancti Sigurati		
Vend. Canc, 2, fol. 46r	04-07-1378	Michoe filius quondam Radine Sieleso	Pribisius Dobroslovich	domus de maceria	pp. 28	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Andre petrarii et domum Osroe sartoris		
Vend. Canc, 2, fol. 46r	04-07-1378	Bratien Liuboevich bastasius	Dobrussa filia Ceppilli	domus de maceria	pp. 10	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta ecclesiam Sancti Sigurati, iuxta domum Vitichi bastasii		
Vend. Canc, 2, fol. 46v	03-10-1378	Radoanus Dobrechnich cum consensu Rade uxoris mee et ego Radoycus Bratinovich	Radoslava filia quondam Petre Mierzina	2 partes quas habemus in domo macerie	pp. 1	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Sancti Sigurati		
Vend. Canc, 2, fol. 48r	01-10-1365	Dobretchus de Rugano	Radoslav Vidoslavich stacionarius	domus lignaminis	pp. 68	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, prope domum quondam Mathei de Ribica		
Vend. Canc, 2, fol. 48v	09-10-1365	Ivance Milbratich	Pasqua Stiepovich calefatus	domus lignaminis	pp. 150	in sesterio Sancti Nicole, ante ecclesiam Sancti Nicole de Campo		

Vend. Canc, 2, fol. 48v	10-10-1365	Marussa filia quondam Luboe de Laçera	Pripco faber filius quondam Miloe Metiglavich	domus lignaminis	pp. 50	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, prope ecclesiam Sancti Jacobi	
Vend. Canc, 2, fol. 49v	22-10-1379	Sanchus Naliscovich	Goyna uxor Brayci Mildrusich	domus de macerie ubi ega stabant sine camera	pp. 17	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Milat Calcine	
Vend. Canc, 2, fol. 49v	13-11-1379	Ivan Ogrea	Radoe Pervosevich	dom lig (quam ego emit a Marcosio filio Stoyci beccarii)	pp. 100	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum quondam Alegriu preconis	
Vend. Canc, 2, fol. 66r	02-14-1366	Bahdinus Braycovixh	pro perchivio uxoris mee (u ovom tipu zabiljezbe registrirane se nekretnine koje su primljene u miraz; vidi dalje)	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Crana petrarii	
Vend. Canc, 2, fol. 74r	17-10-1360	Perscus Petrovich	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta Ivan Ogrea	
Vend. Canc, 2, fol. 78r	23-02-1361	Cranec Milatovich	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis, iuxta domum Lone de Tule	
Vend. Canc, 2, fol. 79v	24-07-1361	Pascha alasich	pro perchivio uxoris mee	duas partes domus lignamine	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sesterio Sancti Nicole, ante ecclesiam Sancti Nicole de Campo	
Vend. Canc, 2, fol. 80r	04-09-1361	Andreas Grupsich	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sesterio Sancti Nicole, iuxta Nadichnam marinarii et Dragulanari marinariu, super terreno comunis	
Vend. Canc, 2, fol. 82r	10-05-1369	Jance Petrevich de Antibaro calegarius	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai	
Vend. Canc, 2, fol. 82r	11-06-1369	Qualce Radenovich	pro perchivio uxoris mee	domus lignamime	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai	
Vend. Canc, 2, fol. 83r	19-10-1369	Radoslavus Radoncich de Cataro	pro perchivio uxoris mee	1/2 domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis ex latere tramontane	
Vend. Canc, 2, fol. 83v	01-12-1369	Phyllippus filius quondam Milatch sartor	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis iuxta domum Crance marinarii que fuit Lone de Tule	
Vend. Canc, 2, fol. 85r	25-04-1370	Strantus marinarius	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai	
Vend. Canc, 2, fol. 91r	14-07-1371	Stoycus Bogoevich	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, iuxta domum Miloni marinarii	
Vend. Canc, 2, fol. 94r	21-11-1371	Sriedanus Osroevich	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, iuxta domum Volci Ticoei de Stallo	
Vend. Canc, 2, fol. 96r	20-02-1373	Tiche ab Angelis	pro perchivio uxoris mee	domus lapidea	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, iuxta domum Palinei drancerii	
Vend. Canc, 2, fol. 96r	24-03-1373	Milanus Suroevich bastasius	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, iuxta domum Milete Grubesich	
Vend. Canc, 2, fol. 100v	06-12-1373	Obrad Mullyevich	pro perchivio uxoris mee	3 domus	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	
Vend. Canc, 2, fol. 106r	31-08-1375	Radoslavus Priboevich	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, prope domum Ivani Ogrea	
Vend. Canc, 2, fol. 108r	14-02-1376	Vaschus Milatovich marinarius	pro perchivio uxoris mee	1/2 domus lapidea	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, prope domum Luce Bogdanich	
Vend. Canc, 2, fol. 110r	05-11-1376	Petrus filius quondam Jacusse	pro perchivio uxoris mee	1/2 duarum domorum lapidearum	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai	
Vend. Canc, 2, fol. 111v	06-05-1377	Radoslavus Bratunovich	pro perchivio uxoris mee	domus lapidea	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, iuxta ecclesiam fratrum minorum	
Vend. Canc, 2, fol. 112v	18-09-1377	Priboe Radmanovich	pro perchivio uxoris mee	domus de macerie	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, prope domum Radoslavi Bogdanich	
Vend. Canc, 2, fol. 113v	06-02-1378	Brayais Glegevich marinarius	pro perchivio uxoris mee	domus lapidea et totta massericia que est in dicta domo	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, iuxta ecclesiam Sancti Sigurati	

Vend. Canc., 2, fol. 114v	28-05-1378	Mircus Milsich	pro perchivio uxoris mee	casale lapideum (extimatum pp. trecentus)	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno illorum de Zvieri	
Vend. Canc., 2, fol. 114v	28-05-1378	Miluttinus Priboevich	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, in platea, super terreno comunis	
Vend. Canc., 2, fol. 115r	08-08-1378	Bogoe Bratanovich	pro perchivio uxoris mee	1/2 domus de maceria et alia medietas dicte domus	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, prope ecclesiam Sancti Sigurati	
Vend. Canc., 2, fol. 116r	17-11-1378	Radetchus Dobrochnich	pro perchivio uxoris mee	domus lignaminis // 1/2 domus lignaminis	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, iuxta domum quondam Tichoci de Zianlo // super terreno Sancti Simeonis, iuxta domum Cherve de Tammagno	
Vend. Canc., 2, fol. 118v	22-10-1379	Braychus Mildrusich	pro perchivio uxoris mee	domus de macerie	(u ovom tipu prodaje cijena nije upisana)	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, iuxta domum Milatti Tuzina	
Vend. Canc., 3, fol. 6r	07-12-1371	Radoslava filia Miloslavi Negočinich	Martinus de Sorgo	domus lapidea	pp. 200	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno illorum de Sferi	ex parte levantis cum via comunis, ex parte ponentis cum territorio ollorum de Sferi, ex parte montis cum Bratosclavo Laneç, ex parte pelagi cum domo Milosclavi fabria gross 6
Vend. Canc., 3, fol. 9r	10-07-1372	Presbiter Petrus Summa et Presbiter Nicolaus de Bernevich epitropi presbiteri Petri de Suatio? Et Miloslave sue famule	Franussa uxor quondam Stipie Chicevich	domus lapidea	pp. 105	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno Sancti Ssigurati	ex parte levantis cum territori Junii de Sorgo, ex parte ponentis cum via comunis, ex parte montis cum domo Milach tabernarii mediante muro comunali, et ex parte pelagi cum terreno domini Junii de Sorgo
Vend. Canc., 3, fol. 10r	XX-XX-1372	Çivcus de Sebechina	Stana eius uxor	domus lapidea		in sexterio Sancti Nicolai	ex parte levantis cum domo Radochne petrarii mediante strictura, ex parte pelagi cum via comunis, ex parte ponentis cum territorio comunis, ex parte montis cum territorio comunis pp 10
Vend. Canc., 3, fol. 12r	20-10-1372	don Dominçe Chechoe de Drimasto et Radosclavus petrarius epitropi Parve uxori quondam Tudori petrarii et Maree Miltevich de Gravosio matris Marusse sororis dichi Theodori	Palon Michoevich	chasele, cum lapidibus que sunt in dicto chasali	130 duc aur	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno illorum de Sferi	ex parte pelagi cum Martino de Georgio, ex parte montis cum Givco spadario, ex parte ponentis cum via comunis et ex parte levantis cum contradicto
Vend. Canc., 3, fol. 17v	03-01-1373	Milosclavus Dobromirich	Çive de Sebechina	chasamentum	pp. 155	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	ex parte levantis cum Radochna petrario ex parte ponentis et pelagi cum viis comunis, et ex parte montis cum terreno comunis gross 6
Vend. Canc., 3, fol. 26r	14-07-1372	Milosclavus inballatore	Tordiça uxor sua	domus lapidea	pp. 10	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	a levante cum Zivitam pescatore, a ponente cum via comunis, ex parte pelaghi cum Pascha caleffato gross 18
Vend. Canc., 3, fol. 30v	10-10-1373	Radoe aurifex, Micholus petrarius, Bogoe faber et Helias cupparus epitropi Butchi petrarii et tutores suorum heredum	Helias cupparus	domus lapidea (dicti Butchi)	pp. 520	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno Slave de Vole	ex parte levantis cum via comunis, ex parte ponentis cum terreno dicte Slave, ex parte montis cum domo dicti Helie, ex parte pelagi cum domo Obradi stacionarii
Vend. Canc., 3, fol. 36v	09-01-1373	Vaschus Milatovich	Radoslava filia Andree de Brenno	domus lapidea	pp. 40	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	ex parte levantis cum via comunis, ex parte ponentis cum Radoslavo Gosdaro mediante coacla comunali, ex parte montis cum Ysaro marinario, et ex parte pelagi cum Jaxa filio Medne
Vend. Canc., 3, fol. 47v	01-02-1374	Pribil Bectinoga stacionarius	Martinus de Georgio	domus lapidea	pp. 250	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis iuxta ecclesiam Sanctorum Petri, Laurentii et Andree	ex parte levantis et pelagi cum via comunis, ex parte ponentis cum domo Phylippi sertoris mediante muro comunali, et ex parte montis cum domo Deche fabri mediante muro comunali quantum est altra domus dicti Deche
Vend. Canc., 3, fol. 48v	10-02-1374	Pribil Bettinoga stationarius	ser Blasius de Sorgo	domus lapidea	pp. 300	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis iuxta ecclesiam Sanctorum Petri, Laurentii et Andree	ex parte levantis et pelagi cum via comunis, ex parte ponentis cum domo Phylippi sertoris mediante muro comunali, et ex parte montis cum domo Deche fabri mediante muro comunali qu
Vend. Canc., 3, fol. 41r	17-05-1373	Michoe Corisma	Jelussa sua uxor	domus lapidea	pp. 10	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	ex parte montis cum terreno comunis, ex parte levantis, ponentis et pelagi cum vi comunis
Vend. Canc., 3, fol. 60v	12-01-1376	Bratiça filia quondam Ranchi Petrovich	Stoyach Chranislavich	domus lapidea	pp. 42	in sexterio Sancti Nicolai, super territorio comunis	
Vend. Canc., 3, fol. 65v	03-10-1375	Pripchus Sextanovich	Scoroe Milenovich	domus lapidea	pp. 900	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno Slave de Vole	ex parte levantis cum via comunis, ex parte ponentis cum terreno dicte Slave, ex parte montis cum domo Obradi Serdanovich stationarii

Vend. Canc., 3, fol. 78r	09-04-1376	Michoe Modranovich petriarius	Bogavce de Tholoe	domus lapidea	pp. 900	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	ex parte levantis ponentis et pellagi cum terreno comunis, et ex parte montis cum domo Milchi tabarnarii	"cum angardio"
Vend. Canc., 3, fol. 82r	06-09-1375	Radoslavus preco comunis	Ivanus Mildrasich	1/2 domus lapidea	pp. 100	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, ex parte montis		
Vend. Canc., 3, fol. 85r	10-07-1376	Milatchus Milevich	Martinus de Georgio	tota sua ratione, actione et potestate unius territorii illorum de Svieri ubi dictus Martinus olim habuerat domum lignaminis que fuit conbusta et totum laborerium factum super dicto territorio et omnes lapides qui sunt ad presens	pp. 60	in sexterio Sancti Nicolai	ex parte levantis cum domo quondam Bogani Miloslavich et cum territorio Blasii de Radoano mediante cloaca comunali, ex parte ponentis confinatus cum via comunis, ex parte pellagi confinatus cum domo Boganche Dabortinich de Brenno, ex parte montis confinatus cum domo Paluni Micoevich de Calamota	
Vend. Canc., 3	08-12-1376	Maroe Chamarich	Ivan Ogrea	domus lapidea	pp. 700	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, iuxta domum dicti Ivani mediante strictura comunali		
Vend. Canc., 3, fol. 95v	18-02-1377	Pascha filius quondam Mathey de Resti	ser Simchus de Bona	domus lapidea (dicti Pasche)	pp. 10	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	ex parte levantis cum via comunis, ex parte pelaghi cum via comunis, ex parte montis cum domo olim Charatelli, et ex parte ponentis cum terreno comunis	
Vend. Canc., 3, fol. 102v	12-08-1377	Pribillus mučina	dona Slave de Vole de Volce	domus lapidea	pp. 100	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno dicte done Slave	ex parte levantis cum domo Helie Zupparii mediante muro comunali, ex parte ponentis et montis cum via comunis et ex parte pelagi cum terreno dicte done Slave	
Vend. Canc., 3, fol. 125v	22-06-1378	presbiter Johannes quondam Pauli Grupsich, Helias Priedoevich et Milanus Dobroqualich epitropi Bogdani Miloslavich	Mara uxor quondam Pasche de Duornich et mater dicte Nicolette	domus lapidea (que fuit dicti Bogdani)	pp. 1000	in sexterio Sancti Nicolai, super terrenum illorum de Zvieri	ex parte levantis cum via comunis, ex parte ponentis cum domo Pauloni Micoevich de Calamota mediante strictura comunali, ex parte montis cum domo Luce Bogdanich mediante muro comunali et ex parte pelagi cum casali Blasii de Radoano	
Vend. Canc., 3, fol. 126r	20-09-1381	ser Jacobus de Prodanello et Nixa de Chuyonce epitropi testamententi olim Stephano Marini de Basilio	Petrus de Jacussa	domus lapidea	pp. 1100	in sexterio Sancti Nicolai		
Vend. Canc., 3, fol. 126v	05-10-1381	Pribilus Bethnoga stacionarius	Brayco de Nanada	domus lapidea	pp. 126	in sexterio Sancti Nicolai		
Vend. Canc., 3, fol. 139v	23-12-1379	ser Petrus de Saracha, ser Volce de Babalio et ser Michaels de Lucaris extimatores venditores dati per Curia ad extimandum et vendendum de bonis Milani Bogdanich pro solvendo dote Franusse (Obrad Radulinovich prima novac)	Mulinus Dobroqualich	domus lapidea cum tertia parte unus casalis opositas	pp. 430	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comuni	ex parte levantis et ponentis cum via comunis, ex parte montis cum domo Radoslavi Rendich, et ex parte pelagi cum domo Nicolette filie quondam Sriedani mediante muris comunilibus	
Vend. Canc., 3, fol. 141r	31-12-1380	Mare uxor quondam Pasche de Duornich	Nicoletta filia	domus lapidea	pp. 10	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno illorum de Zvieri		
Vend. Canc., 3, fol. 141v	18-01-1380	Curia (pro solvendo debita Bratani de Serigna marianarii suis creditoribus)	Zvetcho de Sebichina	domus lapidea	pp. 320	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno illorum de Svieri		
Vend. Canc., 3, fol. 144r	20-03-1380	Martinus de Georgio	Paulun Micoevich de Calamota	casale	pp. 75	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno illorum de Sveri	ex parte levantis cum domo Chervatini Tvertchovich mediate una cloacha comunali, ex parte ponentis cum via publica, ex parte montis cum domo dicti Paluni et ex parte pellagi cum domo Bogavce Dobretinich de Brenno	
Vend. Canc., 3, fol. 145r	15-05-1380	Milan Dobroqualich et Mama uxor Miro Predoevich tutores heredis quondam Ivanni calafati	ser Zive quondam Mathe de Mençe	domus lapidea	pp. 160	in sexterio Sancti Nicolai, super territorio comunis	ex parte levantis cum domo Pasque calafati mediante cloacha comunali, ex parte ponentis cum via comunis, ex parte pelagi cum una domo ser Andree de Sorgo in qua habitat Radmil Chiveçich et ex parte montis confinatus cum uno theritorio in quo ad presens mch? est hedificatum	
Vend. Canc., 3, fol. 154r	04-01-1381	ser Pasqua de Resti	Lauruschus filius Domagne de Cichuo	casale muratum	3 duc aur	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis, iuxta domum Caratelli		
Vend. Canc., 4, fol. 12v	10-12-1382	Vidis coracarius et Georgius Radoslavich sertor epitropi Petri zuparii filii quondam Johannis de Sebenicho	Luca Bochdanich	domus lapidea	pp. 220	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis		
Vend. Canc., 4, fol. 19r	06-03-1383	Blasius de Radoano, Ginus Lessevich stacionarius, Milan Dobroqualich et Ostoya Chranicavich epitropi nomine quondam Bogavce de Tholoe	Marussa filia quondam dicti Bogavce et uxor Milde Cepicuchyam	domus lapidea quondam Bogavce	80 duc aur	in sexterio Sancti Nicolai, super territorio comunis, prope ecclesiam Sancti Transfigurationis		

Vend. Canc., 4, fol. 19v	03-04-1383	Velchus Veichovich	Pribil Balusinich	domus lapidea	pp. 160	in sexterio Sancti Nicolai, prope conventus fratrum minorum super territorio ser Junii de Sorgo	
Vend. Canc., 4, fol. 27r	06-10-1383	Ratchus Bratoslavich	Pribill Bogoevich	domus partim de lapidibus et partim de lignamine	pp. 70	in sexterio Sancti Nicolai, iuxta ecclesiam Sancti Viti et iuxta domum Marce calefati	
Vend. Canc., 4, fol. 10r?	13-11-1383	presbiter Johannes quondam Clapčich procurator Pervusse uxor quondam Mathe de Curcula	Bogoe Bratčich	domus de maceria	pp. 35	in sexterio Sancti Nicolai, in territorio comunis, iuxta domum Cranoe Radusich de monte et iuxta domum Pribč Sestanovich de sirocho	
Vend. Canc., 4, fol. 2v	19-03-1384	Petrussa mater Jacobi Dobričinich, Gradoe famulus regimus, Obrad Čar calefatus et Radoslavus Brustey epitropi et tutores heredis dicti Jacobi	Stiepchus de Ribiča	domus lapidea cum casale	pp. 700	in sexterio Sancti Nicolai	a parte montis cum via comunis, a parte pellagi cum via comunis sopra domum Deusse de Berco, a parte levantis cum domo Radiče poversimantia et cum domo Radice nutricis illorum de Goče, que domus est super terrenum comunis
Vend. Canc., 4, fol. 5v	22-04-1384	Pribil Obradovich faber	Stepcho Nicole petrario	1/4 parte fundamenti	pp. 11	in sesterio Sancti Francisci, in terreno ser junii de Sorgo	"cum angarudio consueto"
Vend. Canc., 4, fol. 10v	08-10-1384	Lucas Bogdanich	Georgius Stoyiach	domus lapidea	pp. 100	in terreno comunis ad faciem platee	iuxta domum Georgii Stoyačich et Jacoleča fili Radoslavi Obrata et a tramontana cum terreno de illi Svieri
Vend. Canc., 4, fol. 27r	29-07-1385	Jacobus de Rademvo	Martinus de Georgio	casale // casale	pp. 300	in sexterio Sancti Nicolai	ex parte levantis cum terreno Slave de Vole mediante strictura, ex parte ponentis cum via comunis, ex parte montis cum casale fratrum predicatorum mediante muro comunali, ex parte pellagi cum terreno Sancti Salvatoris
Vend. Canc., 4, fol. 29v	21-07-1385	Pripce Sestanovich et Tvrđica uxor quondam Mileslavi inballatoris epitropi dicti Miloslav	Radovan Marich	domus lapidea dicti Miloslav	pp. 200	in sesterio Sancti Nicole, in terreno comunis	cum domo Pasque calafati ex parte tramontane, ex parte montis cum domo Radovani Marich
Vend. Canc., 4, fol. 30r	XX-XX-1385	Stepchus de Ribiča	Diaconus Dominicus de Ribiča	domus lapidea + casale (que fuit Jacobus Dobričinich) + vinea in Losica	pp. 10	in sesterio Sancti Nicole	a parte montis cum casali matris dicti Stepchi, ex parte ponentis cum via comunis, ex parte pellagi cum via comunis super domum Crisse de Berco, a parte levantis cum domo Radiče Poversimantia, et cum domo Radice nutricis olim illorum de Goče, super terreno comunis
Vend. Canc., 4, fol. 31r / 85r	15-08-1385	Dmitrus piscator	Bogdan Draysinich becarius	1/2 domus lapidea	pp. 80	in sesterio Sancti Nicole	cum domo Zvetchi Turcini a latere garbini, et cum domo Bratoslavi cliabrus a greco et cum via comunali
Vend. Canc., 4, fol. 32v	15-09-1385	Scoroie Milenovich	Stepcho Brayachi Milenovich	domus lapidea	pp. 900	in sesterio Sancti Nicole	a parte tramontane cum Obrad Sredanovich et cum via comunis a duabus partibus
Vend. Canc., 4, fol. 33v	27-02-1385	Braychus de Nenada	Rada uxor dicti Braychi	vinea in Zupanaa, vinea in Gravosio, domus lapidea in sesterio S. Nicole, zemljišta	pp. 5	in sesterio Sancti Nicole	
Vend. Canc., 4, fol. 34v	25-10-1385	Matchus tobolčarevich	Milatchus Driscievich	casale	pp. 500	in sesterio Sancti Nicole	cum domo Martini de Georgio ex parte montis cum Helya Scribario, ex parte pelagi cum via comunis, ex parte ponentis iuxta Chervatin Tuertchovich et cum domo Miloslavi Nesnovich ex parte levantis
Vend. Canc., 4, fol. 44r	20-02-1386	Petchus Priaradovich qui fuit famul regiminis	Milan sertor	domus partim de muro et partim de macerie	pp. 100	in sesterio Sancti Nicole	a parte ponentis cum via comunis, a parte levantis cum domo Manoli asinari, a parte montis cum quondam domunculam que est Miltini Priboevich, a parte pelagi cum domo Osroe Braycinich
Vend. Canc., 4, fol. 45r	24-02-1386	magister Johannis de Viena lapicida	Stoychus Stanislalich	domus lapidea	pp. 1000	in sesterio Sancti Nicole	confinat a parte levantis cum terreno Sancte Marie de Castello, a parte ponentis cum via comunis, a parte montis et cum via comunis, a parte maris cum casali Martin de Georgio
Vend. Canc., 4, fol. 47r	23-03-1386	Dobriča uxor quondam Bogoe marangono dicti Gamba, epitropa dicti Bogoe	Michoie Selesovich	domus lapidea dicti quondam Bogoe	pp. 80	in sesterio Sancti Nicole, in territorio comunis	gross 9
Vend. Canc., 4, fol. 47v	29-03-1386	Curia	Thomas de Drasman de Catharo nunc habitator Ragusii	domus lignaminis (que fuit dicti Stipce)	pp. 130	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	
Vend. Canc., 4, bez folijacije	10-06-1385	Staniča uxor quondam Bolgoye Stepovich	Bogoe aurifex	domus lapidea		in sesterio Sancti Nicole	a parte pellagi cum domo Radmilli Gostoevich, a parte montis cum domo Ratchi Radončich et cum via comunis

Vend. Canc., 4, fol. 58v	15-05-1388	Ivanus Metiglavich et Pribeta Dobrevich epitropi quondam Peruse uxoris Philipis sertoris	ser Blasius de Sorgo	domus de muro	pp. 350	in sesterio Sancti Nicole, super territorio comunis	ex parte levantis cum domo dicti ser Blaxii emptoris, ex parte ponentis est domus Maroe Chamarich, ex parte pellagi est platea comunis, ex parte montis est domus Decoe fabri	
Vend. Canc., 4, bez folijacije	22-3-1387	Stoycus Dobroslavich tabernarius	Radich Radetcovich aureifex	casale lapideum et millaria duo cum dimidio in dicto casali	pp. 85	in sesterio Sancti Nicole	confinat cum domo Radoslavi predicti et cum alio casali dicti Stoychi et cum via comunis	gross 6
Vend. Canc., 4, fol. 70v?	03-08-1387	Radoslava uxor quondam Uteseni Cuyançich	Brancho Serdanovich	1/2 domus lapidea	pp. 250	in sesterio Sancti Nicole	confinat cum domo Luce Miliarich a parte levantis, a greco cum Mila uxor Radini et de subtus cum via comunis	gross 8,5
Vend. Canc., 4, fol. 73v	19-10-1387	Goyna mater quondam Ostoya Stanimirovich	Petchus Milosevich bastasius	domus lapidea (que fuit dicti Ostoye)	pp. 81	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte levantis domus Radiçe uxor dicti Petchi, a parte ponentis cum via comunis, a parte montis cum domo que fuit Stanuglie tabernarii, a parte maris cum via comunis	
Vend. Canc., 4, fol. 74r	20-10-1387	Crançe Milatovich de Ragusio	Nicsa Andreiich	domus lapidea	pp. 80	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	cum domo Radovani Stanisich ex parte tramontane, et cum domo Gostoe Tycoevich, ex parte levantis, et cum domo Vaschi Milatovich, ex parte ponentis	gross 14
Vend. Canc., 4, fol. 82v	05-03-1388	Curia (ad instantiam et petitionem ser Clementis Martini de Goçe procuratoris donne Mare uxor quondam Georgii de Georgio creditores Marusse uxoris quondam Radoslavi Oberta et Jacobo filius predictorum..)	Mile aurifex Paçaredich	domus lapidea (dicti Marusse et Jacobe)	pp. 670	in sesterio Sancti Nicole		
Vend. Canc., 4, fol. 88v	25-05-1388	Mille aurifex et Allexius aurifex deputati in minori consilio ad vendendum domum infrascriptam quondam Bratoslavi Laneç	Vitcho aurifex Cranislavich	domus (in qua habitat dicta Rada)	pp. 151	in sesterio Sancti Nicole, in territorio illorum de Svieri	a parte montis cum domo Milse adilovich, a parte pellagi cum domo Mathi de Beçia, a parte levantis est via comunis, a parte ponentis cum domo Volche uxoris Sridan	
Vend. Canc., 4, fol. 89v	23-06-1388	Lonussa reclusa Sancti Blasii de foris	Nixa de Nenada	domus lapidea	pp. 260	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Svieri	a parte levantis cum via comunis, a parte montis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Radoslave uxor Bratani mediante strictura comunali, a parte pelagi cum domo Bogoe Certovich	"cum angaridio terreni"
Div. Canc., 28, fol. 4r	20-10-1388	Tuertna uxor quondam Braychi Opacina, Anthonius piliparius et Pribetta aurifex, epitropi Marusse filii quondam Brayci Opacina	ser Dimitrius de Benessa	domus lapidea	pp. 98	in sesterio Sancti Nicole, in territorio comunis	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum Stiepcho de Ribiça, a parte montis cum domo Radoslai Blaginich mediante muro comunali, a parte pelagi cum domo Dobrosancutrana?	"cum angaridio"
Div. Canc., 28, fol. 4v	22-10-1388	Helias Perdevich	Pripçin de Soevich aurifex	domus lapidea	pp. 1100	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Slave de Vole		"cum suo angaridio"
Div. Canc., 28, fol. 8r	02-11-1388	Brata uxor quondam Debreçi Millenovich	Ivanus Bositchovich	domus de macerie	pp. 30	in sesterio Sancti Nicole, in territorio comunis		pp 9
Div. Canc., 28, fol. 17v	11-03-1389	Maroe Camarich et Milce Vendirame tutores hereds Prothchi marinariss	Bochan Milinovich castoldionus et Dincho Tudrovich et Pribillo Ivanovich iudicibus fraglie Sancti Nicolai de Campo, nomine dicte fraternitatis	domus lapidea (dicti pripchi)	pp. 185	in sesterio Sancti Nicole, super terreno communis		"cum angaridio"
Div. Canc., 28, fol. 32r	15-03-1390	Sriedan Dobrinovich et Bolicha eius uxor	Georgius Radosalich	domus lapidea pervula	pp. 150	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Svieri	a parte montis cum Alexio aurifice, a parte levantis cum domo Milse Cepicughia, a parte ponentis cum via comunis, a parte pelagi cum uno casali dicti Georgii	"cum angaridio pro terreno"
Div. Canc., 28, fol. 34v	30-03-1390	Pripchus Parçan et Jurchus faber procuratores Dobrice uxoris quondam Derce fabrii	Radan Boroevich	domus lapide (Radice)	pp. 160	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Maroe Camarich mediante muro comuni, a parte montis via comunis, a parte pellagi cum domo ser Blasii de Sorgo mediante muro comuni	"cum angaridio"
Div. Canc., 28, fol. 37v	23-06-1390	Pripçin Dessoevich aurifex	ser Nicolaus de Gondulla	domus lapidea (ipsius Pripchi), qua domum emit ab Hoyla Predoevich	pp. 1500	in sesterio Sancti Nicole, super terreno Slave de Volle	confinat ex parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Palchi Muçinich mediante cloacha comunali, a parte montis cum via comunis, a parte pellagi cum domo Pribilli Maçallo	pp 4

Div. Canc., 28, fol. 43v	15-11-1390	Miolzin Nachichi (?)	Pripchus Brayachovich marangon	domus lapidea	pp. 650	in sesterio Sancti Nicole, super territorio comunis	a parte montis Miroz homo ? Archiepiscopi, a parte levantis domus Stanche uxoris Petechi manipulli, a parte pelligi domus Hoyod Deich, a parte ponentis via comunis	gross 9
Div. Canc., 28, fol. 48v	23-02-1391	Pasqua Stiepchovich calofatus	Dobrosslavo Bogoevich	domus lapidea	pp. 800	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domus Bogavaç Milçich, a parte montis cum Zivolino Stanisich, a parte pelligi cum domo Helye bastasii	pp4, gross 4, sol 15
Div. Canc., 28, fol. 61r	07-02-1392	Curia (ad petitionem Gini Lessevich quam dictus Gine habet supra bona quondam Stephani de Ribiça debitoris ipsius Gini)	Gin Lessevich	domus lapidea cum uno casalli	pp. 650	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte montis cum domo Petre Sextanovich de Brenno, a parte ponentis cum via comunis, a parte pelligi cum via comunis, a parte levantis cum domo Radiçe Pounsiantia?, et cum domo Radiçe nutritis illorum de Goççe	
Div. Canc., 28, fol. 64r	28-03-1392	Helyas Predoevich et Jurchus botarius et Teurtchus sertor et Bogoevretchovich botarius epitropi Ghinchi spartarii	Dobroslav Bogoevich de Meleda	domus lapidea	pp. 160	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Svieri	a parte pelligi cum domo Paulonii Michocevich de Calamota, a parte montis cum domo Obrad precis? Comunis, a parte levantis cum domo Luche Bogdanich mediante stactura (!), a parte ponentis cum via comunis	gross 9
Div. Canc., 28, fol. 65r	29-04-1392	Cranislavus Zinoevich aurifex	Miloçe marangonus	domus lapidea	pp. 90	super terreno ser Junii de Sorgo	a parte levantis cum domo Stiepchii famuli quondam Marini de Bachicho et cum domo Bogoslavii Zude mediante muro comunali, a parte pelligi cum domo Priboe Dudlovich mediante muro comunali, a parte ponentis cum domo Petchi Quest mediante muro comunali, a parte ponentis cum via comunis	pp 3, gross 3 (i jedna kokoš)
Div. Canc., 28, fol. 69v	07-06-1392	Priboe Dutlovich arcerius	Utiesin ortarius	domus lapidea	pp. 50	in sesterio Sancti Nicole, super terreno ser Zugni de Sorgo	a parte ponentis cum via comunis, a parte montis domus Cranusse aurificis, a parte pelligi domus Velchi Uthechovich, a parte levantis domus Franusse uxor quondam Stchepchi	"cum angaridio"
Div. Canc., 28, fol. 73r	08-07-1392	ser Andreas de Sorgo et Blaxius de Machxi epitropi testamenti quondam Bratiçe filie quondam Goyachi et olim uxoris Stanoie	Radetcho Radanovich	domus lapidea	pp. 250	in sesterio Sancti Nicole	super terreno comunis, penes domum Ivani Ogrea	"cum angaridio"
Div. Canc., 28, fol. 74r	01-08-1392	Pribeç Sextanovich	Radin Hilych	domus lapidea	pp. 730	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis et pelligi cum via comunis, a parte ponentis cum domo Bogoev Bratesich mediante muro communalis a parte montis cum domo Goichus Radoslavi male aurificis	"cum angaridio"
Div. Canc., 28, fol. 74v	XX-XX-1392	Radich Goysich et Miloslava eous uxor	Gorliza uxor quondam Pones et Stanislava neptis ipsius Gerlize	domus macerie	pp. 43	in sesterio Sancti Nicole, prope Sancti Segurati, super terreno comunis	a monte cum domo Gygo Simanc Nichole de Zonchetto, a pelago dicti Nichole, a parte levantis via comunis	"cum angaridio"
Div. Canc., 28, fol. 77v	XX-XX-1392	Milcha uxor Radieni Ninichuchia	Marinus filius ser Junii de Sorgo	domus maceria	pp. 5	in sesterio Sancti Nicole, super territorio comunis	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domibus Petroe Sextanovich de Brenno mediante cloacha, a parte montis cum domo olim Milini Bobogilila marinarii, a parte pelligo cum domo Braychi Blaginich de Vergato	"cum angaridio"
Div. Canc., 28, fol. 84r	24-02-1393	Milan Ginovich faber	ser Simon de Bona procurator Michaelis Zvetanovich dicti de Labona	tres facias minorum eiusdam domus dicti Milan, alia quarta facia est tota dicti Michaelis	pp. 275	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis domus quondam Obrat stacionarii mediante muro comunali, a parte ponentis via comunis, a parte pelligi domus quondam Maroe Chainarich mediante muro comunali, a parte montis domus dicti Michaelis mediante muro comunali	pp 4,5
Div. Canc., 28, fol. 84v	10-03-1393	Curia (ad petitionem Thomusse filie quondam Bratani Martinich olim uxoris quondam Obbradi Suadanovich et nunc uxoris Ivanis Marchovich), ad petitionem aliorum creditorum dicti quondam Obbradi	Miltin de Priboe	domus dicti Obbradi Sriedanovich	pp. 800	in sesterio Sancti Nicole, super territorio Slave de Volle		"cum angaridio"
Div. Canc., 28, fol. 86v	10-04-1393	Blaxius de Radovano et Milçe Vendirame, epitropi quondam Maroe Chamarich, inviciam cum Damiano Marini de Radino, Gine Liessevich et Radino Hylych venditoribus deputatis per Curiam Ragusii (pro satisfaciendo Lucie uxorii dicti quondam Maroe pro eius dote et aliss creditoribus dicti quondam Maroe ac pro	Martolo de Goçe	domus lapidea dicti quondam Maroe	pp. 360	in sesterio Sancti Nicole, super territorio Svele de Volle	a parte levantis cum domo Stefanii Brayachovich mediante muro comunali, a parte montis cum domo quam emit Michael de la Bona a Millan Niegovich fabro mediante muro comunali, a parte ponentis cum Ruga comunis, a parte pelligi cum (quadam domo de lignamine - ubačeno) Ruga comunis	"cum angaridio"

		adimplendo eius testamentum)						
Div. Canc., 28, fol. 94r	XX-XX-1393	Petra uxor quondam Brayan de Nenada et Mater quondam Nixe filii dicti Brayan et Maroe frater dicti quondam Nixe suxxessores in bonis dicti quondam Nixe pro sarisfaciendo Lonusse recluse Sancti Blasii de foris de pretio infrascripte domus empte pet dictam Nixam ab ipsa Lonussa	Nixa Budevich	domus lapidea dicte Lonusse	pp. 100	in sesterio Sancti Nicole	super terreno illorum de Svieri, confinat parte levantis et a parte montis cum viis comunis, a parte ponentis cum domo Radoslave bratari mediante strictura comunali, a parte pelligi cum domo Bogoe Certovich	gross 15
Div. Canc., 28, fol. 93v	23-06-1393	Curia (as petitionem Lonuse recluse Sancti Blasii de foris non fuerat sibi plene de pretio satisfactum nex extabant alia bona dicti Nixe pro solvendo integrum partium dicte domus	Nixa Budevich (Budoevich)	domus (empta a Nixa de Nenada a dicta Lonussa	pp. 185	in sesterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Svieri	a parte levantis et a parte montis cum viis comunis, a parte ponentis cum domo Radoslave bratarii mediante strictura comunali, a parte pelligi cum domo Bogoe Crietovich	"cum angaridio pro terreno"
Div. Canc., 28, fol. 97r	02-08-1393	Nixa condetarius et Radoslava uxor quondam Pribilli fabri, epitropi dicti Pribilli	Radoslav Miloslalich	domus lapidea	pp. 316	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domibus Bratoe Lesevich, a parte montis cum una alia domo quondam dicti Pribilli, a parte pelligi cum platea comunis	"cum angaridio pro terreno"
Div. Canc., 28, fol. 102v	26-06-1393	ser Vitcho quondam Valchi de Resti	ser Climoe frater ipsius	1/2 casale		in sesterio Sancti Nicole, penes domum ser Junii Trippe de Georgio		
Div. Canc., 28, fol. 103v	22-10-1393	Millan Gurinovich et Radoslaus Bogdanich	Guicho Stanisich	duas partes unius casallis quod habunt pro indivisum cum Guicho Stanisich	pp. 200	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	confinat a parte pelligi cum via comunis, a monte cum domo Crasoe Pripchich, a aparte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Obradi nepotis Ivano Ogrea mediante cloacha comunali (Nicolete uxori?)	"cum angaridio pro terreno"
Div. Canc., 28, fol. 110r	17-01-1394	Pascussa Lyboevich	Thomcho Radinovich de Breno	domus masserie	pp. 32	in sesterio Sancti Nicole, sub turri illorum de Menze, in territorio comunis	a parte montis via comunis, a parte pelligi domus Pripcho mercatoris, a parte ponentis via comunis, a parte levantis Mildruch de Vergato et mediante cloacha comuni	gross 6
Div. Canc., 28, fol. 112r	12-05-1394	Stano Dragusinich de Umbra	Palcho Milosavich de Veliarcho	domus lapidea	pp. 80	in sesterio Sancti Nicole	a pelago cum muro domus Ratcho Paulovich, a parte ponentis via comunis, a montis domus Crane Rochoe, a parte levantis cum strictura comunis	gross 23,5
Div. Canc., 28, fol. 123r	26-10-1394	Curia (ad instantiam tutorum heredum quondam Stepchi de Elisto)	Pripcho Gracianovich	domus lapidea (dicti Helye Radin)	pp. 600	in sesterio Sancti Nicole, super territorio ser Junii de Sorgo	a parte pelligi cum domo Alexii aurificis mediante muro comunali, a parte montis cum domo Vaxillii Paulovich mediante muro comunali, a parte ponentis cum via comunis, a parte levantis cum domo Ratchi Chamarich et cum domo Pripchi ortarii et cum domo Magdaluçe mediante muro comunali	pp7, gross 6 (i dvije kokoši)
Div. Canc., 28, fol. 144r	14-11-1395	Curia (ad petitionem epitroporum quondam Mille aurificis)	ser Alvysius de Goççe procurator Ivan Metiglavich	domus lapidea (Helye Radinovich)	pp. 240	in sesterio Sancti Nicole, super territorio comunis	a parte levantis cum domo olim Pauli capellarii mediante muro comunali, a parte ponentis cum via comunis, a parte montis cum uno terreno comunis ubi debet esse via comunis, a parte pelligi cum domo Ivani Metiglavich mediante muro comunali	"cum angaridio"
Div. Canc., 28, fol. 144v	XX-XX-1395	Radulin aurifex et Braycho Bogoyevich epitropi testamenti Radich Radinovich aurificis	ser Clemens de Bodaza	domus lapidea	pp. 120	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis domus quondam Zivchi Daboevich mediante muro comunali sive comuni et cum Pripcho petraro, a parte montis cum via comunis, a parte pelligi una domus lignaminis Radosta uxor Padalli et Boycho Bogoevich aurifici	"cum angaridio pro terreno"

8.2.3. Tablice javno oglašanih kupoprodaja 1417. – 1454. (prema Vend. Canc. 5. – 13.)

Signatura	Datum prvog zapisa prodaje	Prodavatelj	Kupac	Predmet prodaje	Cijena	Približna lokacija	Lokacija nekretnine	Zemljarina
Vend. Canc., 5, fol. 1v	1419-01-04	Nixa filius Gini Liessevich	Petrus Primi dictus Clunovich	domus de lapidibus murata / casale	pp. 1200	in sexterio Sancti Nicolay	iuxta domum infrascripti Petri Primi emptoris dicti Clunovich a parte sirocchali, a parte pelligi iuxta viam comunis et alios fines // iuxta domum dicti Petri Primi emptoris a parte (montis cancell.) pelligi, a parte ponentis iuxta viam comunis, a siroccho iuxta domum dicti Petri emptoris et alios confines	gross 37
Vend. Canc., 5, fol. 6r	1419-02-06	Jurchus Jachussich	Anthoe Braychovich aurifex	domus lapidea	pp. 2000	in sexterio Sancti Nicolay	a parte orientis seu levantis via comunis, a parte montis via comunis similiter, a parte occidentis seu ponentis cloacham comunem, a parte pelligi Pripchus Radollinovich Pribissaus nepos in qua habitat nepos dicti Pripchi	
Vend. Canc., 5, fol. 7r	1419-02-10	Pripchus Radulinovich	Pribissavus quondam Zivchi Radulinovich	domus (quam emit a quondam Petro de Jacussa)	pp. 10	in sexterio Sancti Nicole	de levante confinat cum via comunis, de ponente cum quodam casale quondam ser Luce de Bona partim er partim cum casale sive terreno Bozne uxoris Matchi de Risa mediante strictura comuni, de pelligi cum domo Pribissavi infrascripti, de monte cum domo Anthonii filii Braychi Tintina	

Vend. Canc., 5, fol. 8r	1419-02-13	Jurchus de Jachussa	Anthonius filius Braychi aurifex	domus lapidea	pp. 2000	in sexterio Sancti Nicolai		
Vend. Canc., 5, fol. 11r	1419-03-12	Dabisivus Stanissich aurifex	Jacobus quondam Ruschi de Cotruglo	casale (Dicti Dabisivi)	pp. 500	in sexterio Sancti Nicolay, super terreno illorum de Suira	de levante confinat cum domo filiorum quondam Blasii Çetimancha, de ponente cum via comunis, de monte cum domo Pascoy Vesselchovich, de pellago cum domo Radossavi Nosotte	gross 30 et sol 8
Vend. Canc., 5, fol. 18v	1419-05-20	Jacobus Benevenute	Laurencius Martholi de Goze	domus lapidea	pp. 800	in sexterio Sancti Nicolai de platea	a latere orientis domus Martholi de Goze, a monte domus Radoslavi Turzinovich, a ponente a pelago via comunis	"cum angaridio pro terreno"
Vend. Canc., 5, fol. 20v	1419-06-20	Borna uxor quondam Miotini Cimbich	Millatchus faber	domus de maceria (que fuit de quondam Rachne)	pp. 50	in sexterio Sancti Nicole, prope domum Civchi Marchovich	a parte sirochi est domus fratris Pauli de Georgio ordinis Sancti Dominici, a parte garbini est domus Georgii sartoris, a parte magistri est domus Pripchi marangonii, a parte tramontane est domus Zivchi Marcovich	gross 6
Vend. Canc., 5, fol. 27v	1419-07-31	Georgius zepolarius	Fraternitas Sancti Nicolai de Campo: Ivanus Friedanovich macellatorius castaldoinus fraternitatis Sancti Nicolai	domus de muro	pp. 400	in sexterio Sancti Nicolai de campo	a parte levantis via comunis, a parte montis est domus infrascripte fraternitatis Sancti Nicolai, a parte pellagi est domus Zinichi Pelliparii, a parte ponentis est domus Bogich coniugis Marusse matris Palchi mediante muro comuni	gross 10,5
Vend. Canc., 5, fol. 28v	1419-07-31	Curia civilium	Ivanus Sriedanovich dictus Manar	domus lapidea (que fuit olim Branchi Sriedanovich dicti Camarich)	pp. 660	in sexterio Sancti Nicolai de campo, super territorio comunis	a parte levantis est domus Vechoe petrarii, mediante cloacha comunali, a parte ponentis et austri est via comunis, a parte tramontane est domus Mille Stipolve mediante muro comunali	gross 18
Vend. Canc., 5, fol. 35v	1419-11-18	Staniça uxor olim Milchi Niegusich (et que possidet lectum et bona olim Milchi)	Braichus et Radanus fratres et filii olim Radoslavi Dobrilovich	domus de petra et muro	pp. 250	in sexterio Sancti Nicole	a parte pelagi confinat cum domo Pripchi marangoni, a parte montis cum domo Pribislavi Pervoievich, a parte levantis cum domo Ivano Bosicchovich, a parte ponentis cum via comunis	
Vend. Canc., 5, fol. 40v	1419-12-31	Consul cum curia	ser Clemens de Restis	domus lapidea (que fuit olim Radoslavii Bogdanich dicti Rendich)	pp. 700	in sexterio Sancti Nicolai	de levante confinat confinat cum via comunis, de ponente confinat cum via comunis, de tramontana confinat cum via comunis, et de pellago confinat cum domo Pribislavi Gurienovich	
Vend. Canc., 5, fol. 42v	1420-01-25	ser Matheus Jun. de Gradi solus epitropus quondam ser Michoe sive Martinusius de Baraba	domina Marussa filia quondam ser Iunii de Sorgho et uxor ser Marini Blasii de Gradi	casale (dicti olim ser Michoe)	pp. 5000	in sexterio Sancti Nicolai de platea	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 5, fol. 45v	1420-02-14	epitropi testamenti olim Vitchi Cranisaglich: Ser Visius de Zamagno, Stanus Millich, Pripchus Gratianovich, Zivchus Brodirovich et Stanula uxor olim Vechietani Saglich aurifex	Dobrus et Nicola Marini de Nale	domus de muro et petra (olim Vitchi)	pp. 530	in sexterio Sancti Nicole de platea, super terrenum illorum de Svieri	a parte montis cum domo suprascripti Nicole et Marci fratrum et filiorum olim Nilse de Radilo	" cum angaridio pro terreno"
Vend. Canc., 5, fol. 47v	1420-03-18	epitropi testamenti Maroe Mildrugonich: Bogoslavus Strieseovich, Ivan Utisenovich et Branchus Radosalich	Zivchus Braichovich	domus	pp. 150	in sexterio Sancti Nicole de platea	(intra suos confines)	gross 6
Vend. Canc., 5, fol. 56v	1420-06-13	Braian Nicolich aurifex	Nixa Percovich aurifex	1/2 domus de muro murata (a parte pellagi divisa cum travatura lateris inter eos)	pp. 450	in sexterio Sancti Nicolay, super terreno comunis in secunda ruga Sancti Nicolay	de monte confinat dicta domus cum domo quondam Zivolini Stanissich, de levante confinat cum domo Dobrosavi de Meleta mediante muro comunali, de pellago cum domo Michoy Corisine de ponente cum via comunis	gross 18
Vend. Canc., 5, fol. 59v	1420-07-28	ser Ganze de Poza, procurator Magdalene filie Michaelis de le Bona et relicte olim Bore Redossa	Novachus Pripchovich carpetarius	domus (dicte Magdalene)	pp. 600	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis confinat cum domo Milutini de Priboe quondam mediante muro comunali, a parte ponentis confinat cum via comunis, a parte austri cum domo que fuit quondam Tomchi de la Bona mediante muro comunali, a parte tramontana cum domo qua fuit quondam Martholi de Goze mediante muro comunali	gross 4
Vend. Canc., 5, fol. 62v	1420-08-30	Simchus Petrovich de Insula medii	Radoslavus Dabisinovich	domus de lignamine	pp. 150	in sexterio Sancti Nicolay ultra plateam	de ponente est via comunis, de pellago est domus Radoslavi Nosotta mediante pariete comuni, de monte cum casali Pripchi Cracianovich, de levante est domus Bogdanaç Petrovich albanensis mediante cloacha comunali et alios suos confines	
Vend. Canc., 5, fol. 64v/90	1420-09-29	tutores Radule uxoris olim Nalieschi Purchich: ser Matheus de Gradi, dominus Matheus parvus	Deranus Radosaglich petrarius	domus de muro (domus dicti Nalieschi)	pp. 140	in sexterio Sancti Nicolay	super terrenum comunis, de ponente confinat cum via comunis et prope domum Anthonii filii de Obradi de monte, et de pelago iuxta Dobre Nenoseve	* cum ang - com
Vend. Canc., 5, fol. 65v	1420-10-29	Novach Braianovich	Stanus Illich, procurator Novachui Liesevich	(sua) domus de muro	pp. 650	in sexterio Sancti Nicole, super terrenum de thesaurariorum prope ecclesiam Sanctorum Petri Laurentii et Andree	a parte montis cum domo Novachi Liesevich, a levante confinat cum domo ser Vite et ser Clementis fratrum de Resti, a parte montis cum via comunis, et a ponente cum via comunis	pp 5
Vend. Canc., 5, fol. 67v	1420-11-26	Branislavus lapicida, solus epitropus per mortem aliorum epitroporum quondam Vitchi Martinovich	Anthoius Cranisaglich aurifex	domus (quondam Vitchi Martinovich)	pp. 60	in sexterio Sancti Nicolay, prope ecclesiam Sancti Sigurati	(intra suos confines)	pp1

Vend. Canc., 5, fol. 73v	1421-02-24	Guichus Radinanich pellilaç	Stanusa filia dicti Guichi et uxor Ratchi Pribilovich	(sua) domus de petra	pp. 400	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis confinat cum ruga comunis, a parte ponentis cum domo Milçini Merchagl, a parte pelagi cum domo Bogossavi Obravich, et a parte montis cum Ruga comunis	gross 20
Vend. Canc., 5, fol. 82v	1421-04-21	Consul cum curia	Radanus Radosalich per se ac Braychus fratres	domus de mazeria (Pribisavi)	pp. 171	in sexterio Sancti Nicolai	Braychus Drasoevich a latere superiori et Miochum Negussich a latere inferiori	pp 9
Vend. Canc., 5, fol. 85r	1421-05-29	ser Clemens Vlachi de Restis	Ratchus Pribilovich	domus lapidea (que fuit Radossavi Bogdanich)	pp. 914	in sexterio Sancti Nicolai	ab oriente seu levante via comunis, ab occidente seu ponente via comunis similiter, a tramontana va comunis et a pelago domus Pribisavi Guirenovich mediante muro comunali	pp2, gross 2
Vend. Canc., 5, fol. 98r	1422-03-02	Bogdan et Milthos fratres de Breno de Celopech, filii et heredes quondam Priboe Tholisevich	Nixa Bogancich Zeglusnich	1/2 domus (que fuit olim Dobruy Clapcich)	pp. 175	in sexterio Sancti Nicolay a latere montis	confinat cum ecclesia Sancti Viti et latere platee comunis cum alia dimidia dicte domus in qua presentaliter habitat Ivanis et Nixa filii Bogavaçii Zeglustinich et super via comunis	
Vend. Canc., 5, fol. 117v	1422-12-04	magister Vellichus Obradovich	Laurencius Marth. de Goçe	domus lapidea	pp. 300	in sexterio Sancti Nicole	a monte cum domo de Bogeini Bogoevich, ex parte pellagi cum domo Dabrasavi Raichich, ex parte ponentis cum domo Dobrassini marangonis mediante una qualchs (!) comunali, ex parte levantis cum via comunis	gross 6
Vend. Canc., 5, fol. 118v	1422-12-06	Curia	Desinus Nicolich	domus (Ratchi Camarich)	pp. 399	in sexterio Sancti Nicolay, super terrenum quod fuit quondam ser Junii de Sorgo		
Vend. Canc., 5, fol. 120v	1422-12-05	Curia	ser Matheus et ser Marinus de Gradi fratres	domus (Ratchi Comarich)	pp. 399	in sexterio Sancti Nicolay, super terrenum illorum de Suiri	de levante cum via comunis, de ponente cum domo Pripchi Cracianovich, de pelago cum domo quam tenet fratres predicatorum, de monte cum domo Pripchi ortarii	"cum angaridio pro terreno"
Vend. Canc., 5, fol. 123v	1423-02-07	Curia	Guichus Radosalich dictus Castrath	domus de muro cum casale (ipsam domum quod casale fundamenavit et muravit dictus Petrus et quam domum cum casalii predicto idem Petrus emit a Nixa Ghinovich)	pp. 1500	in sexterio Sancti Nicole	iuxta domum magnam dicti Petri cum omnibus suis juribus et pertinentiis et cum muro comunali quod est inter ipsam domum vendita et casale et dictam domum magnam dicti Petri usque ad cupas	
Vend. Canc., 5, fol. 124v	1423-02-11	Curia	Braichus Glighievich	domus de muro (dicti Bogdani)	pp. 700 gross r	in sexterio Sancti Nicole, prope ecclesiam Sancti Sigurati sive Transfigurationis		gross 8 (komuni), gross 6 (crkvi)
Vend. Canc., 5, fol. 130r	1423-03-08	Petroe Paulovich tabernarius	Radienchus Milosevich becharius	(sua) domus de macerie qua ipse muravit cum muro anteriore et posteriore	pp. 150	in sexterio Sancti Nicolay, super territorio comunis	a parte montis cum domo alia dicti venditoris, a parte pelagi cum domo Regoslavi vetrari, a parte ponentis cum via comunis, a parte levantis cum domo Mariçi becharii mediante strictura	gross 9
Vend. Canc., 5, fol. 133v	1423-04-11	Curia	ser Junius et ser Marinus quondam ser Luce de Bona (fratres)	domus de muro (dicti Stiepchi)	pp. 1320	in sexterio Sancti Nicole, ultra plateam in ruga Sanctorum Petrii, Laurenti et Andree prope domum Mathey de Bizea, ex opposito videlicet casalis quod est iuxta domum dicti Mathei	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 5, fol. 133v	1423-04-11	Curia	ser Junius Luce de Bona	domus de muro (dicti quondam Radovani)	pp. 808	in sexterio Sancti Nicole, ultra plateam	(intra suos confines)	"cum angaridio consueto"
Vend. Canc., 5, fol. 135v	1423-04-29	Cranissa petrarius, solus epitropus per mortem aliorum epitroporum quondam Vitchi Martinovich	Ratchus Ratçich dictus Bataluga marangon	domus, "cassa de piere una sul terren de Biasio di Radovan"	pp. 50	apresso de Sancto Segurato	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 5, fol. 138v	1423-05-10	Curia	Stephanus de Nale	domus (dicti quondam Nalichi)	pp. 1401	in sexterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 5, fol. 144v	1423-05-30	Curia	ser Junius Lu. de Bona	1/2 domus (dicti Ruschi), alia medietas Matchi eius frater	pp. 130	in sexterio Sancti Nicolay	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 5, fol. 146v	1423-07-01	Curia	ser Junius Lu. de Bona	domus de macerie (que fuit dicti Zuichi Caravida)	pp. 70	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis penes domum Colende Carnetich	(intra suos confines)	"cum angaridio suo"
Vend. Canc., 5, fol. 147v	1423-08-05	Curia	Dominus Matheus Gasolo dictus Pizolo	domus lapidea (dicti quondam Milovani)	pp. 600	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis	(intra suos confines)	"cum angaridio solito"
Vend. Canc., 5, fol. 154v	1423-09-20	epitropi testamenti Bide uxoris olim Simchi Naliescovich: Dominus Marinus Petronella et Stancha uxor Budaç Pripchovich	Nixa de Milsa Çepichuchia	1/2 domus pro indiviso cum emptore infrascripto (quam dimidiam domum dictus olim Franchus in suo testamento reigit dicte Rade uxor)	pp. 50	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis, prope domum Radossavi Zutchovich mediante muro comunali	(intra suos confines)	"cum angaridio suo"
Vend. Canc., 5, fol. 158v	1423-10-24	thesaurari Sancte Marie, epitropi testamenti quondam Zive de Sorento: ser Johannes de Volço, ser Blasius de Sorgo, ser Matheus de Gradi	ser Vite et ser Clemens de Resti	terrenum sive casale, dicte epitrope, passibus tribus		in sexterio Sancti Nicole	a parte tramontane et ponentis cum viis publicis, a parte levantis cum domibus ditorum conductorum, et a parte austri sive pelagi cum domo Radossavi Merghiza	"sine angharidio"

Vend. Canc., 5, fol. 159v	1423-11-03	epitropi testamenti Radule uxoris quondam Radossavi Perana et filie quondam Osroe sutoris: don Blasius de Stancho, ser Marinus Ja. de Gondola, Johannes de Marco	Ratchus filius Bogdani Radovanich	domus lapidea (dicte quondam testatricis)	pp. 300	in sexterio Sancti Nicole	a parte montis confinat cum domo infrascripti emptoris, a parte ponentis cum via comunis, a parte pelagi cum domo Radule uxoris quondam Pircum de Calamotha, a parte levantis cum cloacha	"cum angaridio"
Vend. Canc., 5, fol. 163v	1423-12-30	epitropi testamenti quondam ser Marini Bla. de Gradi: ser Dobre de Binzola, ser Matheus et ser Marinus fratres de Gradi	ser Rafael Marini de Goze et fratres, procurator ser Nicole et ser Johannis Ellie de Saracha fratrum	casale (quondam ser Marini), quod alias per ispisu ser Marinum emptum fuit ab epitropo quondam Mathoe de Baraba	pp. 5100	in sexterio Sancti Nicolai de platea	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 5, fol. 166v	1424-01-08	ser Goce de Palmota et presbiter Georgius Maraçi de Papa, ad presens habitator Ragusii tamquam procuratores Marie uxoris Petri Busixi	Ratcho Bositchovich	domus	pp. 80	in sexterio Sancti Nicolai	ultra plateam	
Vend. Canc., 5, fol. 178r	1424-04-11	Petrus Rubinus	Volchaçius Pomenovich taremaris	(sua) domus de muro partim et partim de macerie	pp. 120	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis cum uxore Stoisius Classini, et a parte ponentis cum via comunis, a parte montis cum Vladna Boghisina, et a parte gerbini cum heredum Miche marinarii	gross 8
Vend. Canc., 5, fol. 181r	1424-04-26	tutores Raduse uxoris olim Dimitri aurificis: Radossavus Zivtchovich, Antoe Butchovich et Guichus Rughich	Çevetchus Vlachanovich	domus de muro (quondam Dimitri)	pp. 220	in sexterio Sancti Nicole, prope domum Miltini de Priboe	(intra suos confines)	"cum angaridio"
Vend. Canc., 5, fol. 193v	1424-07-21	tutores filorum heredum quondam ser Marini de Georgio: ser Nicola, ser Blasius, ser Johannes, ser Jacobus Ma. de Georgio	ser Bartolus Marini	domus de muro	pp. 2200	in sexterio Sancti Nicole de platea, super terrenum illorum de Sfierique (!)	a parte ponentis cum via comunis, a parte montis cum domo Obradi Arsuti mediante muro comunali pro quanto se extendit altitudo domus dicti Obradi, a pelago cum domo Luxe Veselcovich mediante muro comunali pro quanto se extendit dicta domus vendita, a parte levantis cum cloacha comunali	pp2, gross 2
Vend. Canc., 5, fol. 195v	1424-09-20	Dominus Matheus Gasolo dictus Pizolo	Bartolus Marini	(sua) domus lapidea, que domus fuit Milovani Siumaçich, et quam domum ipso domino Matheus emit et sibi rendita fuit per curiam	pp. 670	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis	(intra suos confines)	"cum angaridio suo"
Vend. Canc., 5, fol. 202v	1425-02-09	Curia	Laurentius et Thomas fratres et filii quondam ser Martoli de Goze	casale (olim Vitchi et Angeli)	pp. 400	in sexterio Sancti Nicole	prope domus Stane Iliich	gross 18
Vend. Canc., 5, fol. 204v	1425-02-17	Radula uxor quondam Pierchuni de Calamota, possidens lectum et bona	Vlachota Iliich de Calamota	domus (dicti Pierchi)	pp. 200	in sexterio Sancti Nicolai, ultra plateam	(intra suos confines)	"cum angaridio solito"
Vend. Canc., 5, fol. 210v	1425-04-07	Marcus Bogdinovich	Bartolus Marini et Paulo Martini Sotiis	dua domus de muro contiguas	duc 700	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis cum domo quondam Marini de Ponzio mediante cloacha comunali, a parte montis cum domo heredum Obradi Sandagl mediante muro comunali, a parte ponentis et austri cum viis publicis	gross 2
Vend. Canc., 5, fol. 211v	1425-04-14	Simon Tartarus bastasius	ser Blasius Mathei de Georgio	(sua) domus de muro, quam domum ipse Simon alias emit a successoribus bonorum et epitropis testamenti olim Mile Goiacovize de Chinaza prout de dicta emptores ipsius Simonis apart in libro venditionum	pp. 120	in sexterio Sancti Nicole, apud Sanctum Sicuratam super terreno comunis	infra suos confines	"cum angaridio"
Vend. Canc., 5, fol. 219v	1425-07-12	don Antonius Georgi de Durachio	Marcus Maroevich, procurator Drasule, filie quondam Paunii de Calamota, exoris ipsius	domus lapidea (Antonii)	pp. 450	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte levantis via comunis, a parte montis Bogdanus capellanus, a parte pelagi ser Lampre de Zrieva mediante muro comunali, a parte ponentis Ivan Metiglavich	gross 21

Vend. Canc., 5, fol. 221v	1425-07-28	Juroe Radulinovich marinarius	Ostoia Radillonich molinarius	(sua) domus de muro cum creta, que domus fuit olim de macerie et fuit donata dicto Juroe per Radossavam uxorem suam (1426-10-24) et quam domum dicta olim Radosava emerit a Stana uxoris olim Ivani Ogica (1394-05-15) et quam domum ipse Juroe postea muravit conecta prout eadem presens	pp. 170	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis, prope domum Radossavi Zurchovich	a parte ponentis cum via comunis, a parte montis et pelagi et levantis cum suis confinibus	gross 9
Vend. Canc., 5, fol. 224v	1425-08-30	Zutchus Radosaglich	Ratchus filus Bogdani Radovanich dictus Grando	domus, quam ipse Zivtchus emit ab epitropis ultra testamenti olim Vidne filie Pribis tabernarii (1415-10-05)	pp. 120	in sexterio Sancti Nicolai	a parte levantis cum domo Ivani petrari, a parte pelaghi cum domo Ruschi cartepatrii, a parte ponentis cum via comunis, a parte montis cum domo Radmani tabernarii	"cum angaridio pro terreno"
Vend. Canc., 5, fol. 225v	1425-10-08	ser Blasius quondam Ma. de Georgio	ser Martolus de Zamagno	(sua) domus de muro, quam dicti ser Blasius emit a Simone Tartario	pp. 140	in sexterio Sancti Nicole, apud Sanctum Sicuratum super terreno comunis	a parte levantis cum via comunis, a ponente cum domo Radosavi bastasii mediante cloacha comunali, a parte montis cum domo Thomusa Novacova et a parte pelagi Radule Botrova et Radich Vitich	gross 7
Vend. Canc., 5, fol. 239r	1426-07-31	Curia (ad petitionem Nicole de Lone)	Paschoe Radichievich	domus (dicti Bogoe)	pp. 150	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	a parte levantis cum strictura comunali, a parte montis cum domo Radini Iliich, a parte ponentis cum via comunis, a parte pelagi cum domo Radaç Hostoich dicti Subaç	gross 10
Vend. Canc., 5, fol. 249v	1426-10-26	don Blasius de Stanche	Radissavus Sanchovich	domus de muro (don Blasii)	pp. 350	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	a levante cum domo Bartoli Marinzi mediante cloacha comunali, a monte cum domo Radule uxoris quondam Perchini de Calamota, a gerbino cum Pripcho Radosaglich de Breno, a ponente cum via comuni	"cum angaridio"
Vend. Canc., 5, fol. 251v	1426-10-29	Mileta Crancovich	Dobrassinus Draxinovich	1/2 domus de muro pro indiviso que ad eum spectat domus Milete et Radule uxoris Dobrassini	pp. 240	in sexterio Sancti Nicole, penes domum Radossavi sertoris	(intra suos confines)	"cum angaridio spectantur dimidiam domum"
Vend. Canc., 5, fol. 256v	1427-01-23	Mirosavus Muchovich que vocatur Mirchus, petrarius	Volcaçic Dabisinovich dictus Mura	(suo) casale sive terrenum (...cum lapidibus et calce)	pp. 500	in sexterio Sancti Nicole ultra plateam	a parte levantis cum domo ser Georgi de Goze mediante cloacha comunali, a parte ponentis cum via comuni, a parte austri cum domo Mile Ivanchove, a parte tramontane cum domo Nixe Cepichuche mediante muro comunali	gross 21
Vend. Canc., 5, fol. 257v	1427-02-09	Stipan Nicolich olim vilicus ser Blasii de Sorgo in Gravosio	ser Laurentius Bla. de Sorgo	domus de maceria et lignamine	pp. 150	in sexterio Sancti Nicole, supra monasterium fratrum minorum	infra suos confines	* cum ang - pro terreno - com rag
Vend. Canc., 5, fol. 261v	1427-04-06	Consul cum curia (ad petitionem et instantiam ser Michaelis de Croxi)	Andrea Jurgeovich (Raianus Nuglievich bastasii cancell.)	domus (quondam Andree debitoris)	pp. 180	in sexterio Sancti Nicolai	intra suos confines	"cum angaridio"
Vend. Canc., 5, fol. 264v	1427-04-14	Curia (ad instantiam ser Michaelis de Croxi)	ser Johannes quondam Bla. de Luca	domus (quondam Miladini)	pp. 340	in sexterio Sancti Nicolai, prope domum Pribisavi Pochertla et unius alterus domus filie ipsius Miladini in dicto sexterio prope domum Raichi filius ipsius quondam Miladini a parte superiori versus murus comunis	(intra suos confines)	gross 8
Vend. Canc., 6, fol. 2v	1428-03-30	Radin Ilich	Maroe de Misglien	domus de muro ipsius Radini in qua est cisterna	pp. 3000	in sexterio Sancti Nicole	a parte ponentis via comunis, a parte montis domus Radane et filiorum, a parte levantis domus magna ipsius venditoris, a parte pelagi domus Milaç Zupinovich	gross 14
Vend. Canc., 6, fol. 6r	1428-04-31	Curia (ad petitionem ser Ruschi procurator nomine patris sui ser Nicole Pe. de Poza)	ser Nicola Pe. de Poza	domus (dicti Nixe Jurgeovich)	pp. 300	in sexterio Sancti Nicole de campo, apud domum Michoe Slobradovich	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 6, fol. 13r	1428-06-25	Curia (ad petitionem ser Petri et ser Marini fratres de Luchari)	Petrus de Luca	domus lapidea (dictus Drocham)	pp. 1200	in sexterio Sancti Nicolai	a parte pelagi cum domo Jacobi de Cotruli et fratrum, a parte montis cum olim Bartholi Marinze	gross 30
Vend. Canc., 6, fol. 13v	1428-06-26	Desin Nicolich	Pervula uxor sua	domus lapidea de muro qua ipse laboravit et muravit	pp. 10	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Stanus Illich mediante muro comunali	pp4, gross6
Vend. Canc., 6, fol. 20v	1428-11-14	ser Pasqualis de Sorgo	ser Damianus de Sorgo eius frater	1/2 domus (ser Vite de Resti), quam habet pro indiviso cum fratre suo ser Clemente de Resti, in qua ad presens habitat ser Andreas Jo. de Volzo et alii	pp. 70	in sexterio Sancti Nicole, penes domum ser Georgi de Goze	(intra suos confines)	

Vend. Canc., 6, fol. 31v	1428-12-31	Curia (ad petitionem ser Theodori de Prodanello ac successoris bonorum ser Johannis eius filii)	ser Marinus Mi. de Restis	domus (Mirosavi Miconich)	pp. 300	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	infra suos confines	gross 9
Vend. Canc., 6, fol. 35v	1429-01-26	Mileta Crancovich	Dobrasinus Drasinovich	1/2 domus de muro in divisa inter ipsos Miletam et Radulam	pp. 240	in sexterio Sancti Nicole, penes domum Radossavi sartoris	(intra suos confines)	"cum angaridio ad ipsam dimidiam domum"
Vend. Canc., 6, fol. 42v	1429-02-16	Petrus Primi	Pribissavus Radulini	domus de muro (ipsius Petri)	pp. 5500	in sexterio Sancti Nicole, prope domum Guichi castrat	a parte pelagi et a parte ponentis via comunis	"cum angaridio pro terreno"
Vend. Canc., 6, fol. 44v	1429-02-16	Pribissavus Radulini	Petrus Primi	2 domus de muro ("vendidit unam ex duabus suis domibus")	pp. 2500	in sexterio Sancti Nicolai	a parte montis confinat cum alia domo dicti Pubissavi mediante muro comunali, a parte pelagi cum domo Thesaurariorum Sancte Marie affictata Illie de Poza, et a parte levantis cum via comunis	"liberam et francham ab omnio angaridio"
Vend. Canc., 6, fol. 50r	1429-04-31	Curia (ad instantiam et petitionem infrascriptorum epitroporum Pauli Martinovich)	Radossavus Utisenovich pro Antonio Dobrosalich	duae domus de muro quas alias emerunt pro indivisa Bartholus Marini et Paulus Martinovich	pp. 1870	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis cum domo quondam Marini de Ponzio mediante cloacha comunali, a parte montis cum domo heredum Obradi Sandagl mediante muro comunali, a parte ponentis et austri cum viis publicis	pp 2
Vend. Canc., 6, fol. 57v	1429-06-15	Curia (ad instantiam et requisitionem abbatis Johannis de Durachio procuratoris commissorum testamenti Mathei Michaelis)	Nixa de Lone	domus lapidea (quondam Matchi Michaelis)	pp. 450	in sexterio Sancti Nicolay	(intra suos confines)	"cum angaridio"
Vend. Canc., 6, fol. 59r	1429-06-31	Curia (ad instantiam et requisitionem heredum quondam ser Nicolay et ser Simoenis de Goze)	ser Marinus et ser Matheus fratres Ju. de Gradi	domus (quondam Zurcho et Milosii quondam Branchi de Nenada)	pp. 200	in sexterio Sancti Nicolay	a levante via comuna, a ponente domus dom Nalchi /prazno/ mediante cloacha comunali, ab austro domus Georgii Stous mediante trabatura comunali et de tramontana domus monasterii predicatorum fratrum mediante muro comunali	gross 8,5
Vend. Canc., 6, fol. 67r	1429-10-17	Curia (ad instantiam et requisitionem ser Marini Ju. de Georgio)	Georgius Progonovich sartor	domus (Franchi Bochichievich)	pp. 550	in sexterio Sancti Nicolay	(intra suos confines)	"cum angaridio"
Vend. Canc., 6, fol. 70r	1429-12-29	ser Marinus quondam ser Luce de Bona	Stipchus de Braiach	(eius) domus cum dimidia contiguas, fuit quondam Stiepchi de Brarach)	pp. 5	in sexterio Sancti Nicolay, in contrata sanctorum Sanctorum Petri, Laurenti et Andree	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 6, fol. 71v	1429-01-10	ser Michael de la Bona	ser Martolus et Stefanus de Zamagno patronus Nichole Bogdanovich dicto Biusich	(eius) domus de muro	pp. 700	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis cum via comunis, et a parte pelagi cum via comunis, et a parte ponentis cum domo Prison? Nicolo Griminich et a parte tramontane cum domo Petrusse uxoris Medoe Giurgevich	gross 10
Vend. Canc., 6, fol. 74v	1430-01-21	Nicola Radini Illich	Marinus de Misiglien et Martouls eius frater absens	(eius) domus de muro que venit sibi in partem cum Illia eius frater + divisionem inter se - in diversis cancellarie sub die 1429-03-09	pp. 3800	in sexterio Sancti Nicole	cum suis confinibus	gross 27
Vend. Canc., 6, fol. 78r	1430-03-12	Curia (ad petitionem ser Nicole Jo. de Poza et ser Stephani de Zamagno epitroporum Malice matris dom Thomchi)	Luca Braychi dictus Debon	domus de muro (dicti Gradoe)	pp. 222	in sexterio Sancti Nicolai	a parte montis cum domo Bogrini cursoris, a parte austri cum domo Stiepchi Stetiliosovich, a parte ponentis cum via comunis, et a parte levantis cum domo Vochoie manipolis et Braychi simarotoris mediante cloacha comunali	gross 9
Vend. Canc., 6, fol. 82v	1430-05-12	tutores Amicole filie Giuchi Pilliparii: dom Blaxius Stanchi, Nicola de Lone, Johannes Marci, Lucas Braychi et Ivan Utisenovich	Pribissavus Radulini et Simchus Glavich (pro Boycho Nenchovich principale emptore dicte domus)	domus (dicti quondam Guinchi Pilipari), que venit in partem Amicole filie dicti Guichi	pp. 3000	in sexterio Sancti Nicolai	a parte levantis confinat cum via comunis, a parte ponentis cum domo Radossavi Zivetchovich mediante cloacha comunali, a parte tramontane cum domo Georgii cimatoris, et a parte austri cum via comunis	gross 21
Vend. Canc., 6, fol. 84r	1430-05-14	Marussa filia quondam Zivoe /prazno/	Stiepanus Grubacevich marangonus	1/2 domus (in qua habitat)	pp. 80	in sexterio Sancti Nicolai	a parte pelagi cum domo Alegreti marangoni, a parte montis cum reliqua medietatis domus ipsius Marusse suprascripte, a parte levantis cum domo Nicole sartoris, et a parte ponentis cum via comunis	pp 1
Vend. Canc., 6, fol. 106v	1431-03-17	Dobra relicta quondam Cranchi Voichinich	ser Jacobus de Georgio	(eius) domus de muro	pp. 300	in sexterio Sancti Nicolai	a parte montis cum domo Mladini Garbich bastaxii, a parte pelagi cum domo Stanule uxoris quondam Miche becarii, a parte ponentis cum via comunis, et a parte levantis cum Petcho Medoevich mediante strictura	gross 8
Vend. Canc., 6, fol. 107v	1431-03-24	Curia (ad petitionem ser Damiani de Menze)	Rudissavus Bogdanovich faber	domus (ser Bosidari)	pp. 170	in sexterio Sancti Nicole, prope domum Volca mura	(intra suos confines)	gross 6
Vend. Canc., 6, fol. 109r	1431-04-03	Jacobus quondam Milladini	Johannes condam Ruschi de Cotrugli	(eius) domus de muro	pp. 303	in sexterio Sancti Nicolay, prope domum Pribissavi Pachertla et unius alterius domus dicti quondam Miladini positam in dicto sesterio prope domum Raychi fratris quondam ipsius Miladini, a parte superiori versus murum comunis	(intra suos confines)	gross 8

Vend. Canc., 6, fol. 110v	1431-04-12	Georgius Radosaglich	Luca filius eius	tres domunculas suas contiguas domus	pp. 1500	in sexterio Sancti Nicole, super terreno illorum de Sueri	(intra suos confines)	gross 30
Vend. Canc., 6, fol. 110r	1431-08-10	tutores Illie Radini Illych: Antoe de Butcho et Guichus Matich	Pascoe Radichievich	pars domus de maceria (que domus est de brachiis quatuor cum dimidio ab illa confinat cum domo Paschoe Radichievich), divise per tutores heredum Nicole Radini olim frater dicti Illie et tutores ipsius Illie que venit in parte ipsi Illie	pp. 70	in sexterio Sancti Nicole	ab austro, ad tramontanam, et a ponente ad levantem cum resto suo, videlicet in latitudine	"cum medietate angaridii"
Vend. Canc., 6, fol. 127v	1431-08-14	magister Johannes Gasuli nepos Mathei Pizoli (quondam presbiter)	ser Stephanus de Zamagno et Maroie Radonamich dictus Ptich procuratores Braychi Gliuboevich	(eius) domus de muro, quam domum sibi reliquit per testamentum dictus presbiteri Matheus eius barbaranus	pp. 800	in sexterio Sancti Nicolai, super territorio Sancti Securati	a parte pelagi cum domo Marusse filie Radonio ortulani, et a parte ponentis cum domo Stane Perschone et eius filii Maroie, et a parte montis cum via comunis, et a parte levantis cum via comunis	"cum agaridio"
Vend. Canc., 6, fol. 132v	1431-12-06	Curia (ad instantiam epitroporum Pauli Martinovich, videlicet ser Georgii Dla. de Goze, ser Stephani de Zamagno, Stanus Illich et Stanusse Vasiglievich	Pascoe Radichievich	domus (ser Bartholi Marini)	pp. 800	in sexterio Sancti Nicolai de campo	(intra suos confines)	"cum angaridio"
Vend. Canc., 6, fol. 142r	1432-02-07	Nixa de Lone	gastaldiones fraternitatis Sancti Salvatoris, et Sancti Petri, et Sancti Antonii: Vlatchus Bogdanovich, Nicolas de Nale et Marino de Misglien	domus lapidea (que fuit Matchi Michaelis)	pp. 600	in sexterio Sancti Nicolai	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 6, fol. 143r	1432-02-11	Pribna uxor quondam Nixe de Budoie	Antoie Cranislavich aurifex	domus de muro, que fuit dicti eius viri	pp. 1000	in sexterio Sancti Nicole	a parte tramontane cum via comunis, a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Tucidne (?) uxoris Milos mediante cloacha et a parte austri cum domo Radani de Malfo	gross 14
Vend. Canc., 6, fol. 148v	1432-04-24	Radossavus Petcovich de Breno	Hostoya Martinovich	domus de muro	pp. 200	in sexterio Sancti Nicole	a parte austri cum Zivcho Chastrato, a parte montis cum domo Radossavi canonicus, a parte levantis cum domo Radossavo Bogdanovich fabro et a parte ponentis cum suis confinibus	gross 20,5
Vend. Canc., 6, fol. 160r	1432-06-25	Franchus Comarich	Hostoya Stridanovich	domus de lapidibus et maceria	pp. 120	in sexterio Sancti Nicole	a levantis domus Petar Conzar, a ponente domus Nicole pertoris, a tramontana domus Pauchi Bieda petrarii, a meridie domus Pribii Chothoranin	pp 6
Vend. Canc., 6, fol. 167v	1432-07-31	thesaurarii Sancte Marie: ser Matchus de Gradi et ser Paladinus de Gondola vicetexauraris mensualis epitropi testamenti Milcham Radossalich	Officiales fraternitatis presbiterorum: dominus Matheus de Georgio canonicus ragusii et dominus Marchus Martini de Zupana	domus (quondam Milcham)	pp. 150	in sexterio Sancti Nicolay, circa ecclesiam Sancti Securati	(intra suos confines)	"cum angaridio pro terreno"
Vend. Canc., 6, fol. 168v	1432-08-23	epitropi testamenti Zivchi Brodarovich et tutores heredum dicti Zurchi: Ratchus de Menze, Marinus de Bizia et Zivchus Marchovich	Orsula filia dicti Zivchi Brodarovich et uxor Jacxe filii Mathey de Bizia	domus lapidea (quondam Zivchi)	pp. 1900	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis cum via comunis, a parte montis cum una alia domus heredum dicti quondam Zivchi, a parte ponentis cum domo Giurchi Masnich, a parte garbini cum via comunis	"cum angaridio pro terreno"
Vend. Canc., 6, fol. 169v	1432-09-16	ser Junius Luce de Bona	Radogna Vuochosalich	domus de muro (que domus fuit ipsa Radani Marich empta a curia civili)	pp. 1100	in sexterio Sancti Nicole, ultra plateam, super rugam fabrorum	(intra suos confines)	"cum angaridio consueto"
Vend. Canc., 6, fol. 173v	1432-10-10	Dobrossavus Mergich stazonarius gener condam Maroe Chamerich ut solus epitropus testamenti dicti quondam Maroe	Luca de Braycho	1/2 domus de muro	pp. 600	in sexterio Sancti Nicole, prope ecclesiam Sanctorum Petri, Laurenti et Andree, super territorio comunis	a parte montis cum Pribissavo Cosinir, a parte levantis cum domo ecclesie Sanctorum Andree, Petri et Laurenti, a parte pelagi cum reliqua parte dicte medietatis domus vendite, a parte ponentis cum via comuni	30 gross
Vend. Canc., 6, fol. 176r	1432-11-13	Curia (ad instantiam ser Johanne de Volzo, tutor et heredum Nicole Radini)	Paschoe Radichievich	1/2 casale (quondam Nicole Radini), que pervenit in parte dicti Nicole	pp. 70	in sexterio Sancti Nicole, prope Sancta Securatum,	a pellago infrascripti Pascoe Radosevich emptor, a ponente via comunis, a montis domus Nicole Cessala bastasius, a levante domus ser Petri de Menze mediante cloacha (cancell.)	"cum angaridio"
Vend. Canc., 6, fol. 184r	1433-12-27	Curia (ad instantiam ser Thoma de Bona et ser Nicole et Luce Jo. de Caboga)	ser Thomas et Ser Zupanus fratres de Bona	domus (quondam Brathossavi)		in sexterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	

Vend. Canc., 6, fol. 189v	1433-01-18	rector ser Andreas de Bonda cum suo parvo consilio	Camerarii comunis: ser Matheus de Georgio, ser Jacobus de Sargo, ser Lucas Junii de Bona	1/2 domus (olim Maroe Camarich)	pp. 450	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 6, fol. 192v	1433-02-12	epitropi testamenti quondam Stoyaz Mergich: dom Juschus Givchovich et Radossavus Turcinovich, Pribius Brathanovich et Fiorius Radosav Turcini	ser Marinus Machi de Tani	domus de muro (quondam Stoyaz)	pp. 1300	in sexterio Sancti Nicole, cum domo Radin capellarii et cum domo heredum Zivchi Brodarovich, et cum domo Giurchi Masnich, et cum via comunis sive dicte domui	(intra suos confines)	gross 18
Vend. Canc., 6, fol. 194r	1433-02-31	Curia / ser Junius de Calich, procurator nomine Nixe Turcinovich	Nixa Turchinovich et Nicola de Zivolino	casale (dictorum quondam ser Nicola et ser Johannis Illie de Saracha)	pp. 8000	in sexterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 6, fol. 196r	1433-03-11	tutores Milche relicte Radossavi Stancovich et Radule eius filie: ser Johannes Mi. De Lucaris, ser Lucas Braychovich	Florius Radossavi Turcinovich	domus (Milche et Radule), que domus contigua est altri domui minori dictarum matris et filie	pp. 160	in sexterio Sancti Nicole, prope Sanctam Siguratam, et prope domum Radich Vitich	(intra suos confines)	gross 3
Vend. Canc., 6, fol. 202v	1433-04-28	Thesaurarii Sancte Marie: ser Matheus de Gradi et ser Marinus de Lucaris vicetexauraris mensualis, epitropi testamenti Michoe Qualoevich	Nicola de Braycho	domus (quondam Michoe)	pp. 274	in sexterio Sancti Nicole, prope domum Petri Tarcich	(intra suos confines)	gross 9
Vend. Canc., 6, fol. 203v	1433-05-01	Millaz Bogoevich dictus Rupien, cum consensu presentia et voluntate Christofori et Nicole filiorum dicti Millan	Michus Marini Zizerovich	(eorum) domus	pp. 185	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis, cum domo Vochaz Mura, a parte ponentis cum via comunis, a parte austri cum via comunis, a parte tramontane cum domo Michoz Zizerovich	gross 18
Vend. Canc., 6, fol. 210v	1433-06-17	Bogolin filius quondam Nixe Mechaglievich	Radossavus Utisenovich aurifex	1/2 domus que data fuit in dote Cathusse matris ipsius Bogolin quando se maritavit cum dicto Nixa // 1/4 domus predictam	pp. 475	in sexterio Sancti Nicolai	a parte levantis confinatur cum via comunis, a parte montis cum Radossavo Utisenovich, a parte ponentis cum domo Michoz Stoychovich et Stipchi Nalischovich, et a parte pelagi cum domo Anisse uxoris Sotchi mentoris	gross 15
Vend. Canc., 6, fol. 21?	1433-06-31	Curia (ad petitionem Limboe Stoychovich suo nomine et tamquam procuratoris Stoissave eius uxoris et sororis quondam Dobronoy)	Rayanus Miloevich fontecarius	domus	pp. 220	in sexterio Sancti Nicole	intra suos confines	
Vend. Canc., 7, fol. 7v	1433-07-23	epitropi testamenti Ser Matchi Rafaelis de Goze: ser Martolos de Binzola, ser Georgius de Goze, ser Nicola Marini de Caboga	ser Gozcus Raphaelis de Goze	domus (dicti quondam ser Mathei)	pp. 1761	in sexterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 7, fol. 17v	1433-11-31	epitropi testamenti quondam ser Mathey Ra. de Goze: ser Martolos de Binzola, ser Nicola Mar. de Caboga	ser Georgius Dargoe de Goze et ser Alovius eius frater	terrenum et casalia (in divisa cum ser Alonizio Mar. de Goze, et cum ser Iohannes Mar. De Goze, et cum ser Georgio, et cum ser Alovio Dragoe de Goze et cum ser Mario et fratribus de Goze)	pp. 130	in sexterio Sancti Nicole, apud turim illorum de Menze	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 7, fol. 30v	1434-02-26	Maroe Adamovich aurifex	Pascoe Orlacich	domus (ipsi Maroe)	pp. 450	in sexterio Sancti Nicolai	a parte montis cum domo Miche marinarii, a parte levantis cum via communis, a parte ponentis cum Marco Beghaycho de Calamota, ex parte pelagi cum domo Stoyche uxoris quondam Thonchi (prazno)	gross 11
Vend. Canc., 7, fol. 33r	1434-02-31	epitropi testamentarii Luxe Millanovich: ser Marchius de Gradi, ser Pribissavus de Radulino, Iohanis Rugich	Nicola Bratosaglich	domus dela pidibus (sic)	pp. 340	in sexterio Sancti Nicolay, supra terreno illorum de Svieri	(intra suos confines)	gross 1
Vend. Canc., 7, fol. 35v	1434-02-24	Curia (ad instantiam ser Stephani Orsi de Zammagno nec non ser Michaelis, ser Blaxi, ser Stephani et ser Orsati Mart. De Zammagno)	Dobrassin Drasinovich	domus (dicti quondam Braychi Gleglievich)	pp. 700	in sexterio Sancti Nicole, subtum Sanctam Seguratam	(intra suos confines)	gross 14
Vend. Canc., 7, fol. 41r	1434-03-11	Ostoya Stridanovich	Pascoe Radichievich	domus de lapidibus et maceria (quondam dictum Ostoya)	pp. 150	in sexterio Sancte Nicole	a parte levantis confinatur cum via communis, a parte ponentis cum domo Nicole sartoris, a parte tramontane cum domo Pauchi Breda petrarii, a parte meadiei cum domo Pribii cathararii	gross 8, piz 8

Vend. Canc., 7, fol. 45r	1435-03-20	Pripchin et Novach fratres Stoychovich	Jaxa Braychi Tintinich	domus eorum	pp. 150	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis cum via communis, a parte ponentis cum domo Pripchi tabernarii mediante cloacha communalis, a parte pellagi cum domo Stoyche uxoris Eutchi, a parte montis cum domo Jaxce et Marchi filiorum quondam Braychi Tintinich	gross 6
Vend. Canc., 7, fol. 63v	1434-07-01	epitropi testamenti Dessin Nicolich: Stanus Illych, Vlachus Bogdanovich et Johannis Marci	filii ser Junii de Sorgo	domus (dicti quondam Dessin Nicolich)	pp. 680	in sesterio Sancti Nicolay, super terrenum quod fuit quondam ser Junii de Sorgo	(intra suos confines)	"cum angaridio"
Vend. Canc., 7, fol. 74v	1434-12-08	tutores Bogne uxoris quondam Milan Rechsich: ser Michel de Georgio, ser Nicole Jo. De Caboga et ser Damian de Menze	Braychus Braranovich dictus Prinalich	domus (quod fuit dicti Milan Rechsich) de maceria	pp. 5100	in sesterio Sancti Nicole, subtus terreno communis	(intra suos confines)	"cum angaridio"
Vend. Canc., 7, fol. 85r	1435-01-23	epitropi testamenti Radoychi Bracurinovich: Stojcha qua fuit uxor dicti Radoychi, sola epitropa	Boganatius Brachovich dicto Capsich, marito ad presens suprascripte Stoyche	domus duae de maceria (quod fuerunt dicti quondam Radoychi)	pp. 100	in sesterio Sancti Nicole, supra terreno illorum de Goze	a parte montis cum domo quondam Millovani Sumicich, a parte pellagi cum domo Pripchi Manipuli, a parte ponentis cum via comunis	pp 3
Vend. Canc., 7, fol. 103v	1435-05-31	Consul causarum civilium (ad instantiam ser Nicole Pauli de Gondola - pro executione pagamento unius sententie)	dom frater Marino abbas monasterii Sancti Jacobi de Visniza	domus (suprascripti Radonem Pripchovich)	pp. 500	in sesterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	gross 7
Vend. Canc., 7, fol. 105r	1435-05-31	Curia civilium	Galganus de Chataldis	domus (dicti Petchi Medoevich)	pp. 310	in sesterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	gross 7
Vend. Canc., 7, fol. 106r	1435-05-31	Curia causarum civilium (ad instantiam ser Nicole Io. de Caboga pro solutione unius sententie per curiam civilem)	Radossavus Utissenovich aurifex	1/2 domus (dicti Pirchi Goysich)	pp. 384	in sesterio Sancti Nicole, apud domum Radossavi Utissenovich / prope Radossavi Utissenovich	(intra suos confines)	"cum angaridio"
Vend. Canc., 7, fol. 108v	1435-06-10	Giuras Ivanovich	Stoychus Obradovich et Vice et Michyo filius	(eius) domus de maceria	pp. 300	in sesterio Sancti Nicole ragusii	a parte levantis Sinchae Lissich, a parte ponentis via comunis, a parte montis Pribissavis fondicarius, a parte pellagi Petchus Sauchovich	gross 8
Vend. Canc., 7, fol. 114v	1435-08-18	Giuras Ivanovich	Goychus Obradich de Breno	(eius) domus de maceria	pp. 300	in sesterio Sancti Nicole	a parte montis Budria Pribissavi fontecarii, et a parte pelagi Petchus Sanchovich, a parte ponentis via comunis, et a parte levantis strictura cum omnis suis iuribus et pertinentis	"cum angaridio consueto"
Vend. Canc., 7, fol. 118v	1435-11-14	ser Junius Luce de Bona, Ser Johannes Blasii de Bona et tutores heredum Ser Blasii de Bona: ser Iunius et ser Martinus Luce de Bona, ser Iohannes Bla. De Bona	Stipanus Liessevich	casale (quod fuit quondam Dinchi de Vetrano)	pp. 1401	in sesterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	"liberam et francam ab omnio angardio"
Vend. Canc., 7, fol. 155r	1436-06-23	Nixa et Stipchus fratres Mazlovich	Bogossavus Strexevich	(eorum) domus	pp. 1600	in sesterio Sancti Nicole ragusii, in via in qua est ecclesia Sanctorum Petri Laurenti et Andree	parte tramontane domus /prazno/ in qua ad presentis habitat Zurchus Cellubinovich medietatem muro comunali, a parte montis cum domo heredum Dmatar Liubissich medietatem muro comunali, a parte garbini sive pellagi cum domo quod fuit Miotini Chiurchich, a parte levantis cum via comunis	pp 4
Vend. Canc., 7, fol. 159v	1436-08-27	Dobriza uxor Radini capellarii	Nixa Milosevich	domus (sua propria in qua habitat et existens in senili etate et extrema pauperitate)	pp. 500	in sesterio Sancti Nicolai	a parte levantis cum domo olim Radossavi brodarii mediante sructura, a parte ponentis cum via comunis, a parte montis cum domo Obradich Deych, a parte pellagi cum domo Braychi Blagonich mediante muro comunali usquam ad XXV lapidum...per terreno dicte domus, quod posita est supra terreno comunis	"cum angaridio pro terreno"
Vend. Canc., 7, fol. 161v	1436-09-16	procuratores Ivani Ognanovich: Stephanus de Volcigna et Vitchus Lampre de Sorgo	Novach Chuchich	domus de muro (dicti Ivani)	pp. 1300	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis cum via comunis, a parte austri cum domo dum Nicole Cetimancich mediante muro comunali, a parte montis cum domo Marusses oris dicti Juani mediante travatura comunali, a parte ponentis cum cloacha comunali	gross 18
Vend. Canc., 7, fol. 170r	1436-11-27	tutores Bosigchi Radosich de Malso: ser Iohannes An. de Volzo et ser Michach de Lucagnolo et Nicola de Stella	Brayanius Michollich aurifex	(eius) domus de lapidibus et calcina	pp. 430	in sesterio Sancti Nicole in Ragusio	a parte ponentis cum via comunis, a parte levantis cum domo Dobrossavi de Melleda mediante muro comunali, a parte pellagi cum domo Radas Gonorchovich quo fuit dicti Brayami mediante travatura de lapidibus coctis	gross 18
Vend. Canc., 7, fol. 192r	1437-10-04	Vlacota et Luxa Maroevich de Granessa, fratres dicti Chernanerich	Sergius Radosalich	uno casale (iuris ipsam fratrum)	pp. 80	in Ragusio prope ecclesiam Sancti Segurati	ab una parte domus ser Bernardi Radosalich, a monte Jacobi calefatus, a ponente domus Radosavi Thomachovich, ab haustrio domus Maruse de Costadini in parte et in parte, et in parte campus ecclesie Sancti Segurati	gross 6
Vend. Canc., 7, fol. 199r	1437-11-26	ser Blasius Marini de Gradi: tamquam solus epitropus qui remansit per mortem aliorum epitroporum Pripna quondam uxor Miochi pilliziani	Radosavus Utisenovich	domus	pp. 700	in sesterio Sancti Nicole, prope domum infrascripti Radosavi	(intra suos confines)	pp 2, gross 6
Vend. Canc., 7, fol. 202r	1437-12-12	epitropi quondam Marusse uxoris ser Micheo: Zivchus Zeliubinovich et Zivchus Rugich et Nicolaus de Lone	Forius et Matchus Turcinovich	domus (qua fuit Michoe Pignata)	100 duc auri	in sesterio Sancti Nicole de Ragusio, in medio duarum domorum filiorum Radosavi Turcinovich	(intra suos confines)	gross 9

Vend. Canc., 7, fol. 206r	1438-01-16	Curia (ad instantiam ser Georgii Cle. de Goze)	Radossavus Utissenovich aurifex	domus de muro (que spectat Maroe)	pp. 700	in sesterio Sancti Nicole, apud domum Radossavi aurificis	(intra suos confines)	pp 2, gross 6
Vend. Canc., 7, fol. 211v	1438-02-16	Curia (ad instantiam ser Zore de Palmota)	ser Thoma et Ser Zuppano fratres de Bona	domus	pp. 500	in sexterio Sancti Nicolay, in ruga nona, super terreno comunis	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Ratchi Nostari, a parte pellagi cum domo Bogossavi portarii, et a parte montis cum domo filie Butchi titoram (?) quod fuit Maroie et Bosigchi olim filiorum Pripchi petrarii.	
Vend. Canc., 7, fol. 215v	1438-03-31	epitropus solus testamenti quondam JaniI Sudanovich dicti Manae, Vlacota Milinovich	Vasigli Petchovich	domus (qua fuit dicti testatoris et in qua ipso testator tempore eius mortis habitabat)	pp. 755	in sexterio Sancti Nicole	a montis parte apud domum Mille Stiphone mediante muro comunali, a parte levantis cum domo Michoe petrarii mediante cloacha comunala, et a parte ponentis et austri cum via comunis, super territorio comunis	gross 10
Vend. Canc., 7, fol. 222r	1438-04-31	Curia	ser Stefanus de Zamagna (i ostali članovi obitelji: ser Steffanus de Zamagna, ser Michael, ser Blaxius, ser Steffani et ser Orsati fratres, filii ser Martoli de Zamagno	casale (quod fuit dicti quondam Radossavi	pp. 400	in sexterio Sancti Nicolay, super terreno comunis	(intra suos confines)	pp 1, gross 2
Vend. Canc., 7, fol. 233r	1438-06-10	Ruscus Goisich de Ragusio	Radossavus Utissenovich	1/4 domus	pp. 191	in sexterio Sancti Nicolai (simul cum aliis tribus quartis partibus que tres quartes partes)	a parte gregghi cum domo suprascripti Radossavi a parte gerbini cum dona Pribna relicta Michi pellicarii et a parte scirochi cum via comunis Radossavo Utisenovich	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 10r	1438-07-15	Caterina relicta quondam Miochi Volutich	ser Matheus de Gradi	domus (quod fuit dicti quondam Pribisse)	pp. 901	in sexterio Sancti Nicole	...confinante via comunis, a parte ponentis cum via comunis, a parte pellagi cum domo ipsi emptoris, a parte tramontane cum domo Ratinii Ghercen	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 23r	1438-07-XX	Vitchus, Nicola et Dominze fratres Vlatchovich	Florius Turcinovich (pro se et Matheus fratre suo)	(eorum) domus (quod fuit dicti quondam Pribisse)	pp. 300	in sexterio Sancti Nichole, in ruga Sancti Sagurati	a parte garebini cum domo ser Johannis de Zrieva, a parte levantis cum via comunis, et a parte montis cum domo Paschusse filie quondam Paluschi	gross 7,5
Vend. Canc., 8, fol. 26r	1438-08-04	Radoie Radovicich	Florius et Matheus fratres Turcinovich	(eius) domus	pp. 250	in sexterio Sancti Nicole, in ruga Sancti Sagurati	a parte montis cum domo Vochaz Mure, a parte pellagi cum domo Stoyche, a parte levantis cum via comunis, et a parte ponentis cum /prazno/	gross 3
Vend. Canc., 8, fol. 29r	1438-08-15	Curia (na traženje Stani Eliae)	Braychus Grubacevich dictus Prodanich	domus (quod fuit dicti quondam Novachi)	pp. 901	in sesterio Sancti Nicole, apud Sanctorum Petri et Laurenti in platea	(intra suos confines)	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 34r	1438-09-28	Curia (ad instantiam Nichole Johannis de Caboga)	ser Nicola Johannis de Chabogha	duae domus contiguas (dicti Pascoe Radichievich)	pp. 850	in sesterio Sancti Nicolai, inter domum Milovan cursoris et domum Radam Xubaç	(intra suos confines)	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 39v	1438-10-13	tutores heredum Gonzchi Nicolichi: ser Nicola Si. de Goze, ser Damianus de Menze, Pasqualis de Budez, Radiza condam de Domincho	Milich Radasinovich marangonus	1/2 casalis, pro indiviso	pp. 50	in sexterio Sancti Nicolai	a parte ponentis via comunis, a parte tramontane cum domo de Miloaz mediante pariete de tabulis comunali et a parte austrii cum domo Dobrasinii Pribilivich marangoni mediante travatura comunali, a parte levantis cum domo de Pribissa mediante cloacha comunali	gross 3
Vend. Canc., 8, fol. 40v	1438-10-14	Vochota Luchxich marangonus	Milich Radasinovich	1/2 casalis pro indiviso, quam habet cum tutoribus heredum Bintchi Nicolich	pp. 50	in sexterio Sancti Nicolai	a parte ponentis via comunis, a parte tramontane cum domo de Miloaz Cuos mediante pariete de tabulis comunali, a parte haustrii cum domo Dobrasini Pribilivich marangoni mediante travatura comunali, et a levante confinat cum domo de Pribissa mediante cloacha comunali	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 43v	1438-10-31	Curia	Luxa filius de Crancho Rayanovich	domus (que fuit Nixe Bogdanovich)	pp. 191	in sexterio Sancti Nicolai, rope Sanctum Seguratam	a levante via comunis, a ponente cum domo de Radich Vitich, a tramontana cum domo Simonis tartari	gross 6
Vend. Canc., 8, fol. 47r	1438-11-5	epitropi testamenti de Boycho Nenchovich et tutores heredum dicti quondam Boychi: ser Iohannem de Rugia, Vlatchus Bogdanovich, Ginche Milinovich, Nicola Marini de Nale, Stefanus de Allesio Cassella, Marinus de Mislien	Nicola Chudilinovich	domus (quod fuit dicti Boychi)	pp. 3100	in sexterio Sancti Nicolai de Ragusio	a levante cum via comunis, a ponente cum heredibus Radosavi Turcinovich mediante cloacha comunali, a tramontana cum domo que fuit Georgi cimator, ab austro cum via comunis	gross 21
Vend. Canc., 8, fol. 70v	1439-01-25	Curia (ad instantiam ser Petri Pantella, contra bona Miladini Gherbich)	Petrus Pantella	domus	pp. 300	in sexterio Sancti Nicolai	infra suos confines	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 76v	1439-03-15	Curia	ser Matheus de Gradi	domus (que fuit Luxe de Radmio Gercenovich)	pp. 700	in sexterio Sancti Nicolai, in ruga oreficorum	a parte ponentis et levantis via comunis, ab astro domus ser Mathei de Gradi emptoris infrascripti, a montibus cum domo Radosavis	gross 21
Vend. Canc., 8, fol. 78v	1439-04-12	Curia	Jonahhes Petrus giuppani et Vlatchus Bogdanovich	domus (que fuit dicti Andree)	pp. 1500	in sexterio Sancti Nichole	a parte levantis cum via comunis, a parte pelagi cum domo Vichas Copilich, a parte tramontane cum domo fraternitatis Sancti Nichole, et a parte ponentis cum /prazno/	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 80v	1439-04-27	soror Petronilla religiosa Sancti Jacobi et dona Petrusa relicta de Medoe filie quondam et heredes de Climam Thisinich	Jacobus et Marcus fratres, filii quondam de Braycho Tintina	domus	pp. 350	in sexterio Sancti Nicolai	a ponente cum ruga comunali, a tramontana cum domo de Marussa relicta de Bogosana, a levante cum cloacha comuni, ab austro cum domo filiorum de Vlacotta Crancovich	"cum angaridio"

Vend. Canc., 8, fol. 82v	1439-03-01	tutores heredum Dobrassini Radinoevich: ser Michael Johannis de Volzo, Stipan Chasela, Michna relicta dicti Dobrassini et Doiça becharius	Milat Doborchevich	1/2 domus (que fuit condam Dobrassini)	pp. 200	in sexterio Sancti Nichole	a parte gharbini cum domo Ivanis Udiçar et Radossavi Crichallo, a parte levantis cum via comunis, a parte tramontane cum creacha (!) comuni	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 86v	1439-06-01	Petrussa relicta Medoe marinarii	procuratores Nichole Bogdanovich, ser Staphanus Vasi de Çamagno et done Nichole Radoevich	(eius) domus de muro	pp. 450	in sexsterio Sancti Nichole	a parte levantis cum via comunis, a parte montis cum domo Radossini glad /blijedo/, a parte ponentis cum domo don PrichxeTonchovich mediante cloacha, a parte gherbini cum domo infrascripti Nichole	
Vend. Canc., 8, fol. 87v	1439-06-05	epitropus solus testamenti de quondam de Briza uxoris de Pribro Pripchovich: ser Michael episcopus Marchanensis	Radoychus Petroevich de Breno et Michas filius eius	1/2 domus (pro indiviso)	pp. 140	in sexsterio Sancti Nicolai	de levante via comunis, a domus de ser Nicho pellilaz, a ponente et haustrio domus de Ranbycho Priohevich, a magisterio domus de Pripcho Radosalich	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 89v	1439-07-22	Pascussa quondam filia Pauli Illich	Petchus Sriedanovich	domus murada copata et cum solariis duobus	pp. 600	in confinio Sancti Nicolai, prope ecclesiam Sancti Segurati	a monte cum Bogdano Conman, a pelago cum Fiorio Turcinovich, a ponentatum(!) cum ser Stefano de Zamagno, ab alia cum via comunis	gross 8
Vend. Canc., 8, fol. 97v	1439-11-02	Curia	Milut Gruicovich	domus de muro (dicti Andruschi)	pp. 402	in sexterio Sancti Nichole	a parte austri cum via comunis, a parte tramontane cum domo domini Michaelis episcopi Marchane, et a parte ponentis cum domo habitationem Dobrosa	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 113r	1440-02-04	Stanus Illych	gastaldiones fraternitatis Sancti Salvatoris, et Sancti Petri, et Sancti Antonii	domus de muro	1175 duc	in sexsterio Sancti Nicolai de platea	a parte levantis cum domibus quondam Dexni Nicolich et Marusse, a parte ponentis cum via comunis, a parte pelagi cum via comunis, et a parte montis cum domo Stefani de Nale mediante muro comunali	gross 12
Vend. Canc., 8, fol. 129r	1440-03-16	Curia	Jarxus et Marcus fratris et filis quondam de Raycho Tintina	domus (que fuit dicti quondam Bogdani Petrovich dicti Benovicg)	pp. 550	in sexsterio Sancti Nicolai	a parte ponentis via comunis, a leva domus monasterii Sancti Dominici, a tramontana domus de de Simon Golubigh, ab austro domus de Dobrenla filia de quondam Miossa Zepichuchia	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 147v	1440-06-20	tutores Ursule relicte de quondam Giuras Radosalich stacionarii: ser Michael de Zamagno, ser Blasius Laurentii de Sorgo, ser Franciscus de Benessa	Matheus Turchinovich	domus de muro (que fuit suprascripti S? Radosalich)	pp. 500	in sexterio Sancti Nicolai, prope ecclesiam Sancti Viti	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 8, fol. 149v	1440-07-15	tutores Ursule relicte de quondam Giuras Radosalich: ser Michael de Zamagno, ser Blasius Laurentii de Sorgo, ser Franciscus de Benessa	Fiorius et Matchus condam Radosavi Turcinovich	domus de muro (que fuit suprascripti Biuras Radosalich)	pp. 500	in sexsterio Sancti Nicolai, prope ecclesiam Sancti Viti	a parte levantis domus de Radosavus Boyanovich, a ceteris partibus via comunis	"cum angaridio"
Vend. Canc., 8, fol. 178r	1441-03-28	Milonaç Bratosalich	Matulinus Mladinovich	1/2 domus macerie, que fuit Budnam uxoris olim Milacii Ogredich et que fuit per ipsam Budnam ipsi Milonaç et Radovano Cranacich	pp. 100	in sexterio Sancti Nicolle, super terrenum comunis, prope turrim illorum de Menze videlicet, illam medietatem que est a parte austri	(intra suos confines)	gross 3
Vend. Canc., 9, fol. 6v	1441-06-04	Curia (ad instantiam et requisitionem ser Petri Pantelle)	ser Petrus Pantella	domus (que domus fuit Nixe Comarich)	pp. 320	in sexterio Sancti Nicole, super territorio comunis	(intra suos confines)	gross 11
Vend. Canc., 9, fol. 20v	1441-08-06	Curia (ad instantiam ser Martoli et Stephani de Zamagno)	epitropi testamenti quondam Ratchi dicti Chechio: Radissa Vuchoevich barberius, Ratcha soror dicti Ratchi Chechioe	domus de muro (que olim fuit dicti Radossavi Voichinich)	pp. 800	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis apud domum Nicole Bogdanovich	(intra suos confines)	pp 8, gross 8
Vend. Canc., 9, fol. 26r	1441-10-01	Curia (ad instantiam ser Jacobi Laurentii de Sorgo)	Radiencus Pribilovich sartor	domus (que olim fuit dicti Obrat Deich)	pp. 330	in sexterio Sancti Nicole	a montis cum domo Pripchi marangoni, a parte austri cum domo Radini Clobuzar, et a parte ponentis cum via comunis, et a parte levantis cum domo Zivici Brodarovich	
Vend. Canc., 9, fol. 31r	1441-10-05	Vasilg Paulovich	tutores heredum quondam Snichi Jurgenovich dicti Glavich: Pribisavo de Radulino, Nicola de Forte, Luca de Brancho, Giunchus Milinovich et Stiepanus Capsella	(eius) domus de muro	pp. 2800	in sexterio Sancti Nicole, super terreno Ser Jacobi Junii de Sorgo	a parte levantis cum domibus Guanchi Miletich, a parte ponentis cum via comunis, a parte pelagi cum domo que fuit Pripchi Criaçanovich, a monte cum domo quo fuit Stiepci Paulovich	pp 6
Vend. Canc., 9, fol. 34r	1441-10-18	ser Johannes Michaelis de Lucaris	ser Marinus Mi. de Resti	domus de muro (que olim fuit Radulle eius Birle)	pp. 600	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Radosavi Petrovich de Breno mediante choacla, a parte austri cum domo Radosavi Miodruxich de Rogato, et a parte tramontane cum domo Maruse uxoris de Guncho pilipario	gross 11

Vend. Canc., 9, fol. 68r	1442-03-23	Stiepcus Morinich	Benedictus Jacobi de Cotrullis	1/2 domus	pp. 937	in sexterio Sancti Nicolai, apud plateam	a parte austri cum domo heredum quondam Jacobi de Cotrullis	"cum angaridio"
Vend. Canc., 9, fol. 76r	1442-04-24	Jaxa filius quondam Guirchi Stoichovich de Insula de Medio	Micharus Radoichovich de Cupari	1/2 domus (quam Dobrica uxor Pribili Pripchovich reliquit dicto Guircho eius patris)	pp. 104	in sexterio Sancti Nicolai	a parte levantis cum via comunis, a grecho cum domo Guinchi pelilam, a parte ponentis et austri cum domo Radoichi Petrovich suprascripti, et a magistro cum domo de Pripcho Radosalich	"cum angaridio"
Vend. Canc., 9, fol. 78r	1442-05-04	Bogosavus Bogloevich et Stanisava eius exor	Milosavus Miladinovich	domus	pp. 300	in sexterio Sancti Nicolai	ab una parte via comunis, ab alia parte domus Pripchi petrarii, ab alia parte domus Radasini petrarii, ab alia parte domus Ratchi Vostare	gross 7
Vend. Canc., 9, fol. 88v	1442-06-07	procurator et procuratorio nomine Stipchi Morvich de Stagno videlicet ser Zupanus de Bona	Nalchus de Dobrich de Nale	1/2 domus (dicti Stipchi)	pp. 937	in sexterio Sancti Nicolai, pud plateam	a parte austri cum domum heredum Jacobi de Cotrulis, et a parte montis cum domo olim Bartoli de Marinze. Et est in divisa cum heredibus Andree olim fratris dicti Stipchi	"cum medietate angaridii"
Vend. Canc., 9, fol. 92r	1442-06-31	Curia (ad instantiam et requisitionem ser Stephani Visii de Zamagno, ser Michaelis, ser Blaxii et Orsati de Zamagno)	ser Stephanus Visii et ser Michaelis Mart. de Zamagno	domus de muro (que fuit Radovaç et Radogne Vochosalich dictum Smoqua)	pp. 1255	in sexterio Sancti Nicole, ultra plateam super ruga fabrorum	(intra suos confines)	gross 18
Vend. Canc., 9, fol. 99r	1442-08-15	Curia (ad instantiam et requisitionem Madalene que fuit soror Marini de la Coltre)	Magdalena soror Marini de la Corte	1/2 domus (que fuit Marini Budeancich)	pp. 200	in sexterio Sancti Nicolai	ab una parte cum domo monasterii Sancti Dominici, et ab alia cum domo ecclesie Sancti Nicolai et in ea presencialiter habitat Stanula uxor quondam dicti Marini (et mode uxor Antoe Tintinovich)	gross 5
Vend. Canc., 9, fol. 113r	1442-11-08	Maroe Pripchovich de Ragusio	Vecighna Tuerdisich	1/2 (eius) domus	pp. 900	in sexterio Sancti Nicolai	a parte levantis cum domo Bosini Priboevich, a parte ponentis cum via comunis, a parte tramontane cum Vasigl Paulovich, et a parte austri cum domo ser Teodori de Mlascagna	pp 4
Vend. Canc., 9, fol. 117r	1442-11-17	Radiça relicta Mireo Mirosalich petrarii	Mateus Micaelis de Martinus	(suo) casale	pp. 180	in sexterio Sancti Nicole, super territorio comunis Ragusii, in ruga Sancti Francisci	a parte montis cum domo de Lauroe Boscain, et a parte garbini cum domo Radosavi Crancovich de Losiça, et a parte tramontane cum via comunis, et a parte levantis cum domo de Voça Mura, et de Gliubissa /prazno/ sartore	gross 11
Vend. Canc., 9, fol. 117v	1442-11-17	Milonaç Bratosalich	Matulinus Mladinovich	1/2 domus macerie, que fuit Budne uxoris olim Milacii Ogredich, et que sint per ipsam Budnam ipsi Milonaç et Radovano Crancovich largita, et que pervenit ipsi Milonaç iure sucessoris ipsius Radovani	pp. 100	in sexterio Sancti Nicole, supper terreno comunis prope turrim illorum de Menze	(intra suos confines)	gross 3
Vend. Canc., 9, fol. 123v	1442-12-18	Giurach Radisalich	Martinus de Dobrich de Nale	domus de muro divisam cum pariete per medium	pp. 600	in sexterio Sancti Nicole, .super terreno comunis	a parte levantis cum domo que fuit Bartoli de Marinze mediante coacla comunali, a parte montis cum domo Radule relicte Pierchi de Calamota, a parte garbini cum Pripcho Radosalich de Breno, a parte ponentis cum via comunis	pp 1
Vend. Canc., 9, fol. 129r	1443-01-26	Maroie de Pripcho Cracianovich	Vocighna Tuerdisich	1/2 domus (que fuit Illie de Radino quam alias emit ad incantum Pripchno Cracanovich pater dicti Maroie venditoris)	pp. 1050	in sexterio Sancti Nicole, super terreno ser Jacobi Junii de Sorgo	a parte ponentis cum via comunis, a parte levantis cum domo Bosini Priboevich et cum domo monasterii Sancti Simeonis et cum domo Ginchi Miletich quam tenet ad afflictum a texaurariis Sancte Marie mediante muro comunali cum omnibus, et a parte pelagi cum domo conventus Sancti Francisci mediante et muro comunali, et a parte montis cum domo heredum Garichi Glavich que fuit Vasil Paulovich mediante muro comunali	pp 4
Vend. Canc., 9, fol. 137v	1433-03-11	Ruschius Radunovich de Zaton et sui nepotes Gliboc Ratchovich, Bogcolia, Radovanus et Ivanus fratres dicti Gluboe Ratchovich per se et Braiach eorum fratre absente	Mirchus Pribinich dictus Cladorub	3/4 eorum domus de muro	pp. 1000	in sexterio Sancti Nicole	a parte tramontane cum domo Antoe Cranisalich, a parte austri cum domo Guichi Miletich, a parte levantis cum via comunis, et a parte ponentis cum domo Paschoe Curzolano	gross 10,5
Vend. Canc., 9, fol. 147r	1443-03-31	Curia (ad instantiam fra dom Ruevicich)	Radula uxor de Chierach Dobrancich	domus (quo fuit dicti Derani petrari)	pp. 250	in sexterio Sancti Nicole	a parte montis cum Radono de Raç, a parte pelagi cum domo Dobre, et a parte ponentis cum via comunis	"cum angaridio"
Vend. Canc., 10, fol. 25v	1443-11-30	Matchus Mumich de Stagno	Johannes de Cotrulis et Nicola eius frater	1/2 domus (quam habet pro in diviso cum Benedicto de Cotrulis qui per sunt procuratis emit aliam medietatem a procuratis Stiepci Mirnich pro ut aparet in libro venditionum sub dio 1442-06-07)	250 duc aur	in sexterio Sancti Nicolai apud plateam	a parte austri cum domo heredum Jacobi de Cotrulis, et a parte montis cum domo olim Bartoli de Marinze	"cum medietatem angaridii"
Vend. Canc., 10, fol. 62v	1444-04-25	Mirchus Radetchovich piliparius	Milas Pribilovich eius nepos	domus lapidea (que fuit olim Maruse filie olim Pribili fabri et Radoslave eius uxoris)	pp. 1000	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno ser Junii de Sorgo apud ecclesiam Sancti Francisci	a parte levantis cum domo que fuit Pribili Crasnovich quam nunc tenet Catarina eius filia, a parte tramontane cum domo Vlacote Dimitrovich, a parte ponentis cum domo que fuit Raichi Milosalich, que nunc est comunis, ac a parte austri cum via comunis	pp 3

Vend. Canc., 10, fol. 64r	1444-04-30	ser Vita de Restis (vigore libertatis sibi date per quondam Ratchum Bogoevich dictum Vostar per quoddam legatum testamenti dicti Ratchi)	Stanisava uxor Bosigchi Radoicovich sartoris (cum consensu dicti Bosigchi eius mariti)	1/2 domus (dicti quondam Ratchi Bogoevich) indivisam cum alia medietate dicte domus alias empta per dictum Bosigchum)	pp. 260	in sexterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	gross 4,5
Vend. Canc., 10, fol. 76r	1444-06-08	ser Marinus Luce de Bona	Dobrasinus Vescocovich	domus // alia domus (que fuit Stiepasini)	pp. 1650	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis cum Ruga, a parte ponentis cum domo Laurencii de Martolo de Goze, a parte austri cum domo dicti ser Marini, a parte tramontane cum domo Sancte Marie // in dicto sexterio apud superscriptam conflat a parte levantis cum Ruga, a parte ponentis cum domo Nicole fornarii, a parte austri cum domo Sanctorum Petri, Laurencii et Andree, et a parte tramontane cum domo superscripta	pp 5
Vend. Canc., 10, fol. 79r	1444-06-12	Curia (ad instantiam et requisitionem ser Martoli et ser Stephani de Zamagno, pro solutione unius sentencie alias late in eorum favorem, et quondam Antonius Brancovich)	Jaxa et Marcus Tintinich fratres	domus (dicti quondam Antonii Brancovich debitoris)	pp. 2010	in sexterio Sancti Nicole	a parte tramontane cum via comunis, a parte austri cum domo Pribisavi Radolinovich, et a parte levantis cum Ruga comuna, et a parte ponentis cum Stephano Casella	
Vend. Canc., 10, fol. 99r	1444-10-31	Curia (ad instantiam et requisitionem ser Stephani Fra de Basilio)	ser Valchus de Restis	domus (quondam dicti Panchi Michoevich que sibi pervenit per successionum matris)	pp. 1000	in sexterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	pp 2, gross 4
Vend. Canc., 10, fol. 103r	1444-10-31	Curia (ad instantiam et requisitionem Nixe Glavich)	epitropi testamenti ser Mathei de Gradi: ser Martolus de Zamagno, ser Junius de Gradi, ser Gernimus eius filius et Luca de Braticho	domus (Ratchi Georgii Bochsich)	pp. 209	in sexterio Sancti Nicole, ultra plateam	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 10, fol. 108v	1444-12-17	Mircha filia quondam Tichoe et relicta Illie Juinovich	Pribislavus Zivcovich et Gliubiza uxor dicti Pribislavi (cum consensu dicti Pribisavi)	domus (Miche)	pp. 400	in sexterio Sancti Nicole, super Sanctum Siguratam	a parte levantis cum cloacha comunali, a parte ponentis cum via comunis, a parte tramontane cum domo que fuit Pripchi Stagalas, a parte austri cum domo Medne Dobrigleve	gross 10
Vend. Canc., 10, fol. 126v	1445-05-12	ser Junius Luce de Bona	epitropi testamenti Pasqualis Martoli de Goze: ser Blaxius de Ragnina, ser Marinus Bratchovich, absens Thomas de Martollo	domus de muro (ipsius ser Junii)	pp. 500	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis penes domum Colende Chanerich	(intra suos confines)	"cum angaridio"
Vend. Canc., 10, fol. 132v	1445-06-31	Curia (ad instantiam Johannis Oggnanovich)	ser Nicolas Iohannis de Caboga	domus (in qua habitat dictus Novach, quam alias emit dictus Novach a procuratoribus dicti Ivani Oggnanovich prout aparet in vendicionibus cancellarie sub die 1436-09-16)	pp. 1603	in sexterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	gross 18
Vend. Canc., 10, fol. 137r	1445-07-30	Rusa filia de Pripcho Parzan et uxor que fuit de Bogdano Pribilovich dicto Marcinich (de sua libera et spontanea volunta)	Jaxa et Marcus Tintarichi fratres	domus (dicte Ruse)	pp. 400	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis cum domo Braichi Tintina, a parte pelagi cum domo Guichi Doboevich, et a parte ponentis cum via comunis	"cum angaridio pro terreno"
Vend. Canc., 10, fol. 143r	1445-09-31	Curia (ad instantiam epitroporum testamenti Radini Fnenicich, dum Andruschi Raichovich, Petrusse relicte olim Radini Ricuricich et Petchi eius nepotis)	Gorinius et Chierach Dobrancichi fratres	domus (quod fuit Derani petrarii dicti Chierach, quam alias emit Radula uxor dicti Chierich ad incantum)	pp. 302	in sexterio Sancti Nicole	a parte montis cum Radono de Raç, a parte pelagi cum domo Dobrie, et a parte ponentis cum via comunis	"cum angaridio"
Vend. Canc., 10, fol. 151r	1445-11-08	Radosavus Tonchovich de Losiza	ser Marinus Iohannis Lamp. de Crieva	casale	pp. 80	in sexterio Sancti Nicole, apud Sanctum Seguratam	a parte montis cum caxali Miladini Zeç, a parte austri cum domo Maruse Costadinove, a parte levantis cum caxali Gliubise Jagodich, et a parte tramontane cum via comunis	gross 6
Vend. Canc., 10, fol. 160r	1445-11-15	Curia	ser Marinus de Bonda	domus (quod fuit superscripti Pribislavi Radanovich)	pp. 1501	in sexterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	gross 20, sol 15

Vend. Canc., 11, fol. 6r	1446-01-31	Stanula uxor Tripchi Andree a Candellis (cum consensu et voluntate dicti Tripchi) et Tripchus in suo nomine et ad hoc ascenciente dum Nixa Tomonich pro medietate et Vlacusa Tomonich pro alia medietate de comuni concordia	Vlacusa Junachovich	caxale (quod alias dictus Tripchus dum crederetur quod dictis Vlacusa Tomonich esset mortuus - totum habuisse et recepit in dotem a Stanula	pp. 400	in sexsterio Sancti Nicolai, ad viam vocatam Pripcha apud domos Branchi Slanopaglia et Nicole Brusich	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 11, fol. 13r	1446-02-15	dum Nixa Tomonich et Radosavus Branchovich (procuratores Vlacuse Tomovich)	Vlacusa Junachovich	caxale (dictis dum Nixe et Vlacuse fratrum)	pp. 400	in sexsterio Sancti Nicolai, ad viam vocatam Priechi put, apud domos Branchi Slanopaoia et Nicole Brusich	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 11, fol. 19v	1446-03-20	Curia (Ad instantiam ser Martoli et ser Stephani de Zamagno)	Radochna Radoncich	domus de muro (que fuit dicti quondam Branchi Gluiboevich)	pp. 2001	in sexsterio Sancti Nicole, super terreno Sancti Segurati	(intra suos confines)	pp 3, gross 5
Vend. Canc., 11, fol. 21r	1446-04-07	dum Georgius Branchovich, procurator nomine Marusse relicte Pribissavi dicti Quarac	Nicola Bogeovich marangonus	1/2 domus (Marusse)	pp. 350	in sesterio Sancti Nicole, in ruga Sancti Sigurati sub via comunii	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Marusse Chicinove, a parte montis cum domo suprascripti dum Georgii, a parte austri cum domo de Budach Perlalich	pp 1, gross 7
Vend. Canc., 11, fol. 23r	1446-04-26	dum Georgius Branchovich, procurator nomine Marusse relicte Pribissavi dicti Quarac	Radullus filius Branchi ortarius	terrenum // medias domus	pp. 350	in sesterio Sancti Nicole	terrenum confinatum ex parte levantis cum terreno illorum de Sfieri, ex parte ponentis cum Milatcho tabernario, ex parte pellagi cum terreno Junii de Sorgo, et ex parte montis cum via comunis // a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Marusse Chiermone, a parte montis cum domo suprascripti dum Georgii, a parte austri cum domo de Budach perlalich	
Vend. Canc., 11, fol. 28r	1446-04-28	ser Stephanus M. de Lucharis et Dobre aurifex, procuratores nomine Stane filie quondam Bogoslavi ortarii et uxoris quondam Matchi	Radossavus Utissicnovich aurifex	domus (que pervenit dicte Stane a Volna filii quondam Velloe fabri)	pp. 200	in sesterio Sancti Nicolai, prope turrim illorum de Menze	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Jaxe Miladini, a parte tramontane cum muro comunis, a parte austri cum domo de /nečitko/	
Vend. Canc., 11, fol. 84r	1446-12-16	Gregorius filius Boghdani Boschovich de Ombla (cum consensu Boghdani)	Nicola Giurgevich barbhonsorius	domus de muro, partim de mahia (prevenutam dicto Gregorio per sucessionem Stanule eius matris)	pp. 315	in sesterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte ponentis cum ruga comunis, a parte levantis cum cloacha, a parte tramontane cum domo fratiglite Sancti Nicolai becatrorum, a parte austri cum domo quondam Radienchi becarii	"cum angaridio pro terreno" i star ulja franjevcima
Vend. Canc., 11, fol. 100v	1447-05-13	Stanula filia que fuit de Michoe Tuchinic et uxor que fuit Nichi becharii	Pribissavus Vlachote Pecho et Radič Maroevich de Breno fratres	domus (dicte Stanule)	pp. 100	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis cum domo Michoe Zelesovich mediante cloacha comunali, a parte ponentis cum via comunis, a parte tramontane cum domo ser Jacobi de Georgio, a parte pelagi cum domo Glubisse marangonii	gross 8
Vend. Canc., 11, fol. 104v	1447-06-07	ser Marinus Johannes Lampre de Crieva	ser Franchus eius frater	caxale	pp. 30	partim super terreno comunis et partim super terreno Sancti Segurati apud domum Costadini et Vlacote Vuchin	(intra suos confines)	gross 14
Vend. Canc., 11, fol. 129r	1447-11-15	procuratores fratres Marini Milladini Zeč: ser Matheus Ni. de Georgio, ser Franciscus de Benessa et Vitichus Ranchovich	Marinchus Raichovich dictus Zeč	domus (dicti fratris Marini)	pp. 530	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis cum domo quam emit Radossavo Zotarich, a parte ponentis cum domo domini Dominici de Bobalio canonici, a parte tramontane cum via comunis, et a parte austri cum /prazno/	"cum angaridio"
Vend. Canc., 11, fol. 141v	1448-01-31	epitropi testamenti Brone uxoris que fuit Pripchi tabernarii: dum Johannes Antonovich et ser Blaxius Mar. de menze	Gastaldes fraternitatis presbiterorum: dum Blaxio Bogoievich, dum Michoe Luxich, dum Jacobus Radmilovich	1/3 domus, que dictus Maroe reliquit ipsi Brone eius matri	pp. 400	in sexsterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	ex parte levantis cum domo Jaxe et Marci de Brancho Tintina mediante muro comunali, ex parte pellagi cum domo de Ratcho Iusicich mediante muro comunali, ex parte ponentis cum via comunis, et ex parte montis cum domo Stanule relicte Stanichi mediante muro comunali	"cum 1/3 angaridio pro terreno"
Vend. Canc., 12, fol. 8r	1449-01-16	Raschus Radunovich de Zaton et eius nepotes Chuboe Bogeglia, Radoanus, Ivanus et Braicho fratres filii de Ratcho Radunovich (cum consensu et voluntate Nicole de Stella, Iohannis de Marco, Marini de Svia)	Mircus Pribinich dictus Cladorob	domus, 3/4	pp. 1200	in sexsterio Sancti Nicole	a parte tramontane cum domo de Anthoe Cranisalich que respicit versus montem, a parte austri cum domo Gunchi Miletich, et a parte levantis cum via comunis, et a parte ponentis cum domo Pasquoe Curzolani	gross 10,5
Vend. Canc., 12, fol. 9r	1449-01-30	epitropi testamenti Marusse filie Luce pelilaz et uxoris Bogoie Doglanovach: dum Andrusco Ratchovich, Dobruschus Latinizich et Bostchus Dirco	Panchus Radoncich	domus (dicte testatricis)	pp. 500	in sexsterio Sancti Nicole	a parte levantis cum pelila, a parte ponentis cum domo Michar dicti Chupaz, a parte austri cum via comuni, a parte tramontane cum domo Luxe Samatani mercatoris	gross 16

Vend. Canc., 12, fol. 12v	1449-01-31	tutores heredum Gurachi Pripich: dom Panchus Ratchovich, ser Nicola Pan. De Gondola, ser Jacobus Lu. De Sorgo, Nanchus de Dobrich de Nale, et Nicola Pribislich aurifes+x	dom Petrus Machoevich	domus (dicti ollim Giurachi Pripich)	pp. 720	in sesterio Sancti Nicole	de monte cum domo Marini de Bizia, a parte pelagi cum domo Radisavi sartoris, a parte levantis cum via comunis et a parte ponentis cum Ivano nepote Radani	"cum angaridio consueto"
Vend. Canc., 12, fol. 20v	1449-02-25	Drasula uxor Marci Maroevich dicti Biclaicho (cum consensu et voluntate Marci)	Benchus Bratosaglich	domus de muro (Drasule), quam ipsa Drasula alias emit a dum Antonio Georgii de Durachio prout apparet in vendicionibus cancell. 1425-07-12	pp. 500	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte levantis via comunis, a parte montis Bogdanus capellarius, a parte pelagi ser Ellias Lamp. de Crieva mediante muro comunali, a parte ponentis Guinchus Brodarovich dictus Livaia	gross 21
Vend. Canc., 12, fol. 72v	1449-11-27	Petchus Sauchovich qui fuit portarius	fra Augustinus et ser Johannes Mat. de Georgio et ser Zayochous (?) de Bonda: prior et procuratores conventus fratrum predicatorum Sancti Dominici in Ragusio	domus (Petci Sauchovich)	pp. 750	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis cum domo Sancti Nicole mediante cloacha comunalii, a parte ponentis cum via comunis, a parte garbini cum domo Pribii Voxich mediante muro comunali, a parte montis cum domo Goichi Obradovich mediante muro comunali	
Vend. Canc., 12, fol. 79v	1449-12-21	Marussa relicta Ricisse dicti Rucinich	Radossavus Pribissalich dictus Salangha	domus (Marusse)	pp. 400	in sexterio Sancti Nicole	Que domus confinat a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum Stano Illich mediante cloacha comunali, a parte tramontane cum Desin Nicolich mediante cloacha comunali, et a parte austri cum Radossavo de Tribigne	gross 20
Vend. Canc., 12, fol. 91v	1450-01-30	dom Petrus Michocevich	Petchus Radosalich	domus (Petri)	pp. 700	in sesterio Sancti Nicole	Que confinat ex parte levantis cum via comunis, ex parte ponentis cum domo Ivanii, ex parte montis cum domo Marini de Bizia et ex parte pelagi cum domo Radossavi sartoris	pp 8
Vend. Canc., 12, fol. 95r	1450-02-14	procuratores ser Alovissii Me. de Restis: ser Marinus, ser Benedictus et ser Andriens Mi. de Restis, fratres dicti ser Aovissii et ser Michael Mi. de Poza	dona Maghdalena relicta ser Marini Bonda	domus de muro (Alovissii), que domus emit in parte dicto ser Alovissio pro parzognam factam cum eius fratribus	pp. 420	in sesterio Sancti Nicolai de platea	ex parte levantis cum domo Nicole Brusich mediante cloacha comunali, ex parte ponentis confinat cum via comunis, ex parte austri confinat cum domo quondam Vlacusse Junichovich, ex parte tramontane confinat cum domo Maroe aurificis aut matris dicti Marioe	
Vend. Canc., 12, fol. 103v	1450-03-10	epitropi testamenti olim Sergii Pezinich: ser Junius Fr. de Martinus et Ducussa relicta dicti Sergii	Slavissa uxor Panchi Vasiglievich	domus (dicti olim Sergii)	pp. 362	in sexterio Sancti Nicole, apud ecclesiam Sancti Securati	a parte levantis cum via communis, a parte ponentis cum casali Stoiche Jachobove, a parte austri cum via qua iter as dictam ecclesiam, a parte tramontane cum domo dicte Stoiche	
Vend. Canc., 12, fol. 114v	1450-05-31	Consul cum curia (ad instantiam ser Marinus Ju. Lamp. de Crieva)	ser Marinus Ju. Lampre. de Crieva	caxale (de Jacha Miladini Zeç)	pp. 160	in ruga Sancti Francisci	ex parte ponentis cum domo Marini Rucovich, ex parte tramontane cum via comunis, ex parte austri cum Stoina Ralicheve, et parte levantis cum cloacha	"cum angaridio pro terreno"
Vend. Canc., 12, fol. 120v	1450-07-10	Budna relicta Pribissavi fontecharii (cum consensu Dobrule filie dicte Budne et uxoris Dobromarii Dabisinovich...)	ser Marinus Ju. de Georgio, epitropus testamenti quondam ser Mathey de Croxis	domus (Budne)	pp. 540	in sesterio Sancti Nicole	a parte montis cum domo filiorum Jacobi de Cotrulis, a parte austri cum domo Goichi Obradich de Breno, a parte ponentis cum via comunis, a parte levantis cum domo Sinchi Lissicich	gross 7
Vend. Canc., 12, fol. 130r	1450-09-25	Marussa relicta Radisse dicti Ruevich	Benchus filius Ratchi cimatoris	domus (Marusse)	pp. 1000	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum Illich mediante cloacha comunali, a parte tramontane cum Desino Nicolich mediante cloacha comunali, a parte austri cum Radossavo de Tribigne	gross 12
Vend. Canc., 12, fol. 139v	1450-11-06	Raianus Miloevich fontecharius	Marinchus Raichovich dictus Zeç	domus de muro (Raiani), longitudinem et altitudinem /nežitko/	pp. 700	in sesterio Sancti Nicolai	ex parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Ser Nicole Jo. de Chaboga mediante cloacha comunali a parte pelagi cum domo ser Nicole Jo. de Poza sine filiorum ipsius Ser Nicole, a parte montis cum domo Fransuse baiule ser Johanns An. Jo. de Volzo	gross 6
Vend. Canc., 12, fol. 141r	1450-11-09	ser Marinus et ser Stephanus Machi de Thani fratres, in eorum nominibus et procuratores nomine Chimi Machi de Thani: ser Marini et ser Staphani videlicet ser Johanns An. Mart. de Volz	Ratchus Goichovich cimator et Benchus eius filius	domus de muro (dictorum fratrum venditorum), que domus dictus Martinus emit per se et eius fratribus ac epitropis testamenti Stoiazzi Margcich	pp. 1600	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis cum domo heredum Givchi Bodarovich, a parte ponentis cum via comunis, a parte montis cum domo qua fuit Radini capelarii et ad presens Nichse Millossevich de Gravosio, et a parte pelagi cum domo Gunchi Masnich	
Vend. Canc., 12, fol. 141v	1450-12-15	Curia (ad instantiam tutorum Orsule relicte Guizarii Radosalich: ser Michaz de Zamagno, ser Blasius Laur. de Sorgo, ser Franciscus de Benessa	Benchus Ratchovich cimator	domus (que fuit quondam Giurasii Radosalich), in 1440-06-15 fuit vendita per tutores Florio et Matcho Radossavi Turchinovich	pp. 791	in sexterio Sancti Nicole, apud ecclesiam Sancti Viti	(intra suos confines)	gross 7

Vend. Canc., 12, fol. 189r	1451-02-15	Nicola Guicevich barborsorius	Ratchus Guicevich petrarius	domus de muro	pp. 700	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte ponentis cum ruga comunis, a parte levantis cum cloacha, a parte tramontane cum domo fratigle Sancti Nicolay bechariorum, a parte austri cum domo quondam Radienchi becharii	gross 10
Vend. Canc., 13, fol. 12v	1451-05-08	Curia (ad instantiam ser Çupani de Bona, ac heredum olim ser Thome de Bona)	ser Junius Mat. de Gradi	1/2 domus (suprascripti olim Luxe Radmilovich) indivisa cum Tomcho Stani Iliich pro dote	pp. 260	in sexterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 13, fol. 13v	1451-03-14	Rachoviç Stoicovich	Radossavus Radomanovich lapicida	domus de muro et tabulis, quam dictum Rachonas Stoichovich obtinuit per sumam curie civilis de qua ipp, 1448-03-13	pp. 260	in sesterio Sancti Nicole	a parte tramontane cum domo que fuit Andruze albanensis, mediante muro comunali, a parte austri cum domo quam tenet ad presens ser Michael Mar. de Gondola mediante pariete de lignamine comunali inter ipsas domos, a parte ponentis cum domo de Maroe Rugich mediante cloacha comunale et a parte levantis cum via comunis	gross 6
Vend. Canc., 13, fol. 23v	1452-01-11	Catharina uxor que fuit quondam Miochi Volotich	Michozus filius quondam Luce Juani Cristofanich	domus de muro (Catharine)	pp. 1000	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum Antonio Calafa mediante cloacha comunali, a parte tramontane cum Marino de Bizic mediante muro comunali, et a parte pelagi cum Marino et Radovano Ogristichi mediante travatura domus nostre vendite	pp 2
Vend. Canc., 13, fol. 26r	1452-01-16	Curia (ad instantiam et requisitionem Nicole Sormirovich)	ser Junius Mathei de Gradi	1/2 domus (dicti quondam Luxe Radnulovich)	pp. 250	in sesterio Sancti Nicolò	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 13, fol. 35v	1452-05-16	Budna relicta Pribissavi Bositchovich fontecharis (cum consensu et voluntate Guichi filii dicte Budne et ser Ivane uxor que fuit Milutini olim defuncti et Dobrule uxoris Dobromarii Dibisinovich...)	Johannes de Marco	domus de muro (Budne)	pp. 450	in sesterio Sancti Nicole	a parte levantis cum domo Sinchi Lissicich mediante cloacha comunali, a parte ponentis cum via comunis, a parte montis cum domo filiorum quondam Jacobi de Cotruglio mediante muro comunali, et a parte pelagi cum domo Goichi Obradusich mediante tranatura comunali	gross 7
Vend. Canc., 13, fol. 38v	1452-07-28	Poneischus Bogcinovich olearius	ser Nicola Mar. Ra. de Goze	domus (Poneischi)	pp. 870	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte montis cum domo illorum de Tintina, a parte levantis cum via comunis, a parte pelagi cum domo Bosigchi Masibradich, a parte ponentis cum domo Ratchi Jussicich	gross 9
Vend. Canc., 13, fol. 39v	1452-07-31	epitropi testamenti olim Nicole Bogoevich marangoni: dom Nixa Radovinich, ser Stefanus Petri de Sorgo, ser Valchus de Restis	Ruscus Tudrovich	1/2 domus (dicti quondam Nicole Bogoevich), que dictus quondam Nicola Bogoevich emit a Marussa relicta Pribissavi prout apparet in venditionibus cancellarie sub die 1446-04-26	pp. 450	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo Marusse Chicinove mediante muro comunali, a parte montis cum alia medietate domus quo fuit suprascripte Marusse relicte Pribissavi Quaraz et nunc est dom Georgii Braychovich, a parte austri cum domo Budachi Perlabucha mediante muro comunali	pp 1, gross 7
Vend. Canc., 13, fol. 42r	1542-10-31	Curia (ad instantiam ser Zupani de Bona et ser Mathei Ni. de Georgio)	ser Matchus Ni. de Georgio	domus (in qua habitat Bochdanus)	pp. 1512	in sesterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	gross 18
Vend. Canc., 13, fol. 60r	1452-12-10	tutores Stiepchi Buiachovich: ser Orsatus Ste. de Zamagno, Voichna Stoich, Catussa relicta Burachi Chernatinovich	Ruscus Tudrovich	domus (que fuit dicti Burachi)	pp. 1000	in sesterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	pp 4, gross 1
Vend. Canc., 13, fol. 71r	1453-01-16	ser Stefanus, ser Nicola, et ser Blasius fratres filii olim ser Petri de Sorgo et tutores heredum olim ser Orsati Pe. de Sorgo, ser Stefanus de Zamagno, ser Jacobus Laur. de Sorgo	Pasquale de Paxe de Curzola	domus // domus (apud domum suprascriptam)	1000 duc aur	in sexterio Sancti Nicolai	a parte levantis cum Ruga, a parte ponentis cum domo Laurentii Martoli de Goze, a parte austri cum alia domo infrascripta, a parte tramontane cum domo Sancte Marie // item unam aliam domum in dicto sexterio apud domum suprascriptam. Confinat a parte levantis cum Ruga, a parte ponentis cum domo Nicole Pribissalich aurificis dicti fornarii, a parte austri cum domo Sanctorum Petri, Laurenti et Andree, a parte tramontane cum suprascripta alia domo	pp 5 // pp 1, gross 3
Vend. Canc., 13, fol. 74r	1453-01-26	Budna relicta Pribissavi Bositchovich fontecharis (cum consensu et voluntate Guichi filii dicte Budne et Zuane uxoris que fuit Milutini olearii defuncti, et Dobrule uxoris Dobromani Dabisinovich filiarum dicte Budne	Johannes de Marco	domus de muro (Budne)	pp. 450	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis cum domo Sinchi Lissicich mediante cloacha comunali, a parte ponentis cum via comunis, a parte montis cum domo filiorum quondam Jacobi de Cotruglio mediante muro comunali, e a parte pelagi cum domo Goichi Obradovich mediante travatura comunali	gross 7

Vend. Canc., 13, fol. 78r	1453-02-06	Bosigchus Pribilovich	tutores filiarum olim ser Marini Ju. de Croxis ser Andreas de Babalio et ser Damianus de Menze	domus, 1/3, que tertia pars spectat et pervenit ipsi Bosigcho per successionem olim Pribili eius patris, et omnia jura ipsi Bosigcho spectant de dicta domo	pp. 501	in sexterio Sancti Nicole, apud ecclesiam Sancti Viti	a parte levantis cum domo /prazno/ mediante cloacha communalis, a parte tramontane cum domo Petchi Francovich mediante muro comunali, a parte austri cum domo Michi Dobrossalich mediante travatura comunali, a parte ponentis cum Ruga communis	gross 3
Vend. Canc., 13, fol. 86r	1453-05-17	Budna relicta Pribissavi Bosigchovich fontecharis in suo nomine et tutores Marci Petrusse et Dobrule heredum minoris etatis Milutini Obradovich et Zuane relicte olim Milutini et filie dicte Budne	Johannes de Marco	domus de muro (quondam Pribissavi Bosigchovich), que olim fuit divisa per ipsum Pribissavum in suo testamento suprascripte Budne in vita et in morte et filiis et filiabus dicti quondam Pribissavi Natis et dicta Budna prout apparet in dicto testamento)	pp. 450	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte levantis cum domo Sinchi Lissicich mediante cloacha comunali, a parte ponentis cum via comunis, a parte montis cum domo filiorum ser Jacobi de Cotruglio mediante muro communalis, et a parte pelagi cum domo Goichi Obradovich, mediante travatura comunali	gross 7
Vend. Canc., 13, fol. 124r	1453-06-27	Bosidar Radonzich dictus Mosibradich	Dobrassinus Braychovich lopigus lanarius	casale (ipsius Bosidari)	pp. 1200	in sexterio Sancti Nicolai, super terreno comunis	a parte levantis partim cum domo Paschusse filie Pasuschi de Bonda uxoris Radovani Novachovich mediante muro comunali et partim cum domo Vocich Cisincissich, a parte ponentis cum via comuni, a parte tramontane cum terreno Vocichne Tucidissich dicti Stoich, a parte austri cum domo Margarite relicte Nicole Buisich mediante muro comunali	pp 1, gross 2
Vend. Canc., 13, fol. 171r	1453-11-03	Panchus Radovchich	Johannes Ni. dictus Gabro	domus (Panchus), alias emit ab epitropis testamenti Marusse filie Luce pelilaz et uxoris Bogoe Doglianovich prout apparet in venditionibus cancellarie in 1449-01-30	pp. 620	in sexterio Sancti Nicole	a parte levantis cum pellila, a parte ponentis cum domo Michari dicti Cupar, a parte austri cum via comuni, a parte tramontane cum domo Luxe Samatari mercatoris	gross 10
Vend. Canc., 13, fol. 171r	1453-12-09	tutores Maghdalene filie quondam Zuane uxoris Johannis Barcharoli: dom Marinus Brancovich, Johanne corazarius, dom Marinus Millesevich et Luxa (?) et aliis tutoribus	Dimitrus Petchovich aurifex	3/4 domus (Maghdalene)	pp. 301	in sexterio Sancti Nicole, super terreno comunis	a parte levantis cum via comunis, a parte ponentis cum domo done Margarite uxoris magistri Thome medici mediante cloacha comunali, a parte tramontane cum domo conventus Sancti Dominici mediante muro comunali et a parte austri cum alio quarto dicte domus	gross 6
Vend. Canc., 13, fol. 181v	1453-12-31	Curia	ser Zupanus de Bona et ser Marinus, ser Johannis, ser Matheus, ser Paulus, ser Bernardinus et ser Sarachino fratres et filii quondam ser Thome de Bona	1/2 domus (dicti Radivoi Pomenovich in qua habitat Stanoe Radeglich aurifex et eius uxor)	pp. 180	in sexterio Sancti Nicole	(intra suos confines)	
Vend. Canc., 13, fol. 171r	1454-01-07	Miloz Pasquich	ser Orsatus Sto. de Zamagno et Ivanus Millossevich dictus Rogaz, procuratores Braiani Zivetcho dicto Masibrdich	domus de petra et calce Michozii	pp. 1100	in sexterio Sancti Nicolai	a parte levantis cum via comunis, a parte austri cum domo Texaurariorum Sancte Marie quam tenet Ivan Ogrich mediante muro comunali, a parte tramontane cum domo conventus Sancti Dominici quam tenet Radovan Obradovich dictus Glava mediante muro comunali, a parte ponentis cum domo Ivan Millosevich dicti Rogaz mediante muro comunali	gross 10
Vend. Canc., 13, fol. 184r	1454-01-10	Milorad Millochnich callegarius	ser Nicola Mar. Ra. de Goze	domus de maceria (Miloradi), que domus pervenit ipsi Milorado pro successione Millisave eius uxoris prout apparet in 1447-02-16	pp. 250	in sexterio Sancti Nicole, sub turri de Menze	a parte montis cum domo Rusa Raunovich, a parte austri confinat cum domo Stanisse Chuparich, a parte ponentis comnfinat cum via comuni, et a parte levantis confinat cum cloacha	gross 6
Vend. Canc., 13, fol. 188r	1454-02-11	Curia	ser Marinus Ju. de Georgio	brachia sex domus (Nixe Bogavcich dicti Zeliustinich)	pp. 500	in sexterio Sancti Nicole	(infra suos confines)	

8.2.4. Usporedni popis vlasnika u gornjem dijelu Sv. Nikole 1417. i 1481. godine

Legenda: pučani pučanke plemići nezakoniti sinovi plemića korporativni vlasnici komuna redovnici

Ulica i strana	Šifra objekta (ulica/strana svijeta_broj kuće u nizu)	Obveznik 1417.	Obveznik 1481. (i prijašnji vlasnik kuće)* *kurzivom označeni vlasnici koji ne odgovaraju ranijem popisu	Objekt	Duljina (sežnji [ps.] i palmi [pl])	Visina zemljarine (perperi [pp], grosi [gs] i pizoli [p])
1. ulica istok	01I_01-04	Ser Matio de Gradi	Ser Stephano Çuno de Gradi	casa	ps. 6, pl. I	pp. VII
	01I_02-04	Radmil Gostoievich	Ser Stephano sopradeto per la chasa che fo de Radmil Gostoievich	casa	ps. I, quarti 3	pp. I gs. VIII p. 22
	01I_03-04	Radiča fo de Bogaç orexe	Francho Buganovich (fo de Radiča de Bogaç orexe)	casa	ps. I, 3/4	pp. I, gs. VIII p. 22
	01I_04-04	Ratcho Tiquiçiçh	Francescho Gurchovich (1/2) et Rapcho de Givan Ratchovich (1/2) (fo de Ratcho Tiquiçiçh)	casa	ps. 5, pl. II	
1. ulica zapad	01Z_01-08	Milos Sulich	Iacomo Antoni di Butcho	casa	ps. 2, pl. 7	pp. III gs. II
	01Z_02-08	Chrasoe Sestanovich	Francescho Pticich (fo di Chrasoe Sestanovich)		ps. 2, pl. I	pp. II gs. VI
	01Z_03-08	Nixa Pechovich	Ser Marin Çugno di Gradi (fo de Nixa Pecovich)		ps. 3÷	pp. III gs. VIII p. 15
	01Z_04-08	Dobroslav de Meleda	Ratcho Miçalovich (fo de D. de Meleda)		ps. 4, pl. III	pp. III gs. III p. 15
	01Z_05-08	Nicoleta de Givolin	Lucha di Benedeto (fo de Nicoleta de Givolin)		ps. 2, pl. 2	pp. I gs. X p. 15
	01Z_06-08	Pribislav Radinovich	Ser Nicholo de Bonda (fo de ser Marin de Bonda)		ps. 2, pl. 2	pp. I gs. VIII p. 15
	01Z_07-08	Radoslav Rendich	(bez upisa)		ps. 3	pp. II gs. II
	01Z_08-08	Raticho Pribilovich	Rafcho de Givan Ratchovich (fo de Raticho Pribilovich)		ps. 3	pp. II gs. II
2. ulica istok	02I_01-04	Micoç Obradovich	Nicholeta uxor di Vlahusa Milich (fo de Micoç Obradovich)		ps. 3, pl. 7	pp. III
	02I_02-04	Nixa de Gurag sortor	Stiepan Boichov (fo de Nixa de Gurag sortor)		ps. I÷	pp. I gs. I
	02I_03-04	Ielusa de Michoe Chorisma	Stiepan Boichov (fo de Ielusa de Michoe Chorisma)		ps. 3, pl. 2	pp. II gs. III
	02I_04-04	Braian orexe	Lovrienaç di Radovaç Sesgenich (fo de Braian orexe)		ps. 4	pp. III
2. ulica zapad	02Z_01-07	Dabisiv Nicolich	Stiepan de Maroie Miglevich (fo de Dabisiv Nicolich)		ps. 5	pp. III gs. VIII
	02Z_02-07	Michoç Pasquich	Braian Masibradich (fo de Michoç Pasquich)		ps. I, pl. 7	pp. I gs. VI
	02Z_03-07	Miloslava de Radovan Marich	Nichola Nicholsich (fo de Miloslava de Radovan Marich)		ps. 2, pl. I	pp. I gs. VI
	02Z_04-07	Miloslava de Radovan Marich	Çvietcho Miotosevich (fo de Bosicho Masibradich)		ps. 3	pp. I gs. VIII
	02Z_05-07	Stoicha de Pribil Grubanovich	Ser Nicholo Ma. de Goçe, la casa del deto vense a Iachomo suo fiol		ps. I, pl. 7	pp. – gs. VIII p. 14
	02Z_06-07	Polniça fiola de Stoicho Sladanovich	Nichola Urtichevich (fo de Polniça fiola de Stoicho Sladanovich)		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VI
	02Z_07-07	Braicho Tintina	Francescho e Naocho fioli de Marcho Tintinich (fo de Braicho Tintina)		ps. 4, pl. 2	pp. I gs. V
3. ulica istok	03I_01-06	Bratoslav Pridoievich	Ser Martoliça G. de Resti (fo de Bratoslav Pridoievich)		ps. 3, pl. 3	pp. I gs. XI
	03I_02-06	Radetcho Radienovich	Petar Rogaçevich (fo de Radetcho Radienovich)		ps. 2, pl. 5	pp. I gs. VI
	03I_03-06	Oliver merchadante	Stiepcho Bielosevich (fo de Oliver merchadante)		ps. 4, pl. I	pp. II gs. V
	03I_04-06/1	Givan Boxiamilost, Domp	Margarita Iusich e Maria sua fiola	mita de una caxa	ps. 2, pl. 6	pp. I gs. III
	03I_04-06/2	Pripcho Bogloevich	FRATERNITA DI SANCTA MARIA (fo de Pripcho Bogloevich)	l'altra mita	ps. 2, pl. 6	pp. I gs. III
	03I_05-06	Givcho Franchovich	Martin di Radosav Cimalo (fo de Givcho Franchovich)		ps. 3	pp. I gs. VIII
	03I_06-06	Stoiaç ogler	Çvietcho Braichovich favro (fo de Stoiaç ogler)		ps. I, pl. 7	pp. – gs. XI
3. ulica zapad	03Z_01-09	Martolo de Goçe	Tomaso de Martolo de Goçe e fradelli (fo de Martolo de Goçe)		ps. 5, pl. 4	pp. II gs. VIII
	03Z_02-09	Ser Iacomo de Gondola	Ser Goan Mar. de Gondola (fo de ser Iacomo de Gondola)		ps. I, pl. 2	pp. – gs. V
	03Z_03-09	Priboe Neora	Iachob Radoamovich Scharpionich (fo de Priboe Neora)		ps. I, pl. 7	pp. – gs. VI p. 15
	03Z_04-09	Andrea Ginovich	Radoslav Spulich per do case (forno de Andrea Ginovich)	caxa	ps. 3÷ [: 2] polovica	pp. I gs. VIII polovica
	03Z_05-09	Andrea Ginovich	(vidi gornji upis)	caxa	ps. 3÷ [: 2] polovica	pp. I gs. VIII polovica
	03Z_06-09	FRATILA DE SANCTO NICOLA	FRATERNITA DE SANCTO NICHOLO		ps. 3	pp. I gs. III
	03Z_07-09	Budeç petraro	Dmitar Petchovich (fo de Budeç petraro)		ps. 2÷	pp. – gs. X
	03Z_08-09	FRA PREDICADORI	FRATI PREDICHATORI		ps. 2, pl. 3	pp. – gs. VIII
	03Z_09-09	Iaxa Milcevich e Radoslav so frar	Radoicho Bogavçiçh marangon (fo de Iaxa Milcevich e Radoslav so frar)		ps. I, pl. 2	pp. – gs. VII
	4. ulica istok	04I_01-08	Iacomo de Benvenuta	Tomaso de Martolo di Goçe (fo de Iacomo de Benvenuta)		ps. 4
04I_02-08		Radoslav Turçinovich	Marin di Mathio Turchnovich (fo de Radoslav Turçinovich)		ps. 2, pl. 4	pp. I gs. III
04I_03-08		Michoe Pignata	Giurag e Michil fradeli de Stai (fo de Michoe Pignata)		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VIII
04I_04-08		Radoslav Turçinovich	Marin di Mathio Turchnovich (fo de Radoslav Turçinovich)		ps. I, pl. 2	pp. – gs. VIII
04I_05-08/1		Radoslava de Guroe Gerchos	Petar Hostoich de Mulini de Breno e fratelli (fo de Radoslava de Guroe Gerchos)	meça caxa	ps. I, pl. 4	pp. – gs. VIII

	04I_05-08/2	Ser Marin e ser Nicola de B. di Mençe	Ser Orsato Nichola de Mençe (fo de ser Marin e ser Nicola de B. di Mençe)	l'altra mita	ps. I, pl. 4	pp. – gs. VIII
	04I_06-08	Braicho Tintina	Francescho e fradeli di Marcho Tintinich (fo de Braicho Tintina)		ps. 4, pl. 4	pp. II gs. III
	04I_07-08	Bogdan Ginaç	Francescho e fradeli di Marcho Tintinich		ps. 2, pl. 2	pp. – gs. X
	04I_08-08	Givoe Golubich	Marin di Mathio Turčinovich (fo de Givoe Golubich)		ps. 2, pl. 6	pp. – gs. XI
4. ulica zapad	04Z_01-06	Michoç di Batho	Brailo Tarbutinich e suo herede (per chasa la qual fece sopra la chasa che fo de Michoç di Batho)		ps. 4, pl. I	pp. III gs. I
	04Z_02-06	Radoslav Turčinovich	Givan di Fiorio per mita e Marin suo fradelo per altra mita de chasa de fo de Radoslav Turčinovich		ps. 6	pp. III gs. II
	04Z_03-06/1	Bogdan Bruxa	Dum Nichola Radognich Çoto (fo de Bogdan Bruxa)	per mita	ps. I, pl. 4	pp. – gs. X p. 15
	04Z_03-06/2	Miseercho de Dominçe	Marcho de Nichola Miserchovich e fradelli (fo de Miseercho de Dominçe)	per l'altra mita	ps. I, pl. 4	pp. – gs. X p. 15
	04Z_04-06	lo herede de Nicola Radunovich marinaro	Paschusca muglir di Tomaso Rastisich (fo di herede de Nicola Radunovich marinaro)		ps. I, pl. 5	pp. – gs. X
	04Z_05-06	Bogoslav Obradovich de Breno	Mihailo Ivanovich di Breno (fo de Bogoslav Obradovich de Breno)		ps. 2, pl. 6	pp. I gs. III
	04Z_06-06	Givcho Radovanich	Stiepan Boichovich (fo de Rasticho Pribilovich)		ps. 4, pl. I	pp. I gs. VIII
5. ulica istok	05I_01-09	Maroie de Bogdan Varnaba	Bencho Glavas (fo de Maroie de Bogdan Varnaba)		ps. 5, pl. I	pp. II
	05I_02-09	Obrad Sandagl	TESAURIERI per mita e Givan Pasquich afitada e l'altra mita a Gurien Petichievich de la chasa de Obrad Sandagl	caxa	ps. 3:2=ps. I, pl. 4 polovica	pp. I gs. VIII polovica
	05I_03-09	Obrad Sandagl	(vidi gornji upis)	caxa	ps. 3=ps. I, pl. 4 polovica	pp. I gs. VIII polovica
	05I_04-09	POLO DE SAN DOMENEGO, FRA	Givan di Fiorio per mita e Marin suo fradelo per altra mita		ps. 2, pl. 3	pp. I gs. III
	05I_05-09	Obrad Sandagl	Andruscho Tarçich per 2 case (che forno de Obrad Sandagl)	caxa	ps. 4 [: 2] polovica	pp. II gs. I p. 15 polovica
	05I_06-09	Obrad Sandagl	(vidi gornji upis)	caxa	ps. 4 [: 2] polovica	pp. II gs. I p. 15 polovica
	05I_07-09	Rados chalafado	Paocho chalafat (fo de Rados chalafado)		ps. I, pl. 6	pp. I
	05I_08-09	Vlachota Radovanich	Giurag Vlahoievich de Gongeto (fo de Vlachota Radovanich)		ps. I, pl. 5	pp. – gs. VIII
	05I_09-09	Milçin Merchagl	Bosichcho Masibradich (fo de Milçin Merchagl)		ps. 3, pl. 4	pp. I gs. III
5. ulica zapad	05Z_01-09	Givcho Brodarovich	Nichola Iusich e fradeli (fo de Givcho Brodarovich)		ps. 3, pl. 4	pp. I gs. VI
	05Z_02-09	FRARI DE SANCTO FRANCIXSCHO	Marcho di Radan Struich in dota per chasa di frari de S.F.		ps. 3, pl. 5	pp. I gs. X
	05Z_03-09/1	Slavusa de Piero	Casal de Antonio di Giorgi (fo de Slavusa de Piero)	per mita	ps. I	pp. – gs. VI
	05Z_03-09/2	Rachna	FRATERNITA DE FAVRI per altra mita del dito chadal (fo de Rachna)	l'altra mita	ps. I	pp. – gs. VI
	05Z_04-09	Givcho Marchovich	Bratiça Nençov (fo de Givcho Marchovich)		ps. 2	pp. I
	05Z_05-09	Maroie Pichat	Antoni Dobrilovich sortor per chasa fo di Maroie Pichat la qual chompro Nichola Braichovich dali tesaurieri		ps. I, pl. 5	pp. – gs. VIII p. 15
	05Z_06-09	Ivan Bositchovich	Andruscho di Petar Tarçich (fo de Ivan Bositchovich)		ps. 2	pp. – gs. XI
	05Z_07-09	Michoe Chranisich	Ivan di Luha de Chupari per mita e Marcho Mihrovich per altra mita (fo de Michoe Chranisich)		ps. 3, pl. 2	pp. I gs. VIII p. 15
	05Z_08-09	Pribil Vergona	Nichola e Petcho Bratesich (fo de Pribil Vergona)		ps. 2, pl. I	pp. I
	05Z_09-09	Lucha pelilaç	Paschoe e Andrea Vepriça (fo de Lucha pelilaç)		ps. 2, pl. 4	pp. I gs. III
6. ulica istok	06I_01-11	Gurcho Masnich	Epitropi del testamento de Dobrasin Tvardavich per chasa che ano chonprato da Radoe Chuçetich e fo prima de Gurcho Masnich		ps. 3, pl. I	pp. II gs. I
	06I_02-11	Stoiaç ogler	Ser Michil e ser Simon de Chalich per la chasa che fo de Radoie Chuçetich e fo de Stoiaç ogler		ps. 2, pl. 3	pp. I gs. VI
	06I_03-11	Dobriça de Radin Butchovich	Nichxa remeta de Dançe (fo de Dobriça de Radin Butchovich)		ps. I, pl. 2	pp. – gs. X
	06I_04-11	Obrad Deich	Mihoç Radiençovich e frateli çimadori (fo de Obrad Deich)		ps. I, pl. 6	pp. – gs. VIII p. –
	06I_05-11	Pripcho marangon	Vlahuxa Radovinovich maistro de vitri (fo de Pripcho marangon)		ps. I, pl. 7	pp. – gs. VIII p. 15
	06I_06-11	Miocho Niegusich	Goan e Lucha frateli St. de Nale (fo de Miocho Niegusich)		ps. I, pl. 7	pp. I
	06I_07-11	Pribislav Provoievich	Goan e Lucha sopradeti		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VIII
	06I_08-11	Braicho Draxoevich	Hostoia Grubacevich marinaro (fo de Braicho Draxoevich)		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VIII
	06I_09-11	Radoslav Provoevich	Vlatcho Dobrasinovich per mita e (vidi donji upis)	caxa	ps. 3, pl. 3 [: 2]	pp. I gs. VIII

	06I_10-11	Radoslav Provoevich	Nichola Parvchovich de Breno per altra mita per chasae 2 (fo de Radoslav Provoevich)	caxa	polovica ps. 3, pl. 3 [:2] polovica	polovica pp. I gs. VIII polovica
	06I_11-11	Petcho Bogçinovich	Petcho Bogçinovich al presente Paschoe e Andrea Vepriça e per la mita Thadeo de Nale		ps. 4	pp. I gs. VIII
6. ulica zapad	06Z_01-08	Piercho Clunovich	Goan e Lucha frateri e fioli de Natal	caxa	ps. 6:2 = 3	pp. II gs. VIII p. 15 polovica
	06Z_02-08	Piercho Clunovich	Goan e Lucha frateri e fioli de Natal	caxa	ps. 6:2 = 3	pp. II gs. VIII p. 15 polovica
	06Z_03-08	Braicho Blaxinich	Andria Coçoevich (fo de Braicho Blaxinich)		ps. 3	pp. II
	06Z_04-08	Bogdan Radienovich	FRATI PREDICHATORI (fo de Bogdan Radienovich)		ps. I÷	pp. – gs. XI
	06Z_05-08	Radin de Zupana	Marusa de Çvitcho chosuhar (fo de Radin de Zupana)		ps. 2	pp. I gs. II
	06Z_06-08	Vitcho de Zoncheto	Vlatcho Dobrasinovich (fo de Vitcho de Zoncheto)		ps. I÷	pp. – gs. X
	06Z_07-08	Ivanis Bogavçich	Vlatcho Dobrasinovich (fo de Ivanis Bogavçich)		ps. I, pl. 6	pp. – gs. XI
	06Z_08-08	Priboe Tolislalich	Vlatcho Dobrasinovich (fo de Priboe Tolislalich)		ps. 2, pl. 6	pp. I gs. III
7. ulica istok	07I_01-08	Gin Liesevich	Goan e Nixa de Nichola di Chastrato per una chasa et uno chasale che <i>fo de Givcho Radosaglich Castrato</i>	una caxa e uno casal	ps. 7, pl. I	pp. III gs. I
	07I_02-08	Petroe Sestanovich de Breno	Bosidar Petrovich veschonte di Hombla	caxa	ps. 3, pl. 6 [: 2] polovica	pp. II gs. I polovica
	07I_03-08	Petroe Sestanovich de Breno	Fra Augustin Radosaglich predichator	caxa	ps. 3, pl. 6 [: 2] polovica	pp. II gs. I polovica
	07I_04-08	Radoslav Turçinovich	Marin di Matcho Turçinovich (fo de Radoslav Turçinovich)		ps. 2÷	pp. I
	07I_05-08	Vitcho Pripchovich	Radivoi Mliechovich (fo de Vitcho Pripchovich)		ps. I, pl. 2	pp. – gs. VII p. 15
	07I_06-08	Bogavaç pelilaç Beschonte	Li TESAURIERI anno afitado la casa a Petcho al presente la tiene Nichola e fradel del dito (fo de Bogavaç pelilaç)		ps. 3, pl. I	pp. I gs. V
	07I_07-08	Giuras Radosalich	Ivan Bambagai e FRATERNITA DI PRETI		ps. 3, pl. 4	pp. I gs. II
	07I_08-08	Givcho pelilaç	Stiepan Boichovich per mita e Nichola fo fante de Gorgi de Stai per altra mita de chasa (fo de Givcho pelilaç)		ps. ...	pp. II gs. III
7. ulica zapad	07Z_01-10	Radin Ilich	Michil di Çicero per mita et Chataruça de Chrivaoda per altra mita de chasa III de Radin Ilich	caxea	ps. 8, pl. 4 [: 3] /3	pp. III gs. III trećina
	07Z_02-10	Radin Ilich	(vidi gornji upis)	caxa	ps. 8, pl. 4 [: 3] /3	pp. III gs. III trećina
	07Z_03-10	Radin Ilich	(vidi gornji upis)	caxa	ps. 8, pl. 4 [: 3] /3	pp. III gs. III trećina
	07Z_04-10	Medna di Miltien	Radogna Grubacevich taglapetra (fo de Medna di Miltien)		ps. I, pl. 2	pp. – gs. VII p. 15
	07Z_05-10	Elia di Poça	Marin de Nichola e fratello suo (fo de Elia di Poça)		ps. I, pl. II	pp. – gs. VII p. 15
	07Z_06-10	Radetcho de Çoncheto	Mihailo de Chaludraçi de Çongeto (fo de Radetcho de Çoncheto)		ps. 2, pl. 2	pp. I gs. II p. 15
	07Z_07-10	Radul becharo	FRATERNITA DEI BECHARI (fo de Radul becharo)	caxa	ps. 3, pl. I polovica	pp. I gs. III p. 15 polovica
	07Z_08-10	Radul becharo	FRATERNITA DEI BECHARI (fo de Radul becharo)	caxa	ps. 3, pl. I polovica	pp. I gs. III p. 15 polovica
	07Z_09-10	Simcho Lisiçich	FRATERNITA DEI PRETI per mita e Radoei barbier per altra mita (fo de Simcho Lisiçich)		ps. 4, pl. 3	pp. II gs. – p. 15
	07Z_10-10	Givcho Goianovich	Mathias Miglenovich barbier (fo de Givcho Goianovich)		ps. 3	pp. I
8. ulica istok	08I_01-11	Milaç Rupien	Michil de Çiçero (fo de Milaç Rupien)		ps. 2, pl. 4	
	08I_02-11	Radin Medanich	Michil de Çiçero (fo de Radin Medanich)	caxa	ps. 3, pl. 5 [: 2] polovica	pp. I gs. II polovica
	08I_03-11	Radin Medanich	Michil de Çiçero (fo de Radin Medanich)	caxa	ps. 3, pl. 5 [: 2] polovica	pp. I gs. II polovica
	08I_04-11	Ostoia Chiachich	Iacheta de Radulin (fo de Ostoia Chiachich)		ps. 2, pl. 6	pp. I gs. II p. 15
	08I_05-11	Givcho e Nixa Gvosdarich	Ser Nichola Mar. de Goçe per mita e Vuchas Chnesgach per altra mita (fo de Givcho e Nixa Gvosdarich)		ps. 2, pl. 6	pp. – gs. XI p. 15

	08I_06-11	Mircho marinaro	Ser Nichola Mar. de Goçe e FRATERNITA DEI SORTORI (fo de Mircho marinaro)		ps. I, pl. 3	pp. – gs. VI p. 15
	08I_07-11	Pribil Vesich	Ser Francho di Goçe (fo del Pribil Vesich)	chasal (1481.)	ps. 2	pp. – gs. XI p. 15
	08I_08-11	Ivan sortor	FRATI PREDICHATORI (fo de Ivan sortor)		ps. I, pl. 7	pp. – gs. VIII p. 15
	08I_09-11	Ivan Rudalo	Mihailo Gurchovich de Breno (fo de Ivan Rudalo)		ps. I, pl. 3	pp. – gs. VIII p. 15
	08I_10-11	Pribislav Boxitchovich	Milorad Budechevich barbier (fo de Pribislav Boxitchovich)		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VII
	08I_11-11	Pribil de Çoncheto	Dobruscha de Michil di Chotrugli (fo de Pribil de Çoncheto)		ps. 2, pl. 2	pp. – gs. VII
8. ulica zapad	08Z_01-11	Marusa de Miroslav Bisich	Ser Marin Çupan de Bona e fratelli (fo de Marusa de Miroslav Bisich)		ps. I, pl. 6	pp. I gs. II p. 15
	08Z_02-11	Ruscho Radochnich	Maroie Simchovich de Mochosiça di Hombla (fo de Ruscho Radochnich)		ps. I, pl. 6	pp. I gs. II p. 15
	08Z_03-11	Nicholeta di Dmitar orexe	Fiorio di Francho Chotovich e fratelli (fo de Nicholeta di Dmitar)		ps. I, pl. I	pp. – gs. VIII
	08Z_04-11	Petroe Miloradich	Petroe Miloradich e lo quarto de SANCTA MARIA		ps. I, pl. 7	pp. – gs. XI
	08Z_05-11	Givcho Charavida	HOSPITAL DE MISERICORDIA (fo de Givcho Charavida)		ps. I, pl. 7	pp. – gs. XI
	08Z_06-11	Rada Milatchova	Marin di Mathio Turchinovich (fo del Rada Milatchova)		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VIII
	08Z_07-11	Cholenda Chomarich	Marin Gabrielovich (fo de Cholenda Chomarich)		ps. I, pl. 7	pp. – gs. XI
	08Z_08-11	Maroe Sriedanovich	Mihoç Radosaglich orese (fo de Maroe Sriedanovich)		ps. 2÷	pp. I gs. III
	08Z_09-11	Vitcho Medoievich	Radoie Miliçich talapietra (fo de Vitcho Medoievich)		ps. 3, pl. I	pp. I gs. III
	08Z_10-11	Mircha de Bogdan	Maistro Marin di Primo barbier Taulisia (fo de Mircha de Bogdan)		ps. 2, pl. I	pp. – gs. XI
	08Z_11-11	Bogoslav ortolan	Dum Petar e Marin Dobrievich fraterli (fo de Bogoslav ortolan)		ps. 2÷	pp. – gs. X
9. ulica istok	09I_01-11	Miltien de Priboe	Vlahusa Vodopiic (fo de Miltien de Priboe)		ps. 3, pl. 7	pp. II gs. I
	09I_02-11	Dmitar orexe	Radogna Çvitichovich		ps. 2	pp. I gs. I p. 15
	09I_03-11	Radoslav sortor	Petar Petchovich (fo de Radoslav sortor)		ps. 2, pl. 3	pp. I gs. I p. 15
	09I_04-11	Milgost de Gravuxa	Piercho Chochovich (fo de Milgost de Gravuxa)		ps. I, pl. 6	pp. – gs. X p. 15
	09I_05-11	Michaç marinaro	Dum Mihoç (fo de Michaç marinaro)		ps. I, pl. I	pp. – gs. VI p. 15
	09I_06-11	Bratiça de Meçavolta	Ser Goan Nicholo de Gondola (fo de Radin Bogetich)		ps. 3	pp. I gs. III
	09I_07-11	Petroe tavernaro	Andria Çvietichovich becharo (fo de Radiencho Milosevich)		ps. I, pl. 6	pp. – gs. VIII
	09I_08-11	Radiç spader	Ser Goan Nicholo de Gondola (fo de Radiç spader)		ps. 2	pp. – gs. x
	09I_09-11	SANCTO NICOLA DE PIAÇA	FRATERNITA DI BECHARI DE SANCTO NICHOLO DE PIAÇA		ps. 2	pp. – gs. VIII
	09I_10-11	Petroe tavernaro	Bogeta fornaro (fo de Petroe tavernaro)		ps. 2	pp. – gs. VIII
	09I_11-11	Pribna Bililia	Radivoi petraro (fo de Pribna Bililia)		ps. 2	pp. – gs. VIII
9. ulica zapad	09Z_01-10	Vechoe petraro	Mihoçe Givco Urtichevich (fo de Vechoe petraro)		ps. 2, pl. 4	pp. I gs. III p. 15
	09Z_02-10	Zorgi di C. di Goçe	Dobraxin Radasinovich Ledian (fo de Zorgi di C. di Goçe)		ps. 2, pl. 6	pp. I gs. – p. 15
	09Z_03-10	Giani speciale	Radoie Milutinovich sortor (fo de Giani speciale)		ps. 2, pl. I	pp. – gs. X p. 15
	09Z_04-10	Goina di Givoe asenaro	Radoie Milutinovich deto per mita e Vitcho Radosaglich sortor per altra mita (fo de Goina di Givoe asenaro)		ps. 3, pl. 4	pp. I gs. III
	09Z_05-10	Pripcho petraro	Radiç Hostoich petraro (fo de Pripcho petraro)		ps. 2	pp. – gs. VIII
	09Z_06-10	Stoicho Radanovich	Vlahusa Radosaglich petraro (fo de Stoicho Radanovich)		ps. 2	pp. – gs. VIII
	09Z_07-10	Radich bastaxio	Barnaba Stanetich (fo de Radich bastaxio)		ps. 2, pl. 2	pp. – gs. XI
	09Z_08-10	Micha Nicholich	Dum Lucha de Chataro (fo de Micha Nicholich)		ps. 2, pl. 4	pp. I
	09Z_09-10	Radoslav Turçinovich	Goan di Fiorio (fo de Radoslav Turçinovich)		ps. 2	pp. – gs. VIII
	09Z_10-10	Piero Rubin	Ser Marin Çupan de Bona e fradelli (fo de Piero Rubin)		ps. 2	pp. – gs. VIII
10. ulica istok	10I_01-13	Braicho Sriedanovich	Bratut Gradoievich lanaro (fo de Vasigl Petchovich)		ps. 3, pl. I	pp. I gs. VII
	10I_02-13	Mila Stipchova	SANCTA MARIA MAÇOR (fo de Mila Stiepchova)		ps. 2, pl. I	pp. I
	10I_03-13	Mircho petraro	Vlahusa de Nicholo de Darsa e fratelli (fo de Mircho petraro)		ps. 4÷	pp. I gs. VIII
	10I_04-13	Nixa de Milsa Çepicuchia	Michil de Nichsa Cepichuchich (fo de Nixa de Milsa Çepicuchia)		ps. I, pl. 5	pp. – gs. VIII
	10I_05-13	Ratcho Fifa bastaxio	Vuchota Trismudar (fo de Ratcho Fifa bastaxio)		ps. 2, pl. I	pp. – gs. VIII
	10I_06-13/1	Petrusa Gostoeva	Fra Iachob predicator (fo de Petrusa Gostoeva)	per la meça	ps. 2	pp. – gs. XI
	10I_06-13/2	Milovan Graenovich	Nicholo Stephano di Nale (fo de Milovan Graenovich)	l'altra mita	ps. 2	pp. I
	10I_07-13	Rusa de Petroe	Nicholo fiol de Miliça di Chalamota (fo de Rusa de Petroe)		ps. 3, pl. 2	pp. I gs. I
	10I_08-13	Obradaç	MONACHE DI SANCTO THOMA (fo de Obradaç)		ps. I, pl. 2	pp. – gs. V
	10I_09-13	Radetcho Sotonaibo	MONACHE DI SANCTO THOMA (fo de Radetcho Sotonaibo)		ps. I, pl. I	pp. – gs. V
	10I_10-13	Givcho Nicholetich	MONACHE DI SANCTO THOMA (fo de Givcho Nicholetich)		ps. I, pl. I	pp. – gs. V

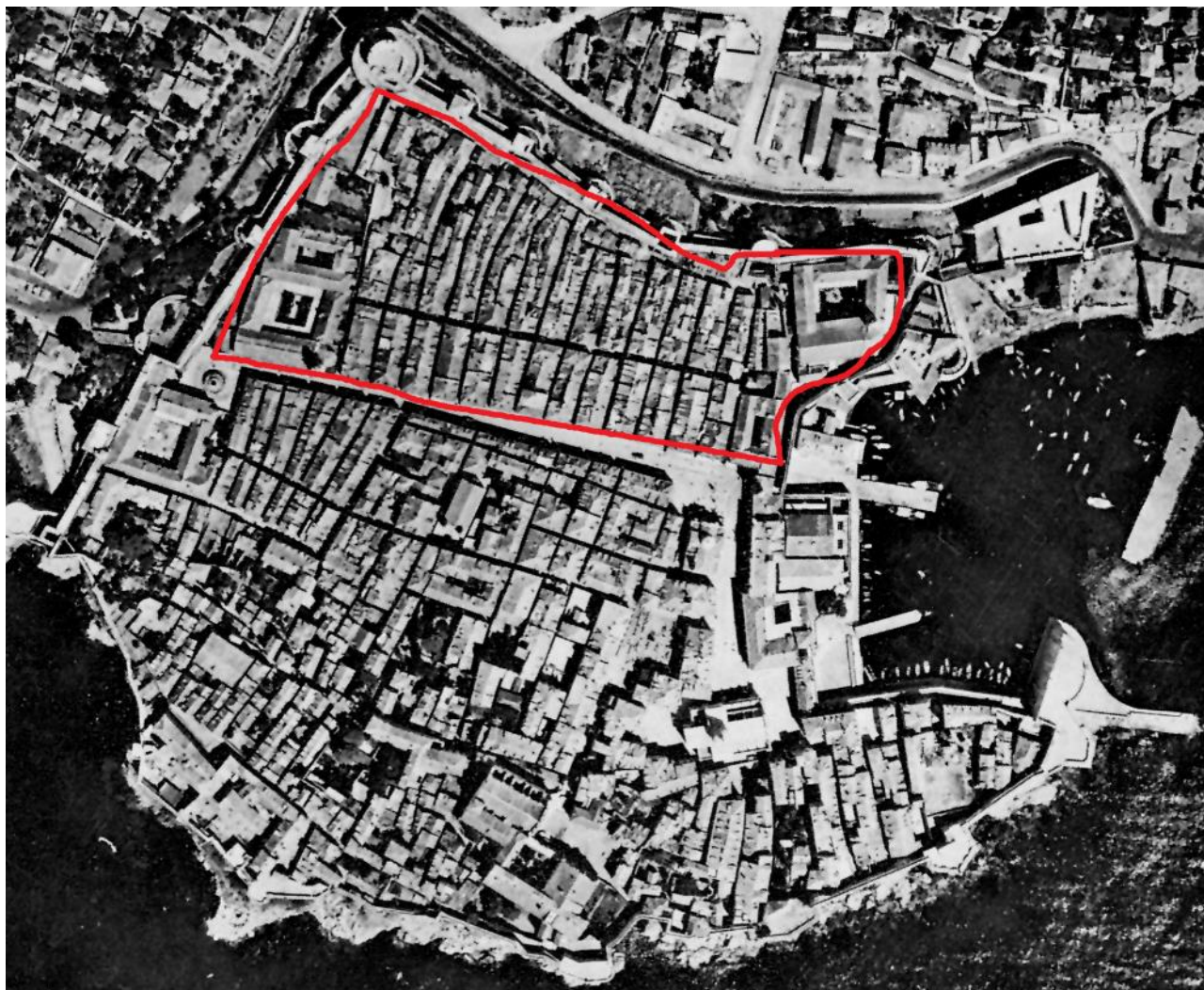
	10I_11-13	Stoislav corir	Maroie Tomaso di Dobrich (fo de Stoislav corir)		ps. 2, pl. I	pp. – gs. VIII p. 15
	10I_12-13	Pribil Pripchovich	Fioli de Vuchmir sortor (fo de Pribil Pripchovich)	chasal (1481.)	ps. I	pp. – gs. III p. 15
	10I_13-13	Radoslav Pçeliça	Vuchsa barbier per mita e Marin Paochovich çimador per altra mita (fo de Radoslav Pçeliça)	chasal (1481.)	ps. I÷	pp. – gs. V
Que do chase sopradite sono in libro vechio a karta LXIII		(bez upisa)	Andria Radovçich Vepriča (fo de Tomcho Deraç)			
			Ser Martolo Francho de Gorgi (fo di Stoicha nutriçe di Francho di Gorgi)			
10. ulica zapad	10Z_01-13	Radiça de Boxitcho	Dobrosav Hobradovich merchadante (fo de Radiça de Boxitcho)		ps. I, pl. 6	pp. I
	10Z_02-13	Ratcho Veloevich	Antoni Branchovich orese (fo de Ratcho Veloevich)		ps. 4	pp. I gs. VIII
	10Z_03-13	Bartolo de Marinçe	Bonicho de Dobrich (fo de Bartolo de Marinçe)		ps. 3	pp. I gs. I p. 6
	10Z_04-13	Deian Ratchovich	Givcho di Nicholo di Chastrat e fratello (fo de Deian Ratchovich)		ps. I, pl. 5	pp. – gs. VIII p. 15
	10Z_05-13	Matas Braiachovich	Ser Michil e ser Goan L. di Sorgo (fo de Matas Braiachovich)		ps. 2, pl. 5	pp. I gs. II
	10Z_06-13	Ilia de Poça	Giuras petraro (fo de Ilia de Poça)		ps. 2÷	pp. I gs. I p. 15
	10Z_07-13	Ivan petraro	Dum Matcho Ivanovich (fo de Ivan petraro)		ps. 2÷	pp. I gs. I
	10Z_08-13	Dobriça de Veseocho	Givan Soich		ps. 3	pp. I gs. II
	10Z_09-13/1	Mircha Chomariça	Mihoç Radisich petraro (fo de Mircha Chomariça)	meça caxa	ps. I, pl. 6 (nije ravnomjerno)	pp. – gs. VIII p. 8
	10Z_09-13/2	Guaoco Bieda	MONACHE DI SANCTA CHLARA (fo de Guaoco Bieda)	l'altra mita	ps. 2	pp. – gs. VIII p. 8
	10Z_10-13	Dobra de Radovan	MONACHE DI SANTA CHLARA (fo de Dobra de Radovan)		ps. I, pl. 5	pp. – gs. VIII
	10Z_11-13	Dobriça de Pribislav	Mihoç Radisich petraro (fo de Dobriça de Pribislav)		ps. I, pl. 7	pp. – gs. VIII p. 15
	10Z_12-13	Naliescho Putçich	Radivoi Scarpioich (fo de Naliescho Putçich)		ps. 2÷	pp. – gs. X p. 15
	10Z_13-13	Chranislav petraro	Bosigdar veschonte di Hombla (fo de Chranislav petraro)		ps. 4	pp. – gs. VIII
			Casa e chasal ala çima dela dita ruga fo di Hostoia Martinovich et al presente si è tutto chasa et si è tolto per chomun perche per piu anni non ano pagato et terin			
11. ulica istok	11I_01-15/1	Milos Chobila	Radogna Mirchovich Chladorub (fo de Milos Chobila)	meça caxa	ps. I, braço I÷	pp. – gs. VIII
	11I_01-15/2	Radiça	Radogna sopradito (fo de Radiça)	l'altra mita	ps. I, braço I÷	pp. – gs. VIII
	11I_02-15	FRARI DE SAN DOMENEGO	Radogna Mirchovich (fo de frari de San Domenego)		ps. I÷	pp. – gs. VIII
	11I_03-15	Radich Bunavich	SANCTA MARIA MAGOR (fo de Radich Bunavich)		ps. 2, pl. I	pp. – gs. X
	11I_04-15	Petrusa fiola de Braicho	HOSPITAL DE MISERICORDIA (fo de Petrusa fiola de Braicho)		ps. 3	pp. I
	11I_05-15	Radula fiola de Priboe	Ser Mathio B. di Gorgi (fo de Radula fiola de Priboe)		ps. 2, pl. I	pp. – gs. VIII
	11I_06-15	Petrusa di Osroe	Nichola Golosich (fo de Petrusa di Osroe)		ps. 2, pl. 2	pp. – gs. X
	11I_07-15	Ruscho marangon	Nichola Golosich dito (fo de Ruscho marangon)		ps. 2, pl. I	pp. – gs. X p. 15
	11I_08-15	Zvietcho tavernar	Nichola Golosich dito (fo de Zvietcho tavernar)		ps. I÷	pp. – gs. VI p. 15
	11I_09-15	Radochan tavernar	Nichola Golosich dito (fo de Radochan tavernar)		ps. 2	pp. – gs. V p. 15
	11I_10-15	Ratcho tavernaro	Çvitcho Pribilovich taglapietra (fo de Ratcho tavernaro) /Radosav Slavchovich (fo de Ratcho tavernaro)		ps. 2, pl. 2	pp. I gs. – p. 15
	11I_11-15	Nichola de Domoe Stroich	Marin marangon Pleschonos (fo de Nichola de Domoe Stroich)		ps. 2÷	pp. I gs. I
	11I_12-15	Peicho petraro	Andria Batiore (fo de Peicho petraro)		ps. I÷	pp. – gs. VI
	11I_13-15	Dobra de Ratcho	Mihoç Radisich petraro (fo de Dobra de Ratcho)		ps. 2, pl. 6	pp. – gs. VII
	11I_14-15	Naliescho Putçich	Vlatcho Dobrasinovich per mita, e Nichola Herachovich per altra mita (fo de Naliescho Putçich)		ps. 2÷	pp. – gs. X p. 15
	11I_15-15	Obrad Maroevich	Brancho Radovçich perlabuch (fo de Obrad Maroevich)		ps. 2	pp. – gs. VIII
		(bez upisa)	Giurag Subanovich (fo de Radosav Raichovich solaro)			
		(bez upisa)	RadiçVuchçich per mita e Vuchasin Radognich per altra mita de chasa (fo de Hostoia Martinovich)			
Queste tre case dite di sopra sono in		(bez upisa)	Chasal in cima fo de Chraisav Radetich confina chon chasa de Hostoia dito sopra			

libro vecchio a karta LXIII.						
11. ulica zapad	11Z_01-18	Givcho piliçaro	Maroie Milutinovich merchadante (fo de Givcho piliçaro)		ps. 3÷	pp. I gs. VIII
	11Z_02-18/1	Gorgi çipular	Anthoni de Gorgi (fo de Gorgi çipular)	meça caxa	ps. 2, pl. I	pp. – gs. X p. 15
	11Z_02-18/2	SANCTO NICOLA DI PIAÇA	FRATERNITA DE BECHARI DI SANCTO NICHOLA DE PIACA	l'altra mita	ps. 2, pl. I	pp. – gs. X p. 15
	11Z_03-18	Petrusa fiola de Sriedan	Ser Martino Chiarina (fo de Petrusa fiola de Sriedan)		ps. 2, pl. 3	pp. – gs. XI
	11Z_04-18	Radoslav sortor	Matcho Chocha Goiachovich sortor (fo de Radoslav sortor)		ps. 3	pp. I gs. II
	11Z_05-18	Zorgi çimador	Simcho Petchovich (fo de Zorgi çimador)		ps. 2	pp. – gs. VIII p. 15
	11Z_06-18	Milos de Nenada	Marin To. di Dobrich (fo de Milos de Nenada)		ps. I, pl. I	pp. – gs. VIII p. 15
	11Z_07-18	Biaxio de V. di Babalio	Thoma e Dmitar Boxidarovich e frateri per chasa afitada a lori dali frati predichatori (fo de Biaxio de V. di Babalio)		ps. 2, pl. 6	pp. I gs. III
	11Z_08-18	Miocho Nigusich	FRATI PREDICHATORI (fo de Miocho Nigusich)		ps. 2	pp. I gs. I
	11Z_09-18	Stanula fiola de Michoç	Francho de ser Iachomo de Gorgi (fo de Stanula fiola de Michoç)		ps. 2	pp. I gs. I
	11Z_10-18	Marusa Radicheva	Nichola Ban becharo (fo de Marusa Radicheva)		ps. I, pl. 7	pp. – gs. X p. 15
	11Z_11-18	Petcho Medoevich	Ser Michil Nicholo de Poça		ps. I÷	pp. – gs. VII
	11Z_12-18	Lubna de Radin	Ser Michil Nicholo de Poça		ps. I, pl. 2	pp. – gs. VI
	11Z_13-18/1	Miloslava de Givoe	Maricho Raichovich (fo de Raian fondechier)	meça caxa	ps. I, pl. I	pp. – gs. III
	11Z_13-18/2	Andrea bastaxio	Maricho Raichovich (fo de Raian fondechier)	l'altra mita	ps. I, pl. I	pp. – gs. III
	11Z_14-18	Radoslava de Boxitcho	Ser Goan Andrea de Volve de Pille (fo de Radoslava de Boxitcho)	chasal (1481.)	ps. 2	pp. – gs. VIII
	11Z_15-18	Pribetcho çapador	Ser Lorenço de Marin di Mençe e fratelli (fo de Pribetcho çapador)	chasal (1481.)	ps. I, pl. 6	pp. – gs. VII
	11Z_16-18	Goçe, 1 caxa di ... de	Marin di Mathio Fifa (fo de Tomcho Gravoxa)	chasa (1418.)	ps. I, braçi II (1481)	–
	11Z_17-18	Goçe, 1 caxa di ... de	Marin di Natal per chasa fo de Petar Tvardoevich	chasa (1481.)	ps. I, braçi 2 e uno terço (1481)	–
	11Z_18-18	Goçe, 1 caxa di ... de	Chasal in cima fo de Stanaç grançaro, al presente di e del comun	chasal (1481.)	ps. II, braçi II (1481)	–
12. ulica istok	12I_01-18	Vlacho de Plutcho	Givan de Fiorio (fo de Vlacho de Plutcho)		ps. 2, pl. I	pp. I gs. II
	12I_02-18	Bogich Radienovich	Vladoie Charçotich (fo de Bogich Radienovich)	caxa	ps. 4:2=2	pp. I gs. VIII p. 15 polovica
	12I_03-18	Bogich Radienovich	Toma fo di Gorgi sortor (fo de Bogich Radienovich)	caxa	ps. 4:2=2	pp. I gs. VIII p. 15 polovica
	12I_04-18	Radovaç Pripchovich	ABATE DI SANCTO IACHOMO (fo de Radovaç Pripchovich)		ps. I	pp. – gs. VII
	12I_05-18	Brancho Pridoievich	Stiepan Branchovich (fo de Brancho Pridoievich)		ps. 2, pl. 7	pp. – gs. X p. 15
	12I_06-18	Maroe Richalovich	Benedeto di Iachxa Chriवादich e fratello (fo de Maroe Richalovich)		ps. I, pl. 7	pp. – gs. X p. 15
	12I_07-18	Maroe Bogdanovich	Francescho di Marcho Tintina e fratello (fo de Maroe Bogdanovich)		ps. I÷	pp. – gs. VI p. 15
	12I_08-18	Bielna di Velislav chaliger	SANCTA MARIA MAGOR (fo de Bielna di Velislav chaliger)		ps. 2	pp. – gs. VIII
	12I_09-18	Bogusa de Pribil	SANCTA MARIA MAGOR (fo de Bogusa de Pribil)		ps. I, pl. 3	pp. – gs. VII
	12I_10-18	Michoe fiolo de Bogoe	SANCTA MARIA MAGOR (fo de Michoe fiolo de Bogoe)		ps. 2, pl. 3	pp. – gs. X
	12I_11-18/1	Novach tavernaro	Marin Mathio di Nale Ganinovich (fo de Novach tavernaro)	meça caxa	ps. 2, pl. I	pp. – gs. VIII p. 15
	12I_11-18/2	Radula fiola de Bositcho	Radioie Pribisaglich (fo de Radula fiola de Bositcho)	[l'altra mita] chasal (1481.)	ps. 2, pl. I	pp. – gs. VIII p. 15
	12I_12-18	Stanula fiola de Michoe	Francho di ser Iachomo di Giorgi (fo de Stanula fiola de Michoe)		ps. I, pl. 7	pp. – gs. VII
	12I_13-18/1	Dobra Tiechoeva	Francho sopra dito (fo de Iachomo di Giorgi)	meça caxa	ps. I, pl. 6	pp. – gs. VIII
	12I_13-18/2	Miladin becharo	Giurag nepote de dum Nihxa Radovich per chasa (fo de Miladin becharo)	l'altra mita	ps. I, pl. 6	pp. – gs. VIII
	12I_14-18	Miladin Radanovich	Pavao Çeh (fo de Miladin Radanovich)	chasal (1481.)	ps. I, pl. 6	pp. – gs. VIII
	12I_15-18	Bogoe Vergilia	Ser Nichola Zorzi de Chaboga (fo de Bogoe Vergilia)		ps. 2, pl. 4	pp. – gs. X
12I_16-18	Pribislav	Ser Francescho Nicolo de Chaboga (fo de ser Nichola Go. de Chaboga fo avanti de Pribislav)		ps. 2	pp. – gs. VIII p. 15	
12I_17-18	Nicola Çesalo	Ivan Milovçich (fo de Nicola Çesalo)		ps. 2, pl. 2	pp. – gs. VIII p. 15	

	12I_18-18	Petcho Chrancich	Marusa di Radat chaligaro (fo de Petcho Chrancich)		ps. 3, pl. 4	pp. I
12. ulica zapad	12Z_01-16	Michoe de Labona	Radohna Radovčich pučanin (fo de Michoe de Labona)		ps. 2	pp. – gs. X
	12Z_02-16	Medoe dele chadeine	Radohna dito (fo de Medoe dele chadeine)		ps. I, pl. 5	pp. – gs. VIII
	12Z_03-16/1	Radoslav Voichnich	Sladoie Hostoich Stulaç (fo de Radoslav Voichnich)	meça caxa	ps. 2	pp. – gs. VIII p. 8
	12Z_03-16/2	Grigoe Stoichovich	Çvietcho Madescho (fo de Grigoe Stoichovich)	l'altra mita	ps. 2	pp. – gs. VIII p. 8
	12Z_04-16	Radoslav Turcinovich	FRATERNITA DI SANCTO DOMINO (fo de Radoslav Turcinovich)		ps. 2	pp. – gs. VIII p. 15
	12Z_05-16	Simcho Naliescovich	Michil di Nichxa Cepichucich (fo de Simcho Naliescovich)		ps. I÷	pp. – gs. VIII
	12Z_06-16	Bogna de Milaç	Maroie de Nicholo fo guardiano in Sponça (fo de Bogna de Milaç)		ps. I÷	pp. – gs. VIII
	12Z_07-16	Milos Paparaç	Francescho de Miglcho Smoglanovich (fo de Milos Paparaç)		ps. 2, pl. 6	pp. I gs. II
	12Z_08-16/1	Miocha de Radoslav	Boxichcho Obuglen per mita e Nichola Urtichevich per altra mita (fo de Miocha de Radoslav)	meça caxa	ps. 4, pl. 6 [: 2] polovica	pp. I gs. – p. 15
	12Z_08-16/2	Luçia de Radich	Lucha di Bogdan Rosgov (fo de Luçia de Radich)	l'altra mita	ps. 4, pl. 6 [: 2] polovica	pp. I gs. – p. 15
	12Z_09-16	Mila Goiachova	Ser Orsato Martolo de Çamagno (fo de Mila Goiachova)		ps. I÷	pp. – gs. VII
	12Z_10-16	Tomusa di Obrad Golubich	Vesela de Stiepcho Rusich (fo de Tomusa di Obrad Golubich)		ps. I÷	pp. – gs. VII
	12Z_11-16	Pribil patarin	Ivan orese (fo de Pribil patarin)		ps. 2	pp. – gs. VIII
	12Z_12-16	Tripcho grinçar	Thomas Biladinovich (fo de Tripcho grinçar)		ps. 3	pp. I
	12Z_13-16/1	Braicho Radovanovich	Gargur orese (fo de Braicho Radovanovich)	meça caxa	ps. I, pl. 6 vjerojatno	pp. – gs. VII
	12Z_13-16/2	Pribna Vochoeva	FRATI PREDICATORI	l'altra mita (chasal 1481.)	ps. I, pl. 6	pp. – gs. VII
	12Z_14-16/1	Bogoe fabro	Vuchsa Chlichioevich (fo de Bogoe fabro)	meça caxa	ps. I÷	pp. – gs. VI
	12Z_14-16/2	Maroe Mildrugovich	Maroie Fornaro orese (fo de Maroe Mildrugovich)	l'altra mita	ps. I÷	pp. – gs. VI
	12Z_15-16	Gurag Volsich	Bielava di Tomcho Vartoglav (fo de Gurag Volsich)		ps. I, pl. 3	pp. – gs. V
12Z_16-16	Miodrug de Vergato	Givan Stançich di Breno heredi di ser Nicholo M. de Goçe Mihoç Radisich petraro (questa casa fo de Miodrag de Vergato)		ps. 4	pp. I gs. III	
13. ulica istok	13I_01-03	Radoslav de Radienaç	Milava Stiepanova surela di Vlahusa Iunachovich (fo de Radoslav de Radienaç)		ps. 2÷	pp. I gs. I
	13I_02-03	Radoslava Snovalia	Marin de Paschoie Raçich (fo de Radoslava Snovalia)		ps. I, pl. 6	pp. – gs. VIII
	13I_03-03	Mircho Bratinovich	Nicholoa Ban becharo (fo de Mircho Bratinovich)		ps. I, pl. 6	pp. – gs. VIII
13. ulica zapad	13Z_01-05	Stoicho merchadante	Paschoie Dussinovich (fo de Stoicho merchadante)		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VIII
	13Z_02-05	Ser Martolo de Zrieva	Francho di ser Iachomo de Gorgi (fo de ser Martolo de Zrieva)		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VII p. 15
	13Z_03-05	Vlatcho orexe	Marin de Matcho Turçinovich (fo de Vlatcho orexe)		ps. I, pl. I÷	pp. – gs. VII p. 15
	13Z_04-05	Radoslava de Pribil	Radovin Bunich e maistro Marin barbier suo fiol (fo de Radoslava de Pribil)		ps. I÷	pp. – gs. VIII
	13Z_05-05	Bogdanaç Ginaç	Illia Muçaevich di Breno (fo de Bogdanaç Ginaç)		ps. I÷	pp. – gs. VIII
14. ulica istok	14I_01-11	Chrisan bastaxio	Mihoç Nonchcievich de Songeto (fo de Chrisan bastaxio)	chasal (1481.)	ps. 3	pp. – gs. X
	14I_02-11/1	Radich Pavlovich	Iachob Petrovich marangon (fo de Radich Pavlovich)	meça caxa	ps. I, pl. I	pp. – gs. III p. 15
	14I_02-11/2	Radoslav Mirosalich	Braicho balestril di Stagno (fo de Radoslav Mirosalich)	l'altra mita	ps. I, pl. I	pp. – gs. VI
	14I_03-11	Milich mariner	FRATERNITA DI MARCHADANTI (fo de Milich mariner)		ps. 3, pl. 5	pp. I
	14I_04-11/1	Ratcha di Radisa	Franusa Bogusina (fo de Ratcha di Radisa)	meça caxa	ps. I	pp. – gs. III
	14I_04-11/2	Radetcho Vitex	Radula di Hombla sta a San Stephano (fo de Radetcho Vitex)	l'altra mita	ps. I	pp. – gs. III
	14I_05-11/1	Bositcho mariner	Goan Gabro (fo de Bositcho mariner)	meça caxa	ps. I, pl. 4÷	pp. – gs. VI
	14I_05-11/2	Rada de Boleslav	SANCTA MARIA MAGOR (fo de Rada de Boleslav)	l'altra mita	ps. I, pl. 4÷	pp. – gs. VI
	14I_06-11	Miliça de Gradoe	Primo di Bona (fo de Miliça de Gradoe)		ps. 2÷	pp. – gs. VIII
	14I_07-11	Marusa fiola de Dobrel	Casa deserta de Primo di Bon (fo de Marusa fiola de Dobrel)		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VI
	14I_08-11	Pripcho Dobreglevich	Paschoie Bieloscevich (fo de Pripcho Dobreglevich)		ps. I, pl. 2	pp. – gs. V
	14I_09-11	Mircha Rachoeva	Migl orese (fo de Pribisav Çvitchovich)		ps. 2, pl. 6	pp. – gs. X
	14I_10-11	Pripcho Radosevich	Ser Marin G. Di Çrieva (fo de Pripcho Radosevich)	chasal meçomurato (1481.)	ps. 2	pp. – gs. VIII

	14I_11-11	Tomcho di Breno	Stiepan Stanihnich (fo de Tomcho di Breno)		ps. 2÷	pp. – gs. X
14. ulica zapad	14Z_01-15	Iacob chalafado	Maroie Charçotich per mita e Marin Mathio Turçinovich per altra mita (fo de Iacob chalafado)		ps. I÷	pp. – gs. VI
	14Z_02-15/1	Ratcho Ruxich	Ser Marin Antonio di Goçe (fo de Ratcho Ruxich)	meça caxa	ps. I, pl. I	pp. – gs. III p. 15
	14Z_02-15/2	Vidna Bogdasina	Ser Marin Antonio di Goçe (fo de Vidna Bogdasina)	l'altra mita	ps. I, pl. 3	pp. – gs. V
	14Z_03-15	Dabisiv Racçich	Goan de Givcho di Chotrugl (fo de Dabisiv Racçich)		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VI p. 15
	14Z_04-15/1	Veliçcho Obroevich	Michil de Çiçero (fo de Veliçcho Obroevich)	meça caxa	ps. I, pl. 4	pp. – gs. VI
	14Z_04-15/2	Bogçin Bogoevich	Mihoç, Antoni e Valentin di Ivan marangon (fo di Bogçin Bogoevich)	l'altra mita	ps. I, pl. 4	pp. – gs. VI
	14Z_05-15/1	Radovaç Goraçich	Ser Francescho St. di Benesa e frateri (fo de Radovaç Goraçich)	meça caxa	ps. I, pl. 4	pp. – gs. VI p. 15
	14Z_05-15/2	Nixa ...	SANCTA MARIA MAGOR (fo de Nixa)	l'altra mita	ps. I, pl. 4	pp. – gs. VI p. 15
	14Z_06-15/1	Pribislav Ratchovich	FRATI PREDICHATORI (fo de Pribislav Ratchovich)	meça caxa	ps. I	pp. – gs. III
	14Z_06-15/2	Radoslav Miochanich	FRATI PREDICHATORI (fo de Radoslav Miochanich)	l'altra mita	ps. I	pp. – gs. III
	14Z_07-15	Radoslava Radicheva	Matcho Sgude (fo de Radoslava Radicheva)		ps. 2, pl. 4	pp. – gs. X
	14Z_08-15/1	Radoicho Stoiachovich	Stiepan de Lucha e fioli (fo de Radoicho Stoiachovich)	meça caxa	ps. I, pl. 7	pp. – gs. VII
	14Z_08-15/2	Sriedan Goisich	FRATERNITA DE SANCTA MARIA per mita e Çvitcho Petchovich per altra mita (fo de Sriedan Goisich)	l'altra mita	ps. I, pl. 7	pp. – gs. VI
	14Z_09-15	Radovan Milvarich	Di chomun (fo de Radovan Milvarich)	chasal (1481.)	ps. I, pl. 4	pp. – gs. VI
	14Z_10-15	Radmil Meçavolta	FRATI DE SANCTA CHROSE per mita e Mihoç Radisich per altra mita		ps. 2, pl. 4	pp. – gs. VI
	14Z_11-15/1	Radoslav Givcovich	Vuchasin Milatovich schartisir in dota per meca chasa, in meco de la via (fo de Radoslav Givcovich)	meça caxa In meça de la via	ps. I, pl. 4	gs. VI
	14Z_11-15/2	Lubna de Radmil	Givcho Vuchoevich di Hombla (fo di Lubna de Radmil)	l'altra mita	ps. I, pl. 4	pp. – gs. VI
	14Z_12-15	Radoslav Obroevich	Milorad barbier genero di Ratcho Locharda (fo de Radoslav Obroevich)		ps. 2	pp. – gs. VIII
	14Z_13-15	Miladin Seç	Marincho Raichovich (fo de Miladin Seç)		ps. 2, pl. 4	pp. – gs. VIII
	14Z_14-15	Stancho bastaxio	[chasal tolto per chomun]	una casa, le porte guarda al muro dela terra (chasal [1481.])	ps. I, pl. 4	pp. – gs. III p. 15
14Z_15-15	Budna Milçeva	chasa di tavole di Francho de Matulin oliaro e suo procurator Mihoç Mednich (fo de Budna Milçeva)	una caxa guarda verso ponente	ps. 2	gs. VI	
15. ulica istok	15I_01-17	Martolo de Mislen	Pavao Nichxich (fo de Martolo de Mislen)		ps. 2, pl. 7	pp. I gs. VIII
	15I_02-17	Radoslav chasnaçh	Goan Gabro (fo de Radoslav chasnaçh)		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VI
	15I_03-17	Milas sortor	Luchxa Iasavçich e sui fratelli (fo de Milas sortor)		ps. I, pl. 4	pp. – gs. VI
	15I_04-17	Simcho di Pola	Luchxa Iasavçich e sui fratelli (fo de Simcho di Pola)		ps. 2	pp. – gs. VIII
	15I_05-17	Miliça baila deli Goçe	FRATI PREDICHATORI (fo de Miliça baila deli Goçe)		ps. 2, pl. 4	pp. – gs. VIII p. 15
	15I_06-17	Radoslav Veloevich	FRATI PREDICHATORIA (fo de Radoslav Veloevich)		ps. 3	pp. – gs. XI
	15I_07-17	Vlachota Obuchina	Ser Valcho di Resti (fo de Vlachota Obuchina)		ps. 2	pp. – gs. VIII
	15I_08-17	Dobrasin marangon	Stanaç di voschovarniça per mite e PRIOR DI SANCTO ANDREA per mita (fo de Dobrasin marangon)		ps. 3, pl. I	pp. I
	15I_09-17	Nichola de Çoncheto	Ivan Milichievich (fo de Milich Radasinovich)		ps. 2	pp. – gs. VII
	15I_10-17	Milancho marner	Bogeta Milovçich (fo de Milancho marner)		ps. I	pp. – gs. III
	15I_11-17	Miladin Seç	Ser Marin G. di Çrieva	chasal (1481.)	ps. 2, pl. 3	pp. – gs. VII
	15I_12-17	Raicho Seç	Marincho Raichovich (fo de Raicho Seç)		ps. 2, pl. I	pp. – gs. VIII
	15I_13-17	Maroe Xurgulo	Francescho di Matulin oliaro (fo de Maroe Xurgulo)		ps. 2	pp. – gs. VII
	15I_14-17	Piercho di Radosava	Tomcho Pribignich di Ogarichi (fo de Piercho di Radosava)		ps. 2, pl. 4	pp. – gs. VIII
	15I_15-17	Stiepan Choçan	Ser Nichola Mar. de Goçe (fo de Stiepan Choçan)		ps. I, pl. 6	pp. – gs. VI
	15I_16-17	Bogdana Milçeva	Ser Nichola Mar. de Goçe (fo de Bogdana Milçeva)		ps. I, pl. 6	pp. – gs. V
	15I_17-17	Vladna de Breno	Stanava Snovalia (fo de Vladna de Breno)		ps. I, pl. 6	pp. – gs. V

9. SLIKOVNI MATERIJALI

Slika 1.1. Položaj seksterija Sv. Nikole u urbanoj jezgri Dubrovnika (izvor: Fototeka Instituta za povijest umjetnosti; autor fotografije: Krešimir Tadić)

Slika 1.2. Tlocrt prizemlja objekata u seksteriju, stanje iz 1972. godine (izvor: Planoteka Instituta za povijest umjetnosti)

Slika 1.3ab. Nepoznati majstor, *Srebrni reljef sv. Vlaha*, druga polovica petnaestog stoljeća (?), srebro, 67 x 22 cm, crkva sv. Vlaha (izvor: Lupis, „O srebrnoj pali i srebrnom reljefu sv. Vlaha“, 122, *Zlatno doba Dubrovnika: katalog izložbe*, 41; autor fotografije: Živko Bačić)

Slika 1.4. Nikola Božidarević, *Pala Bundić*, početak šesnaestog stoljeća, tempera i pozlata na platnu (preneseno s drva), 170 x 254 cm, zbirka samostana sv. Dominika [detalj prikaza grada u rukama sv. Vlaha] (izvor: *Zlatno doba Dubrovnika: katalog izložbe*, 42)

Slika 1.5ab. Nepoznati slikar, *Veduta Dubrovnika*, sedamnaesto stoljeće, tempera na platnu, 118 x 168 cm, Društvo prijatelja dubrovačke starine [total i detalj seksterija Sv. Nikole] (izvor: Društvo prijatelja dubrovačke starine, autor fotografije: Ljubo Gamulin)

Predmet prodaje	1352.–1386.	1417.–1454.
Zemljišta i posjedi	487	904
Kuće i tereni unutar zidina	622	525
Kuće izvan zidina	30	53
Ostalo (dote, prodaje brodova, robova)	632	19
Ukupno:	1771	1501

Tabela 1.1. Sadržaj prvih dvanaest svezaka serije *Venditiones Cancellariae*; 1352. – 1386. (svezak 1. – 4.) i 1417. – 1454. (svezak 5. – 12.), (izvor: autor)

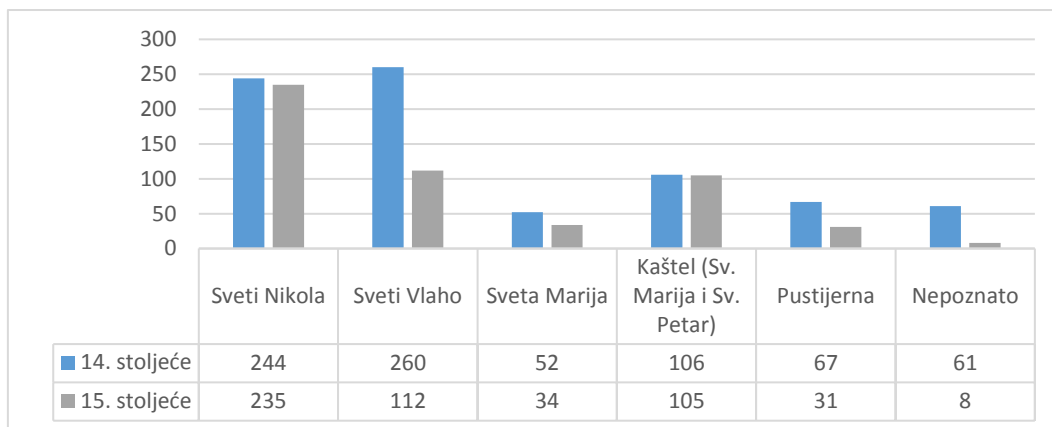

Tabela 1.2. Raspored zabilježenih kupoprodaja prema seksterijima, u usporedbi četrnaestog i petnaestog stoljeća (prema podacima iz *Vend. Canc.*, 1–12; *Div. Canc.*, 28), (izvor: autor)

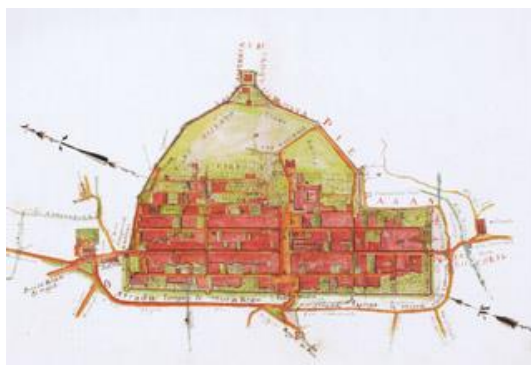
Slika 2.1. Područje *burgusa* obuhvaćeno regulacijama 1272. (označeno ispredikanim crtama) i 1296. godine (označeno točkama) (izvor: Prelog, „Dubrovački statut i izgradnja grada“, 91, slika 4)

Slika 2.2. Sakralne građevine seksterija na veduti grada iz sedamnaestog stoljeća (izvor: autor, autor fotografije: Ljubo Gamulin), legenda: 1. Sv. Frano, 2. Sigurata, 3. Petilovrijenci, 4. Sv. Vid, 5. Sv. Jakov na Pelinama, 6. Sv. Nikola, 7. Sv. Dominik, 8. Sv. Luka

Slika 2.3. Odstupanje od pravilne ulične mreže oko crkve Sigurata, prema tlocrtu prizemlja objekata u seksteriju iz 1972. godine (izvor: Planoteka Instituta za povijest umjetnosti, autor)

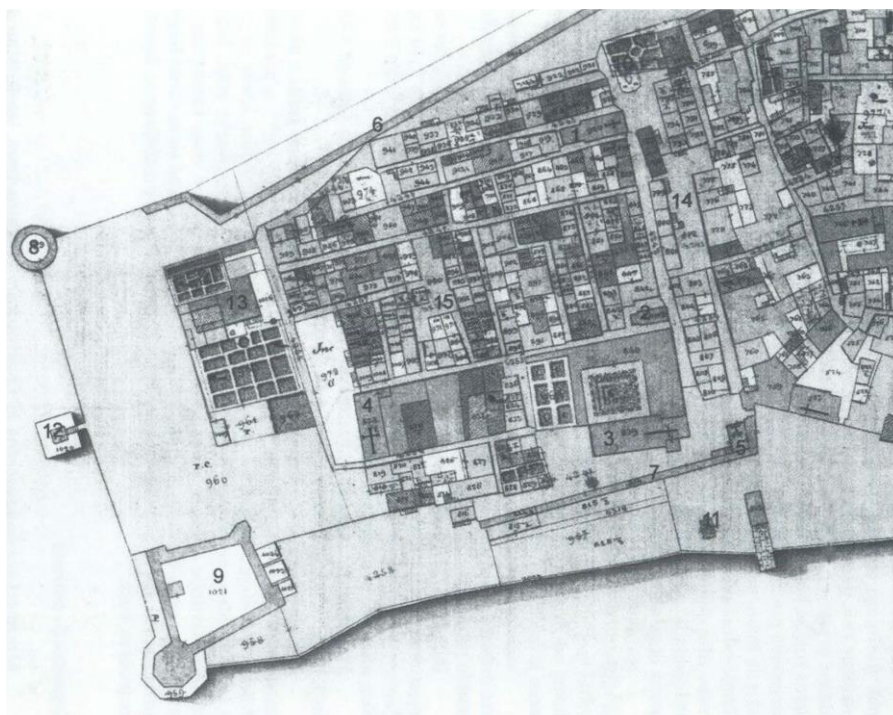
Slika 2.4 Tlocrt Pietrasante, C. M. Mazzoni, osamnaesto stoljeće – Archivio Storico Comunale di Pietrasanta (izvor: <http://www.rossellipietrasanta.com/pietrasanta.php>, 15. listopada 2018.)

Slika 2.5. Ulična mreža Raba na katastarskoj mapi grada iz 1828. godine (izvor: Budak, „Urban development of Rab – a hypothesis“, 23)

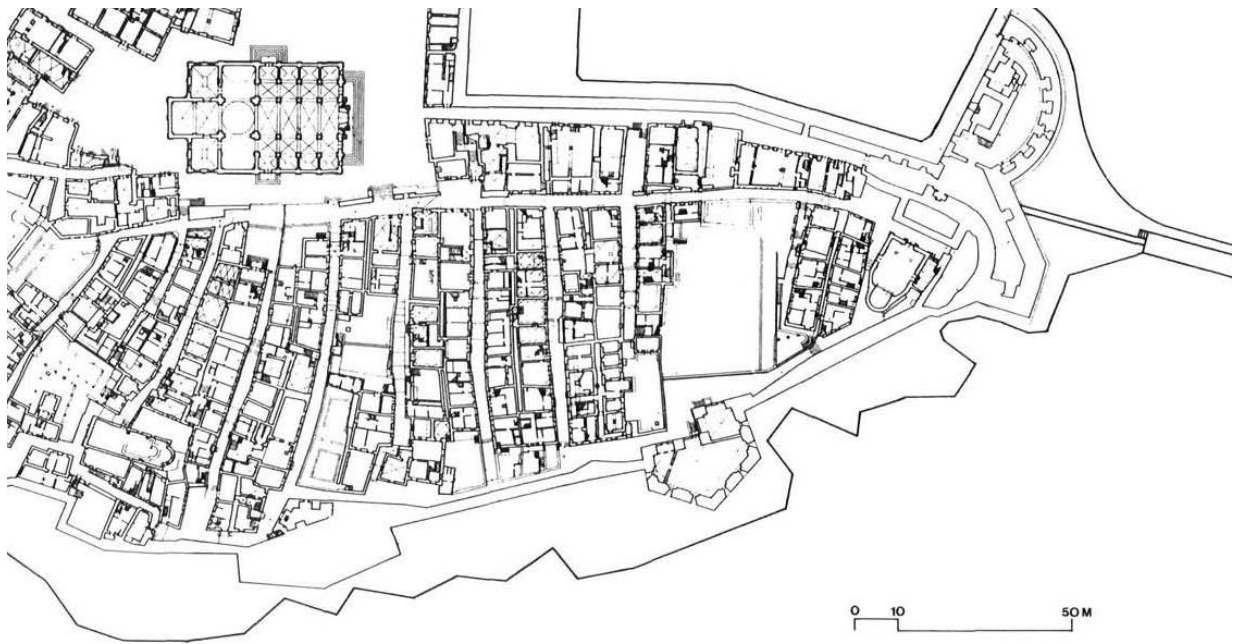
Slika 2.6. Ulična mreža Korčule s ucrtanim povijesnim slojevima građevina (izvor: Zelić, ur., „Ornamente od svijeta, famoza Korčulo“. Na putu sagledavanja urbanističke cjeline Korčule, 27)

Slika 2.7. Trogirsko zapadno predgrađe Pasike na katastarskoj snimci grada iz 1831. godine (izvor: Babić, „Počeci trogirskog predgrađa u Pasikama“, 133)

Slika 2.8. Istočno proširenje grada Massa Maritima u trinaestom stoljeću (izvor: <https://www.massadimaremma.it/mappa/>, 15. listopada 2018.)

Slika 2.9. Ulična mreža Pustijerne, tlocrt prizemlja objekata, stanje iz 1972. godine (izvor: Planoteka Instituta za povijest umjetnosti)

Slika 2.10. Ulična mreža seksterija Sv. Vlaha (izvor: Planoteka Instituta za povijest umjetnosti)

Slika 3.1. Fortifikacijski sustav oko seksterija Sv. Nikole (izvor: autor, autor fotografije: Ljubo Gamulin), legenda: kule 1. sv. Frane, 2. Gornju ugao, 3. Minčeta, 4. sv. Barbare, 5. sv. Lucije, 6. sv. Katarine, 7. Drezvenik, 8. sv. Jakova, 9. Asimon.

OPĆINSKE NEKRETNINE U GRADU
- SHEMATSKI PRIKAZ GLAVNIH SKUPINA, STANJE POLOVICOM 15. ST.

OPĆINSKA ZEMLJIŠTA / GRAĐEVINSKE ČESTICE S PRIVATNIM KUĆAMA
[chase di spital persone ... che pagano al comun per lo teren]

- Općinska zemljišta s privatnim kućama iznad ulice Prijeki *[de ladi de San Nicholo di sopra de via lunga]*
- Općinska zemljišta s privatnim kućama u Ulici Slavčica, ranije u posjedu S. di Benesca *[li terreni nela ruga di Slavce il quali fomo di S. di Benesca... il quali fo tolti ...in MCCCCXX]*
- Općinska zemljišta s privatnim kućama pri vrhu Desete i Jedanaeste ulice, ranije u posjedu Nikole Marinova de Goče *[li terreni tolti per lo comun da ser Nichola de ser Marino de Goče in 1424]*

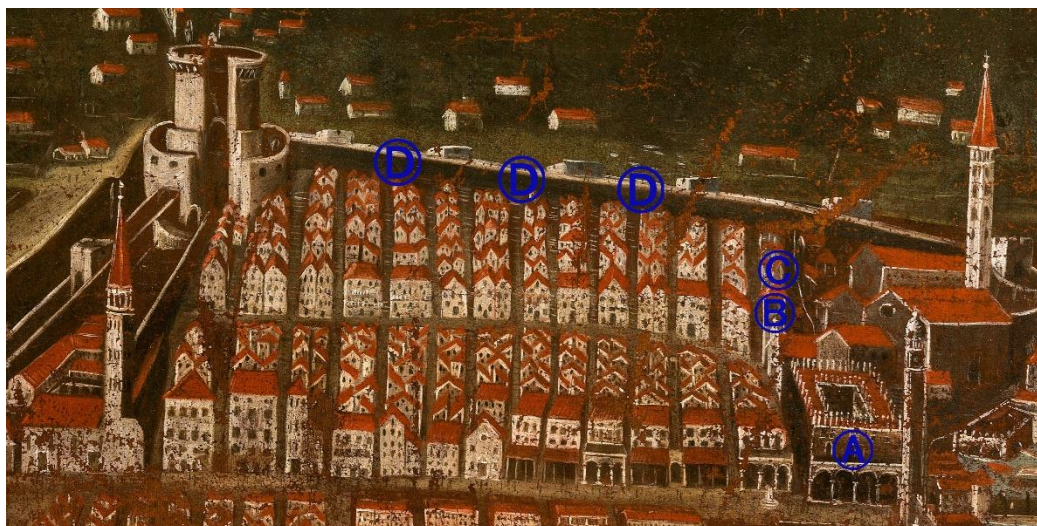
OPĆINSKE KUĆE *[chase del chomun de Ragusa dentro la čita]*

- Općinske kuće s dućanima na južnoj strani Place *[in Piaça per meço la logia; primo scoglio (1) - undecimo scoglio (XI)]*
- Općinske kuće s dućanima na sjevernoj strani Place *[l'altro ladi dlla Piaça, di ladi di monte, case e staçon guardano inverso pellaço; primo scoglio (1) - sexto scoglio (6)]*
- Općinske kuće i dućani u ulicama zapadno od Sponze *[case e staçon del comun in la via de oresi, in via deli fabri, in terça via, in la quarta ruga, in la quinta ruga]*

ZONE / BLOKOV I MJEŠOVITOG VLASNIŠTVA

CRKVE - ORIJENTIRI:
 A - San Nicholo, B - Chiesa de sancti Petri, Laurenti et Andree, C - San Francescho

Slika 3.2. Kronologija gradnje općinskih kuća na Placi i u seksteriju Sv. Nikole (izvor: Benyovsky Latin i Zelić, *Knjige nekretnina dubrovačke općine (13. – 18. st.)*, knj. 1, 48)

Slika 3.3. Gospodarski prostori i objekti na veduti grada iz sedamnaestog stoljeća (izvor: autor, autor fotografije: Ljubo Gamulin), legenda: A. Sponza, B. geto za vosak, C. slanice, D. Peline

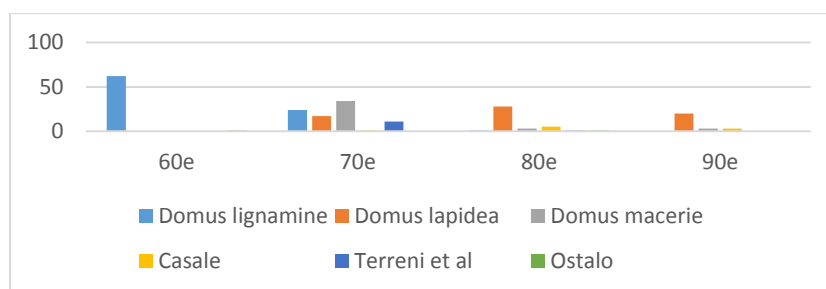
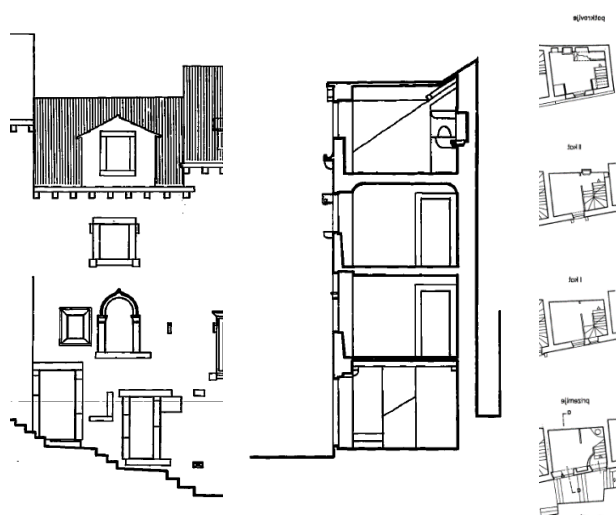
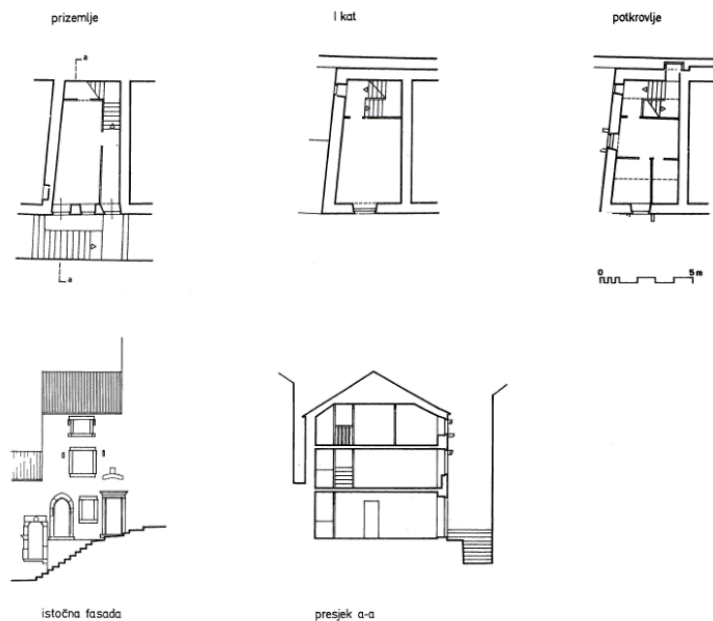

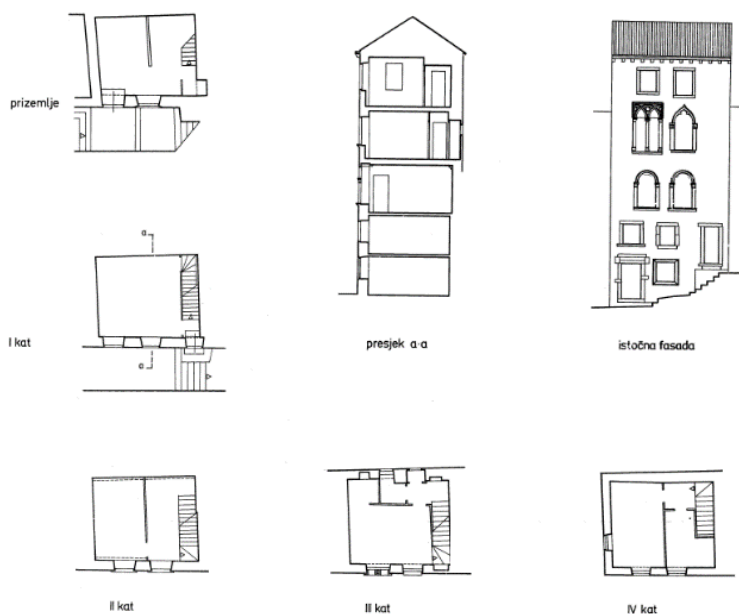
Tabela 3.1. Raspored prodaja nekretnina u seksteriju Sv. Nikole tijekom druge polovice četrnaestog stoljeća, prema podacima iz *Venditiones Cancellariae* (1. – 4.) i *Diversa Cancellariae* 28. (izvor: autor)

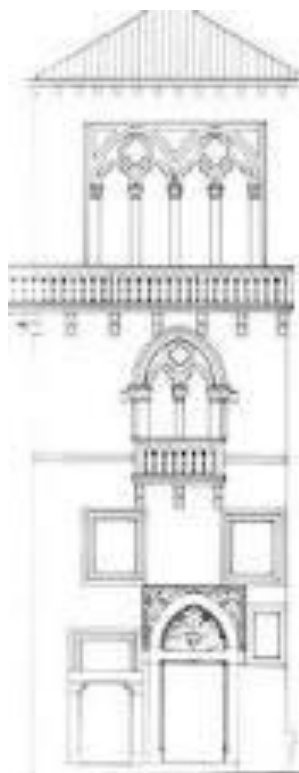
Slika 3.4. Sigurata 18, pročelje (a), presjek (b) i tlocrt etaža (c), stanje iz 1971./72. (Planoteka IPU 92/241A 1, autor: Ivan Tenšek)

Slika 3.5. Petilovrijenici 25, počelje, presjek i tlocrti etaža, stanje iz 1976. (Planoteka IPU 92/237A 1, autor: Ivan Tenšek)

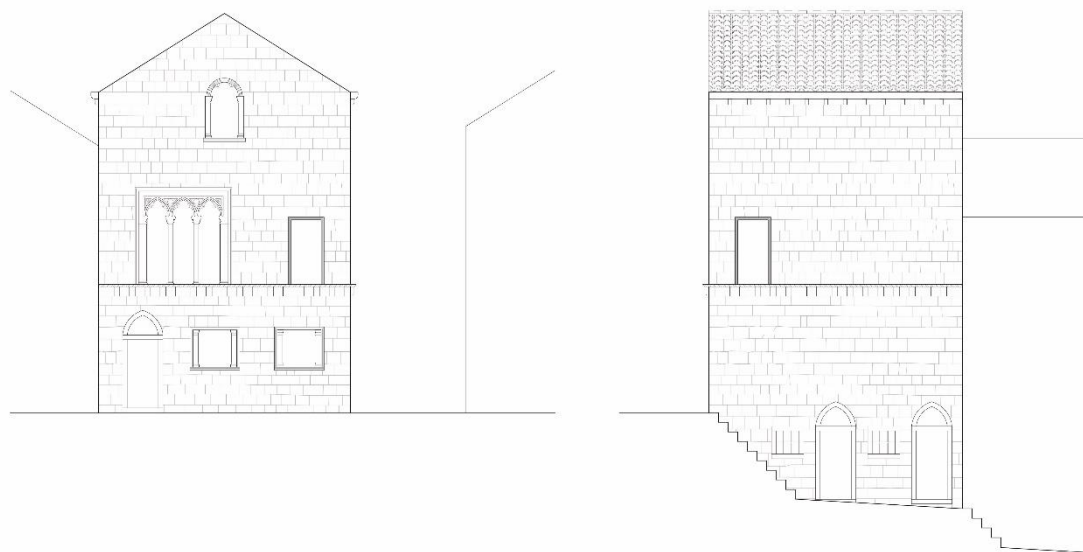
Slika 3.6. Kovačka 13, pročelje, presjek i tlocrti etaža, stanje iz 1971./72. (Planoteka IPU 92/227A 1, autor: Ivan Tenšek)

Slika 3.7. Kuća Isusović-Braichi na Prijekom putu, sedamdesete godine petnaestog stoljeća (izvor: Grujić, *Kuća u Gradu*)

Slika 3.8. Nepoznati slikar, *Veduta Dubrovnika*, sedamnaesto stoljeće, tempera na platnu, 118 x 168 cm, Društvo prijatelja dubrovačke starine [detalj zapadnog poteza ulice Prijeki put; jedna od kuća na južnom potezu odgovara položaju kuće majstora Ivana iz Vienne] (izvor: Društvo prijatelja dubrovačke starine; autor fotografije: Ljubo Gamulin)

Slika 3.9. Rekonstrukcija kuće Ivana iz Vienne prema pisanim izvorima (pročelna strana prema Prijekom putu i bočno pročelje prema sporednoj ulici), (izvor: Goran Vareško, autor)

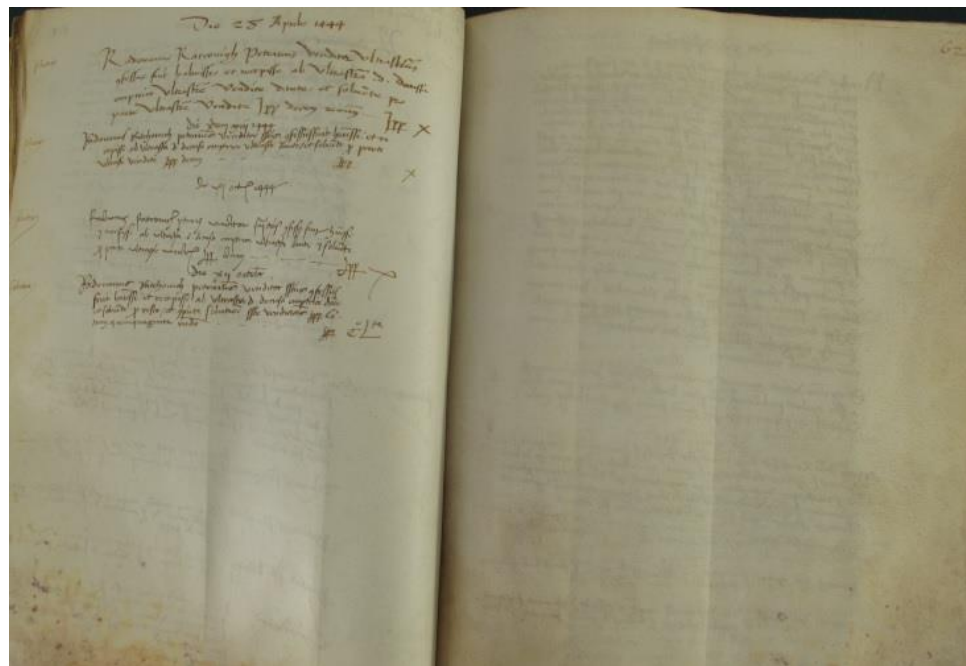
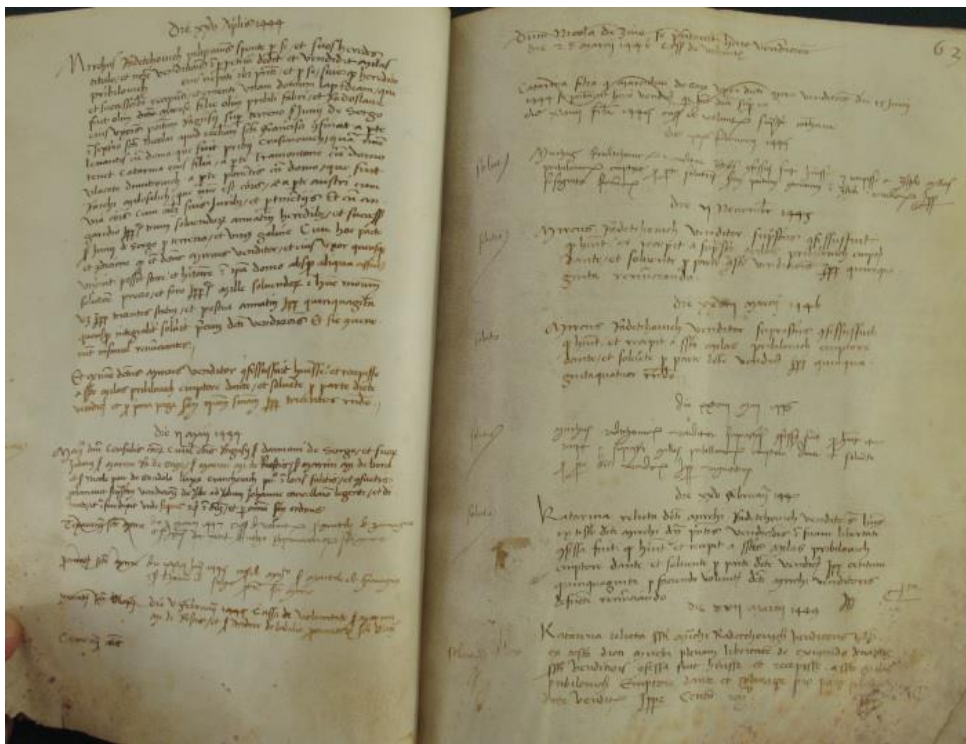

Slika 3.10. Nikola Božidarević, *Pala Bundić*, početak šesnaestog stoljeća, tempera i pozlata na platnu (preneseno s drva), 170 x 254 cm, zbirka samostana sv. Dominika [detalj s kućama na Prijekom putu, između gradskog tornja i zvonika dominikanske crkve] (izvor: *Zlatno doba Dubrovnika*: katalog izložbe, 42)

Slika 4.1ab. Kartiranje podataka iz kupoprodajnih zabilježbi u seksteriju Sv. Nikole (za godine 1470. – 1472.), iz ostavštine Branimira Truhelke, *Izvodi iz serije Venditiones Cancellariae*, 59, 63 (foto: autor)

Slika 4.2. Kupoprodajna zabilježba drvene kuće Dobre Kalića (13. ožujka 1370.), *Vend. Canc.*, 2, fol. 24v (foto: autor)

Tabela 4.1. Karakteristični dijelovi kupoprodajne zabilježbe serije *Venditiones Cancellariae* u četrnaestom stoljeću, *Vend. Canc.*, 2, fol. 24v. Podebljanim su slovima otisnuti podaci koji se obavezno javljaju, a kurzivom su istaknuti dodatni podaci. [tabela je uključena u tekst]

Slika 4.3. Kupoprodajna zabilježba kamene kuće krznara Mirka Radetkovića (24. travnja 1444.), *Vend. Canc.*, 10, fols. 62v, 63rv (foto: Ana Plosnić Škarić)

Tabela 4.2. Karakteristični dijelovi kupoprodajne zabilježbe *Venditiones Cancellariae* u petnaestom stoljeću, *Vend. Canc.*, 10, fols. 62v, 63rv. Masnim su slovima otisnuti podaci koji se obavezno javljaju, a kurzivom su istaknuti dodatni podaci. [tabela je uključena u tekst]

102	5. febr. 1867 / 281	1424-06-12	Curia	Rastissa Bogoevich patronus navis	domus lapidea (de quondam Vitchi pariter)	pp2160 gross r	in avario Sancti Blasii	super terreno Archiepiscopatus	* in Avario Marghan Barfenti, * cum ang-archiep - pro terreno	antecessores antiturcici pariterque, Laurentianus Adamovitch pariterque, Gotzsch Okradich maragonis epitropus Nicola Barosaglich, ser Nicola Pa de Gondola, don Blasius de Janza, Volchozarus Dobavitch recipisse a Rastissa Bogoevich ypp20, pa conda 70 = epitropi testamenti Amucole filie olim Vitchi pariter recipisse a Rastissa Bogoevich ypp 180
103	5. febr. 1887 / 283	1424-06-29	Bogoevius Privetich	Radozavus Bogdanovich Abbe	(suu) domus pariter de muro et pariter de hignamna, que sibi reliquit Marusa filia Marina uxor sua in suo ultimo testamento	pp2100 gross r	in avario Sancti Blasii	super terreno archiepiscopatus, prope domum Nicolae Abbei et domum Bogemii Radovnich, et cum suis confinitibus	* ang ann - archiep - pro terreno - gross 27	TSNL, P.SNL, P.SB, CC, Pribissavus Radulimovich, Guicha uxor Nixa Tomachovich de Zupana, Mihum Privetovich, suarica ita - rñje ml janoii //
104	5. febr. 1887 / 284	1424-07-01	Curia	Pervula uxor Jacobi de Airo quondam Puhii??	1,2 domus	pp800	in avario Pustiana	super ser Mathaeus de Gradi, prope Sanctum Stephanum	* ad publicum incantum, * pro executione et satisfactione quarum venturaturus, * in Avario ser Iunli et fratrum filiorum quondam ser Marini de Gondola	TSNL, P.SNL, P.SB, CC, ser Benedictus Mar De Gondola (ut tutor heredum quondam ser Nicolini de Gondola), ser Benedictus (tutor ser Jan de Gondola, Nicolietis uxor quondam Stigochi Epitropi testamenti quondam Rabule uxor quondam Thomachi Zdelivich, Nixa Ghinovich (procurator Nicolietis), ser Nalchus de Geovigo, Petrus olim Michaelis Rudoli, ser Iohannes Lu de Bona (officiale ad erigendum debita ser Blasii Lu de Bona eius fratris), ser Clemens de Boderz, ser Iohannes Mar de Gradi, ser Marinus Lu de Bona pro successores Liva patris sui
105	5. febr. 1817 / 290	1424-07-15	Rathus Ivanchevich	Dobrasinus et Nicola Radimovich fratres lapideas	(suu) domus de muro	pp4100 gross r	in avario Sancti Petri	prope domum Anize de Rimado et domum Maroy Chiselich	* cum ang - App - ann - Sv Tomi	TSNL, P.SNL, P.SB, CC, ser Nicola Mar de Geovigo (solus epitropus -causati cedenti- testamenti Radozavare uxor quondam Palum de Calanoti) 1424-08-01 Stephanus proco communi recipisse ypp1, don Blasius de Stancio et Iohannes Marci procuratores Petri de Basso, ser Nicola vta de Lucani, ser Marinus lu de Gradi, ser Nalchus de Geovigo, Radin Illych procurator nomine Amucole uxoris sua, don Elias Sergeovich de Zupana (+ epitropus Paluni Michovitch de Calanoti), ser Iohannes Lu de Bona, ser Marini Lu de Bona, Prodaravajji: na kralju primaju novec
106	5. febr. 1817 / 294	1424-07-21	Georgio	Ser Bartholus Marini	domus de muro	pp2100 gross r	in avario Sancti Nicolae de plasa	super terrenum filiorum de Sieraque confinat a parte potantis cum via communi a parte montis cum domo Oradi. Absenti mediante muro communi pro quanto se entendi altitudo domus dicti Oradi, a pelago cum domo Liva Vasilovitch mediante muro communi pro quanto se entendi dicta domus vendita a parte levantis cum cloacha communi	* ad publicum incantum, * cum ang pp2 et gross 4 - procuratoribus Sv Marije - pro terreno	TSNL, P.SNL, P.SB, CC, ser Thomas de Bona et ser Zupanus de Bona tutores heredum confam ser Saracini de Bona, ser Thomas de Bona, ser Zupanus de Bona, ser Clemens de Basi, procurator vite de Basi, eius fratris, ser Aloisius Mar De Ziersa et ser Iohannes Ma de Criva conservatores capite de Lavarus - ser Clemens de Basi recipisse a Boichico empore yta 116, pa ypp 300, ypp 197, ypp 21, Gross 4
107	5. febr. 1847 / 297	1424-08-20	Curia	Bosichichus Machovich	domus de muro (dicti quondam Margich Radogevich + dicti Stuchovitch)	pp800 gross r	in avario Sancti Blasii	super terrenum archiepiscopatus (...) et prope domum Nixa Priscich de monte et prope domum Pascoi Radichovitch	* in Avario filiorum de Lucanis, contra bona Margich, * ad publicum incantum	TSNL, P.SNL, P.SB, CC, ser Thomas de Bona et ser Zupanus de Bona tutores heredum confam ser Saracini de Bona, ser Thomas de Bona, ser Zupanus de Bona, ser Clemens de Basi, procurator vite de Basi, eius fratris, ser Aloisius Mar De Ziersa et ser Iohannes Ma de Criva conservatores capite de Lavarus - ser Clemens de Basi recipisse a Boichico empore yta 116, pa ypp 300, ypp 197, ypp 21, Gross 4
108	5. febr. 1857 / 299	1424-09-20	Dominus Mathaeus Gasalo dicitur Pizolo	Bartholus Marini	domus de muro (dicti quondam Margich Radogevich + dicti Stuchovitch) quoniam domus ipso domino Mathaeus emi et sibi rentilia fili per curiam	pp2100 gross r	in avario Sancti Nicolae	super terreno communi	* cum angardio suo	TSNL, P.SNL, CC, epitropi testamenti Mihovani Pundich, Mathaeus recipisse ciletu suorum

Tabela 4.3. Kategorije podataka iz kupoprodajnih ugovora relevantne za istraživanje, *Excell* tablica (izvor: autor)

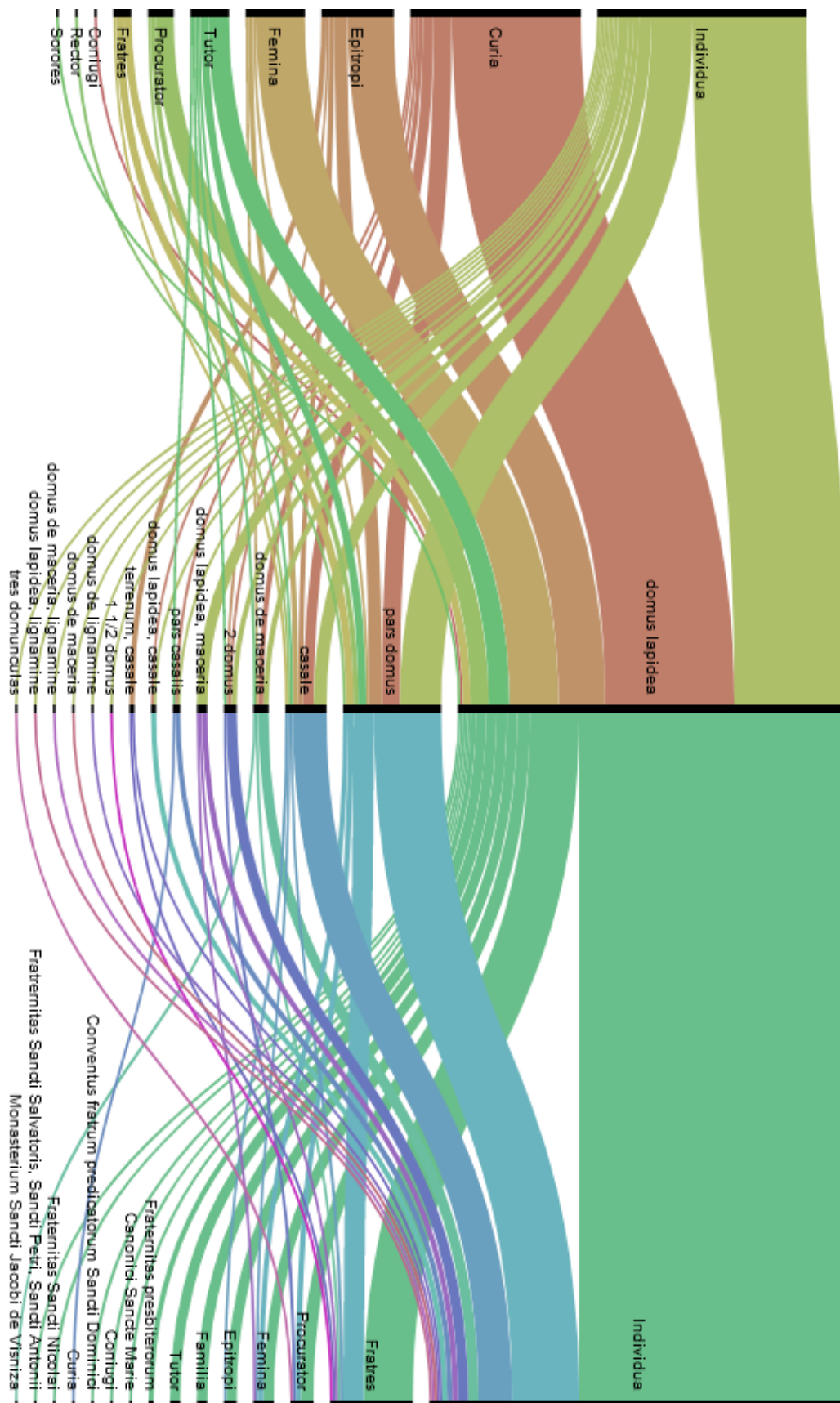

Tabela 4.4. Usporedba statusa prodavatelja i kupaca prema tipu nekretnina u prodaji, podaci za prvu polovicu petnaestog stoljeća (*Raw graph*), (izvor: autor)

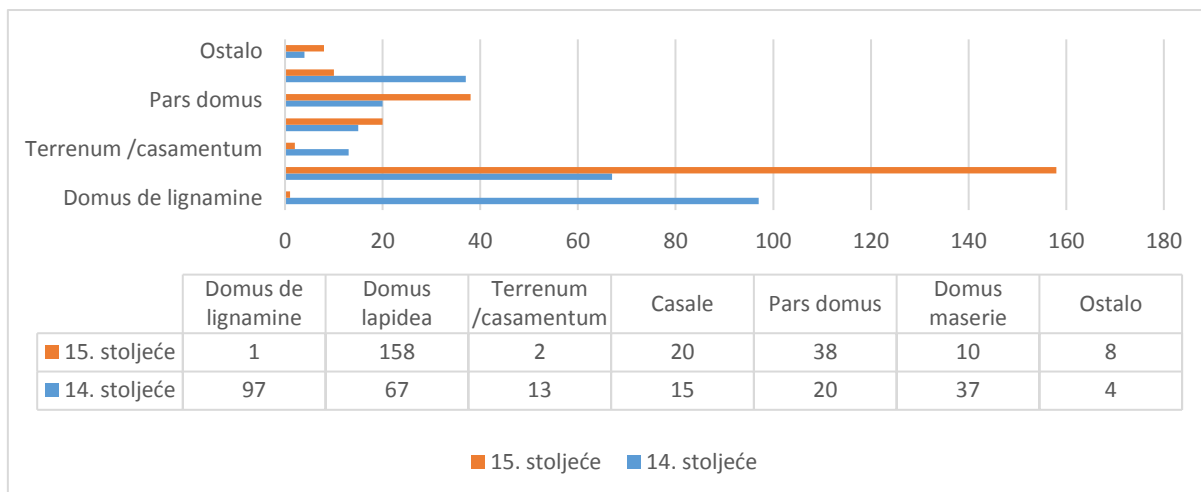
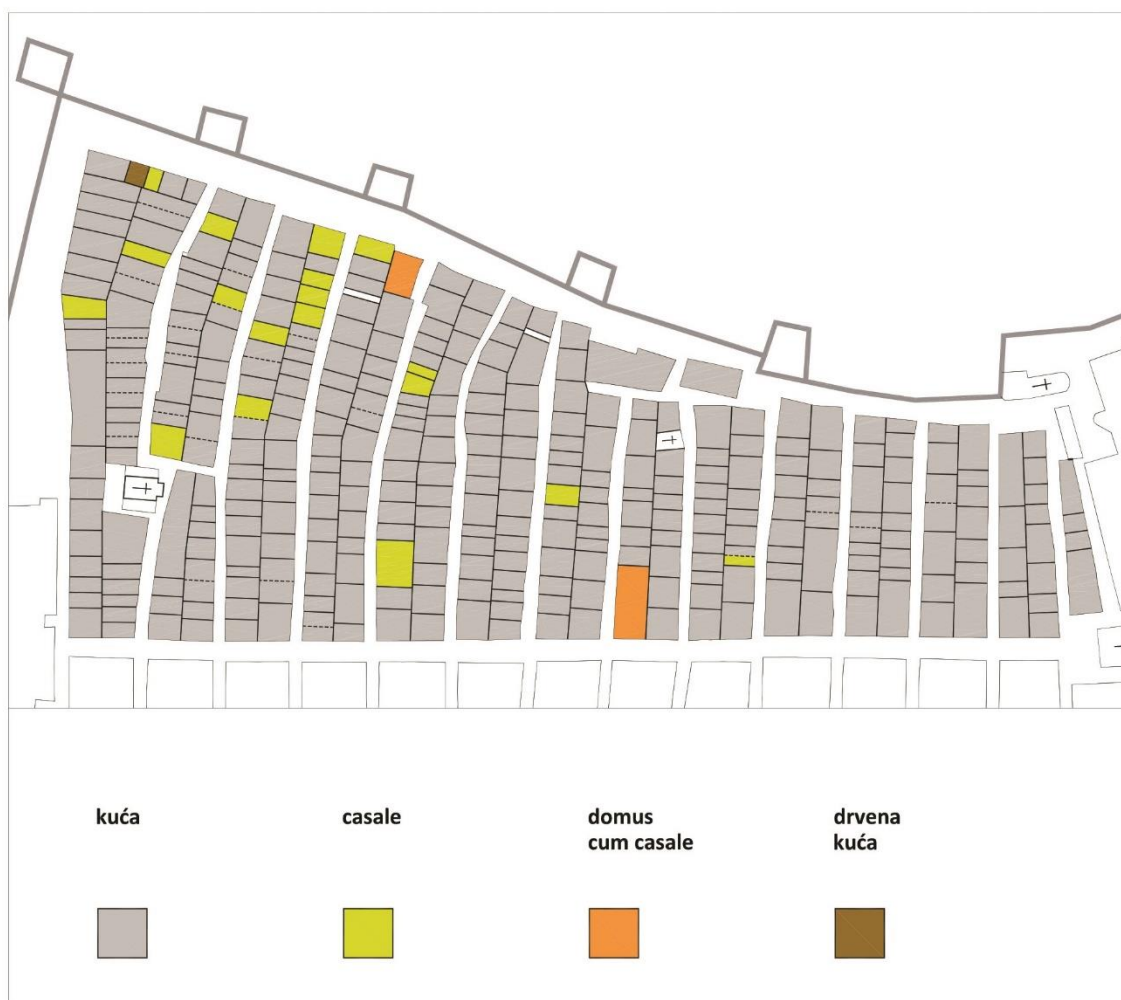

Tabela 4.5. Zastupljenost tipova nekretnina prema analiziranim kupoprodajama četrnaestog i petnaestog stoljeća (prema podacima iz *Vend. Canc.*, 1–12; *Div. Canc.*, 28), (izvor: autor)

Slika 4.4. Tip nekretnina prema popisu nekretnina na općinskom zemljištu iz 1417. (izvor: Goran Vareško, autor)

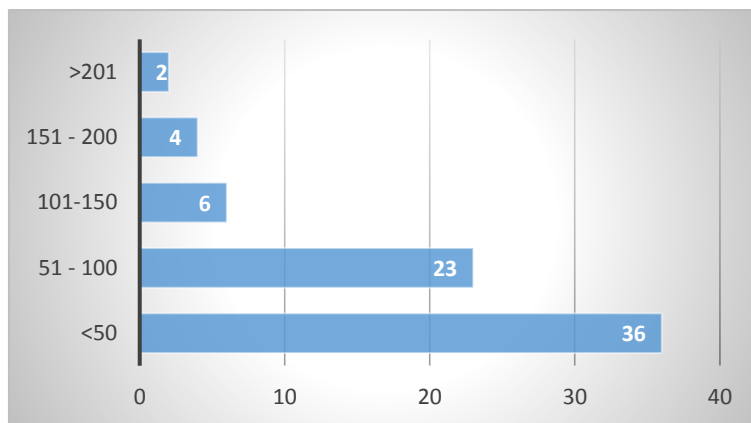

Tabela 4.6. Usporedba cjenovnih razreda (u perperima) drvenih kuća u drugoj polovici četrnaestog stoljeća (prema podacima iz: *Vend. Canc.*, 1–4; *Div. Canc.*, 28), (izvor: autor)

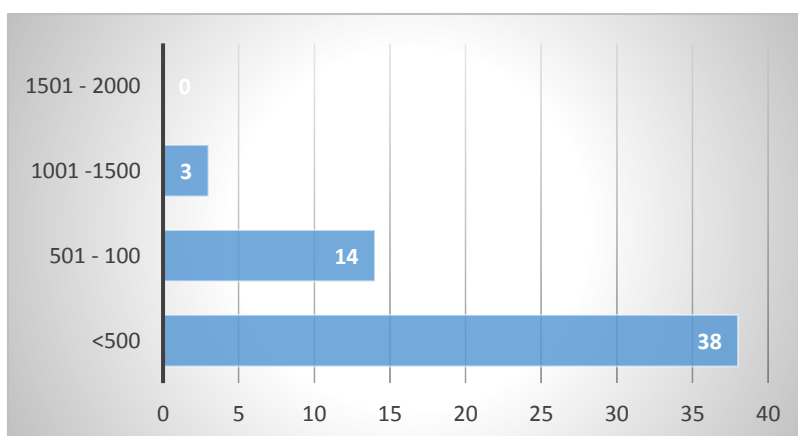

Tabela 4.7. Usporedba cjenovnih razreda (u perperima) kamenih kuća u drugoj polovici četrnaestog stoljeća (prema podacima iz: *Vend. Canc.*, 1–4; *Div. Canc.*, 28), (izvor: autor)

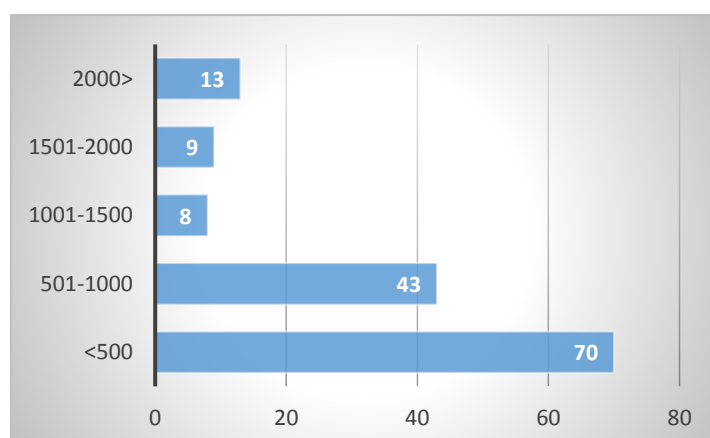

Tabela 4.8. Usporedba cjenovnih razreda (u perperima) kamenih nekretnina u seksteriju Sv. Nikole u prvoj polovici petnaestog stoljeća (prema podacima iz: *Vend. Canc.*, 5–12), (izvor: autor)

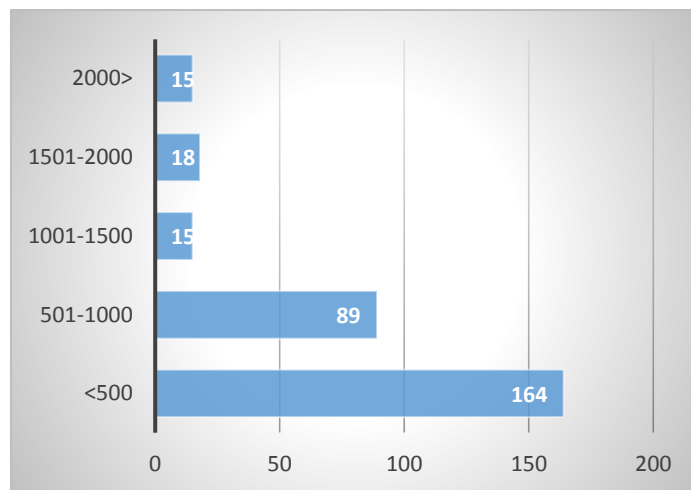

Tabela 4.9. Usporedba cjenovnih razreda (u perperima) kamenih nekretnina u petnaestom stoljeću, zbirni rezultat za cijeli Dubrovnik (prema podacima iz: *Vend. Canc.*, 5–12), (izvor: autor)

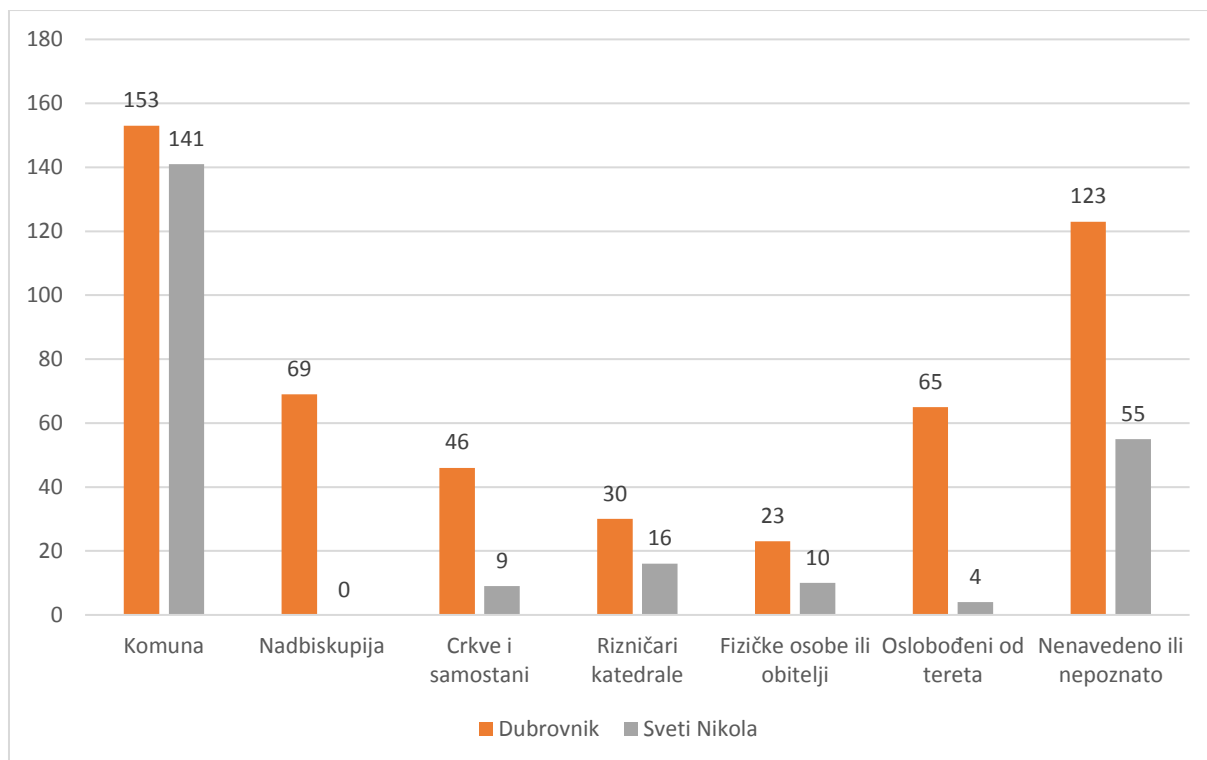
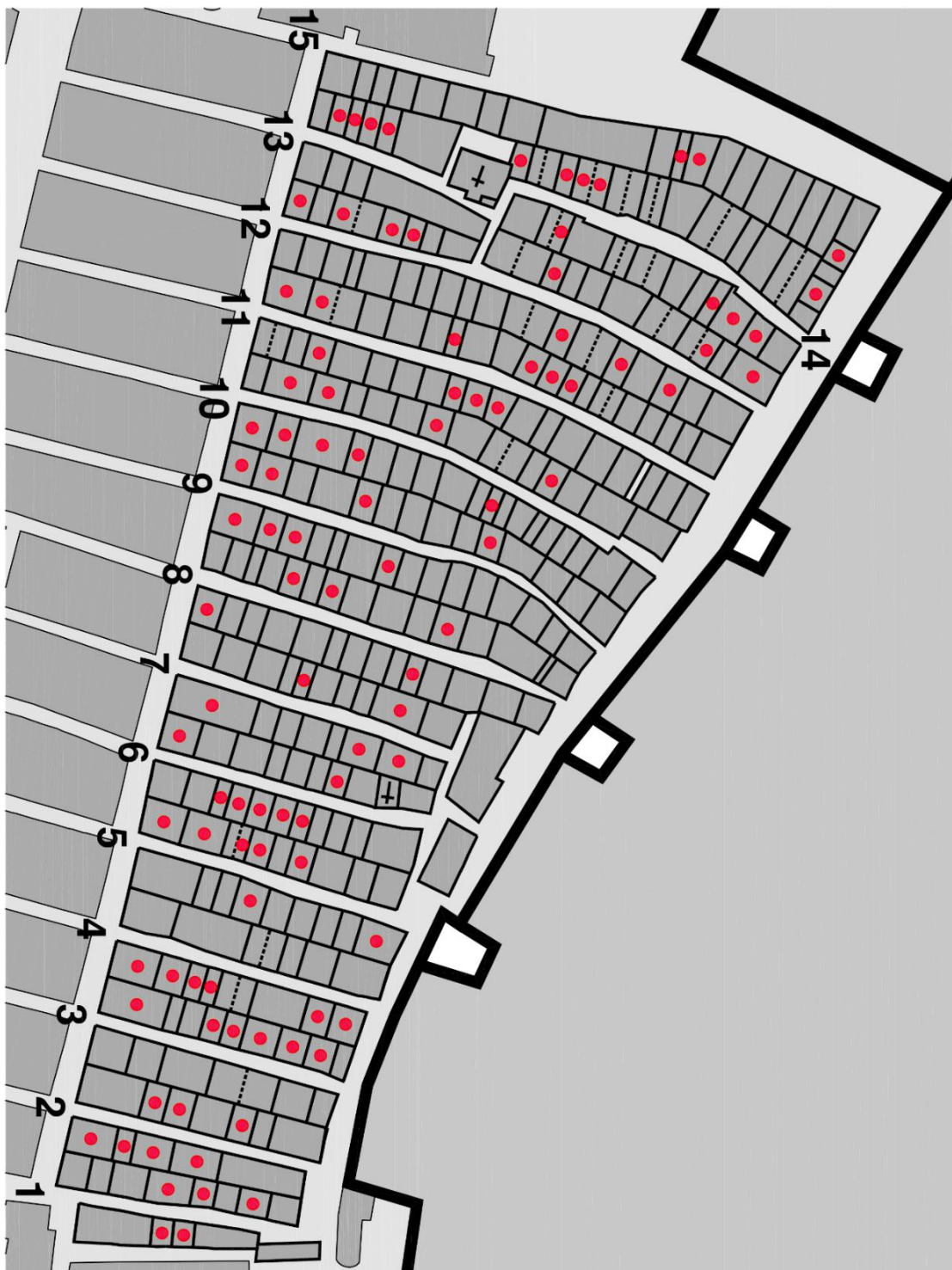

Tabela 4.10. Raspored plaćanja zemljarine (*angaridium, terraticum*) u prvoj polovici petnaestog stoljeća, usporedni pregled seksterija Sv. Nikole i zbirnih podataka za ostale seksterije (prema podacima iz: *Vend. Canc.*, 5. – 12.), (izvor: autor)

Slika 4.5. Nekretnine u gornjem dijelu seksterija koje su spomenute u kupoprodajnim zabljezbama kao nekretnine u prodaji ili njima granične nekretnine, podaci za prvu polovicu petnaestog stoljeća (prema podacima iz: *Vend. Canc.*, 5–12 te Benyovsky Latin i Zelić, *Knjiga nekretnina dubrovačke općine*, knj. 1, 149–166), (izvor: autor i Goran Vareško)

Tabela 5.1ab. Sastav vlasnika prema popisu kuća na općinskom zemljištu 1417. (a) i 1481. (b) (prema podacima iz: Benyovsky Latin i Zelić, *Knjiga nekretnina dubrovačke općine*, knj. 1, 149–166; knj. 2, 9–34), (izvor: Zelić, „Medieval urban landscape“, 286 [a]; autor [b])

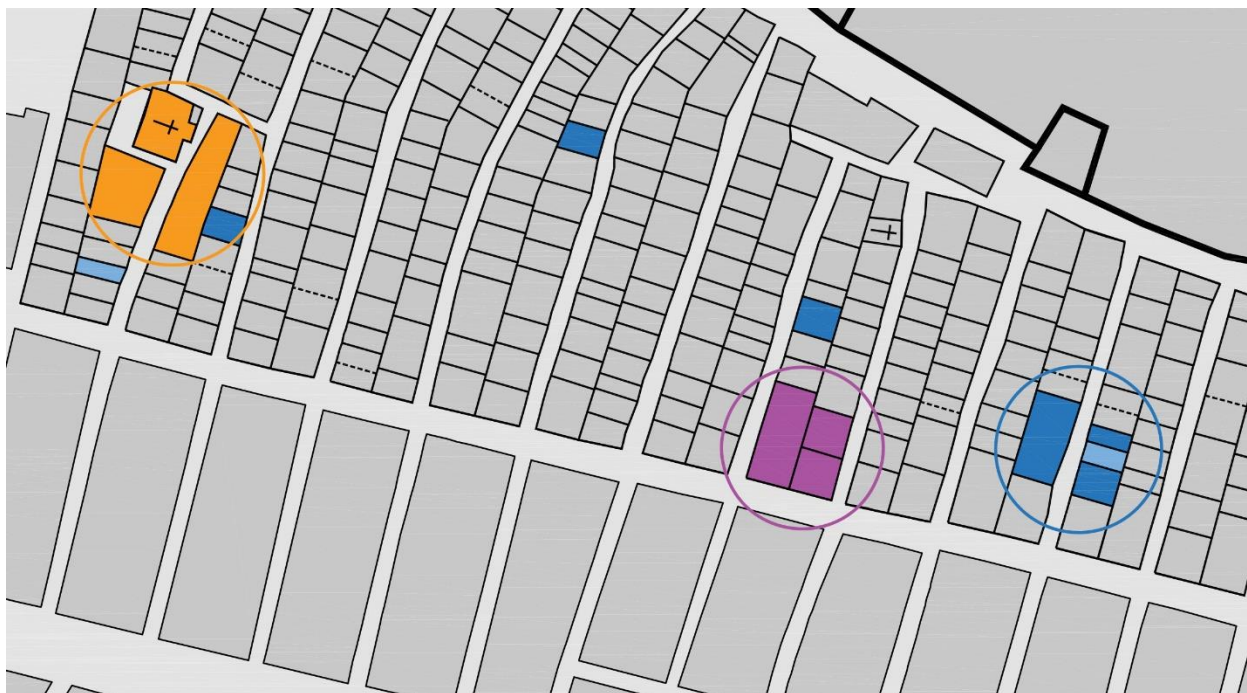

Tabela 5.3. Prikaz razmještaja kuća obrađenih građanskih rodova (teritorij crkve Sigurata; nekretnine Petra Primovića, nekretnine Radoslava Turčinovića 1417. godine; nekretnine koje su kupili Turčinovićeви sinovi) (izvor: Marušić, „Mapping housing market“, 305)

Tabela 5.4ab. Prikaz razmjesta nekretnina profesionalnih skupina prema popisu kuća na općinskom zemljišu 1417. (a) i 1481. (b) (prema podacima iz: Benyovsky Latin i Zelić, *Knjiga nekretnina dubrovačke općine*, knj. 1, 149–166; knj. 2, 9–34), (izvor: Zelić, „Medieval urban landscape“, 281 [a]; autor [b])

10. BIOGRAFIJA KANDIDATA

Matko Matija Marušić rođen je 15. listopada 1990. godine u Zagrebu. Završio je preddiplomski studij povijesti umjetnosti i filozofije te diplomski studij povijesti umjetnosti (istraživački smjer) na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od kraja 2014. godine doktorski je kandidat na Poslijediplomskom doktorskom studiju medievistike Sveučilišta u Zagrebu (mentori: dr. sc. Danko Zelić i prof. dr. sc. Neven Budak). Između siječnja 2015. i lipnja 2019. godine bio je zaposlen na Institutu za povijest umjetnosti kao stručni suradnik-doktorand na projektu DUCAC, u sklopu programa Razvoj karijere mladih doktora znanosti Hrvatske zaklade za znanost.

Tijekom studija na diplomskoj i poslijediplomskoj razini sudjelovao je na više razmjena i usavršavanja: dva semestra na Sveučilištu u Napulju Federico II (Erasmus stipendija), jedan semestar na Sveučilištu u Pisi (Erasmus+ Zero grant) te jedan trimestar na Sveučilištu u Cambridgeu (stipendija British Scholarship Trust za znanstvene novake iz Hrvatske). Izlagao je na više domaćih i međunarodnih skupova poput Dana Cvita Fiskovića (Orebić i Zadar), Giotto's Circle i Annual Postgraduate Colloquium (Courtauld Institute of Art, London) te specijalističkih radionica poput dvotjednog seminara franjevačkih studija u Assisiju, seminara Zaklade Federico Zeri o kasnosrednjovjekovnom slikarstvu središnje Italije te seminara doktorskih studenata Instituta za povijest mediteranskih društava u Napulju. Za dosadašnja postignuća nagrađen je nagradom Radovan Ivančević Društva povjesničara umjetnosti Hrvatske (u kategoriji najboljeg diplomskog rada), nagradom Filozofskog fakulteta za izvrsnost u studiju te Rektorovom nagradom.

Bibliografija:

„Sveti Jakov Markijski i čudo anđela uz raspolo u crkvi Male braće u Dubrovniku“, *Peristil* 58 (2015.): 5–17.

„Verses of Faith and Devotion: Seeing, Reading and Touching Monumental Crucifixes with Inscriptions (12th – 13th century)“, *Studia Ceranea* 6 (2016.): 397–421.

(koautorica Ana Marinković) „*Fatto a imitazione* di quello di s. Marco. Istočnojadranske inačice korske pregrade crkve sv. Marka u Veneciji“, u *Razmjena umjetničkih iskustava u*

Jadranskome bazenu: zbornik radova znanstvenog skupa Dani Cvita Fiskovića održanog 2014. godine, ur. Jasenka Gudelj i Predrag Marković (Zagreb: FF Press, 2016.), 55–67.

„Urbani krajolik i vlasnička topografija kasnosrednjovjekovnog Dubrovnika prema seriji *Venditiones Cancellariae*“, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 41 (2017.): 97–108.

„Thurifer Angels of the Crucifixion Groups in Ragusan Friaries: Wonders, Images and Cults“, *Dubrovnik Annals* 22 (2018.): 51–73.

„The Sacralisation of Islands and Performative Pilgrimage in the East Adriatic“, u *Liminal Spaces of Art between Europe and the Middle East*, ur. Ivana Prijatelj Pavičić, Marina Vicelja Matijašić, Martin Germ i dr. (Newcastle Upon Tyne: Cambridge Scholars, 2018.), 100–113.

(autori Pablo F. Amador, Marianne Decroly, Cécile Glaude, Charles Indekeu, Ana Marinković, Matko Matija Marušić, Jurica Matijević, Hans Portsteffen, Jana Sanyova) „The Crucified Christ of Lopud, Croatia. A Unique Early Import of Mexican Polychromed Sculpture Made of Maize Stalks“, *Zeitschrift für Kunsttechnologie und Konservierung* 32/2 (2018.): 5–22.